

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 1—16.

1924-25
IV
1924(9)

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1925.

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING VIII.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

STUK 1.

HOOFDSTUK I.

Memorie van Toelichting.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 802. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

De raming is verlaagd met f 500 aan studietoelagen voor candidaatingenieurs.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

De raming is verminderd met f 500 000 aan kosten van aanschaffingen ten behoeve van de machinale en elektrische uitrusting van nieuwe werken.

Onderafdeeling 804. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 805. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 806. Dienst van den Mijnbouw.

Onderdeel a. Opleiding van candidaat-mijnningenieurs of geologen, benevens daarmede in verband staande uitgaven.

Aangezien in 1925 vermoedelijk nog 4 candidaten hunne studie zullen voortzetten tegen 8 in 1924 is de raming verlaagd met f 5 000.

Onderdeel b. Opleiding van candidaat-mijnopzieners, benevens daarmede in verband staande uitgaven.

In verband met de vermoedelijke behoefte is de raming verlaagd met f 350.

Onderdeel c. Aanschaffing en uitzending van benooidigheden ten behoeve van het Laboratorium en andere uitgaven.

De raming is verlaagd met f 7 700. Toelichting als voren.

Onderdeel f. Grondpeilwezen. Aanschaffing en uitzending van benooidigheden en andere uitgaven.

De raming is verlaagd met f 15 000 in verband met door te voeren bezuinigingen.

Onderdeel g-h. (Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe).

Zie gedrukt stuk No. 8.

Onderdeel i-j. Tin.

Zie gedrukt stuk No. 9.

Onderdeel k-l. (Oembilinsteenkolenontginning).

Zie gedrukt stuk No. 10.

Onderdeel m-n. (Poelau-Laoetsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 11.

Onderdeel o-p. (Boekit-Asamsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 12.

Cb | g | 3961

T2
b
9390

Onderafdeeling 808. Zout.

Zie gedrukt stuk No. 13.

Onderafdeeling 809. Post-, Telegraaf- en Telefoon-
dienst.

Zie gedrukt stuk No. 14.

Onderafdeeling 810. Staatsspoor- en Tramwegen.

Zie gedrukt stuk No. 15.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

t. a. p. blz. 4.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement.

Onderdeel a. Bezoldigingen van den Directeur en de
verdere ambtenaren.

In verband met de geboden zoo sterk mogelijke inkrimping der personeelsuitgaven werd de bezetting van het departement en van het kantoor voor sociale aangelegenheden nogmaals herzien en tot het noodigste beperkt, waardoor een besparing werd verkregen van in totaal f 21 720.

In het afdeelingsverslag van den Volksraad betreffende de tweede nota van wijzigingen op het ontwerp der aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920 werd aangedrongen op de instelling van een afzonderlijken dienst voor den verkoop der landsproducten. Door de Regeering werd daarop geantwoord dat plannen tot het instellen van een handelskantoor — waaraan de met dien verkoop verband houdende werkzaamheden dan zouden worden opgedragen — reeds in beraad waren (Zie gedrukte stukken Volksraad 2de Gewone Zitting 1919, Onderwerp 3, stuk 19 blz. 6 en stuk 26, blz. 14).

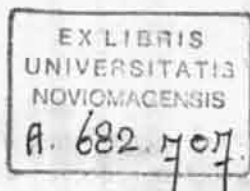
Aan die plannen kon echter tot dusver nog geen uitvoering gegeven worden, aangezien omtrent het vraagstuk of de verkoop van tin uitsluitend hier te lande zou plaats hebben, dan wel weder als vóór den oorlog in Nederland zou geschieden, door het Opperbestuur nog geen beslissing was genomen en voor de landskolen in die tijden nog geen buitenlandse markten behoeften te worden gezocht.

Zooals intusschen reeds werd medegedeeld in de Memorie van Toelichting op het ontwerp der voorloopige 1ste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1924 (Volksraad tweede gewone zitting 1923, Onderwerp 1, Afd. VIII, stuk 1, blz. 3) is kort geleden door het Opperbestuur beslist, dat de verkoop in Indië van Bangkatin, goud en zilver wordt bestendigd.

Waar voorts de omstandigheden in Nederlandsch-Indië zich dermate hebben gewijzigd, dat afzet van landskolen naar de naburige buitenlandse havens naast verkoop hier te lande onvermijdelijk is om de producties der mijnen met voordeel te kunnen plaatsen, is thans de tijd gekomen om tot de definitieve organisatie van het bij wijze van tijdelijken maatregel ingestelde Verkoopkantoor voor 's Lands mijnbouwproducten over te gaan.

Naast den verkoop van tin en steenkolen — in 1923 tot een bedrag van meer dan vijftig millioen gulden — en kortelings ook van goud en zilver, omvat de werkring van het Verkoopkantoor de regeling van het vervoer der kolen door den Archipel, de voorbereiding der vervoercontracten en voorts nog de bemoeienis met den aankoop van ruw opium voor de opiumfabriek, van levensmiddelen voor de mijnbedrijven en met de werving van arbeiders voor die bedrijven.

Deze opsomming alleen reeds is voldoende om te doen

beseffen, dat de taak van het Verkoopkantoor zóó belangrijk is, en dat voor het Land hier zulke groote financieele belangen op het spel staan, dat men het leidend personeel daarvan op zoodanige wijze moet bezoldigen, dat men er steeds van verzekerd zal zijn, goede en volkomen betrouwbare krachten te kunnen verkrijgen of behouden.

Wijl men deze krachten bij voorkeur zal hebben te zoeken onder personen met gedegen handelskennis, zal men bij de vaststelling van de inkomstenregeling er rekening mee moeten houden, dat dergelijke personen op de leidende posten in den handel ruim betaald worden en men dus om de meest gewenschte krachten aan te trekken of te behouden, met het gewone ambtelijke bezoldigingspeil zéker niet zal kunnen volstaan en ook overigens verstandig zal doen om de dienstvoorwaarden op meer commercieelen voet in te richten.

Dit ware te doen geschieden door het stafpersoneel niet in 's Lands vasten dienst te doen treden, doch in tijdelijken dienst en het evenals in den handel geldelijk te interesseeren bij de verkregen uitkomsten van het kantoor.

Bij eene indienstneming op dezen voet verkrijgt het Land het groote voordeel, niet alleen om voor het handelskantoor goede krachten aan te trekken, doch tevens om degenen, over wier prestaties men daar niet langer ten volle tevreden is, op korten termijn kwijt te raken.

De wijze van berekening van het toe te kennen winstaandeel is uiteraard een belangrijk punt. Zij zal zoo moeten geschieden, dat zij eenerzijds stimuleerend werkt op het behalen van de hoogste prijzen voor de te verkoopen Landsmijnbouwproducten, anderzijds op het laag houden van de kosten van het kantoor zelf.

Dit valt te bereiken, door als uitgangspunt te nemen het bedrag, dat door het Land aan commissieloon zou zijn verschuldigd, indien het de mijnbouwproducten door een particulier handelskantoor zou laten verkoopen. Trekt men daarvan af de kosten van het bestaande verkoopkantoor, dan verkrijgt men de besparing of winst, welke door het eigen kantoor is verkregen.

Van die besparing of winst ware twee derde gedeelte direct ten bate te doen komen van de eigenaars van het kantoor, het Land, terwijl het resteerende derde ware te bestemmen als gezamenlijk winstaandeel van het personeel. Van dit laatste zou — overeenkomstig eene in den handel veel voorkomende winstverdeling — 50% kunnen worden bestemd voor het Hoofd, 30 % voor het Onderhoofd (procuratiehouder) en 20% voor het overige stafpersoneel (thans 2 ambtenaren).

De meerdere uitgaven, welke uit den hiervoren geschetsten opzet van het verkoopkantoor voor 1925 zouden voortspruiten, zijn thans bezwaarlijk onder cijfers te brengen, omdat de bedragen, welke als winstaandeel aan het personeel over 1925 zullen worden uitgekeerd, in hoofdzaak afhankelijk zullen zijn van de in dat jaar te behalen opbrengsten, welke nog in 't duister liggen. Zij zullen echter in ieder geval daarvan slechts eene zoo kleine fractie vormen, dat het niet noodig is daarvoor een bepaalde som op de begrooting uit te trekken.

Overigens zal voor het Verkoopkantoor op de begrooting voor 1925 moeten worden gerekend op de volgende in de praktijk noodzakelijk gebleken personeelsformatie, terwijl, wanneer de toekenning van een winstaandeel wordt aanvaard, met de na te noemen bezoldigingen kan worden volstaan:

1 Hoofd van het kantoor op een salaris van *f*. 1100 's maands,

1 Onderhoofd op eene bezoldiging van *f* 700 's maands,

2 bekwame en in den handel ervaren assistenten voor de behandeling van kolenzaken, tinzaken en verdere speciaal op den verkoop der producten betrekking hebbende aangelegenheden, ieder op eene bezoldiging van *f* 500 's maands.

De verdere bezetting van het kantoor kan dan uit een paar geroutineerde administratieve hulpkrachten of boekhouders bestaan, die met inbegrip van lager administratief personeel, zoomede eenige helpers, enz., te zamen een maandelijksch bedrag van *f* 2300 vorderen.

Daarnaast moeten bovendien nog fondsen beschikbaar zijn voor:

kosten binnenl. en buitenl. telegrammen *f* 32 500
kantoor, lokaalbehoefden, telefoonabonnementen

en derg. 10 000

schrijf- en teekenloonen 2 000

Deze uitgaven worden tot gelijke bedragen ook thans reeds gedaan, en komen met de traktementen ten laste van de bedrijfsuitgaven der 5 onder den dienst van den Mijnbouw ressorteerende mijnen en van andere bedrijven, welke hunne zaken door het Verkoopkantoor doen behartigen. De volledige kosten van het verkoopbureau, het winstaandeel van het personeel inbegrepen, blijven in totaal verre beneden die, welke het Land vroeger droeg voor den verkoop van de mijnbouwproducten en eveneens beneden die, welke betaald zouden moeten worden, indien de verhandeling aan particuliere handelshuizen werd opgedragen.

Onderdeel *b*. Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloonen. De raming is verlaagd met *f* 1670 als gevolg van de door de tijdsomstandigheden geboden bezuiniging.

Onderdeel *c*. Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor den secretaris en de verdere ambtenaren. De raming is verhoogd met *f* 4055 in verband met de rechtmatige aanspraken van het personeel.

Onderdeel *d*. Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel. De raming is verlaagd met *f* 3059 aangezien verwacht wordt, dat in verband met de rechtmatige aanspraken van het personeel, met het thans uitgetrokken bedrag zal kunnen worden volstaan.

Onderdeel 802. Verdere uitgaven van het departement.
Onderdeel *a*. Kantoorkosten.

De raming is verlaagd met *f* 2500 in verband met de noodzakelijke bezuiniging.

Onderafdeeling 804. Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst. De raming is verlaagd met *f* 33510 op grond van door het Departement van Oorlog verstrekte nieuwe gegevens, berustende op een juistere berekening.

Onderafdeeling 805. Personeel van de Postspaarbank. De raming is verhoogd met *f* 1500 volgens onderstaande specificatie:

Meer voor regelmatige bezoldigingsverhoogen in verband met de aanspraken van het thans in dienst zijnd personeel *f* 3 500

Vermindering van den post Bezoldiging voor vaste en voor tijdelijke beambten, in verband met de doorgevoerde bezuiniging bij den dienst. 2 000

Saldo meer *f* 1 500

Onderafdeeling 806. Verdere uitgaven van de Postspaarbank.

Onderdeel a. Meubelen.

De raming is verlaagd met f 500 uit bezuinigingsoverwegingen.

Onderdeel d. Propaganda voor de Postspaarbank.

De raming is verlaagd met f 1000 in verband met de behoefte.

Onderdeel e. Vergoeding aan het personeel van den Pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der Postspaarbank.

De raming is verlaagd met f 250 in verband met de behoefte.

Onderafdeeling 807. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel a. Beheersuitgaven

1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden, enz.

Als gevolg van de doorgevoerde bezuiniging en sterke vermindering van de aan voorbereiding van nieuwe werken verbonden werkzaamheden, kan de raming der beheersuitgaven, welke bij aanvullingsbegrooting voor 1924 reeds met f 53 000 werd verlaagd, thans opnieuw met f 31 165 worden verminderd.

De bezuinigingen beloopt een bedrag van f 75 665 t.w.:

- f 21 000 voor 5 ingenieurs,
- 1 800 voor 1 commies,
- 7 500 voor 5 onderopzichters,
- 3 465 voor administratief en vakkundig personeel,
- 35 900 voor regelmatige weddeverhoogeningen,
- 6 000 voor kantoor- en lokaalbehoefden.

Daarentegen is f 500 meer uitgetrokken voor Regeerings-telegrammen, terwijl het aandeel ten laste van de kapitaalsuitgaven met f 60 000 is verminderd en dat ten laste van de bedrijfsuitgaven met f 16 000 is verhoogd.

b. Kapitaalsuitgaven.

1e. Bezoldigingen, toelagen, enz.

De raming is in totaal verminderd met f 242 025 t.w.:

- a. f 25 200 voor bezoldiging van 6 ingenieurs,
- b. 28 500 voor bezoldiging van 5 bouwkundigen,
- c. 4 200 voor bezoldiging van 1 hoofdcommies,
- d. 4 200 voor bezoldiging van 1 commies-kashouder,
- e. 24 000 voor bezoldiging van 8 opzichters,
- f. 11 400 voor bezoldiging van 2 werktuigkundigen,
- g. 5 700 voor bezoldiging van 1 electrotechnisch ambtenaar,
- h. 12 000 voor bezoldiging van 8 onderopzichters,
- i. 3 000 voor bezoldiging van 2 teekenaars,
- j. 7 200 voor bezoldiging van 4 commiezen,
- k. 3 000 voor bezoldiging van 2 machinisten,
- l. 19 725 voor regelmatige verhoogeningen van ambtenaren,
- m. 10 900 voor administratief en vakkundig personeel,
- n. 15 000 voor vergoedingen van veldwerk,
- o. 8 000 voor kantoor- en lokaalbehoefden enz.

Voorts is het aandeel in de beheersuitgaven f 60 000 lager gesteld.

De verminderingen zijn het gevolg van het afloopen van de werkzaamheden bij den aanleg der bouwwerken.

2e. Verdere kapitaalsuitgaven.

Van het geraamde bedrag is f 725 000 benodigd voor de voortzetting en voltooiing van reeds in aanbouw zijnde werken en onderhanden ontwerpen en terreinonderzoekingen tot benutting van waterkracht in verschillende streken van Java.

Verder is gerekend op een bedrag van *f* 150 000 om de reeds in exploitatie zijnde electriciteitsbedrijven de gelegenheid te geven uitgaven, benoodigd voor kleine versterkings- en verbeteringswerken, welke vooral bij sterk toenemende stroomafname in den eersten bedrijfstijd telkens noodig blijken, te bekostigen.

c. Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven.

1e. Bezoldigingen, toelagen enz.

De hoogere raming van de personeelsuitgaven tot een bedrag van *f* 104 600 houdt verband met de in bedrijfstelling van het gereed komende waterkrachtwerk „Lamadjan” en met de omstandigheid, dat voor 1924 slechts met een half bedrijfsjaar voor het W. K. W. „Oebroeg” is gerekend.

Meer is uitgetrokken:

- f* 10 500 voor 2 ingenieurs op *f* 4 200 en 1 gedurende ½ jaar,
- 5 700 voor 2 werktuigkundigen op *f* 5 700 gedurende ½ jaar,
- 12 000 voor 4 werkmeesters op *f* 3 000,
- 7 500 voor 1 machinist of electricien op *f* 1 500 en 8 gedurende ½ jaar,
- 2 100 voor 1 commies-kashouder op *f* 4 200 gedurende ½ jaar,
- 10 000 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen,
- 44 400 voor administratief en vakkundig hulppersoneel,
- 16 000 hooger aandeel in de beheersuitgaven en minder
- 3 600 voor 1 machinist-electricien.

2e. Verdere bedrijfskosten.

De raming is *f* 5 150 minder, als gevolg van de omstandigheid, dat voor „brandstoffen” een aanmerkelijk lager bedrag is uitgetrokken, omdat door het benutten van meer waterkracht in het jaar 1925 nagenoeg geen energielevering uit de calorische centrales meer noodig zal zijn.

De overige posten zijn alle verhoogd, omdat voor 1924 maar met een half bedrijfsjaar voor „Oebroeg” en bijbehorende onderstations is gerekend.

Onderafdeeling 808. Personeel van den Dienst van het Toezicht op de Spoor- en Tramwegen.

Onderdeel a. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verminderd met:

- a. *f* 24 000 aan 2 hoofdingenieurs-afdeelingshoofden,
- b. 4 200 aan 1 ingenieur of gegradueerd ambtenaar,
- c. 5 700 aan 1 onderafdeelingshoofd,
- d. 4 200 aan 1 hoofdcommies,
- e. 5 400 aan 3 commiezen,
- f. 500 aan minder personeel, enz.,
- g. 16 300 aan regelmatige bezoldigingsverhoogingen,
- h. 500 aan buitengewone belooningen en toelagen en verhoogd met
- i. 8 400 voor 1 administrateur.

Toelichting.

a t/m h. In verband met de tijdsomstandigheden en de op grond daarvan zoo ver mogelijk doorgevoerde versoering zijn de personeelsuitgaven beperkt tot het uiterst noodzakelijke. Het is echter niet uitgesloten dat in de practijk ten slotte blijken zal, dat met de tijdelijk tot dit

uiterste ingekrompen personeelbezetting de dienst niet ten volle aan zijne wettelijke verplichtingen zal kunnen blijven voldoen. Met het oog op deze mogelijkheid is de normale personeelformatie „pro memorie” uitgetrokken.

i. In verband met de bezuiniging zullen de administratieve werkzaamheden van een der hoofdingenieurs-afdelingshoofden als bedoeld sub *a*, aan een administrateur worden opgedragen.

Onderafdeeling 809. Verdere uitgaven van den Dienst van het Toezicht op de Spoor- en Tramwegen.

De raming is verlaagd met f 1000.

Toelichting.

In verband met de doorgevoerde bezuiniging.

Onderafdeeling 810. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 812. Dienst van den Mijnbouw.

Hoofdkantoor.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen, toelagen en verdere beloningen, schrijf- en teekenloon en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verhoogd met:

- a. f* 12 000 voor bezoldiging van 1 hoofdingenieur,
- b.* 8 400 voor bezoldiging van 2 ingenieurs of geologen,
- c.* 8 400 voor bezoldiging van 1 administrateur,
- d.* 7 200 voor bezoldiging van 1 referendaris,
- e.* 17 520 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen, en verlaagd met:
- f.* 7 200 voor bezoldiging van 2 eerste commiezen,
- g.* 7 500 voor bezoldigingen tijdelijk personeel.

Toelichting.

a. Overgebracht van den Opsporingsdienst (onderdeel *f*).

b. Overgebracht van den dienst der Mijnverordeningen (onderdeel *c*).

c. De praktijk heeft uitgewezen dat een betrekking, waaraan eene afzonderlijke bezoldigingsregeling is verbonden benevens den titel van „hoofd van de afdeling algemeene zaken van mijnrechtelijken aard” bij den dienst der Mijnverordeningen geen reden van bestaan heeft en zonder bezwaar kan worden vervangen door de betrekking van administrateur bij den dienst van den Mijnbouw. Hierdoor wordt een bezuiniging op de aanvangstrakementen van het vaste personeel verkregen van f 1200. De functionaris wordt dan bij den dienst der Mijnverordeningen werkzaamgesteld.

d en *f.* Tegenover de vermeerdering van het aantal referendarissen met 1 staat een vermindering van dat der 1ste commiezen met 2.

e. In verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.

g. In verband met door te voeren bezuinigingen.

Onderdeel *b*. Verdere uitgaven van den dienst van den Mijnbouw, voorzover niet elders omschreven.

De raming is verlaagd met f 80 000 voor bouw van de tunnels tot aftapping van het kratermeer van den Keloed-vulkaan, aangezien verwacht wordt dat het werk in 1925 zal gereedkomen.

Mijnverordeningen.

Onderdeel c. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verhoogd met:

- a. f 5 400 voor bezoldiging van 1 mijnbouwkundig hoofdopziener,
- b. 1 600 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen, en verlaagd met:
- c. 9 600 voor bezoldiging van een hoofd van de afdeling algemeene zaken van mijnrechtelijke aard,
- d. 8 400 voor bezoldiging van 2 ingenieurs of geologen
- e. 14 400 voor bezoldiging van 2 technische ambtenaren

Toelichting.

a en e. In verband met de voorgenomen bezuiniging worden twee technische ambtenaren afgevoerd tegen uitbreiding van het aantal mijnbouwkundig-hoofdopziener met 1.

b. In verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.

c. Zie de toelichting sub c bij onderdeel a.

d. Zie de toelichting sub b bij onderdeel a.

Onderdeel d. Verdere uitgaven ten behoeve van de Mijnverordeningen.

De raming is verhoogd met:

- a. f 26 300 voor uitkeering aan Inlandsche zelfbesturen van het hen toekomend aandeel in de opbrengst van cijns en vast recht van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, en verlaagd met:
- b. 2 000 voor kantoorkosten enz.

Toelichting.

a. In verband met de te verwachten hogere ontvangsten aan vast recht zal het volgens de wettelijke bepalingen verschuldigde aandeel mede stijgen. Deze stijging overtreft de verhooging van ontvangsten aangezien deze worden gedrukt doordat in rechtstreeks bestuurd gebied opsporingsvergunningen zijn vervallen.

b. In verband met de bezuiniging.

Opsporingsdienst.

Onderdeel f. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verhoogd met:

- a. f 6 600 voor bezoldiging van 2 booropzieners, en verlaagd met:
- b. 12 000 voor bezoldiging van 1 hoofdingenieur,
- c. 8 400 voor bezoldiging van 2 ingenieurs,
- d. 2 700 voor bezoldiging van 1 mijnbouwkundig onderopziener,
- e. 3 600 voor bezoldiging van 2 commies-kashouders,
- f. 5 600 voor bezoldiging lager technisch en administratief personeel,
- g. 2 530 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.

Toelichting.

a. Overgebracht van Grondpeilwezen (onderdeel h).

b. Zie de toelichting sub a bij onderdeel a.

c. Overgebracht naar de Bangkatinwinning.

d. " " " Poelau-Laoetmijnen.

e en f. In verband met voorgenomen bezuinigingen.

g. In verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.

Onderdeel *g*. Verdere uitgaven ten behoeve van den Opsporingsdienst.

De raming is verhoogd met:
a. f 450 voor kosten van regeeringstelegrammen, en verlaagd met:
b. 200 voor kantoor- en lokaalbehoefden,
c. 45 200 voor mijnbouwkundige opsporingen en onderzoekingen,
d. 4 000 voor verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen.

Toelichting.

a. In verband met de thans bekende gegevens.
b, c en d. In verband met door te voeren bezuinigingen.

Grondpeilwezen.

Onderdeel *h*. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloon en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verlaagd met:
a. f 6 600 voor bezoldiging van 2 booropzieners.
b. 2 570 voor regelmatige bezoldigingsverhoogen.
c. 1 200 voor bezoldigingen tijdelijk personeel.

Toelichting.

a. Zie de toelichting sub *a* bij onderdeel *f*.
b. In verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.
c. In verband met de bezuiniging.

Onderdeel *i*. Verdere uitgaven ten behoeve van het Grondpeilwezen.

De raming is verlaagd met:
a. f 250 voor kantoor- en lokaalbehoefden,
b. 5 500 voor uitgaven in het belang der artesische putboringen.

Toelichting.

a. In verband met de bezuiniging.
b. In verband met inkrimping der werkzaamheden.

Onderdeel *k—l*. (Goud- en Zilvermijnen in Bengkoeloe).

Zie gedrukt stuk No. 8.

Onderdeel *m—n*. (Tin).

Zie gedrukt stuk No. 9.

Onderdeel *o—p*. (Oembilinsteenkolenontginning).

Zie gedrukt stuk No. 10.

Onderdeel *q—r*. (Poelau-Laoetsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 11.

Onderdeel *s—t*. (Boekit-Asamsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 12.

Onderafdeeling 812A. Deelname door het Land in nieuwe bedrijven, ten doel hebbende de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen van Ned.-Indië.

De omschrijving van dezen post, die in de ontwerp-begrooting 1924 luidde: „Deelname door het Land in of eigen „exploitatie van nieuwe mijnbedrijven (aardolie, zwavel, „enz.)” en minder juist bij onderafdeeling 812 onder letter *k* was ingepast, is aangevuld ten einde duidelijker de bedoeling te doen uitkomen.

Het algemeene doel was toch niet alleen gelden beschikbaar te stellen voor deelname in gemengde bedrijven welke uitsluitend op mijnbouwkundig terrein werkzaam zouden zijn, doch meer om de mogelijkheid te openen, serieuze onderhandelingen aan te knopen met deskundige en kapitaalkrachtige belangstellenden ten einde tot gemeenschappelijke oprichting te geraken van bedrijven, die de ontginning ten doel hebben zoowel van de rijkdommen van den bodem als van andere, in economischen zin daarmede overeenkomende, natuurlijke hulpbronnen van het Land.

Deze bedoeling is bij de thans gevolgde omschrijving naar het oordeel der Regeering beter tot uiting gebracht.

Voor 1925 ligt het in het voornemen een gedeelte van het op dezen post uitgetrokken krediet aan te wenden voor eerste storting op de aandelen in een op te richten gemengd bedrijf tot gemeenschappelijke exploitatie van de waterkrachtbronnen in de Kali Konto, ten behoeve van de energie-voorziening van Soerabaja en de meest beteekende gewesten van Oost-Java.

Het moet toch een belang van de eerste orde worden geacht om zoo spoedig mogelijk te geraken tot verdere ontginning van wat met voordeel ontgonnen kan worden; te geraken tot grooter financieele draagkracht door betere benutting van de rijkdommen, die de bodem en de natuurlijke gesteldheid van Nederlandsch-Indië bieden. En één van de meest nuttige en minst speculatieve mogelijkheden tot de bedoelde economische versterking van de landshuishouding is wel het aanwenden van de natuurlijke en tot in lengte van dagen onuitputtelijk doorvloeiende krachtbron, welke Indië in zijne waterkrachten bezit.

Onder de directe voordeelen, welke van den bouw van een waterkrachtwerk aan de Kali Konto het gevolg zullen wezen, kan in de eerste plaats gerekend worden een verlaging van de zelfkosten voor elektrische energie en in de tweede plaats de mogelijkheid om deze energie op veel ruimere wijze te verschaffen daar, waar zij economisch nuttig of finantieel voordeelig zal kunnen zijn. Tot den tegenwoordigen stroomafzet der Algemeene Nederlandsch-Indische Electriciteit Maatschappij, die overeenkomstig de aan haar verleende vergunning het distributiebedrijf te Soerabaja in handen heeft, wordt ook in belangrijke mate bijgedragen door verschillende daar gevestigde groote gouvernementsinrichtingen, zooals het Havenbedrijf, het Marine-etablissement, de S.S.-werkplaats op Goebeng, het groote rangeer-emplacement Sidotopo, welke inrichtingen jaarlijks een bedrag van ongeveer 3,5 ton voor electriciteitslevering betalen. Tevens zullen van de verbetering op den duur tal van groote particuliere inrichtingen en bedrijven profiteren.

Een ander direct voordeel is de mogelijkheid om elektrische energie in veel ruimeren kring te verstrekken dan thans het geval is, hetgeen ook ten goede zal kunnen komen aan de zeer belangrijke landbouwindustrie in de residenties Soerabaja, Kediri en Pasoeroean, welke tot het meest ontwikkelde deel van geheel Java behooren.

Wat de indirecte voordeelen aangaat, dient de aandacht te worden gevestigd op de daaruit voortvloeiende vermeerdering van den import van ijzerwerken, elektrische materialen, machines (waarvan mede de Nederlandsche industrie en scheepvaart zullen profiteren); de benodigde leveringen van cement, steen, hout, kalk, enz. waarvan niet alleen de inheemsche industrieën, doch ook de particuliere transportbedrijven, houtkapondernemingen, materialen- en importhandel de voordeelen zullen genieten.

Dit alles leidt er toe het aanvatten van het Kali Kontowerk juist in deze tijden van malaise een Landsbelang van de eerste orde te noemen, indien een oplossing kan worden gevonden, waarbij de kapitaalsuitgave, welke het Land zal hebben te doen tot betrekkelijk kleine afmetingen kan worden teruggebracht en waarbij het in het werk te steken kapitaal, vrijwel dadelijk na de voltooiing der werken reeds ten volle rendabel zal zijn.

Deze oplossing meent de Regeering gevonden te hebben in een opzet, waarbij de Staat deelneemt in een naamlooze vennootschap, die zich ten doel stelt het Kali Kontowerk uit te voeren en te exploiteeren en die de opgewekte energie aan de reeds bestaande, en voor een rendabel bedrijf in dit gebied onmisbare distributiemaatschappij, de Aniem, zal leveren.

Bij deze oplossing worden de voordeelen verkregen, ten 1ste, dat de kapitaalinzet van den Staat tot zoo klein mogelijke proportie kan worden teruggebracht, ten 2de, dat een zoo zuinig en vlot mogelijke wijze van uitvoering van het werk verzekerd is, ten derde, dat gebruik kan worden gemaakt van de jarenlange ervaring en hier te lande nog zeldzame speciale kennis der waterkrachttechniek van de bouwingenieurs van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, en ten 4de, dat, door de distributiemaatschappij — de Aniem — in het vennootschappelijk kapitaal te doen deelnemen, de zekerheid bestaat, dat een werk wordt gebouwd, waarvan de op te leveren energie als het ware reeds zoo goed als verkocht is, m.a.w. dat de rentabiliteit reeds van te voren vast staat.

In verband hiermede heeft de Regeering dan ook niet gearzeld onderhandelingen te doen openen met de Aniem voor de oprichting van een gemengd bedrijf, dat zich met den bouw en de exploitatie van een waterkrachtwerk aan de Kali Konto zal belasten.

Wat de keuze van deze vennoot aangaat zij vooropgesteld, dat bij het voeren van onderhandelingen tot het oprichten van een gemengd bedrijf, als ernstige deelnemster alleen in aanmerking kan komen een kapitaalkrachtige maatschappij, die over de noodige ervaring en deskundigheid op het gebied van stroom-distributie en detailverkoop beschikt. Bovendien echter staat daarbij op den voorgrond de wenschelijkheid om den afzet van de te produceeren electriciteit bij voorbaat te verzekeren, weshalve de keuze uiteraard in de eerste plaats op de concessiehouder van het grootste deel van het afzetgebied moest vallen. Daarbij bleek dat de Aniem, die aan de vorenvermelde desiderata kan voldoen, inderdaad ernstige geneigdheid tot onderhandeling in de bovenbedoelde richting bezit.

Het voor den eersten uitbouw tot een loonend bedrijf benodigde kapitaal wordt met de noodige speling begroot op rond f 7 millioen te verwerken in 3 à 4 jaren. Van dit kapitaal kan dan ten hóógste de helft door het Land worden genomen; toekomstige uitbreidingen zullen zoo noodig door de vennootschap zelve gefinancierd kunnen worden.

Hoewel de stand der onderhandelingen nog niet in zoodanig stadium verkeert, dat de concessie-voorwaarden en de statuten voor het op te richten gemeenschappelijk bedrijf vaststaan, kan thans wel reeds worden medegedeeld, dat in het algemeen het voorbeeld van het in 1920 reeds voor de Bandoengsche hoogvlakte opgerichte gemengd bedrijf voor electriciteitsdistributie (het zoogenaamde G. E. B. E. O.) zal worden gevolgd. Dit eerste gemengde bedrijf in Nederlandsch-Indië heeft zijne groote levensvatbaarheid reeds bewezen, daar de vroeger tot schade van de geheele samenleving voortdurende moeilijkheden bij de electriciteitsvoorziening in dit gebied spoedig na de oprichting zijn verdwenen en het G. E. B. E. O. thans bovendien reeds in staat is een constant dividend uit te keeren van meer dan tien procent.

De door den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit opgemaakte projecten en sedert jaren verrichte topografische en hydrometrische opnemingen der Kali-Kontowaterkrachten zouden in het gemengd bedrijf tegen geldswaarde ingebracht kunnen worden.

Deze inbreng, vermeerderd met de deelname in het aandeelenkapitaal en de waarde van de ten behoeve van de ontginning der Kali Konto-waterkracht te verleenen waterkracht- en electriciteitconcessies, zullen het Land reeds dadelijk een belangrijke en zoo noodig een overwegende zeggingschap in het bestuur der vennootschap kunnen verzekeren, welke zal afhangen van den omvang van de belangen van het Gouvernement.

Die zeggingschap zal, evenals bij het G. E. B. E. O. verzekerd kunnen worden door het bezit van preferente aandelen, die het recht geven tot aanwijzing van het noodige aantal leden in den raad van commissarissen, die omtrent de voornaamste daden van beheer der Vennootschap zal beslissen.

De mogelijkheid dient opgehouden te worden om voor de Overheid zoodra noodig de meerderheid in het aandeelenkapitaal en overwegende zeggingschap in het bestuur der Vennootschap te bereiken. Voorts zal bij de te voeren onderhandelingen ook de mogelijkheid voorzien moeten worden van latere deelname in het aandeelenkapitaal door gemeenten of provincies, indien daartoe, bijv. bij uitbreiding der werkingsfeer van het nieuwe waterkrachtbedrijf, aanleiding bestaat.

Waar, zooals uit voorloopige gedachtenwisseling gebleken is, de A. N. I. E. M. thans ernstige belangstelling toont voor het plan en het bovendien in de bedoeling ligt de voorbereiding en uitvoering der bouwwerkzaamheden te doen geschieden met gebruikmaking van het deskundige en door spoedige gereedkomst van onderhanden werken meer en meer vrijkomende personeel van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit, heeft de Regeering gemeend zoo snel mogelijk tot definitieve onderhandelingen voor de oprichting van het gemengd bedrijf op de hiervoren aangegeven grondslagen te moeten doen overgaan.

Door het Hoofd van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit is nauwkeurig becijferd, aan de hand van de laatste gegevens en van de thans geldende zeer lage brandstofprijzen, welke rentabiliteit van het nieuwe waterkrachtwerk is te verwachten en diens rapport toont de aan zekerheid grenzende mogelijkheid aan, om reeds in de eerste vijf volle exploitatiejaren over het geheele in de werken gestoken kapitaal een gemiddelde netto-opbrengst te verkrijgen, welke de gemiddelde leeningrente van het door het Land aan de naamlooze vennootschap te verstrekken kapitaal zal overtreffen. Onder gunstige omstandigheden zal die netto-opbrengst zooveel hooger kunnen worden, dat zelfs een niet onbeduidend direct geldelijk gewin uit het aandeel in het gemengd bedrijf is te verwachten.

Onderafdeeling 814. Zout.

Zie gedrukt stuk No. 13.

Onderafdeeling 815. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Zie gedrukt stuk No. 14.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede autodiensten.

Zie gedrukte stukken Nos. 15 en 16.

Onderafdeeling 819A. Verrekening met het Departement der B. O. W. voor huur en huurkoop van kantoorge-

Voor 1924 is gerekend op betaling van huur en huurkoop voor het nieuwe kantoorgebouw te Bandoeng over slechts

bouwen voorzover niet begrepen onder de uitgaven der diensten en bedrijven met commercieele boekhouding (Departement en Dienst van het Toezicht op de spoor- en tramwegen). een gedeelte van het jaar, terwijl verder de raming thans op juistere cijfers is gegrond. Voor 1925 moet als gevolg hiervan voor de onderwerpelijke kantoren op f 20 250 meer worden gerekend.

Onderafdeeling 820. Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten.

Aan de hand van de laatstbekende gegevens is de raming met f 1 000 verlaagd.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

803. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

De ontvangsten kunnen aanzienlijk hooger worden geraamd in verband met het in bedrijf komen van een deel der afgebouwde waterkrachtwerken zoowel ten behoeve van de electriciteitsvoorziening van Batavia en in de West-Preanger als van die op de Bandoengsche hoogvlakte.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
AFDEELING VIII.			
Departement van Gouvernementsbedrijven.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
801		Postspaarbank. Vergoeding en voorschotten aan de Rijkspostspaarbank in Nederland ter zake van de belegging van gelden	f 75
802		Dienst voor waterkracht en electriciteit.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	(1) f 51 900
	b.	Kapitaalsuitgaven	(2) 1 150 000
			1 161 900
803		Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen. Toelage aan den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	1 200
804		Opiumbereiding.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 5 600
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			5 600
805		Landsdrukkerij.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 14 250
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			14 250
806		Dienst van den Mijnbouw.	
	a.	Opleiding van candidaat-mijnningenieurs of geologen benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 4 500
	b.	Opleiding van candidaat-mijnopzieners benevens daarmede in verband staande uitgaven	3 900
	c.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van het Laboratorium en andere uitgaven	5 000
		Mijnverordeningen.	
	d.	Toelage aan den commissaris der Regeering bij de Naaml. Venn. „Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton" in Nederland	1 000
		Opsporingsdienst.	
	e.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen	20 000
		Grondpeilwezen.	
	f.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven	10 000
		Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe.	
	g.	Bedrijfsuitgaven	200 000
	h.	Kapitaalsuitgaven	188 000
		Tin.	
	i.	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Uitgaven voor den verkoop van Bangka-tin	Memorie.
		2e. Verdere bedrijfskosten	f 900 000
			900 000
	j.	Kapitaalsuitgaven	900 000
		Oembilinsteenkolenontginning.	
	k.	Bedrijfsuitgaven	400 000
	l.	Kapitaalsuitgaven	340 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Voor aankoop van instrumenten voor den algemeenen dienst en van verbruiksmaterialen voor electriciteitsbedrijven f 30 000
			Studietoelagen voor candidaat-ingenieurs 1 900
			f 31 900
f 750			(2) Voor aanschaffingen ten behoeve van de werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residentie's Batavia en (West) Preanger-Regentschappen f 1 050 000
52 400	f 500		Voor noodzakelijke kleine verbeteringen aan de bestaande electriciteitsbedrijven 80 000
1 650 000	500 000		f 1 130 000
1 200			
18 300		14 700	
3 200		3 200	
102 900		88 670	
Memorie.			
9 800		5 000	
4 250		350	
12 700		7 700	
1 000			
20 000			
25 000		15 000	
249 000		49 000	
5 000	f 183 000		
Memorie.			
960 000		60 000	
900 000			
400 000			
940 000		600 000	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1926.
		Poelau Laoefsteenkolentginning.		
	m.	Bedrijfsuitgaven	f 93 000	
	n.	Kapitaalsuitgaven	80 000	
		Boekit-Asamsteenkolentginning.		
	o.	Bedrijfsuitgaven	80 000	
	p.	Kapitaalsuitgaven	220 000	
807		Deelname door het Land in het maatschappelijk kapitaal der Ned-Ind. Aardolie Maatschappij		f 3 415 400 1 000 000
808		Zont.		
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 785 000	
	b.	Kapitaalsuitgaven	125 000	
				910 000
809		Post, Telegraaf- en Telefoondienst.		
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 1 098 400	
	b.	Kapitaalsuitgaven	985 000	
				2 083 400
810		Staatsspoor- en tramwegen.		
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 1 864 500	
	b.	Kapitaalsuitgaven	4 322 800	
				6 187 100
811		Vereveningen betreffende afgesloten diensten (Onvoorzienne uitgaven)		1 000
812		Andere onvoorzienne uitgaven		5 000
		Totaal van afdeeling VIII		f 14 783 580

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 150 000 75 000	f 5 000	f 57 000	<p>Het totaal dezer afdeeling, bij de wet van 12 April 1924 (Nederlandsch Staatsblad No. 183, Indisch Staatsblad No. 194) vastgesteld op f 15 015 675 zal bij de aanneming van de aanvullingsbegrooting voor 1924 verhoogd worden met 1 657 700</p> <p style="text-align: right;">Totaal f 16 673 375</p>
100 000 20 000	200 000	50 000	
1 000 000			
720 000 400 000	65 000	275 000	
1 165 675 1 415 000		67 275 450 000	
1 720 000 4 587 500	144 500	264 700	
	1 000		
5 000			
f 16 673 575	f 598 500	f 2 488 095	
	Minder f 1 889 795		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
		AFDEELING VIII.	
		Departement van Gouvernementsbedrijven.	
		Stuk 3 — Uitgaven in Indië.	
801		Personeel van het departement.	
	a.	Bezoldigingen en toelagen van den directeur en de verdere ambtenaren ...	(1) f 276 180
	b.	Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenlonen	(2) 38 820
	c.	Regelmatische bezoldigingsverhoogen voor den secretaris en de verdere ambtenaren	(3) 34 745

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) directeur f 24 000
			onderdirecteur 18 000
			secretaris 12 000
			algemeen adviseur voor sociale aangelegenheden 16 200
			personeele toelage voor den algemeen adviseur 1 800
			hoofd van het technisch-economisch adviesbureau. Memorie (a)
f 283 500		f 7 520	1 hoofdingenieur voor technisch-economische aangelegenheden Memorie (a)
			hoofd van het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
40 490		1 670	1 onderhoofd van dat kantoor Memorie (b)
			4 administrateurs, op f 8 400 33 600
			9 referendarissen, op f 7 200 (waarvan 1 voor technisch-economische aangelegenheden pro memorie) (a) 57 600
50 690	f 4 055		1 ingenieur voor technisch-economische aangelegenheden Memorie (a)
			2 assistenten bij het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
			5 commiezen-redacteur, op f 3 600 18 000
			2 hoofdcommiezen, op f 5 400 10 800
			1 archivaris 4 800
			5 eerste commiezen, op f 3 600 18 000
			1 administratief ambtenaar 3 000
			7 tweede commiezen, op f 2 640 18 480
			1 expediteur 2 100
			13 derde commiezen, op f 1 800 23 400
			f 261 780
			(2) adjunct-commiezen en klerken 33 280
			minder personeel 3 100
			administratief en vakkundig hulppersoneel van het technisch-economisch adviesbureau Memorie (a)
			administratieve hulpkrachten of boekhouders en minder personeel van het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
			schrijf- en teekenlonen 2 440
			f 38 820
			(3) voor den secretaris en de verdere ambtenaren f 34 745
			voor de ambtenaren van het technisch-economisch adviesbureau Memorie (a)
			voor idem van het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
			f 34 745

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(4) f	Memorie.	(5) f	3 000	4 000	1 000	Geraamd voor 1925.
	d.	Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel	(4) f	31 820					
	e.	Duurtetoeslag		Memorie.					
802		Verdere uitgaven van het departement.							f 381 861
	a.	Kantoorkosten	(5) f	26 500					
	b.	Verlichting van het gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf.				3 000			
	c.	Kosten van regeeringstelegrammen					4 000		
	d.	Verrekening met de Landsdrukkerij van de kosten van het zetten, drukken en binden van jaarverslagen van instellingen van liefdadigheid en van openbaar nut						1 000	
803		Toelage voor den secretaris van den verzoeningsraad voor de spoor- en tramwegen op Java en Madoera, kantoorbehoefden en onkosten							34 800
804		Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst							(6) 1 500
805		Personeel van de Postspaarbank.							
	a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij de postspaarbank en verdere uitgaven van personeelen aard	(8) f	162 800					
	b.	Duurtetoeslag ..		Memorie.					162 800
806		Verdere uitgaven van de Postspaarbank.							
	a.	Meubelen	f	1 000					
	b.	Kantoor- en lokaalbehoefden, telmachines, gedrukten en verdere behoeftigheden				25 000			
	c.	Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen					2 500		
	d.	Propaganda voor de postspaarbank					5 000		
	e.	Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der postspaarbank					250		
807		Dienst voor waterkracht en electriciteit.							33 750
	a.	Beheersuitgaven:							
		1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefden, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer	(9) f	149 110					

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 34 879		<i>f</i> 5 059	(4) voor de adjunct-commiezen en klerken <i>f</i> 29 620 voor het minder personeel 2 200 voor het lager personeel van het technisch-economisch adviesbureau Memorie (a) voor idem van het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
Memorie.			
29 000		<i>f</i> 2 500	<i>f</i> 31 820
5 000			(5) vergoedingen voor kantoorkosten <i>f</i> 21 500 telefoonabonnementen en telefoongesprekken 5 000
4 000			<i>f</i> 26 500
			verdere kosten van het technisch-economisch ad- viesbureau Memorie (a) idem voor het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouwproducten Memorie (b)
1 000			
1 500			(6) Toelage voor den secretaris <i>f</i> 1 200 kantoorbehoefden en onkosten 300
			<i>f</i> 1 500
55 785		55 810	(7) Voorloepig geraamd bedrag in verband met aanhangige plannen tot wijziging van de verdeling van deze kosten over de ver- schillende betrokken departementen.
			(8) Bezoldiging van den directeur <i>f</i> 9 600 " " " onder-directeur 7 200 " " 2 hoofden der contrôle 9 600 " " 1 ambtenaar voor de admini- stratie der geldbelegging 4 800 " " 1 ambtenaar 1e klasse 4 200 " " 7 ambtenaren 2e klasse 12 600 " " 3 kantooroppassers 720 Regelmatige bezoldigingsverhoogen 20 400 Bezoldiging voor vaste en voor tijdelijke beambten. 93 000 Zittinggelden voor den raad van toezicht 600
161 500	<i>f</i> 1 500		<i>f</i> 162 720
Memorie.			of rond <i>f</i> 162 800.
1 500		500	(9) I. Algemeene dienst.
25 000			1 hoofd van den dienst <i>f</i> 14 400
2 500			1 adjunct-afdeelinshoofd voor de boek- houding en administratie 4 800
6 000		1 000	1 boekhouder 6 000
			1 magazijnmeester 3 600
500		250	1 hoofdcommies 4 200
			1 assistent-boekhouder 4 200
			1 commies-kashouder 4 200
180 275		51 165	(a) De kosten van het technisch-economisch adviesbureau worden gedragen door de diensten en bedrijven, waarvoor dat kantoor werkzaamheden verricht. (b) De kosten van het kantoor voor den verkoop van 's Lands mijnbouw- producten worden over de mijnbedrijven omgeslagen.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
807	a.		

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			1 technisch-hoofdeommies f 3 000 3 commiezen op f 1 800 5 400 <hr/> aanvangsbezoldigingen ambtenaren ... f 49 800 regelmatige verhoogingen ambtenaren. 17 000 administratief en vakkundig hulpper- soneel 19 285 <hr/> f 86 085
			II. Electrotechnische afdeeling.
			1 afdelingshoofd f 12 000 2 onderafdelingshoofden op f 8 400 ... 16 800 1 hoofd van den werktuigkundigen dienst der Bangkatinwinning pro memorie.
			6 op f 4 200 f 25 200 1 pro memorie Mijn- bouw 4 pro memorie Tinwin- ning 2 pro memorie Staats- spoorwegen 2 pro memorie Oembi- linmijnen 1 pro memorie Poelau Laoetmijnen 1 pro memorie Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe 1 pro memorie Boekit- Asammijnen
			18 hoofdinge- nieurs en ingenieurs
			3 op f 5 700 f 17 100 1 pro memorie Goud- en zilver- mijnen in Beng- koeloe 1 pro memorie Staatsspoorwegen 1 pro memorie Tin- winning 1 pro memorie Boe- kit-Asammijnen... 1 pro memorie Poe- lau Laoetmijnen. 1 pro memorie Oem- bilinmijnen
			9 werktuigkun- dige of elee- trotechnische ambtenaren
			3 machinisten of electriciëns op f 1 500 f 4 500 2 teekenaars op f 1 500 3 000 1 commies 1 800 <hr/> aanvangsbezoldigingen ambtenaren f 80 400 regelmatige verhoogingen ambtenaren. 17 525 administratief en vakkundig hulpperso- neel 13 500 <hr/> f 111 425

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
807	a.	2e. Verdere kosten van den dienst (10) f 139 400 <hr style="width: 10%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>	f 288 510

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
159 400			<p style="text-align: center;">III. Hydrotechnische afdeeling.</p> <p>1 afdelingshoofd f 12 000</p> <p>5 ingenieurs op f 4 200 21 000</p> <p>2 bouwkundigen op f 5 700 11 400</p> <p>4 opzichters op f 3 000 12 000</p> <p>5 onderopzichters op f 1 500 7 500</p> <p>2 teekenaars op f 1 500 3 000</p> <hr/> <p>aanvangsbezoldigingen ambtenaren f 66 900</p> <p>regelmatige verhoogingen ambtenaren. 23 200</p> <p>administratief en vakkundig hulppersoneel 26 500</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 116 600</p> <p style="text-align: right;">Totaal personeelsuitgaven f 314 110</p> <p style="text-align: center;">I, II en III. Verdere uitgaven:</p> <p>kantoor- en lokaalbehoefte f 6 000</p> <p>kosten van regeeringstelegrammen 3 000</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 9 000</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 323 110</p> <p>Af: aandeel ten laste der kapitaalsuitgaven f 110 000</p> <p>Af: aandeel ten laste der bedrijfsuitgaven 64 000</p> <hr/> <p style="text-align: right;">174 000</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 149 110</p> <p>(10) Voor proefnemingen en onderzoekingen (electrisch laboratorium) in het belang van de aanwending van hydro-electrische kracht voor nijverheidsdoeleinden f 25 000</p> <p>Voor opnemingen, aankoop van materialen, kosten van technisch-commercieele adviezen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten ... 80 000</p> <p>Voor dienstpublicaties 1 400</p> <p>Voor inrichting, huur, verlichting, onderhoud en verdere kosten van het hoofdkantoor en de hulpkantoren benevens van het magazijn 15 000</p> <p>Voor aanschaffing en onderhoud dienstautomobielen. 15 000</p> <p>Voor voorziening in de tijdelijke woonegelegenheid van ondergeschikt personeel bij terreinonderzoekingen en veldwerk, benevens in benodigde geneeskundige hulp en tegemoetkoming bij ziekte en ongevallen, die door den dienst zijn ontstaan 3 000</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 139 400</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
807	b.	Kapitaalsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen (11) f 224 025 2e Verdere kapitaalsuitgaven (12) 895 000 <hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>	f 1 119 025
	c.	Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven: 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen (13) f 289 500	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 466 050 1 860 000		<i>f</i> 242 025 965 000	
<i>f</i> 184 900	<i>f</i> 104 600		
			Bouwafdeeling.
			(11) a. Aandeel in de beheersuitgaven <i>f</i> 110 000
			b. kosten van de bouwafdeeling:
			1 afdelingshoofd 12 000
			4 ingenieurs op <i>f</i> 4 200 16 800
			1 bouwkundige 5 700
			1 hoofdcommies 4 200
			5 opzichters op <i>f</i> 3 000 15 000
			2 onderopzichters op <i>f</i> 1 500 3 000
			1 commies 1 800

			aanvangsbezoldigingen ambtenaren. <i>f</i> 58 500
			regelmatige verhoogingen ambte- naren 32 425
			administratief en vakkundig hulp- personeel 14 100
			vergoedingen voor veldwerk 5 000
			kantoor- en lokaalbehoefden, in- richting, verlichting en verdere kosten voor kantoren 4 000
			_____ <i>f</i> 224 025
			(12) Voor de voortzetting der werken voor de energie- voorziening uit waterkracht in de residenties Ba- tavia en (West) Preanger-Regentschappen <i>f</i> 450 000
			Voor de voortzetting der werken voor de energie- voorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte 175 000
			Voor voortzetting van terreinonderzoekingen en voor- bereidende werkzaamheden ter bevordering van de energievoorziening uit waterkracht in Oost-Java ... 100 000
			Voor noodzakelijke kleinere uitbreidingen en verbete- ringen van de bestaande electriciteitsbedrijven ... 150 000
			Voor aanschaffing en onderhoud dienstautomobielen. 20 000
			_____ <i>f</i> 895 000
			Bedrijfsafdeeling.
			(13) a. Aandeel in de beheersuitgaven <i>f</i> 64 000
			b. Kosten van de bedrijfsafdeeling:
			1 afdelingshoofd 12 000
			4 ingenieurs op <i>f</i> 4 200 16 800
			4 werktuigkundige of electrotech- nische ambtenaren op <i>f</i> 5 700. 22 800
			1 machinist-electriciën 3 600
			5 werkmeesters op <i>f</i> 3 000 15 000
			14 machinisten of electriciëns op <i>f</i> 1 500 21 000
			1 onderopzichter 1 500
			1 commies-kashouder 4 200

			aanvangsbezoldigingen ambtenaren. <i>f</i> 96 900
			regelmatige verhoogingen ambte- naren 40 000
			administratief en vakkundig hulp- personeel 88 600
			_____ <i>f</i> 289 500

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
807	d.	2e. Verdere bedrijfskosten (14) f 235 550	f 525 050
			Memorie.
808	a.	Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.	/ 1 932 585
		Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede verdere uitgaven van personeelen aard	(15) f 118 800
	b.	Duurtetoeslag	Memorie.
809		Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	118 800
			(16) 6 500
810		Opiumbereiding.	
	a.	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer	f 150 030
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	3 320 670
		3e. Duurtetoeslag	Memorie.
			f 3 470 700
	b.	Kapitaalsuitgaven	50 000
			3 500 700
811		Landsdrukkerij.	
	a.	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenloon en verdere kosten van algemeen beheer	f 411 110
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	(17) 769 720
		3e. Duurtetoeslag	Memorie.
			f 1 180 830
	b.	Kapitaalsuitgaven	21 000
			1 201 830
812		Dienst van den Mijnbouw:	
		Hoofdkantoor.	
	a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloon en verdere uitgaven van personeelen aard	(18) 249 450
	b.	Verdere uitgaven van den dienst van den Mijnbouw, voorzover niet elders omschreven	(19) 47 250

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 240 700		f 5 150	(14) Het geraamde bedrag is benodigd voor brandstoffen en verdere benodigdheden van het bedrijf, huisvesting personeel, inrichting, huur, verlichting enz. van gebouwen, kantoor- en lokaalbehoefden enz.
Memorie.			
151 200		32 400	(15) 1 hoofd van den dienst f 14 400 4 hoofdingenieurs-afdeelingshoofden op f 12 000, waarvan 2 pro memorie 24 000 1 administrateur 8 400 2 ingenieurs op f 4 200, waarvan 1 pro memorie ... 4 200 5 onderafdeelingshoofden op f 5 700, waarvan 1 pro memorie 22 800 1 hoofdkantoorhoofd 4 800 1 hoofdeommies pro memorie 5 commiezen op f 1 800, waarvan 3 pro memorie ... 3 600 minder personeel, schrijf- en teekenloonen 13 500 regelmatige bezoldigingsverhoogen 22 600 kosten voor regeeringstelegrammen 500 f 118 800
Memorie.			
7 500		1 000	
147 920	f 2 110		(16) Hieronder is begrepen een bedrag van f 2 400 voor de exploitatie van twee dienstauto's.
1 642 080	1 678 590		(17) Waarin begrepen een bedrag van f 45 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
Memorie.			
Memorie.	30 000		(18) 1 hoofd van dienst f 19 200 1 hoofdingenieur 12 000 6 ingenieurs of geologen op f 4 200 (waarvan 1 tewerkgesteld van den dienst voor W. en E.) 25 200 1 scheikundig onderopziener 2 700 1 boekerij-beheerder 1 800 1 hoofd der administratie 9 600 2 administrateurs op f 8 400 16 800 2 referendarissen op f 7 200 14 400 1 commies-redacteur 3 600 1 hoofdeommies 5 400 4 eerste commiezen op f 3 600 14 400 1 tweede commies 2 640 1 derde commies 1 800 adjunct-commiezen en klerken 5 040 1 archivaris 3 000 lager technisch en administratief personeel 5 500 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen, e.d.) 1 500 regelmatige bezoldigingsverhoogen 52 350 bezoldigingen tijdelijk personeel 52 500 f 249 430
403 660	7 450		
688 500	81 220		
Memorie.			
21 000			
210 610	38 820		
127 250		80 000	(19) Kantoorkosten (kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benodigdheden, telefoonabonnementen enz.) f 6 000 Onderzoekingen en proefnemingen in het laboratorium en andere uitgaven 10 000 kosten regeeringstelegrammen 1 250 bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Keloedmeer 30 000 f 47 250

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
812		Mijnverordeningen.	
c.		Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(20) f 173 000
d.		Verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen	(21) 371 750
e.		Uitkeering van vergoedingen wegens kosten gemaakt voor particuliere geologische verkenningen ten behoeve van later aan den Lande voorbehouden mijnbouwkundige opsporingen	Memorie.
		Opsporingsdienst.	
f.		Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(22) 443 550
g.		Verdere uitgaven ten behoeve van den opsporingsdienst	(23) 820 050

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
			(20)	1 hoofd van dienst f 15 600
				1 hoofdingenieur 12 000
f 198 400		f 23 400		4 ingenieurs of geologen op f 4 200 16 800
				2 mijnbouwkundig hoofdopzieners op f 5 400 10 800
547 450	f 24 300			1 mijnbouwkundig opziener 3 300
				1 topograaf 3 300
				1 teekenaar 1 200
				1 accountant 7 200
				1 adjunct-accountant 3 000
Memorie.				1 hoofd van het kaartenbureau 6 000
				lager technisch en administratief personeel 3 900
				verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) 4 500
475 780		28 230		regelmatige bezoldigingsverhoogen 51 800
				bezoldigingen tijdelijk personeel 33 600
869 000		48 950		f 173 000
			(21)	Kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benoodigdheden, telefoonabonnementen enz. f 3 000
				kosten van regeeringstelegrammen 750
				uitkeering aan Inlandsehe zelfbesturen van het toekomstend aandeel in de opbrengst van cijns en vast recht van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen 368 000
				f 371 750
			(22)	1 hoofd van dienst f 15 600
				26 ingenieurs of geologen op f 4 200 109 200
				9 mijnbouwkundig opzieners op f 3 300 29 700
				13 mijnbouwkundig onderopzieners op f 2 700 35 100
				5 booropzieners op f 3 300 16 500
				2 topografen op f 3 300 6 600
				2 commies-kashouders op f 1 800 3 600
				lager technisch en administratief personeel 45 100
				verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) 2 500
				regelmatige bezoldigingsverhoogen 131 650
				bezoldigingen tijdelijk personeel 50 000
				f 445 550
			(23)	Kantoor- en lokaalbehoefden, verdere benoodigdheden, telefoonabonnementen enz. f 1 800
				kosten van regeeringstelegrammen 1 250
				technisch-economische adviezen in het belang der ontwikkeling van den mijnbouw 16 000
				mijnbouwkundige opsporingen en onderzoekingen en andere uitgaven 800 000
				verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen op mijnbouwkundig of aardkundig gebied 1 000
				f 820 050
				waarin begrepen een bedrag van f 17 100 voor verrekening van den arbeid van gestraften.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
812		<p>Grondpeilwezen.</p> <p><i>h.</i> Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard (24) f 112 650</p> <p><i>i.</i> Verdere uitgaven ten behoeve van het Grondpeilwezen (25) 151 750</p> <p><i>j.</i> Duurtetoeslag Memorie.</p> <p>Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe.</p> <p><i>k.</i> Bedrijfsuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoefden, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 202 460</p> <p>2e. Verdere kosten van het bedrijf 818 540</p> <p>3e. Duurtetoeslag Memorie.</p> <p style="text-align: right;">1 021 000</p> <p><i>l.</i> Kapitaalsuitgaven 102 000</p> <p>Tin.</p> <p><i>m.</i> Bedrijfsuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefden, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 928 660</p> <p>2e. Verdere kosten van het bedrijf 13 847 340</p> <p>3e. Duurtetoeslag Memorie.</p> <p style="text-align: right;">14 776 000</p> <p><i>n.</i> Kapitaalsuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen, alsmede schrijf- en teekenloonen Memorie.</p> <p>2e. Verdere kapitaalsuitgaven f 1 085 000</p> <p style="text-align: right;">1 085 000</p> <p>Oembilinsteenkolenontginning.</p> <p><i>o.</i> Bedrijfsuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer f 658 300</p> <p>2e. Verdere kosten van het bedrijf (26) 7 799 700</p> <p>3e. Duurtetoeslag Memorie.</p> <p style="text-align: right;">8 458 000</p> <p><i>p.</i> Kapitaalsuitgaven 651 000</p> <p>Poelau Laoetsteenkolonontginning.</p> <p><i>q.</i> Bedrijfsuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefden, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 222 800</p>	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 123 000		<i>f</i> 10 570	(24) 1 ingenieur (leider van dienst) <i>f</i> 4 200
187 500		5 750	1 ingenieur 4 200
Memorie.			1 hoofdbooropziener 5 400
			12 booropzieners op <i>f</i> 3 300 39 600
			1 magazijnmeester 3 600
			lager technisch en administratief personeel 600
			verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenlonen e. d.) 2 500
			regelmatige bezoldigingsverhoogingen 47 730
			bezoldigingen tijdelijk personeel 4 800
			<i>f</i> 112 630
155 660	<i>f</i> 48 800	244 250	(25) Kantoor- en lokaalbehoeften, verdere benoedig-
1 062 790			heden, telefoonabonnementen, enz. <i>f</i> 2 250
Memorie.			kosten van regeeringstelegrammen 500
			andere uitgaven in het belang der artesische put-
			boringen, benevens werkgelden voor atelier en
55 000	67 000		magazijn 149 000
			<i>f</i> 151 750
			(26) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 180 000 voor verrekening van
			den arbeid van gestraften.
911 590	17 070	1 167 570	
15 014 710			
Memorie.			
Memorie.			
790 000	295 000		
688 500		50 200	
8 787 500		987 800	
Memorie.			
750 000		99 000	
214 800	8 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
812	q.	2e. Verdere kosten van het bedrijf (27) f 1 558 200 3e. Duurtetoelag Memorie.	f 1 781 000
	r.	Kapitaalsuitgaven	255 000
		Boekit-Asamsteenkolentginning.	
	s.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer f 223 000 2e. Verdere kosten van het bedrijf 4 730 000 3e. Duurtetoelag Memorie.	4 955 000
	t.	Kapitaalsuitgaven	775 000
812A		Deelname door het Land in nieuwe bedrijven, ten doel hebbende de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen van Ned.-Indië	f 56 228 410
			1 000 000
813		Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginning en verwerking van ijzererts en Memorie.	
814		Zout.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoef ten, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 1 276 000 2e. Verdere kosten van het bedrijf (29) 6 097 775 3e. Duurtetoelag Memorie.	f 7 375 775
	b.	Kapitaalsuitgaven	1 146 000
			8 519 775
815		Post-, telegraaf- en telefoondienst.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 16 303 180 2e. Verdere bedrijfskosten (30) 3 520 575 3e. Duurtetoelag Memorie.	f 19 825 755
	b.	Kapitaalsuitgaven	1 045 000
			20 868 755
816		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiel- diensten.	
	a.	Bedrijfsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer f 26 286 900	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 1 170 200 Memorie.	f 388 000		(27) Waarin begrepen een bedrag van f 5 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
250 000	25 000		(28) In de begrooting 1924 bij onderafdeeling 812, onderdeel k geraamd onder de omschrijving „Deelname door het Land in of eigen exploitatie van nieuwe mijnbedrijven (aardolie, zwavel, enz.)”.
246 800 2 396 200 Memorie.	2 155 800	f 25 800	(29) Waarin begrepen een bedrag van f 1 850 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
558 000	240 000		(30) Waarin begrepen een bedrag van f 135 800 voor verrekening van den arbeid van gestraften, benevens een bedrag van f 410 000 voor vergoeding aan het departement der marine voor het gouvernementsskabelschip.
(28) 1 000 000 Memorie.			(31) Waaronder f 500 voor kosten van examens, overgebracht van de Vde begrotingsafdeeling.
1 257 447 6 263 751 Memorie.	18 555	167 956	
1 015 000	153 000		
(51) 16 099 413 3 681 260 Memorie.	205 765	160 683	
1 887 000		842 000	
27 886 000		1 599 100	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
816	2e.	Verdere kosten van het bedrijf (32) f 21 771 800	f 48 058 700
	b.	Kapitaalsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen:	
	1e.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere algemeene kosten f 2 194 800	
	2e.	Verdere kosten van opname, aanleg en uitbreiding ... 12 482 400	14 677 200
	c.	Bedrijfsuitgaven voor de automobiendiensten:	
	1e.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer f 495 000	
	2e.	Verdere kosten van het bedrijf 685 000	1 180 000
	d.	Kapitaalsuitgaven voor de automobiendiensten	150 000
	e.	Duurtetoeslag voor personeel der S.S. en Tr. en automobiendiensten	Memorie.
			f 64 063 900
817		Waarborg van een crediet-overeenkomst tusschen de Uniebank voor Nederland en Koloniën en de Coöp. Verg. „Verbruiksecoöperatie van S. S. personeel der Oosterlijnen” gesloten 29 Juni 1918	Memorie.
818		Toekenning van toelagen wegens duurte en wegens dienstbelang aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera	(55) Memorie.
819		Aankoop van grond ten behoeve van de totstandkoming van eene vrijliggende spoorverbinding met een spoorwijdte van 1,067 M. van Solo naar Jogjakarta	Memorie.
819A		Verrekening met het Departement der B. O. W. voor huur en huurkoop van kantoorgebouwen voor zover niet begrepen onder de uitgaven der diensten en bedrijven met commercieele boekhouding (Departement en Toezicht op de spoor- en tramwegen).	105 950
820		Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	35 000
821		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten ...	1 500 000
822		Vereveningen betreffende afgesloten diensten (Onvoorziene uitgaven)	1 000
825		Andere onvoorziene uitgaven	100 000
		Totaal van afdeling VIII	f 139 821 595

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
f 24 186 000		f 2 584 200	(32) Waarin begrepen een bedrag van f 800 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
2 940 000		743 200	(33) Aangezien de terzijde bedoelde toelagen bij invoering van de salarisherziening niet meer zullen behoeven te worden uitgekeerd, is deze post tot memorie teruggebracht.
13 372 500		890 100	(34) In de begrooting tot een bedrag van f 61 830 opgenomen onder onderafdeeling 802, onderdeel e en van f 23 870 onder onderafdeeling 809.
535 000		40 000	Het eindexfer dezer afdeeling bij de wet van 12 April 1924 (Nederl. Staatsblad No. 184 Indisch Staatsblad No. 195) vastgesteld op f 151 501 122 zal bij aanneming der aanvullingsbegrooting voor 1924 verminderd worden met 7 890 000
635 000	f 50 000		f 143 611 122
150 000			Bij (zie noot 31) 500
Memorie.			Totaal f 143 611 622
Memorie.			
4 000		4 000	
Memorie.			
(54) 83 700	20 250		
36 000		1 000	
Memorie.	1 300 000		
	1 000		
100 000			
f 143 611 622	f 7 121 883	f 10 911 910	
	Minder f 5 790 027		

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

801	Verkoop van Bangka-tin	Memorie.
802	Aandeel in de winst van de Naaml. Venn. „Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton”	f 3 000 000
803	Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg- maatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang—Vorstenlanden ...	380 000
804	Andere ontvangsten	Memorie.
	Opgeteld	f 3 380 000

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Stuk 5 — Middelen in Indië.

801		Terugbetaling van voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	f 1 500 000
802		Postspaarbank: teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen voor zoover niet elders omschreven.	218 500
803		Dienst voor waterkracht en electriciteit:	
	a.	inkomsten van het hydro-electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte	1 521 200
	b.	idem in de residentie's Batavia en (West) Preanger-Regentschappen	940 000
	c.	andere ontvangsten	18 600
804		Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	50 000
805		Opiumbereiding:	
	a.	vergoeding door het departement van financiën voor verstrekt opium	4 525 126
	b.	andere ontvangsten	974
806		Landsdrukkerij:	
	a.	afgeleverd druk- en bindwerk	1 380 810
	b.	Javasche courant en andere periodieken	180 000
	c.	andere ontvangsten	100
807		Dienst van den Mijnbouw:	
		Mijnverordeningen:	
	a.	vast recht en cijns van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, alsmede retributiën van andere vergunningen tot het winnen van gesteenten en grondsoorten enz.	2 207 700
	b.	Opsporingsdienst: ontvangsten van den opsporingsdienst	1 000
		Grondpeilwezen:	
	c.	vergoeding van door het grondpeilwezen verrichte diensten	250 000
	d.	Andere ontvangsten	1 500
808		Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe:	
	a.	opbrengst van het erts	2 820 000
	b.	opbrengst van aan derden geleverde elektrische energie	50 000
	c.	andere ontvangsten	5 000
809		Tin:	
	a.	verkoop van tin	59 000 000
	b.	verstrekking van rijst aan de mijnwerkers	80 000
	c.	verstrekking van gereedschappen enz. aan de mijnwerkers	18 000
	d.	andere ontvangsten	500 000
810		Steenkolen:	
		Oembilinsteenkolenontginning:	
	a.	afgeleverde kolen	8 977 500
	b.	voorgesloten zeevracht	1 520 000
	c.	andere ontvangsten	160 000
		Poelau Laoetsteenontginning:	
	d.	afgeleverde kolen	2 012 500
	e.	voorgesloten zeevracht	750 000
	f.	andere ontvangsten	25 000

		Boekit Asamsteenkolenontginning:		
	<i>g.</i>	afgeleverde kolen		f 3 900 000
	<i>h.</i>	voorgesloten zeevracht		1 350 000
	<i>i.</i>	afgeleverde briketten		1 000 000
	<i>i.</i>	andere ontvangsten		20 000
811		Zout:		
	<i>a.</i>	opbrengst van los- en briketzout		19 952 750
	<i>b.</i>	overtochtskosten en vrachten		250 000
	<i>c.</i>	andere ontvangsten		200 000
812		Post-, telegraaf- en telefoondienst:		
	<i>a.</i>	brieven- en pakketpost:		
		verkoop van postwaarden	f 8 150 000	
		bijdrage van het departement van financiën in de kosten van het personeel	650 000	
		idem van de Postspaarbank	34 000	
		vergoeding wegens vrijdom van briefport van de Postspaarbank	18 000	
				8 852 000
	<i>b.</i>	telegrafie:		
		opbrengst van binnenlandsche telegrammen ...	f 5 320 000	
		idem van radio-telegrammen		
		aandeel in de buitenlandsche telegrammen		
		binnenlandsche regeeringstelegrammen	840 000	
		bijdragen door de departementen van Binnen- landsch Bestuur, Oorlog en Marine in de exploitatiekosten van radiostations	Memorie.	6 160 000
	<i>c.</i>	telefonie:		
		abonnementen telefoon	f 10 000 000	
		opbrengst telefoongesprekken		
		vergoeding aanlegkosten telefoon		
		vergoeding door het departement van Binnen- landsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, ver- betering en onderhoud van bestuurstelefoon- lijnen en bestuurstelegraafverbindingen ...		
				10 168 000
	<i>d.</i>	andere ontvangsten		538 500
813		Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten:		
	<i>a.</i>	Staatsspoorwegen op Java		60 000 000
	<i>b.</i>	Hotelbedrijf		450 000
	<i>c.</i>	Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust		5 340 000
	<i>d.</i>	Zuid-Sumatra Staatstramwegen		2 780 000
	<i>e.</i>	Atjehtram		1 805 000
	<i>f.</i>	Tramlijnen in Zuid-West Selébès		115 000
	<i>g.</i>	automobiendiensten		1 355 000
	<i>h.</i>	andere ontvangsten		Memorie.
814		Vergoeding van de N.I.S. voor aankoop van grond ten behoeve van de totstandkoming van eene vrijliggende spoorverbinding met een spoorwijdte van 1,067 M. van Solo naar Jogjakarta.		Memorie.
815		Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en be- grafieniskosten		18 000
816		Verkoop van bruikbare goederen ⁽¹⁾		Memorie.
817		Verkoop van onbruikbare en overtollige goederen ⁽¹⁾		Memorie.
818		Andere ontvangsten ⁽¹⁾		Memorie.
		Opgeteld		f 192 743 560

(1) Voorzover niet begrepen onder het middel „andere ontvangsten” der onderscheidene diensten en bedrijven.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OPIUMBEREIDING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

OPIUMBEREIDING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn voor 1925 geraamd op *f* 3 474 300 tegen *f* 1 808 300 voor 1924.

De meerdere uitgave van *f* 1 666 000 is hieraan toe te schrijven, dat in 1924 door het sterk teruglopend opiumdebiet en door het interen op aanwezige voorraden met een aankoop van slechts 300 kisten ruw opium kan worden volstaan, waardoor de oorspronkelijke raming der bedrijfsuitgaven 1924 ad *f* 4 905 300 bij aanvullingsbegrooting voor dat jaar (Gedrukte stukken Volksraad, 2de gewone zitting 1923, Ond. I — afd. VIII — stuk 1) met *f* 3 097 000 kon worden verminderd en teruggebracht werd op *f* 1 808 300. Voor 1925 zal echter met het oog op hetgeen aan voorraad aanwezig moet blijven weer op wat ruimere aanschaffing van grondstoffen moeten gerekend worden. Rekening houdende met de reeds geconstateerde vermindering van het debiet en met den eisch van economie om geen grooter voorraad aan te houden dan noodig is, wordt voor 1925 de aankoop van 800 kisten ruw opium voorloopig voldoende geacht.

De bedrijfsuitgaven konden over het algemeen gedrukt worden door inkrimping van personeel, wegens vermindering van het debiet, door voor de aanschaffing van de benodigde steenkolen een gunstige regeling te treffen en voorts door eene zoo streng mogelijk doorgevoerde bezuiniging.

Ten gevolge van den hooger markt prijs van het tin moest voor de metaalverpakking op een hooger bedrag worden gerekend dan voor 1924 voldoende werd geacht.

Volgens de op commerciëlen grondslag opgezette bedrijfsrekening zullen de bedrijfskosten, met inbegrip van een kapitaalrente ad 6% — die in dit bijzonder geval dient medegerekend te worden, aangezien de fabriek tegen zelfkosten aan de Regie levert — afschrijvingen, bijdragen voor pensioenen, enz., waarbij mede rekening wordt gehouden met het opium, dat uit aanwezigen voorraad wordt ingeteerd (waarde *f* 1 020 000) voor 1925 naar berekening bedragen *f* 4 524 100 bij eene productie van 1 260 000 thail of per thail *f* 3.59, terwijl volgens de voorloopige uitkomsten van het jaar 1923 die uitgaven hebben bedragen *f* 3 706 200 bij eene productie van 1 265 573 thail of per thail *f* 2.93, zoodat de kosten per thail in 1925 ± *f* 0.66 hooger worden geraamd, dan die in 1923 hebben bedragen. Vorenbedoeld prijsverschil is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat in 1923 als grondstof ruw opium werd verwerkt, dat in vorige jaren werd aangekocht en waarvan de aanschaffingsprijs zeer beduidend lager is geweest dan die, welke voor het in 1925 aan te schaffen opium wordt geraamd. Voorts moet mede rekening worden gehouden met het oploopen der tinprijzen, terwijl ten slotte de daling der productie der fabriek als gevolg van de daling van het opiumdebiet mede den kostprijs per thail automatisch doet stijgen.

Aangezien de fabriek het bereide opium aan de regie aflevert tegen kostprijs, zijn de ontvangsten voor 1925 gelijk te stellen aan het bedrag der bedrijfskosten volgens de commerciële rekening ad *f* 4 524 100.

Een en ander vindt nadere toelichting in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de te verwachten productie.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 97 600	Tjandoe:	
Grondstoffen (1).....	2 792 000	Tuben A.....	f 86 108
Bereiding.....	39 300	" B.....	1 840 475
Vulling.....	40 000	" C.....	1 439 713
Metaalverpakking.....	258 700	" D.....	1 076 128
Houtverpakking.....	34 600	" E.....	72 185
Toezicht en vervoer.....	66 400	" F.....	8 517
Stoom en stroom.....	98 700	Andere ontvangsten.....	974
Onderhoud.....	47 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 3 600		
" II.....	3 470 700		
	3 474 300		f 4 524 100
Bijdrage voor het pensioen der ambtenaren..	f 10 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	2 000		
	15 000		
Interen op aanwezige voorraden ruw opium.....	1 020 000		
Bedrijfsoverschot.....	14 800		
	f 4 524 100		f 4 524 100

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Afschrijvingen.....	f 9 000	Bedrijfsoverschot.....	f 14 800
Rente 6% over het bedrijfskapitaal.....	5 800		
	f 14 800		f 14 800

Bij de raming der uitgaven en ontvangsten voor 1925 is uitgegaan van den nevenstaanden tabel.

Product.	Hoeveelheid in thails.	Prijs per thail in centen.
Tjandoe.		
Tuben A.....	21 420	402
" B.....	490 140	375
" C.....	410 760	350
" D.....	313 740	343
" E.....	21 420	337
" F.....	2 520	338
	1 260 000	

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane uitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten..	f 97 600	f 97 600		
Grondstoffen.....	2 792 000	1 099 300 (2)	1 692 700	
Bereiding.....	39 300	39 700		f 400 (3)
Vulling.....	40 000	49 400		9 400 (3)
Metaalverpakking..	258 700	212 300 (4)	46 400	
Houtverpakking...	34 600	38 200		3 600 (3)
Toezicht en vervoer.	66 400	91 000		24 600 (3)
Stoom en stroom..	98 700	125 200		26 500 (3)
Onderhoud.....	47 000	55 600		8 600 (3)
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.	f 3 474 300	f 1 808 300	f 1 739 100	f 73 100
Waarvan ten laste:				
Hoofdstuk I.....	f 3 600	f 18 300	f 73 100	f 14 700
" II.....	3 470 700	1 790 000	1 666 000	
			f 1 680 700	

(1) 800 kisten à 4000 rupees à f 85 de 100 rupees f 2 720 000
 Verschepingskosten, assurantie enz. " 30 000
 Dijtjing van de Regie..... " 16 400
 Aanhalingen, enz. " 25 600

f 2 792 000

(2) In verband met de omstandigheid, dat voor 1925 niet in zoo sterke mate als voor 1924 het geval was, op voorraden ruw opium kan worden ingeteerd.

(3) In verband met de vermindering van het debiet.

(4) In verband met de verhooging van den tinprijs.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, klerkengelden, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden, laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Directeur	f 900	1	f 10 800	1	f 10 800		
Scheikundig Ingenieur.....	350	1	4 200	1	4 200		
Werktuigkundige.....	400	1	4 800	1	4 800		
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200		
1e Boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
2e "	200	1	2 400	1	2 400		
Kassier.....	200	1	2 400	1	2 400		
Technische ambtenaren.....	200	5	12 000	5	12 000		
Opzichters	200	4	9 600	4	9 600		
Onder-opzichters.....	125	7	10 500	7	10 500		
Magazijnmeester.....	350	1	4 200	1	4 200		
1e Expeditie.....	200	1	2 400	1	2 400		
2e "	150	1	1 800	1	1 800		
Expeditie-beambten.....	80	5	4 800	5	4 800		
Portier	150	1	1 800	1	1 800		
Commies	150	1	1 800	1	1 800		
Bewakers	100	3	3 600	3	3 600		
Laboratoriumbedienden.....	125	4	6 000	4	6 000		
Klerkengelden, schrijf- en teekenloonen.....			7 580		8 300		f 720 (1)
Toelage personeel.....			6 000		6 000		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			43 680		40 850	f 2 830 (2)	
Kantoor- en lokaalbehoefden.			1 700		1 700		
Kosten van algemeen beheer.			20		20		
" " regeeringstelegrammen			250		250		
Laboratoriumbehoefden.....			500		500		
Te zamen.....			f 150 030		f 147 920	f 2 830 720	f 720
						f 2 110	

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1925.	Meer.	Minder.
Tuben A.....	f 86 108	f 120 020		f 33 912
B	1 840 475	1 634 780	f 205 695	
C	1 439 718	1 208 950	230 763	
D	1 076 128	1 059 940	16 188	
E	72 185	74 000		1 815
F	8 517	27 310		18 793
Andere ontvangsten.	974	3 725		2 751
	f 4 524 100	f 4 128 725	f 452 646	f 57 271
			57 271	
			f (3) 395 375	

(1) In verband met de behoefte.

(2) In verband met de aanspraken, welke het in dienst zijnde personeel in 1925 zal kunnen doen gelden.

(3) Het voor de vulling der tuben te gebruiken opium komt hooger in prijs dan dat hetwelk in 1924 gebruikt wordt. Ook het voor de vervaardiging de tuben te gebruiken tin moet hooger geraamd worden.

Raming der Kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1925.	Toege- staan voor 1924.	Meer.	Minder.
Aanschaffing en vernieuwing machinerieën.....	f 7 500	f 3 200	f 4 300	
Het aanbrengen van verbeteringen aan het arbeiderskwartier van het Inlandsch werkvolk op het terrein der fabriek.....	(1) 10 000	10 000	12 550	
Aanschaffing en aanleg eener brandmelder-installatie door de fabriek.....	(2) 12 500			
Totaal.....	f 30 000	f 3 200		
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....				f 3 200
„ II.....	30 000		30 000	

Raming der Kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.	Bijgekomen geraamd in 1924.	Afschrijving geraamd in 1924.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1924.	Bijgekomen geraamd in 1925.	Afschrijving geraamd in 1925.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1925.
Terrein	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —
Gebouwen	64 416 61	—	f 38 302 61	26 114 —	—	f 26 114 —	—	f 10 000 —	—	f 10 000 —
Spooraansluiting	1 360 —	—	400 —	960 —	—	400 —	560 —	—	f 400 —	160 —
Electrische Centrale	6 447 13	f 169 —	5 200 13	1 416 —	—	1 416 —	—	—	—	—
Ketelinrichting	17 06 —	24 310 —	17 06 —	24 310 —	f 2 900 —	4 044 —	23 166 —	—	4 159 —	19 007 —
Motorinrichting	—	834 —	—	834 —	—	834 —	—	—	—	—
Watervoorziening	2 934 15	—	2 934 15	—	—	—	—	—	—	—
Fabrieksinrichting	—	8 848 —	—	3 848 —	300 —	3 848 —	800 —	—	300 —	—
Verlichtingsaanleg	13 915 85	—	2 433 85	11 482 —	—	2 434 —	9 048 —	7 500 —	2 434 —	14 114 —
Roerende inventaris	7 172 78	72 —	1 909 78	5 245 —	—	1 680 —	3 565 —	12 500 —	1 680 —	14 335 —
Voorraden	9 390 538 45	—	—	45 —	—	—	9 390 538 —	—	—	9 390 538 —
	f 9 531 802 03	f 29 233 —	f 51 288 03	f 9 609 747 —	f 3 200 —	f 40 770 —	f 9 472 177 —	f 30 000 —	f 8 973 —	f 9 493 204 —

(1) Het aanbrengen van verbeteringen aan de bestaande arbeiderskwartieren is dringend noodig.

(2) Het aanschaffen en het doen aanbrengen van een brandmelder-installatie wordt, naast de reeds genomen maatregelen tot keering van brandgevaar noodig geacht niet alleen om de hooge waarde welke in de fabriek der Opiumregie aanwezig is (alleen aan ruw-, bereid- en verpakt opium ligt een voorraad van ± f 10 millioen opgesloten) doch ook omdat bij ernstigen brand de fabriek gevaar zou loopen te worden stilgelegd, waardoor het Gouvernements-Monopolie niet aan de verplichtingen zou kunnen voldoen.

Aangezien het Gouvernement zelf de brandrisico's draagt, moet verbetering van de middelen tegen brandgevaar van deze waardevolle fabriek ook als een eisch van financieel beleid erkend worden.

Rechnung der Kapitalrechnung

Posten	Debit	Kredit	Saldo
Einlagen		1000000	
Verkauf von Aktien		200000	
Zinsen		50000	
Dividenden		100000	
Abgang von Aktien	1000000		
Zinsen	100000		
Verkauf von Aktien	200000		
Zinsen	50000		
Dividenden	100000		
Saldo			1000000

Rechnung der Kapitalrechnung

Posten	Debit	Kredit	Saldo
Einlagen		1000000	
Verkauf von Aktien		200000	
Zinsen		50000	
Dividenden		100000	
Abgang von Aktien	1000000		
Zinsen	100000		
Verkauf von Aktien	200000		
Zinsen	50000		
Dividenden	100000		
Saldo			1000000

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 7.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE LANDSDRUKKERIJ.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

LANDSDRUKKERIJ.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1925 zijn de bedrijfsuitgaven geraamd op hetzelfde bedrag als voor 1924 werd uitgetrokken.

Aangezien de Landsdrukkerij tegen zelfkosten werkt, zijn de inkomsten gelijk gesteld aan het bedrag der totale bedrijfslasten.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 70 300	Aan afgeleverd druk- en bindwerk.....	f 1 380 810
Grondstoffen.....	594 700	Aan Javasche Courant en andere periodieken.....	180 000
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	502 800	Aan bijzondere ontvangsten.....	100
Stroom.....	13 860		
Onderhoud.....	13 400		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 14 230		
" II.....	1 180 830		
	f 1 195 060		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	f 45 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldiging, wach- gelden en onderstanden.....	3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....	1 700		
	49 700		
Bedrijfsoverschot.....	316 150		
	f 1 560 910		f 1 560 910

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 160 700	Bedrijfsoverschot.....	f 318 150
Rente à 6% over het bedrijfskapitaal.....	155 450		
	f 316 150		f 318 150

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane uitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten.....	f 70 300	f 70 300	—	—
Grondstoffen.....	594 700	594 700	—	—
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	502 800	502 800	—	—
Stroom.....	13 860	13 860	—	—
Onderhoud.....	13 400	13 400	—	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting waarvan ten laste van:	f 1 195 060	f 1 195 060	—	—
Hoofdstuk I.....	f 14 230	f 102 900	—	f 88 670
" II.....	1 180 830	1 092 160	f 88 670	—

In het bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1925		1924		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofd van het bedrijf	f 1000	1	f 12 000	1	f 12 000		
Onderhoofd	600	1	7 200	1	7 200		
Technisch ambtenaar	300	1	3 600	1	3 600		
Hoofd der zetterij	300	1	3 600	1	3 600		
Opziener der zetterij	250	1	3 000	1	3 000		
Opziener der drukkerij	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofd der rotatiepersafdeeling	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofd der stereotypafdeeling	250	1	3 000	1	3 000		
Boekhouder	250	1	3 000	1	3 000		
Adjunct-boekhouder	200	1	2 400	1	2 400		
Commies-kashouder	250	1	3 000	1	3 000		
Magazijnmeester	200	1	2 400	1	2 400		
Eerste Corrector	200	1	2 400	1	2 400		
Tweede Corrector	150	1	1 800	1	1 800		
Eerste Expeditie	200	1	2 400	1	2 400		
Tweede Expeditie	150	1	1 800	1	1 800		
Monteur	200	1	2 400	1	2 400		
Commies	200	1	2 400	1	2 400		
Klerken	—	—	3 600	—	3 600		
Letterzetters en drukkers 1e, 2e en 3e kl.	—	—	112 200	—	112 200		
Leerling-letterzetters en drukkers	—	—	10 560	—	10 560		
Minder personeel	—	—	190 000	—	190 000		
Regelmattige bezoldigingsverhoogingen	—	—	80 300	—	22 850	f (1) 7 450	
Kantoorbehoefden	—	—	650	—	650		
Verdere kosten van algemeen beheer	—	—	900	—	900		
Kosten van regeringstelegrammen	—	—	500	—	500		
			f 411 110		f 403 600	f 7 450	—

(1) In verband met de aanspraken, welke het in dienst zijnde personeel in 1925 zal kunnen doen gelden.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

Ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Afgeleverd druk- en bindwerk	f 1 380 810	f 1 366 710	f 14 100	—
Javasche Couriers en andere periodieken	180 000	179 400	600	—
Bijzondere ontvangsten	100	100	—	—
	f 1 560 910	f 1 546 210	f 14 700	—

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	Toegestaan voor 1924.	Meer.	Minder.
Letters en letterspecie.	f 15 000	f 15 000	—	—
Aanschaffing en onderhoud van meubilair (3)	6 000	6 000	—	—
	f 21 000	f 21 000	—	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I	—	—	—	—
" II	f 21 000	f 21 000	—	—

(3) In verband met de inrichting van het nieuwe gebouw.

Raming der kapitaalsrekening.

	Boekwaarde volgens jaarverslag 1922 op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.	Bijgekomen geraamd in 1924.	Afschrijving geraamd in 1924.	Saldo geraamd op 31 December 1924.	Bijgekomen geraamd in 1925.	Afschrijving geraamd in 1925.	Saldo geraamd op 31 December 1925.
Gebouwen	f 33 523 38	—	f 9 943 38	f 23 580	—	f (1) 23 580	—	—	—	—
Nieuwe inrichting (gebouwen)	1 219 025 49	f 409 000	5 49	1 622 020	—	—	f 1 622 020	—	f 81 100	f 1 540 920
Nieuwe inrichting (machinerieën)	442 893 52	—	3 52	442 890	—	—	422 390	—	22 100	420 290
Krachtinstallatie	8 241 72	—	4 011 72	4 230	—	4 010	220	—	220	—
Drukkerij-inventaris	501 213 84	—	32 123 84	469 190	—	32 120	437 070	—	32 120	404 950
Letters en letterspecie	77 031 54	15 000	19 701 54	73 230	f 15 000	21 200	67 030	f 15 000	22 700	59 330
Meubilair	4 839 21	—	279 21	4 090	6 000	250	9 810	6 000	580	15 230
Vrachtauto	5 025 12	—	1 875	3 750	—	1 870	1 880	—	1 880	—
Magazijnvoorraden	739 395 12	—	5 12	739 390	—	—	739 390	—	—	739 390
	f 3 075 758 82	f 424 000	f 67 948 82	f 3 431 810	f 21 000	f 83 060	f 3 369 750	f 21 000	f 160 700	f 3 230 050

(1) Na ontruiming in 1924 van de thans in gebruik zijnde gebouwen zullen deze aan een anderen dienst worden overgedaan.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 8.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE GOUD- EN ZILVERMIJNEN
IN BENGKOELOE.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

GOUD- EN ZILVERMIJNEN IN BENGKOELOE.

De bedrijfsuitgaven zijn voor 1925 geraamd op f 1 221 000, berekend naar een geschatte ertsproductie en verwerking van 45.000 ton uit de Tambang-Sawahmijnen (bestaande uit 36.000 ton oxydisch erts uit het Gedang Ilir rif en 9.000 ton armere zgn. witte ertsen uit het Tambang-Sawah rif) en 8.000 ton uit de Lebong Simpangmijn. Aan bedrijfsuitgaven wordt dus rond f 245 000 minder geraamd dan bij een in totaal gelijke hoeveelheid te verwerken erts, geschat werd voor 1924 noodig te zijn.

Deze lagere raming is het gevolg deels van bezuinigingen en deels van het medevallen der aanvankelijk noodig geachte kosten.

De opbrengst aan edele metalen kan tezamen voor de beide mijnen op f 2 820 000 getaxeerd worden. De stroomlevering aan derden uit het waterkrachtwerk bij het meer van Tais zal naar schatting f 50 000 opleveren, terwijl aan verschillende andere ontvangsten nog op f 5 000 mag worden gerekend. In totaal zullen mitsdien de ontvangsten f 2 875 000 beloopen, zoodat na aftrek van alle bijkomstige personeelskosten (bijdragen voor pensioenen, verlofsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, reis- en verblijfkosten en kosten van overtocht) een zuiver bedrijfsoverschot van f 1 609 000 kan worden verwacht. Als men voor de afschrijving der installaties voorloopig rekent op een rond bedrag van f 500 000 (wilt de mijn wel reeds in bedrijf kon worden genomen doch nog niet geheel gereed is, kan de kapitaalrekening en daarmee de vereischte afschrijving nog niet definitief vastgesteld worden) dan zal nog een netto-opbrengst ten bedrage van rond f 1,1 millioen overblijven, welke te vergelijken zou zijn met de winstuitkeeringen bij een particulier mijnbedrijf.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de navolgende gespecificeerde ramingen der bedrijfs- en kapitaalsuitgaven alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.		Ontvangsten.	
Algemeene kosten waaronder kosten voor technisch-economische adviezen, alsmede voor vervoer en verkoop..	f 210 000	Opbrengst van het erts	f 2 820 000
Bijzondere kosten werkrachten.....	213 400	Opbrengst van aan derden geleverde elektrische energie.....	50 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	188 700	Andere ontvangsten..	5 000
Onderhoud.....	17 400		
Bediening en onderhoud dienstauto's.....	8 000		
Ertsverwerking.....	540 000		
Laboratorium.....	10 500		
Stroomopwekking.....	33 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	f 200 000		
„ II	1 021 000		
	1 221 000		
Bijdragen van het bedrijf voor het pensioen der ambtenaren	f 20 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden	15 000		
Reis- & verblijfkosten	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland	5 000		
	45 000		
Bedrijfsoverschot.....	1 609 000		
	f 2 875 000		f 2 875 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en 1924 toegestane uitgaven.

	1925	1924	Meer.	Minder.
Bedrijfsuitgaven volgens de begrooting.....	f 1 221 000	f 1 465 450	—	f 244 450 ⁽¹⁾
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I	f 200 000	f 249 000	—	f 49 000
" II	1 021 000	1 216 450	—	195 450

⁽¹⁾ Als gevolg van bezuiniging en meevallen der aanvankelijk noodig geachte kosten.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

Betrekking.	Maandelijksche bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Bedrijfsleider (hoofdingenieur of ingenieur (a).....	f 350	1	f 4 200	1	f 4 200	—	—
Hoofd van de technologische afdeeling.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur (b).....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Ingenieur (a).....	350	1	4 200	—	—	f 4 200 ⁽¹⁾	—
Administrateur.....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Electrotechnisch ambtenaar (b).....	400	—	—	1	4 800	—	f 4 800 ⁽²⁾
Bedrijfsarts (c).....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder.....	350	1	4 200	—	—	4 200 ⁽²⁾	—
Technisch ambtenaar.....	400	2	9 600	2	9 600	—	—
Magazijnmeester.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Machinist-electriciën.....	300	1	3 600	2	7 200	—	3 600 ⁽³⁾
Topograaf-mijnmeter.....	275	1	3 300	—	—	3 300 ⁽³⁾	—
Opzichter der werkkrachten.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Electrotechnisch Scheikundig Bouwkundig } opziener (a).....	275	5	16 500	5	16 500	—	—
Essayer.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies-kashouder (a).....	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Electrotechnisch Scheikundig Bouwkundig } onderopziener (a).....	225	14	37 800	8	21 600	16 200 ⁽⁴⁾	—
Technisch en administratief lager personeel.....	—	—	8 300	—	6 300	2 000 ⁽⁵⁾	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	—	—	42 100	—	25 000	17 100 ⁽⁵⁾	—
Overwerkelden en belooningen.....	—	—	15 000	—	4 800	10 200 ⁽⁶⁾	—
Schrijf- en teekenloonen, kantooroppassers, wakers, laboratorium enz.....	—	—	4 600	—	4 600	—	—
Agentschap Bengkoeloe.....	—	—	16 800	—	16 800	—	—
Regeeringstelegrammen.....	—	—	2 400	—	2 400	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	1 660	—	1 660	—	—
Te zamen.....			f 202 460		f 153 660	f 57 200	f 8 400

(a) Werkzaamgesteld van den dienst van den Mijnbouw.

(b) Werkzaamgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(c) Werkzaamgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(1) Het is noodzakelijk gebleken aan den bedrijfsleider een ingenieur toe te voegen; tegelijk met deze uitbreiding kan het aantal ingenieurs voor de Oembilimijnen met een verminderd worden.

(2) In verband met de bezuiniging zal de administrateur door een boekhouder vervangen worden, die een bezoldiging zal genieten van f 350 per maand met vier driejaarlijksche verhoogen van f 50 per maand tot een eindwedde van f 550 per maand, benevens een maandelijksche huishuurvergoeding bij gemis van een landswoning van f 45.

(3) De wenschelijkheid is gebleken slechts op één machinist-electriciën te rekenen; daartegenover zal de betrekking van topograaf-mijnmeter weder moeten worden vervuld.

(4) De ervaring opgedaan tijdens het beginstadium van exploitatie van dit jonge bedrijf heeft de noodzakelijkheid aantal onderopziensers voor de Oembilinmijnen kan gelijktijdig evenveel verminderd worden.

(5) In verband met de aanspraken van het personeel op regelmatige weddeverhoogingen.

(6) Het is noodzakelijk het bedrijf althans gedeeltelijk ook op Zon- en feestdagen te laten doorgaan. Het voor 1924 getaxeerde bedrag bleek te laag.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

Ontvangsten.

	1925	1924	Meer.	Minder.
Opbrengst van het erts.....	f 2 820 000	f 3 310 000	—	(1) f 490 000
Opbrengst van aan derden geleverde elektrische energie.	50 000	50 000	—	—
Andere ontvangsten.	5 000	5 000	—	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.	f 2 875 000	f 3 365 000	—	f 490 000

(1) Gerekend wordt dat de ontginning Tambang Sawah 45 000 ton erts met een gemiddelde opbrengst per ton van f 60 en de ontginning Lebong Simpang 8 000 ton erts à f 15 zal opleveren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	Toegestaan voor 1924.	Meer.	Minder.
Gebouwen, woningen, bureaux, koelieverblijven, hospitaal, enz.....	f 20 000	—	f 20 000 (1)	—
Gebouwen voor de verwerkingsinstallaties, opstelling, machinerieën e. d.	—	—	—	—
Afwerking van de machinale en mijnbouwkundige inrichtingen.....	20 000 (2)	f 40 000	—	20 000
Turbine aggregaat met transformator ten behoeve van het waterkrachtwerk aan het meer van Tais.....	120 000 (3)	Menorie	120 000	—
Kabelbaan voor den aanvoer van kool, kalk en mijnhout.	130 000 (4)	—	130 000	—
Te zamen.....	f 290 000	f 40 000	f 270 000	f 20 000
Waarvantenlastevan:				
Hoofdstuk I.....	188 000	5 000	183 000	—
Hoofdstuk II.....	102 000	35 000	67 000	—

(1) In verband met het aantal te herbergen werkrachten.

(2) Voor de aanschaffing van rails en mijnmachinerieën voor de mijnwerken.

(3) De plaatsing in de centrale te Tais van een derde turbine aggregaat en transformator is noodzakelijk in verband met de omstandigheid, dat in de tegenwoordige krachtinstallatie geen reserve aggregaat aanwezig is en de aanwezige machines voortdurend loopen. Voor deze uitbreiding

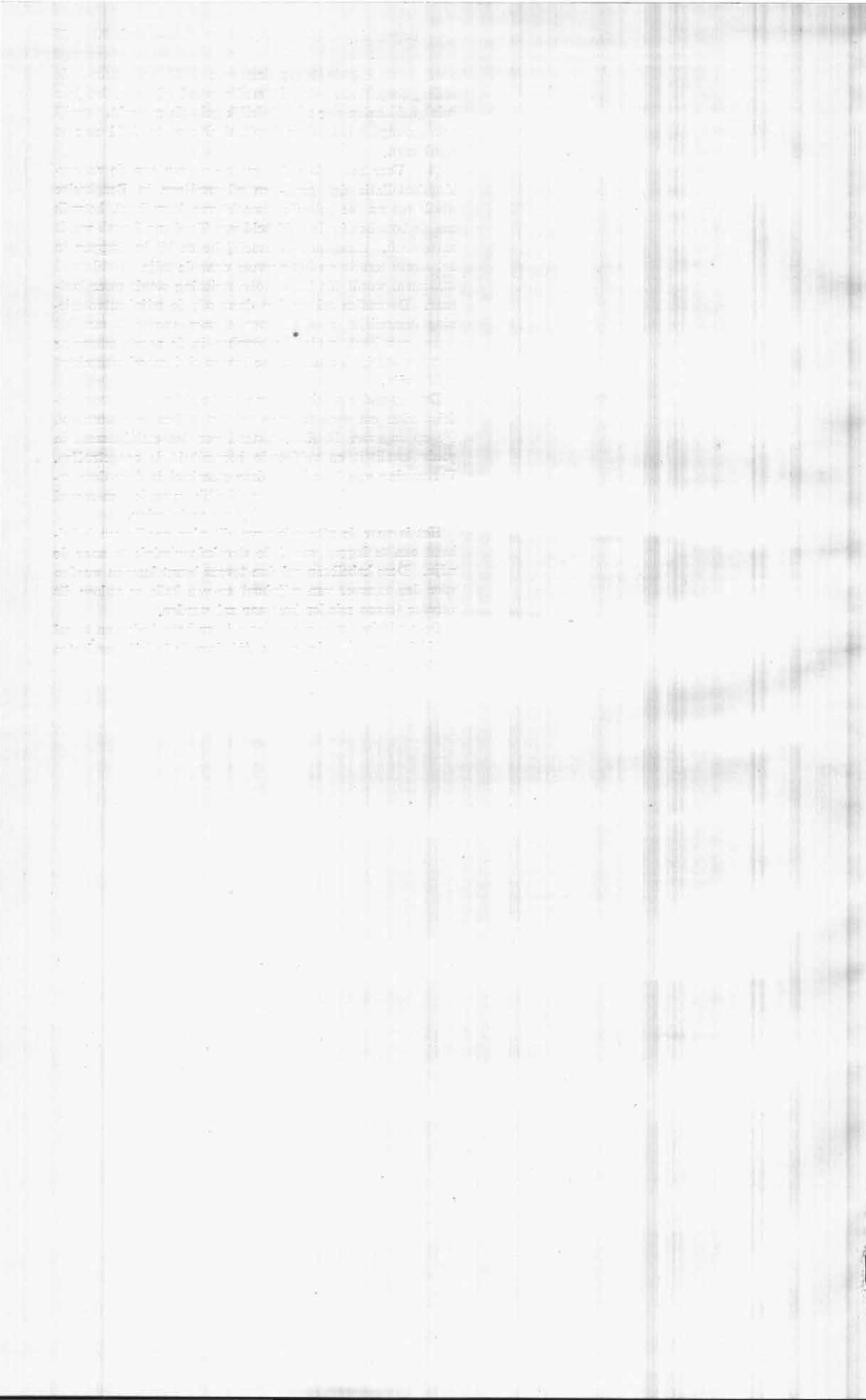
werd reeds bij de begrooting voor 1923 het benoodigde bedrag toegestaan. Van dit crediet werd echter in dat jaar zuinigheidshalve nog niet dadelijk gebruik gemaakt, terwijl ook gepoogd wordt deze kapitaalsuitgave in 1924 nog te voorkomen.

(4) Voor het stoken der gasgeneratoren van de verwerkingsinstallatie der goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe wordt tot nu toe gebruik gemaakt van brandhout, hetwelk aan de bosschen in de nabijheid van Tambang Sawah wordt onttrokken. Aangezien de moeilijkheden bij het kappen in het zware terrein en het vervoer naar de mijn voortdurend toenemen, wordt die brandstofvoorziening steeds meer kostbaar. Bovendien zal op den duur ook de mijnhoutvoorziening bemoeilijkt worden, wanneer men voortgaat met het stoken van hout, omdat de bosschen in de naaste omgeving van het bedrijf binnen niet te langen tijd geheel weggekappt zullen zijn.

Een en ander maakt het voordeliger en meer bedrijfszeker om over te gaan tot het stoken van steenkool, die op ongeveer 10 K.M. afstand van het etablissement in goede kwaliteit en voldoende hoeveelheid is aangetroffen. Vervanging van brandhout door steenkool is door deze gelukkige vondst thans zeer gemakkelijk geworden en zoowel financieel als bedrijfstechnisch eene verbetering.

Het is voor de uitvoering van dit plan noodig een kabelbaan aan te leggen vanaf de steenkolenvindplaats naar de mijn. Deze kabelbaan zal dan tevens benut kunnen worden voor den aanvoer van mijnhout en van kalk, waardoor dit vervoer tevens minder kostbaar zal worden.

De aanlegkosten van een dergelijken baan bedragen totaal f 130 000 en zullen in korten tijd door de bedrijfsresultaten goedge maakt worden.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 9.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BANGKATINWINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Evenals bij de ontwerp-begrooting 1924 wordt thans wederom op eene productie van 300 000 picol tin gerekend.

Door de deels reeds uitgevoerde versterking der electromechanische outillage van het bedrijf (o. a. werd het vermogen der centrale ongeveer verdubbeld) is het niet-tegenstaande de groote moeilijkheden, welke de werving der Chineesche mijnarbeiders van de troebelen in hun vaderland ondervindt, mogelijk gebleken deze tot steun van 's Lands financiën in een paar jaar sterk verhoogde productiviteit van het Bangkabedrijf te handhaven.

Behalve dat hierdoor de bedrijfsopbrengst bij den tegenwoordigen marktstand met een twintigtal millioenen is verhoogd, kon door die grootere productie ook de kostprijs van het product verlaagd worden.

De definitieve gegevens over de uitkomsten van het exploitatiejaar 1922/1923 wijzen een kostprijs aan, inclusief de normale afschrijvingen van f 60.26 per picol tin.

De sedert 1922 doorgevoerde bezuinigingsmaatregelen, welke de resultaten van dat bedrijfsjaar reeds gunstig hebben beïnvloed, misten ook op het exploitatiejaar 1923/1924 hunne uitwerking niet. Volgens de voorloopige uitkomsten toch kon de totaal-kostprijs van het tin, dus met inbegrip van ten laste van andere begrootingsafdeelingen komende verdere personeelskosten en van afschrijvingen tot een bedrag van f 55 á f 56 per picol worden teruggebracht.

In verband daarmee kunnen de bedrijfsuitgaven volgens den thans geraamden begrotingsopzet op f 15 676 000 worden gesteld, derhalve op f 1 210 300 lager dan voor 1924 werd uitgetrokken.

Volgens de volledige bedrijfsrekening, waarbij dus ook rekening is gehouden met alle bijkomstige personeelskosten (bijdragen pensioenen, verlofsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, reis- en verblijfkosten, alsmede overtochtskosten van en naar Nederland) benevens met de gebruikelijke ruime afschrijvingen zullen dan in het komende jaar de volledige kosten van het product komen op f 17 251 460, wat na aftrek van het bedrag dat aan z.g. „Andere ontvangsten” wordt geraamd, neerkomt op een kostprijs van f 55.85 per picol tin.

Voor de ontvangsten is voor 1925 evenals voor 1924 een gemiddelde opbrengst geraamd van f 130 per picol op dezelfde gronden als zulks voor 1924 werd gemotiveerd. Ook thans wordt dus op een ontvangst van slechts f 39 000 000 uit den verkoop van tin gerekend.

Het laat zich echter aanzien dat, waar in het jaar 1923 door een sterke opleving van de tinmarkt reeds een meevaller op de inkomsten van dat jaar van rond zestien miljoen gulden werd verkregen en ook voor 1924 bij de tegenwoordige marktprijzen op een belangrijke extra-winst boven de raming kan worden gerekend, ook voor 1925 een belangrijke bate boven de thans ingezette 39 millioen kan worden tegemoet gezien. Niettemin blijft — zooals verleden jaar uiteen werd gezet — de op economische en niet op louter commercieele grondslagen rustende ramingsbasis, de veiligste, weshalve de verkoopprijs even boven het niveau van de kostprijs der Chineesche mijnen in de Straits, ook voor deze begrooting is aangehouden, hoewel de handelsprijzen thans zeer aanzienlijk hooger zijn.

Met inbegrip van eenige bijkomende inkomsten zijn de ontvangsten dus in totaal gesteld op f 39 598 000 en het bedrijfsoverschot op bijna 24 millioen.

Het batig saldo voor 's Lands schatkist, hetwelk boven de gemiddelde leeningrente ad 6% over het in het bedrijf gestoken kapitaal en na afschrijvingen — tot een bedrag van bijna 8% van het geheele kapitaal der onderneming — nog beschikbaar blijft, zal dus ten minste rond 21.5 millioen bedragen tegen rond 20.3 millioen dat voor 1924 werd becijferd. Dit voordeelig verschil is dus uitsluitend het gevolg van de verlaagde productiekosten van het tin.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Hoofden van uitgaven.	Bedrag.	Ontvangsten.	Bedrag.
A. Winning.			
Sectiebooronderzoek	f 337 000	Verkoop van tin.....	f 39 000 000
Groote mijnen.....	6 400 000	Verstreking van rijst.....	80 000
Kleine mijnen.....	1 180 000	Verstreking van mijnwerkersgereedschappen.....	18 000
Aankoop slakken tin.....	215 000	Verschillende ontvangsten.....	500 000
Kolenbrandertijen.....	527 000		
Verwerking van erts, slakken en onzuiver tin....	864 000		
Laboratorium.....	46 000		
Algemeene kosten der werkplaatsen.....	177 000		
Verrichtingen in de werkplaatsen.....	94 000		
Machinale hulp aan de mijnen.....	1 272 000		
Tramdienst.....	254 000		
Autodienst.....	232 000		
Sleepdienst.....	185 000		
Kassen, magazijnen en tinstapelplaatsen.....	168 000		
Hospitaaldienst.....	342 000		
Algemeene kosten.....	666 000		
Electriciteitsbedrijf.....	1 153 000		
Werving.....	926 000		
Repatriatie.....	231 000		
	f 15 269 000		
B. Vervoer en verkoop.			
Vracht, laad- en lossingskosten	f 360 000		
Kosten tinpark Tandjoengpriok.....	14 000		
Verdere kosten.....	33 000		
	f 407 000		
C. Aankoop van door de bevolking der Lima Kotta (Sumatra's Westkust) gewonnen tin.....			
	Memorie.		
Totaal der uitgaven:			
A. f 15 269 000			
B. " 407 000			
C. pro memorie.			
	f 15 676 000		
Waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 900 000		
Hoofdstuk II.....	" 14 776 000		
Reis- en verblijfkosten.....	f 95 000		
Bijdrage van het land voor het pensioen der ambtenaren.....	80 000		
Verlofs-nonaactiviteitstractement, wachtgelden en onderstanden.....	10 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland (uitsluitend ambtenaren Bangkatinwinning, geen gedetacheerd personeel).....	15 000		
	" 200 000		
Bedrijfsoverschot.....	" 23 722 000		
	f 39 598 000		f 39 598 000

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 1 375 460	Bedrijfsoverschot.....	f 23 722 000
Rente à 6% over het bedrijfskapitaal.....	884 200		
Batig saldo voor 's Lands schatkist.....	(1) 21 462 340		
	f 23 722 000		f 23 722 000

(1) De rentabiliteit van het bedrijf zal dan bedragen rond 155%.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking der voor 1925 geraamde en 1924 toege-
stane bedragen.

Hoofden van uitgaven.	Bedrag.		Meer.	Minder.
	1925.	1924.		
A. Winning.				
Sectiebooronderzoek	f 337 000	f 464 000	—	f 127 000
Groote mijnen.....	6 400 000	6 905 000	—	505 000
Kleine mijnen.....	1 180 000	1 270 000	—	90 000
Aankoop slakken tin....	215 000	232 000	—	17 000
Kolenbranderijen	527 000	569 000	—	42 000
Verwerking van erts, slak- ken en onzuiver tin...	864 000	930 000	—	66 000
Laboratorium	48 000	50 000	—	4 000
Algemeene kosten der werkplaatsen.....	177 000	191 000	—	14 000
Verrichtingen in de werk- plaatsen t/b van de in de mijnen opgestelde werk- tuigen.....	94 000	102 000	—	8 000
Machinale hulp aan de mijnen	1 272 000	1 272 000	—	—
Tramdienst.....	254 000	274 000	—	20 000
Autodienst	232 000	249 000	—	17 000
Sleepdienst	185 000	200 000	—	15 000
Kassen, magazijnen, tin- stapelplaatsen.....	168 000	181 000	—	13 000
Hospitaaldienst	342 000	369 000	—	27 000
Algemeene kosten, waar- onder kosten voor tech- nisch-economische ad- viezen	666 000	719 000	—	53 000
Electriciteitsbedrijf.....	1 153 000	1 242 000	—	89 000
Werving.....	926 000	1 000 000	—	74 000
Repatriatie.....	281 000	250 000	—	19 000
Duurtetoeslag.....	Memorie.	Memorie.	—	—
	f 15 269 000	f 16 469 000	—	f 1 200 000 (1)
B. Vervoer en verkoop.				
Vracht, laad- en lossings- kosten.....	360 000	369 000	—	9 000
Kosten tinpark Tandjong- Priok.....	14 000	16 800	—	2 800
Verdere kosten.....	33 000	31 500	f 1 500	—
	f 407 000	f 417 300	f 1 500	f 1 211 800
C. Aankoop van door de bevolking der Lima Kotta (Sumatra's Westkust) ge- wonnen tin.....				
	Memorie.	—	—	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de be- grooting.....	f 15 676 000	f 16 886 300	f 1 500	f 1 211 800
				f 1 210 300
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	900 000	960 000	—	60 000
Hoofdstuk II.....	14 776 000	15 926 300	—	1 150 300

(1) Zie het inleidend overzicht.

(2) Opgebracht in verband met de weer opengestelde ge-
legenheid voor tinwinning door Inlanders in de Lima-Kotta.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kan-
toorbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

Omschrijving.	Maande- lijksche bezoldi- ging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, hoofd van dienst (1).....	f 1 300	1	f 15 600	1	f 15 600	—	—
Eerstaanwend Geneesheer	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Europeesch geneesheer (2)	600	5	36 000	5	36 000	—	—
Werktuigkundig Electro-technisch Ingenieur of hoofdingenieur (3).	350	3	12 600	3	12 600	—	—
Hoofdingenieur.....	1 000	1	12 000	1	12 000	—	—
Ingenieur 1).....	350	13	54 600	11	48 200	f (a) 8 400	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder.....	250	7	21 000	7	21 000	—	—

Omschrijving.	Maandelijkse bezoldiging.	1925.		1914.		Meer.	Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.			
Pakhuis- betaalmeeester 1e kl.....	400	3	14 400	3	f 14 400	—	—	
Pakhuis- betaalmeeester 2e kl.....	250	4	12 000	4	12 000	—	—	
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	hoofdopziener (1).....	450	17	91 800	17	91 800	—	—
Electrotechnisch								
Opziener der 1e klasse.....								
Machinist.....	200	—	—	7	16 800	—	f (b) 16 800	
Kijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	opziener (1).....	275	31	102 300	28	92 400	f (b) 9 900	—
Electrotechnisch								
Assistent-machinist-electricien.....								
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	onderopziener (1).....	225	20	54 000	13	35 100	(b) 18 900	—
Electrotechnisch								
Indisch geneeskundige (2).....								
Ziekenverpleegster.....	250	2	6 000	2	6 000	—	—	
Verbandmeester.....	150	1	1 800	1	1 800	—	—	
Laborant.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—	
Hoofdcornmies.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—	
Eerste commies.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—	
Tweede commies.....	220	4	10 560	4	10 560	—	—	
Archivaris-expediteur.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—	
Technisch en administratief lager personeel.....	—	—	183 440	—	177 030	(c) 6 410	—	
Toelagen premies voor het personeel.....	—	—	25 000	—	25 000	—	—	
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	22 000	—	22 000	—	—	
Overwerk- en Zondagsgelden.....	—	—	12 000	—	12 000	—	—	
Huur, bewaking en bediening der kantoren, schrijf- en teeken- loonen, verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	45 000	—	45 000	—	—	
Huishuurvergoedingen.....	—	—	15 500	—	20 200	—	(d) 5 000	
Boekerij en gesteenteverzameling.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—	
Adviezen, praktijns- en gerechtskosten, maatregelen van toe- zicht en sociale zorgen.....	—	—	17 000	—	17 000	—	—	
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	—	—	179 560	—	169 900	(c) 9 660	—	
Kosten van regeeringstelegrammen.....	—	—	20 000	—	20 000	—	—	
Af: voor het niet vervullen van vacatures.....	—	—	f 1 028 660	—	f 1 011 590	f 53 270	f 36 200	
			100 000		100 000			
			f 928 660		f 911 590			

- (1) Werkzaamgesteld van den Dienst van den Mijnbouw.
 (2) Werkzaamgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
 (3) Werkzaamgesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(a) Bij de samenstelling der voorloopige begrooting voor 1924 werd het aantal ingenieurs met twee teruggebracht. Sedert is echter gebleken dat de voor dat jaar ten opzichte van 1923 hooger gestelde productie minstens het voor laatste bedoeld jaar uitgetrokken aantal ingenieurs eischt.

Waar voor 1925 op eenzelfde productie wordt gerekend als voor 1924 is geraamd, zal het aantal plaatsen derhalve weder met twee zijn uit te breiden.

Hiertegen bestaat te minder bezwaar, aangezien in verband met de omstandigheid dat het aantal bij den Opsporingsdienst uitgetrokken ingenieurs of geologen met twee kan worden verminderd, het bij den dienst van den Mijnbouw in totaal uitgetrokken aantal plaatsen geen verandering ondergaat en aan den onderwerpelijken maatregel derhalve geenerlei kosten zijn verbonden.

(b) Het voornemen bestaat om het Bangka-personeel, thans de betrekkingen bekleedende van opziener 1e klasse, machinist en assistent-machinist-electricien, te doen overgaan in de gelijksoortige betrekkingen van opziener of onderopziener bij den dienst van den Mijnbouw (zie noot 6 bij den staat behoorende bij de Bangkaregeling in Stbl. 1922 No. 652).

(c) In verband met aanspraken van het personeel op regelmatige weddeverhoogen.

(d) In verband met het beschikbaar aantal woningen.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer	Minder.
Verkoop van tin.....	f 39 000 000	f 39 000 000	—	—
Verstreking van rijst..	80 000	125 000	—	f (1) 45 000
Verstreking van mijnwerkersgereedschappen.....	18 000	18 000	—	—
Andere ontvangsten..	500 000	500 000	—	—
	f 39 598 000	f 39 643 000	—	f 45 000

(1) In verband met de uitkomsten over 1923.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1925.	Toegestaan bedrag voor 1924.	Meer.	Minder.
Bouw en verbouw van woningen, kantoren, werkplaatsen en magazijnen.....	f 120 000	f 120 000	—	—
Uitbreiding en wijziging van ziekenhuizen en verdere gebouwen voor ziekenverpleging.....	30 000	30 000	—	—
Verschillende werken en aanschaffingen, waaronder trammaterieel en automobielen	465 000	465 000	—	—
Uitbreiding van telefonen.....	25 000	25 000	—	—
Uitbreiding van tramlijnen.....	425 000	25 000	f (1) 400 000	—
Uitbreiding krachtcentrale Mantoeng en electricatie der machinale hulp.....	(2) 725 000	830 000	—	f 105 000
Uitbreiding van bemalingsinstallaties.....	195 000	195 000	—	—
Algemeene verkenning van het eiland Bangka.....	Memorie.	Memorie.	—	—
	f 1 985 000	f 1 690 000	f 400 000	f 105 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	900 000	900 000	—	—
Hoofdstuk II.....	1 085 000	790 000	295 000	—

(1) In verband met verdere noodzakelijke centralisatie van het smeltbedrijf te Pangkal Balam zal het tramwegennet moeten worden uitgebreid.

(2) In verband met de mogelijkheid, dat de werving van Chineesch werkvolk als gevolg van de ongunstige politieke toestanden in China niet zoo vlot zal geschieden als voorheen, moet met de noodzakelijkheid van eene verdere uitbreiding van de electro-mechanische hulp rekening worden gehouden.

Raming der kapitaalsrekening.

Namen der rekeningen.	Boekwaarde op 28 Febr. 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1924.	Bijgekomen geraamd in 1924.	Afschrijving geraamd in 1924.	Boekwaarde geraamd op 29 Febr. 1925.	Bijgekomen geraamd in 1925.	Afschrijving geraamd in 1925.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1925.
Gebouwen.....	f 3 226 000	f 106 200	f 241 700	f 3 090 500	f 150 000	f 246 800	f 2 993 700	f 430 000	f 253 900	f 3 189 800
Stoomwerktuigen.....	3 018 000	171 300	468 000	2 726 300	300 000	874 700	2 551 600	395 000	286 700	2 659 000
Installaties machinaal grondverzet.....	4 000	—	—	4 000	—	—	4 000	—	—	4 000
Inrichting der werkplaatsen.....	471 000	32 600	65 600	438 000	30 000	69 300	398 700	30 000	78 600	355 100
Gereedschappen mijnbouwkundig onderzoek.....	248 000	10 000	63 500	194 500	10 000	65 000	139 500	24 000	66 500	97 000
Tinstempels.....	21 500	2 000	8 100	15 400	—	8 500	6 900	6 000	4 500	8 400
Telefoon.....	75 500	12 000	5 400	82 100	25 000	5 940	101 160	25 000	7 050	119 110
Roerende inventaris.....	146 000	15 000	18 700	142 300	30 000	19 200	153 100	15 000	21 600	146 500
Vervoer- en transportmiddelen.....	157 000	40 000	27 700	169 300	30 000	31 300	168 000	30 000	34 000	164 000
Sleepdienst Klabatbaal.....	327 500	95 000	25 350	397 150	200 000	31 050	620 100	—	46 600	579 500
„ Oostkust Bangka.....	86 000	—	3 670	82 330	—	3 670	78 660	—	3 670	74 990
Stoomtram Belinjoe.....	278 500	—	13 000	265 500	—	13 000	252 500	—	13 000	239 500
„ Soengailhat.....	562 000	—	66 700	495 300	25 000	66 700	453 600	—	66 700	384 900
„ Pangkalpinang.....	293 000	—	34 100	257 900	—	34 100	193 800	425 000	34 100	584 700
Voorbereidingswerken Boeoesvallei.....	153 000	—	30 500	122 500	—	30 500	92 000	—	30 500	61 500
Veevastel.....	302 500	—	(1) 190 500	112 000	—	(1) 112 000	—	—	—	—
Electriche centrale en electricatie.....	4 081 000	1 199 000	303 300	4 976 700	930 000	376 240	5 581 460	605 000	431 040	5 705 420
	f 18 419 500	f 1 688 100	f 1 560 820	f 13 541 780	f 1 690 000	f 1 487 000	f 13 744 780	f 1 985 000	f 1 375 460	f 14 354 320

(1) Wegens verkoop.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 10.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

ONTVANGSTEN EN UITGAVEN VOOR DE OEMBILINMIJNEN

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie is evenals voor 1924 geraamd op 700 000 ton, waarvan 35 000 ton voor eigen gebruik der mijn, zoodat voor aflevering beschikbaar zal zijn een hoeveelheid van 665 000 ton.

De bedrijfsuitgaven volgens den opzet der begrooting zijn geraamd op *f* 8 858 000 tegen *f* 9 876 000 voor 1924, voor 1925 derhalve op *f* 1 018 000 minder.

Die vermindering houdt verband met de lager geraamde kosten voor het kolenvervoer, voorts met de mede ten gevolge van de verlegde mailroute van den Rotterdamschen Lloyd aanzienlijk lager geraamde bunkerkosten, en wat de mijnontginning betreft met de verdere doorwerking der bezuiniging in verschillende onderdeelen van het bedrijf.

Het totaal der bedrijfskosten volgens de op commercieeleen grondslag opgezette bedrijfsrekening, waarin ook alle bijkomstige personeelskosten (bijdragen pensioenen, verlofsbezoedigingen, wachtgeld en onderstanden, reis- en verblijfkosten, alsmede overtochtskosten van en naar Nederland) zijn begrepen, is geraamd op *f* 8 968 000.

Trekt men hiervan af hetgeen aan scheepsvrachten voor het vervoer door den Archipel wordt betaald (*f* 1 520 000), doch voegt men erbij een bedrag van *f* 1 015 000 voor afschrijving op de waarde van de mijninstallaties (d.i. ruim 10% der geheele boekwaarde van het bedrijf) dan verkrijgt men het totaal der productiekosten tot in Emmahaven, ten bedrage van *f* 8 463 000. De doorsnee kostprijs per netto ton f. o. b. Emmahaven wordt dan rond *f* 12.73, welk bedrag ongeveer *f* 1.30 lager is dan voor 1924 werd geraamd.

In verband met de thans ter zake beschikbare gegevens en eene wellicht nog te verwachten verdere daling der kolnprijzen — indien de import van zware goederen in Nederlandsch-Indië niet toeneemt en de schepen dientengevolge de vreemde kolen tegen kunstmatig verlaagde vrachten blijven aanvoeren om hunne wanruimte op te vullen, — is de gemiddelde opbrengst in 1925 te Emmahaven op *f* 13.50 per ton geschat tegen *f* 15 in de begrootingsraming voor 1924. De ontvangsten kunnen dientengevolge zonder zeevracht op *f* 8 997 500 en in totaal op *f* 9 137 500 worden geraamd, zoodat het bedrijfsoverschot op *f* 1 689 500 is te stellen. Nadat hieruit een ruime afschrijving van *f* 1 015 000 is gereserveerd blijft als bedrijfswinst voor rente-uitkeering een bedrag van *f* 674 500 beschikbaar, hetgeen boven de gemiddelde leeningsrente nog een batig saldo voor 's Lands schatkist beteekent van *f* 68 800. Hieruit volgt dat het rentabiliteitscijfer voor het bedrijf ruim 7% zou bedragen.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de ondervolgende gespecificeerde ramingen der bedrijfs- en kapitaalsuitgaven alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winnig.			
Algemeene kosten van de mijn.....	/ 770 000	Voor afgeleverde kolen.....	/ 8 977 500
Bediening en onderhoud dienstauto's.....	15 000	" voorgeschoten zeevracht.....	1 520 000
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opziens.	18 000	Andere ontvangsten.....	160 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	1 250 000		
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 900 000		
Stroomopwekking.....	50 000		
Onderhoud.....	325 000		
Vergoeding aan de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust.			
Spoorvracht Sawahloento-Emmahaven.....	2 500 000		
Opslag en algemeene afleveringskosten te Emmahaven.	190 000		
Kosten van laden.....	160 000		
" " bunkeren.....	160 000		
Zeevracht kolen door den Archipel.....	1 520 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	/ 400 000		
" II.....	8 458 000		
	/ 8 858 000		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	/ 70 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	15 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland...	20 000		
	110 000		
Bedrijfsoverschot.....	1 689 500		
	/ 10 657 500		/ 10 657 500

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	/ 1 015 000	Bedrijfsoverschot.....	/ 1 689 500
Rente à 6% over het bedrijfskapitaal.....	605 700		
Batig saldo voor 'sLands schatkist.....	(¹) 68 800		
	/ 1 689 500		/ 1 689 500

(¹) De rentabiliteit van het bedrijf, berekend over het kapitaal op ult. 1925, bedraagt dan ruim 7%.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane uitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten, waaronder kosten voor technisch-economische adviezen, alsmede voor den verkoop van kolen.....	/ 770 000	/ 767 000	/ 3 000	—
Bediening en onderhoud dienstauto's.....	15 000	15 000	—	—
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opziens.....	18 000	9 000	(¹) 9 000	—
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	1 250 000	1 400 000	—	(²) 150 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 900 000	2 000 000	—	(³) 100 000
Stroomopwekking.....	50 000	35 000	(³) 15 000	—
Onderhoud.....	325 000	325 000	—	—
Spoorvracht Sawahloento-Emmahaven...	2 500 000	3 300 000	—	(⁴) 800 000
Opslag- en algemeene afleveringskosten...	190 000	190 000	—	—
Kosten van laden.....	160 000	110 000	(⁵) 50 000	—
" " bunkeren.....	160 000	375 000	—	(⁵) 215 000
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 520 000	1 350 000	(⁶) 170 000	—
Totaal bedrag der uitgaven.....	/ 8 858 000	/ 9 876 000	/ 247 000	/ 1 265 000
waarvan ten laste van:				1 018 000
Hoofdstuk I.....	400 000	400 000	—	—
" II.....	8 458 000	9 476 000	—	1 018 000

(1) Deze kosten dienen in het belang van het bedrijf op het ook in vorige jaren geraamde bedrag van f 18 000 te worden gesteld.

(2) In verband met de doorgevoerde bezuiniging.

(3) In verband met het gereedkomen der electrische centrale Taajeh zullen gedurende eenigen tijd beide centrales in bedrijf zijn.

(4) Geraamd aan de hand van de uitkomsten over de laatste jaren.

(5) In verband met de thans bekende uitkomsten, waarbij ook rekening is gehouden met de verlegde mailroute van

den Rotterdamschen Lloyd, tengevolge waarvan minder bunker- doch meer ladingkolen zullen worden afgeleverd.

(6) In verband met meerdere leveringen e.i.f. als gevolg van de verlegging der mailroute. Hiertegenover staan meerdere ontvangsten tot een gelijk bedrag.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaanden staat:

Betrekking.	Maandelijk- sche bezol- diging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, Hoofd v/d dienst (1)	f 1 300	1	f 15 600	1	f 15 600	—	—
Eerstaanwezend bedrijfsarts (2)....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400	—	—
Bedrijfsarts (2).....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Gouvernements Indisch arts (2)...	350	2	8 400	2	8 400	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur (3).....	350	2	8 400	2	8 400	—	—
Ingenieur (1).....	350	4	16 800	5	21 000	—	f 4 200 a)
Electrotechnisch ambtenaar (3)....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Mijnmeter.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commies-kashouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Apothekersbediende.....	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Commies.....	150	5	9 000	5	9 000	—	—
Booropziener.....	275	2	6 600	2	6 600	—	—
Mijnbouwkundig Bouwkundig hoofdopziener..	450	5	27 000	5	27 000	—	—
Werktuigkundig Electrotechnisch Mijnbouwkundig Bouwkundig opziener (4)....	275	34	112 200	34	112 200	—	—
Werktuigkundig Electrotechnisch Mijnbouwkundig Bouwkundig onderopziener Werktuigkundig (5).....	225	25	67 500	31	83 700	—	16 200 a)
Electrotechnisch Hoofdteekenaar.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Technisch en administratief lager personeel.....	—	—	161 300	—	161 300	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogin- gen.....	—	—	115 200	—	120 000	—	4 800 b)
Overwergelden en beloningen... Schrijf- en teekenbehoeften, kan- toor-oppassers, wakers, laborato- rium enz.....	—	—	33 000	—	38 000	—	5 000 c)
Kosten van regeeringstelegrammen.	—	—	11 000	—	11 000	—	—
	—	—	9 000	—	9 000	—	—
Toaal.....	—	—	f 658 900	—	f 688 500	—	f 30 200

(1) Werkzaamgesteld van den Dienst van den Mijnbouw.

(2) Werkzaamgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(3) Werkzaamgesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(4) Waaronder 18 van het bedrijf; de overigen van den Dienst van den Mijnbouw.

(5) Waaronder 14 van het bedrijf; de overigen van den Dienst van den Mijnbouw.

(a) Overgebracht naar de Goud- en Zilvermijnen.

(b) In verband met inkrimping van personeel.

(c) „ „ „ vermindering der kolenpremie.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 11.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË

VOOR HET DIENSTJAAR

1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE POELAU-LAOETMIJNEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POELAU LAOETMIJNEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De netto productie wordt voor 1925 geraamd op 175 000 ton, uitsluitend van de betere kwaliteit, in den handel bekend als: Stagen stoomkolen, tegen 150 000 ton gemengde kolen voor 1924.

De bedrijfsuitgaven zijn volgens den opzet der begrooting geraamd op f 1 874 000 tegen f 1 535 000 voor 1924. De vermeerdering ad f 339 000 is het gevolg van de hooger geraamde productie.

Wordt in het totaal der bedrijfskosten volgens de op commercieelen grondslag opgezette bedrijfsrekening, waarin dus ook alle bijkomstige personeelkosten (bijdrage pensioenen, verlofsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden, reis- en verblijfkosten enz.) zijn begrepen, nog een bedrag van f 340 000 aan afschrijving berekend van het in het bedrijf gestoken kapitaal dan zouden deze moeten worden gesteld op f 2 259 000 of zonder zeevracht op f 1 509 000, zoodat de zelfkosten f. o. b. Stagen f 8.62 per ton bedragen.

In 1922 bedroegen deze kosten f 15.20 per ton, en in 1923, voorzoover thans kan worden overzien, f 14.75. Deze jaren leveren echter in verband met de sterk ingekrompen productie (resp. 105 000 en 92 000 ton) geen juiste maatstaf van vergelijking.

Naar bekend is werd in die jaren begonnen met den overgang van de ontginning van laag I naar de dieper gelegen laag II, welke kolen van betere kwaliteit bevat en waarvan de voorbereiding in het begin van het jaar voldoende zal zijn gevorderd.

Als gevolg van de betere kwaliteit van het product zijn voor 1925 de ontvangsten te Stagen, dus mede zonder de zeevracht, welke voor aflevering in andere havens op den prijs wordt gelegd, te stellen op f 2 012 500 berekend naar een opbrengst, welke op f 11.50 per ton is geraamd.

Na aftrek van f 340 000 voor afschrijving op het kapitaal blijft van het bedrijfsoverschot een zuivere bedrijfs-winst van f 528 500 over.

Aangezien de door het Gouvernement te betalen gemiddelde leeningsrente ten bedrage van 6% over het in het bedrijf vastgelegde kapitaal f 320 200 bedraagt blijft ten slotte voor 's Lands schatkist een batig saldo over van f 208 300, waaruit volgt dat het rentabiliteitscijfer voor het bedrijf ruim 10% zou bedragen.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de ondervolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten	f 251 500	Voor afgeleverde kolen.....	f 2 012 500
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	340 000	Voor voorgeschoten zee-vracht.....	750 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	310 000	Andere ontvangsten.....	25 000
Onderhoud.....	90 000		
Bediening en onderhoud dienstautomobiel.....	1 500		
Vervoer der kolen naar de haven en opslag.....	35 000		
Afleveringskosten.....	96 000		
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	750 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 93 000		
„ II.....	1 781 000		
	f 1 874 000		
Bijdragen van het bedrijf voor het pensioen der ambtenaren.....	f 20 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden.....	10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten naar Nederland.....	10 000		
	f 45 000		
Bedrijfsoverschot.....	868 500		
	f 2 787 500		f 2 787 500

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen	f 340 000	Bedrijfsoverschot.....	f 868 500
Renteuitkeering 6% over het bedrijfskapitaal.....	320 200		
Batig saldo voor 's Lands schatkist.....	(1) 208 300		
	f 868 500		f 868 500

(1) De rentabiliteit van het bedrijf, berekend over het kapitaal op ultimo 1925, bedraagt dan ruim 10%.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane bedragen.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
WINNING EN VERZENDING.				
Algemeene kosten, waaronder kosten voor technisch-economische adviezen alsmede voor den verkoop der kolen	f 251 500	f 227 500	f 24 000	—
Bijzondere kosten der werkkrachten	340 000	245 000	95 000	—
Mijnontginning en voorbereiding.....	310 000	220 000	90 000	—
Onderhoud	90 000	60 000	30 000	—
Bediening en onderhoud dienstautomobiel.....	1 500	2 500	—	f 1 000
Vervoer der kolen naar de haven en opslag....	35 000	20 000	15 000	—
AFLEVERINGSREKENING.				
Afleveringskosten.....	96 000	60 000	36 000	—
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	750 000	700 000	50 000	—
	f 1 874 000	f 1 535 000	f 340 000	f 1 000
Waarvan ten laste van:			(1)	
Hoofdstuk I.....	f 93 000	f 150 000	—	f 57 000
„ II.....	1 781 000	1 385 000	f 396 000	—

(1) In verband met de grootere productie en de uitkomsten van vorige jaren.

In het bedrag der „Algemeene Kosten” zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Bedrijfsleider (Hoofdingenieur of ingenieur ⁽¹⁾).	f 350	1	f 4 200	1	f 4 200	—	—
Administrateur	700	1	8 400	1	8 400	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur ⁽²⁾	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Bedrijfsarts ⁽³⁾	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Magazijnmeester	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-boekhouder	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commies	150	3	5 400	3	5 400	—	—
Mijnbouwkundig hoofdopziener ⁽⁴⁾	450	2	10 800	1	5 400	f 5 400 (b)	—
Bouwkundig hoofdopziener ⁽⁴⁾				1	5 700	—	f 5 700 (a)
Electrotechnisch hoofdopziener ⁽⁴⁾	475	—	—	1	5 700	—	f 5 700 (a)
Mijnbouwkundig opziener ⁽⁴⁾	275	11	36 300	10	33 000	3 300 (b)	—
Bouwkundig opziener ⁽⁴⁾							—
Electrotechnisch opziener ⁽⁴⁾	225	7	18 900	6	16 200	2 700 (c)	—
Mijnbouwkundig onderopziener ⁽⁴⁾							—
Bouwkundig onderopziener ⁽⁴⁾	—	—	47 400	—	47 100	300 (d)	—
Electrotechnisch onderopziener ⁽⁴⁾	—	—	53 000	—	51 000	2 000 (e)	—
Technisch en administratief lager personeel..	—	—	5 000	—	5 000	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	5 000	—	5 000	—	—
Overwerk en beloningen aan het personeel.	—	—	5 000	—	5 000	—	—
Schrijf, teeken- en laboratoriumbehoeften, op- passers, wakers, enz.	—	—	8 000	—	8 000	—	—
Kosten van Regeeringstelegrammen	—	—	8 000	—	8 000	—	—
			f 222 800		f 214 800	f 18 700	f 5 700

(1) Werkzaam gesteld van den Dienst van den Mijnbouw.

(2) idem idem van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(3) idem idem van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(4) Waarvan 1 hoofdopziener, 6 opzieners en 1 onderopziener van het bedrijf, de overigen van den Dienst van den Mijnbouw.

(a) Wegens bezuiniging.

(b) Overgebracht van de Boekit Asamsteenkolonontginning.

(c) Overgebracht van den Opsporingsdienst (onderdeel f).

(d) In verband met aanspraken van personeel op regelmatige weddeverhoogingen.

(e) In verband met de aanspraken van het personeel.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Afgeleverde kolen.....	f 2 012 500	f 1 500 000	f 512 500	—
Voorgesloten zee- vracht.....	750 000	700 000	50 000 ⁽¹⁾	—
Andere ontvangsten...	25 000	25 000	—	—
	f 2 787 500	f 2 225 000	f 562 500	—

(1) Gerekend is op verkoop van 175 000 ton kolen tegen een middenprijs van f 11.50 per ton fob Stagen terwijl het vorig jaar geraamd was 150 000 ton tegen een middenprijs van f 10.— per ton. De hogere fob. prijs is een gevolg van de omstandigheid dat in 1925 uitsluitend kolen van de betere kwaliteit uit de dieper gelegen laag II geleverd zullen worden.

(2) In verband met meerder vervoer dan in 1924.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	Toege- staanvoor 1924.	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en ar- beidsverblijven	f 30 000	—	f 30 000 ⁽¹⁾	—
Aanleg bedrijfsgebouwen...	20 000	f 10 000	(²) 10 000	—
Voorbouwwerken	150 000	180 000	—	f 30 000
Uitbreiding van het electrisch bedrijf... ..	45 000	30 000	15 000	—
Verschillende werken en aan- schaffingen.....	83 000	75 000	8 000	—
Inrichting voor het zuiveren der kolen.....	7 000	10 000	—	30 000
	f 385 000	f 305 000	f 63 000	f 33 000
Waarvan ten laste van:			f 30 000	
Hoofdstuk I.....	80 000	75 000	5 000	—
Hoofdstuk II.....	255 000	230 000	25 000	—

(¹) In verband met de uitbreiding van het aantal tewerkgestelde veroordeelden.

(²) In verband met de opening van het mijnveld Semboeloan.

Raming der kapitaalsrekening.

BOEKINGSHOOFDEN.	Boek waarde volgens Jaar- verslag 1923 op 31 Decem- ber 1923.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrij- ving ge- raamd in 1923.	Saldo geraamd 31 December 1923.	Bijgekomen geraamd in 1924.	Afschrij- ving ge- raamd in 1924.	Saldo geraamd 31 December 1924.	Bijgeko- men ge- raamd in 1925.	Afschrij- ving ge- raamd in 1925.	Saldo geraamd 31 December 1925.
Terreinwerken	f 34 315.20	—	f 2 615.20	f 31 700	—	f 2 500	f 29 200	—	f 2 500	f 26 700
Gebouwen	834 311.05	f 10 000	74 811.05	769 500	f 10 000	61 500	718 000	f 50 000	51 500	716 500
Voorbouwwerken	342 967.04	20 000	19 067.04	343 900	180 000	19 500	504 400	150 000	29 400	625 000
Machinerieën	309 376.85	5 000	29 376.85	345 000	20 000	27 800	337 200	25 000	27 800	334 400
Inventaris	167 355.09	5 000	69 555.09	103 800	30 000	51 400	81 900	30 000	51 400	60 500
Spoor	161 496.92	—	16 096.92	145 400	10 000	16 900	138 500	8 000	16 900	129 600
Electr. installatie en telefoon	1 405 143.52	5 000	74 443.52	1 335 700	30 000	93 900	1 271 800	45 000	94 000	1 222 800
Waterleidingen	145 868.56	—	7 968.56	137 900	—	6 100	131 800	—	6 100	126 700
Vaartuigen	311.66	—	211.66	100	—	100	—	—	—	—
Stelgers en laadrichting	158 344.32	—	30 244.32	123 100	—	23 900	99 200	10 000	23 900	85 300
Mijnbouwkundig onderzoek	66 352.23	—	3 752.23	62 600	—	3 200	59 400	—	3 200	56 200
Smalspoor	65 570.77	5 000	7 570.77	63 000	15 000	9 600	68 400	10 000	9 600	68 800
Land Pramoean en Betanang	51 071.30	—	571.30	50 500	—	300	50 200	—	300	49 900
Zeehuis	—	10 000	—	10 000	10 000	600	19 400	7 000	700	25 700
Kolenwasscherij	—	120 000	—	120 000	—	6 000	114 000	—	6 000	108 000
Kosten van overname	1 519 699.82	—	16 799.32	1 502 900	—	16 700	1 486 200	—	16 700	1 469 500
Uitbreidingswerken in uitvoering	58 855.69	—	55.69	58 800	—	—	58 800	—	—	58 800
	f 5 376 539.52	f 180 000	f 353 139.52	f 5 203 400	f 305 000	f 340 000	f 5 168 400	f 335 000	f 340 000	f 5 163 400

Journal of the Board of Directors

Date	Particulars	Debit	Credit
1890	...		
1891	...		
1892	...		
1893	...		
1894	...		
1895	...		
1896	...		
1897	...		
1898	...		
1899	...		
1900	...		

Date	Particulars	Debit	Credit
1901	...		
1902	...		
1903	...		
1904	...		
1905	...		
1906	...		
1907	...		
1908	...		
1909	...		
1910	...		
1911	...		
1912	...		
1913	...		
1914	...		
1915	...		
1916	...		
1917	...		
1918	...		
1919	...		
1920	...		

Date	Particulars	Debit	Credit
1921	...		
1922	...		
1923	...		
1924	...		
1925	...		
1926	...		
1927	...		
1928	...		
1929	...		
1930	...		
1931	...		
1932	...		
1933	...		
1934	...		
1935	...		
1936	...		
1937	...		
1938	...		
1939	...		
1940	...		

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 12.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BOEKIT-ASAMMIJNEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

STEENKOLENMIJNEN BOEKIT-ASAM.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De maatregelen tot verbetering van de kwaliteit der steenkolen door de Boekit-Asammijnen voortgebracht, welke o.a. in het „algemeen overzicht” betreffende de bedrijfsraming voor 1924 werden opgesomd, hebben gunstig doorgewerkt en tot gevolg gehad, dat de vraag naar deze kolensoort niet alleen voor de Nederlandsche scheepvaart, doch vooral in het naaste buitenland, voortdurend zeer is toegenomen.

Ook de verlegging van de vaartroute der schepen van den Rotterdamschen Lloyd heeft de mogelijkheid geopend het afzetgebied voor deze kolen te verruimen. In verband hiermede is het noodzakelijk en voor het bedrijf voordeelig geworden op productievermeerdering te rekenen, ten einde aan de aanvragen te kunnen voldoen.

Daartoe zal voor het jaar 1925 het werkplan van de mijn moeten worden opgezet voor een productie van 300.000 ton.

De winningskosten kunnen volgens de hierna volgende raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten gesteld worden op *f* 1.403.000 of op rond *f* 4.70 per ton tegen *f* 5.70 per ton in de ontwerp-begrooting voor 1924, welke verbetering van de zelfkosten voornamelijk aan de productieverhoging is toe te schrijven.

De zelfkosten der kolen f.o.b. Kertapati (exclusief afschrijving) worden voor 1925 op *f* 9.16 berekend tegen *f* 10.30 in 1924.

De ontvangsten uit kolen dienen echter in verband met de mogelijkheid van daling van de kolenmarkt, indien de import van zware goederen zich niet herstelt en de daardoor kunstmatig versterkte aanvoer van vreemde kolen in de ongevulde scheepsruimen voortduurt, zekerheidshalve niet hooger geraamd te worden dan op *f* 13 per ton f.o.b. Kertapati tegen *f* 14 per ton in het jaar 1924.

Tengevolge van de verhoogde productie kunnen de kolenontvangsten echter in totaal *f* 1.380.000 hooger worden.

Voorts is in deze begrooting gerekend op een voortzetting der briketteeringsproeven. In aansluiting aan het terzake voorkomende in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad nopens het ontwerp der voorloopige begrooting 1923 (1e gewone zitting 1922, Ond. I — stuk 18 — pag. 9) kan thans nml. worden medegedeeld, dat het gelukt is een goede briket van anders waardeloos kolengruis te vervaardigen, waarvoor een inheemsch bindmiddel kan worden gebezigd. Derhalve zal mede in verband met de verhoogde productie van de mijnen thans de proefneming op ruimer schaal worden voortgezet ten einde de briketten op hunne gebruikswaarde, bestendigheid en practische afzetmogelijkheid te toetsen. In deze begrooting is mitsdien gerekend op de kosten van het vervoer van het gruis van de mijn naar de fabriek, de kosten van het bindmiddel en de volledige kosten der fabricage. Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten van ten minste *f* 1.000.000 zoodat het voor deze proefneming gebruikte anders waarde-looze afvalproduct nuttig wordt aangewend en bovendien minstens een bate voor 's Lands schatkist van *f* 100.000 zal afwerpen.

Zooals voorts uit de gedetailleerde bedrijfsraming blijkt, wordt na aftrek van alle bijkomstige personeelskosten (bijdragen pensioenen, verlofsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, reis- en verblijfkosten en overtochtskosten) een bedrijfsoverschot bij deze mijn verwacht van *f* 1.220.000.

Ten einde de mijn in staat te stellen de benodigde productie van 300.000 ton te maken, is het noodig in snel tempo de nog niet gereed gekomen onderdeelen en installaties af te bouwen, terwijl mede moet worden gerekend op eenige

aanvulling van de capaciteit der briketteeringsinstallatie, ter verwerking van een grootere hoeveelheid gruisafval. De goede prijzen, welke echter thans reeds bedongen kunnen worden en de sterk toenemende vraag zoowel naar de betere kolen dezer mijn als naar de briketten, beloven echter voor dit nieuwe mijnbedrijf zoodra het gereed is, een behoorlijk rendement. Reeds in den onafgebouwden toestand kan het rentabiliteitcijfer van het bedrijf voor 1925 ten naastenbij geschat worden op ongeveer 16%.

Het totaal van het benodigde bedrag aan kapitaalsuitgaven ad f 995 000 blijft bovendien nog ver beneden het voor 1925 te verwachten bedrijfsoverschot, zoodat voor het afbouwen noch uit leening noch direct uit 's Lands schatkist zal behoeven te worden geput.

Het saldo der kapitaalrekening voor deze nieuwe mijn, waarvan de aanlegperiode in 1925 beëindigd zal worden kan thans nog niet nauwkeurig worden opgegeven. Zoodra outillage der mijn geheel gereed is, zal de voorloopige aanlegrekening opnieuw definitief moeten worden vastgesteld. De uitgaven en ontvangsten, gedurende die voorbereidende periode, zullen dan ten laste en ten bate van die rekening kunnen worden geboekt.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de ondervolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 375 000	Opbrengst kolen.....	f 3 900 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	" 400 000	Voorgesloten zeevracht.....	" 1 350 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	" 350 000	Opbrengst briketten.....	" 1 000 000
Stroomopwekking.....	" 75 000	Andere ontvangsten.....	" 20 000
Onderhoud.....	" 200 000		
Bediening en onderhoud dienstautomobielen..	" 3 000		
Spoorvracht Tandjoeng—Kertapatie.....	" 1 080 000		
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapatie incl. kosten van laden.....	" 270 000		
Vervoer van kolen door den Archipel.....	" 1 350 000		
Kosten voor vervoer en briketteering van steenkolengruis.....	" 900 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 50 000		
" II.....	" 4 953 000		
	f 5 003 000		
Bijdrage van het bedrijf voor de pensioenen der ambtenaren.....	f 12 000		
Verlofs-, non-activiteitsbezoldiging, wachtgelden en onderstanden.....	" 10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	" 10 000		
Overtochtskosten naar Nederland.....	" 15 000		
	" 47 000		
Bedrijfsoverschot.....	" 1 220 000		
	f 6 270 000		f 6 270 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tussehen voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane bedrijfsuitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten, w.o. kosten voor technisch economische adviezen alsmede voor den verkoop der kolen	f 375 000	f 295 000	f ¹⁾ 80 000	—
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	" 400 000	" 355 000	" ¹⁾ 45 000	—
Mijnontginning en voorbereiding.....	" 350 000	" 230 000	" ¹⁾ 120 000	—
Stroomopwekking.....	" 75 000	" 20 000	" ²⁾ 55 000	—
Onderhoud.....	" 200 000	" 125 000	" ¹⁾ 75 000	—
Bediening en onderhoud dienstautomobielen..	" 3 000	" 3 000	—	—

	1925	1924.	Meer.	Minder
Spoorvracht Tandjoeng-Kertapati.....	" 1 080 000	" 660 000	" ¹⁾ 420 000	—
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapati incl. kosten van laden.....	" 270 000	" 165 000	" ¹⁾ 105 000	—
Vervoer der kolen door den Archipel.....	" 1 350 000	" 1 050 000	" ¹⁾ 300 000	—
Briketteerkosten.....	" 900 000	" 40 000	" ²⁾ 860 000	—
Totaal uitgaven volgens de begrooting.....	f 5 003 000	f 2 943 000	f 2 060 000	—
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 50 000	f 100 000	—	f 50 000
" II.....	" 4 953 000	" 2 843 000	f 2 110 000	—

(1) In verband met de hooger geraamde productie, namelijk 300.000 ton tegen 180.000 ton in 1924.

(2) In verband met de hooger geraamde productie en de inbedrijfstelling der gereedgekomen centrale.

(3) Gerekend wordt op een voortzetting der briketteeringsproeven met gebruik van een inheemsch bindmiddel op wat ruimere schaal wegens de grootere vraag naar en den voordeeligen afzet van de vervaardigde briketten. De hoogere raming is mede een gevolg van de omstandigheid dat in de begrooting voor 1924 niet op de aanschaffing van pek werd gerekend, aangezien gemeend werd dat voor dat jaar met den aanwezigen voorraad kon worden volstaan. Thans is in het uitgetrokken bedrag gerekend op de vervaardiging van 50.000 ton briketten à f 18 per ton (inclusief alle onkosten, zee- en spoorvracht voor het kolenruis en aanschaffing van het bindmiddel). Tegenover deze uitgaven staat een geraamde ontvangst van f 20 per ton, welke ontvangstraming zeer veilig becijferd is in verband met de reeds gebleken hooge verbrandingswaarde en zeer groote bruikbaarheid o.m. voor de zware locomotieven.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenbehoefden, kantoor, lokaal- en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

	Maandelijkse bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.			
Hoofdingenieur belast met de leiding van het bedrijf	f 1 000	—	—	1	f 12 000	—	(a) f 12 000	
Bedrijfsleider (Hoofdingenieur of ingenieur) (1)	" 350	1	f 4 200	—	—	(a) f 4 200	—	
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur) (2)	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200	—	—	
Ingenieur (1)	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200	—	—	
Bedrijfsarts (2)	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—	
Boekhouder	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—	
Hoofdcornmissie	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200	—	—	
Magazijnmeester	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—	
Verplegingsambtenaar	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—	
Adjunct-boekhouder	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000	—	—	
Commissie-kashouder	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000	—	—	
Apothekersbediende	" 150	1	" 1 800	1	" 1 800	—	—	
Commissie	" 150	1	" 1 800	2	" 3 600	—	(b) " 1 800	
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	Hoofdopziener (1)	" 450	3	" 16 200	4	" 21 600	—	(c) " 5 400
Electrotechnisch								
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	Opziener (4)	" 275	9	" 29 700	10	" 33 000	—	(c) " 3 300
Electrotechnisch								
Mijnbouwkundig Werktuigkundig Bouwkundig	Onderopziener (1)	" 225	11	" 29 700	11	" 29 700	—	—
Electrotechnisch								
Mijnmeter	" 275	1	" 3 300	1	" 3 300	—	—	
Technisch en administratief lager personeel	—	—	" 33 400	—	" 33 400	—	—	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	" 35 000	—	" 41 800	—	(d) " 6 800	
Overwerkelden en belooningen aan het personeel	—	—	" 10 000	—	" 10 000	—	—	
Huishuurindemniteiten	—	—	" 3 000	—	" 3 000	—	—	
Schrijf- en teekenbehoefden, laboratoriumbehoefden, oppassers, wakers en verdere kosten van algemeen beheer	—	—	" 10 000	—	" 8 700	(e) " 1 300	—	
Kosten van Regeeringstelegrammen	—	—	" 9 500	—	" 9 500	—	—	
			f 223 000		f 246 800	f 5 500	f 29 300	

(a) Het is wenschelijk de omschrijving zoodanig te wijzigen dat de mogelijkheid wordt geopend de leiding op te dragen aan een hoofdingenieur of ingenieur.

(b) Wegens bezuiniging.

(c) Overgebracht naar de Poelau Laoetmijnen.

(d) In verband met de aanspraken van het personeel.

(e) In verband met gebleken behoefte.

(1) Werkzaamgesteld van den Dienst van den Mijnbouw.

(2) Werkzaamgesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(3) Werkzaamgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(4) Waarvan 6 van het eigen bedrijf, de overigen van den Dienst van den Mijnbouw.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Opbrengst kolen.....	f 3 900 000	f 2 520 000	f 1 380 000 ⁽¹⁾	—
Voorgesloten zeevracht.....	" 1 350 000	" 1 050 000	" 300 000 ⁽²⁾	—
Opbrengst briketten..	" 1 000 000	" 50 000	" 950 000 ⁽³⁾	—
Andere ontvangsten..	" 20 000	" 15 000	" 5 000	—
	f 6 270 000	f 3 635 000	f 2 635 000	—

(1) Gerekend wordt op een opbrengst van 300.000 ton steenkolen ad f 13 per ton fob. Kertapati tegen een raming van 180.000 ton ad f 14 per ton voor 1924.

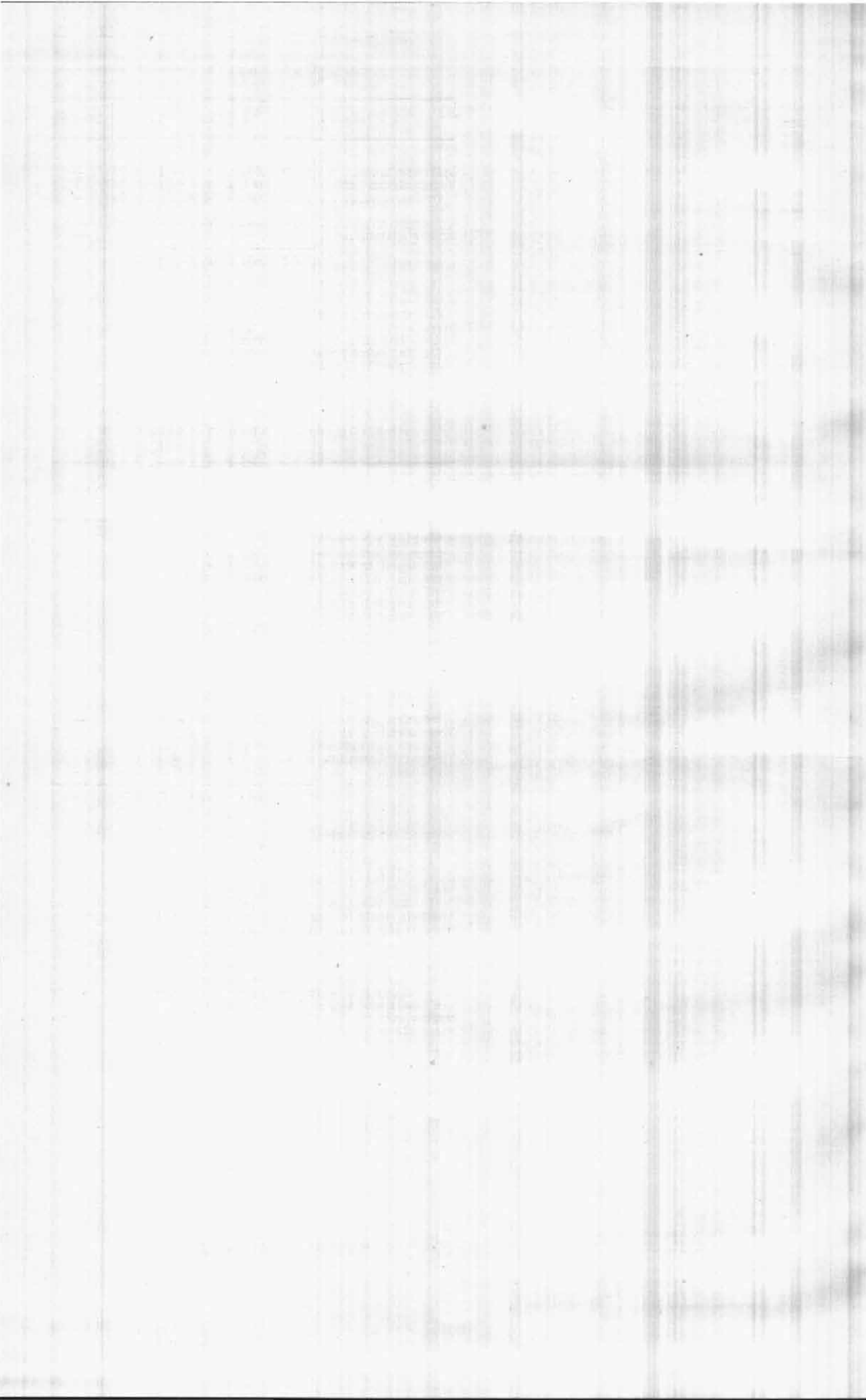
(2) In verband met de hooger geraamde productie.

(3) In verband met het slagen der briketteeringsproeven.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	Toegestaan voor 1924	Meer.	Minder.
Afwerking van verladings- en bunker inrichtingen te Kertapati....	f 125 000	f 45 000	f 80 000	—
Verdere voorbereiding tot ontginning van meer veredelde kolenlagen.....	" 400 000	" 315 000	" 85 000	—
Bouw van verblijven voor arbeiders, hospitaalgebouwen, woningen, magazijn...	" 170 000	" 10 000	" 160 000	—
Afwerking etablissement en elektrische centrale.....	" 100 000	" 100 000	—	—
Vershillende kleine werken en aanschaffing van magazijnsgoederen.....	" 200 000	" 85 000	" 115 000	—
	f 995 000	f 555 000	f 440 000 ⁽¹⁾	—
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	" 220 000	" 20 000	" 200 000	—
" II.....	" 775 000	" 535 000	" 240 000	—

(1) De sterk toegenomen vraag naar de kolen van betere kwaliteit, welke in de laatste jaren door de Boekitasammijnen worden afgeleverd onder den handelsnaam: Lematang Marinekool, maakt het voor het bedrijf noodig en voordeelig om tot snellen afbouw van de mijn over te gaan, terwijl mede dient gerekend te worden op eenige aanvulling der briketteeringsinstallatie in verband met de gebleken mogelijkheid om de proeven tot economisch gebruik van het waardelooze gruis met gebruik van inheemsche bindmiddelen op grootere schaal voort te zetten wegens grootere vraag naar en voordeelligen afzet van de vervaardigde briketten.

VOLKSRaad.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 13.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE ZOUTREGIE.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

Algemeen overzicht van de te verwachten uitkomsten van het bedrijf.

Aangezien ook thans nog niet verwacht kan worden, dat een beteekenende toename van het zoutverbruik zal plaats hebben, is voor 1925, evenals zulks voor 1924 geschiedde, de verbetering van de uitkomsten van dit monopolistisch bedrijf uitsluitend gezocht in een zoo sterk mogelijke vermindering der uitgaven door versobering.

Werden deze voor 1924 in totaal op f 8 243 178 gesteld, voor 1925 wordt daartoe een bedrag van f 8 158 775 voldoende geoordeeld; mitsdien f 84 403 minder.

De bezuiniging, welke in den dienst moet plaats hebben om dit resultaat te bereiken, is echter op een zeer veel hooger bedrag te stellen. Werd toch in de begrooting voor 1924 gerekend op een aanmaak en aankoop van 105 000 kojang zout, voor 1925 zal 110 000 kojang zijn aan te maken, ten einde de voorraad ruw zout weder geleidelijk op te voeren tot het uit een oogpunt van veiligheid gewenschte peil. Bovendien werd voor 1923 en 1924 uit bezuinigingsoverwegingen overgegaan de in het uitgestrekte regiegebied verspreid liggende voorraden te verminderen, door deze, in plaats van met het normale jaarverbruik van zout, slechts met een hoeveelheid, gelijkstaande met het verbruik over 11 maanden, aan te vullen.

Daardoor zal de verspreide voorraad op 1 Januari 1925 met 2 maal het maandverbruik verminderd zijn.

Deze maatregel mag echter niet verder voortgezet worden, zoodat in 1925 weer 12/11 maal de hoeveelheid van de voorgaande jaren vervoerd zal moeten worden.

Dit in aanmerking nemende mag het feit, dat desniet-tegenstaande toch nog een vermindering der bedrijfsuitgaven van f 74 403 mogelijk bleek, een zeer duidelijk resultaat worden genoemd van de meer economische werkwijze.

Omtrent de uitgaven en de ontvangsten valt meer gedetailleerd het volgende op te merken:

De voor 1925 te verwachten omzet is als volgt:

110 000 kojang ruw zout aan te maken tegen gemiddeld f 15.86 per kojang (tegenover 105 000 kojang tegen f 16.48 in 1924).

76 500 kojang zout te briketteeren tegen f 25.07 per kojang, tegenover 69 000 kojang tegen f 29.95 per kojang in 1924.

90 000 kojang te vervoeren tegenover 83 000 in 1924.

90 000 kojang te verkoopen, waarvan de kosten gemiddeld kunnen worden gesteld op f 46.25 tegen f 48.68 in 1924 per kojang.

De bedrijfsuitgaven zijn volgens den opzet der begrooting te ramen voor

den zoutaanmaak op	f 1 744 355
de zoutverpakking op	1 917 875
Vervoeren te water op	735 010
Vervoer te land en verkoop op	3 611 300

Volgens de op commerciële grondslag opgezette bedrijfsrekening, welke belast wordt met alle bijkomstige personeelskosten (verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, passagekosten, bijdragen voor pensioenfondsen, reis- en verblijfkosten) zullen de volledige bedrijfskosten met inbegrip van passende afschrijvingen op de waarde van gebouwen, inrichtingen, schepen, inventaris, enz. en verder — aangezien het hier een fiscaal bedrijf betreft — met inbegrip van 6% rente op het in het bedrijf gestoken kapitaal, bedragen aan:

Aanmaak en opslag	f 2 272 647
Zoutverpakking	2 318 511
Vervoeren te water	f 1 006 582
Vervoer te land en verkoop ...	3 900 289
	4 906 871

of onderscheidenlijk f 20.66, f 30.31 en f 54.52 per kojang tegen f 20.94, f 37.27 en f 58.49 per kojang in 1924.

De opbrengst van briketzout kan evenals in 1924 gesteld worden op gemiddeld f 243.50 per kojang of totaal f 18 627 750.

De opbrengst van het losse zout is voor 1925 te stellen op gemiddeld f 98.10 per kojang tegenover f 93.70 per kojang voor 1924 of in totaal op rond f 1 325 000, zulks in verband met het voornemen om het losse zout aan de verschillende vischloodsen tegen een uniformen prijs (gelijk aan de zelfkosten) te verkoopen.

De gezamenlijke ontvangsten, waarin f 250 000 en f 200 000 voor „Vervoeren te water” en voor „andere ontvangsten” kunnen geraamd worden op f 20 402 750.

Het batig saldo voor 's Lands schatkist van het geheele zoutbedrijf (d. i. het bedrag boven de gemiddelde leeningsrente ad 6% van de in het bedrijf gestoken kapitalen) of met andere woorden, de netto-opbrengst van het zoutmonopolie, zal, bij handhaving der huidige zoutprijzen in 1925 rond 10.75 miljoen bedragen.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
A. Algemeen beheer.....		f 150 235	Verkoop van los zout..... f 1 325 000
B. Aanmaak en opslag.			briket zout... 18 627 750
Algemeene kosten.....	f 42 355		Overtochtskosten en vrachten... 250 000
Kosten van winning, opslag en aflevering.....	1 672 000		Andere ontvangsten..... 200 000
Onderhoud en herstellingen.....	30 000	1 744 855	
C. Zoutverpakking.			
Algemeen beheer.....	f 78 400		
Algemeene kosten der fabrieken.....	164 100		
Briketteering.....	281 975		
Verpakking en verzending.....	926 000		
Stoom en stroom.....	120 600		
Onderhoud.....	256 800		
Leverantien aan- en werkzaamheden voor derden..	90 000	1 917 875	
D. Vervoer te Water.			
Algemeene kosten.....	f 60 710		
Loonen en voedinggeld bemanning.....	138 500		
Kosten van laden- lossen en afleveren.....	159 900		
Onderhoud vaartuigen, touwwerk, brandstoffen, machinekamerbehoefden enz.....	330 500		
Verpleging reizigers.....	8 000		
Verschillende uitgaven.....	37 400	735 010	
E. Vervoer te land en verkoop.			
Algemeene kosten.....	f 598 140		
Kosten van vervoer, inneming en opslag.....	2 645 000		
Schadeloosstelling voor den zoutverkoop in de Vorstenlanden.....	250 000		
Onderhoud en herstellingen.....	35 000		
Verschillende uitgaven.....	53 160		
Aankoop van zout in het buitenland.....	memorie.		
Invoerrecht op zout uit het buitenland.....	memorie.		
Kosten verbonden aan de verstrekking van goedkoop vischzout.....	30 000	3 611 300	
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	f 785 000		
" II	7 373 775		
		8 158 775	
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.	86 000		
Reis- en verblijfkosten.....	47 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	31 500		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	10 000	174 500	
		12 069 475	
Bedrijfsoverschot.....		f 20 402 750	f 20 402 750

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Afschrijvingen aanmaak en opslag.....	f 144 920	Bedrijfsoverschot.....	f 12 069 475
" zoutverpakking.....	176 366		
" vervoeren te water.....	128 356		
" vervoer te land en verkoop.....	84 055		
Rente à 6 ⁷ / ₁₀ o/h bedrijfskapitaal aanmaak en opslag.	840 372		
" " " " zoutverpakking...	203 270		
" " " " vervoer te water.	124 716		
" " " " vervoer te land en verkoop.....	112 934		
Winst voor 's lands schatkist.....	10 754 486		
	12 069 475		f 12 069 475

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane uitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
A. Algemeen beheer.	f 150 235	f 150 460	—	f 225 a.
B. Aanmaak en opslag.				
Algemeene kosten...	42 355	39 925	f 2 430 a.	—
Kosten van winning, opslag en aflevering.	1 672 000	1 660 112	11 888 b.	—
Onderhoud en herstellingen	30 000	30 000	—	—
C. Zoutverpakking.				
Algemeen beheer....	78 400	82 700	—	4 300 c.
Algemeene kosten der fabrieken.....	164 100	176 900	—	12 800 c.
Briketteering.....	281 975	362 800	—	80 825 d.
Verpakking en verzending.....	923 000	880 000	43 000 e.	—
Stoom en stroom....	120 600	154 000	—	33 400 f.
Onderhoud.....	256 800	300 000	—	43 200 d.
Leverantien aan- en werkzaamheden voor derden.....	90 000	110 000	—	20 000 g.
D. Vervoeren te water.				
Algemeene kosten...	60 710	57 860	2 850 h.	—
Loonen en voeding-geld bemanning...	138 500	139 878	—	1 378 i.
Kosten van laden en lossen en afleveren.	159 900	149 220	10 680 j.	—
Onderhoud vaartui- gen, touwwerk, brandstoffen, machi- nekamerbehoeften enz.	330 500	382 833	—	52 333 f.
Verpleging reizigers.	8 000	8 000	—	—
Verschillende uitgaven.....	87 400	44 030	—	6 630 i.
E. Vervoer te Land en Verkoop.				
Algemeene kosten...	598 140	614 590	—	16 450 k.
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	2 645 000	2 515 000	130 000 l.	—
Schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vorstenlanden.....	250 000	250 000	—	—
Onderhoud en herstel- lingen.....	35 000	35 710	—	710 i.
Verschillende uitgaven.....	53 160	54 160	—	1 000 i.
Aankoop van zout in het buitenland....	memorie.	memorie.	—	—
Invoerrecht op het zout uit het buiten- land.....	memorie.	memorie.	—	—
Kosten verbonden aan de verstrekking van goedkoop visch- zout.....	30 000	45 000	—	15 000 m.
Gezamenlijk bedrag der uitgaven vol- gens de begrooting.	f 8 158 775	f 8 243 178	f 203 848	f 288 251
Waarvan ten laste van:				f 84 403
Hoofdstuk I.	785 000	720 000	65 000	
" II.	7 373 775	7 523 178	—	149 403

a. Zie de toelichting onder „Aanmaak en opslag” personeelsuitgaven.

b. Idem sub 3 onder „Aanmaak in eigen beheer” bij de personeelsuitgaven. Door inkrimping van andere uitgaven kan in totaal volstaan worden met eene vermeerdering van f 11 888.

c. Wegens doorgevoerde bezuinigingen enz.

d. In verband met de thans bekende gegevens over vorige jaren.

e. In verband met de hooger geraamde productie.

f. Wegens prijsdaling der brandstoffen.

g. In verband met de verwachtingen.

h. Zie de toelichting sub 1 onder „Vervoeren te water” personeelsuitgaven.

i. In verband met de behoefte.

j. In verband met het grooter zoutvervoer.

k. Zie de toelichtingen onder „Vervoer te land en verkoop” personeele uitgaven.

l. Gerekend is op een zoutaanvoer van 12 × het maandverbruik in stede van 11 × het maanddebit over de jaren 1923 en 1924. In verband met doorgevoerde bezuinigingen kan terzake dit grooter vervoer echter met een meerder bedrag van f 130 000 worden volstaan.

m. Door vereenvoudiging van de wijze van verstrekking.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgaven.

	Maandelijksche bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>a. Algemeen beheer.</i>							
Hoofd van den dienst der Zoutregie	f 1 400	1	f 16 800	1	f 16 800	—	—
Onderhoofd	1 200	1	14 400	1	14 400	—	—
Inspecteur	800	1	9 600	1	9 600	—	—
<i>Hoofdbureau.</i>							
Referendaris	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Hoofdboekhouder	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdkantoorhoofd	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hoofdcommies	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Onderhoofd der Comptabiliteit	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commiezen	150	6	10 800	6	10 800	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	16 900	—	17 475	—	f 575 (1)
Ondergeschikt personeel	—	—	21 260	—	21 260	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefte	—	—	6 000	—	7 200	—	1 200 (2)
Kosten voor telegrammen	—	—	3 000	—	3 000	—	—
Kantoorhuur gebouwen van het Departement	—	—	26 250	—	21 125	f 5 125	—
Onderhoud Idem	—	—	425	—	—	425	—
			f 154 235		f 150 460	f 5 550	f 1 775
			4 000				
			f 150 235				
<i>b. Aanmaak en Opslag</i>							
<i>Algemeen beheer.</i>							
Hoofd van den Zoutaanmaak	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Onderhoofd	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hulpbeheerder	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Opzichter	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Mantri	40	1	480	1	480	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	8 415	—	5 985	2 430 (1)	—
Kantoor- en lokaalbehoefte	—	—	4 000	—	4 000	—	—
Huishuurvergoedingen	—	—	4 260	—	4 260	—	—
			f 42 355		f 39 925	f 2 430	—
<i>Aanmaak in eigen beheer.</i>							
Beheerder	400	3	14 400	2	9 600	4 800 (3)	—
Hulpbeheerder	300	2	7 200	—	—	7 200 (3)	—
Opzichter	150	8	14 400	4	7 200	7 200 (3)	—
Hoofdmantri	125	1	1 500	—	—	1 500 (3)	—

	Maandelijk- sche bezol- diging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Mantri	f 40	18	f 8 640	18	6 240	f 2 400 (3)	—
Ondergeschikt personeel	—	—	11 800	—	7 582	4 218 (3)	—
Huishuurvergoedingen	—	—	8 400	—	4 440	3 960 (1)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	—	—	7 335	—	5 880	1 455 (1)	—
Bevolkingsaanmaak.			f 78 675	f 40 942	f 32 733	—	—
Beheerder	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Hulpbeheerder	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Opzichter	150	17	30 600	17	30 600	—	—
Hoofdmantri	125	3	4 500	3	4 500	—	—
Mantri	40	26	12 480	26	12 480	—	—
Inlandsche schrijvers en mandoers	—	—	9 180	—	15 230	—	f 6 050 (2)
Tijdelijk personeel	—	—	12 000	—	13 000	—	1 000 (2)
Huishuurvergoedingen	—	—	13 080	—	13 080	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	—	—	34 145	—	25 780	8 365 (1)	—
Toelagen aan het personeel	—	—	—	—	—	—	—
c. Zoutverpakking.			f 137 585	f 136 270	f 8 365	f 7 050	—
Directeur	1 000	1	12 000	f 12 000	—	—	—
Onderhoofd	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdcommies	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Boekhouder	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-Boekhouder	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Teekenaar	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Onder-Commies	150	2	3 600	2	3 600	—	—
Eerste klerk	120	1	1 440	1	1 440	—	—
Ondergeschikt personeel van de Directie en Administratie	—	—	6 000	—	8 040	—	2 040 (2)
Regelmatige bezoldigingsverhoogen van het perso- neel van de Directie en Administratie	—	—	11 270	—	12 600	—	1 330 (1)
Fabriekschef	450	2	10 800	2	10 800	—	—
Machinist Electriciën	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Magazijnmeester	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Machinist	250	14	42 000	14	42 000	—	—
Bouwkundig Opzichter	200	2	4 800	2	4 800	—	—
Opzichter 1e klasse	175	3	6 300	3	6 300	—	—
Idem 2e "	125	10	15 000	10	15 000	—	—
Ondergeschikt personeel van de fabrieken	—	—	8 700	—	10 505	—	1 805 (2)
Regelmatige bezoldigingsverhoogen van het perso- neel van de fabrieken	—	—	32 450	—	29 575	f 2 875 (1)	—
Huishuurvergoedingen	—	—	240	—	240	—	—
Overwerkgeelden	—	—	3 000	—	4 000	—	1 000 (2)
Gratificatiën	—	—	1 500	—	1 500	—	—
Toelagen Geneesheeren	—	—	2 400	—	2 400	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefden	—	—	5 000	—	5 800	—	800 (2)
Kosten van onderzoekingen en proefnemingen	—	—	7 000	—	7 000	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer	—	—	4 000	—	4 000	—	—
Exploitatiekosten auto's	—	—	4 000	—	4 000	—	—
d. Vervoeren te water.			f 213 300	f 217 400	f 2 875	f 6 975	—
Inspecteur	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur Oost-Java Zeevervoer	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Administrateur Pontianak Riviertransport	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Onder-administrateur Oost-Java Zeevervoer	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundige Oost-Java Zeevervoer	350	2	8 400	2	8 400	—	—
Boekhouder	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Inlandsche schrijver Pontianak Riviertransport	25	1	300	1	300	—	—
Voedinggeelden	—	—	2 300	—	2 300	—	—
Ondergeschikt personeel	—	—	6 000	—	6 000	—	—
Huishuurvergoedingen	—	—	4 630	—	4 680	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	—	—	9 630	—	6 780	2 850 (1)	—
e. Vervoer te land en verkoop.			f 60 710	f 57 860	f 2 850	—	—
Inspecteur	800	4	38 400	4	38 400	—	—
Adjunct-inspecteur	600	3	21 600	3	21 600	—	—
Boekhouder	350	4	16 800	4	16 800	—	—
Pakhuismeesters en minder personeel	—	—	421 300	—	421 300	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	—	—	20 800	—	22 750	—	f 1 950 (1)
Verdere kosten van beheer en kantoor- en lokaal- behoefden	—	—	60 000	—	74 500	—	14 500 (2)
Exploitatiekosten dienstauto's	—	—	12 000	—	12 000	—	—
Belooningen	—	—	3 000	—	3 000	—	—
Mantri's	50	2	1 560	2	1 560	—	—
Wegers	30	1	1 080	1	1 080	—	—
Loon 8 ^o van f 20 000	15	6	1 080	6	1 080	—	—
	—	—	1 800	—	1 600	—	—
			f 598 140	f 614 590	—	f 16 450	—
Alles te zamen			f 1 276 000	f 1 257 447	f 54 808	f 32 250	—

(1) In verband met de aanspraken van het thans aan-
wezige personeel.

(2) In verband met door te voeren bezuinigingen.

(3) Verwacht wordt, dat de in aanleg zijnde zoutlanden „Gresik” en „Nembakor West” voor de snelle afwerking, waarvan o. a. op de begrooting voor 1924 de noodige fondsen zijn uitgetrokken (Zie Gedrukten Volksraad Eerste gew. zitting 1923, Onderw. I — Afd. VIII — stuk 13 blz. 77) in den loop van 1924 in exploitatie genomen zullen kunnen worden.

Aangezien de tegenwoordige personeelsbezetting van de afdeeling „Aanmaak en opslag” zoo krap mogelijk is — bij de begrooting voor 1923 werd ter wille der geboden bezuiniging die formatie verminderd met 2 hulpbeheerders, 5 opzichters en 3 mantri's (zie gedrukte stukken Volkraad 1e zitting 1922 Onderw. I — Afdeeling VIII — stuk 13, blz. 75) is het onmogelijk het personeel, benoodigd voor het beheer der nieuwe zoutlanden, op den duur te onttrekken aan andere onderdeelen van den zoutaanmaak. Het is mitsdien onvermijdelijk om in 1925 over te gaan tot uitbreiding van het personeel met 2 hulpbeheerders, 3 opzichters, 1 hoofdmantri en 5 mantri's, waarmede een totaal uitgave van f 16 500 per jaar gemoeid zal zijn, terwijl tevens het ondergeschikte personeel eenige versterking zal moeten ondergaan.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Opbrengst los zout..	f 1 325 000	f 1 265 000	f 60 000	—
„ briketzout	18 627 750	18 627 750	—	—
Overtochtskosten en vrachten.....	250 000	310 000	—	f 60 000 ⁽¹⁾
Andere ontvangsten.	200 000	235 000	—	35 000
Gezamenlijk bedrag volgens de begrooting.....	f 20 402 750	f 20 487 750	f 60 000	f 95 000

⁽¹⁾ In verband met de over afgelopen jaren verkregen uitkomsten

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	toegestaan voor 1924.	Meer.	Minder.
A. Aanmaak en opslag.				
Uitbreiding van de pakhuizen e. d.....	f 50 000	f 50 000	—	—
Verschillende werken, w.o. uitbreiding van den inboedel.....	30 000	30 000	—	—
Inrichting van zoutlanden, w.o. bouw van pakhuizen enz.....	700 000	631 000	f 69 000 ⁽¹⁾	—
Aankoop van zoutpannen.....	Memorie	Memorie	—	—
B. Zoutverpakking.				
Uitbreiding en wijziging van de fabrieken, magazijnen, terreinen, los- en laadplaat- sen, sporen enz.....	45 000	75 000	—	f 30 000 ⁽¹⁾
Aanschaffing van werktuigen, inventarisgoe- deren en magazijnsgoederen voor uitbrei- ding bestemd.....	15 000	20 000	—	5 000 ⁽¹⁾
Bouw, aankoop en uitbreiding van woningen.	—	2 000	—	2 000 ⁽¹⁾
Andere werken en inrichtingen.....	5 000	5 000	—	—
Electricatie van de fabriek te Krampon...	135 000	440 000	—	305 000 ⁽¹⁾
C. Vervoeren te water.				
Aanschaffing van vaartuigen Oost-Java-Zee- vervoer.....	175 000	50 000	125 000 ⁽¹⁾	—
Aankoop, bouw en uitbreiding van inrich- tingen, gebouwen en woningen.....	5 000	5 000	—	—
D. Vervoer te land en verkoop.				
Bouw van pakhuizen en andere dienstgebou- wen.....	(a)	100 000	—	—
Inboedel, waaronder begrepen aanschaffing van dienstauto's.....	11 000	5 000	6 000 ⁽¹⁾	—
	f 1 271 000	f 1 413 000	f 200 000	f 342 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	125 000	400 000	—	275 000
„ II.....	1 146 000	1 013 000	133 000	—

(a) Waaronder een bedrag van f 75 000 voor vergoeding aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken voor tenbehoove van de Regie uit te voeren werken, welke vergoeding zal worden verrekend middels regularisatie.

(1) In verband met de snellere afwerking van den aanleg van zoutlanden, noodzakelijk met het oog op de in de laatste jaren sterk geslonken zoutvoorraden.

(2) In verband met de verwachtingen.

(3) Aankoop of aanbouw van woningen zal niet plaats hebben.

(4) Het voor 1924 uitgetrokken bedrag zal, indien tot de electricatie der fabriek Krampon wordt overgegaan, niet geheel verwerkt kunnen worden, zoodat voor 1925 veiligheidshalve nog op deze uitgaaf moet worden gerekend.

(5) Voor den afvoer van de volle productie van de in den loop van 1924 in exploitatie komende zoutlanden „Gresik” en „Nembakor West” naar de fabrieken tot bewerking en verpakking van het losse zout te Kalianget is de bestaande vervoerscapaciteit van het Oost-Java Zeevervoer niet voldoende. Aanschaffing van een tweeden stoomlichter, waarvoor een totaal-uitgave van f 125 000 noodig wordt geacht, is mitsdien onvermijdelijk geworden.

(6) De bij den Dienst der Zoutregie in gebruik zijnde auto's zullen in 1925 reeds 6—8 jaren in gebruik zijn, zoodat aanschaffing van een drietal Ford-auto's eene noodzakelijkheid wordt.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1922 op 31 December 1922.	Bijgekomen ge-raamd in 1923.	Afschrijving ge-raamd in 1923.	Boekwaarde op 31 December 1923.	Bijgekomen ge-raamd in 1924.	Afschrijving ge-raamd in 1924.	Boekwaarde op 31 December 1924.	Bijgekomen ge-raamd in 1925.	Afschrijving ge-raamd in 1925.	Boekwaarde op 31 December 1925.
Pakhuizen	f 1 890 470 99	(1) f 50 000 —	f 54 665 99	f 1 885 805 —	(1) f 50 000 —	f 55 965 —	f 1 880 140 —	(1) f 50 000 —	f 56 665 —	f 1 873 475 —
Dienstgebouwen	106 390 74	(2) 5 000 —	8 932 74	102 458 —	5 000 —	9 283 —	98 226 —	5 000 —	9 532 —	93 694 —
Terreinen en grondwerken	319 947 48	15 000 —	3 341 48	331 606 —	15 000 —	3 491 —	343 115 —	15 000 —	3 641 —	354 474 —
Kanalen met bijbehorende werken	101 254 21	7 000 —	1 060 21	107 194 —	7 000 —	1 130 —	118 054 —	7 000 —	1 200 —	118 854 —
Inventaris, w.o. vaartuigen	7 966 42	3 000 —	7 966 42	3 000 —	3 000 —	3 000 —	3 000 —	3 000 —	3 000 —	3 000 —
Lichtinstallatie Sampang	12 141 36	—	728 36	11 413 —	—	728 —	10 685 —	—	728 —	9 957 —
Zoutland Nembakor-West	1 457 759 73	150 000 —	38 479 73	1 569 277 —	190 000 —	42 529 —	1 717 045 —	75 000 —	46 979 —	1 745 069 —
Zoutland Gresik	437 193 13	290 000 —	3 900 13	658 293 —	341 000 —	14 650 —	984 643 —	75 000 —	23 175 —	1 086 468 —
Uitbreidingswerken in behandeling.										
a. Pakhuizen in aanbouw	—	50 000 —	(1) 50 000 —	—	50 000 —	(1) 50 000 —	—	50 000 —	(1) 50 000 —	—
b. Zoutland Gresik Poetih	f 32 944 90	—	— 90	32 944 —	50 000 —	—	82 944 —	500 000 —	—	582 944 —
c. Dienstwoningen in aanbouw	—	5 000 —	(2) 5 000 —	—	5 000 —	(2) 5 000 —	—	5 000 —	(2) 5 000 —	—
d. Aanleg nieuwe zoutlanden	—	—	—	—	50 000 —	—	50 000 —	50 000 —	—	100 000 —
	f 4 936 035 96	f 515 000 —	f 179 075 96	f 4 701 960 —	f 786 000 —	f 185 125 —	f 5 282 885 —	f 835 000 —	(a) f 199 920 —	f 5 917 945 —
							(a) Af overboeking		f 55 000 —	
							Afschrijving 1925		f 144 920 —	

B. Zoutverpakking.

Wegen en terreinen	f 88 118 06	—	—	f 88 118 06	5 000 —	—	f 93 118 06	—	—	f 93 118 06
Waterleiding, afwatering en bevoeling	109 848 09	—	4 987 68	104 860 41	20 000 —	4 957 68	119 812 73	10 000 —	5 657 68	124 270 05
Gebouwen	618 796 17	—	21 059 60	597 646 57	81 000 —	21 059 60	657 596 97	15 000 —	22 679 60	649 907 37
Woningen fabriekspersoneel	260 176 70	f 5 000 —	10 933 68	254 249 02	1 000 —	11 058 68	244 184 84	—	11 058 68	233 100 66
Woningen personeel Algemeen beheer	100 063 58	5 000 —	3 203 37	101 860 21	1 000 —	3 328 37	99 531 84	—	3 353 37	96 168 47
Bovenbouw spoorbanen	98 668 50	8 000 —	5 608 19	101 065 31	12 500 —	5 763 19	107 802 12	5 000 —	6 013 19	106 788 93
Onderbouw spoorbanen	147 009 20	2 000 —	1 674 42	147 334 78	2 500 —	1 694 42	148 140 86	—	1 719 42	146 420 94
Transportmiddelen	317 979 83	—	15 808 02	292 081 81	—	15 898 02	186 183 79	—	15 808 02	170 285 77
Stoominrichting	2 629 58	—	7 484 15	— 4 860 57	—	7 484 15	— 12 944 72	—	7 484 15	— 19 828 87
Inrichting brikettenaanmaak	256 181 09	60 000 —	23 531 36	292 649 73	155 000 —	25 331 36	422 318 37	62 000 —	29 981 36	454 337 01
Inrichting verpakking en verzending	17 991 —	—	503 33	17 487 67	—	503 33	16 984 34	—	503 33	16 481 01
Inrichting ateljer, smederij en gietery	41 049 28	2 500 —	3 359 36	40 189 02	17 000 —	3 446 36	53 743 06	15 500 —	4 041 36	65 201 20
Inrichting drooginstallatie	521 700 15	—	18 809 91	502 800 24	8 000 —	18 899 91	491 900 33	30 000 —	19 099 91	502 800 43
Inrichting voor licht en kracht	69 150 93	2 500 —	7 485 71	64 165 22	17 000 —	7 623 21	73 542 01	15 000 —	8 558 21	79 983 80
Gereedschappen en werktuigen	9 619 01	—	2 419 65	7 199 36	10 000 —	2 419 65	14 779 71	12 500 —	3 419 65	23 860 06
Kantoorinventaris	13 918 21	—	1 183 85	12 734 36	—	1 183 85	11 550 51	—	1 183 85	10 366 66
Inrichting centrale	169 486 62	—	17 479 76	152 006 86	197 000 —	17 479 76	331 527 10	25 000 —	30 284 76	326 242 34
Aanlegkade voordiepgannde schepen	243 181 55	—	5 404 03	237 777 52	—	5 404 03	232 373 49	—	5 404 03	226 969 46
Magazijnsgoederen	823 663 52	25 000 —	—	948 663 52	15 000 —	—	963 663 52	10 000 —	—	973 663 52
	f 3 909 125 07	f 110 000 —	f 151 081 07	f 3 872 904 57	f 542 000 —	f 153 536 07	f 4 268 862 65	f 300 000 —	f 176 366 07	f 4 290 970 73
				— 4 860 57			— 12 844 72			— 19 828 87
				f 3 868 044 —			f 4 256 017 93			f 4 280 141 86

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1922 op 31 December 1922.	Bijgekomen ge-raamd in 1923.	Afschrijving ge-raamd in 1923.	Boekwaarde op 31 December 1923.	Bijgekomen ge-raamd in 1924.	Afschrijving ge-raamd in 1924.	Boekwaarde op 31 December 1924.	Bijgekomen ge-raamd in 1925.	Afschrijving ge-raamd in 1925.	Boekwaarde op 31 December 1925.
------------------	--	------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

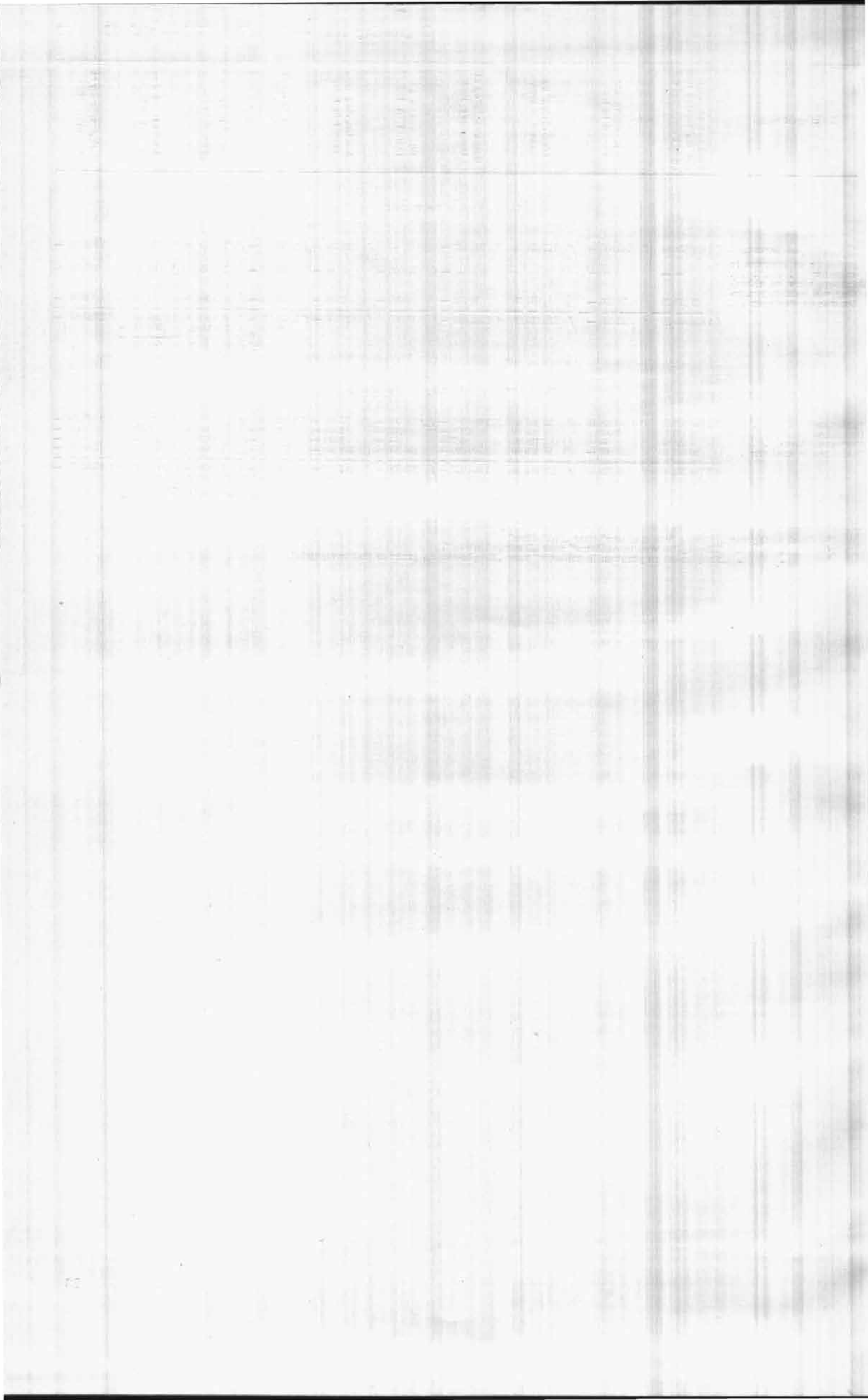
C. Vervoer te water.

Sleepbooten) met inventaris	f 1 514 508 54	f 283 000 —	f 115 441 54	f 1 982 127 —	—	f 125 768 —	f 1 856 359 —	(*) f 100 000 —	f 125 768 —	f 1 830 591 —
Prauwen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sleepbooten en prauwen in aanbouw	—	—	—	—	f 50 000 —	—	50 000 —	175 000 —	(*) 100 000 —	125 000 —
Aankoop, bouw en uitbreiding van inrichtingen, gebouwen en woningen . . .	21 370 75	59 000 —	608 75	79 702 —	5 000 —	2 438 —	83 294 —	5 000 —	2 588 —	84 676 —
	f 1 835 839 29	f 342 000 —	f 116 110 29	f 2 061 829 —	f 55 000 —	f 128 206 —	f 1 988 623 —	f 280 000 —	(b) f 228 350 —	f 2 040 267 —
							(b) Af overboeking.		100 000 —	
							Afschrijving 1925.		f 128 356 —	

D. Vervoer teland en verkoop.

Pakhuisen	f 1 681 673 07	(1) f 90 679 59	f 78 257 66	f 1 609 0 5	(1) f 100 000 —	f 75 297 —	f 1 723 798 —	(2) f 100 000 —	f 77 547 —	f 1 746 251 —
Inventaris	5 408 78	5 000 —	6 208 78	42 5 —	5 000 —	6 358 —	2 027 —	5 000 —	6 508 —	1 419 —
Vervoermiddelen	6 415 96	—	3 768 96	26 7 —	—	2 647 —	—	6 000 —	—	6 000 —
Pakhuisen in aanbouw	90 679 59	100 000 —	(1) 90 679 59	100 000 —	100 000 —	(1) 100 000 —	100 000 —	100 000 —	(1) 100 000 —	100 000 —
	f 1 784 262 40	f 195 679 59	f 178 914 99	f 1 806 027 —	f 205 000 —	f 184 302 —	f 1 826 725 —	f 211 000 —	(c) f 184 055 —	f 1 853 670 —
							(c) Af overboeking.		100 000 —	
							Afschrijving 1925.		f 84 055 —	

- (1) Overboeking van „Pakhuisen in aanbouw” naar „Pakhuisen”.
 (2) „Dienstgebouwen in aanbouw” naar „Dienstgebouwen”.
 (3) „Sleepbooten en prauwen in aanbouw” naar „Sleepbooten en prauwen met inventaris”.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 14.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DEN POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENTST.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENST.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Zowel de bedrijfsuitgaven als de ontvangsten volgens de begrotingsrekening zijn voor 1925 gesteld op ongeveer dezelfde bedragen als voor 1924 nader zijn geraamd bij de in de 2de helft van 1923 ingediende aanvullingsbegrooting, n.l. op *f* 20 922 155 en *f* 25 718 500 in 1925 tegen *f* 20 946 350 en *f* 25 850 000 in 1924.

In verband met het korte tijdsbestek tusschen de indiening der nadere raming 1924 en de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor 1925 bestond slechts weinig gelegenheid na te gaan in hoeverre voor 1925 nog op verdere versoering van den dienst kan worden gerekend. Toch is het mogelijk gebleken de raming van verschillende uitgaven, onder meer door verdere inkrumping der personeelsformatie, in totaal nog met ruim *f* 700 000 te verminderen. Deze bezuiniging wordt echter weder opgeheven door noodzakelijk gebleken hoogere raming van andere uitgaven o.m. ruim *f* 425 000 voor regelmatige weddeverhooging, waarop wettige aanspraken bestaan, voor meerdere vergoeding van huis- of lokaalhuur en huur of huurkoop van terreinen, pakhuizen en kantoorgebouwen en *f* 90 000 voor rente en afschrijving van het nieuwe kabelschip Zuiderkruis, dat in 1925 in bedrijf zal zijn gesteld.

Waar het intusschen in de bedoeling ligt nog verdere bezuinigingen toe te passen is voorts de raming der bedrijfsuitgaven verminderd met een globaal bedrag van *f* 500 000 wegens het eerst in den loop van het begrotingsjaar plaats vinden van personeelsbenoemingen of bevorderingen en wegens nader toe te passen bezuinigingen.

Dat de thans ingediende raming voor 1925 eene aanzienlijke versoering van den dienst beteekent, kan blijken uit eene vergelijking met de raming der uitgaven voor 1923 welke *f* 23 876 330 bedroeg, dus *f* 2 954 175 meer dan voor 1925 mogelijk wordt geacht. De vermindering of intrekking van den duurtetoeslag is hierbij nog buiten beschouwing gelaten.

Als gevolg van het terugloopen der ontvangsten in 1922 en 1923 voornamelijk van den telegraafdienst, in 1923 ook van de posterijen, kan voor 1925 op geen grooter begrotingsoverschot worden gerekend dan *f* 4 796 345. Na verrekening van alle bijkomstige ontvangsten en personeelskosten en na aftrek van een bedrag van *f* 3 827 000 voor passende afschrijvingen van de waarde der installaties, gebouwen en verdere bezittingen, blijft een netto overschot beschikbaar van *f* 1 324 825, uitmakende ongeveer 2.7% over het geheele in de gebouwen, inrichtingen en inventaris van den dienst gestoken kapitaal.

In verband met deze minder gunstige financieele omstandigheden zijn ook de kapitaaluitgaven tot het meest noodzakelijke teruggebracht, waardoor zij in 1925 slechts weinig meer dan de helft zullen bedragen van de vorengenoemde som, welke van de kapitaalrekening van den dienst zal worden afgeschreven. Het kapitaal van het bedrijf zal dus afnemen.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.	Hoofdst. I.		Hoofdst. II.		ONTVANGSTEN.	
Hoofdbestuur	—	f 2 064 950			Verkoop van postwaarden.....	f 8 150 000
Onderwijs.....	f 42 400	103 000			Bijdrage in de kosten van het personeel door het Departement van Financiën...	650 000
Technische dienst.....	—	2 752 735			Idem van de Postspaarbank	34 000
Autostalling en bediening.....	—	37 475			Vergoeding wegens vrijdom van briefport van de Postspaarbank.....	18 000
Werkplaats en magazijnen.....	—	429 290			Opbrengst binnenlandsche telegrammen..	5 320 000
Inspectie.....	—	426 885			Idem radio-telegrammen.....	840 000
Bezoldigingen, toelagen enz. van den kantoor dienst	—	9 616 965			Aandeel in de buitenlandsche telegrammen	—
Uitkeeringen terzake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten	386 000	799 700			Binnenlandsche Regeeringstelegrammen..	—
Bijdrage aan het Departement der Marine in de uitgaven voor het doen onderhouden van geregelde scheepvaartverbindingen in den Indischen Archipel door de Kon. Paketvaart Maatschappij	—	100 000			Bijdragen door de Departementen van Binnenlandsch Bestuur, Oorlog en Marine in de exploitatiekosten van radiostations..	memorie.
Transitkosten van brievenmalen.....	—	200 000			Vergoeding door het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, verbetering en onderhoud van bestuurstelefoonlijnen en bestuurstelegraafverbindingen.....	168 000
Hulpbestelloonen, districtspost en ambulante dienst	—	155 000			Abonnementen telefoon.....	—
Algemeene kosten der kantoren.....	—	680 000			Opbrengst telefoongesprekken.....	10 000 000
Verschiedende uitgaven.....	75 000	210 500			Vergoeding van aanlegkosten telefoon...	—
Onderhoud van dienstpersonen-automobielen.....	—	35 000			Andere ontvangsten.....	538 500
Verder onderhoud en herstellingen.....	295 000	2 120 375			Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.....	f 25 718 500
Verrekening met het Departement der B. O. W. van de vergoedingen voor huis- of lokaalhuur, alsmede huur of huurkoop van terreinen, pakhuizen en kantoorgebouwen.....	—	591 280			Vrijdom van briefport voor dienststukken van Gouvernements locale ressorten enz.	3 000 000
Verlofsbezoldigingen, uit- en terugzending van het personeel van den dienst in Indië.....	300 000	—				
		f 20 323 755				
Af: wegens het eerst in den loop van het begrotingsjaar tot stand komen van personeelsbenoemingen of bevorderingen en nader toe te passen bezuinigingen.....	—	500 000				
		f 1 098 400	f 19 823 755			
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begroting.....	f 20 922 155					
Verlofs-, nonactiviteits- en voorloopige bezoldigingen, wachtgeld en onderstanden	—	200 000				
Bijdrage aan het Land voor pensioenen der ambtenaren.....	—	1 500 000				
Uitkeering aan den dienst der Staatsspoor- en tramwegen wegens vervoer van postrijtuigen.....	—	309 520				
Reis- en verblijfkosten	—	400 000				
Overtochtskosten naar Nederland	—	150 000				
Overplaatsingskosten	—	85 000				
Bedrijfsoverschot	—	5 151 825				
		f 28 718 500				f 28 718 000

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 3 827 000	Bedrijfsoverschot.....	f 5 151 825
Beschikbaar voor rente van het bedrijfskapitaal...	1 324 825		
	f 5 151 825		f 5 151 825

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane uitgaven.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Hoofdbestuur.....	f 2 064 950	f 2 073 010	—	f 8 060
Onderwijs.....	146 000	365 805	—	219 805 (1)
Technische dienst.....	2 752 735	2 566 210	f 186 525 (2)	—
Autostalling en bediening.....	37 475	53 240	—	15 765 (4)
Werkplaats en magazijnen.....	429 290	401 090	28 200 (2)	—
Inspectie.....	426 885	396 905	29 980 (2)	—
Bezoldigingen, toelagen enz. van den kantoor dienst	9 616 965	9 687 315	—	70 350 (4)
Uitkeeringen terzake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten: in Nederland.....	386 000	269 000	117 000 (3)	—
Idem in Nederlandsch-Indië.....	799 700	843 760	—	44 060 (3)
Bijdrage aan het Departement der Marine in de uitgaven voor het doen onderhouden van geregelde scheepvaartverbindingen in den Indischen Archipel door de K. P. M.....	100 000	100 000	—	—
Transitkosten van brievenmalen.....	200 000	250 000	—	50 000 (4)
Hulpbestelloonen, districtspost en ambulante dienst.....	155 000	165 000	—	10 000 (4)
Algemeene kosten der kantoren.....	680 000	697 000	—	17 000 (4)
Verschiedende uitgaven.....	285 500	443 550	—	158 050 (4)
Onderhoud van dienstpersonen-automobielen.....	35 000	50 000	—	15 000 (4)
Verder onderhoud en herstellingen.....	2 415 375	2 350 500	64 875	—
Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken van de vergoedingen voor huis- of lokaalhuur, alsmede huur of huurkoop van terreinen, pakhuizen en kantoorgebouwen.....	591 280	333 965	257 315	—

	Bezoldi- ging.	Geraamd voor 1925.		Toegestaan voor 1924.		Meer.		Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Radio-hoofdcmmies.....	f 400	3	f 14 400	3	f 14 400	—	—	—	—
" commies 1e klasse.....	290	14	48 720	14	48 720	—	—	—	—
" " 2e klasse.....	160	32	61 440	32	61 440	—	—	—	—
Hoofdadministratief ambtenaar.....	500	4	24 000	4	24 000	—	—	—	—
Administratief ambtenaar groep A.....	480	9	46 440	9	46 440	—	—	—	—
" " " " " B.....	200	70	168 000	70	168 000	—	—	—	—
Adspirant administratief ambtenaar.....	175	—	—	—	—	—	—	—	—
Bedieningsleider.....	225	6	16 200	6	16 200	—	—	—	—
Hoofdtelephonist.....	150	149	268 200	149	268 200	—	—	—	—
Insding van telefoon-abonnementsgelden.....	—	—	67 000	—	67 000	—	—	—	—
Regelmatige weddeverhoogingen (voor die betrek- kingen waarvan de aanvangsbezoldigingen in dezen staat vermeld zijn).....	—	—	2 327 000	—	1 900 050	—	f 426 950	—	—
Minder personeel.....	—	—	4 050 500	—	4 194 700	—	—	—	f 144 200 (1)
Overwerkelden en belooningen voor buitenge- wone werkzaamheden.....	—	—	56 500	—	64 500	—	—	—	8 000
Toelagen aan ambtenaren en beambten.....	—	—	(3) 94 000	—	94 000	—	—	—	—
Uitgaven wegens stempeling van zegels enz....	—	—	4 500	—	4 500	—	—	—	—
Post- en telegraafscholen (seinleergangen).....	—	—	—	—	15 000	—	—	—	15 000 (3)
Leergang voor hogere vorming van ambtenaren	—	—	5 000	—	—	—	—	—	—
Opleidingsleergang voor controleur.....	—	—	—	—	11 000	—	—	—	6 000 (3)
Idem voor commies.....	—	—	55 000	—	60 000	—	—	—	5 000 (3)
Opleiding voor administratief ambtenaar bij den telefoondienst en gediplomeerd technisch amb- tenaar.....	—	—	9 000	—	12 000	—	—	—	3 000 (3)
Opleiding van officieren van technische wapens tot ingenieur te Bandoeng.....	—	—	—	—	40 000	—	—	—	40 000 (3)
Kosten van examens.....	—	—	500	—	500	—	—	—	—
Algemeene kosten der kantoren.....	—	—	680 000	—	697 000	—	—	—	17 000
Huis- of lokaalhuur, alsmede huur of huurkoop van terreinen, pakhuizen en kantoorgebouwen	—	—	591 280	—	333 965	—	257 815	—	—
	—	—	f 16 703 180	—	f 16 499 415	—	f 766 165	—	f 562 400
Af, wegens het eerst in den loop van het be- grootingsjaar tot stand komen van personeels- benoemingen en bevorderingen.....	—	—	400 000	—	400 000	—	—	—	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven ten laste van Hoofdstuk II.....	—	—	f 16 303 180	—	f 16 099 415	—	f 766 165	—	f 562 400
							f 203 765		

(1) Het wordt mogelijk geacht de hierbedoelde perso-
neelsformaties nog verder in te krimpen, zoodat voor 1925
met een lager bedrag zal kunnen worden volstaan.

(2) Tegenover een vermindering met 21 controleurs 1ste
klasse is een gelijk aantal controleurs 2de klasse met hoo-
gere opleiding meer opgebracht; er moet n.l. gerekend
worden met de onvermijdelijke uitzending van in vroegere
jaren in Nederland in opleiding genomen personeel alsmede
met het slagen voor het zgn. hogere-rangsexamen.

(3) Zie de betreffende toelichting bij het vergelijkend
overzicht der bedrijfsuitgaven 1925—1924.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde
ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Verkoop van postwaar- den.....	f 8 150 000	f 8 150 000	—	—
Bijdrage in de kosten van het personeel door het Departement van Financiën.....	650 000	650 000	—	—
Idem van de Postspaar- bank.....	34 000	40 000	—	f 6 000

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1925.	Toege- staan voor 1924.	Meer.	Minder.
Aanleg, uitbreiding en verbetering van de in-richtingen der stati- ons voor draadlooze telegrafie.....	Memorie. /	300 000	—	/ 300 000
Idem van telefoonnet- ten....	/ 400 000	400 000	—	—
Idem van interlocale te- lefoonverbindingen..	50 000	50 000	—	—
Kapitaalsuitgaven ten behoeve van den post- en den algemeenen dienst	70 000	71 000	—	1 000
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- foonlijnen ten behoe- ve van het Departement van Binnen- landsch Bestuur.....	—	Memorie.	—	—
Oprichten van stations voor radiotelefonie..	Memorie.	Memorie.	—	—
Inrichten van de nieuwe werkplaatsen.....	(2) 75 000	150 000	—	75 000
Terreinen en gebouwen.				
Oprichting, vergrooten of vernieuwing van gebouwen voor den post-, telegraaf- en te- lefoondienst.	400 000	600 000	—	200 000
Totaal Hoofdstukken I en II.....	/ 2 030 000	/ 3 302 000	—	/ 1 272 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	985 000	1 415 000	—	430 000
" II.....	1 045 000	1 887 000	—	842 000

(1) In verband met de bezuiniging wordt het kostbare herstellingswerk aan het kabelschip de Telegraaf uitgesteld (zie de toelichting bij de Xde begrotingsafdeeling).

(2) Verwacht wordt, dat met het inrichten van de nieuwe reparatiewerkplaatsen met *f* 75 000 zal kunnen worden toegekomen en voorts, dat deze eerste in 1925 zal geschieden. De bedoeling is dus dat in het geheel niet meer dan *f* 75 000 zal worden besteed, hetzij in 1924, hetzij in 1925.

Raming der Kapitaalrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde op 31 December 1922.	Bij- gekomen geraamd in 1923.	Af- schrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.	Bij- gekomen geraamd in 1924.	Af- schrijving geraamd in 1924.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1924.	Bij- gekomen geraamd in 1925.	Af- schrijving geraamd in 1925.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1925.
Gebouwen en terreinen	/ 11 591 048	/ 680 000	/ 301 757	/ 11 969 291	/ 480 000	/ 318 757	/ 12 130 534	/ 400 000	/ 330 757	/ 12 349 777
Telegraaflijnen	4 046 826	80 000	298 237	3 828 589	80 000	302 238	3 606 351	50 000	306 236	3 380 115
Technische kantoorinrichtingen	350 696	70 000	66 811	358 885	65 000	54 555	364 330	95 000	58 358	400 972
Zeekebels	9 174 333	—	681 046	8 493 287	171 000	681 046	7 983 241	—	689 097	7 415 644
Radio-inrichtingen	3 576 136	—	472 549	3 103 587	700 000	472 549	3 331 038	100 000	516 558	2 914 480
Telefoonkantoorinstallatiën	2 871 208	305 000	323 406	2 852 802	205 000	351 024	2 706 778	600 000	364 200	2 942 578
Ondergrondse lijnen	4 537 903	530 000	278 292	4 789 571	455 000	304 791	4 989 780	350 000	327 542	4 962 238
Bovengrondse "	10 569 845	756 000	714 803	10 611 042	740 000	752 603	10 598 439	720 000	789 603	10 528 836
Huisinstallatiën "	1 521 442	10 000	228 068	1 303 374	60 000	217 675	1 144 799	125 000	208 068	1 060 846
Inventarisgoederen	969 928	20 000	181 723	808 205	20 000	139 588	688 617	75 000	130 542	638 075
Postauto's	119 596	4 500	33 885	90 210	21 000	34 786	76 425	20 000	37 385	69 040
Dienstauto's	65 187	5 000	20 086	50 101	5 000	30 187	34 914	5 000	17 612	32 322
Rijwielen	141 949	24 800	43 495	122 814	25 000	45 604	102 210	20 000	41 988	80 222
Wagens en karren	5 537	—	3 166	3 371	—	540	2 831	—	526	2 305
Brievenbussen en automaten	61 490	—	8 231	52 659	—	6 637	46 022	—	6 448	39 584
Trekdielen en tuigen	638	—	375	263	—	61	222	—	41	181
Pruwen	1 539	—	499	1 040	—	499	541	—	494	47
	/ 49 605 220	/ 2 484 800	/ 3 656 869	/ 48 433 161	/ 3 027 000	/ 3 703 069	/ 47 757 102	/ 2 590 000	/ 3 826 849	/ 46 792 253
Magazijn	10 635 567	— 216 000	—	10 469 567	— 1286 000	—	9 189 567	— 780 000	—	8 429 567
	/ 60 200 827	/ 2 268 800	/ 3 656 869	/ 58 902 728	/ 1 747 000	/ 3 703 069	/ 56 946 669	/ 1 800 000	/ 3 826 849	/ 55 221 820

(1) Deze magazijnsvermindering strekt voor *f* 16 000 ter vermeerdering van de waarde der bezittingen en voor *f* 200 000 ten behoeve van de bedrijfsexploitatie.

(2) Deze magazijnsvermindering strekt voor *f* 1 080 000 ter vermeerdering van de waarde der bezittingen en voor *f* 200 000 ten behoeve van de bedrijfsexploitatie.

(3) Deze magazijnsvermindering strekt voor *f* 560 000 ter vermeerdering van de waarde der bezittingen en voor *f* 200 000 ten behoeve van de bedrijfsexploitatie.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 15.

BEGROTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

~~VERVOLG VAN DE AFD. VIII — STUK 15 —~~

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De inzinking van het verkeer op Java, welke medio 1921 vrij snel is ingetreden en zich gedurende het geheele jaar 1922 op gevoelige wijze heeft voortgezet, is ultimo 1923 wat het reizigersvervoer betreft naar het zich laat aanzien vrijwel tot stilstand gekomen, terwijl het goederenvervoer zelfs een kleine stijging vertoont.

Het vorenstaande, alsmede het verloop der inkomsten-eijfers van 1922 en de vermoedelijke opbrengsten van 1923 hebben als basis gediend voor de raming der ontvangsten in 1925. Daarbij is er op gerekend dat in 1924 tariefsverhoogingen voor enkele artikelen worden ingevoerd en dat door de inbedrijfstelling van enkele gereedkomende nieuwe baanvakken en door de uitbreiding van het aantal dienstwoningen de inkomsten uit het verkeer en aan huishuur eenigszins zullen stijgen.

Voorts zijn de ontvangsten (evenals de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven) voortvloeiende uit het eigenlijke hotelbedrijf, in verband met de verpachting der hotels te Weltevreden en Buitenzorg, voor memorie op de begrooting gebracht.

Vorengenoemde factoren in aanmerking genomen kunnen de ontvangsten voor 1925 worden geschat op:

f 60 000 000 uit het Javanet,
 450 000 uit het hotel- en restauratiebedrijf,
 5 340 000 uit de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust,
 2 780 000 uit de Zuid-Sumatraspoorwegen,
 1 805 000 uit de Atjehtram,
 115 000 uit de tramlijn in Z.-W.-Seldbes.

In totaal dus f 70 490 000 tegen een opbrengst van f 72 700 000 in 1922 en eene vermoedelijke opbrengst van rond f 68 500 000 in 1923.

Tegenover de ontvangsten van 1925 staat een bedrag van f 49 923 000 dat voor dat jaar noodig geacht wordt voor de gewone uitgaven ten behoeve van den geheelen dienst of f 3 839 000 minder dan op de begrooting van 1924 (nadat deze bij aanvullingsbegrooting met f 2 900 000 is verminderd) voor de overeenkomstige uitgaven is uitgetrokken.

Waar ook in de oorspronkelijke raming voor 1924 de bedrijfsuitgaven reeds aanmerkelijk zijn verlaagd, wordt met de thans ingediende begrooting dan ook een zeer aanzienlijke versobering van den dienst bereikt.

Blijkens de evengenoemde cijfers kan een bruto-overschot worden verwacht van f 70 490 000 minus f 49 923 000 of f 20 567 000.

Ter berekening van het zuivere bedrijfsoverschot moet hiervan nog worden afgetrokken een uitgaaf, welke ten laste van een andere begrootingsafdeeling komt, n.l. een bedrag van f 2 500 000 voor bijdragen aan de pensioenen van het bedrijfspersoneel, doch moet er bij worden opgeteld een som van f 600 000 voor vergoeding van de door het bedrijf ten behoeve van andere Landsbelangen zonder betaling gepresteerde diensten.

Verder moet blijkens de bijgevoegde voorloopige kapitaalsrekening nog worden gerekend op een boekingspost van f 7 346 000 als reserve voor de storting in een fonds tot dekking van toekomstige vernieuwingen en buitengewone schaden, boven het bedrag van rond f 1 600 000, waarmede reeds in de bedrijfsuitgaven op kosten van dadelijke vernieuwingen is gerekend, waartegenover een post van f 5 721 000 in het crediet der winst- en verliesrekening moet worden geboekt als rente over het saldo van zoodanig fonds

Houdt men met een en ander rekening dan is daarmee ook voldaan aan den eisch van voldoende afschrijvingen en blijft er over een zuivere bedrijfswinst van rond f 17 millioen als rente-uitkeering aan de schatkist.

Blijkens de bijgevoegde voorloopige kapitaalsrekening kan het kapitaal, dat op 1 Januari 1925 volgens die voorloopige becijferingen in het spoorweginet zal zijn vastgelegd, na aftrek van dat deel dat niet uit bedrijfsverwegingen, doch slechts uit een oogpunt van bijzondere staatszorg werd aangelegd, voor militaire doeleinden en voor pionierslijnen of dergelijke uit een bedrijfsstandpunt ongewenschte verbindingen tot opheffing van achterlijke landstreken op Sumatra en in West-Java, worden gesteld op rond f 400 millioen.

Berekend over dit kapitaal beteekent de hiervoren vermelde zuivere bedrijfswinst een rentevergoeding van $4\frac{1}{4}\%$.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.			<i>Staatsspoor- en tramwegen op Java.</i>	
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van den Hoofdinspecteur en den Secretaris.....	f 37 000		Reizigers en bagage.....	f 23 520 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	9 000	f 28 000	Bestel-, ij- en vrachtgoed...	31 920 000
Uit- en terugzending van personeel en buitenlandsche verloven.....	f 750 000		Alle andere ontvangsten....	3 420 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	150 000	600 000	Ontvangsten aan huishuur..	950 000
Nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, benevens tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaatingenieurs.....	f 498 000		Ontvangsten wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden.....	190 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	423 000	f 78 000		f 60 000 000
B. BEDRIJF DER STAATSSPOORWEGEN OP JAVA.				
Hoofd (bezoldigingen, reis- en verblijfkosten).....				18 000
Aandeel in de beheerskosten van den magazijnsdienst.....				420 000
C. Administratieve dienst.				
Hoofd (bezoldigingen, reis- en verblijfkosten).....		17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz. andere uitgaven.....	f 1 842 000			
	618 000			
	f 2 460 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven..	518 000	1 944 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz. andere uitgaven.....	f 180 000			
	42 100	222 100		
<i>Hotel- en restauratiebedrijf.</i>			<i>Hotel- en restauratiebedrijf.</i>	450 000
Bezoldigingen, vergoedingen, enz. andere uitgaven.....	f 120 500			
	242 000	362 500		
		2 545 800		
II. Weg en Werken.				
Hoofd (bezoldigingen reis- en verblijfkosten).....		17 000		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 461 000			
Verdere uitgaven.....	12 000			
Verbeteringswerken.....	—			
	f 473 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	45 000			
		f 428 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 3 116 600			
Onderhoud en herstelling.....	1 077 000			
Vernieuwing.....	1 036 000			
Herstel van buitengewone schade.	250 000			
Verdere uitgaven.....	86 000			
Verbeteringswerken.....	4 621 400			
Bij: aandeel in de kosten voor het bouwen van en toezicht op brug- gen.....	594 000			
	f 10 781 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	4 656 400			
		6 124 600		
III. Tractie en materieel.		f 6 569 600		
Hoofd (bezoldigingen, reis- en ver- blijfkosten).....	f 17 000			
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 376 900			
Verdere uitgaven.....	40 000			
Verbeteringswerken.....	—			
	f 416 900			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	30 000			
		386 900		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 5 421 100			
Onderhoud en herstelling.....	3 066 000			
Vernieuwing.....	303 000			
Herstel van buitengewone schade.	62 000			
Verdere uitgaven.....	8 796 000			
		17 648 100		
<i>Werkplaatsen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 1 368 000			
Verdere uitgaven.....	872 000			
Verbeteringswerken.....	985 000			
	f 3 225 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	985 000			
		2 240 000		
Nevenbedrijf Tjatoerwaterkracht...	f 31 000			
Verbeteringswerken.....	6 000			
	f 37 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	6 000			
		31 000		
IV. Beweging en handels- zaken.		20 328 000		
Hoofd (bezoldigingen, reis- en ver- blijfkosten).....	f 17 000			
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 470 000			
Verdere uitgaven.....	60 000			
Verbeteringswerken.....	—			
	f 530 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	—			
		530 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 8 459 300			
Verdere uitgaven.....	700 000			
Verbeteringswerken.....	75 000			
	f 9 234 300			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	75 000			
		9 159 300		
			9 706 300	

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
C. Bedrijf der Staatstramwegen op Java en Buiten gewesten.				
Hoofd (bezoldigingen, reis- en verblijfkosten).....		f 18 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 302 500		
Verdere uitgaven.....		26 000		
Verbeteringswerken.....		1 000		
		f 329 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		41 000		
				288 500
Aandeel in de beheerskosten van den magazijnsdienst.....				105 000
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
<i>Lijnen op Java.</i>				
<i>Beheer en administratie.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 166 000		
Verdere uitgaven.....		70 000		
Verbeteringswerken.....		2 500		
		f 238 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		2 500		
				f 236 000
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 271 000		
Verdere uitgaven.....		210 000		
Verbeteringswerken.....		338 000		
		f 819 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		338 000		
				f 481 000
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 286 000		
Verdere uitgaven.....		950 000		
Verbeteringswerken.....		319 000		
		f 1 555 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		319 000		
				f 1 236 000
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 362 000		
Verdere uitgaven.....		220 000		
Verbeteringswerken.....		3 000		
		f 585 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		3 000		
				f 582 000
				2 535 000
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>				
<i>Beheer en administratie.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 145 000		
Verdere uitgaven.....		50 000		
Verbeteringswerken.....		1 000		
		f 196 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		1 000		
				f 195 000
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 136 000		
Verdere uitgaven.....		430 000		
Verbeteringswerken.....		125 000		
		f 691 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		125 000		
				f 566 000
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>				
<i>Reizigers en bagage.....</i>				
			f 1 250 000	
<i>Bestel-, ijl- en vrachtgoed...</i>				
			850 000	
<i>Steenkolen.....</i>				
			3 010 000	
<i>Alle andere ontvangsten....</i>				
			170 000	
<i>Nevenbedrijf.</i>				
<i>Ontvangsten voor geleverde electricische energie.....</i>				
			60 000	
				f 5 340 000

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 621 000			
Verdere uitgaven.....	1 115 000			
Verbeteringswerken.....	278 000			
	f 2 014 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	278 000	f 1 736 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 432 000			
Verdere uitgaven.....	40 000			
Verbeteringswerken.....	1 000			
	f 473 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000	472 000		
<i>Nevenbedrijf.</i>				
Electrische Centrale Kampong Doerian.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 25 000			
Verdere uitgaven.....	79 000			
Verbeteringswerken.....	—			
	f 104 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	—	104 000		
		f 3 073 000		
<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>			<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>	
<i>Beheer en administratie.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 61 000		Reizigers en bagage.....	f 675 000
Verdere uitgaven.....	25 000		Bestel, ij- en vrachtgoed...	675 000
Verbeteringswerken.....	1 000		Steenkolenvervoer.....	1 350 000
	f 87 000		Alle andere ontvangsten....	80 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000	f 86 000		f 2 780 000
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 233 000			
Verdere uitgaven.....	223 000			
Verbeteringswerken.....	38 000			
	f 494 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	33 000	461 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 230 000			
Verdere uitgaven.....	565 000			
Verbeteringswerken.....	479 000			
	f 1 337 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	479 000	795 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 178 000			
Verdere uitgaven.....	227 000			
Verbeteringswerken.....	1 000			
	f 406 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000	405 000		
		1 747 000		
<i>Atjeh-tram.</i>				
<i>Beheer en administratie.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 96 000			
Verdere uitgaven.....	55 000			
Verbeteringswerken.....	1 000			
	f 152 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000	f 151 000		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 192 000			
Verdere uitgaven.....	375 000			
Verbeteringswerken.....	11 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 518 000 11 000			
		f 507 000		
<i>Tractie en Materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 302 000			
Verdere uitgaven.....	414 000			
Verbeteringswerken.....	60 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 776 000 60 000			
		716 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 196 000			
Verdere uitgaven.....	30 000			
Verbeteringswerken.....	500			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 226 500 500			
		226 000		
<i>Nevenbedrijf.</i>				
IJsfabriek Kottaradja.....	f 20 000			
Verbeteringswerken.....	—			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 20 000 —			
		20 000		
<i>Tramlijnen in Zuid-West-Selèbès.</i>				
<i>Beheer administratie.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 26 000			
Verdere uitgaven.....	18 000			
Verbeteringswerken.....	500			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 44 500 500			
		f 44 000		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 27 000			
Verdere uitgaven.....	10 000			
Verbeteringswerken.....	7 500			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 44 500 7 500			
		37 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 52 000			
Verdere uitgaven.....	64 000			
Verbeteringswerken.....	—			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 116 000 —			
		116 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 25 000			
Verdere uitgaven.....	3 000			
Verbeteringswerken.....	—			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 28 000 —			
		28 000		
Toelage aan de vereeniging Toeristenverkeer.....		225 000		
		10 000		
Bijdrage in de kosten van het Technisch-economisch adviezenbureau van het Departement van Gouvernementsbedrijven en in de kosten van door dat Departement ten behoeve van den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen te verzenden buitenlandsche telegrammen.....		18 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:		49 928 000		
Hoofdstuk I..... f 1 864 300 (1)				
" II..... 48 058 700 (2)				
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....		2 500 000		
Bedrijfsoverschot.....		18 067 000		
		f 70 490 000		f 70 490 000
			<i>Atjehtram.</i>	
			Reizigers en bagage.....	f 940 000
			Bestel-, ij- en vrachtgoed...	780 000
			IJsfabriek te Kotaradja.....	35 000
			Alle andere ontvangsten....	50 000
				f 1 805 000
			<i>Tramlijnen in Zuid-West-Selèbès.</i>	
			Reizigers en bagage.....	f 100 000
			Bestel-, ij- en vrachtgoed...	10 000
			Alle andere ontvangsten....	5 000
				f 115 000
			Andere ontvangsten.....	Memorie.

(1) Hierin is begrepen een bedrag van f 503 000 voor personeelsuitgaven.

(2) Hierin is begrepen een bedrag van f 103 400 voor 't gebruik — inclusief onderhoud en herstelling — van de dienstautomobielen.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en voor 1924 toegestane bedrijfsuitgaven.

UITGAVEN.	Geraamd voor 1925.			Toegestaan voor 1924.			Meer.		Minder	
	Personee's uitgaven.	Overige uitgaven.	Totaal.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Totaal.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.										
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van den Hoofdinspecteur en den Secretaris	28 000	—		28 000	—		—	—	—	—
Uit- en terugzending van personeel en buitenlandsche verloven	600 000	—		700 000	—		—	—	(1) 700 000	—
Non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden benevens tegemoetkoming aan weduwen- en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaat ingenieurs	78 000	—	701 000	78 000	—	805 000	—	—	(2) 2 000	—
B. BEDRIJF DER STAATSSPOORWEGEN OP JAVA.										
Hoofd (bezold., reis- en verblijfkosten)	18 000	—	18 000	18 000	—	18 000	—	—	—	—
I. Administratieve Dienst.										
Hoofd	17 000	—	17 000	17 000	—	17 000	—	—	—	—
Hoofdkantoor	1 326 000	618 000	2 545 600	1 415 500	966 500	3 914 000	—	—	(3) 89 500	(4) 348 500
Dienst op de lijnen	309 500	284 100	2 545 600	442 000	1 073 000	3 914 000	—	—	(3) 141 500	(4) 788 900
II. Weg en Werken.										
Hoofd	17 000	—	17 000	17 000	—	17 000	—	—	—	—
Hoofdkantoor	416 000	12 000	5 975 600	451 000	19 000	6 671 000	—	—	(3) 35 000	—
Dienst op de lijnen	3 081 600	2 449 000	5 975 600	3 313 000	2 878 000	6 671 000	—	—	(3) 231 400	(4) 429 000
III. Tractie en Materieel.										
Hoofd	17 000	—	20 223 000	17 000	—	21 150 000	—	—	—	—
Hoofdkantoor	346 900	40 000	20 223 000	414 000	40 500	21 150 000	(3) 70 500	—	(3) 67 100	(4) 500
Dienst op de lijnen	6 810 100	13 109 000	20 223 000	6 797 500	13 881 000	21 150 000	(3) 12 600	—	(3) —	(4) 722 000
IV. Beweging en Handelszaken.										
Hoofd	17 000	—	9 706 300	17 000	—	11 200 000	—	—	—	—
Hoofdkantoor	470 000	60 000	9 706 300	540 500	75 500	11 200 000	—	—	(3) 70 500	(4) 15 500
Dienst op de lijnen	8 459 300	700 000	9 706 300	9 448 500	1 118 500	11 200 000	—	—	(3) 909 200	(4) 418 500
C. BEDRIJF DER STAATSTRAMWEGEN OP JAVA EN BEDRIJF BUITENGEWESTEN.										
Hoofd	18 000	—	306 500	18 000	—	210 000	—	—	—	—
Hoofdkantoor	292 000	26 000	306 500	160 000	32 000	210 000	(3) 102 500	—	(3) —	(4) 6 000
LJNEN OP JAVA.										
a. Algemeen beheer	166 000	70 000	2 535 000	133 000	85 500	2 190 000	(3) 33 000	—	—	(6) 18 500
b. Weg en Werken	271 000	210 000	2 535 000	232 000	129 000	2 190 000	(3) 19 000	(7) 81 000	—	—
c. Tractie en Materieel	256 000	950 000	2 535 000	250 000	902 000	2 190 000	(3) 8 000	(8) 48 000	—	—
d. Beweging en Handelszaken	352 000	220 000	2 535 000	314 000	91 500	2 190 000	(3) 48 000	(9) 128 500	—	—
STAATSSPOORWEG TER SUMATRA'S WESTKUST.										
a. Algemeen beheer	145 000	50 000	3 073 000	140 000	65 000	3 325 000	(3) 5 000	—	—	(6) 15 000
b. Weg en Werken	136 000	430 000	3 073 000	138 000	460 000	3 325 000	—	—	(3) 2 000	(6) 30 000
c. Tractie en Materieel	621 000	1 115 000	3 073 000	563 000	1 326 000	3 325 000	(3) 58 000	—	—	(6) 211 000
d. Beweging en Handelszaken	482 000	40 000	3 073 000	450 000	60 000	3 325 000	—	—	(3) 18 000	(6) 20 000
e. Electriche Centrale Kampong Doerian	25 000	79 000	3 073 000	40 000	83 000	3 325 000	—	—	(3) 15 000	(6) 4 000
ZUID-SUMATRA STAATSTRAMWEGEN.										
a. Algemeen beheer	61 000	25 000	1 747 000	61 000	29 000	1 995 000	—	—	—	(6) 4 000
b. Weg en Werken	233 000	228 000	1 747 000	152 000	171 000	1 995 000	(3) 81 000	(10) 57 000	—	—
c. Tractie en Materieel	230 000	565 000	1 747 000	202 000	481 000	1 995 000	(3) 28 000	(10) 84 000	—	—
d. Beweging en Handelszaken	178 000	227 000	1 747 000	149 000	50 000	1 995 000	(3) 29 000	(10) 177 000	—	—
ATJÈH-TRAM.										
a. Algemeen beheer	96 000	55 000	1 630 000	133 000	65 000	1 725 000	—	—	(3) 37 000	(6) 10 000
b. Weg en Werken	132 000	375 000	1 630 000	304 000	295 000	1 725 000	—	(11) 170 000	(3) 72 000	—
c. Tractie en Materieel	302 000	414 000	1 630 000	400 000	338 000	1 725 000	—	(12) 26 000	(3) 98 000	—
d. Beweging en Handelszaken	196 000	30 000	1 630 000	250 000	40 000	1 725 000	—	—	(3) 64 000	(6) 10 000
e. Exploitatie nevenbedrijf	7 000	18 000	1 630 000	10 000	20 000	1 725 000	—	—	(3) 3 000	(6) 7 000
TRAMLJNEN IN ZUID-WEST-SELÈBÈS.										
a. Algemeen beheer	26 000	18 000	225 000	20 000	8 000	205 000	(3) 6 000	(13) 10 000	—	—
b. Weg en Werken	27 000	10 000	225 000	23 000	10 000	205 000	(3) 4 000	—	—	—
c. Tractie en Materieel	52 000	64 000	225 000	43 000	65 000	205 000	(3) 9 000	—	(3) —	(5) 4 000
d. Beweging en Handelszaken	25 000	3 000	225 000	30 000	3 000	205 000	—	—	(3) 5 000	—
Toelage aan de vereeniging „Toeristenverkeer“	—	10 000	10 000	—	10 000	10 000	—	—	—	—
Bijdrage in de kosten voor het Technischeconomisch adviesbureau van het Departement van Gouvernementsbedrijven en in de kosten van door dat Departement ten behoeve van den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen te verzenden buitenlandsche telegrammen	—	18 000	18 000	—	—	—	—	(14) 18 000	—	—
Bij: Voor overschrijving van de kapitaals- naar de exploitatierekening	522 300	596 700	1 119 000	631 500	414 500	1 046 000	—	(15) 182 300	(15) 109 200	—
Tezamen	26 809 200	23 113 800	49 923 000	28 517 500	25 244 500	53 762 000	441 100	981 700	2 149 400	3 113 400
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I	503 000	1 961 300	1 864 300	605 000	1 115 000	1 720 000	Totaal minder f 3 839 000			
„ „ „ „ „ II	26 306 200	21 732 200	48 058 700	27 912 500	24 129 500	52 042 000				

(1) Er is op gerekend, dat minder personeel zal worden uit- en teruggezonden, en dat van de gelegenheid om met buitenlandsch verlof te gaan minder gebruik zal worden gemaakt.

(2) In 1925 zullen slechts aan 2 candidaat-ingenieurs toelagen worden toegekend, waardoor met *f* 2 000 minder kan worden volstaan.

(3) Vindt gedetailleerde toelichting op den staat van personeelsuitgaven.

(4) In verband met de versobering van den dienst kan met het voor 1925 geraamde bedrag worden volstaan.

(5) De vermindering wordt veroorzaakt, doordat in 1925 op de brandstoffenvoorraad kan worden ingeteerd, waar tegenover staat een meerdere uitgave voor vernieuwingen, welke niet op de kapitaalrekening worden gebracht doch dadelijk geheel ten laste van het bedrijf worden betaald.

(6) In verband met de gebleken behoefte kan met minder worden volstaan.

(7) In dit bedrag zijn begrepen de exploitatiekosten van Weg en Werken voor de lijn Klakah—Pasirian, waarop bij de begrooting 1924 niet is gerekend. Voorts moet voor het geheele net gerekend worden op vervanging van onbruikbaar geworden dwarsliggers door nieuwe.

(8) Het meerdere geraamde bedrag is noodig voor brandstoffen en onderhoud rollend materieel van de in noot (7) genoemde lijn.

(9) *f* 6 500 van het meerder geraamde bedrag is noodig voor de in noot (7) genoemde lijn, terwijl de vermeerdering met *f* 122 000 het gevolg is van een te lage raming van het Nevenbedrijf (Kalisteenwinning) voor het begrotingsjaar 1924.

(10) Voor 1925 moet op een hooger bedrag worden gerekend in verband met de opening van nieuwe lijnen en de afvoer van een grootere hoeveelheid steenkolen.

(11) De uitkomsten voor 1923 hebben uitgewezen, dat voor 1924 de verdere uitgaven te laag en de bezoldigingen te hoog zijn geraamd.

(12) Het is gebleken, dat vele ketels van locomotieven noodzakelijk dienen te worden vernieuwd.

(13) De uitkomsten van 1923 hebben uitgewezen dat deze post voor 1924 te laag is geraamd.

(14) Deze kosten zijn ook in vorige jaren reeds betaald, doch worden thans afzonderlijk uitgetrokken.

(15) De vermindering der over te schrijven personeelsuitgaven houdt verband met de vermindering der personeelsuitgaven van Constructie- en Bruggenbouw en den Magazijnsdienst, terwijl de vermeerdering der overige uitgaven een gevolg is van meerdere noodzakelijke vernieuwingen, welke door Constructie- en Bruggenbouw in 1925 moeten worden verricht.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoorbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

RANGEN.	Maandelijkse bezoldiging	Geraamd voor 1925.										Toegestaan voor 1924.		Meer.	Minder.		
		Admi- nistratieve dienst.		Weg en werken.		Tractie en materieel.		Beweging en handels- zaken.		Tramwe- gen op Java en bedrijf Bui- tengewe- sten.		Te samen.					
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.				
Hoofdinspecteur.	f 1 600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	19 200	1	19 200	—	—
Hoofd van het Bedrijf der S.S. op Java.	1 400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16 800	1	16 800	—	—
Hoofd v/h Bedrijf der Tramwag. en Autod.	1 400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16 800	1	16 800	—	—
Secretaris.	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—
Hoofden van dienstvakken.	1 200	1	14 400	1	14 400	1	14 400	1	14 400	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—
Afdelingshoofden.	1 000	3	36 000	2	24 000	5	60 000	3	36 000	4	48 000	17	204 000	16	192 000	f 12 000	(1)
Ingenieur	350	15	63 000	31	130 200	36	151 200	46	193 200	19	79 800	147	617 400	153	642 600	—	(2)/25200
Gegradueerd ambtenaar	1 000	—	—	1	12 000	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—
Hoofd van de afdeling Signaalwezen	700	1	8 400	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8 400	1	8 400	—	—
Inspecteur, hoofd der afdeling Contrôle.	700	1	8 400	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8 400	1	8 400	—	—
Technisch personeel.																	
Hoofdkashouder.	400	1	4 800	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 800	1	4 800	—	—
Technisch hoofdkantoorhoofd.	475	—	—	1	5 700	1	5 700	4	22 800	3	17 100	9	51 200	9	51 200	—	—
Electrotechnisch amtenaar 1e klasse.	475	—	—	—	—	3	11 400	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—
Hoofdconstructeur.	475	—	—	—	—	3	17 100	—	—	—	—	3	17 100	3	17 100	—	—
Hoofdinstrumentmaker.	475	—	—	—	—	2	11 400	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—
Hoofdstationshoofd.	475	—	—	—	—	—	—	29	165 300	2	11 400	31	176 700	31	176 700	—	—
Vervoerscontroleur.	475	—	—	—	—	—	—	2	11 400	5	28 500	7	39 900	6	34 200	5 700	(3)
Telegraafcontroleur.	475	—	—	—	—	—	—	3	17 100	—	—	3	17 100	3	17 100	—	—
Werktuigkundige.	475	—	—	—	—	33	188 100	—	—	8	45 600	41	233 700	44	250 800	—	(4) 17 100
Bouwkundige.	475	—	—	19	108 300	—	—	—	—	4	22 800	23	131 100	31	176 700	—	(5) 45 600
Opzichter-machinist.	350	—	—	—	—	33	138 600	—	—	3	12 600	36	151 200	36	151 200	—	—
Wagenmeester.	250	—	—	—	—	3	9 000	—	—	—	—	3	9 000	3	9 000	—	—
Werkmeester.	250	—	—	—	—	49	147 000	—	—	4	12 000	53	159 000	53	159 000	—	—
Opzichter 1e klasse.	250	—	—	86	258 000	—	—	—	—	11	33 000	97	291 000	103	309 000	—	18 000
Instrumentmaker 1e klasse.	250	—	—	—	—	9	9 000	—	—	1	3 000	4	12 000	4	12 000	—	(6) en (7)
Teekenaar-constructeur.	250	—	—	5	15 000	7	21 000	—	—	—	—	12	36 000	11	33 000	3 000	(8)
Monteur 1e klasse.	250	—	—	—	—	1	3 000	—	—	—	—	1	3 000	1	3 000	—	—
Electrotechnisch amtenaar 2e klasse.	250	—	—	—	—	4	12 000	—	—	1	3 000	5	15 000	7	21 000	—	(9) 6 000
Technisch hoofdcommies.	250	—	—	—	—	4	12 000	—	—	—	—	6	18 000	5	15 000	3 000	(10)
Hoofd kaartjesdrukkerij.	200	1	2 400	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2 400	1	2 400	—	—
Kasbeheerder.	200	—	—	—	—	—	—	7	16 800	—	—	7	16 800	7	16 800	—	—
Adjunct-Hoofdkashouder.	250	1	3 000	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	1	3 000	—	—
Emplacement-beheerder.	200	—	—	—	—	—	—	16	42 240	—	—	16	42 240	16	42 240	—	—
Trainscontroleur.	200	—	—	—	—	—	—	32	76 800	4	9 600	36	86 400	37	88 800	—	(11) 2 400
Stationscommies.	150	—	—	—	—	—	—	420	756 000	17	30 600	437	786 600	470	846 000	—	(12) 59 400
Stationscommies bij de Staatstramwag.	150	—	—	—	—	—	—	—	—	35	63 000	35	63 000	35	63 000	—	—
Opzichter-machinist bij de Staatstramwag.	200	—	—	—	—	—	—	—	—	19	45 600	19	45 600	17	40 800	4 800	(13)
Werkmeester bij de Staatstramwag.	200	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7 200	3	7 200	4	9 600	—	(14) 2 400
Opzichter weg en werken bij de Staats- tramwag.	200	—	—	—	—	—	—	—	—	15	36 000	15	36 000	17	40 800	—	(15) 4 800
Telegraafopzichter.	150	—	—	—	—	—	—	16	28 800	1	1 800	17	30 600	21	37 800	—	(16) 7 200
Opzichter werkplaats.	125	—	—	—	—	35	62 500	—	—	7	10 500	42	63 000	44	69 000	—	(17) 3 000
Machinist 1e klasse.	125	—	—	—	—	145	217 500	—	—	19	28 500	164	246 000	176	264 000	—	(18) 18 000
Wagenopzichter.	125	—	—	—	—	12	18 000	—	—	—	—	12	18 000	12	18 000	—	—
Opzichter 2e klasse.	125	—	—	180	288 600	—	—	—	—	23	84 500	212	318 000	212	318 000	—	—
Instrumentmaker 2e klasse.	125	—	—	—	—	4	6 000	—	—	1	1 500	5	7 500	5	7 500	—	—
Teekenaar 1e klasse.	125	—	—	1	1 500	7	10 500	—	—	2	3 000	10	15 000	10	15 000	—	—
Electriciën.	125	—	—	—	—	11	16 500	—	—	2	3 000	13	19 500	12	18 000	1 500	(19)
Technisch commies.	125	—	—	—	—	12	18 000	—	—	—	—	12	18 000	12	18 000	—	—
Opzichter werkplaats bij de Staatstramwag.	100	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6 000	5	6 000	6	7 200	—	(20) 12 000
Administratief personeel.																	
Registrar.	500	1	6 000	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdboekhouder.	500	1	6 000	—	—	—	—	—	—	2	12 000	3	18 000	2	12 000	6 000	(21)
Adjunct inspecteur der contrôle.	475	5	28 500	—	—	—	—	—	—	1	5 700	6	34 200	6	34 200	—	—
Hoofdkantoorhoofd.	400	3	14 400	1	4 800	2	9 600	4	19 200	1	4 800	11	52 800	11	52 800	—	—
Boekhouder.	350	6	25 200	—	—	3	12 600	—	—	4	16 800	13	54 600	14	58 800	—	(22) 4 200
Kascontroleur.	350	6	25 200	—	—	—	—	—	—	—	—	6	25 200	6	25 200	—	—
Adjunct-Registrar.	350	3	18 000	—	—	—	—	—	—	—	—	3	12 600	3	12 600	—	—
Bibliothecaris.	350	1	4 200	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	1	4 200	—	—
Hoofdcommies.	350	8	33 600	4	16 800	11	46 200	12	50 400	4	16 800	39	163 800	39	163 800	—	—
Archivaris.	200	—	—	1	2 400	1	2 400	1	2 400	—	—	3	7 200	3	7 200	—	—
Kantoorhoofd der Contrôle.	200	11	26 400	—	—	—	—	—	—	4	9 600	15	36 000	19	45 600	—	(23) 9 600
Adjunct kascontroleur.	200	15	36 000	—	—	—	—	—	—	—	—	15	36 000	15	36 000	—	—
Commies.	150	114	205 200	21	37 800	64	115 200	35	63 000	32	57 600	266	478 800	268	483 400	—	(24) 3 600
Spoorwegartsen.	250	4	12 000	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12 000	4	12 000	—	—
Administratief- en vakkundig personeel en schrijffloonen.	—	—	918 800	—	1 476 800	—	3 101 400	—	4 248 800	—	2 135 700	—	11 881 500	—	12 901 600	—	1 020 100
Regelmatige verhoogen van bezoldigingen	—	—	281 400	—	478 800	—	658 700	—	1 109 000	—	391 800	—	2 918 900	—	2 905 400	18 500	(25)
Toelagen, premien enz.	—	—	2 100	—	16 000	—	888 000	—	122 900	—	255 000	—	1 284 000	—	1 377 700	—	(26) 93 700
Vijftipremie Gratificatie	—	—	143 000	—	252 900	—	409 400	—	578 000	—	228 400	—	1 611 700	—	1 721 000	—	109 300
Reis- en verblijfkosten	—	—	22 700	—	60 900	—	120 000	—	405 960	—	108 700	—	(c) 716 060	—	515 960	—	99 900
Te samen																	
Reeds ingevoerde verhooging (15%) der bezol- digingen van het ongegradiueerd personeel.	—	—	f 1 935 300	—	f 3 200 800	—	f 5 513 400	—	f 7 980 500	—	f 3 855 200	—	f 2 358 700	—	f 2 503 400	f 53 100	f 1 550 700
Bij: voor algemeene personeele uitgaven	—	—	242 200	—	393 800	—	690 600	—	965 800	—	477 200	—	2 751 000	—	2 807 100	—	115 500
Af: aandeel ten laste der kapitaalsuitgaven.	—	—	f 2 159 500	—	f 3												

(1) De toevoeging van 1 Afdelingshoofd voor Tractie en Materieel blijkt voor het Centraalkantoor van de Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten noodzakelijk, aangezien de dienst door gereedkomende nieuwe lijnen in omvang toeneemt en in 1925 zal bestaan uit 1911 K.M. tram- en 2400 K.M. autolijn. Tegenover deze uitbreiding staat een vermindering van het aantal Afdelingshoofden bij uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen met 1, zoodat het totaal aantal Afdelingshoofden hetzelfde blijft.

(2) De vermindering wordt mogelijk geacht door de voortgezette versoering van den dienst en de gebleken behoefte.

(3) Bij de Tramwegen is thans een Exploitatiechef met den rang en titel van vervoersecontroleur, die voor dien was begrepen onder het Administratief en vakkundig personeel thans juist vermeld onder het organieke personeel.

(4) Voor dit jaar zijn door gebleken behoefte meer uitgetrokken 1 teekenaar-constructeur en 1 technisch hoofdcommies, tegen gelijktijdige vermindering van 2 functionarissen van de gelijkstandige betrekking van opzichter 1ste klasse.

(5) In verband met de gebleken behoefte is het aantal electrotechnische ambtenaren 2e klasse verminderd met 2, tegenover een vermeerdering van het aantal electriciëns met 1.

(6) Een uitbreiding van 2 is noodzakelijk voor de in exploitatie te nemen nieuwe lijnen Moeara-Enim—Lahat en Batoeradja—Martapoera.

(7) Een uitbreiding van 2 is noodzakelijk, n.l. 1 voor de door het Bedrijf Tramwegen in exploitatie overgenomen lijn Klakah—Pasirian en 1 voor de nieuwe lijn in Zuid-Sumatra. Deze uitbreiding wordt gecompenseerd door vermindering van het aantal opzichters Weg en Werken bij de Staatstramwegen met 2.

(8) In verband met de uitgebreidheid van het net (1911 K.M. tram- en 2400 K.M. autolijnen) en de daaruit voortvloeiende belangrijke toeneming der werkzaamheden op het Centraalkantoor van het bedrijf der Tramwegen, dat na de tot standkoming der reorganisatie bovendien een geheel afzonderlijk bedrijf is geworden, wordt een hoofdboekhouder voor gemeld kantoor noodig geacht. Deze meerdere uitgaaf wordt gecompenseerd door inkrimping van het aantal boekhouders en ander administratief personeel op andere bedrijfskantoren.

(9) Aangezien nog steeds de geleidelijke inkrimping van de personeelsbezetting wordt doorgevoerd zullen de uitgaven aan administratief- en vakkundig personeel en schrijffloonen voor 1925 ongeveer f 1 020 100 minder bedragen dan voor 1924 is geraamd.

(10) Voor 1925 moet een hooger bedrag aan periodieke verhoogingen worden geraamd, waarop wettige aanspraken bestaan, uit te keeren aan het in den staat afzonderlijk genoemd personeel.

(11) Houdt verband met de verwachte kleinere bezetting van het in den staat afzonderlijk genoemd personeel.

(12) In verband met de verwachte kleinere bezetting van het personeel kan voor gratificatie met f 109 300 minder worden volstaan dan voor 1924 als uitgaven aan vlijtpremie geraamd is.

(13) In verband met bezuiniging in den dienst.

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1925.
Aanleg der lijnen Bandjaran—Pengalengan en Koppo—Tjiwidèè.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 200 000	
Verdere uitgaven.....		f 3 982 000
		f 4 211 000
I. Verbetering van in bedrijf zijnde lijnen. Uitvoering der verbeteringswerken. I Staatsspoorwegen op Java. Verbetering spoorwegtoestanden Soerabaja.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 250 000	
Verdere uitgaven.....	1 750 000	
Verbetering spoorwegtoestanden Batavia— Tandjoengpriok.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		Memorie
Verdere uitgaven.....		
Verbetering spoorwegtoestanden Bandoeng.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		Memorie.
Verdere uitgaven.....		
Verbetering Spoorwegtoestanden Jogjakarta.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		Memorie.
Verdere uitgaven.....		
Spoorverdubbelingen.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		
Verdere uitgaven.....	600 000	2 600 000
Electrificatie. Hoofdkantoor.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 78 000	
Verdere uitgaven.....	10 000	88 000
Electrische uitrusting lijnen-complex Tg. priok- Batavia—Buitenzorg.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 129 000	
Verdere uitgaven.....	2 150 000	2 279 000
Bij: aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor van den dienst van Weg en Werken, van Tractie en Materieel en Beweging en Handels- zaken.....		
	75 000	
Bij: aandeel in de kosten van de bezoldigingen van den dienst op de lijnen zoomede kleine verbeteringswerken van de afdeelingen Weg en Werken, Tractie en Materieel en Beweging en Handelszaken.....		
	5 672 400	
II. Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.		
Aandeel in de kosten van de bezoldigingen zoomede kleine verbeteringswer- ken van de tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten Centraalkantoor		
Dienst Eenvoudige Lijnen.....	41 000	
Tramwegen op Java	662 500	
Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust.....	405 000	
Zuid-Sumatra Staatstramwegen	514 000	
Atjeh-tram.....	72 500	
Tramlijnen in Zuid-West-Selèbès	8 000	
		f 7 450 400
		f 12 417 400
C. MAGAZIJNSDIENST. Hoofdkantoor.		
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 155 000	
Verdere uitgaven.....	8 000	163 000
Dienst op de lijnen Java.		
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 315 000	
Verdere uitgaven.....	356 000	671 000
Sumatra's Westkust.		
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 30 000	
Verdere uitgaven.....	17 000	47 000

(1) De vermeerdering is een gevolg van de oprichting van het Centraalkantoor van den Algemeenen Bouwdienst.

Bij de begrooting van het dienstjaar 1924 is genoemd kantoor begrepen onder Constructie en Bruggenbouw.

(2) Aangezien verschillende bruggen van de hoofdlijn in 1925 noodzakelijk dienen verwisseld te worden is hiervoor op een bedrag van f 400 000 gerekend, terwijl het Bouwkundig Kantoor door de opheffing van het hoofdkantoor van Uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen is gevoegd bij Constructie en Bruggenbouw.

(3) In verband met de toegepaste versobering van den dienst zijn het hoofd en hoofdkantoor van verbetering van in bedrijf zijnde lijnen afgevoerd.

(4) Het meerdere bedrag is noodig voor verdubbeling van de verhoogde baan en om in dit jaar met de verbetering der spoorwegtoestanden gereed te komen.

(5) Met het oog op 's Lands financiën is de verbetering der spoorwegtoestanden in- en om Batavia en Tandjoengpriok en Bandoeng uitgesteld.

(6) In de laatste jaren hebben verschillende factoren er toe geleid, dat de vervoerscapaciteit van sommige lijn-gedeelten moest worden vergroot. Als de voornaamste factor moet hier worden beschouwd de belangrijke toename van de maximale verkeersdichtheid in den drukken afvoertijd. Een der baanvakken, waarop de toestand reeds langen tijd voorziening eischte, was dat tussehen Wonokromo en Bangil, omdat over dit enkelsporige lijnvak het vervoer van uit twee richtingen te samen loopt. Te Bangil komen namelijk twee goed bezette lijnen (uit het Zuiden en uit het Oosten) tesamen terwijl het verkeer van beide kanten bijna geheel gericht is op Soerabaja, zoodat het zich op het lijnvak Soerabaja—Bangil opeenhoopt.

De hieronder volgende staatjes geven een beeld van de toename van het reizigers- en goederenvervoer sedert 1911 voor de verbinding Wonokromo—Bangil. Het maatgevend lijn-gedeelte is hiervoor uitgekozen, nl. Wonokromo—Waroe.

Reizigersdichtheid.

	1911	1912	1913	1914
Wonokromo-Waroe	1 107.5	1 270	1 384.5	1 378.5
Waroe-Wonokromo	1 120.5 2 228	1 281 2 551	1 388.5 2 773	1 372 2 750.5
	1915	1916	1917	1918
Wonokromo-Waroe	1 382.5	1 513	1 775.5	1 946
Waroe-Wonokromo	1 359.5 2 742	1 487.5 3 000.5	1 756 3 531.5	1 833.5 3 779.5
	1919	1920	1921	1922
Wonokromo-Waroe	2 200.5	2 568.5	2 607	2 328
Waroe-Wonokromo	2 058 4 258.5	2 604.5 5 173	2 513 5 120	2 304 4 632

IJl- en vrachtgoederendichtheid.

	1911	1912	1913	1914
Wonokromo-Waroe	536	455.5	458.5	436
Waroe-Wonokromo	811 1 347	811 1 266.5	778.5 1 237	940 1 376
	1915	1916	1917	1918
Wonokromo-Waroe	559.5	610.5	957.5	556
Waroe-Wonokromo	827.5 1 387	938.5 1 549	995.5 1 953	1 208 1 764
	1919	1920	1921	1922
Wonokromo-Waroe	506	580	686	593
Waroe-Wonokromo	1 284 1 790	1 354 1 934	1 546 2 232	1 312 1 905

Bij de beschouwing van dit overzicht moet in aanmerking worden genomen dat deze cijfers gemiddelden voor het geheele jaar zijn en dat gedurende den suikerafvoertijd deze dichtheidcijfers veel hooger zijn. Zoo b.v. voor Juni 1923 (begin laatste drukke tijd) steeg de vrachtgoederendichtheid tot 2721, terwijl de topmaanden Juli en Augustus dit cijfer nog ver te boven gingen en de 4000 bedenkelijk naderden.

Het gevolg van deze verkeersophooping is, dat op het lijnvak, ondanks treinen van 80 voertuigen, vrijwel gedurende den geheelen nacht gereden moet worden. Een ernstig nadeel voor de veiligheid leveren zulke lange treinen bovendien op, omdat de remmers der achterste 20 à 30 wagens meermalen in bochten en bij brugovergangen, enz., de seinen van den machinist niet kunnen hooren.

Niettegenstaande deze wijze van exploitatie is de dagdienst uitermate druk, zoo zelfs dat treinvertragingen er abnormaal veel voorkomen en noodzakelijk geachte treinen niet konden worden ingelegd.

Het gevolg van deze te geringe capaciteit der enkelsporige lijn Wonokromo—Bangil (het baanvak Soerabaja—Wonokromo is reeds dubbelsporig) is, dat ook het goederenvervoer stagneert zoowel op de Soerabaja-stations als te Bangil. Reeds jaren wordt daarom door het beheerend personeel aangedrongen op zeer groote en dure uitbreidingen van het emplacement te Bangil en van andere stations, welke uitbreidingen indien ze tot stand zouden komen tevens uitbreiding van het personeel zouden eischen, waardoor hogere exploitatiekosten, zonder de zoo hoog noodzakelijke soepelheid der dienstregeling te verhoogen.

Uitbreiding der stations, zooals reeds vorenvermeld, brengt geen afdoende verbetering, zoodat slechts door spoorverdubbeling alle bezwaren kunnen worden opgeheven.

Het ligt in de bedoeling eerst de lijn Sidhoardjo—Bangil en na gereedkomst daarvan de lijn Wonokromo—Sidhoardjo te verdubbelen. Van het eerste deel zal het stuk Bangil—Porrong den voorrang hebben daar het aantal snel op elkander volgende treinen tusschen deze twee stations het grootst is.

(7) Voor een juiste vergelijking moet 1924 worden verhoogd met f 2 138 000 welke post voor dat jaar begrepen is in de uitbreiding rollend materieel ad f 3 497 000. Met het voor 1925 aangevraagd bedrag kan worden volstaan.

(8) Voor 1925 zal met hetzelfde bedrag als voor 1924 geraamd kunnen worden volstaan, terwijl voor de volgende jaren een grooter bedrag zal worden aangevraagd, aangezien dan met meer geschoold personeel zal kunnen worden gewerkt.

(9) Voor aankoop van rails wordt een bedrag van f 840 000 meer nodig geacht, dan geraamd is voor 1924.

(10) In 1925 zal geen rollend materieel worden aangekocht. Het op de begroting aangevraagde bedrag is bestemd voor de montage van locomotieven en rijtuigbouw.

(11) Met het aangevraagde bedrag zal voor 1925 kunnen worden volstaan.

(12) Tegenover diverse verminderingen van posten voor de verdere verbetering van in bedrijf zijnde lijnen staat een vermeerdering voor noodzakelijke versterking van het lijnvak Bangil—Malang, alsmede uitbreiding van bedrijfsgebouwen te Soerabaja, waardoor in totaal voor 1925 f 1 003 400 meer nodig wordt geacht.

(13) Aangezien in 1925 geen rollend materieel van de hoofdlijn beschikbaar zal zijn voor het Bedrijf Tramwegen, moet op de aanschaffing daarvan worden gerekend.

(14) Is noodig voor de aanschaffing van een locomotief.

(15) Deze uitgaven zijn op een lager bedrag gesteld in verband met de vereischte beperking der kapitaalsuitgaven.

(16) In verband met de verpachting der hotels te Weltevreden en Buitenzorg zijn deze uitgaven evenals de ontvangsten en bedrijfsuitgaven pro memorie opgebracht.

OPNAME EN AANLEG VAN NIEUWE LIJNEN.

In 1924 werd voor opname, voorbereiding en algemeene leiding van den aanleg van nieuwe lijnen een bedrag geraamd van f 498 000, terwijl voor 1925 f 229 000 noodig wordt geacht.

In verband met de geboden beperking in de kapitaalsuitgaven, zal de voortzetting in 1925 van den bouw van een aantal in vorige jaren door den wetgever goedgekeurde spoor- en tramverbindingen nog moeten worden uitgesteld en slechts met den aanleg der reeds grotendeels uitgevoerde lijncomplexen en kleine tramverbindingen tot welker uitvoering zekere verplichting bestaat, worden voortgegaan. Op dezen grondslag is in vergelijking met 1924 voor 1925 het volgende bedrag begroot:

Spoorlijnen.	1924	1925
Zuid Sumatra hoofdlijn ...	f 3 162 000	f 3 482 000 (1)
Moearaenim Lahat	225 000	Memorie. (2)
Tramlijnen.		
Zuid-West-Selébès	Memorie.	Memorie. (3)
Noord-Tjerebon	Memorie.	300 000 (4)
Sibolga—Batang—Taroe—Pangsidempoean	Memorie.	Memorie. (3)
Rantjaekek—Tjitali—Soemadangan	Memorie.	Memorie. (3)
Garoet—Tjikadjang	Memorie.	Memorie. (3)
Bandjaran—Pangalengan en Koppo—Tjiwidej	745 000	200 000 (5)
	4 132 000	3 982 000

(1) Het voor 1925 aangevraagd bedrag is noodig voor den aanleg van een 70 K.M. lange spoorbaan, waarvan vermoedelijk 31 K.M. spoor in hetzelfde jaar in exploitatie zullen kunnen worden genomen.

(2) Deze memoriepost is voor eventueel nakomende afrekeningen uitgetrokken.

(3) Zal worden aangevangen, indien 's Lands financiële toestand zulks toelaat.

(4) Wordt noodig geacht voor de voorbereidende werkzaamheden om tot den aanleg van de tramlijnen over te gaan.

(5) Verwacht wordt dat Koppo—Tjiwidej in 1924 gereed zal komen, waardoor met f 545 000 minder kan worden volstaan.

In het gezamenlijk bedrag der kapitaalsuitgaven is begrepen een bedrag aan bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfkosten volgens onderstaande opgave:

RANGEN.	Maandelijksche bezoldiging.	Centraal-kantoor Alg. Bouw dienst.		Constructie en bruggen-bouw.		Opname en aanleg.		Uitbr. van in bedrijf zijnde lijnen.		Electrificatie.		Magazijnsdienst.		Totaal.		1925.				
		1925.		1925.		1925.		1925.		1925.		1925.		1924.		Meer.	Minder.			
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.					
Hoofd van den Algemeenen Bouwdienst.	f 1 400	1	16 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16 800	1	16 800	—	—	
Hoofden van dienstvakken.	1 200	—	—	1	14 400	1	14 400	—	—	—	—	—	—	1	14 400	2	28 800	—	(¹) f 14 400	
Afdelingshoofden.	1 000	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—	—	—	—	—	4	48 000	5	60 000	—	(²) 12 000	
Hoofd der Afd. Electricificatie	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—	
Ingenieur	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Gegradueerd ambtenaar	950	2	8 400	11	46 200	11	46 200	2	8 400	3	12 600	1	42 000	80	126 000	58	243 600	—	(³) 117 600	
Technisch personeel.																				
Technisch hoofdkantoor-hoofd	475	—	—	1	5 700	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	2	11 400	—	(⁴) 6 700	
Electrotechnisch ambtenaar 1e kl.	475	—	—	—	—	—	—	—	—	2	11 400	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—	
Hoofdinstrumentmaker	475	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	1	5 700	—	—	
Hoofdconstructeur	475	—	—	1	5 700	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	1	5 700	—	—	
Werktuigkundige	475	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	—	—	(⁵) 5 700	—	
Bouwkundige	475	—	—	2	11 400	2	11 400	1	5 700	—	—	1	5 700	6	34 200	10	57 000	—	(⁶) en (⁷) 22 800	
Hoofdmonteur	475	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	2	11 400	—	(⁸) 5 700	
Opzichter-machinist	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	—	(⁹) 4 200	
Magazijnmeester	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	24 000	5	24 000	6	38 800	—	(¹⁰) 4 800		
Opnemer 1e klasse.	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Werkmeester	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Opzichter 1e klasse.	250	—	—	8	24 000	11	33 000	6	18 000	1	3 000	2	6 000	28	84 000	48	144 000	—	(¹¹) 60 000	
Teekenaar-constructeur	250	—	—	1	3 000	—	—	—	—	2	6 000	—	—	8	9 000	3	6 000	(¹²) 8 000	—	
Monteur 1e klasse.	250	—	—	—	—	—	—	—	—	8	9 000	—	—	3	9 000	6	18 000	—	(¹³) 6 000	
Technisch hoofdcommies.	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	1	3 000	2	6 000	—	(¹⁴) 3 000		
Opnemer 2e klasse.	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Opzichter 2e klasse.	125	—	—	18	27 000	11	16 500	6	9 000	2	3 000	—	—	37	55 500	63	94 500	—	(¹⁵) 39 000	
Teekenaar 1e klasse.	125	—	—	2	3 000	1	1 500	—	—	—	—	—	—	3	4 500	6	9 000	—	(¹⁶) 4 500	
Monteur 2e klasse.	125	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3 000	—	—	2	3 000	3	4 500	—	(¹⁷) 1 500	
Technisch commies.	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Magazijnbewaarder 1e kl.	175	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	29 400	14	29 400	18	27 300	(¹⁸) 2 100	—	
Machinist 1e klasse.	125	—	—	—	—	1	1 500	—	—	4	6 000	—	—	5	7 500	—	—	(¹⁹) 7 500	—	
Administratief personeel.																				
Ambtenaar voor de inkling	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	2	11 400	—	—	
Hoofdkantoorhoofd.	400	1	4 800	—	—	—	—	—	—	1	4 800	—	—	2	9 600	2	9 600	—	—	
Adjunct-ambtenaar voor de inkling	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	1	4 200	2	8 400	—	(²⁰) 4 200		
Hoofdcommies	850	1	4 200	1	4 200	2	8 400	1	4 200	—	4	16 800	9	37 800	12	50 400	—	(²¹) 12 600		
Archivaris	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4 800	2	4 800	—	—	—	—	
Commies	150	6	9 000	4	7 200	8	5 400	1	1 800	2	3 600	16	28 800	31	55 800	37	66 600	—	(²²) 10 800	
Administratief en vakkundig personeel en schrijffloonen.	—	—	20 000	—	101 400	—	231 600	—	183 000	—	30 400	—	236 600	—	803 000	—	865 100	—	(²³) 62 100	
Regelmattige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.	—	—	16 800	—	93 900	—	124 600	—	33 900	—	52 800	—	68 500	—	385 500	—	533 000	—	(²⁴) 147 500	
Vlijtpremie, Gratificatie	—	—	5 300	—	29 300	—	25 100	—	8 600	—	10 500	—	40 000	—	119 800	—	119 000	—	(²⁵) 200	
Reis- en verblijfkosten.	—	—	1 200	—	69 200	—	28 300	—	4 500	—	7 000	—	3 000	—	113 800	—	214 600	—	(²⁶) 100 800	
	f	86 500	f	443 200	f	665 300	f	289 100	f	192 200	f	488 600	f	2 064 900	f	2 686 000	f	18 300	f	639 400
Reeds ingevoerde verhoogingen (15%) der bezoldigingen van het ongegradueerd personeel.	—	4 800	—	31 800	—	19 700	—	10 900	—	14 800	—	47 900	—	129 900	—	254 000	—	(²⁷) 124 100		
	f	91 300	f	475 000	f	685 000	f	300 000	f	207 000	f	536 500	f	2 194 800	f	2 940 000	f	18 300	f	763 500
																		f	745 200	

(1) In verband met de versoering van den dienst en de inkrimping der werkzaamheden kan o.m. met een diensthoofd, een afdelingshoofd, 3 bouwkundigen minder worden volstaan.

Voorts kan het aantal ingenieurs met 23, technische hoofdkantoorhoofden met 1 en magazijnmeesters met 1 worden verminderd, terwijl bij verbetering van in bedrijf zijnde lijnen met 4 ingenieurs minder kan worden volstaan.

Voor de Electricificatie is het aantal ingenieurs met 1 verminderd.

(2) In 1925 wordt voor de Electricificatie een werktuigkundige in plaats van een bouwkundige noodig geacht.

(3) Om de reden vermeld in noot 1 kan het aantal opzichters 1e kl. met 19 worden verminderd, terwijl in de plaats van 1 opzichter 1e kl. 1 teekenaar-constructeur wordt noodig geacht.

(4) Met het aangevraagde aantal dezer ambtenaren kan worden volstaan.

(5) Voor 1925 is het aantal hoofdmonteurs verminderd met 1, opzichters-machinist met 1, monteurs 1e kl. met 2, monteurs 2e kl. met 1, terwijl daarvoor in de plaats 5 machinisten 1e kl. noodig worden geacht.

(6) In plaats van een adjunct-ambtenaar van inkling kan worden volstaan met een magazijn-bewaarder 1e klasse.

(7) Met het aangevraagde bedrag kan worden volstaan.

Voorloopige Kapitaalrekening.

	1923.	1924.	1925.
Bedrag waarvoor de bezittingen als kapitaal zijn geboekt (aan het eind van het vorig jaar).....	f 586 860 000	f 620 958 000	f 646 465 000
Verstrekt nieuw kapitaal.....	29 800 000	20 900 000	19 000 000
Bouwrente over het nieuw verstrekte kapitaal.....	894 000	582 000	570 000
Pensioenslasten van het bouw personeel.....	640 000	540 000	500 000
Bouwrente over het kapitaal gestoken in nog niet in exploitatie gekomen lijnen en voorraden.....	3 264 000	3 485 000	3 005 000
Kapitaal-saldo aan het einde van het jaar.....	f 620 958 000	f 646 465 000	f 669 540 000
Kapitaal van nog niet in exploitatie zijnde lijnen en voorraden met inbegrip van bouwrente.....	58 076 000	50 090 000	51 600 000
Kapitaal der in exploitatie zijnde lijnen.....	f 562 882 000	f 596 375 000	f 617 940 000
Geschat bedrag gestoken in lijnen welke uit Staatszorg zijn aangelegd en waarvan te voren bekend was, dat zij niet rendabel geëxploiteerd zouden kunnen worden. (Militaire lijnen, pionierslijnen en verbindingen tot opheffing van achterlijke streken).....	187 627 000	198 792 000	203 992 000
Kapitaal der overige lijnen.....	f 375 255 000	f 397 583 000	f 413 948 000
	Reservefonds tot dekking van toekomstige vernieuwingen en buitengewone schade.		
Saldo van het berekende reservefonds aan het eind van het vorig jaar.....	f 81 522 000	f 88 236 000	f 95 853 000
Storting (berekend naar een uit den gemiddelden leeftijd der bezittingen afgeleid afschrijvingspercentage) komende ten laste van het bedrijf.....	7 979 000	8 443 000	8 946 000
	f 89 501 000	f 96 679 000	f 104 299 000
Uitgaven voor vernieuwingen gedaan.....	1 265 000	1 326 000	1 600 000
Saldo aan het eind van het bedrijf-jaar.....	f 88 236 000	f 95 353 000	f 102 699 000
Rente van het Fonds (6%) komende ten bate van het bedrijf.....	f 4 891 000	f 5 294 000	f 5 721 000

minim.

3. van 11. 9.

van 5. 11. 9.

van 11. 9. 11.

van 11. 9. 11.

van 11. 9. 11.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1925 geraamde en de voor 1924 toegestane uitgaven.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1925.		Toegestaan voor 1924.		Meer.		Minder.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
Automobiëldienst Palembang.								
Personeele uitgaven.....	f 110 000	—	f 110 000	—	—	—	—	—
Overige uitgaven	—	f 160 000	—	f 140 000	—	f 20 000	—	—
Totaal.....	f 270 000	—	f 250 000	—	f 20 000	—	—	—
Automobiëldiensten Bengkoeloe.								
Personeele uitgaven	f 120 000	—	f 120 000	—	—	—	—	—
Overige uitgaven	—	f 160 000	—	f 140 000	—	f 20 000	—	—
Totaal.....	f 280 000	—	f 260 000	—	f 20 000	—	—	—
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.								
Personeele uitgaven	f 145 000	—	f 145 000	—	—	—	—	—
Overige uitgaven	—	f 190 000	—	f 185 000	—	f 5 000	—	—
Totaal.....	f 335 000	—	f 330 000	—	f 5 000	—	—	—
Automobiëldiensten op Java.								
Personeele uitgaven	f 75 000	—	f 93 000	—	—	—	f 18 000	—
Overige uitgaven	—	f 135 000	—	f 127 000	—	8 000	—	—
Totaal.....	f 210 000	—	f 220 000	—	—	8 000	f 10 000	—
Kerintji-Transportdienst.								
Personeele uitgaven	f 45 000	—	f 67 000	—	—	—	f 22 000	—
Overige uitgaven	—	f 40 000	—	f 43 000	—	—	—	f 3 000
Totaal.....	f 85 000	—	f 110 000	—	—	—	f 25 000	—
Totaal geheele dienst	f 495 000	f 685 000	f 535 000	f 635 000	—	f 53 000	f 40 000	f 3 000
	f 1 180 000	—	f 1 170 000	—	f 10 000	—	—	—

De raming der overige uitgaven zijn gebaseerd op de bekende uitkomsten over 1923, waarbij tevens is gerekend op een kleine stijging van de tegenwoordige materialsprijzen.

Voor zooveel de personeelsuitgaven betreft, wordt verwezen naar de toelichting bij den staat van personeelsuitgaven.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijkse bezoldiging.	1925.		1924.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>Automobiëldienst Palembang.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000	—	—
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
" " 2e " 	250	2	6 000	2	6 000	—	—
Monteur.....	125	2	3 000	1	1 500	f 1 500	—
Autocontroleur.....	70	1	840	2	1 680	—	f 840
Minder personeel en schrijffloonen.....	—	—	47 460	—	48 110	—	f 660
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen.....	—	—	7 000	—	6 000	1 000	—
Toelagen, premien, enz.....	—	—	8 000	—	8 000	—	—
Reis- en verblijfkosten.....	—	—	11 000	—	12 000	—	1 000
Verhooging van bezoldiging (15%).....	—	—	10 000	—	10 000	—	—
Verlofsbezoldigingen, enz.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Overtochtskosten van en naar Nederland....	—	—	3 000	—	3 000	—	—
			f 110 000		f 110 000	f 2 500	f 2 500
<i>Automobiëldienst Bengkoeloe.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
" " 2e " 	250	3	9 000	3	9 000	—	—
Monteur.....	125	2	3 000	2	3 000	—	—
Autocontroleur.....	70	1	840	2	1 680	—	840
Minder personeel en schrijffloonen.....	—	—	52 960	—	50 820	2 140	—
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen.....	—	—	8 500	—	8 800	—	300
Toelagen, premien, enz.....	—	—	8 000	—	8 000	—	—
Reis- en verblijfkosten.....	—	—	10 000	—	11 000	—	1 000
Verhooging van bezoldigingen (15%).....	—	—	11 000	—	11 000	—	—
Verlofsbezoldigingen, enz.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Overtochtskosten van en naar Nederland....	—	—	3 000	—	3 000	—	—
			f 120 000		f 120 000	f 2 140	f 2 140
<i>Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	500	1	6 000	2	12 000	—	6 000
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	—	—	5 700	—
" " 2e " 	250	4	12 000	5	15 000	—	3 000
Monteur.....	125	2	3 000	2	3 000	—	—
Autocontroleur.....	70	2	1 680	2	1 680	—	—
Minder personeel en schrijffloonen.....	—	—	68 520	—	64 820	3 700	—
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen.....	—	—	9 100	—	9 800	—	500
Toelagen, premien, enz.....	—	—	9 000	—	8 900	100	—
Reis- en verblijfkosten.....	—	—	12 000	—	12 000	—	—
Verhooging van bezoldigingen (15%).....	—	—	13 000	—	13 000	—	—
Verlofsbezoldigingen, enz.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Overtochtskosten van en naar Nederland....	—	—	3 000	—	3 000	—	—
			f 145 000		f 145 000	f 9 500	f 9 500
<i>Automobiëldiensten op Java.</i>							
Administrateur der 2e klasse.....	250	—	—	1	3 000	—	3 000
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	2	11 400	2	11 400	—	—
" " 2e " 	250	—	—	1	3 000	—	3 000
Autocontroleur.....	70	2	1 680	2	1 680	—	—
Minder personeel en schrijffloonen.....	—	—	38 220	—	44 120	—	5 900
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen.....	—	—	3 700	—	5 300	—	1 600
Toelagen, premien, enz.....	—	—	5 000	—	6 000	—	1 000
Reis- en verblijfkosten.....	—	—	4 000	—	6 000	—	2 000
Verhooging van bezoldigingen (15%).....	—	—	7 000	—	8 500	—	1 500
Verlofsbezoldigingen, enz.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Overtochtskosten van en naar Nederland....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
			f 75 000		f 93 000	—	f 18 000
<i>Kerintji-Transportdienst.</i>							
Hoofd.....	500	1	—	1	6 000	—	6 000
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	—	5 700	1	5 700	—	—
" " 2e " 	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Autocontroleur.....	70	1	—	1	840	—	840
Minder personeel en schrijffloonen.....	—	—	26 500	—	38 560	—	12 060
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen.....	—	—	1 800	—	1 600	200	—
Toelagen, premien, enz.....	—	—	2 500	—	2 800	—	300
Reis- en verblijfkosten.....	—	—	1 500	—	4 000	—	2 500
Verhooging van bezoldigingen (15%).....	—	—	4 000	—	4 500	—	500
Verlofsbezoldigingen, enz.....	—	—	—	—	—	—	—
Overtochtskosten van en naar Nederland....	—	—	—	—	—	—	—
			f 45 000		f 67 000	f 200	f 22 200
Totaal personeele-uitgaven.....			f 495 000		f 535 000	—	f 40 000

De personeelsuitgaven voor 1925 zijn geraamd aan de hand van het in 1923 aanwezige personeel, waarbij rekening is gehouden met het stopzetten eind 1923 van het autobedrijf van den Kerintji-Transportdienst.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1925 en 1924 geraamde ontvangsten.

	1925.	1924.	Meer.	Minder.
Automobiëldienst Palembang.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 30 000	f 120 000	f —	f 90 000
" " Landsgoederen.....	30 000	20 000	f 10 000	—
" " particuliere reizigers.....	100 000	130 000	—	30 000
" " particuliere goederen.....	150 000	80 000	70 000	—
" " post.....	10 000	15 000	—	5 000
" verschillende ontvangsten.....	10 000	5 000	5 000	—
Te zamen.....	f 330 000	f 370 000	f 85 000	f 125 000
Automobiëldienst Bengkoeloe.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 20 000	f 90 000	f —	f 70 000
" " Landsgoederen.....	20 000	20 000	f 10 000	—
" " particuliere reizigers.....	60 000	135 000	—	55 000
" " particuliere goederen.....	135 000	100 000	f 35 000	—
" " post.....	10 000	25 000	—	15 000
" verschillende ontvangsten.....	10 000	10 000	—	—
Te zamen.....	f 265 000	f 360 000	f 45 000	f 140 000
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 40 000	f 150 000	f —	f 110 000
" " Landsgoederen.....	30 000	25 000	f 5 000	—
" " particuliere reizigers.....	170 000	175 000	—	5 000
" " particuliere goederen.....	180 000	90 000	90 000	—
" " post.....	40 000	30 000	10 000	—
" verschillende ontvangsten.....	10 000	10 000	—	—
Te zamen.....	f 470 000	f 480 000	f 105 000	f 115 000
Automobiëldiensten op Java.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 10 000	f 80 000	—	f 70 000
" " Landsgoederen.....	7 000	25 000	—	18 000
" " particuliere reizigers.....	145 000	90 000	55 000	—
" " particuliere goederen.....	40 000	55 000	—	15 000
" " post.....	10 000	10 000	—	—
" verschillende ontvangsten.....	8 000	5 000	3 000	—
Te zamen.....	f 220 000	f 265 000	f 58 000	f 103 000
Kerintji Transportdienst.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	—	f 25 000	—	f 25 000
" " Landsgoederen.....	—	15 000	—	15 000
" " particuliere reizigers.....	25 000	65 000	—	40 000
" " particuliere goederen.....	44 000	35 000	f 9 000	—
" " post.....	—	5 000	—	5 000
" verschillende ontvangsten.....	1 000	5 000	—	4 000
Te zamen.....	f 70 000	f 150 000	f 9 000	f 89 000
Alles te zamen.....	f 1 355 000	f 1 625 000	—	f 270 000

De raming der ontvangsten is gebaseerd op de bekende voorloopige uitkomsten over 1923.

Raming der Kapitaalsuitgaven.

Omschrijving.	Geraamd voor 1925.	Toegestaan voor 1924.	Meer.	Minder.
Automobiëldienst Palembang.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	f 20 000	f 20 000	—	—
Automobiëldienst Bengkoeloe.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	20 000	20 000	—	—
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	80 000	80 000	—	—
Automobiëldiensten op Java.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	25 000	20 000	f 5 000	—
Kerintji-Transportdienst.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	5 000	10 000	—	f 5 000
Totaal.....	f 150 000	f 150 000	f 5 000	f 5 000

Voor het jaar 1925 is gerekend op een bedrag van f 140 000 voor aanschaffing of vernieuwing van materieel, teneinde bij gebleken onvermijdelijkheid daartoe te kunnen overgaan.

Waar de normale afschrijving wegens waardevermindering van het materieel bijna f 200 000 per jaar bedraagt, zal uit den aard der zaak, om dat materieel intact te houden, eenige kapitaaluitgaaft onvermijdelijk kunnen worden.

Voor noodig blijkende versterking van de reparatie-inrichtingen is een bedrag van f 10 000 geraamd.

Raming der Kapitaalsrekening.

	Boekwaarde op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.	Bijgekomen geraamd in 1924.	Afschrijving geraamd in 1924.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1924.	Bijgekomen geraamd in 1925.	Afschrijving geraamd in 1925.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1925.
Automobiëldienst Palembang.										
Automobiëlen	f 78 009	—	f 47 750	f 30 259	f 18 000	f 26 000	f 22 259	f 18 000	f 15 000	f 25 259
Gebouwen.....	22 201	—	1 700	20 501	1 000	1 750	19 751	1 000	1 800	18 951
Inventaris.....	18 971	—	1 400	17 571	1 000	1 450	17 121	1 000	1 500	16 621
Tezamen.....	f 119 181	—	f 50 850	f 68 331	f 20 000	f 29 200	f 59 131	f 20 000	f 18 300	f 60 831
Automobiëldienst Bengkoeloe.										
Automobiëlen	f 199 624	—	f 106 780	f 92 844	f 18 000	f 76 400	f 34 444	f 18 000	f 26 500	f 25 944
Gebouwen.....	53 665	—	3 460	50 205	1 000	3 510	47 695	1 000	3 590	45 135
Inventaris.....	12 335	—	940	11 395	1 000	990	11 405	1 000	1 040	11 365
Tezamen.....	f 265 624	—	f 111 180	f 154 444	f 20 000	f 80 900	f 93 544	f 20 000	f 31 100	f 82 444
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.										
Automobiëlen	f 172 101	f 2 010	f 84 310	f 89 801	f 76 000	f 67 400	f 98 401	f 76 000	f 61 300	f 113 101
Gebouwen en terreinen.....	42 498	—	2 700	39 798	2 000	2 800	38 998	2 000	2 900	38 098
Inventaris.....	23 307	80	1 500	21 887	2 000	1 800	22 287	2 000	1 700	22 587
Tezamen.....	f 237 906	f 2 090	f 88 510	f 151 486	f 80 000	f 71 800	f 159 686	f 80 000	f 65 900	f 173 786
Automobiëldiensten op Java.										
Automobiëlen.....	f 166 649	f 6 360	f 71 480	f 103 029	f 18 000	f 62 600	f 58 429	f 23 000	f 41 400	f 40 029
Gebouwen.....	39 504	1 500	2 350	37 154	1 000	2 400	35 754	1 000	2 450	34 304
Inventaris.....	30 992	—	1 850	29 142	1 000	1 900	28 242	1 000	1 950	27 292
Oprichtingskosten	5 019	—	4 160	859	—	859	—	—	—	—
Tezamen.....	f 242 164	f 7 860	f 79 840	f 170 184	f 20 000	f 67 759	f 122 425	f 25 000	f 45 800	f 101 625
Kerintji-Transportdienst.										
Vaartuigen.....	f 145 253	f 70 000	f 42 140	f 173 113	f 10 000	f 22 200	f 160 913	—	f 22 200	f 138 713
Automobiëlen.....	30 725	—	11 140	19 585	—	9 800	9 785	—	7 800	1 985
Gebouwen en terreinen.....	48 514	—	2 500	46 014	—	2 500	43 514	—	2 500	41 014
Inventaris.....	21 531	—	1 160	20 371	—	1 160	19 211	f 5 000	1 412	22 799
Oprichtingskosten.....	13 748	—	4 580	9 168	—	4 580	4 588	—	4 588	—
Tezamen.....	f 259 771	f 70 000	f 61 520	f 268 251	f 10 000	f 40 240	f 238 011	f 5 000	f 38 500	f 204 511
Totaal.....	f 1 124 646	f 79 950	f 391 900	f 812 696	f 150 000	f 289 899	f 672 797	f 150 000	f 199 600	f 623 197

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 17.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Beheer van het departement. Op grond van de omstandigheid, dat gedurende de laatste drie jaren vrijwel alle ramingen van deze begrotingsafdeeling veel te optimistisch blijken geweest te zijn en de bijlagen en staten, welke het inzicht in het bedrijfsbeheer behooren overzichtelijk te maken, door verkeerde groepeeringscijfers — waarover in het bijzonder bij de S.S. nader zal worden uitgeweid — een geheel verkeerd beeld daarvan hebben gegeven, ontzegden enkele leden aan deze begrotingsafdeeling alle vertrouwen. In deze houding werden zij versterkt door de uitspraak van den Minister van Koloniën, dat de door den directeur van Gouvernementsbedrijven samengestelde nota betreffende de bedrijfspolitiek door geen enkele autoriteit ondersteund is. Ook het voorstel van het hoofd van het departement om de dank zij de door den gunstigen prijs op de wereldmarkt in 1924 te verwachten winst op tin te besteden aan nieuwe werken, hoewel het dan toch bekend was, dat de met de steenkolen verkregen inkomsten f 9 000 000 beneden de raming bleven, was h. i. allerminst geschikt om vertrouwen in de leiding te schenken. De heerschende optimistische geest, waardoor trots de vele malen herhaalde waarschuwingen, steeds weder nieuwe teleurstelling werd ondervonden, is niet bevorderlijk voor den goeden naam van het departement en ondermijnt het vertrouwen in staatsbedrijven in het algemeen. Deze leden waren dan ook voornemens tegen deze begrotingsafdeeling te stemmen.

Door andere leden werd deze critiek sterk gekleurd genoemd. In aanmerking nemend, dat eenige jaren geleden van velerlei zijden, ook van den kant van den Volksraad op krachtige uitbreiding van de bedrijven, met name van de S.S., werd aangedrongen, en dat daarop met onverwachte snelheid en hevigheid de inzinking volgde, is het alleszins te verklaren, dat groote verschillen ten aanzien van de ramingen voorkwamen, te meer, omdat deze reeds lang te voren moeten worden opgemaakt. Volgens de hier aan het woord zijnde leden is het wantrouwen niet gerechtvaardigd, tenzij met feiten en cijfers wordt aangetoond, dat inderdaad juistere ramingen hadden kunnen worden gegeven en dat niet met alle kracht op versoering van den dienst is aangestuurd.

Weer andere leden konden zich, hoewel zij aan deze begrotingsafdeeling niet alle vertrouwen wenschten te ont-

zeggen, met de kenbaar gemaakte critiek in hoofdzaak vereenigen. Ook deze leden hadden in het algemeen ernstig bezwaar tegen de onjuiste wijze van voorstelling, waardoor van de resultaten der bedrijven en diensten een te gunstige indruk wordt gewekt. Door het verschil tusschen ontvangsten en uitgaven, — in welke uitgaven dan niet zijn begrepen de afschrijvingen en de rente van het bedrijfskapitaal, — te betitelen met den naam van bedrijfsoverschot, wordt de gedachte gewekt, dat het aldus becijferde bedrag winst zou zijn. Daarvan is echter geen sprake, aangezien de afschrijvingen en de rente van het bedrijfskapitaal ook tot de bedrijfsuitgaven moeten worden gerekend. Bij de berekening in deze begrotingsafdeeling wordt niet voldoende duidelijk de aandacht gevestigd op het toch onloochenbare feit, dat het bedrijfskapitaal geleend moet worden tegen ongeveer op 6% te stellen rente, zoodat eerst van winst sprake kan zijn, wanneer boven dit rentebedrag een overschot wordt gekweekt. Als voorbeeld werd gewezen op de raming betreffende den P. T. T.-dienst (stuk 14, blz. 93), waarbij sprake is van „verdeling van het geraamde bedrijfsoverschot”. Van het „bedrijfsoverschot”, becijferd op f 5 151 825 moeten dan gekweten worden de afschrijvingen ad f 3 827 000, waarna „beschikbaar voor rente van het bedrijfskapitaal” over zou blijven f 1 324 825. Volgens de toelichting op blz. 92 zou aldus een „netto overschot” overblijven, uitmakende ongeveer 2,7% over het geheele, in gebouwen, inrichtingen en inventaris van den dienst gestoken kapitaal. In werkelijkheid had over dit kapitaal minstens een rente van 6% verkregen moeten zijn om zonder verlies uit te komen. Insteede dus van een „netto-overschot” of winst ad 2,7% is minstens een verlies van 3,3% te boeken. Door hier van een „netto-overschot” te spreken wordt dus een zeer geflatteerde en onjuiste voorstelling van zaken gegeven. Waar het erom te doen is, nauwkeurig te weten of de bedrijven winst dan wel verlies opleveren, kan een dergelijk exposé niet door den beugel.

Als ander voorbeeld werd gewezen op de bedrijfsraming betreffende de Ombilinmijnen (stuk 10, blz. 64 en 65). Hier blijkt, dat wel gedacht is aan de noodzakelijkheid rente à 6% over het bedrijfskapitaal te berekenen. Als winst blijft dan over een „batig saldo voor 's Lands schatkist” ad f 68 800, nitmakende nog niet 1% van het bedrijfskapitaal. Geheel ten onrechte wordt hieraan nu toegevoegd, dat het rentabiliteitcijfer voor het bedrijf ruim 7% zou bedragen. Een en ander deed de hier aan het woord zijnde leden zeer veel prijs stellen op een uitdrukkelijke toezegging, dat in het vervolg de stand van zaken zal worden blootgelegd op

een wijze, welke minder geschikt is om verwarring te stichten.

Van andere zijde werd betoogd, dat de uit de toelichting van deze begrootingsafdeeling blijkende opvatting van het begrip rentabiliteit volgens sommige schrijvers, b.v. Kreukniet, wel verdedigbaar is en dat onderscheiden moet worden tusschen rentabiliteit en winst. Ook kan, naar deze leden meenden, de gebezigde term „bedrijfsoverschot” wel worden aanvaard. Niet mag worden uit het oog verloren, dat bij deze bedrijven geen zuivere winst- en verliesrekening wordt opgemaakt. Voorts merkten zij op, dat niet het geheele kapitaal, dat in de Gouvernementsbedrijven gestoken is, door leening werd verkregen, zoodat het niet geheel juist is, dat bedoeld kapitaal ten volle een rente van 6% zou moeten opbrengen.

De eerst aan het woord geweest zijnde leden, voerden nog aan, dat toch de wijze, waarop de term „rentabiliteit” in de stukken is gebezigd, verwarring kan stichten, omdat de meeste lezers geneigd zullen zijn, hieronder te verstaan het netto-rendement. Voorts wezen zij er op, dat in het algemeen mag worden geëischt, dat door den Staat bij belegging van gelden in bedrijven een rente van 6% wordt gemaakt, onverschillig uit welke bron het kapitaal is verkregen. Wanneer door de besteding van gelden voor sociale doeleinden niet de volle rente van het kapitaal gemaakt is — zoo vervolgden deze leden — moet in alle geval uit de daaromtrent publiek gemaakte berekeningen toch duidelijk blijken, welk verlies als gevolg van de bedoelde maatregelen is geleden. Zij vestigden er de aandacht op, dat op blz. 84 bij de becijferingen inzake de verdeling van het geraamde bedrijfsoverschot der zoutregie wel degelijk onderscheiden is tusschen rente voor het bedrijfskapitaal en winst voor 's Lands schatkist. Dezelfde methode had h.i. ook voor de andere bedrijven dienen te zijn toegepast.

Verschillende leden waren van meening, dat het bij dit departement uitgeoefende toezicht op de werken te wenschen overlaat. Van een zoodanige contrôle dat overschrijdingen tijdig onderkend worden, zoodat een onderzoek naar de redenen daarvan kan worden ingesteld en zij door versoeringen in andere onderdeelen geheel of gedeeltelijk kunnen worden vereffend, is in vele gevallen geen sprake. Meer dan tot dusver behooren naar het oordeel dezer leden de uitvoerders verantwoordelijk te worden gesteld voor de uitvoering binnen de door den wetgever goedgekeurde limiet.

Een lid vestigde er de aandacht op, dat de bezuiniging op dit departement slechts vier millioen bedraagt en mitsdien gering is in vergelijking met de andere departementen. Deze vermindering van uitgaven is dan nog verkregen, dank zij het interen van de groote voorraden van vorige jaren.

De bij diverse onderdeelen en bedrijven op de exploitatie- en zelfkosten in uitzicht gestelde belangrijke verlagingsmeenden verscheiden leden voorshands eerst dan te kunnen toejuichen, wanneer hun uit gegevens zooals de bedrijfsuitkomsten 1923 gebleken zal zijn, dat de resultaten zich in de richting van de ramingen bewegen. Met name wat betreft de belangrijke ramingen van uitgaven en inkomsten der S. S. oordeelden deze leden het niet voldoende te verwijzen naar de jaarcijfers, doch waren — mede de jongste — maandelijksche uitkomsten over te leggen.

Daar de ter beschikking staande jaarverslagen van de

verschillende bedrijven en diensten grootendeels van ouden datum zijn en niet kan worden uitgemaakt of wellicht nieuwere het licht hebben gezien, drongen deze leden aan op een opgave, waaruit blijkt, van welken datum de laatst verschenen verslagen der onderdeelen van dit departement zijn. Met bevreemding hadden zij opgemerkt, dat zelfs het (kort) verslag van de S. S. over 1923, niettegenstaande de in dat jaar in den Volksraad gedane toezegging ter zake, bij de behandeling dezer begrootingsafdeeling niet ten dienste staat. Op bespoediging in de publicatie der jaarverslagen drongen deze leden met kracht aan.

Naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden zijn de kapitaalsuitgaven onvoldoende toegelicht. Als voorbeelden hiervan verwezen zij naar onderafd. 802b (uitgaven in Nederland) en 807b (uitgaven in Indië) waarin o.m. uitgaven voorkomen, welke — naar zij meenden te weten — dienen voor voltooiing van het waterkrachtwerk Kratjak, en naar de posten voor electricificatie van S. S. lijnen, waaruit niet blijkt of het de bedoeling is daaruit ook de electricificatie van de lijn Batavia—Buitenzorg te bestrijden. Het feitelijk doel dezer uitgaven toch wordt in de begrooting nergens nader aangeduid.

Voorts wezen deze leden erop, dat onder verzamelnamen, zooals „Werken voor de energie-voorziening uit waterkracht in de residenties Batavia en Preanger”, tal van objecten worden opgenomen, welke, hoewel tezamen één bedrijf uitmakende, even zoo vele geheel afzonderlijk geadministreerde bouwwerken vormen. Ook ten deze heeft in de toelichtingen een noodzakelijke specificatie ontbroken.

Het verstrekken van uitvoeriger toelichtingen achtten deze leden ook hierom noodzakelijk, omdat de ramingen veelal zeer vluchtig zijn en vaak ook wegens andere oorzaken dan prijsstijgingen e.d. belangrijk overschreden worden, welke overschrijdingen door den Volksraad nagenoeg niet opgemerkt werden.

Evenals in een vorige zitting (vergl. 1ste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2) werd aangedrongen op uitbreiding van de diverse ramingen der kapitaalsuitgaven in den geest van stuk 6 der VIIde begrootingsafdeeling, met dien verstande, dat ook de oorspronkelijk goedgekeurde bedragen en de werkelijk gedane uitgaven in vorige jaren vermeld worden.

De bestudeering van deze begrootingsafdeeling deed verscheidene leden aandringen op bespoediging van de indiening van de bedrijvenwet met een economische boekhouding voor alle bedrijven. Zij zouden gaarne vernemen in welke zitting van den Volksraad de behandeling der bedrijvenwet zal kunnen plaats hebben en welke bedrijven thans reeds een commercieele boekhouding hebben.

Aangezien in de bedrijfsbegrootingen thans alleen een vergelijking voorkomt van ramingen over 1925 en 1924, stelde men er prijs op, indien daaraan werd toegevoegd een kolom met de uitkomsten, of althans de vermoedelijke uitkomsten van het afgelopen jaar.

§ 2. Verschillende opmerkingen. Het had de aandacht getrokken, dat bij dit departement nog tal van gepensioneerden, zoomede landsdienaren, die hun maximum-pensioen reeds hebben verdiend, en tijdelijke krachten zonder dienstverband werkzaam zijn, ondanks herhaalde aanschrijvingen der Regeering en ondanks het feit, dat —

tengevolge daarvan — ambtenaren in vasten dienst op wachtgeld worden gesteld.

In dit verband werd gevraagd of de vervanging van het hoofd van den exploitatiekring Oost-Java door den ingenieur t.K. niet eerder had kunnen plaats hebben, waardoor het aan laatstgenoemde uitgekeerde wachtgeld zou zijn bespaard.

Gaarne zou worden vernomen of het juist is, dat particulieren in den loop van het jaar o.a. op het hoofdkantoor in dienst gesteld zijn, terwijl bijna gelijktijdig landsdienaren in tijdelijken dienst bij andere onderdeelen en met gelijksoortige werkzaamheden belast, ontslagen werden.

Eenige leden hadden den indruk gekregen, dat bij verschillende bedrijven op het hooger en middelbaar personeel niet genoeg wordt bezuinigd. Zij zouden gaarne zien, dat hieraan meer aandacht werd geschonken.

Men zou gaarne vernemen, hoe in de raming der bedrijfsuitgaven de bijdragen van de bedrijven voor pensioen, verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden, reis- en verblijfkosten en overtochtskosten van en naar Nederland worden berekend.

Betoogd werd, dat bij de benoeming van bedrijfsleiders niet slechts mag worden gelet op ancienniteit, doch geschiktheid het eenige criterium moet zijn. Naar de meening der hier aan het woord zijnde leden dienen ook outsiders in aanmerking te worden gebracht, voor wier salariering desnoods van de gewone regeling kan worden afgeweken. Van andere zijde werd opgemerkt, dat zulks meestal bezwaar zal opleveren omdat de geest van het personeel door de benoeming van outsiders veelal wordt geschaad.

De vraag werd gesteld, of reeds resultaten bekend zijn van de nadere besprekingen van den heer Van der Waerden betreffende het hoogovenbedrijf.

Enkele leden zouden gaarne vernemen of de declaraties op dienstreizen van het personeel der bedrijven eveneens onder contróle staan van het bureau van het Reiswezen.

Gevraagd werd welke onderdeelen van het departement — het verkoopkantoor uitgezonderd — voorloopig niet naar Bandoeng zullen worden overgebracht en welke redenen hiertoe nopen.

Sommige leden verklaarden veel prijs te stellen op overlegging van het met de Gas Maatschappij te Batavia gesloten contract inzake elektrische levering, terwijl gaarne zou worden vernomen tot welke prijsverlaging voor licht- en krachtlevering in detail deze overeenkomst zal leiden.

Eenige leden wenschten er de aandacht op te vestigen, dat de hoofdamtenaar bij dit departement, belast met de oprichting inzake de volkshuisvesting, door zijn beleid in enkele maanden meer het vertrouwen van verschillende gemeentebesturen wist te verwerven dan de adviseur voor de decentralisatie in even zooveel jaren.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 806. Dienst van den mijnbouw. Onderdeel b. Opleiding candidaatmijnopzieners. Er werd op aangedrongen deze opleiding zoo eenigszins mogelijk over te brengen naar Indië, daar aan de K. W. S. te Batavia eveneens opleiding kan plaats vinden.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement. Dat het op verzoek der Regeering uitgesteld buitenlandsch verlof van den directeur wederom

niet zal worden genoten achtten eenige leden niet alleen bedenkelijk wegens de bijzonder drukke werkzaamheden aan die functie verbonden, welke een lange niet-onderbroken waarneming dier functie niet wenschelijk maken, doch ook daarom wijl het den directeur blijkbaar niet vermag te gelukken voor vervanging geschikte en daartoe genegen ambtenaren aan zijn departement te verbinden.

De toelichting betreffende de instelling van een verkoopkantoor voor 's-Lands mijnbouwproducten werd door verscheidene leden onvoldoende geacht. De voornaamste cijfers ontbreken, met name betreffende de kosten, welke het Land vroeger droeg voor den verkoop van de mijnbouwproducten (toel. laatste al.), de juiste omschrijving van de positie van het personeel werd gemist; niet duidelijk viel op te maken, of het in het voornemen ligt de makelaars en andere tusschenpersonen uit te schakelen.

Mocht dit laatste de bedoeling zijn, dan verklaarden enkele leden zich met beslistheid tegen het nemen van deze h. i. gewaagde proef. Wel konden zij zich vereenigen met een omzetting van het thans bestaande tijdelijke kantoor in een vast orgaan tot het geven van advies aan de Regeering. Dat het personeel op particuliere basis zou moeten worden aangesteld en een gedeelte van de besparing of winst zou ontvangen, werd geheel overbodig geacht en het zou tot verstrekkende consequenties leiden, indien ook andere groepen van ambtenaren zich op een dergelijke regeling zouden beroepen. Deze leden wenschten hun stem betreffende dezen post te doen afhangen van een nader te ontvangen toelichting.

Andere leden betwijfelden of van een dergelijk, min of meer ambtelijk verkoopkantoor goede diensten zullen zijn te verwachten; liever zagen zij verkoop, in het bijzonder van artikelen als steenkool e.d., welke aan groote fluctuaties onderworpen zijn, toevertrouwd aan particuliere maatschappijen, welke daarop meer zijn ingesteld. Aan den verkoop van tin, goud en zilver — aldus deze leden — zijn niet veel moeilijkheden verbonden, zoodat het toekennen van belangrijke gratificaties onnoodig is. Voorts zou het wellicht mogelijk zijn om tin, goud en zilver, welke artikelen door den wereldmarktprijs worden beheerscht, zonder bemoeienis van een verkoopkantoor of een particulier handelskantoor rechtstreeks aan geregelde afnemers te verkoopen. Deze leden hoopten, dat zal worden overwogen of geen aanbeveling verdient het gezamenlijk winstaandeel van het personeel aan een zeker maximum te binden. In de eerste plaats hangt de gemaakte winst veelal af van factoren, waarop de verkoopers geen invloed hebben en in de tweede plaats zou het toch geen aanbeveling verdienen, afstand te doen van een groot gedeelte der winst zonder dat daartegenover gelijkwaardige prestaties worden gesteld. Zij zouden gaarne vernemen, waarom slechts aan het stafpersoneel een aandeel in de winst wordt toegedacht, terwijl zij vreesden, dat bij invoering van dezen maatregel door het personeel, dat aan de voortbrenging der producten deelneemt, eveneens aanspraak zal worden gemaakt op een aandeel in de winst.

Weer andere leden juichten het toe, dat bij de definitieve organisatie van het Indisch verkoopkantoor een passend dienstverband gekozen is. In aansluiting hieraan werd gevraagd in hoeverre aan de op blz. 546 der Handelingen van de 1ste gew. zitting 1921 door den directeur bedoelde plannen uitvoering is of spoedig zal worden gegeven.

Verscheidene leden hoopten, dat het verkoopkantoor, wanneer de huidige hooge tinprijzen zich handhaven, in December van dit jaar — op welk tijdstip naar zij meen-

den te weten de Regeering niet meer gebonden is — zal overgaan tot vóórverkoop van de tinproductie. Een dergelijke handelwijze achtten zij met het oog op de zekerheid van de hieruit te verkrijgen bate meer aanbevelenswaard dan een speculatie op het oploopen der prijzen.

Van andere zijde werd aangedrongen op volledige vrijheid van handelen ten deze.

Eenige leden hadden met instemming gezien, dat wederom versobering op het kantoor voor sociale aangelegenheden heeft plaats gehad. Naar zij meenden verdient het aanbeveling dit kantoor zoo spoedig mogelijk naar dat van arbeid over te brengen. Gaarne zouden zij een overzicht der resultaten van den jarenlangen arbeid van dit bureau ontvangen en worden ingelicht omtrent de plannen, welke de Regeering ten aanzien van het kantoor heeft.

Onderafdeeling 803. Verzoeningsraad. Eenige leden zouden gaarne vernemen waaraan de groote vertraging in het samenstellen van het rapport van den verzoeningsraad moet worden geweten.

Gevraagd werd of de Regeering voornemens is het rapport t.g.t. te publiceren.

Waar de V. S. T. P. aan de werkzaamheden van den raad geen aandeel meer heeft en, naar verluidt, de Spoorbond binnenkort eveneens zal uitreden, oordeelden sommige leden het nut van den verzoeningsraad twijfelachtig. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne worden ingelicht omtrent de redenen, welke laatstgenoemde vereeniging tot uittreding nopen.

Onderafdeeling 805. Postspaarbank. Werd door een der leden, in verband met den verbeterenden financieelen en economischen toestand (vgl. 1ste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18 blz. 5) wederom aangedrongen op instelling van een posthèque- en girodienst hier te lande, anderen hadden daartegen, o.m. met het oog op de in Nederland verkregen resultaten, daartegen voorloopig bezwaren.

Onderafdeeling 807. Waterkracht en electriciteit. De begrooting van dezen dienst werd door enkele leden buitengewoon onoverzichtelijk genoemd. Zij drongen aan op opname van toelichtingen omtrent bedrijfs- en kapitaalsramingen, zoemed de kapitaalsrekeningen der elektrische bedrijven in denzelfden vorm als voor de andere bedrijven. Zij verzochten alsnog te worden ingelicht omtrent de kapitaalsrekening ulto. 1925, zoemed de in dat jaar verwachte winsten dier bedrijven. Aangezien zij meenden, dat de werken voor de energie-voorziening op de Bandoengsche hoogvlakte eind 1924 beëindigd zullen zijn, bevreedde het hun, dat voor het jaar 1925 nog een bedrag van f 175 000 is uitgetrokken (blz. 27, noot 12).

Door eenige leden werd betwijfeld of voortbestaan van dezen dienst als zelfstandig onderdeel wel gewettigd is, indien de Regeering geen plannen koestert om spoedig en op belangrijke schaal tot den bouw van nieuwe werken over te gaan.

De in de begrooting aangegeven formatie van den dienst, welke behalve het diensthoofd, 4 afdelingshoofden en 2 onderafdelingshoofden slechts 19 ingenieurs telt, kwam eenigen leden topzwaar voor. Naar zij meenden te weten zijn de functies van diensthoofd van de electrotechnische afdeling en van de bedrijfsafdeeling tot dusverre onvervuld gebleven, zoodat, waar de werkzaamheden zoowel als het per-

soneel van den dienst, met uitzondering van het bedrijfsgedeelte, sterke inkrimping ondergaan, de formatie minstens met 2 afdelingshoofden zou kunnen worden verminderd.

Ook kwam het dezen leden voor, dat handhaving van een eigen magazijn met een afzonderlijken beheerder thans onnoodig genoemd moet worden.

Waar op deze begrooting voor uitbreiding en nieuwe werken f 1 905 000, voor personeelsvoorziening f 53 400 wordt uitgetrokken, wenschten sommige leden er op te wijzen, dat de in de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting voor 1921 in uitzicht gestelde verbetering in de verhouding tusschen genoemde uitgaven niet alleen niet verwezenlijkt is, doch die verhouding veel ongunstiger geworden is.

Gaarne zou worden vernomen of het juist is, dat door gebrek aan deskundigheid of onvoldoende toezicht slechte resultaten zijn bereikt met een nabij Pengalengan in aanbouw zijnd werk, niettegenstaande bij dat werk de raming sterk overschreden is.

In verband met de in de 2de gewone zitting 1919 (H 407) door den directeur van Gouvernementsbedrijven gedane toezegging, dat het verzoek van den heer Cramer inzake een meer systematischen opzet der electriciteitsvoorziening zou worden overwogen, en met het oog op het feit, dat in den laatsten tijd verschillende concessies zijn overgegaan in handen van een en dezelfde maatschappij, welke zich in Midden Java als het ware een monopolie schept, werd gevraagd of de incidenteele verleening van vergunningen of overdracht daarvan aan een en het zelfde lichaam, hoe nuttig het werk dier maatschappij overigens ook moge zijn, niet vervangen kan worden door een systematischen opzet, waarbij meer medezeggenschap van het Gouvernement en andere voordeelen in het algemeen belang bedongen kunnen worden.

Met bevreemding was opgemerkt, dat, hoewel de kapitaalsuitgaven in de laatste begrootingen met meer dan 50% verminderden, het aandeel ten laste der kapitaalsuitgaven (onderdeel a, 2o blz. 25) slechts met $\frac{1}{3}$ afnam.

Waar voor de bouwafdeeling ten behoeve van aanschaffing en onderhoud van dienst-automobielen reeds f 20 000 is uitgetrokken (noot 12, blz. 27) werd een bedrag van f 15 000 (noot 10, blz. 25) uitsluitend voor het hoofdkantoor door verscheidene leden zeer hoog geacht.

Met het oog op de in de Memorie van Antwoord 1ste gew. zitting 1921 gedane mededeeling (Ond. I — Afd. VIII — st. 19, blz. 7), dat met de in de begrootingen voor 1921 en 1922 aangevraagde credieten de onderhanden zijnde waterkrachten behoudens tegenvallers zonder overschrijding zouden kunnen worden uitgevoerd, zou gaarne worden vernomen of de voor 1923 en 1924 toegestane credieten geheel of gedeeltelijk gediend hebben om tegenvallers of overschrijdingen het hoofd te bieden en waarvoor het thans gevraagde crediet bestemd is. Uit de dagbladen hadden deze leden den indruk gekregen, dat alle onderhanden zijnde werken in den loop van dit jaar voltooid zullen worden.

De voor noodzakelijke kleinere uitbreidingen en verbeteringen van de bestaande electriciteitsbedrijven uitgetrokken bedragen (noot 12, blz. 27) van f 150 000 (uitgaven in Indië) en f 80 000 (uitgaven in Nederland) werden, vooral waar die bedrijven uitsluitend nieuwe werken omvatten, hoog geoordeeld en gaven eenigen leden aanleiding tot de opmerking, dat een dergelijke opvatting van kleinere uitbreidingen enz. te ruim genoemd moet worden.

Gevraagd werd of de voltooiing van het waterkrachtwerk

Kratjak uitsluitend urgent is met het oog op de elektrificatie van de lijn Batavia—Buitenzorg.

Onderafdeeling 808. Dienst van Toezicht. Waar vernomen is dat de voornaamste werkzaamheid van den administrateur moet bestaan uit de samenstelling van het jaarverslag, werd deze dure kracht overbodig geacht.

Onderafdeeling 810. Opiumbereiding. Gaarne zou men vernemen, wanneer aan het personeel van de fabriek de premies (toelagen) over het jaar 1922 zullen worden uitgereikt en wat de reden is voor een dergelijke late uitkeering.

Gevraagd werd of de voorgestelde ruimere aanschaffing van grondstoffen niet in strijd is met de door den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer gedane mededeeling, dat geleidelijk een einde aan het opiumgebruik zal worden gemaakt. (Memorie van Antwoord blz. 23 begrooting 1924).

Door eenige leden werd opgemerkt dat het een minder juiste politiek is, om in een zeker jaar slechts een geringe hoeveelheid ruwe opium aan te koopen, waardoor de voorraad inteert en het volgende jaar een veel grootere voorraad moet worden aangeschaft, terwijl, zooals thans vermoedelijk het geval is, de kosten in het laatste jaar veel hooger kunnen zijn. Beter zou het zijn, wanneer elk jaar een ongeveer gelijke hoeveelheid werd aangekocht. Er zou dan ook meer kans bestaan, dat een middenprijs werd betaald. Wanneer toch in een zeker jaar een veel grootere voorraad moet worden ingekocht, zal de grootere vraag kunnen bijdragen tot verhooging van den prijs. Van andere zijde werd de vraag gesteld, of ook voor 1925 niet zou kunnen worden volstaan met hetzelfde kwantum als voor 1924.

Eenige leden hadden uit de raming der kapitaalsrekening op blz. 45 den indruk gekregen, dat de afschrijving niet geschiedde volgens vaste regels, doch volgens het jaarlijks wisselende bedrag van het bedrijfsoverschot. Gaarne zou men hieromtrent worden ingelicht.

Aangezien (op blz. 43) een bedrag van f 5.800 is aangegeven als „rente 6% over het bedrijfskapitaal”, zou men gaarne vernemen op grond van welke berekening het bedrijfskapitaal op nog geen f 100.000 is geraamd.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij. De opmerking werd gemaakt, dat tegenover een vermeerdering van ontvangsten ad f 14.700 gerekend wordt op meerdere uitgaven tot een bedrag van f 88.670. Gegeven het aadeelige verschil van f 73.970 waren de hier aan het woord zijnde leden van meening, dat het ontoelaatbaar moet worden geacht, dit bedrijf, waarvan de geraamde kapitaalsrekening op ultimo 1924 tot f 3.660.750 blijkt te zijn gestegen, op de tegenwoordige wijze voort te zetten. Naast bestellingen bij de Landsdrukkerij blijven verschillende diensten voor groote bedragen drukwerk bij particulieren bestellen. Alle drukwerk voor 's Lands dienst, oo betoogden zij, behoort voorzoover mogelijk bij de landsdrukkerij te worden gecentraliseerd. De afzonderlijke drukkerijen der verschillende diensten behooren te worden opgeheven en de machinerieën aan de Landsdrukkerij te worden afgestaan. Gaarne zagen zij de mogelijkheid hiervan ernstig nagegaan, zoo noodig door een 1 te stellen commissie, waarin ook particuliere drukkers itting zouden moeten hebben. De tegenwoordige Landsdrukkerij beschikt eenerzijds niet over voldoende goed

technisch onderlegd toezicht houdend personeel en anderzijds worden veel te hooge loonen uitbetaald aan ondergeschikt Europeesch personeel, dat zonder bezwaar door goedkoopere werkkrachten zou kunnen worden vervangen. Gaarne zouden deze leden vernemen, waarom jaarlijks geen vast percentage wordt afgeschreven op de gebouwen en machinerieën, terwijl zij de vraag stelden of het voorschrift van Staatsblad 1919 No. 783 betreffende de verplichting tot het doen drukken van de zoogenaamde standmodellen bij de Landsdrukkerij niet meer van kracht is.

Naar aanleiding van het tot de Landsdiensten gerichte rondschrijven om alle drukwerken door de Landsdrukkerij te doen uitvoeren, wezen enkele leden op het ongewenschte gevolg, dat de begrooting van andere diensten wordt gedrukt tengevolge van de hooge prijzen, welke de Landsdrukkerij vraagt.

Andere leden waren van oordeel, dat het beheer van de Landsdrukkerij aan hooge eischen voldoet; indien, hetgeen ook door particuliere drukkerijen is geschied, een kapitaalafschrijving in eens wegens crisisuitgaven plaats heeft, zal de rentabiliteit van het bedrijf te verkrijgen zijn met een lagere prijsberekening. Het moge al waar zijn, dat het nieuwe gebouw te groots is opgezet en te veel machines zijn aangeschaft, het bedoelde rondschrijven is als een poging om het bedrijf winstgevend te maken h. i. alleszins te billijken.

In verband met de talrijke klachten over een weinig economische wijze van werken en ter beoordeeling van de vraag of het niet zeer ongewenscht is nog gelden voor uitbreiding toe te staan, juichen verscheidene leden de instelling van een commissie, als boven door andere leden bepleit, zeer toe.

De opmerking werd gemaakt, dat ook bij dit bedrijf de afschrijvingen niet volgens vaste beginselen schijnen te geschieden, doch zich richten naar het jaarlijks beschikbare bedrijfsoverschot, verminderd met de verschuldigde rente. Terwijl voor het jaar 1925 de afschrijving geraamd is op f 160.700 bedroeg de geraamde afschrijving in 1924 f 83.060 en in 1923 f 67.948,82. Deze afschrijvingen houden blijkbaar geen verband met de jaarlijksche kapitaalsvermeerdering. Deze toch bedroeg in 1923 f 424.000, in 1924 f 24.000, en in 1925 f 21.000. Met ernst werd er op gewezen, dat wanneer capaciteit der Landsdrukkerij voldoende is, alle drukwerken voor het Gouvernement dan ook bij die drukkerij moeten worden besteld. Ook begreep men niet, op grond waarvan de uitgaven voor de nieuwe inrichtingen, waarvoor in 1923 f 409.000 meer werd uitgetrokken, pas in 1925 door afschrijving zullen worden gevolgd.

Gevraagd werd, tegen welk bedrag de oude gebouwen der Landsdrukkerij bij den overdracht daarvan aan de Commissie voor de Volkslectuur in balans zijn gebracht.

Onderafdeeling 812. Mijnwezen. De door de Regeering gevolge mijnbouwpolitiek kon enkele leden niet bevredigen. Zij wezen er op, hoe een jaar of 12 geleden een aantal aanvragen voor vergunningen tot opsporing zijn ingediend, welke echter in strijd met de Wet niet zijn afgedaan, terwijl een nieuwe wettelijke bepaling werd gemaakt, waarbij met veronachtzaming van de rechten der aanvragers bijna alle gronden werden gereserveerd voor het Gouvernement. Wel is waar werd eenige jaren geleden voor hen, wier aanvragen terzijde waren gelegd, de mogelijkheid

geopend, mits binnen een termijn van een half jaar, vergoeding van kosten aan te vragen, doch deze vergoedingen zijn nog steeds niet uitgekeerd. Kan de Regeering, zoo werd gevraagd, een spoedige afdoening dezer aangelegenheid toezeggen? Deze leden betreurden het ten zeerste, dat het Gouvernement godurende al dien tijd het particulier initiatief heeft uitgesloten en zelf geen andere ontginning dan te Djambi is begonnen. Met klem drongen zij er op aan thans deze houding te laten varen en met kracht tot ontginning der natuurlijke hulpbronnen over te gaan, zij het in Staatsbedrijf, in gemengd bedrijf, dan wel met aannemingscontract. In dit verband werd de aandacht gevestigd op het artikel van den heer Hövig (Koloniaal Studiiën Publicatie No. 15 1923) en diens praeadvies over mijnbouwpolitiek.

Gevraagd werd of het wel noodig is om aan het personeel bij dezen dienst ter gelegenheid van zijn overgang naar Bandoeng drie maanden voorschot uit te betalen, hoewel zijn verhuizing geheel kosteloos geschiedt. Bij den overgang van het personeel van P. T. T. en S. S. is gebleken, dat aan zooveel voorschot geen behoefte bestaat. In overweging werd gegeven hoogstens 1 maand voorschot te verleenen.

Onderdeel a. Hoofdkantoor. Enkele leden spraken er hun bevreemding over uit, dat de dienst van den Mijnbouw zonder voorafgaande raadpleging van den Volksraad naar Bandoeng is overgebracht. Zij vreesden, dat het contact met den handel hierdoor bemoeilijkt wordt. Het was hun niet duidelijk, welke argumenten voor die overbrenging waren aan te voeren.

Onderdeel c. Mijnverordeningen. Door sommige leden werd te kennen gegeven, dat zij met genoegen hadden vernomen, dat door de Regeering opdracht was gegeven tot het ontwerpen van eene nieuwe mijnwetgeving. Daarbij werd te kennen gegeven, dat naar het inzien dezer leden het gewicht eener zoodanige herziening overschat werd, wanneer van de wetgeving alleen een ontwikkeling van het mijnbedrijf hier te lande verwacht werd. Ook met de bestaande wetgeving had volgens het oordeel der hier aan het woord zijnde leden meer bereikt kunnen zijn, indien de geest, waardoor de toepassing dezer wetgeving beheerscht was, vrijzinniger geweest was en zich minder door vreesachtigheid en bureaukratische starheid gekenmerkt had. Een herziening der mijnwetgeving achtte men daarom slechts dan vruchtbaar, indien zij gepaard ging met den bepaalden wil bij de Regeering om den mijnbouw hier te lande inderdaad tot ontwikkeling te brengen. In verband met deze overwegingen zouden de hier aan het woord zijnde leden er prijs op stellen van de Regeering te vernemen, welke bedoelingen tot een herziening van de mijnwetgeving geleid hebben en welke richting Harerzijds bij het verleenen der opdracht tot het ontwerpen eener nieuwe mijnwetgeving is voorgeschreven.

Men zou gaarne vernemen in hoeverre de in de Locomotief van 7 Mei j.l. gedane mededeelingen inzake de mijnordonnantie op waarheid berusten.

Onderdeel f. Opsporingsdienst. Gaarne zou men worden ingelicht omtrent de bereikte resultaten te Poeloe Boenjoe en welke voornemens de Regeering terzake heeft. Ook omtrent de goudvindplaatsen in het Soekaboemische en de wijze, waarop de Regeering tot ontginning

denkt over te gaan, zou men gaarne worden ingelicht. De vraag werd gesteld of de op blz. 7 onder c bedoelde betrekking van administrateur moet worden opgevat als een uitbreiding van de personeelsformatie. Ook was het niet duidelijk, waarmede de onder d en f aangegeven wijzigingen verband hielden aangezien geen bezuiniging verkregen is.

Gaarne zouden eenige leden vernemen, welk standpunt de Regeering inneemt inzake een scheiding tusschen het hooger personeel van den opsporingsdienst en dat van de mijnbedrijven (vergel. Koloniaal Studiiën 1923: Publicatie No. 15), welke scheiding naar hun meening inderdaad vele voordelen zou bieden.

Onderdeel h. Grondpeilwezen. Waar de inkomsten van het grondpeilwezen gaandeweg aanmerkelijk geringer zijn geworden, meende men dat aanmerkelijke bezuiniging op de uitgaven voor dezen dienst overweging verdient.

Onderdeel k. Goud- en zilvermijnen in Benkoelen. Gaarne zou men worden ingelicht omtrent de opbrengsten en de uitgaven van deze mijn over 1923 en zoo mogelijk over het eerste kwartaal van 1924. Indien het juist mocht zijn, dat de verwachtingen ook met deze mijn wederom zijn teleurgesteld, bevalen enkele leden aan door een deskundige uit het buitenland een nauwkeurig onderzoek te laten houden naar de mogelijkheid van loonende exploitatie van deze mijn.

Het had de aandacht getrokken, dat op blz. 52 beweerd wordt, dat, aangezien de mijn nog niet geheel gereed is, de kapitaalsrekening en de daarmede vereischte afschrijving nog niet definitief kon worden vastgesteld. Men maakte de opmerking, dat toch bekend moet zijn, welk bedrag tot dusverre in de mijn gestoken is. Dat bedrag zal elk jaar veranderen, zoodat in zooverre het bedrijf nimmer geheel gereed zal zijn.

Gevraagd werd of de voor 1925 geschatte ertsproductie en de geraamde opbrengst van het erts der goud- en zilvermijnen in Benkoelen evenredig zijn aan de tot dusver in dit jaar behaalde resultaten en zoo neen, op welke verwachtingen dan de geschatte grootere productie en/of geraamde hoogere opbrengst gebaseerd zijn.

Waar in Publicatie No. 15 van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke vraagstukken door het vroeger hoofd der Bankatintwinning P. Hövig in verband met de gemiddelde productiviteit der goud- en zilvermijnen de afschrijving der installaties berekend wordt op $8\frac{1}{2}\%$ van 8 miljoen gulden of $\pm f$ 700 000 en hier slecht f 500 000 uitgetrokken wordt, zouden eenige leden gaarne vernemen, waaraan dit verschil moet worden toegeschreven.

Eenige leden wenschten, dat de kapitaalsuitgaven voor de mijnen de te verwachten bedrijfsoverschotten in geen geval zouden overtreffen.

Gevraagd werd, welk kapitaal op ultimo 1924 in de mijn gestoken was, en hoe hoog dat bedrag voor 1925 is geraamd. Ook zou gaarne worden vernomen, waarop de raming van de netto-opbrengst op rond f 1.1 miljoen is gebaseerd en op grond waarvan beweerd wordt, dat die opbrengst „te vergelijken (zou zijn) met de winstuitkeeringen bij de particuliere mijnbedrijven”.

Onderafdeeling 812 m. Tin. Gezien het feit dat de tinprijzen reeds weder terugloopen, achtten enkele

leden het een verblijvend feit, dat de opbrengst over 1924 voor dit product voorzichtig geraamd is.

Met het oog op de sterke opvoering van de productie werd gevraagd, op hoeveel de erstreserve wordt geschat. Voorts zou gaarne worden vernomen, wat de oorzaak is, dat het voor sectie-booronderzoek in 1925 uitgetrokken bedrag geringer is dan het in 1924 voor hetzelfde doeleinde bestemde bedrag.

Ook werd de vraag gesteld, of het niet wenschelijk is, voor een algemeene verkenning van Banka gelden uit te trekken.

Het had de aandacht getrokken, dat in de op één na laatste alinea op blz. 58 sprake is van een in 1923 door een sterke opleving van de tinmarkt verkregen meevaller van de inkomsten van dat jaar van rond f 16 miljoen, terwijl in stuk F op blz. 5 sprake is van een gunstiger uitkomst van ontvangsten voor tin tot een bedrag van ongeveer 11 miljoen gulden. Gaarne zag men toegelicht, waaraan dit verschil is toe te schrijven.

Mede naar aanleiding van het onlangs door den secretaris der D. P. V. uitgebrachte rapport omtrent de wervingsmogelijkheid zou uitbreiding der centrale enz. achterwege kunnen blijven. Temeer wordt hier op aangedrongen, waar de kapitaalsvermeerdering in 1922—1925 telkenjare de afschrijving overtreft en zulks bedenkelijk geacht wordt voor een bedrijf, dat in afzienbaren tijd wegens uitputting der erts-reserve zal inkrimpen en ten slotte verdwijnen.

Onderdeel n. Steenkolenmijnen. Met het oog op de voorgenomen opvoering der productie van de kolenmijnbedrijven, welke rationeel zou zijn, werd gevraagd welke prijzen in den laatsten tijd op de open markt bedongen konden worden.

Sommige leden stelden er prijs op te worden ingelicht omtrent de technische en financiële resultaten der (proef)briketteering van kolengruis, de als gevolg daarvan te nemen maatregelen en in het bijzonder de plannen tot proefbriketteering van Poeloe Laoet gruis.

Met bevreemding hadden eenige leden opgemerkt, dat de laatstverschene jaarverslagen betreffende 's Lands steenkoolbedrijven pas betrekking hebben op het jaar 1921; het verslag over het jaar 1922 heeft het licht nog niet gezien, hoewel het, naar men vernomen had, reeds moet zijn voltooid.

Onderdeel o. Ombilin. Een lid vestigde er de aandacht op, dat voor het jaar 1925 bijna f 1 000 000 voor kapitaalsuitgaven is geraamd, welke echter nagenoeg nog niet strekken tot uitbreiding der werken, waarmee h. i. ten rechte de exploitatie-rekening had moeten worden belast.

Onderdeel q. Poeloe Laoet. Gevraagd werd of de proeven tot verkooksing der Poeloe Laoet-steenkolen reeds gunstige resultaten hebben opgeleverd.

Met verwijzing naar de opmerking, reeds bij verschillende andere bedrijven gemaakt, werd betoogd, dat hier ten onrechte sprake is van een rentabiliteit van 10%; hier kan slechts sprake zijn van een winst van ongeveer 4%.

Waar blijktens de raming van de kapitaalsrekening op blz. 73 op ultimo 1922 de kosten van overname op ongeveer 1½ miljoen gulden werden geschat, waren verscheidene leden van oordeel, dat de jaarlijkse afschrijving ad f 16 700 zijnde plm. 1%, veel te weinig moet worden ge-

acht. Gevraagd werd, naar welke beginselen bij die afschrijving wordt te werk gegaan.

Onderdeel s. Boekit Asam. Men had tegen de wijze van voorstelling der resultaten van dit bedrijf soortgelijke bezwaren als reeds bij andere onderdeelen werden te berde gebracht. Men zou gaarne vernemen, hoe het rentabiliteitscijfer van het bedrijf op blz. 77 voor 1925, ten naastenbij geschat op 16%, werd berekend.

Men begreep niet, waarom het saldo der kapitaalsrekening voor de nieuwe mijn thans nog niet nauwkeurig kan worden opgegeven. Gaarne zag men dit nader toegelicht.

Onderafdeeling 812A. Deelname aan de Kali-Konto waterkrachtwerken. De mededeeling (blz. 10 der toelichting), dat het in de bedoeling ligt voor 1925 een gedeelte van het op dezen post uitgetrokken crediet aan te wenden voor eerste storting op de aandelen in een op te richten gemengd bedrijf Kali Konto, deed de vraag rijzen, welk bedrag voor andere doeleinden zal worden bestemd en welke nieuwe bedrijven zullen worden opgericht.

Verscheidene leden hadden tegen het voorstel bezwaren.

Dat de Regeering niet langer van meening schijnt te zijn, dat opwekking van elektrische energie uit waterkracht in beginsel door de Overheid zal dienen te geschieden, werd door verschillende hunner betreurd. Indien de samenwerking tusschen de Regeering en de Aniem tot stand zou komen op gelijksoortige wijze als met de Bandoengsche Electriciteits Maatschappij geschiedde, zou daartegen geen bezwaar bestaan. Aan een overeenkomst, waarbij zelfs een overwegende zeggingschap van het Gouvernement niet vast schijnt te staan meenden deze leden geen adhaesie te kunnen betuigen.

Naar deze leden meenden te weten, wordt aan geen der landbouwindustrieën op de Bandoengsche hoogvlakte stroom geleverd door het bedrijf aldaar, terwijl de onderneming Malabar zelfs gelijktijdig met het Gouvernement een eigen centrale van belangrijk vermogen oprichtte. Met het oog hierop hadden zij van de mogelijkheid om elektrische energie aan de landbouwindustrie in de residenties Soerabaja, Kediri en Pasoeroean te verstrekken minder optimistische verwachtingen.

Waar vermoed wordt, dat op de begroting diverse werken paraisseeren (voltooiing Kratjak, electricificatie lijn Buitenzorg—Batavia), waarvan de urgentie niet bijzonder groot geacht moet worden en welker rentabiliteit lang niet zoo zeker voorkomt als die van het Kali Konto-werk, wilde het dezen leden — mede met het oog op de door de Regeering het vorig jaar inzake het entameeren van nieuwe werken afgelegde verklaring — toeschijnen, dat het zoo noodig verre de voorkeur zou verdienen, het beschikbare kapitaal op laatstgenoemd object, waarvan de rentabiliteit meer dan bij andere werken verzekerd schijnt en waarbij zelfs een flinke winst aannemelijk voorkomt, te concentreeren.

De hier aan het woord zijnde leden zouden het daarom ten zeerste betreuren, wanneer met het oog op verkleining der toch niet hoog zijnde kapitaalsuitgaven er toe wordt overgegaan het Kali Konto-werk op de voorgestelde wijze te exploiteeren. Dat de (blz. 11) opgesomde vier voordeelen alle slechts door den gemengden bedrijfsvorm te bereiken zouden zijn, ontkenen deze leden. Slechts het eerste, de kleinere kapitaalbreng, erkennen zij. Wat de zuinigheid bij en de zoo vlot mogelijke wijze van uitvoe-

ring betreft, deze zijn ook bij staatsexploïtatie mogelijk; het derde voordeel blijft bij laatstgenoemden bedrijfsvorm uiteraard behouden, terwijl het bereiken van het vierde toch zeker niet uitsluitend afhankelijk is van de medewerking der Aniem.

Deze leden drongen er daarom ten sterkste op aan het voor exploitatie benodigde bedrag uit leeningsgeldten te verschaffen en met de Aniem een contract voor stroomafname en distributie te sluiten, waarbij zij er op wezen, dat in vroeger jaren de Regeering zich — terecht — steeds op het standpunt gesteld heeft, dat de stroomlevering in handen van het Gouvernement moet blijven en slechts de distributie uit handen mag worden gegeven. Locale ressourcen in het aandeelenkapitaal te laten deelnemen en dus op te nemen in de stroomlevering achten deze leden eveneens verkeerd.

Naar aanleiding van de laatste zinsnede op blz. 11 der toelichting merkten deze leden op, dat de levensvatbaarheid van het G. E. B. E. O. voor een groot deel te danken is aan de uitstekende voorbereiding en de voorzichtige leiding. Zij zouden echter gaarne overtuigd worden dat het hooge dividend niet verkregen werd door tariefverhoging ten laste der verbruikers dan wel door bestending van in vergelijking met andere plaatsen hoge tarieven.

Voorts betoogden zij, dat het G. E. B. E. O. een zuivere distributie-maatschappij is, terwijl de Aniem, welke maatschappij zich, behalve van Semarang, Soerabaja en andere plaatsen, in den laatsten tijd heeft meester gemaakt van verschillende andere vergunningen (Tegal, Kedtri, Koetoeardjo), de stroomopwekking en -leverantie in Oost- en Mid-Java voor een groot deel beheerscht.

Wordt de Aniem nu geïnteresseerd in de voorgestelde vennootschap, dan zal zij daardoor een nog meer ongewenscht overwicht verkrijgen.

Anderen konden de voorgestelde deelname in een gemengd bedrijf slechts onder zekere voorwaarden instemmen. Achten zij in bepaalde omstandigheden den vorm van een gemengd bedrijf zeer wel te aanvaarden, in het bijzonder voor een distributie-bedrijf, zooals de G. E. B. E. O., het thans voorgestelde bedrijf draagt meer het karakter van een productie-bedrijf, aangezien ook de geheele bouw en exploitatie van de werken daaraan wordt overgelaten (blz. 11 al. 3). Mitsdien konden zij zich niet voor de voorstellen verklaren, zolang niet is uiteengezet, dat het gemengd bedrijf de eenige weg is om tot uitvoering der werken te geraken. Te meer, omdat van dit werk de rentabiliteit vooraf te voorzien is.

Een andere groep van leden kenden aan de aangevoerde bezwaren geen groot gewicht toe. Hoewel erkend dat de toelichting weinig eijfers geeft en uiterst sober is, achten deze leden het alleszins raadzaam in deze tijden, nu voor staatsexploïtatie geen fondsen beschikbaar zijn, te profiteren van de medewerking van het particulier kapitaal om aldus spoediger en goedkooper de natuurlijke hulpbronnen tot ontwikkeling te brengen.

De nadruk werd er op gelegd, dat hoewel de formulering van den post in algemeene termen is gesteld, de toelichting niettemin uitsluitend over een gemengd bedrijf van de Kali Konto spreekt. Men sprak dan ook de verwachting uit, dat voor ieder ander werk tot exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen vooraf het oordeel van den Volksraad zal worden ingewonnen.

Een lid stelde de vraag of de in de Locomotief van 14 April j.l. gegeven voorstelling van zaken juist is.

Onderafdeeling 814. Zout. Terwijl uit vergelijking met vorige jaren — de totale productie in aanmerking genomen — blijkt dat een zeer spaarzaam gebruik is gemaakt van personeelsvermeerdering op Madoera, zijn de kosten van algemeen beheer per kojang daartegen sterk vermeerderd, sinds 1918 verviervoudigd.

Gevraagd werd naar de oorzaken van deze sterke stijging. Men zou gaarne vernemen of op het kantoor te Bandoeng niet aanzienlijk kan worden bezuinigd.

Het had de aandacht getrokken, dat de kostprijs per kojang bij aanmaak in eigen beheer van 1921 op 1922 gestegen is van 47 op 70 gulden, terwijl die bij aanmaak door de bevolking stabiel bleef, n.l. f 20.50.

In verband met de nieuwe crediet-aanvragen van 7 ton zou gaarne vernomen worden hoever de Regeering denkt te gaan met de inrichting van nieuwe zoutlanden (in eigen beheer) en welke kapitaalsuitgaven nog noodig zullen zijn voor het land Gresik Poetih en andere in 1924 ingerichte of in te richten nieuwe landen.

Waar electricificatie van Krampon blijkens de toelichting op blz. 88 nog geen vaststaande zaak schijnt te zijn, werden nadere inlichtingen verzocht omtrent de resultaten van het volgens dagbladberichten door het hoofd van den dienst van waterkracht en electriciteit ingesteld onderzoek.

Met het oog op de voorgestelde aanschaffing van een tweeden stoomlichter, werd gevraagd of het vervoer per stoomlichter goedkooper is gebleken dan per zoutsleep.

Hoewel met genoegen werd geconstateerd, dat op blz. 84 sprake is van een winst voor 's Lands schatkist naast rente over het bedrijfskapitaal, werd tevens de opmerking gemaakt, dat hier inderdaad geen sprake is van winst, doch van een vorm van belasting.

Gevraagd werd, of het vervoer te water voor 's Lands schatkist niet nadeelig moet worden geacht.

Voorts werd de vraag gesteld, of een afschrijving op de sleepbooten en prauwen (blz. 89) ad ongeveer f 125 000 's jaars niet veel te gering is.

Eenige leden zouden gaarne zien, dat de Regeering bij het sluiten van een nieuw contract met de Koninklijke Paketvaart Maatschappij zich de vrijheid voorbehield, om voor de teruggaande zoutvaartuigen lading aan te nemen. Men wees erop, dat zonder de bevoegdheid, retourladingen aan te nemen, het transport voor het Land veel te onvoordeelig uitkomt. Werd door een der leden aangedrongen op opheffing van het Oost-Java transport, dat z.i. de K. P. M. onfaire concurrentie aandoet, andere leden waarschuwden hiertegen, daar het h.i. niet anders dan logisch is, dat dit onderdeel van het bedrijf mede door het Gouvernement wordt beheerd.

Enkele leden meenden te weten, dat tengevolge van de inperking der zoutverkoopplaatsen in Oost-Java, het zout slechts tegen verhoogde prijzen op den passar voor de bevolking verkrijgbaar is. Indien dit inderdaad juist mocht zijn, zou de voorgestelde bezuinigingsmaatregel het ongewenschte gevolg hebben, dat daardoor de lasten van de bevolking zouden zijn verzwaaard.

Onderafdeeling 815. Post- en Telefoon-dienst. Vele leden verklaarden uit de begroting zeer weinig inzicht in den post-, telegraaf-, radio- en telefoon-dienst verkregen te hebben en drongen bijzonder op splitting aan, zooals geschiedt in het jaarverslag.

Men zou het op prijs stellen te mogen vernemen op welke gegevens of teekenen is gebaseerd, het in de openingsrede

uitkomend optimisme als zou de achteruitgang der inkomsten van dezen dienst zich niet verder voortzetten.

Men stelde er prijs op te vernemen, in welke mate de verhoogde post- en telegraaf-tarieven het brief- en telegram-verkeer ongunstig beïnvloedde en de vraag rees of er geen aanleiding is om de tarieven-politiek geheel te wijzigen en het goede voorbeeld van Engeland, dat reeds spoedig na den oorlog tot verlaging overging, te volgen. Te meer waar niettegenstaande de opzetting der prijzen de inkomsten niet zijn gedaald.

Gevraagd werd, of de op blz. 92 vermelde „passende afschrijvingen” voldoende kunnen worden geacht.

De opmerking werd gemaakt, dat op dezen dienst feitelijk een verlies van ruim 1½ miljoen gulden wordt geleden, zoodat dus geen sprake kan zijn van een netto overschot van 2,7%.

Men wees erop, dat de geboekte fictieve ontvangsten voor vrijdom van briefport ad f 3 miljoen de wenschelijkheid doet uitkomen, om op dezen vrijdom meer dan tot dusverre te bezuinigen. Naar men meende, wordt van den vrijdom van briefport bij de locale ressorten menigmaal misbruik gemaakt. Van andere zijde werd erop aangedrongen, vrijdom van briefport, toestaan aan instellingen met een sociale taak, zooals b.v. de arbeidsbeurs, niet te beperken.

Men verzocht te mogen vernemen, tot welk resultaat het onderzoek inzake de samenvoeging van telegraaf- en telefoon-districten heeft geleid.

Gevraagd werd welke technische en financieele uitkomsten met Malabar zijn verkregen.

Is het juist, dat door nalatigheid den Lande schade werd berokkend in zake eene radio-verbinding met Japan (Ind. Ct. van 28 Febr. jl. „In tijden van bezuiniging. Het land ernstig benadeeld”). Hoeveel belooft e.g. deze schade en welke maatregelen zijn of zullen tegen den betrokken ambtenaar worden getroffen?

Op welke gronden is geconcludeerd, dat het verkeer de aanleg van een tweede telegraafkabel naar Menado eischt?

Ook werd opgemerkt dat volgens berichten in de dagbladen (Soer. Handelsblad van 2 Mei en Indische Courant O. J. E. van 19 Mei jl.) de aanschaffing van het nieuwe kabelschip „Zuiderkruis” geheel onnoodig zou hebben plaats gehad. Is die voorstelling van zaken juist?

Gaarne zou worden vernomen, hoeveel de exploitatie der P. T. T.-auto's en in het bijzonder de auto's van den radiodienst te Bandoeng gedurende de laatste zes maanden gekost heeft.

Naar aanleiding van het feit dat het kostbare telefoongebouw, dat te Weltevreden op Menteng werd opgetrokken, niet voor den dienst in gebruik werd genomen wegens het uitblijven van het verwachte aantal abonné's, werd betoogd, dat de achteruitgang hiervan behalve aan de verhuizing van tal van ambtenaren naar Bandoeng, moet worden toegeschreven aan het veel te hooge telefoontarief. Door verschillende leden werd gevraagd naar den invloed van de tariefsverhoging op het aantal abonné's te Batavia, Semarang, Soerabaja en Bandoeng.

Gewezen werd op het bezwaarlijke van het voorschrift dat bij tijdelijke afwezigheid van telefoonabonné's daarvan aan het hoofd van het telefoonkantoor schriftelijk moet worden kennis gegeven. Met een telefonisch mededeeling moest genoegen genomen worden.

Nog werd gewezen op de goeddeels overbodige gedrukte kaarten, die maandelijks aan de duizenden aangesloten te

Batavia (en wellicht ook elders) werden rondgezonden ter herinnering aan de aan te bieden kwitanties.

In verband met de ontslagaanvraag van het hoofd van den dienst, meenden enkele leden thans te moeten nalaten, melding te maken van verschillende klachten over het beleid van den aftredenden functionaris.

De hoop werd uitgesproken, dat de Regeering voor deze vacature iemand zal kunnen vinden, die in de allereerste plaats beschikt over de noodige tact om aan het hoofd te staan van een talrijk personeel en over de gave van organisatie.

Opgemerkt werd dat ten onrechte door het hoofd van den P. T. T. dienst in dienstcircularies een bestrijding is geleverd van artikelen, in persorganen verschenen. Men achtte het beter dat of op dergelijke artikelen niet werd gereageerd, of dat gereageerd werd in het blad waarin het artikel was verschenen.

Enkele leden wezen erop, dat in Nederland 6 ingenieurs voor den postdienst werden opgeleid. Zij meenden dat het mogelijk was geweest, deze krachten uit het Indische personeel te recruteeren.

Gevraagd werd of de in opleiding genomen, maar later in anderen dienst overgegane aspirant-zwakstroomingenieus alle aan hen ten koste gelegde gelden (inclusief de door hen genoten tractementen) zullen moeten terugbetalen.

Geïnformeerd werd, welke cursussen hier te lande zowel als in Nederland nog voor den P. T. T. dienst bestaan en hoe lang zij nog zullen worden gehandhaafd. In verband hiermede zag men gaarne vermeld, welk incompleet of overcompleet op 1 Januari 1924 bestond in de betrekkingen, waarvoor die cursussen opleiden en het verloop dat in de eerste drie jaren in die betrekkingen is te verwachten.

Enkele leden zouden het ten zeerste betreuren, indien ook de postschool naar Bandoeng zou worden overgeplaatst. De meerdere gelegenheid voor practische opleiding van de candidaten maken het h. i. gewenscht, dat de school te Weltevreden gevestigd blijft.

Gevraagd werd of het aantal afdeelingshoofden bij den P. T. T. dienst bereids werd verminderd en, zoo neen, waarom niet.

Eenige leden meenden te weten, dat bij dezen dienst nog personen met meer dan 30-jarigen dienst werkzaam zijn. Zij drongen aan op handhaving van den algemeenen regel, dat aan dergelijke personen ontslag behoort te worden verleend.

Zij wezen overigens op de onaangename gevolgen, welke de vele tijdelijke werkkrachten bij dezen dienst met name bij den radiodienst ondervinden, die tengevolge van de bezuiniging nog steeds niet in vasten dienst worden gesteld.

Enkele leden waarschuwden tegen verdere inkringing van het lagere personeel, aangezien de personen, die in dienst blijven, reeds zwaar met werk zijn belast. Hiertegen werd opgemerkt, dat versoering van personeel zeer wel mogelijk is, indien tot eenvoudiger werksysteem werd overgegaan. Zij hadden vernomen, dat een groot gedeelte van het personeel veel te weinig omhanden heeft.

De vraag werd gesteld of het niet mogelijk zou zijn, dat aan wachtgelders, die binnen kort recht op verlof zullen krijgen, toegestaan wordt met vervroegd verlof naar Europa te vertrekken waar zij wellicht goedkooper kunnen leven.

Het feit, dat een noodzakelijk verlof wegens ziekte kort na een reeds om andere ziekte genoten drie-maandijksch

verlof aan een ambtenaar bij dezen dienst niet als ziekteverlof was toegerekend, deed de vraag rijzen, of terzake bij dezen dienst uitzonderingsbepalingen gelden.

Enkele leden zouden gaarne vernemen in welk stadium thans het vraagstuk van het georganiseerd overleg bij dezen dienst verkeert. Andermaal werd aangedrongen op overlegging van het rapport van de commissie van onderzoek in de zaak-Van Creveld.

Waarborgt, zoo werd gevraagd, de regeling betreffende de commissies van onderzoek aan de leden vrijheid van meeningsuiting? Zoo neen, acht de Regeering het niet gewenscht, dat aan ambtenaren bij hun dienstbeoordeeling niet wordt aangerekend hetgeen zij in hun functie van commissielid in het belang van anderen meenen te moeten verrichten?

Gevraagd werd naar den uitslag van het onderzoek betreffende de in de najaarszitting van 1923 omtrent het postkantoor te Semarang geuite klachten.

Gaarne zou men vernemen, welke toelagen bij den P. T. T. dienst, voorkomende op den in de najaarszitting van 1923 aan den Volksraad overgelegden staat inmiddels zijn ingetrokken of gewijzigd.

Naar aanleiding van de omstandigheid, dat aan het personeel bij de overplaatsing naar Bandoeng slechts daggeld voor één dag is uitgekeerd, ofschoon toch de meesten wel drie à vier dagen in een hotel hebben moeten doorbrengen, werd aangedrongen op een ruimer vergoeding van onkosten.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en tramwegen. Gaarne zou men vernemen of de begrooting door den betrokken dienst zelf is opgemaakt.

Gevraagd werd, of de grondslagen van de bedrijvenwet nog niet voldoende vaststaan om door of in samenwerking met den Gouvernements Accountantsdienst een meer gedetailleerde kapitaalsrekening op te doen maken.

De ramingen van de bedrijfsvoering in 1925 gaven aanleiding tot verschillende opmerkingen. In de eerste plaats had het de aandacht getrokken, dat tusschen de specificaties van de bedrijfs- en van de kapitaalsuitgaven geen overeenstemming bestaat, wat betreft de bedragen, die van de eerste op de laatste zijn overgebracht. Terwijl de specificatie van de bedrijfsuitgaven als overgebracht naar de kapitaalsuitgaven bevat:

1°.	aandeel in non-activiteitstract. wachtg. enz.	f 584 000
2°.	„ „ de algemeene uitgaven	„ 516 000
3°.	„ id. Weg en werken	„ 4 701 400
4°.	„ id. Tractie	„ 1 021 000
5°.	„ id. Beweging en Handelszaken. „	75 000
6°.	„ id. Tramwegen	„ 703 500
7°.	„ id. S. S. S.	„ 405 000
8°.	„ id. Zuid-Sumatra Spoorweg	„ 513 000
9°.	„ id. Atjeh-tram	„ 72 500
10°.	„ id. Zuid-West Celebes tram	„ 8 000

Tezamen f 8 598 400

geeft de specificatie der kapitaalsuitgaven slechts de volgende overbrengingen te zien:

1°.	aandeel in algemeene uitgaven en in de kosten van den administratieven dienst....	f 1 100 000
2°.	aandeel in de kosten van hoofdkantoren..	„ 75 000

3°.	aandeel in de kosten van de diensten op de lijnen	f 5 672 000
4°.	„ „ „ „ „ den magazijnsdienst	„ 325 000
		<hr/>
		f 7 372 000

waartegenover van kapitaalsuitgaven op aandeel in de bedrijfsuitgaven van den dienst van constructie en bruggenbouw

zoodat de specificatie der kapitaalsuitgaven per saldo is belast met bedrijfsuitgaven ad ... f 6 778 000

Men zou van dit verschil gaarne nadere verklaring ontvangen.

In de tweede plaats werd betreurd, dat de specificaties van stuk XV aan het doel om een duidelijk inzicht te geven in hetgeen op bedrijfsuitgaven en op kapitaalsuitgaven geboekt werd zoo weinig beantwoorden, dat het niet mogelijk was daaraan te ontleenen, welke lasten op de kapitaalsuitgaven zijn gebracht. In de boekhouding worden ten laste van de bedrijfsuitgaven geene bijdragen afgezonderd voor fondsen ter bestrijding van de uitgaven voor de instandhouding van den bovenbouw, vernieuwingen en rollend materieel, zoodat de consequentie medebrengt, dat alle uitgaven voor deze doeleinden ten laste van de kapitaalsuitgaven gebracht worden. Wel is waar wordt in den aanhef van stuk XV gewag gemaakt van een boekingspost van f 7 346 000 als bijdrage aan een fonds tot dekking van toekomstige vernieuwingen en buitengewone schaden. Tegelijkertijd wordt evenwel een beroep gedaan op rente ad f 5 721 000 over het saldo van dit fonds, zonder dat melding wordt gemaakt van afschrijving voor kapitaalsuitgaven op dit fonds. Het bedrag der rente maakt daarbij den indruk, dat dit fonds slechts in zeer geringe mate is aangesproken en is allermint in staat een duidelijk inzicht te geven in de afschrijvingen, die op dit fonds hebben plaats gevonden. De vraag bleef dus open, in hoeverre kapitaalsuitgaven, die ten laste van de bedrijfsuitoefening komen, terecht op de kapitaalrekening waren overgebracht. In verband daarmee zou men er prijs op stellen uitvoerig te worden ingelicht omtrent doel en beheer van dit fonds, in het bijzonder, welke bedragen aan kapitaalsuitgaven op het evenbedoelde fonds zullen worden afgeschreven en welke bedragen op de kapitaalrekening bijgeschreven.

Verder ontmoette de beschouwing, dat de rentabiliteit van het staatsspoorwegbedrijf kon afgemeten worden naar de uitkomsten van gunstigste lijnen met verwaarloozing van die, welke niet in de eerste plaats om hare rentabiliteit waren aangelegd, tegenspraak. Op deze wijze werd de toename van het vervoer, dat door de laatste aan de eerste verschaft werd, in de berekening opgenomen zonder dat eene kapitaalswaarde daartegenover werd aanvaard. Met deze berekening kon, naar men meende, geen ander doel worden bereikt dan dat een onjuist beeld werd gegeven. Den toets van het beleid bij de uitoefening van het staatsspoorwegbedrijf meende men niet te moeten zoeken in een kunstmatig gekweekt rendementsgetal, maar meer in de teekenen van een zuinig en oordeelkundig beheer. In dit opzicht werd gewezen op de bezetting van het hoofdkantoor van den dienst van constructie en bruggenbouw, welke voor 1925 nog f 357 000 aan vergoedingen zou vorderen, terwijl op de lijnen nog f 225 000 aan bezoldigingen benodigd wordt geacht. Men kon zich niet verklaren, dat in deze

tijden, waarin het aanlegwerk tot nagenoeg algeheel stilstand gedoemd was, voor dit doel zoodanige uitgaven aan eene werkelijke behoefte zouden beantwoorden.

Het was dezen leden trouwens evenmin duidelijk geworden welke begrenzing aan het begrip rendabele lijnen is gegeven. Op een, het vorige jaar gevraagde specificatie van het toenmaals opgegeven bedrag van f 188 miljoen aan onrendabele lijnen, werd een bedrag van f 177 miljoen verantwoord, waaronder dan ook begrepen waren f 46 miljoen voor „Spoorversterking enz.". Aangezien thans een nog hooger bedrag n.l. f 204 miljoen voor onrendabele lijnen is opgegeven, werd andermaal, doch nu om een meer gedetailleerde specificatie gevraagd. Zij verwachten, dat de Atjehtram die blijkbaar rendabel is geworden, daar dan niet meer in zal worden opgenomen. Het eveneens op blz. 118 aangegeven bedrag van ruim f 51 miljoen voor „kapitaal van nog niet in exploitatie zijnde lijnen en voorraden met inbegrip van bouwrente" zouden zij mede gaarne specificieerd zien. Zij vestigden er voorts de aandacht op, dat de inkomsten, in 1922 bedragend f 72 miljoen en in 1923 f 68.5 miljoen, in de eerste maanden van dit jaar nog steeds terugliepen, zoodat te verwachten is dat de opbrengst over 1924 slechts ongeveer f 66 miljoen zal bedragen, inplaats van de geraamde f 73 miljoen. Het zou h. i. dan ook van een voorzigtiger beleid hebben getuigd, indien de raming voor het jaar 1925 niet eenige miljoenen hooger was gesteld dan de vermoedelijke uitkomst over het jaar 1924.

Dit betoog vond bij enkele leden tegenspraak. Zij wezen er op, dat wel is waar de kapitaalswaarde van onrendabele lijnen voor de rentabiliteitsberekening niet was medegedeeld, en de hoogere winst tengevolge van de vervoerstone name wel, doch dat daartegenover staat, dat de exploitatie-rekening evenzeer is gedrukt door tal van exploitatie-uitgaven voor die lijnen; bovendien staan verscheidene van die onrendabele lijnen zelfstandig en bewerken zij geen toename van het vervoer op andere lijnen. Indien nauwkeurig al deze verschillende uitgaven en opbrengsten der niet-rendabele lijnen afzonderlijk werden gehouden, is h. i. veeleer een gunstiger beeld van de rendabele lijnen te verkrijgen.

In aansluiting met hetgeen terzake bij de algemeene opmerkingen is medegedeeld, wezen enkele dezer leden op de eenigszins verwarrende en onoverzichtelijke berekeningen, voorkomende op de blz. 100 en 101. Zij hadden er ernstig bezwaar tegen, dat over het op rond f 400 miljoen becijferde bedrijfskapitaal een „zuivere bedrijfswinst" van $4\frac{1}{4}\%$ werd berekend en achtten dit een geheel onjuiste voorstelling van zaken. Blijkens de kapitaalrekening, voorkomende op blz. 118, moet het kapitaal der S.S. in 1925 op $669\frac{1}{2}$ miljoen gulden worden gesteld. De rente hiervan zou ongeveer bedragen f 40 miljoen, terwijl aan zgn. zuivere bedrijfswinst slechts is verkregen f 17 miljoen, zoodat een bedrag van f 23 miljoen moet worden bijgepast en als verlies dient te worden beschouwd. Naar zij meenden, gaat het niet aan, dat, zooals in de berekeningen van de Regeering is geschied, van dit bedrag ongeveer f 260 miljoen wordt afgetrokken, doch zelfs aannemende, dat deze afrek juist zou zijn, en dat het eigenlijke bedrijfskapitaal op rond f 400 miljoen zou mogen worden gesteld zou nog de rente f 24 miljoen moeten bedragen, zoodat in het gunstigste geval h. i. nog een tekort van f 7 miljoen zou bestaan, dat uit de belastingpenningen moet worden bijgepast.

Waar in de begroting voor 1920 en 1922, bij een totaal bedrag aan kapitaalsuitgaven van f 35 miljoen en f 53 miljoen, het aandeel in de algemeene uitgaven en in de kosten van den administratieven dienst resp. op f 750 000 en f 900 000 werd gesteld, meenden enkele leden, dat thans (blz. 113 der toel.) het „Aandeel in de algemeene uitgaven" te hoog is berekend.

De aandacht werd gevestigd op de optimistische raming (blz. 110) voor vervoer van steenkolen ter S. W. K.; in 1925 wordt wegens het vervoer van de steenkolen een meerdere opbrengst van f 110 000 verwacht, ofschoon blijkens de toelichting op blz. 64 de productie der Ombilinjnen even groot is geraamd als voor 1924 en aldaar de bedrijfsuitgaven zijn verminderd, in verband met de lager geraamde kosten voor het kolenvervoer. Gevraagd werd op welke basis de tarieven voor kolenvervoer langs de lijn Sawah Loento—Emmahaven en Tandjoeng-Kertapati vastgesteld worden en, voor het geval winst wordt gemaakt op dit vervoer, op welk bedrag deze per ton steenkolen ongeveer kan worden gesteld.

Aangezien het kapitaal per K.M. spoor op Java van de laatste 12 jaren met 60 à 70% toegenomen is, juichten enkele leden het toe, dat zeer wenschelijke doch uitteraard niet rendabele werken als verbetering van spoorwegtoestanden in langzamer tempo afgedaan dan wel voorloopig uitgesteld worden. Ongaarne zagen zij o.a. bij „Verwisseling van bovenbouw" en „Verdere verbeteringen" (blz. 113 sub 10 en 14) reeds wederom een toename van de raming verzeleken bij 1924.

Ook uitstel van de aanleg van tramlijnen in Sélébes, Sibolga en in de Preanger Regentschappen, achtten zij te billijken.

Voor welke rendabele lijnen — zoo vroegen zij — zijn de projecten geheel gereed, tot welke totaalbedragen per lijn en welke is bij elk dezer lijnen de verwachte rentabiliteit in procenten?

In verband met het groot aantal wachtgelders werd aanbevolen de aanleg van de nieuwe lijn in Zuid-Sumatra niet in aanneming, doch in eigen beheer te doen geschieden.

Waar volgens het verslag 1922 de uitgaven voor de Staats-tramwegen in Oost-Java van 12,34 tot 17,34 stegen, terwijl de ontvangsten slechts van 17,45 op 19,64 kwamen, alles per dag K.M., werd gevraagd of deze ongunstige gang van zaken zich in 1923 voortgezet heeft.

Eveneens zou men gaarne vernemen of de stijging van exploitatiekosten van den S. W. K. spoorweg van f 43 in 1921 tot f 48.08 bij gelijktijdige dalende opbrengst in 1922 per dag K.M. zich in 1923 voortgezet heeft.

Ook t.a.v. de stijging of daling van de gemiddelde exploitatiekosten van dezen geheelen dienst in 1923 ten opzichte van 1922 zou men gaarne ingelicht worden, zoomede omtrent de oorzaak van de stijging of daling.

Men zou gaarne vernemen hoeveel de exploitatiekosten en de kosten van kolen per baan K.M. in de jaren 1918 t/m 1923 bij de lijnen op Java hebben bedragen en voorts welke midden-prijzen door de S.S. in die jaren per ton werden betaald.

Gevraagd werd hoever de projecten voor de doortrekking van de lijn Rantja-Ekek—Tjitali gevorderd zijn en welke de verwachtingen zijn omtrent de rentabiliteit na verlenging.

Zou aan de te kleine vervoerscapaciteit op de lijn Wono-kromo—Bangil niet voldoende tegemoet te komen zijn door electricatie met behulp van het Kali Konto-werk?

Men zou gaarne vernemen, hoeveel de totale kosten van de spoorverdubbeling Bangil—Wonokromo zullen bedragen.

Gevraagd werd welke bedragen oorspronkelijk zijn toegestaan, welk gedeelte daarvan ultimo 1923 waren verwerkt en welke bedragen nog na 1925 noodig zullen zijn voor de volgende werken:

- 1e. verbetering spoorwegtoestanden Soerabaja;
- 2e. aanleg lijn Bandjaran—Pengalengan en Koppo—Tji-widej;
- 3e. Zuid-Sumatra hoofdlijn.

Ook zou gaarne worden vernomen waaraan het verschil moet worden toegeschreven tusschen het voor verbetering der spoorwegtoestanden te Soerabaja op blz. 112 genoemde totaalbedrag van f 2.000.000 en dat van f 2.050.000 in het staatje op blz. 113.

Noch uit de begrootingsstukken van deze of vorige jaren, noch uit de artikelen van Dr. De Gelder e.a. konden enkele leden de overtuiging putten, dat de besparingen op de exploitatiekosten door de electricificatie zelfs maar de hoogere uitgaven aan rente en aflossing zullen goed maken. Nog steeds meenden zij, dat de electricificatie van de lijn Batavia—Buitenzorg met haar betrekkelijke geringe verkeersdichtheid een weinig urgent werk is, welks rentabiliteit op zijn zachtst uitgedrukt niet vaststaat en dat, in verband met de verklaring van de Regeering, dat alleen spoedig rendabele werken aangevat zullen worden, op de begroting niet behoorde voor te komen. Deze leden wezen hierbij nog op de destijds in de Tweede Kamer terzake geopperde bedenkingen, welke tot voorloopige opschorting van de electricificatie van bedoeld lijngedeelte aanleiding gaven.

Aangezien in de bedrijfsbegroting bij herhaling sprake is van electricificatie van het lijnen-complex Tandjong-Priok — Batavia — Buitenzorg, (blz. 112 en 113), terwijl op de begroting slechts gelden zijn toegestaan voor de baanvakken Batavia — Priok en Meester-Cornelis — Priok stelde men het op prijs van de Regeering de verzekering te ontvangen, dat tot uitvoering van de verdere electricificatie niet zal worden overgegaan dan na raadpleging van den Volksraad.

Gevraagd werd, of de op blz. 112 vermelde kapitaalsuitgave voor elektrische uitrusting van het lijnencomplex Tandjong-Priok — Batavia — Buitenzorg een volledig beeld geeft van alle voor de voltooiing der electricificatie verbonden uitgaven, met name voor krachtstation, hoogspanningsleiding, elektrische baan, aanschaffing rollend materiaal en locomotieven.

De aandacht werd gevestigd op het bericht (Soer. Handelsblad van 17 April jl.) betreffende de bestelling van vier Mallet-locomotieven voor den S. S.-dienst bij Werkspoor te Amsterdam tot een prijs 75% gaande boven den prijs in het buitenland. Gaarne zou men terzake volledig worden ingelicht.

Voorts zou men gaarne vernemen of het juist is dat nabij Bandoeng zich een magazijn bevindt waarin nog voor onafzienbaren tijd voorraden laschplaten zijn opgeslagen.

De aandacht werd gevestigd op een door de Algemeene Rekenkamer in Nederland geoeffende critiek op bestelling van dure spoorwegrijtuigen (N. Soer. Crt. van 17 April jl.). Gevraagd werd of de Regeering geen aanleiding vindt om maatregelen te treffen tegen herhaling van dergelijke feiten.

In verband met de mededeeling, dat geen rollend materieel zal worden aangekocht, werd de hoop uitgesproken, dat het vrachtvervoer hieronder niet zal lijden.

Opgemerkt werd dat de verzending van goederen bij de S. S. veel te wenschen overlaat. De behandeling is niet coulant, diefstal heeft herhaaldelijk plaats. Door de veelvuldige verandering van de bepalingen blijken vaak de stations en kantoren zeer slecht op de hoogte te zijn van de prijzen van het goederenvervoer.

Voorts werd betoogd, dat de wegingen van wagons door het S. S. personeel vaak op onnauwkeurige wijze worden verricht. (Soer. Handelsblad van 7 en 14 Mei jl.). Op verbetering werd aangedrongen.

Zou het geen aanbeveling verdienen het restauratiebedrijf te verpachten?

Is het juist, dat de drie zgn. S. S.-hotels te zamen voor een huurprijs van f 9 000 per jaar zijn verhuurd, zulks met inbegrip van den geheelen inventaris? en zoo ja, op grond van welke overweging is de huurprijs zoo laag gesteld?

Zijn, zoo werd gevraagd, alle door de S. S. aangekochte gronden thans reeds overgeschreven en kan de Regeering de verzekering geven, dat de recognitie van de gronden nauwgezet wordt geëind, zoo ja, wat is het totaalbedrag der maandelijks te ontvangen bedragen en hoeveel bedraagt de nog te innen achterstand?

Gevraagd werd of de Regeering de juistheid erkent van het artikel „Brandhout en politiek op Java" (Kol. St. 1923), waarin o.m. wordt betoogd, dat

- 1e. niettegenstaande gelijktijdige protesten tegen geringe toewijzing van brandhout particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen in 1916—1920 80% hout en 20% steenkool verstookten, terwijl de S.S., ondanks de toprijzen van steenkool, 20% hout en 80% kolen verbruikten;
- 2e. het Gouvernement aldus mooie winsten met zijn steenkoolbedrijven zou gemaakt hebben, ten koste van de kunstmatig verhoogde exploitatiekosten bij de S.S., welke ook op onrendabele secundaire lijnen, waaraan toch vloedhoutbosschen zijn gelegen, dure steenkool verstookt;
- 3e. de S.S. door relatief zwaardere tarieven de Gouvernementssteenkolen bevoordeelt ten koste van het Gouvernements brandhout.

Geklaagd werd over de voor het suikervervoer zeer nadelige verhooging van de spoortarieven. Hoewel terzake vooraf door den Hoofdinspecteur van de Staatsspoor en tramwegen het advies van het suikersyndicaat en van de Handelsvereniging te Soerabaja werd gevraagd, werd door den dienstchef tenslotte aan de uitvoerige uiteenzetting van beide lichamen nauwelijks aandacht geschonken.

Naar men meende werd zoowel door de S.S. als door de particuliere lijnen de fout begaan, de tarieven veel te hoog op te voeren als gevolg waarvan steeds toenemende concurrentie van particuliere autodiensten is ontstaan. Men zou gaarne zien, dat gestreefd werd naar verlaging van de vrachtprijzen en meende dat dit tot beter resultaat zou leiden, dan de voortdurende opdrijving der spoorwegtarieven.

Aangedrongen werd op tariefverlaging voor schoolkinderen.

Geklaagd werd over de omslachtige en niet altijd even duidelijke samenstelling der nieuwe spoorboekjes, waarin nog vele fouten voorkomen. Gaarne zou men zien, dat hierin verbetering werd gebracht.

Gemeend werd, dat het feit, dat binnen 8 jaar 3 belangrijke organisatiewijzigingen plaats hadden, niet wijst op den vaste leiding. Het voortdurend zich wijzigen van de denk-

beelden omtrent de juiste organisatie van de S.S. blijkt niet alleen uit de zwenking met het driehoofdig bestuur, maar ook hieruit dat thans wederom wordt teruggegaan: zij het in gewijzigden vorm tot de exploitatiekringen Ooster- en Westelijnen, niettegenstaande in 1922 (ond. I — Afd. VIII; st. 21, 1ste gew. zitting 1922) uitdrukkelijk verklaard werd: „Terugkeer tot den vroegeren vorm van 2 zelfstandige exploitaties op Java wordt door geen bevoegde autoriteit van den dienst meer verdedigd” enz.

Hoezeer ook de laatste wijziging, welke door den tegenwoordigen hoofdinspecteur als voorwaarde voor het aanvaarden van zijn functie geëischt schijnt te zijn, sommigen leden een verbetering voorkomt, werd gevreesd, dat de wijziging de toch al groote personeelsformatie der kantoren wederom ongunstig zal beïnvloeden.

Naar aanleiding van het gerucht dat de door den nieuwen hoofd-inspecteur ontworpen reorganisatie reeds met ingang van 1 Juli zal worden ingevoerd, zou men gaarne nader daaromtrent worden ingelicht, zoodat omtrent de vraag, waarom deze invoering zoo overhaast geschiedt.

Enkele leden betwijfelden of het van een juist beleid getuigde den zetel van de exploitatie der Staatsspoor en tramwegen te Bandoeng te vestigen en daartoe met veel kosten het personeel en den dienst van Batavia over te brengen. Deze maatregel verbrak h.i. het nauwe contact met den handel en mocht beschouwd worden als een bewijs, dat men bij het Staatsspoorbedrijf geenzins doordrongen was van het besef van het belang, ook voor den dienst, van dadelijke en nauwe aanraking met hen, die voor het goederenvervoer van den dienst vooral gebruik maken.

Gaarne zou men vernemen tot welke resultaten het destijds ingesteld onderzoek-Brijan tot controle op de magazijns- en andere voorraden heeft geleid.

Meer speciaal:

1. welke bezuinigingen in den loop der jaren op de z.g. eischgoederen werden verkregen door verstrekking uit voorraad;
2. voor welk bedrag de voor dien feitelijk onbeheerde goederen (langs de lijn opgeslagen enz.) in de magazijnsvoorwaarden werden opgenomen en waaruit deze goederen, voor wat betreft de voornaamste als b.v. het aantal ijzeren bruggen en K. M. rails bestonden;
3. welke bezuiniging werd verkregen op den magazijnsdienst zelf en op andere belangrijke aangelegenheden als b.v. steenkolenlossing, — vervoer e.d.g.;
4. welke maatregelen zijn of zullen worden getroffen, om te voorkomen dat wederom in den vroegeren chaotischen toestand wordt vervallen.
5. of de beslist overtollige goederen zoo mogelijk geleidelijk van de hand worden gedaan.

Ten eerste zou men het op prijs stellen te worden ingelicht omtrent de resultaten van de op 1—1—'24 ingevoerde nieuwe administratie bij de S. S.

Gaarne zou worden vernomen, of de Regeering bij de benoeming van leden in de commissie van bijstand voor de S. S. wel voldoende getet heeft op het feit, dat meerderen der aangewezenen door hun omvangrijke werkzaamheden niet in staat zullen zijn de vereischte aandacht aan het commissie-werk te besteden.

Enkele leden zouden gaarne een uitvoerig overzicht ont-

vaagen van de nieuwe regeling van gratificatiën in vergelijking met het oude systeem van vlijtpremies.

Gaarne zou eenige meerdere toelichting worden ontvangen omtrent de vermeerderingen en verminderingen der personeels uitgaven (stuk 15, blz. 106), resp. bedragend f 441 000 en f 2 149 400. De op den staat van personeels uitgaven (blz. 108) verstrekte gedetailleerde toelichting waarnaar noot (2) verwijst, betreft namelijk slechts vermeerderingen en verminderingen tot bedragen van resp. f 53 100 en f 1 652 200.

Met betrekking tot de salarispolitiek werd de vraag gesteld, waarom een beambte bij de S. S. S. afkomstig van de H. I. S., niet hetzelfde salaris verdient als zijn collega werkzaam bij den P. T. T. dienst. Het aanvangssalaris van de eerstbedoelde categorie toch bedraagt f 20 'maands van de laatste f 50.

Ook werd gevraagd, waarom aan een deel der spoorbeambten voor huishuur 10% van het salaris wordt in rekening gebracht, en aan een ander deel met gelijk salaris 15%.

Een lid bepleitte vervanging van stationscommiezen, zooover dit mogelijk is door beambten van de 3e categorie welke een aanmerkelijk lager salaris hebben. Hiertegen werd opgemerkt, dat de beambten, welke in den regel slechts in het bezit zijn van het eindexamen van een tweede klassen school niet gelijkwaardig geacht kunnen worden aan stationscommiezen.

Onderafdeeling S16 c. Automobiëldiensten. Ten aanzien van de concurrentie, welke de spoorwegen in toenemende mate ondervinden van het verkeer met autobussen, kwam tweërlei standpunt tot uiting. Terwijl sommige leden het particulier initiatief de volle gelegenheid tot mededingen wilde laten, mits voldaan wordt aan bepaalde voor de veiligheid te stellen eischen — waar toe tegen een bepaald recht vergunning zou zijn te verleenen — (gewezen werd op het artikel „De autobus” in het Haagsche maandblad van Februari 1924) wezen andere leden op het belang voor den Lande voor de rentabiliteit van zijn spoorlijnen te waken, opdat het hem mogelijk zij, ook pionierslijnen te exploiteeren.

Men was het er vrij algemeen over eens, dat het alleszins billijk is, vracht-auto's en auto-bussen voor een belangrijk deel in het wegonderhoud te doen deelen, terwijl ook de opkomst van dit nieuwe moderne vervoermiddel het raadzaam maakt, alvorens tot aanleg van spoorlijnen over te gaan nauwkeurig te overwegen of wellicht de exploitatie van een autodienst de voorkeur zal hebben.

Waar volgens het verslag 1922 het Gouvernement sterke concurrentie ondervindt van particulieren en in verband daarmee de automobiëldiensten een voortdurende verliespost vormen werd door enkele leden aangedrongen op opheffing van de lijnen, waar de concurrenten het vervoer kunnen overnemen. Daar de omstandigheden het niet waarschijnlijk maken, dat die concurrentie van korten duur zal zijn, achtten deze leden thans de tijd aangebroken tot sterke inkrimping van dien dienst over te gaan om zoo tot geleidelijk opheffing te geraken.

Is het juist, zoo werd gevraagd, dat te Priok een groot aantal Hansa Lloyds-automobiëlen zijn opgeslagen, waarvoor de dienst geen bestemming heeft. Ter vermindering van de exploitatiekosten werd op groote versobering van den dienst aangedrongen, voor zooveel dat met de belangen van andere diensten mogelijk is.

-Is, nu het Korintji-transport einde 1923 is opgeheven, nog een auto-controleur voor dien dienst noodig (blz. 122)?
-Met bevreemding was opgemerkt, dat voor de automobiel-diensten op Java gerekend is op een meerdere onbrengrst van vervoer van particuliere reizigers van f 55 000.
-Gaarne zou men vernemen, waarop de ramingen in de staat op blz. 123 berusten.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 9den Juli 1924.

VAN HELSDINGEN.
DE HOOG.
MOELIA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 18.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 26 Juni 1924).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Algemeene opmerkingen van
principeelen aard.

§ 1. Beheer van het departement. Volgens den aanhef van het Afdeelingsverslag zijn enkele leden van meening, dat gedurende de laatste drie jaren alle ramingen van deze begrotingsafdeeling veel te optimistisch zijn geweest en dat de bijlagen en staten, welke het inzicht in het bedrijfsbeheer behooren overzichtelijk te maken, door een verkeerde groepeeringswijze der cijfers een geheel verkeerd beeld daarvan geven. Deze door andere leden terecht als eene sterk gekleurde critiek gekwalificeerde voorstelling van zaken weigert de Regeering met beslistheid te aanvaarden.

In den vorigen Volksraad zijn de in het jaar 1922 inderdaad tegengevallen uitkomsten van de geheele begrooting ten opzichte van de ramingen (in het jaar 1923 zijn de uitkomsten althans van deze begrotingsafdeeling geenszins tegengevallen doch in haar geheel genomen ruim 15 miljoen beter geweest dan geraamd werd) reeds herhaaldelijk en zeer gedetailleerd toegelicht.

Er is toen aangetoond dat de in 1922 voorgekomen teleurstellingen, veroorzaakt door verminderde ontvangsten bij schier alle bedrijven, een vrijwel onafwendbaar gevolg zijn geweest van de zoo aanzienlijk en snel gewijzigde economische omstandigheden, die bij het opmaken der ramingen, welke bijna twee jaren te voren moesten worden samengesteld, onmogelijk konden worden voorzien.

Bovendien zagen de eerstgenoemde leden geheel over het hoofd, dat ook in die jaren niet verzuimd werd om op een tijdstip, dat de economische omstandigheden voor het nieuwe begrotingsjaar benevens de toestand van de markt beter te beoordeelen waren en niet meer gegist behoeften te worden, eene nieuwe bedrijfsraming op te maken, terwijl de Volksraad van de uitkomsten dier nadere raming telkens zoo snel mogelijk, bij het begin van de voorjaarszitting, op de hoogte werd gebracht.

Er bestaat dan ook geen redelijke aanleiding om op grond van de in die tijden allerwege en bij welhaast alle soorten van bedrijven, onverschillig van welken beheersvorm, plaats gehad hebbende misrekeningen, alle vertrouwen aan de tegenwoordige ramingen te onzeggen.

Wat nu de beweerde „verkeerde groepeeringswijze der cijfers”,

de „onjuiste wijze van voorstelling der resultaten”, of de „zeer geflatteerde en onjuiste voorstelling van zaken” aangaat, meent de Regeering niet beter te kunnen doen dan in het kort de motieven weer te geven, welke aanleiding zijn geweest om in de stukken de groepeeringswijze der cijfers aan te brengen en de terminologie te gebruiken, welke door die enkele leden wordt becritiseerd.

De ramingen der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten en de algemeene overzichten, welke die ramingen voorafgaan, hebben een tweeledig doel.

In de eerste plaats moeten zij een beeld geven van het bedrijfsrendement, dat men zich voorstelt in het begrotingsjaar met het bedrijf te behalen en wel een zoodanig beeld, dat op grond daarvan het financieele bedrijfsbeheer in het algemeen uit dat resultaat, ook in vergelijking met particuliere bedrijven, kan worden beoordeeld.

En in de tweede plaats dient te blijken welk zuiver voordeel of nadeel de schatkist met het voor het bedrijf geleende kapitaal zal verkrijgen.

Wil men het eerste doel bereiken dan is het noodzakelijk onder de bedrijfsuitgaven buiten beschouwing te laten de rente, welke het Land in den vorm leeningrente moet betalen voor het in het bedrijf gestoken kapitaal — voor de berekening waarvan thans (hoewel niet geheel juist) aangenomen wordt de gemiddelde rentevoet van alle Indische leeningen bijeengevoegd.

Die rente toch is een factor, waarop de bedrijfsleiding niet den minsten invloed kan uitoefenen, een factor ook, die bij medetelling slechts verwarrend kan werken op de meeningen, die zoowel de volksvertegenwoordigers als het publiek zich omtrent zulk een bedrijf vormen.

Dit kan door de volgende voorbeelden worden aangetoond.

De gemiddelde leeningrente bedroeg in 1918 en 1919: 4%, gedurende 1920 en 1921: 5%, na 1921: 6%. Een bedrijf, dat in 1919 een winst maakte van 1.5% boven de gemiddelde leeningrente en zijn kapitaal niet uitbreidde, zou dus bij volkomen gelijkblijvende inkomsten en uitgaven in 1922 een rente van ½% beneden de gemiddelde leeningrente opbrengen. In het eerste geval zou men dus van een winst en in het tweede geval van een verlies gaan spreken en dat terwijl in wezen het bedrijfsresultaat volkomen gelijk was, aangezien zoowel het kapitaal als de exploitatieopbrengst constant waren gebleven. Omgekeerd zou het ook kunnen voorkomen dat een geheel continu bedrijf bij het dalen van het rentetype plotseling verlies in winst zou zien verkeeren, zonder dat de bedrijfsleiding zich daartoe eenige moeite had getroost.

Bovendien mag niet uit het oog worden verloren, dat indien men zich op het standpunt zou stellen dat inderdaad

het bedrijf onder zijn uitgaven de leeningrente dient te rangschikken van het kapitaal, hetwelk het Land in het bedrijf heeft gestoken, die rente dan ook niet meer zou mogen bedragen dan het juiste bedrag, hetwelk het Gouvernement in werkelijkheid voor dat kapitaal betaalt en niet een steeds wisselend bedrag naar gelang het rentetype der Indische leeningen hooger of lager wordt.

Indien men zich dus door vergelijking van de winst- en verliessaldo's over een reeks van jaren een beeld wenscht te vormen omtrent de rentabiliteit van een bepaald bedrijf ter beoordeeling bijv. van het bedrijfsbeleid, dan zal men, alle theorie ten spijt, toch genoodzaakt zijn de reeds berekende leeningrente weder uit de bedrijfsuitgaven te lichten en de aldus herziene winst- en verliessaldo's moeten vergelijken.

Door dezen gedachtengang geleid, werden de bedrijfsramingen in de begrotingsbijlagen zóó opgesteld, dat:

ten 1ste: duidelijk blijkt welke som beschikbaar is voor rente over het bedrijfskapitaal, m. a. w. welke rentabiliteit het bedrijf zal behalen;

ten 2de: onmiddellijk kan worden nagegaan welk batig saldo boven de gemiddelde leeningrente in 's Lands schatkist zal vloeien.

De opmerking dat door het verschil tussehen ontvangsten en uitgaven te betitelen met den naam van bedrijfsoverschot de gedachte gewekt wordt, dat het aldus becijferde bedrag zuivere winst zou wezen, kan alleen het gevolg zijn van een oppervlakkig lezen der begrotingsstukken.

Zowel uit de bedrijfsramingen als uit de gegeven toelichtingen blijkt duidelijk wat onder „bedrijfs-overschot” wordt verstaan. Bovendien is hetgeen in de begrotingsstukken met „bedrijfsoverschot” wordt bedoeld, uitvoerig uiteengezet in de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begroting voor 1924 (1ste gewone zitting 1923 — Onderw. I — stuk 18 pag. 2) op een wijze, welke verkeerdt begripen uitsluit.

Men zou zich nog de vraag kunnen stellen of, indien de Staat over aandelen in een gemengd bedrijf b.v. 5% dividend uitgekeerd zou krijgen, (dus 1% beneden de gemiddelde leeningrente) men de juiste terminologie zou bezigen door te zeggen, dat het bedrijf verlies had geleden, zooals enkele leden in het Afdeelvingsverslag ten aanzien van de gouvernementsbedrijven doen. De Regeering meent intussehen dat een verder debat over deze terminologie, voorzover dat nuttig mocht geacht worden, beter op zijn plaats zou zijn bij de behandeling van de bedrijvenwet, ten aanzien waarvan de voorzitter der betrokken commissie heeft medegedeeld, dat het ontwerp spoedig aan de Regeering zal worden ingediend.

Op grond van het vorenstaande is de Regeering in ieder geval van oordeel, dat van een „geflatteerde” of „onjuiste” voorstelling van zaken geen sprake kan zijn. Zij meent dan ook protest te moeten aantekenen tegen deze door enkele leden gebruikte uitdrukkingen.

Dat zij versterking van hun standpunt tegenover deze begrotingsafdeeling zochten in de uitlatingen van den Minister van Koloniën ten opzichte van de, naar het in het Afdeelvingsverslag heet: „door den Directeur van Gouvernementsbedrijven samengestelde nota betreffende de bedrijfspolitiek en in diens voorstel tot het reserveeren van een deel der te verwachten extra-tinwinsten voor rendabele werken”, kan de Regeering alleen toeschrijven aan de omstandigheid dat deze leden niet geheel op de hoogte der feiten blijken te zijn geweest.

De door deze leden naar het schijnt bedoelde nota van het departementshoofd handelde echter niet over „bedrijfspolitiek” maar over den invloed van de kapitaalspolitiek in het algemeen (niet alleen van den staat, doch ook van de groote particuliere lichamen en niet alleen ten aanzien van de Gouvernementsbedrijven, doch ook van alle andere diensttakken) op het begrotingsevenwicht en op het economisch leven in Indië.

Aan de enkele leden, wier uitdrukkingen hierboven zijn aangehaald, had een dergelijk essentieel verschil niet mogen zijn ontgaan. Overigens werd in die nota als alles beheerschende hoofdvoorwaarde voor het aanbevelen van nieuwe kapitaalsuitgaven gesteld, dat ze uitsluitend zouden mogen bestemd worden voor dadelijk productieve en rechtstreeks rendabele werken, zoodat van een ongunstigen invloed op het begrotingsevenwicht in den gewonen dienst geen sprake kon zijn.

Dat ook bij dit departement krachtig en doelbewust is gestreefd naar inkrimping der kapitaalsuitgaven, voorzover deze geen voldoende rendement beloofden om de kapitaallasten (rente en afschrijving) geheel uit de eigen exploitatie der werken te dekken, kan afdoende blijken uit de omstandigheid, dat de kapitaalsuitgaven voor dit departement in ronde sommen hebben bedragen in 1921: f 123 400 000, in 1922: f 47 200 000 en in 1923: f 32 200 000. Aangezien op de VIIIste begrotingsafdeeling voor kapitaalsuitgaven in 1922: f 76 453 000 en in 1923: f 53 717 000 was toegestaan, is dus in 1922 een bedrag van f 29 250 000 en in 1923 een som van f 21 500 000 door het beleid van het departementshoofd en zijne bedrijfsleiders bespaard.

Wat nu het voorstel van den genoemden directeur aangaat om een deel der te verwachten extra-tinwinsten te bestemmen voor nieuwe werken, zij er de aandacht op gevestigd, dat de voorsteller hierbij een drietal restricties maakte en wel: 1ste dat de rentabiliteit der werken onomstootelijk vast moest staan, 2de dat van de extra-tinwinsten eerst gebruik zou worden gemaakt indien zij boven een sluitenden gewonen dienst zouden zijn verkregen en 3de dat de nieuwe werken niet zouden worden begonnen, voordat het voor den afbouw benoodigde bedrag reeds vooraf geheel aan extra-tinwinst was binnengekomen.

Dat deze geste van den directeur van Gouvernementsbedrijven — daargelaten of men zich al of niet met zijn voorstel kan vereenigen — aanleiding zou kunnen zijn om het vertrouwen in de leiding van dit departement te schokken, moet de Regeering dan ook nadrukkelijk tegenspreken.

Door sommige leden is in het Afdeelvingsverslag bij de algemeene beschouwingen (zie Onderwerp I — Afd. I: stuk 6, blz. 2) een opmerking gemaakt ten aanzien van de overschrijding van de raming der uitgaven van den P. T. T. dienst over 1923 met f 223 000 welke cijfer staat vermeld in het op bladzijde 6 van stuk F opgenomen overzicht. Bij de beoordeeling van deze uitkomst dient echter rekening te worden gehouden met de omstandigheid, dat in de begroting voor 1923 de uitgaven voor duurtetoeslag pro Memorie zijn opgebracht (het crediet daarvoor werd in een totaal bedrag ad f 30 000 000 bij de IIIde begrotingsafdeeling toegestaan). In de uitkomst zijn deze uitgaven wel begrepen. Zij beloopt voor den P. T. T. dienst rond f 2 220 000. In werkelijkheid blijven mitsdien de bedrijfsuitgaven van dezen dienst over het jaar 1923 f 1 997 000 beneden de raming.

Het ter zelfder plaatse in het Afdeelvingsverslag genoemde

bedrag van f 10 450 000 waarmede de bedrijfsuitgaven der S.S. en Tramwegen alsmede automobioldiensten over 1923 beneden de raming blijven, moet om dezelfde reden worden verhoogd met ruim f 3 300 000 aan uitgaven voor duurtetoeslag en bedraagt dus ten rechte f 13 750 000. Hiervan is ongeveer f 5 000 000 toe te schrijven aan personeelsinkrimping en de rest in hoofdzaak aan verstrekkingen van materiaal uit de aanwezige voorraden alsmede aan verlaging van den prijs van steenkolen.

Volledigheidshalve volgt hieronder ook voor de andere onder de VIIIste begrotingsafdeeling ressorteerende bedrijven en diensten eene nadere opgave van de uitgaven 1923 (zonder duurtetoeslag) ten einde een juiste vergelijking te kunnen maken met de in de begrooting geraamde bedragen.

a. Stuk F blz. 4 Monopolies. Voor zout is f 142 000 uitgegeven aan duurtetoeslag, zoodat de uitgaven de raming niet overschrijden, doch f 85 000 daar beneden blijven.

b. Stuk F blz. 5 Producten. Voor goud, tin en steenkolen is onderscheidenlijk aan duurtetoeslag uitgegeven f 17 000, f 242 000 en f 165 000. De uitgaven blijven dus voor goud en steenkolen f 263 000 en f 3 765 000 beneden de raming, terwijl de raming voor tin met f 45 000 is overschreden.

c. Stuk F blz. 6 Bedrijven. Bij de Landsdrukkerij is f 59 000 aan duurtetoeslag betaald, zoodat de uitgaven f 122 000 beneden de raming zijn gebleven.

d. Stuk F blz. 7. „Overzicht van de zuivere gewone Landsuitgaven 1923”. Voor Mijnwezen en Waterkracht en Electriciteit is aan duurtetoeslag uitgegeven f 103 000 en f 83 000. De vergelijking met de raming is dus als volgt:

Mijnwezen. Geraamd was dat de gewone uitgaven na aftrek van de ontvangsten f 1 367 000 zouden bedragen. De uitkomst is dat het bedrag tot f 1 104 000 is teruggebracht, zoodat een bezuiniging is verkregen van f 263 000.

Waterkracht en Electriciteit. Geraamd was dat de gewone uitgaven f 81 000 méér zouden bedragen dan de middelen. In werkelijkheid zijn die uitgaven f 429 000 beneden de ontvangsten gebleven, zoodat dus bij dezen dienst een gunstiger uitkomst werd verkregen van f 510 000.

Uit het voorgaande blijkt dus, dat dit Departement er vrijwel over de geheele linie in geslaagd is de bedrijfsuitgaven in het afgelopen jaar in belangrijke mate beneden de begrooting te houden. Door optelling der vorengenoemde bedragen komt men tot de slotsom, dat de Gouvernementsbedrijven in 1923 méér dan 20 miljoen op de begrooting van bedrijfsuitgaven hebben bespaard. Ook de kapitaalsuitgaven zijn bij de Gouvernementsbedrijven in 1923 (evenals trouwens in 1922) in belangrijke mate, nl. rond 21,5 miljoen, beneden de begrooting gebleven.

De Regeering acht dit het beste antwoord op de bewering van enkele leden waarmede het Afdeelvingsverslag aanvangt, als zouden vrijwel alle ramingen van deze begrotingsafdeeling veel te optimistisch blijken te zijn geweest, zoodat het vertrouwen in de Staatsbedrijven in het algemeen zou zijn ondermijnd, enz. enz. De Regeering meent, dat integendeel ook deze bedrijven hebben getoond bij het terugvallen der inkomsten als gevolg van malaise in handel en verkeer, in staat te zijn

door krachtig ingrijpen de tering naar de nering te zetten.

De door verschillende leden gemaakte opmerking, dat het bij het departement uitgeoefende toezicht op de voor uitvoering van werken toegestane credieten te wenschen overlaat, houdt blijkbaar geen rekening met het feit, dat een preventief toezicht tegen begrootingsoverschrijdingen zooals in het Afdeelvingsverslag wordt bedoeld, een zeer intensieve bemoeiing met de uitvoering der werken impliceert. Daarop is de departementsorganisatie niet ingericht, wijl dit intensieve toezicht behoort tot den taak van de diensthooften en bedrijfsleiders, die voor de richtige uitvoering der werken verantwoordelijk en dan ook voor onnoodige overschrijdingen aansprakelijk zijn.

De vermindering van de ingediende begrooting van uitgaven ten opzichte van de begrooting 1924 bedraagt voor dit departement niet, zooals een lid meende, vier miljoen gulden doch precies f 5 679 822. Houdt men daarbij in het oog, dat onder die uitgaven thans nog f 1 500 000 is uitgetrokken voor een nieuwen verrekenpost „voorschotten”, waartegenover een gelijk bedrag aan ontvangsten staat, doch die in 1924 bij deze afdeeling niet voorkwam en houdt men verder nog rekening met het feit, dat er voor 1925 onder die uitgaven ook nog een door latere terugontvangst gedekt hooger bedrag van ± f 1 700 000 is opgebracht voor meerdere aanvulling van den voorraad van ruw opium, dan blijkt dat de bezuiniging op de uitgaven ten opzichte van 1924 bij deze begrotingsafdeeling inderdaad op ten minste f 8 800 000 moet worden gesteld.

Bovendien konden nog enkele ontvangstposten opgevoerd worden, omdat op een hoogere productie van sommige bedrijven mocht worden gerekend, welke hoogere productie uitteraard ook niet kosteloos te bereiken was.

In deze begrooting kon ook niet meer worden gerekend op het in belangrijke mate interen op aanwezige voorraden, aangezien deze in de meeste gevallen in 1925 reeds tot het normale zullen zijn teruggebracht.

De verbetering van het bruto-overschot alleen van den gewonen dienst der begrooting van Gouvernementsbedrijven van 1924 op 1925 bedraagt rond f 3.5 miljoen, terwijl die verbetering ten opzichte van de uitkomst der begrootingsrekening van het jaar 1921 bedraagt rond 42.5 miljoen gulden.

Verdere algemeene opmerkingen.

De Regeering betwijfelt ten sterkste of het verstrekken van de jongste maandelijksche cijfers van uitgaven en ontvangsten der S.S. (dus bijv. van het eerste drie of viertal maanden van 1924) een beter inzicht zou bevorderen in de voor 1925 te verwachten uitkomsten. Zij vreest integendeel dat dergelijke cijfers waaruit voor het te verwachten bedrijfsoverschot geen betrouwbare conclusies zijn te putten verwarrend zouden werken.

Noch de ontvangsten, noch de uitgaven, noch ook hare onderlinge verhouding, blijven gedurende de loop van het jaar constant, wijl zoowel de vervoerscijfers als de exploitatie-uitgaven, als gevolg van talrijke veranderende omstandigheden (zelfs door klimaatsfactoren die den oogsttijd en den producten-afvoer doen verschuiven enz.) schom-

melingen vertoonen, die de maandelijksche uitkomsten op grillige wijze kunnen beïnvloeden.

Uitvoerige jaarverslagen zijn van de onder het departement behorende bedrijven het laatst verschenen over de volgende dienstjaren:

Postspaarbank	over	1922
Waterkracht en Electriciteit	„	1922
Opiumfabriek	„	1922
Landsdrukkerij	„	1922
Bangkatinwinning	„	1922/1923
Oembilinmijnen	„	1922
Poelau-Laoetmijnen	„	1922
Boekit-Asammijnen	„	1922
Zoutregie	„	1922
Post-, Telegraaf- en Telefoondienst ...	„	1922
Staatsspoor- en tramwegen	„	1922

Aangezien van de goud- en zilverbijmijnen het jaar 1924 het eerste volle bedrijfsjaar is, zijn van dit bedrijf nog geen jaarverslagen verschenen. Omtrent de opiumfabriek, de Landsdrukkerij, de Bangkatinwinning, de kolennijnen en de zoutregie verschenen bovendien beknopte financiële verslagen in het boekwerkje „Voorloopige Bedrijfs-cijfers”, hetwelk telken jare door het Departement van Financiën wordt verzorgd en waarvan het laatst verschenen exemplaar liep over het bedrijfsjaar 1923. Het zogenoemde verkort jaarverslag met de financiële resultaten van het bedrijfsjaar 1923 zal ook van de Staatsspoor- en tramwegen dezer dagen verschijnen en spoedig (zoodra het drukwerk gereed is) gevolgd worden door het verslag over 1923 van de Bangkatinwinning.

Aan den door verschillende leden geuiten wensch tot bespoediging van de publicatie der jaarverslagen zal zooveel doenlijk worden voldaan. Reeds is in dit opzicht een zeer groote verandering ten goede bereikt, ten opzichte van den toestand van enkele jaren geleden, toen de verslaggeving vaak jaren ten achter was. Er wordt echter ernstig naar gestreefd om van alle bedrijven korte verslagen van het laatst afgelopen bedrijfsjaar nog in dit jaar en zelfs binnen enkele maanden, te doen verschijnen.

De posten onder onderafdeeling 802 b en 807 b in het afdelingsverslag genoemd zijn inderdaad grootendeels bestemd voor de voortzetting van het halfvoltooide waterkrachtwerk Kratjak, dat een der onderdeelen vormt van het complex van werken voor de electriciteitsvoorziening van Batavia en West-Preanger. Deze algemeene voorziening is van die werken nog steeds het feitelijk doel, en dit is door het voorloopig uitstel van de invoering van elektrische tractie op het minst druk bezette baanvak Manggarai — Buitenzorg niet veranderd, zoodat de Regeering niet kan toegeven, dat het doel dezer uitgaven in de begrooting niet zou zijn aangeduid.

Aan den wensch om de kapitaalsuitgaven in de begrooting in meerdere mate te specificeren zal in volgende jaren worden voldaan. Hierbij worde echter opgemerkt dat waar de begrotingsgegevens bijna twee jaren te voren moeten worden opgemaakt de op te brengen bedragen dikwijls niet anders dan op voorprojecten en voorloopige ramingen kunnen zijn gebaseerd waardoor het niet uitgesloten is, dat bij de uitvoering afwijking van die meer gedetailleerde specificatie, ook door gewijzigde omstandigheden zal zijn geboden. Het is al mede een eisch van economie, dat de Regeering zich daartoe de vrijheid voorbehoudt.

De meerdere detaillering der begrooting in den geest van stuk 6 der VIIde begrotingsafdeeling onder opgave

van de oorspronkelijk goedgekeurde bedragen en de werkelijk gedane uitgaven, zal een punt van overweging uitmaken bij het ontwerpen van de aangekondigde nieuwe begrotingsinrichting.

De opmerkingen over het totstandkomen eener bedrijvenwet zijn reeds beantwoord bij de „algemeene beschouwingen” (Zie Ond. I — Afd. 1: stuk 8, blz. 11).

Bij alle onder het Departement van Gouvernementsbedrijven ressorteerende bedrijven is een commercieele boekhouding ingevoerd.

Deze is voor zooveel de Landsdrukkerij, de opiumfabriek, alle mijnbedrijven en de zoutregie aangaat, opgezet door den Gouvernements-accountantsdienst en wordt ook geregeld door dien dienst gecontroleerd. Voor de andere bedrijven had die dienst tot geregelde boekhoudkundige controle nog geen gelegenheid, doch werden wel over verschillende onderdeelen van het financieel beheer adviezen van de Gouvernements-accountant ingewonnen.

Het wordt niet wenschelijk geacht in de bedrijfsbegrootingen, behalve de tweejaarlijkse vergelijking der ramingen nog een kolom op te nemen met gespecificeerde vermoedelijke uitkomsten van het afgelopen jaar, ten eerste omdat goed vergelijkbare over de verschillende bedrijfshoofden gespecificeerde cijfers, tijdens het opmaken der begrotingsbijdragen nog niet beschikbaar zijn en ten tweede omdat vermeerdering van de toch al zeer groote hoeveelheid cijfermateriaal, welke in deze afdeeling voor het samenstellen der begrooting moet worden verwerkt, die werkzaamheden nog meer zou verzwaren en noodwendig zou vertragen.

§ 2. Verschillende opmerkingen. Naar het in dienst houden van eenige gepensioneerden, met een pensioen van meer dan f 1200 's jaars, alsmede van sommige landsdienaren, die hun maximum-pensioen reeds hebben verdiend, is reeds een onderzoek gaande, zoodat deze aangelegenheid, ook voor zooveel dit departement betreft, door de Regeering in nadere beschouwing zal worden genomen.

Naar aanleiding van de vraag omtrent de vervanging van het hoofd van den tramweg-exploitatiering Oost-Java wordt opgemerkt, dat uit een bedrijfsoogpunt slechts bij bepaalde noodzakelijkheid tot vervanging van deze tramweg-beheerders wordt overgegaan.

De noodzakelijkheid tot vervanging van het hoofd van genoemden exploitatiering ontstond toen hij in December om ontheffing vroeg. Overleg met de bij den dienst ingestelde commissie tot regeling van de herplaatsing van wachtgelders leidde tot het in activiteit herstellen van een ingenieur in Februari van dit jaar.

Om het hoofd van genoemden exploitatiering zoo spoedig mogelijk te kunnen vervangen, werd de opleidings-termijn voor dezen ingenieur zooveel mogelijk bekort; in April d.a.v. werd hij dan ook reeds naar Djember gezonden.

In den loop van dit jaar is op het hoofdkantoor der S.S. één bureauklerk op maandgeld van buiten af in dienst genomen, welke beambte na ééne maand den dienst weder verliet.

Deze tijdelijke tewerkstelling geschiedde voor zeer speciale spoedeisende werkzaamheden.

Verder is nog één typiste in den loop van het jaar op het hoofdkantoor tewerkgesteld. Zij had tevoren die functie reeds bij de S.S. bekleed, terwijl onder de wachtgelders geen typisten beschikbaar waren. De bij andere dienstonderdeelen ontslagen tijdelijke krachten, werden door de

terzake tot oordeelen aangewezen autoriteit niet voor de bedoelde werkzaamheden geschikt geacht.

Ook de bezuiniging op hooger en middelbaar personeel van de bedrijven heeft de volle aandacht zoowel van den departementschef als van de Regeering. Uit een terzake bij de grootste bedrijven ingesteld onderzoek is dan ook gebleken, dat de vermindering van het lager personeel in absolute cijfers natuurlijk wel grooter is dan die van het hooger en middelbaar personeel doch in verhoudingscijfers, dus bv. in procenten uitgedrukt van de totale sterkte, eer kleiner dan grooter.

In de bedrijfsramingen wordt onder de bedrijfsuitgaven gerekend op pensioenskosten ten bedrage van 12% der traktementen van het vaste Europeesch en 14% der traktementen van het vaste Inlandsch personeel.

De verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden, onderstanden, reis- en verblijfkosten en overtochtskosten van en naar Nederland worden omdat zij meer wisselvallig zijn, zoo goed mogelijk geraamd, lettende op de uitkomsten der laatstberekende jaren en op bijzondere in het begrootingsjaar te verwachten omstandigheden, welke op die kosten van invloed zouden kunnen zijn.

Bij de mondelinge behandeling van het ontwerp der begroting voor 1924 werd reeds uitdrukkelijk van Regeeringswege medegedeeld, dat bij de benoeming van bedrijfsleiders niet de ancienniteit, doch uitsluitend de geschiktheid den doorslag geeft (Handelingen 1ste gewone zitting 1923, blz. 898 tweede kolom). Dat in bijzondere gevallen ook wel eens outsiders in aanmerking kunnen komen, voor wier salariering desnoods van de gewone regelingen zou kunnen worden afgeweken, kan gereedelijk toegegeven worden. De bezwaren, welke in zulke gevallen tegen dergelijke benoemingen kunnen rijzen en de voorwaarden waarop deze zouden kunnen geschieden, zullen in elk voorkomend geval afzonderlijk moeten worden beoordeeld.

In hoeverre de nadere besprekingen van den heer van der Waerden betreffende het hoogovenbedrijf reeds tot definitieve resultaten hebben geleid is der Regeering niet bekend.

De vraag of de declaraties betreffende dienstreizen van het personeel der bedrijven ook onder controle staan van het Kantoor voor Reiswezen kan bevestigend worden beantwoord.

Binnenkort zullen alle hoofdbureaux van diensten en bedrijven, ressorteerende onder het Departement, naar Bandoeng zijn overgebracht. Behalve het reeds in de vraag genoemd Verkoopkantoor, blijven de Landsdrukkerij, de Opiumfabriek en voorshands de Postspaarbank te Batavia, aangezien voor deze bedrijven de overbrenging te groote uitgaven met zich zou brengen.

Het bedingen eener prijsverlaging voor licht- en krachtlevering aan derden zou ongetwijfeld het afsluiten van eene overeenkomst, tusschen de N. I. Gas Maatschappij en het Lands-waterkrachtbedrijf tot onderlinge uitwisseling van overschot-energie (waarvan de hoeveelheid wisselvallig en voorshands nog vrij onzeker is) geheel onmogelijk hebben gemaakt. Dit zou niet verantwoord zijn geweest met het oog op den eisch van rentabiliteit aan de door den Staat gebouwde waterkrachtwerken gesteld. Overigens zou daardoor uit den aard der zaak een verhooging zijn veroorzaakt van den prijs, welke door het Gouvernement voor evenveel van de Gas-Maatschappij te betrek-

ken calorische energie betaald moet worden, zoodat de prijsverlaging voor derden ten slotte toch weer grootendeels uit de algemeene middelen bekostigd zou moeten worden. De Regeering gevoelt geene vrijheid om zonder instemming van de wederpartij tot overlegging van het contract voor stroomuitwisseling over te gaan. Zij heeft er echter geen bezwaar tegen, indien de Volksraad dat wenscht, daartoe met de directie der andere contractante in overleg te treden.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 806. Dienst van den Mijnbouw. Onderdeel b. Opleiding candidaat-mijnopziensers. Met de mijnschool te Heerlen, alwaar de candidaat-opziensers hunne opleiding ontvangen, is voor den tijd van tien jaren, ingaande één April 1916, een overeenkomst aangegaan, onder voorwaarde dat bij beëindiging twee jaren vóór den afloop van gemeld tijdvak, de overeenkomst moet worden opgezegd.

Daar thans geen uitzending van in Heerlen opgeleide mijnopziensers meer noodig is, had de opzegging plaats op 2 Februari jl.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het Departement. De Regeering acht het niet gewenscht de mogelijkheid of wenschelijkheid van het verleenen van buitenlandsch verlof aan den directeur van Gouvernements-bedrijven tot een onderwerp van debat met den Volksraad te maken.

Ten opzichte van de voorgenomen definitieve instelling van het verkoopkantoor voor 's Lands mijnbouwproducten moge, naar aanleiding van de gestelde vragen in de eerste plaats worden medegedeeld, dat het zooals gezegd, in de bedoeling ligt het stafpersoneel niet in 's Lands vasten dienst te doen treden, doch in tijdelijken dienst te houden. Ten einde daarbij niettemin de voor een goede verzorging van 's Lands belangen noodzakelijke continuïteit in de bezetting van het kantoor met bekwame krachten te verzekeren, bestaat het voornemen, om evenals bij de groote particuliere lichamen geschiedt, contracten voor bijv. zes jaren te sluiten, waarbij echter op soortgelijke wijze als in het particuliere, ook in andere gevallen dan oneerlijkheid of ernstige tekortkomingen van den betrokkene, dadelijk ontslag mogelijk blijft met uitkeering van eene schadevergoeding, welke in het contract zal zijn op te nemen. Het ligt geenszins in de bedoeling om de makelaars van wier tusschenkomst verschillende buitenlandsche koopers thans reeds gebruik maken, uit te schakelen. Het voorstel beoogt slechts om eene bestaande verkooporganisatie te bestendigen.

Wat betreft de kosten, welke het Land vroeger droeg voor den verkoop van de mijnbouwproducten zij medegedeeld, dat de verkoopskosten van het tin alleen (veilingkosten, courtage, registratielkosten, opeenten en commissie) gedurende de jaren 1911 tot en met 1914 gemiddeld ruim

f 3.40 per picol hebben bedragen. Bij een productie als de huidige van 300 000 picols zouden deze verkoopskosten alleen voor tin op f 1 020 000 komen.

Waar in den particulieren handel sinds jaar en dag zonder uitzondering het personeel geïnteresseerd pleegt te worden bij de verkoopsuitkomsten, is het niet duidelijk waarop de meening van enkele leden berust, dat het inachtnemen van dit gezonde beginsel overbodig zou mogen heeten, wanneer het Land zich op zuiver commercieel terrein begeeft. Verstrekkende consequenties behoeven van de toepassing daarvan in dit geval zeker niet te worden gevreesd, omdat het winstaandeel slechts wordt toegekend aan enkele personen, met wie een bijzonder dienstverband wordt gesloten, dat geheel afwijkt van de normale voorwaarden, waaronder de gewone ambtenaarsgroepen dienen en dat in andere opzichten, in 't bijzonder wat de vastheid der positie betreft, dan ook minder gunstig is dan deze. Bovendien is de uitkeering van een winstaandeel niet iets nieuws in de Indische administratie; het wordt nl. al jaren lang uitgekeerd aan de administrateurs en employé's der ondernemingen behorende tot 's Lands caoutchoucbedrijf.

Het voordeel van een eigen verkooporganisatie voor de Landsmijnbouwproducten is niet meer twijfelachtig na de uitstekende uitkomsten, welke daarmee gedurende de laatste jaren reeds zijn verkregen. Integendeel kan worden verklaard, dat indien de verkoop van steenkool geheel zou zijn gegeven in handen van particuliere lichamen, die doorgaans ook en soms méér belang hebben bij den verkoop van andere kolen dan die van de Landsmijnen, de netto-opbrengst daarvan niet meer zou hebben bedragen dan thans het geval is. Dat aan den verkoop van tin, goud en zilver zoo weinig moeilijkheden zouden zijn verbonden, dat het toekennen van premies onnoodig is, kan evenmin worden erkend, wanneer men vooropstelt, dat het doel moet zijn het bedingen van zoo hoog mogelijke prijzen. Juist in dat opzicht heeft het verkoopkantoor bij den tinverkoop jarenlang zéér gunstige resultaten weten te bereiken; in den regel nl. is het gelukt om — tot groot voordeel voor de schatkist — te Batavia hogere en dikwijls vrij belangrijk hogere prijzen te bedingen dan de marktnoteringen te Singapore en Londen aangeven.

Het voorgestelde winstaandeel van het personeel zal juist een krachtige stimulans scheppen om eenerzijds zoo voordelig mogelijk te verkoopen en anderzijds om de kosten van het eigen kantoor zoo laag mogelijk te houden.

Er bestaat voorshands geen aanleiding om het gezamenlijk winstaandeel van het personeel aan een zeker maximum te binden, omdat de ingevolge den voorgestelden maatstaf in redelijkheid te verwachten bedragen nog zéér aanmerkelijk lager zijn, dan in den handel in soortgelijke leidende betrekkingen gebruikelijk is. Zelfs zijn sedert het onderwerpelijk voorstel bij de Regeering werd ingediend, tengevolge van den terugval van den tinprijns op de wereldmarkt, de vooruitzichten op een bevredigend winstaandeel van het personeel dermate verminderd, dat het nog niet zeker is, of de aangegeven berekening van het winstaandeel wel voldoende zal blijken om bekwame krachten met handelservaring voor het verkoopkantoor te behouden of aan te trekken; mocht dit niet het geval blijken, dan zal de Regeering het aan het personeel uit te keeren gedeelte van de besparing op de verkoopskosten naar de behoefte moeten wijzigen.

De toekenning van het winstaandeel is tot het stafpersoneel beperkt, omdat slechts dit invloed heeft op de verkoopuitkomsten en onder particulier verband zal dienen, terwijl

zulks met het lagere administratieve personeel geen van beide het geval is.

Aangezien het personeel, dat aan de voortbrenging der Landsmijnbouwproducten deelneemt, thans als regel nog in 's Lands vasten dienst is, verkeert het in geheel andere conditie dan het bedoelde personeel van het verkoopkantoor; bovendien kan eerstbedoeld personeel geenerlei invloed uitoefenen op de verkoopuitkomsten. Daar het Bangkapersonneel wel invloed heeft op de productiekosten, is bij dat bedrijf de premiereregeling dan ook van de zelfkosten van het tin afhankelijk gesteld.

Wat de plannen aangaat om eene afzonderlijke regeling van het dienstverband voor het bedrijfspersoneel te treffen, welke zich beter aan de bedrijfseischen aanpast, deze zijn in hunne algemeenheid door de Regeering nog niet aanvaard; Zij acht het gewenscht voorloopig nog elk bijzonder geval, waarin dit wenschelijk is, op zich zelf te beoordeelen en het vraagstuk overigens bij de algemeene herziening der bezoldigings- en daarmede samenhangende regelingen nader in behandeling te nemen.

De vóórverkoop van een product waarbij het, zooals bij tin, om fluctuaties ten bedrage van vele millioenen gaat, kan zooveel teleurstelling en betalingsmoeilijkheden opleveren, waarvan de gevolgen ook voor het Land niet zijn te overzien, dat de Regeering geen vrijheid kan vinden den voorverkoop van de tinproductie als stelsel door te voeren.

Waar bij de thans gevolgde werkwijze het Gouvernement eenerzijds van elke stijging van de markt kan profiteeren en anderzijds bij daling der prijzen den verkoop kan matigen wordt door de Regeering met de leden, die op volledige vrijheid van handelen in deze aandrongen, ingestemd.

De arbeid van het kantoor voor sociale aangelegenheden heeft zich hoofdzakelijk bepaald tot het geven van adviezen aan den directeur van Gouvernementsbedrijven en aan verschillende dienst- en bedrijfsleiders, terwijl medegewerkt werd aan de taak van onderscheidene commissies op aanvraag gebied door de Regeering ingesteld. Uit den aard der zaak is het niet wel mogelijk van de resultaten van zoodanigen arbeid een volledige opsomming te geven. Zooals kan blijken uit de begrootingscijfers acht de Regeering bezuiniging op de kosten van dit kantoor mogelijk; of het mogelijk en wenschelijk zal zijn het naar het kantoor van arbeid over te brengen, zal t.z.t. nader worden overwogen.

Onderafdeeling 803. Verzoeningsraad. Op de in het Afdeelvingsverslag gestelde vraag, waaraan de groote vertraging in het samenstellen van het rapport van den Verzoeningsraad moet worden geweten, kan de Regeering niet ingaan wijl uit den aard zijner samenstelling en ook van zijn taak de Verzoeningsraad een zelfstandig werkend college is, dat zijne werkzaamheden naar eigen inzicht regelt, zoodat de oorzaken van bedoelde vertraging der Regeering niet bekend kunnen zijn.

Met betrekking tot de mogelijke publicatie van het te verwachten rapport moge worden verwezen naar hetgeen door den Regeeringsgemachtigde voor Gouvernementsbedrijven reeds in de Volksraadvergaderingen van 13 en 14 Juli en 17 November 1923 hierover is gezegd. (Handelingen Volksraad 1e gewone zitting 1923, 28e en 29e vergadering, blz. 952 en 993 en van de 2e gewone zitting 1923, 12e vergadering, blz. 333 en 343).

De beoordeeling van het nut van den Verzoeningsraad

zal de Regeering beter kunnen uitstellen tot na de kennisneming van zijn rapport.

De redenen, die den Spoorbond zouden nopen tot het terugtrekken uit den Raad van de door dien bond aangevozen leden, zijn tot dusver niet ter kennis van de Regeering gebracht.

Onderafdeeling 805. Postspaarbank. De Regeering stemt in met de leden, die o.m. met het oog op de in Nederland verkregen resultaten voorloopig nog bezwaar hadden tegen de instelling van een postchèque- en girodienst hier te lande.

Onderafdeeling 807. Waterkracht en Electriciteit. Aan den door enkele leden geuit wensch, om van de onder dezen dienst ressorteerende bedrijven bedrijfs- en kapitaalsramingen zoomede kapitaalsrekeningen in de toelichtingen tot de begroting op te nemen in denzelfden vorm als voor de andere bedrijven, kan worden voldaan zoodra de bouw der werken zal zijn beëindigd.

Aangezien dit met de „Werken voor de energievoorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte” waarschijnlijk aan het eind van dit jaar het geval zal kunnen zijn, kan ten opzichte van dit bedrijf de verlangde specificatie in de ontwerp-begroting voor 1926 tegemoet worden gezien.

Aangezien het echter te verwachten is dat in 1925 nog enkele werkzaamheden voor de volledige afwerking moeten plaats vinden en afbetaling van nog verschuldigde termijnen en verrekningen noodig zullen zijn is daarvoor op de ontwerp-begroting een bedrag van f 175 000 uitgetrokken.

Naar de thans bekende uitkomsten en de ramingen kan worden aangenomen, dat ultimo 1925 een totaal bedrag van 20,5 miljoen in de bedrijven in West-Java en op de Bandoengsche hoogvlakte zal zijn vastgelegd.

Het geraamde bedrijfsoverschot over 1925 bedraagt f 1 722 850, terwijl in dat jaar, in verband met den gemiddelden levensduur der bedrijfsonderdeelen, voor afschrijving benevens voor eene uitkeering van 6% rente over het geheele kapitaal benoodigd zal zijn een bedrag van rond f 1 450 000, zoodat boven de gemiddelde leeningrente nog een batig saldo voor 's Lands kas wordt verwacht van f 237 000.

De door eenige leden uitgesproken twijfel, of voortbestaan van den Dienst voor W. en E. als zelfstandig onderdeel wel gewettigd is, indien de Regeering geen plannen koestert, om spoedig en op belangrijke schaal tot den bouw van nieuwe waterkrachtwerken over te gaan, kan alleen worden verklaard uit een onvolledige kennis dezer leden met hetgeen door dezen dienst nog buiten den bouw van trachtwerken wordt en moet worden verricht. Volgens het n Staatsblad 1917 No. 468 opgenomen instellingsbesluit van dezen dienst bestaat de taak, die hij te vervullen heeft uit de verzorging van de belangen van den Staat en van het publiek op een aantal uiteenloopende gebieden, die in verschillende punten, waarvan slechts één betrekking heeft op den bouw van krachtwerken, nader zijn omschreven.

De omvangrijke werkzaamheden, verbonden aan: de behandeling van concessies voor waterkrachten en van vergunningen voor den aanleg en het gebruik van elektrische geleidingen, benevens het uitoefenen van toezicht op de naleving van de op deze concessies en ver-

gunningen betrekking hebbende bepalingen, waarmede immers de belangen van stroomgebruikers maar ook de veiligheid van lijf en goed ten nauwste samenhangen;

b. het opsporen, verkennen en inventariseeren van krachtbronnen, benevens de voorlichting van gegadigden en het voorkomen van roofofbouw op dit gebied;

c. het verrichten van geregelde, stelselmatige waterwaarnemingen (in 1923 bij 82 posten aan een 50 tal rivieren en meren, waarin belangrijke krachtbronnen voorkomen en de verwerking dezer hydrometrische gegevens;

d. de exploitatie van de groote waterkrachtbedrijven op de Bandoengsche hoogvlakte en in West-Java, benevens het voortdurend geven van advies en assistentie op electrotechnisch gebied aan de vele bedrijven en diensten, die meer of minder belangrijke elektrische installaties benutten,

rechtvaardigen alleen al het voortbestaan van dezen dienst ten volle. Bovendien zal de dienst voorshands als drager van de meeste kennis en ervaring op dit gebied een belangrijke rol blijven vervullen bij den te verwachten verdere uitbouw van hier te lande aanwezige krachtbronnen, ook indien deze uitbouw niet van gouvernementewege zal geschieden.

Van de 4 plaatsen van afdelingshoofd zijn op het oogenblik die van hoofd der electrotechnische afdeling en van hoofd der bedrijfsafdeeling niet vervuld. Dit is alleen mogelijk doordat het diensthoofd zelf bij voortdurende zich intensief met het werk bij die beide afdelingen bemoeit. In hoever deze toestand op den duur zal kunnen worden gehandhaafd, zal nader worden overwogen. Na gereedkomst van de onderhanden bouwwerken zal de uitgetrokken plaats van afdelingshoofd voor de bouwafdeeling althans voorloopig zeker wel onvervuld kunnen blijven, doch wijl nog niet vaststaat of en hoe het bij dien dienst in 1925 gedurende het geheele jaar zal loopen, is de formatie van 4 afdelingshoofden op de ontwerp-begroting nog aangehouden. De afzonderlijk uitgetrokken 2 onderafdelingshoofden genieten dezelfde bezoldiging welke zij als ingenieur zouden ontvangen, zoodat voor de vervulling van deze functies geen hoogere bedragen noodig zijn. De formatie van dit ingenieurscorps telt dus 5 hoogere z.g.n. keuzebetrekkingen op 33 ingenieurs, wat niet topzwaar is te noemen. Maar naar vermindering van personeel zal zooveel mogelijk worden gestreefd.

Met het oog op de hoeveelheid goederen en materialen, welke in het magazijn van W. en E. aanwezig is en die op einde 1923 te boek stond voor ruim f 442 000, zal voorloopig een eigen magazijn — zij het ook van betrekkelijk geringen omvang en onder eenvoudig beheer — gehandhaafd moeten blijven.

Het magazijn is op het oogenblik ondergebracht in daarvoor beschikbare gebouwen van de S.S. en onder het beheer gesteld van een magazijnmeester op een bezoldiging van f 300 's maands.

De in het Afdelingsverslag genoemde bedragen welke op de ontwerp-begroting uitgetrokken zouden zijn voor uitbreiding en nieuwe werken en voor personeelsvoorziening zijn niet geheel juist. Voor aanleg en uitbreiding van werken is f 2 005 000 uitgetrokken, terwijl voor het ten behoeve van dien aanleg en uitbreiding benoodigde personeel een bedrag van slechts f 220 025 is opgebracht.

De verhouding tusschen bedoelde uitgaven is vrijwel dezelfde als in het jaar 1921, toen tegenover rond 4,3 miljoen gulden voor de uitvoering van werken een be-

drag stond van rond f 430 000 voor de daarvoor benoedigde personeele uitgaven.

Aan dergelijke verhoudingscijfers mag intusschen niet te veel waarde worden gehecht, aangezien de grootte van de te verwerken bedragen niet steeds een juist beeld geeft van de daarvoor te verrichten arbeid en bij eene snelle vermindering van het te verwerken bedrag de verhouding meesfal ongunstiger wordt.

Ten aanzien van het verzoek om inlichtingen omtrent slechte resultaten bij een nabij Pengalengan in aanbouw zijnd werk kan worden medegedeeld dat tegenvallers zijn ondervonden bij de werken aan de Siteo Tjileuntja en in het bijzonder bij de groote dalafsluiting bij Poelo, waardoor de raming van dit onderdeel werd overschreden. Hierbij moet echter in 't oog worden gehouden dat een dam, voldoende aan de in het onderhavig geval te stellen eischen, in een bodem als hier aanwezig was hier te lande nog nergens was uitgevoerd, zoodat op dit punt geen ervaring bestond. Bovendien is de verbetering van den grondslag van den afsluitdam kostbaar geworden, doordat bij de ontgraving de ondergrond veel ongunstiger bleek te zijn dan de boringen deden verwachten.

Inmiddels bleven de kosten van de gevolgde bouwwijze, niettegenstaande de tegenvallers toch nog lager dan die van de andere voor dergelijke afsluitdammen gebruikelijke constructies.

De voorwaarden, waarop plaatselijke electriciteitsvergunningen worden verleend, zijn erop gericht om aan de overheid (Gouvernement en locale raden) een belangrijke mate van medezeggenschap inzake de grondslagen der technische inrichting en de exploitatie der tot stand komende electriciteitsbedrijven te verschaffen. Dit geschiedt met het doel om het ontstaan van een economisch systeem van electriciteitsvoorziening te kunnen bevorderen, wanneer te zijner tijd de omstandigheden in het betrekken gebied daarvoor gunstig zullen zijn. Overigens worden steeds naastingsbepalingen opgenomen, welke de mogelijkheid openen na een twaalfal jaren de betrokken bedrijven over te nemen.

In bijzondere gevallen wordt ook aan deelneming in dergelijke bedrijven door de Overheid — niet alleen door het Gouvernement doch ook door locale gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen — de noodige aandacht geschonken, zooals blijkt uit de oprichting van het thans zoowel in bedrijfs-technischen als in financieelen zin reeds zeer geslaagde gemengde bedrijf GEBEO voor de electriciteitsvoorziening van de Bandoengsche hoogvlakte, uit de voorgenomen oprichting van een soortgelijk gemengd bedrijf voor Buitenzorg en uit het voorstel tot deelname in een gemengd waterkrachtbedrijf in Oost-Java dat bij onderafdeeling 812A is toegelicht.

Het komt de Regeering voor dat de systematische wijze, waarop de electriciteitsvoorziening hier te lande wordt geleid de vergelijking met wat op dit gebied wordt te zien gegeven in andere deelen der wereld en vooral in Nederland zeer wel kan doorstaan.

Het aandeel der beheersuitgaven van den dienst dat ten laste der kapitaalrekening komt dient te worden bepaald naar den arbeid die voor de uit te voeren werken moet worden verricht en kan uitteraard niet alleen naar de grootte van de te verwerken bedragen worden afgemeten. Het in rekening gebrachte aandeel van f 110 000 moet geacht worden in overeenstemming te zijn met de werkzaamheden

welke de bouwwerken van het centrale kantoor van den dienst eischen.

De dienstautocardielen van het hoofdkantoor van den dienst voor W. en E. zijn bestemd om de verbinding tusschen dat kantoor en de verschillende in de bergen liggende waarnemingsposten en reeds in bedrijf zijnde waterkrachtstations te onderhouden. Zij moeten dus bijna uitsluitend gebruikt worden voor ritten in zeer geaccidenteed terrein en vaak over slechte wegen, waardoor zij aan groote slijtage onderhevig zijn. Bovendien zijn na begin 1921 geen nieuwe wagens meer aangeschaft. In verband hiermede kan het voor aanschaffing, onderhoud en bediening der wagens uitgetrokken bedrag van f 15 000 niet te hoog worden genoemd.

De in 1921 onderhanden waterkrachtwerken waarvan sprake is in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingverslag begrooting 1922 (Iste gewone zitting 1921, Onderw. I — Afdeling VIII: stuk 19, blz. 7) zijn met het oog op de financieele omstandigheden in een langzamer tempo uitgevoerd, dan oorspronkelijk was voorgenomen, waarbij de werkzaamheden aan het waterkrachtwerk Kratjak zelfs tijdelijk zijn stilgelegd. Als gevolg hiervan bleef een gedeelte der daarvoor bestemde credieten in vorige begrootingsjaren onverwerkt en moesten op de begrootingen voor 1923 en 1924 nog nader gelden voor de voltooiing van deze werken worden uitgetrokken. Mede dienen de op die begrootingen uitgetrokken gelden voor andere werken welke een ondeelbaar geheel vormen met de werken voor de energievoorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte, voor welk doel de credieten werden aangevraagd en verleend (waterkrachtwerk Lamadjang, stoomeentrale Dajeuh-Kolot, transformatorstation Malabar enz.). Voorts werden nog enkele werken n.l. het waterkrachtwerk Oebroeg en dat bij Dago met het oog op de snelle toename van het stroom-verbruik dadelijk reeds voor een grootere capaciteit uitgevoerd dan aanvankelijk in de bedoeling lag en hebben mitsdien ook meer gekost dan oorspronkelijk werd geraamd. Voor 1925 is gerekend op afwerking van het waterkrachtwerk Kratjak. De overige werken komen in hoofdzaak tegen het einde van dit jaar gereed. Waar het echter, als hooger gezegd, te verwachten is, dat voor de afwerking en afbetaling van de laatste leveringstermijnen en vorderingen in 1925 nog over een klein crediet beschikt zal moeten worden is voor dat doel nog een post van f 175 000 opgebracht.

Ter naçere toelichting van de uitgetrokken posten van f 150 000 en f 80 000 voor noodzakelijke kleinere uitbreidingen en verbeteringen van de bestaande electriciteitsbedrijven, wordt medegedeeld dat die bedragen bestemd zijn voor capaciteitsuitbreidingen, die door de ontwikkeling van het electriciteitsgebruik noodzakelijk worden. Voor dit doel is voor het Electriciteitsbedrijf op de Bandoengsche Hoogvlakte f 75 000 op hoofdstuk II en f 30 000 op Hoofdstuk I en voor het Electriciteitsbedrijf West-Java f 75 000 resp. f 50 000 opgebracht.

Het opbrengen van een dergelijken post is onvermijdelijk, indien bij den opzet der werken aan den eisch van economie voldaan is, waarbij de werken erop zijn ingericht dat steeds geleidelijk en te juister tijd, doch ook niet eerder, door bijplaatsing van machines, enz. op korten termijn aan alle optredende energiebehoeften kan worden voldaan.

Indien met het aanvragen van gelden voor dergelijke doeleinden gewacht werd, totdat de hierbedoelde energie-

behoefte reeds bestaat zou het bedrijf steeds te laat komen, waardoor het vertrouwen in het bedrijf zou verdwijnen, de afnemers zouden worden gedupeerd, en het Land geldelijk zou worden benadeeld.

Hervatting van den tijdelijk uitgestelden bouw van het waterkrachtwerk Kratjak wordt noodzakelijk, aangezien becijferd is dat bij een normale ontwikkeling van den stroomafzet in het jaar 1927 door het waterkrachtwerk Oebroeg niet meer voldoende electriciteit zal kunnen worden geleverd en dat de benodigde elektrische kracht dan goedkoper kan worden verkregen uit Kratjak dan uit de stoomcentrale van de Nederlandsch-Indische Gasmatschappij.

Bij deze becijfering is de elektrische tractie op het baanvak Manggarai—Buitenzorg buiten beschouwing gelaten.

Onderafdeeling 808. Dienst van het Toezicht. De sedert enkele maanden bij dezen dienst werkzaam gestelde ambtenaar, die de administrateursplaats zal moeten bezetten, is bestemd om een goed deel van den tot dusver door een naar Europa vertrokken en niet-vervangen hoofdgenieur verrichten arbeid over te nemen en voort te zetten. Aangezien de bezoldiging van een administrateur aanmerkelijk lager is dan die van een hoofdgenieur beteekent die vervanging dus een bezuiniging. Na zijne plaatsing werd hem aanvankelijk de samenstelling van het jaarverslag opgedragen, omdat te dien aanzien achterstand viel in te halen en omdat hij zich daarbij van zelf op de hoogte moest stellen van vele aanhangige zaken en de wijze van behandeling daarvan.

Onderafdeeling 810. Opiumbereiding. Het voorstel tot toekenning van premies aan het personeel van de opiumfabriek is nog in overweging in verband met eene regeling van die materie voor de mijnbedrijven.

De voor 1925 geraamde aankoop van ruw opium is niet in strijd met de door den Minister van Koloniën in de Tweede Kamer gedane mededeeling, wijl die aankoop nog blijft beneden het verbruik.

Het interen op de voorraden ruw opium heeft plaats kunnen hebben, doordat in verband met het sterk verminderen van het debiet een te groote voorraad was ontstaan. Dat interen geschiedde teneinde renteverlies te voorkomen.

Zoodra de voorraden wederom op normaal peil zijn gebracht, (hetgeen vermoedelijk in 1926 het geval zal zijn) zal met regelmatige aanschaffing worden voortgegaan. Dit zal echter geen invloed op den prijs hebben, omdat de aanschaffing geschiedt op een met de Britsch-Indische Regeering gesloten overeenkomst tegen een vasten prijs onafhankelijk van de benodigde hoeveelheid.

De afschrijvingen bij de opiumfabriek geschieden, evenals bij de andere Landsbedrijven naar door den Gouvernements-accountantsdienst vastgestelde regelen (zie gedrukt stuk Volksraad, 1e gewone zitting 1923, Onderwerp I — Afd. VII: stuk 18, blz. 8).

Het in de opiumfabriek nog vastgelegde kapitaal, of met andere woorden gezegd de boekwaarde der bezittingen van het bedrijf der opiumfabriek, is zoo klein omdat reeds vele jaren achtereen belangrijk meer werd afgeschreven dan aan het kapitaal, door uitbreidingen, enz. is toegevoegd.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij. De opmerking, dat voor 1925 op een vermeerdering van uit-

gaven van f 88 670 moet gerekend worden voor de Landsdrukkerij, berust op een misverstand.

Voor 1925 is hetzelfde bedrag geraamd als voor 1924, n.l. f 1 195 060.

Door de Regeering is in verband met de gereedkomst van de nieuwe drukkerij thans bepaald, dat de Landsdiensten zich voor hunne drukwerken in de eerste plaats tot de Landsdrukkerij hebben te wenden.

Maatregelen tot opheffing van de afzonderlijke drukkerijen, die tijdens de jaren van onvoldoende capaciteit der centrale drukkerij bij verschillende diensten waren ontstaan, zijn reeds getroffen, zoodat voor instelling van een commissie, om na te gaan in hoeverre die opheffing mogelijk is, geen aanleiding meer bestaat.

Dat de tegenwoordige Landsdrukkerij niet over voldoende technisch onderlegd toezicht houdend personeel zou beschikken, kan niet worden toegegeven.

Naar aanleiding van de gemaakte opmerking dat veel te hooge loonen worden uitbetaald aan ondergeschikt Europeesch personeel, dat zonder bezwaar door goedkoper werkkrachten zou kunnen worden vervangen, zal nader worden onderzocht in hoeverre het vervangen van Europeesche werklieden door niet-Europeesche mogelijk is.

Ook bij dit bedrijf geschieden de afschrijvingen naar door den Gouvernements-accountantsdienst vastgestelde regelen (verg. blz. 27 en 28 van het jaarverslag der Landsdrukkerij over 1922).

Op de uitgaven voor nieuwe inrichtingen wordt eerst afgeschreven in het jaar volgende op dat, waarop die uitbreidingen in bedrijf zijn gebracht.

Het voorschrift van Staatsblad 1919 No. 783, betreffende de verplichting tot het doen drukken van de zg. standmodellen bij de Landsdrukkerij, is nog steeds van kracht.

Indien alle landsdrukwerken bij de Landsdrukkerij worden vervaardigd, zullen, aangezien dit bedrijf tegen zelfkosprijs werkt, de prijzen per eenheid automatisch dalen.

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen (Ond. I — Afd. I, stuk 8 blz. 11) werd medegedeeld zal na de totstandkoming der bedrijvenwet tot een nieuwe vaststelling der kapitaalswaarde van verschillende bedrijven moeten worden overgegaan.

Daarbij zal tevens de door sommige leden gewenschte kapitaalsafschrijving wegens crisisuitgaven onder de oogen worden gezien.

Voorshands zullen echter door centraliseering van het drukwerk bij de eenmaal bestaande grootste drukkerij de zelfkosten zoo laag mogelijk gehouden moeten worden.

Behalve de gebruikelijke gelden voor vernieuwing van letters en letterspecie en die gedurende de jaren 1924 en 1925 voor aanschaffing van eenig meubilair voor de inrichting van het nieuwe gebouw, zijn op deze begrootingsafdeeling noch in 1924, noch in 1925, gelden voor uitbreiding aangevraagd.

Ook voor de beoordeeling van de vraag of het niet zeer ongewenscht is nog gelden voor uitbreiding toe te staan, is derhalve de instelling van een commissie niet noodig.

Voor welk bedrag de oude gebouwen der Landsdrukkerij bij de overdracht daarvan aan de Commissie voor de Volkslectuur in balans zullen worden gebracht is nog niet beslist.

Onderafdeeling 812. Mijnwezen. De schade-loosstellingen, welke in uitzicht zijn gesteld aan de als gevolg

der vroeger gevolgde mijnbouwpolitiek teleurgestelde aanvragers van mijnbouwkundige opsporingen, kunnen nu het overleg met het Opperbestuur is beëindigd thans spoedig worden vastgesteld.

De vorenbedoelde, een twaalfal jaren geleden toegepaste mijnbouwpolitiek heeft geleid tot de laatste mijnwetwijziging in 1919, waarbij de zgn. *b* delfstoffen (voornamelijk petroleum en kolen) aan de normale werking der mijnwet zijn onttrokken, zoodat voor deze delfstoffen geen enkele mijnconcessie door de Indische Regeering meer kan worden verleend, doch voor het uitgeven van ontginningsrechten terzake de voorafgaande machtiging van den wetgever vereischt wordt. Door de Regeering wordt intusschen getracht die uitgifte zooveel als in Haar vermogen ligt te bevorderen.

Ten aanzien van de andere, de zgn. *a* delfstoffen is de mijnrechtelijke toestand ongewijzigd gebleven, waarbij dus uit de ontdekking eener delfstof door den houder eener opsporingsvergunning, aan welke ontdekking wettelijk zeer lage eischen worden gesteld, van zelf het ontginningsrecht voor die delfstof voortvloeit. De vroeger voor deze opsporingen gereserveerde vrij uitgestrekte gebieden, zijn in de laatste jaren in zeer sterke mate geslonken, terwijl de door het stilleggen der behandeling destijds van hoogerhand veroorzaakte ernstige opstapeling van aanvragen thans is opgeruimd en mede geheel tot de geschiedenis behoort. De Regeering acht thans op dit punt geen gegronde reden van klagen meer aanwezig.

Waar bij de overbrenging van den dienst van den Mijnbouw het op het hoofdkantoor van dien dienst tewerkgesteld personeel wordt overgeplaatst op geheel dezelfde wijze als de overplaatsing van ambtenaren in het algemeen geschiedt, bestaat er naar de meening van de Regeering geen behoorlijken grond om na speciaal voor dit personeel af te wijken van de in Stbl. 1917 No. 41 vastgestelde regelen voor de verstreking van voorschotten bij overplaatsing.

Onderdeel a. Hoofdkantoor. Aan de leden, die er hunne bevreemding over uitspraken, dat het hoofdbureau van den dienst van den Mijnbouw zonder voorafgaande raadpleging van den Volksraad naar Bandoeng is verplaatst, moge in herinnering worden gebracht dat in de Memorie van Antwoord bij de behandeling der ontwerp-begrooiting voor 1923 (vergel. Gedrukt. Volksraad 1e gew. zitting 1922, Ond. I — Afd. VIII: stuk 18, blz. 2) reeds werd medegedeeld, dat het niet in de bedoeling van de Regeering lag om thans nog terug te komen van de door den begrooingswetgever genomen en van 1918 af reeds in uitvoering zijnde beslissing tot overbrenging van het departement van Gouvernementsbedrijven. Daaraan werd toegevoegd, dat de nog niet overgebrachte, nog te Batavia aanwezige onderdeelen, met uitzondering slechts van de hiervoren reeds genoemde, geleidelijk naar Bandoeng zouden overgaan. Wanneer de dienst van den mijnbouw niet naar Bandoeng zou zijn overgebracht zou er meer aanleiding aanwezig zijn geweest om den Volksraad te raadplegen.

Intusschen is, alvorens tot de verplaatsing over te gaan, door het hoofd van den dienst van Mijnbouw nogmaals nauwkeurig nagegaan of er sprake van kon zijn, dat het contact met den handel te Batavia bij het hoofdbureau van dezen dienst zoodanig zou zijn geworden, dat zich eenig nieuw of grooter bezwaar met betrekking daarop zou hebben ontwikkeld. Het tegendeel bleek bij dit onderzoek eerder het geval, zoodat de Regeering geen aanleiding heeft kunnen vinden om de overbrenging, waarmede het alge-

meen dienstbelang in méér dan een opzicht gebaat is, langer uit te stellen.

Onderdeel c. Mijnverordeningen. De door sommige leden te kunnen gegeven meening dat een mijnwetgeving slechts tot haar recht kan komen door eene praktische, niet al te formeele toepassing wordt door de Regeering gedeeld. Door den dienst der mijnverordeningen wordt dan ook in deze richting zooveel mogelijk een vlotte afdoening van zaken bevorderd.

De aan een met langdurige en veelzijdige ondervinding op mijnbouwkundig gebied toegerusten ingenieur, in samenwerking met een op wetgevend gebied ervaren jurist, gegeven opdracht tot herziening der mijnwetgeving beoogt in de eerste plaats de voltooiing der voorbereiding van reeds lang noodig gebleken technisch-legislatieve wijzigingen in de mijnwetgeving, waaronder ook behoort eene herziening der mijnordonnantie. Daarbij zijn o.a. aan de orde partiele herzieningen van de titels II, IV en V der mijnordonnantie ten doel hebbende de behandeling van aanvragen om mijnrechten zooveel doenlijk te bekorten en te vereenvoudigen. Verder ligt het in de bedoeling om, zonder vertraging van het eerstgenoemde deel der opdracht, eene critisch vergelijkende studie te leveren van de jongste ontwikkeling der mijnwetgeving in andere landen en in het bijzonder van de koloniale landen. Daarmede zullen de noodzakelijke grondstoffen verzameld worden, waaruit een nieuwe mijnwetgeving zal kunnen worden opgebouwd, welke gericht zal moeten zijn op een zoo snel mogelijke ontwikkeling onzer mijnbouw-industrie met inachtneming der politieke economische en fiscale belangen van het Land.

De eijfers, die uit „Mijnwezen” in de Locomotief van 7 Mei j.l. werden overgenomen inzake het aantal afgewezen en ingewilligde aanvragen voor mijnbouwkundige opsporingen, waren wel juist, doch de daaruit getrokken concludeerende suggestie was het niet.

De schijnbare wanverhouding van het aantal afgewezen tegenover het aantal toegewezen aanvragen — in het artikel worden de getallen 800 en 149 genoemd — is namelijk het gevolg van de door aanvragers toegepaste praktijk van indiening van tientallen aanvragen voor hetzelfde terrein, van welke aanvragen er uitteraard slechts één kan worden toegewezen.

Deze massa-aanvragen beperken zich practisch tot enkele gewesten.

Bij onderzoek is gebleken dat van de 800 in de Locomotief bedoelde afgewezen aanvragen er 567 het gewest Palembang en 185 het gewest Djambi betroffen, in welke gewesten die eigenaardige methode juist op groote schaal door de aanvragers werd toegepast.

Onderdeel f. Opsporingsdienst. Met de beide proefboringen op Poeloe Boenjoe werden tot nog toe wel twee gaslagen, maar nog geen olielaag aangeboord.

Omtrent de gedraglijn, welke ten aanzien van Boenjoe zal worden gevolgd, kan thans nog geene beslissing worden genomen.

Met betrekking tot de goudvindplaatsen in het Soekaboemische kan worden medegedeeld dat bij het tot nog toe verrichte meer het karakter van verkenningen dragend terrein-onderzoek wel goudafzettingen over eenige uitgestrektheid zijn aangetoond, maar dat eerst een dieper gaande en kostbare exploratie nitsluitel zou kunnen ge-

ven over de mogelijkheid van eene winstgevende exploitatie. In verband hiermede ligt het in de bedoeling het vooronderzoek in dit stadium af te sluiten en voor de verdere exploratie en eventuele ontginning geschikte particuliere gegadigden te vinden.

De op blz. 7 onder c. van de Memorie van Toelichting bedoelde betrekking van administrateur (van f 700 tot f 1000) vormt geen uitbreiding der personeelformatie, doch beteekent integendeel eene bezuiniging omdat tegelijk de betrekking van „Hoofd van de afdeling algemeene zaken van Mijnrechtelijken aard” (van f 800 tot f 1100) is ingetrokken. Men leze de toelichting iets verder op dezelfde bladzijde.

De onder d en f aangegeven wijzigingen houden verband met de bezetting van het kantoor, welke in plaats van 2 eerste commiezen, 1 referendaris vereischt.

Mitsdien betreft het hier geen kwestie van bezuiniging, doch van betere organisatie voor hetzelfde geld.

Tegenover de mogelijke voordeelen eener scheiding tusschen het hogere personeel van den opsporingsdienst en dat van de mijnbedrijven heeft de ondervinding van vele jaren een niet te onderschatten nadeel leeren kennen. Dat nadeel is dat slechts zeer enkelen genegen en ook lichamelijk in staat blijken om gedurende het grootste gedeelte van hunnen diensttijd aan de buitengewone eischen, die het rimboewerk bij dien dienst aan het gestel en het familieleven der plaatselijke leiders stelt, te blijven voldoen. Daarom heeft de Regeering vooralsnog bezwaar tegen die scheiding.

Onderdeel h. Grondpeilwezen. De leden, die opmerken, dat de inkomsten van het grondpeilwezen aanmerkelijk geringer zijn geworden, verloren daarbij uit het oog dat, terwijl voor 1925 een bedrag van f 1500 minder aan inkomsten is geraamd dan voor 1924, de vermindering van uitgaven voor 1925 ten opzichte van dit jaar op f 31 120 is gesteld, zoodat een bezuiniging op de uitgaven van dien dienst niet alleen is overwogen, doch ook terdege is toegepast.

Onderdeel k. Goud- en zilvermijnen in Bengkoeloe. Het bedrijf der Tambang Sawahmijnen is als gevolg van de in het vorig jaar reeds vermelde aanvangsmoeilijkheden (Gedr. stuk Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz 10, tweede kolom) eerst in het laatste kwartaal van 1923 wat meer regelmatig gaan loopen.

De opbrengst in dat kwartaal heeft bedragen f 284 062 waartegenover een bedrag van f 193 200 aan bedrijfsuitgaven.

Gebleken is dat de verleden jaar met „kinderziekten” aangeduide moeilijkheden, welke zijn ondervonden bij dit niet alleen nieuw opgerichte maar ook volgens een geheel nieuw procédé werkend bedrijf, inderdaad geleidelijk worden overwonnen. De reductieafdeeling, het hier uitgevonden onderdeel van het nieuwe procédé, is in hoofdzaak geslaagd, doch werkt nog niet op volle capaciteit. Aan den ingenieur Caron — die het grootste aandeel heeft gehad in de uitdenking en de technische uitwerking van het nieuwe procédé, waardoor edelmetaalertsen van de samenstelling als die te Tambang Sawah eerst voor eene meer economische verwerking toegankelijk zijn geworden — werd opdracht gegeven om tijdens zijn buitenlandsch verlof in het afgelopen jaar de nog ondervonden technische moeilijkheden in studie te nemen. Als resultaat daarvan is gebleken dat door betrekkelijk eenvoudige verbeteringen de bestaande bezwaren kunnen

worden ondervangen; met de daarvoor reeds gedeeltelijk aangebrachte materialen is men thans bezig die verbeteringen aan te brengen onder persoonlijke leiding van genoemden ingenieur, die na terugkomst van Amerika te Tambang Sawah werkzaam is gesteld.

Een onderzoek door een deskundige uit het buitenland naar de mogelijkheid tot loonende exploitatie dezer mijn, zooals door enkele leden wordt aanbevolen, lijkt der Regeering niet meer noodig en zou bovendien kostbaar en waarschijnlijk volkomen nutteloos zijn, al was het alleen reeds hierom, dat die buitenlander in het nieuwe en ook voor hem uitteraard nog vreemde verwerkingsprocédé slechts ter plaatse bij de daar thans aanwezige Nederlandsche deskundigen zijne ervaring zou kunnen opdoen.

De opmerking in het Verslag betreffende de definitieve vaststelling der kapitaalrekening in verband met het gereedkomen der mijn keert het vraagstuk juist om!

Het gereedkomen van het bedrijf is niet afhankelijk van de vaststelling der kapitaalrekening, doch deze rekening kan eerst behoorlijk opgesteld worden en dan zin hebben na de voltooiing der mijn.

De boekingen, welke elk jaar in de eenmaal opgezette kapitaalrekening zullen moeten plaats hebben, leveren geen bedenking op.

De voor 1925 geschatte ertsproductie van 45.000 ton kan worden verwerkt met de normale capaciteit van twee reductie-ovens, terwijl er ten slotte nog een in reserve zal komen te staan na de volledige verbetering en afwerking van de reductieafdeeling. De opbrengst der Tambang Sawah ertsen is geraamd op gemiddeld f 60 per ton erts. Waar de uit het Gedang-ilir rif afkomstige ertsen laatstelijk deze opbrengst per ton reeds beduidend hebben overschreden en men bovendien in aanmerking moet nemen, dat met de verbetering der reductieafdeeling ook de zilver-extractie zal verbeteren, — is de geraamde gemiddelde opbrengst zeker niet te hoog te noemen.

De zeer voorloopig op een rond bedrag van f 500 000 aangenomen jaarlijkse afschrijving berust op een geschatte leeftijd van 10 à 15 jaar en een totaal af te schrijven bedrag van f 6.5 miljoen, waarop blijkens de ten vorigen jare gegeven toelichting ongeveer moest worden gerekend.

De hier bedoelde raming werd door het departement van Gouvernementsbedrijven ontvangen van het betrokken diensthoofd. Het door den hoofdingenieur Hövig in de aangehaalde publicatie genoemde bedrag van f 8 miljoen heeft dan ook de bijzondere aandacht van het departementshoofd getrokken.

De definitieve cijfers worden thans in samenwerking met den Gouvernements-accountantsdienst vastgesteld.

Ook door de Regeering wordt het wenschelijk geacht om de kapitaalsuitgaven voor de voltooide mijnen in het algemeen niet te doen uitgaan boven de afschrijvingen; uitzondering op dien algemeenen regel dient te worden gemaakt voor die kapitaalsuitgaven, welke niet slechts dienen tot de steeds noodige verbetering of moderniseering van de bedrijfsinstallaties, doch bepaaldelijk het rendement van het bedrijf zullen vergrooten.

De aan de goud- en zilvermijnen in 1925 te besteden kapitaalsuitgaven blijven zeer belangrijk beneden de geraamde afschrijving.

Het bedrag der netto-opbrengst ad f 1.1 miljoen verkrijgt men door van het bedrijfsoverschot de som der geschatte afschrijving ad f 500 000 in mindering te brengen, waardoor die geraamde netto-opbrengst een basis zou kun-

nen opleveren voor eene eventuele vergelijking met de bedrijfsresultaten van een particulier mijnbedrijf.

Onderdeel m. Tin. De bekend zijnde ertsreserve van het Bangkatinbedrijf bedroeg per 1 Maart 1924 rond 5 000 000 picols tin.

De vermindering van het voor seetiebooronderzoek in 1925 uitgetrokken bedrag houdt verband met vermindering van het noodig geachte aantal boorploegen tot een vijftigtal en met de lagere kosten per boorploeg; het aantal boorploegen is gebaseerd op het handhaven eener ertsreserve voor 15 jaren bij de huidige jaarproductie van 300.000 picols.

In verband hiermede worden uitgaven voor een bijzonderen maatregel als een algemeene verkenning van Bangka voorloopig niet dringend noodig geacht.

Het verschil tusschen de bedragen, welke op blz. 58 der toelichting en op blz. 5 van stuk F genoemd worden als meevaller op de tinontvangsten over 1923, wordt veroorzaakt door de omstandigheid, dat het bedrag van f 16 miljoen de gunstiger uitkomst is over het bedrijfsjaar, dat in verband met de bijzondere verhoudingen op Bangka van begin Maart tot ultimo Februari loopt, terwijl de opgave in stuk F ad. f 11 miljoen betrekking heeft op de bedragen, die ten bate van het dienstjaar 1923 op de begrotingsrekening werden geboekt.

Beide zijn overigens voorloopige in globale cijfers gedane opgaven.

De sterke uitbreiding der elektrische centrale en van de electro-mechanische outillage der mijnen was noodig, niet alleen om in verband met de binnen enkele jaren met ± 100.000 picol opgevoerde jaarproductie, minder afhankelijk te zijn van den min of meer onberekenbaren factor, welke voor de bedrijfszekerheid schuilt in de werving van het Chineesche werkvolk, maar ook uit de overweging dat bij de voortschrijdende exploitatie diepere en lastiger te bewerken terreinen in ontginning komen, waarbij de handenarbeid steeds meer moet worden geholpen of vervangen door machinale hulpmiddelen.

Indien men niet over het hoofd ziet, dat met die meerdere 100.000 picols alleen in het jaar 1923 reeds een schoone winst van bijna tien miljoen gulden is verkregen, valt er aan het nut eener tijdige capaciteit-vergrooting en -verzekering welke een paar miljoen heeft gekost moeilijk te twifelen.

Overigens is het kapitaalsbedrag dat in het uiterst winstgevende Bangka-bedrijf is vastgelegd in betrekkelijken zin, namelijk zoowel in verband met de bovenvermelde tinreserve als met de waarde der jaarlijksche productie zeer klein te noemen.

Het vastgelegde kapitaal bedraagt niet meer dan f 2,70 per picol van de tinreserve op 1 Maart jl., terwijl de winst welke per picol gemaakt wordt, geraamd is op meer dan het twintigvoudige van dat bedrag en de winst welke in 1923 werkelijk gemaakt is, ongeveer het dertigvoudige heeft bedragen.

Waar bovendien, nadat van dat kapitaal ongeveer een tiende deel afgeschreven wordt (de reserve strekt voor meer dan 15 jaren) van het thans behoorlijk geoutilleerde en gemoderniseerde bedrijf bij den matig geraamden gemiddelden verkoopprijs jaarlijks een schoone winst van rond twintig miljoen te verwachten is, kan de Regeering het in Bangka vastgelegde kapitaal van ± 13,4 miljoen niet bedenkelijk groot vinden.

Onderdeel n. Steenkolenmijnen. De in den laatsten tijd op de vrije markt voor de gouvernementskolen bedongen prijzen varieeren althans voor ladingkolen f.o.b. afscheephaven geleverd tusschen f 11.50 per ton te Stagen (Poelau Laoet) tot f 16.50 te Kertopati (Palembang). Voor bunkercolen wordt uiteraard een hooger prijs bedongen.

De publicering der jaarverslagen van 's Lands kolenmijnen heeft vertraging ondervonden ten gevolge van een gedachtenwisseling tusschen de Regeering, het hoofd van den Gouvernements-accountantsdienst en de directeuren van Gouvernementsbedrijven en van Financiën omtrent de toepassing van extra-afschrijvingen op de boekwaarde dezer bedrijven uit de groote winsten der z.g. topjaren 1919, 1920 en 1921.

Het werd niet gewenscht geacht de verslagen met de jaarcijfers het licht te doen zien alvorens in deze aangelegenheid door de Regeering een beslissing was genomen, aangezien hangende die beslissing toch niet anders dan voorloopige cijfers zouden kunnen worden gegeven, terwijl de Volksraad immers uit de in Juni 1923 gepubliceerde uitgave: „Voorloopige bedrijfscijfers over 1922" reeds een vrij nauwkeurig inzicht in de financiële resultaten der kolenmijnen had gekregen.

Intusschen heeft de Regeering echter besloten, in afwachting van de totstandkoming der bedrijvenwet, in deze verslagen de tot dusver gevolgde wijze van samenstelling der balansen niet meer te wijzigen. Mitsdien zijn in de balans en winst- en verliesrekeningen der onlangs verschenen jaarverslagen der kolenmijnen geen extra-afschrijvingen opgenomen.

Onderdeel o. Oembilin. De voor de Oembilinmijnen geraamde post ad f 991 000 voor kapitaalsuitgaven is bestemd voor voorbereidingswerk, voor den bouw van arbeiderswoningen en verder voor eene meer economische machinale uitrusting der ontginning. Alle uitgaven, die zeker niet op de exploitatie, maar op de kapitaalrekening dienen te worden geboekt.

Onderdeel q. Poelau Laoet. Met verwijzing naar hetgeen omtrent de briketteeringsproeven van kolengruis in de 1ste gewone zitting 1923 van den Volksraad (Handelingen blz. 724, 900, 956, 960, 961 en 991) werd opgemerkt kan thans worden medegedeeld dat die proeven met verschillende bindmiddelen zijn voortgezet en dat men er thans in geslaagd is een briket met inheemsch petroleumpek als bindmiddel te vervaardigen, welke aan hooge eischen voldoet. Rapporten en berichten van Marine en Staatsspoorwegen over de briketkwaliteit zijn onverdeeld gunstig. Ook de stookwaarde van de briket, vergeleken bij die van de oorspronkelijke kool, is hoog als gevolg van de zeer geringe verstuvings- en roosterverliezen, vooral bij het stoken met sterk geforceerden trek.

In het loopende jaar is men met briketteering op wat grooter schaal begonnen om met de vervaardigde briket proeven in het groot en over langeren duur te kunnen nemen. De gemiddelde kostprijs per ton briket, geleverd loco wagon fabriek inclusief afschrijving en waarbij alle manipulatie- en transportkosten van het gruis van de mijn tot aan de fabriek zijn begrepen, heeft daarbij bedragen f 20.11, terwijl de waarde der briket in vergelijking met de tegenwoordige kolenprijzen al naar gelang van de kwaliteit op f 28 à f 30 per ton kan worden gesteld.

Moeilijkheden worden nog ondervonden door de wisselende kwaliteit van het geleverde pek, maar de inheemsche industrie zal er naar het zich laat aanzien wel in slagen een petroleumpek van goede en van uniforme kwaliteit te leveren.

Uit het briketgruis van de Boekit-Asammijnen wordt een briket van marinekwaliteit vervaardigd, terwijl een tweede soort briket verkregen wordt uit Oembilinggruis en uit een mengsel van Boekit-Asam- en Poelau-Laoetgruis.

Het Poelau-Laoetgruis kan vanwege het hogere watergehalte nog niet onvermengd worden gebriketteerd, terwijl door het hooge aschgehalte de briket ook van minder kwaliteit is. Op de mijn worden thans proeven genomen met veredeling van het gruis door verwassching; hieromtrent zijn nog geen gegevens bekend.

Hoewel de thans verkregen zeer gunstige resultaten der proefbriketteering een nieuw perspectief openen voor onze kolenmijnen, dient een eindoordeel met betrekking tot de oprichting van groote briketfabrieken te worden opgeschort totdat alle gegevens ter zake volledig bekend en in het bijzonder ook meerdere ervaringen betreffende de deugzaamheid bij langdurigen opslag verzameld zijn.

De verkooksing der Poelau Laoetkool is voor zoover het de thans ontgonnen kolenlagen betreft niet geslaagd. Beter verwachtingen worden gekoesterd van de zgn. Soengoe-kool afkomstig van een zuidelijk van den tegenwoordigen ontginningszetel gelegen nog niet ontgonnen kolenveld.

Ten aanzien van de juiste beteekenis van het vermelde percentage van 10% voor de rentabiliteit van de Poelau Laoetmijn kan verwezen worden naar de beantwoording der algemeene opmerkingen bij deze begrotingsafdeeling.

De aandacht wordt er echter op gevestigd dat de hier aan het woord zijnde leden, door de begrippen „Winst”, waarmee zij dan bedoelen het batig saldo voor 's Lands schatkist, en „rentabiliteit van het bedrijf” te verwarren, het juiste inzicht in den toestand van het bedrijf niet bevorderen.

De beginselen, waarop de afschrijving op de kosten van overname van de oude Poelau Lautmijn gebaseerd werd, zijn aangegeven op blz. 16 van het eerste jaarverslag der Gouvernemensexploitatie over 1914.

Daar staat vermeld:

„In verband met de aanwezige hoeveelheid kolen zal de levensduur der ontginning op minstens 100 jaar geschat kunnen worden. Daarom is de afschrijving op de rekening: overname van het bedrijf van de N. V. Steenkolen Mij. „Poeloe Laoet” op 1% gesteld”.

Waarom deze reeds bijna 10 jaar plaats hebbende afschrijving thans eensklaps „veel te weinig moet worden geacht” is der Regeering niet recht duidelijk.

Onderdeel s. Boekit-Asam. De tegen de wijze van voorstelling der resultaten ingebrachte bezwaren zijn ook ten aanzien van dit bedrijf reeds beantwoord bij de algemeene opmerkingen. Het rentabiliteitscijfer werd als volgt berekend. De voorloopige cijfers wijzen uit dat het saldo der kapitaal-rekening voor 1925 gesteld kan worden op rond 5¼ miljoen gulden. Het netto-bedrijfsoverschot bedraagt f 1 220 000. De afschrijving wordt geraamd op rond f 400 000 zoodat van het bedrijfsoverschot na afschrijving rond f 820 000 overblijft.

Bij een kapitaal van 5¼ miljoen beteekent dit een rentabiliteitscijfer voor deze kolenmijn van rond 16%.

Zooals reeds in de Memorie van Toelichting blz. 77 is

gezegd zal de aanlegperiode van deze nieuwe mijn eerst in 1925 beëindigd worden. De aanlegrekening zal eerst na die beëindiging kunnen worden voltooid; eerst dan zullen alle nog in 1924 en 1925 plaatshebbende kapitaalsuitgaven nauwkeurig bekend zijn en ook eerst dan kan worden nagegaan welke uitgaven en inkomsten in 1924 en 1925 nog ten laste en ten bate van de kapitaalrekening zullen moeten worden gebracht.

Onderafdeeling 812 A. Deelname aan de Kalikonto-waterkrachtwerken. In antwoord op de vraag, welk bedrag voor andere doeleinden dan voor deelname in een gemengd bedrijf tot exploitatie van de waterkracht der Kali Konto zal worden bestemd en welke nieuwe bedrijven dan verder nog zullen worden opgericht, moge verwezen worden naar de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begroting voor 1924 (vergel. Onderw. I — Afd. VIII: stuk 1, blz. 7), waarin is medegedeeld, dat de onderzoekingen en onderhandelingen zich bewegen op verschillend gebied, als zwavelontginning, centrale tiusmelterijen, kolenververking, winning van stookolie, enz. en dat het onder bepaalde omstandigheden in het belang van het land noodig kan zijn op beperkte schaal voorbereidingen te treffen, boringen te doen verrichten of proeven te nemen, die eenige kapitaalsuitgaven vorderen. Het veld van practisch onderzoek en proefneming blijft uitteraard ook niet gelijk; zoo zouden thans ook de teeroliedistillatie uit afvalkool, de cokesfabricage, de nikkelertsverwerking genoemd kunnen worden, alle zaken welke in het belang van de economische en industriele ontwikkeling van het land oplossing vorderen, in welken bedrijfsvorm dan ook. De grootte van het voor de verschillende doeleinden eventueel te besteden bedrag hangt uit den aard der zaak af van den afloop der onderzoekingen en het verloop van te voeren onderhandelingen met gegadigden tot deelneming in een op te richten bedrijf, doch het belang van het land zou niet goed gediend zijn indien er een à twee jaar tijd verloren zou moeten gaan tussehen het tijdstip, waarop de noodzakelijkheid van een dergelijken kleinen kapitaalinzet blijkt en het oogenblik waarop de voorbereiding of proef beginnen kan. Een tijdverlies, dat bij den huidigen toestand toch practisch het gevolg zou zijn van een beperking van dezen post tot het Kali-Kontoplan en de boringen op Poeloe-Boenjoe alleen.

De Regeering is nog steeds van meening, dat in beginsel de productie van electrische energie uit waterkracht voor de algemeene voorziening in licht- en krachtbehoeften van groote gebiedsdeelen, in het bijzonder, op Java, of van Staatswege zal dienen te geschieden of (wat principieel op hetzelfde neerkomt) in zoodanigen vorm, dat het Land desgewenscht overwegende zeggingschap kan uitoefenen in het algemeen beheer.

Een vasthouden aan den wensch om de overheid in het waterkrachtbedrijf de alleenheerschappij te doen voeren, zou, nog afgezien van de daaraan klevende bezwaren, bij de huidige financieele omstandigheden practisch voeren tot stilstand, hetgeen de Regeering schadelijk acht voor de economische ontwikkeling van het Land in het algemeen en in het bijzonder zeer bedenkelijk met het oog op den toestand, waarin handel en verkeersbedrijven van Staat en particulier in de laatste jaren hier te lande als gevolg van zoodanigen stilstand op ander gebied reeds geraakt zijn.

De leden, die aan een overeenkomst waarbij zelfs een overwegende zeggingschap van het Gouvernement niet vast schijnt te staan, geen adhaesie meenden te kunnen betuigen, zullen uit het voorgaande de zekerheid kunnen putten, dat die zeggingschap met passende deelname in het maatschappelijk kapitaal voor het Land toch verkregen zal kunnen worden als dat noodig wordt geoordeeld.

De pessimistische verwachtingen, welke door verschillende leden worden gekoesterd ten aanzien van de mogelijkheid van verstreking van elektrische energie aan de landbouwindustrie in het algemeen en zulks omdat op de Bandoengsche hoogvlakte nog aan geen der landbouwindustriëen door het bedrijf aldaar stroom zou geleverd worden, worden niet door alle deskundigen gedeeld. Er moet toch rekening mede gehouden worden, dat eerst kort geleden voor de Bandoengsche hoogvlakte de waterkrachtwerken gereed gekomen zijn, welke een ruime beschikbaarstelling van elektrische energie voor genoemd doel mogelijk maken. Bovendien eischt het zich aanpassen aan nieuwe mogelijkheden voor de landbouwindustrie den noodigen tijd van voorbereiding en proefneming. In dit opzicht is het verblijdend te kunnen constateeren, dat door een der meest bekende theeondernemingen dezen weg van moderniseering van het bedrijf reeds werd ingeslagen, terwijl nog kan worden meegedeeld dat door het Gebeo onderhandelingen worden gevoerd, welke betrekking hebben op de electriciteitsvoorziening van een zevental andere landbouwondernemingen.

Op deze begrooting zijn geen gelden uitgetrokken voor de electricificatie van het baanvak Buitenzorg-Manggarai, wel echter voor de voltooiing van het krachtwerk Kratjak.

Den leden, wien het wilde toeschijnen dat het de voorkeur zou verdienen het voor laatstgenoemd werk aangevraagd kapitaal aan te wenden voor het Kali-Kontowerk, zij medegedeeld dat de voltooiing van het goeddeels reeds gebouwde waterkrachtwerk Kratjak noodig is om te voorkomen, dat voor de reeds geëlectriceerde lijngedeelten duurdere calorische energie van de Gas Maatschappij zou moeten worden betrokken. Bovendien behoort het streven erop gericht te zijn de schadelijke periode, gedurende welke het reeds voor de waterwerken aan de Tjianten uitgegeven kapitaal van ongeveer f 3 000 000 wegens tijdelijke onderbreking van de uitvoering renteloos en nutteloos blijft liggen, zooveel mogelijk te bekorten. De Regeering heeft de belangen, bij de verschillende werken betrokken, ernstig tegenover elkaar afgewogen, alvorens de thans op de begrooting voorkomende posten uit te trekken.

Uit het vorenstaande blijkt, dat het geen aanbeveling verdient het als gevolg van de financiële omstandigheden zoo beperkte bedrag, dat voor kapitaalsuitgaven beschikbaar kan worden gesteld, op andere wijze te verdeelen.

Doordat de Aniem als deelnemster in het Kali-Kontoplan ook dadelijk groot afneemster zal worden van de opgewekte energie voor hare reeds vele jaren bestaande distributiebedrijven in Oost-Java staat de rentabiliteit van het Kali-Kontowerk vast. Alle in de Memorie van Toelichting blz. 11 genoemde voordeelen der voorgestelde oplossing moeten derhalve in verband met elkander — en met den huidige financiële toestand — beschouwd worden.

Gelegenheid te laten voor het deelnemen, zij het dan ook in de toekomst, van locale rersorten in het aandeelenkapitaal van het gemengde bedrijf, verdient aanbeveling, omdat opwekkings- en distributiebedrijf tenslotte groote wederzijdsche belangen hebben.

Aan de leden, die de levensvatbaarheid van het G. E. B. E. O. voor een groot deel toeschrijven aan de uitstekende voorbereiding en de voorzichtige leiding, doch die gaarne zouden worden overtuigd, dat het hooge dividend niet verkregen wordt door tariefverhoging ten laste der verbruikers, dan wel door bestending van in vergelijking met andere plaatsen hooge tarieven kan worden medegedeeld, dat er tot nog toe van tariefverhoging nog geen sprake is geweest. Integendeel zijn ten vorigen jare nieuwe tarieven ingevoerd, welke het den verbruikers mogelijk maken de electriciteit nuttiger te gebruiken tegen minder kosten dan te voren het geval was, terwijl die tarieven in vergelijking met elders geldende geenszins te hoog zijn te noemen.

De door de Aniem aan den dag gelegde ondernemingsgeest is der electriciteitsvoorziening van Java zeer ten goede gekomen en het is het loon voor dien ondernemingsgeest, dat zij zich tot een krachtige, bloeiende maatschappij heeft kunnen ontwikkelen. De meening dat zij daarvoor een ongewenscht overwicht zou hebben verkregen en dat deelneming van de Aniem in de voorgestelde vennootschap zulks nog meer zou bevorderen, kan niet worden gedeeld, omdat de voorwaarden waaronder de concessies in de jaatste jaren verleend worden zoodanig ongewenscht overwicht op voldoende wijze uitsluiten.

In de Memorie van Toelichting is uitvoerig uiteengezet dat het aanvatten van het in economischen zin bij uitstek productieve werk tot uitbating van de nog onbenutte en in haar wezen gelukkig ook onuitputtelijke hulpbronnen van het Land, juist in deze tijden van malaise, een Landsbelang van de eerste orde is te noemen, indien een oplos-sink kan worden gevonden, waarbij het kapitaal, dat het Land zal hebben te verstrekken tot niet te groote afmetingen kan worden teruggebracht en zeer spoedig na de voltooiing der werken ook ten volle rendabel zal zijn. Aan deze, tot behoud van het verkregen financieel evenwicht, noodwendig voorop te stellen desiderata wordt voldaan door oprichting van een gemengd bedrijf met de Aniem.

De Regeering stemt dan ook in met de meening van de groep leden, welke van oordeel is, dat in dit geval gebruik gemaakt moet worden van de medewerking van het particulier kapitaal om spoediger tot resultaat te komen.

Aan de leden, die de verwachting uitspraken, dat — naar aanleiding van het beschikbaar stellen van gelden voor de uitvoering van het Kali Konto-werk — voor ieder ander werk tot exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen vooraf het oordeel van den Volksraad zal worden ingewonnen, zooals ook reeds in de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1924 (vergel. Afd. VIII, stuk 1, blz. 7) werd toegezegd, kan worden medegedeeld, dat het vanzelf spreekt, dat, alvorens tot de oprichting van nieuwe bedrijven tot exploitatie van nog andere natuurlijke hulpbronnen zal worden overgegaan, de Volksraad wederom zal worden gehoord.

Op de door een der leden gestelde vraag of de in de Locomotief van 14 April jl. gegeven voorstelling van zaken juist is, moet de Regeering tot Haar leedwezen het antwoord schuldig blijven. In dat artikel toch worden zaken besproken welke nog een onderwerp van gedachtenwisseling uitmaken met het Opperbestuur, weshalve de Regeering zich van het uitspreken van eenig oordeel wenscht te onthouden.

Onderafdeeling 814. Zout. De stijging, welke

de kosten van algemeen beheer per kolang zout gerekend, sinds 1918 bij de zoutregie hebben ondergaan, wordt eensdeels veroorzaakt door de omstandigheid, dat in de jaren tot en met 1920 een groot deel van het personeel van het hoofdkantoor werd betaald uit de departementsfondsen, zoodat hier slechts sprake is van een verplaatsing en juistere boeking van ook vóór dien reeds bestaande uitgaven. Voor een ander deel is zij het gevolg van de met ingang van 1 Januari 1921 ingevoerde nieuwe bezoldigingsregelingen, welke in dat jaar, naar den Volksraad bekend is, nog bij enkele diensttakken (P. T. T., Douane, enz.) zijn tot stand gekomen en, hoewel zij voor een deel in de plaats van den duurtetoelag zijn getreden, toch eene belangrijke verhooging der personeelkosten bij die diensten hebben veroorzaakt. Aanzienlijke vermindering van de bezetting van het hoofdkantoor der zoutregie, wier taak en werkzaamheden geenszins behooren te worden ingekrompen, kan de Regeering niet in uitzicht stellen; de betrekking van onderhoofd van den dienst is voorschijds reeds onvervuld gelaten.

De oorzaken van de plotselinge stijging in 1922 van den gemiddelden kostprijs van het in eigen beheer aangemaakte zout liggen in het feit, dat in dat jaar een gedeelte van het aangelegde nieuwe zoutland Nembakor-West in exploitatie werd genomen. Waar de opbrengst van nieuwe zoutlanden in de eerste jaren van exploitatie steeds zeer gering is, werd het totaal der zout-productie niet noemenswaard verhoogd. Daarentegen werden de kosten van watervoorziening, onderhoud en toezicht wel plotseling verhoogd, terwijl de gemiddelde kostprijs in nog sterker mate den invloed ondervond van de boeking van het volle bedrag voor rente en afschrijving van het geheele in het nieuwe zoutland gestoken kapitaal ten laste van de nog niet normale productie. Eerst wanneer het nieuwe zoutland eenige jaren in exploitatie is geweest en de bodem der zoutpannen de normale consistentie heeft verkregen, kan vergelijking met de productie der oude bevoikingspannen eenigen zin hebben.

Voor het afwerken der nieuwe zoutlanden Nembakor-West, Gresik en Gresik Poetih zal in de jaren 1924, 1925 en 1926 tezamen een kapitaal van rond f 1,5 miljoen noodig zijn. Om de zouteconsumptie op den duur bij te houden is het denkbeeld in overweging om daarna nog een nieuw zoutland aan te leggen waarvoor ongeveer 1 miljoen benodigd zal zijn. Mocht tot verdere uitbreiding van het monopolie-gebied worden overgegaan dan zal de aanleg nog verder voortgezet moeten worden om den zéér kostbaren invoer van buitenlandsch zout blijvend te kunnen ontgaan.

Het in opdracht van den directeur van G. B. door het hoofd van den dienst voor waterkracht en electriciteit ingesteld plaatselijk onderzoek heeft uitgewezen, dat de electricificatie van de zoutfabriek Krampon tot besparing zal leiden. Hem is vervolgens opgedragen om in overleg met het hoofd van den dienst der zoutregie dit werk tot uitvoering te brengen.

Het vervoer met den sedert 1922 in dienst gestelden stoomlichter is voor de speciale diensten waarvoor dit vaartuig wordt gebezigd, op korte afstanden namelijk met verdeling van de vracht over verschillende plaatsen, inderdaad meer economisch gebleken dan dat met sleepbooten en lichters.

Blijkens de nota van drukfouten moet voor de in de bedrijfsraming op blz. 84 gebezigde uitdrukking „winst voor 's Lands schatkist” worden gelezen „batig saldo voor 's Lands schatkist”.

Het vervoer te water kan in geen geval nadeelig worden

geacht voor 's Lands schatkist aangezien het Oost-Java-Zeevervoer het zout thans tegen lagere kosten vervoert dan daarvoor tevoren aan particuliere ondernemers werd betaald.

De afschrijvingen bij dezen dienst geschieden ook volgens door den Gouvernements-accountantsdienst vastgestelde percentages, welke gebaseerd zijn op den getaxeerden gemiddelden levensduur van het af te schrijven object. Die levensduur is voor de sleepbooten gesteld op 20, voor de lichters op 15 jaren. De toestand van de lichters, die over een paar jaar reeds geheel zullen zijn afgeschreven, wijst er niet op, dat die levensduur te hoog geschat werd.

Het overleg over het afsluiten van een nieuw zoogenaamd Groot-Archipel-contract, waarbij de principieele kwestie of door Gouvernementsvaartuigen retourlading van derden kan worden aangenomen, mede onder het oog wordt gezien, is nog niet afgelopen.

De Regeering kan de meening van een der leden, dat het Oost-Java-Zeevervoer unfaire concurrentie zou plegen, niet deelen en stemt in met die leden, die het logisch vinden, dat het zoutvervoer te water als een onderdeel van het bedrijf der zoutregie, indien noodig ook door het Gouvernement in eigen beheer kan worden genomen.

Dat tengevolge van de opheffing van de kleinere zoutverkoopplaatsen in Oost-Java het zout in het algemeen slechts tegen verhoogde prijzen voor de bevolking verkrijgbaar zou zijn, kan niet worden toegegeven. Het streven wordt er voortdurend op gericht om de pasarprijzen, zooveel mogelijk ook in het binnenland, niet boven het normaal peil te doen oploopen.

Uitgebreide op verschillende tijdstippen terzake ingestelde onderzoekingen hebben uitgewezen, dat de bevolking in Oost-Java over het geheel genomen niet meer voor haar zout betaalt dan die van West- en Midden-Java. Inmiddels zal de controle op de door de consumenten in detail te betalen prijzen zoowel van bestuurswege als door de zoutregie onverminderd gehandhaafd blijven, teneinde benadeeling van de bevolking zooveel mogelijk te voorkomen.

Onderafdeeling 815. Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst. De P. T. T. dienst is tot dusver in de begroting steeds als één dienst beschouwd en als zoodanig is ook de eisch van zelfbedruiping gesteld. Een splitsing der begroting in de onderdeelen post-, telegraaf- en telefoon, kan niet worden aanbevolen, omdat verschillende onderdeelen van den dienst zoo innig zijn verbonden, dat het niet goed doenlijk wordt geacht o.a. de uitgaven voor personeel, inspectie, onderhoud, afschrijving en rente voor gebouwen enz. nauwkeurig over die onderdeelen te verdeelen.

De in de openingsrede uitgesproken hoop, dat de achteruitgang der inkomsten zich niet verder zou voortzetten, was gegrond op de omstandigheid, dat de laatst bekende opbrengstcijfers, behoudens kleine schommelingen, een meer constanten toestand aanwezen dan tevoren het geval was.

Ten aanzien van de verhoogde telegraaf-tarieven en den invloed daarvan op het telegraafverkeer wordt opgemerkt, dat teruggang van het telegraafverkeer sedert 1920 niet alleen hier te lande doch schier overal elders is waargenomen. De abnormale toestand bij het telegraafverkeer is voor het Internationaal Telegraafbureau te Bern zelfs aanleiding geweest om aan de aangesloten administraties vragenlijsten ter beantwoording te zenden, met het doel de oorzaak van het verschijnsel op te sporen.

Dat de oorzaak van den teruggang in Ned.-Indië niet alleen aan de verhoogde binnenlandsche tarieven kan worden toegeschreven, blijkt wel hieruit, dat ook het telegraafverkeer met het buitenland, ten aanzien waarvan de tarieven niet verhoogd werden, een gestadigen teruggang vertoont.

Naast de tariefsverhoging hebben dan ook in veel hogere mate andere omstandigheden, als de malaise en het sedert Juli 1919 weder toegelaten gebruik van code, tot den teruggang samengewerkt. Welk gedeelte van den teruggang op rekening van de tariefsverhogingen is te stellen, kan door dezen samenloop van omstandigheden niet worden opgegeven.

Met betrekking tot de posterijen is de invloed van de tariefsverhoging reeds ter sprake gekomen in de 2de gewone Volksraadzitting van 1922 (vergelijk Memorie van Antwoord Ond. I — Afd. VIII; stuk 3, blz. 2 en Handelingen blz. 574, 600 en 601). Ten einde niet in herhaling te vervallen wordt naar die Volksraadstukken verwezen.

In verband met de financieele consequenties kan de Regeering er ook thans nog bezwaarlijk toe over gaan de posttarieven te verlagen. Hierbij wordt nog opgemerkt, dat ook in Nederland een voorstel tot verlaging van de porten voor enkele categorieën van stukken in den Raad van Ministers tot het besluit heeft geleid, dat in verband met de te verwachten mindere opbrengst, tot nader order niet tot tariefsverlaging zoude worden overgegaan. (Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, zitting 1923—1924, bijlage 190, stuk 6, blz. 59).

De op blz. 92 vermelde „passende afschrijvingen” worden door deskundigen vastgesteld op grond van den te verwachten levensduur.

De opmerking, dat op de geboekte ontvangst voor de verrekening van den verleenden vrijdom van briefport zou kunnen worden bezuinigd, meer dan tot dusverre werd bereikt, is waarschijnlijk juist. Aan de autoriteiten, enz., welke gerechtigd zijn tot vrijdom van briefport werden reeds bij het in het Bijblad 9992 opgenomen rondschrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 4 Februari 1922 No. 307/III C voorschriften gegeven, welke terzake in acht moeten worden genomen.

Door den P. T. T. dienst wordt zoo goed mogelijk toezicht gehouden op de naleving van de terzake bestaande bepalingen, waarbij de lokale ressorten bij herhaling op ongeoorloofd gebruik van den portvrijdom gewezen moesten worden.

Door andere leden werd aanbevolen meer vrijdom van briefport toe te staan aan instellingen met een sociale taak, wat in strijd zou komen met den bovenbedoelden wensch van de eerst aan het woord zijnde leden. Uitbreiding van de bevoegdheid tot het verzenden van stukken onder genot van portvrijdom, leidt ontegenzeggelijk tot meer misbruik en dientengevolge tot verzwaring van de contrôle door den postdienst uit te oefenen; weshalve de Regeering indien noodig nog eerder de voorkeur aan een geldelijke tegemoetkoming zou geven.

Het onderzoek inzake de samenvoeging van telegraaf- en telefoondistricten is nog niet afgelopen.

De technische uitkomsten met Malabar verkregen zijn bevredigend te noemen.

Het verkeer met Nederland werd sinds de regelmatige

bediening van het handelsverkeer aanving (27 Augustus a.p.), zonder eenige vermeldenswaardige bedrijfsstoring onderhouden en wel gedurende het grootste deel van het jaar beurtelings door den boog- en den machine-zender.

Thans, nu wij weer midden in het slechte jaargetijde verkeeren, wordt practisch alleen de boogzender voor het Nederland-verkeer gebezigd.

Zoowel boog- als machine-zender hebben zich niettegenstaande het groot aantal bedrijfsuren per etmaal, uitstekend gehouden. Ter beoordeeling van de radiografische gemeenschap met Holland kan medegedeeld worden, dat gedurende het 1ste kwartaal van 1924 in de richting Indië—Nederland ongeveer 50% en in omgekeerde richting ongeveer 26% van het telegraafverkeer (woordentallen) draadloos is overgebracht.

Voorts werd elk kwartaal een 24 uren proef gehouden ter beoordeeling van de maximale capaciteit der verbinding in verschillende jaargetijden.

Verder werden met den boogzender, die bereids met het volle thans beschikbare electrisch vermogen kon worden belast, snelseinproeven gehouden, waarbij in samenwerking met den Eindhoven-snelontvanger in Nederland onder gunstige omstandigheden reeds eene snelheid tot e.a. 60 woorden per minuut werd bereikt. Deze proeven zijn van groote beteekenis, niet alleen omdat bij welslagen de verwerking van veel meer telegrammen met dezelfde stations mogelijk zou worden, doch ook met het oog op het vraagstuk der geheimhouding van het telegraafverkeer.

Behalve met Nederland werden nog zeer bevredigende technische resultaten verkregen met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, daar men in Californië de teekens van den boogzender van Malabar, hoewel de afstand $\pm 25\%$ grooter is dan naar Nederland, practisch 24 uur van den dag zelfs op den telegraafband heeft weten op te nemen, zoodat na oriënteerende proeven het voorstel van de Amerikaanse autoriteiten kwam en aanvaard werd om het telegraafverkeer van Indië naar Amerika in stede van via Cavite rechtstreeks door Malabar en San Francisco te doen afwickelen.

Ook met onze antipode — Curacao — vielen merkwaardige resultaten te boeken, hoewel die zich bezwaarlijk in exploitatievoordeelen laten omzetten.

Dit station heeft Malabar nl. eveneens over het grootste gedeelte van het etmaal gehoord.

De financieele uitkomsten van het intercontinentaal radioverkeer, hoewel niet onbevredigend vooruitgaande, houden toch nog geen gelijken tred met het technische kunnen van het Malabar-station.

In verband met de onvoldoende sterkte van het Hollandsche zendstation kunnen nog niet alle geschikt gebleken uren van het etmaal en dikwijls ook niet met voldoende nuttig effect worden benut. Daarbij komt nog, dat bij de afrekening der inkomsten, hoewel het aantal geseinde woorden in de richting Nederland—Indië belangrijk achterblijft bij het aantal in omgekeerde richting verwerkte woorden, de totale opbrengst gelijk wordt verdeeld.

Behalve met Nederland bestaat er op het oogenblik slechts eenig verkeer via Cavite met Amerika, dat nog maar weinig baten inbrengt. De rechtstreeksche verbinding met Amerika staat echter voor de deur, terwijl onderhandelingen gaande zijn voor het openen van verbindingen met andere meer nabij gelegen landen.

Deze verbindingen op kleineren afstand kunnen bij de

bestaande woordtaxen naar verhouding van de aangewende middelen veel beter bedrijfsoverschot afwerpen dan het verkeer op zeer groote afstanden.

Toch heeft de thans nog onder weinig gunstige omstandigheden werkende jonge Malabardienst van 1 September tot 1 Mei jl. reeds wat meer opgebracht dan de loopende uitgaven ¹⁾, hetgeen voorshands niet onbevredigend kan worden genoemd, omdat daarbij als indirect voordeel reeds verkregen is eene aanmerkelijk betere verzorging van het telegraafverkeer met Nederland. Niet alleen is de looptijd der radiogrammen over het algemeen veel korter dan voorheen, doch door de concurrentie is reeds bereikt, dat ook de looptijden der kabeltelegrammen zeer belangrijk zijn verkort.

De vraag of het juist is, dat door nalatigheid van den dienst inzake de radio-verbinding met Japan den lande schade werd berokkend, moet ontkennend worden beantwoord.

Het voorstel tot het leggen van een tweeden telegraafkabel naar Menado (Makassar-Donggala-Menado) werd in September 1919 bij de Regeering ontvangen; de daarvoor benodigde fondsen werden bij de aanvullingsbegroting voor 1920 toegestaan, terwijl de kabel in het jaar 1921 werd gelegd.

De gronden, waarop tot dien aanleg besloten werd, zijn de volgende:

- 1e. de toentertijd zeer belangrijke toename van het verkeer over de bestaande verbinding, waardoor de overtuiging gewettigd was dat, zoodra de te verwachten heropening van het buitenlandsch verkeer over den aansluitenden Menado-Yapkabel een feit zou zijn geworden, deze verbinding niet meer naar behooren het hoofd zou kunnen bieden aan het alsdan te verwachten telegraafverkeer;
- 2e. de dringende wensch van het Binnenlandsch Bestuur tot aansluiting van Donggala aan het telegraafnet;
- 3e. de wenschelijkheid om het telegraafkantoor Menado langs twee van elkaar onafhankelijke wegen aan het telegraafnet aan te sluiten om te voorkomen, dat dit met het oog op het te verwachten buitenlandsche verkeer, zoo belangrijke kantoor, bij storing van een dier wegen buiten telegrafische gemeenschap zou geraken.

De aanschaffing van het nieuwe kabelschip Zuiderkruis heeft niet zonder behoorlijke overweging plaats gehad.

Een onderzoek naar de zeewaardigheid van het kabelschip Telegraaf in 1920 door de deskundigen van het marine-etablisement verricht en door den vice-admiraal toenmalig hoofd van het departement der Marine zeer ernstig onderstreept, had aan het licht gebracht dat deze bodem met zorgvuldig onderhoud nog wel een viertal jaren dienst zou kunnen doen, doch daarna onvermijdelijk een groote herstelling moest ondergaan, waardoor het schip voor negen à twaalf maanden buiten dienst zou moeten blijven.

In verband hiermede is nagegaan op welke wijze gedurende dien tijd de onvermijdelijke werkzaamheden tot herstelling van storingen in en onderhoud van het zeekabelnet zouden kunnen geschieden. Toen bleek dat dan de aanbouw van een nieuw kabelschip zoowel uit een bedrijfs- als uit financieel oogpunt nog de beste oplossing was, is de „Zuiderkruis” in Nederland besteld (zie stukken 2de gewone zitting 1919, Onderw. 3 — stuk 3 Memorie van Toelichting

¹⁾ Onder loopende uitgaven te verstaan de uitgaven, die bij een stopzetten van het bedrijf zouden kunnen worden bespaard.

blz. 2; 1ste gew. zitting 1921, Onderw. I — Afd. X: stuk 2, onderafd. 1013 (noot 7) en de 2de gew. zitting 1921, Onderw. I — Afd. X: stuk 1 Memorie van Toelichting blz. 1).

De kosten van de exploitatie der P. T. T. auto's, met inbegrip van afschrijving, aandeel in de lasten der herstellingswerkplaats, personeel en toezicht, beliepen van 1 October 1923 tot 31 Maart 1924:

a. voor de vrachtwagens van den postdienst te Weltevreden, Semarang, Soerabaja, Padang en Djokjakarta:	
in totaal	f 60 817.09
of per K.M.	38.77 ets.
b. voor de personenwagens	
in totaal	f 10 847.60
of per K.M.	39.79 ets.
c. voor den radiodienst te Bandoeng	
in totaal	f 19 862.20
of per K.M.	24.9 ets.

Met betrekking tot de geopperde meening als zoude de achteruitgang van het aantal geabonneerden te Weltevreden o.m. een gevolg zijn van het veel te hooge telefoontarief, moge worden opgemerkt, dat de tarieven thans zoodanig zijn gelmatige toename van het aantal geabonneerden zich vrijwel hetgeen bij een tariefsverlaging in de tegenwoordige omstandigheden niet meer het geval zou zijn.

De vorengenoemde meening vindt ook geen steun in het feit dat na invoering van de tariefsverhooging op 1 Mei 1920 te Batavia, Semarang, Soerabaja en Bandoeng de regelmatige toename van het aantal geabonneerden zich vrijwel heeft voortgezet totdat in 1922 de malaise zich deed gevoelen.

Inderdaad zou, wat den dienst zelf betreft, met een telefonische mededeeling van tijdelijke afwezigheid van een telefoonabonné genoeg kunnen worden genomen; echter wordt een schriftelijke mededeeling juist gevraagd in het belang van de geabonneerden, niet alleen om elk misverstand omtrent data en dergelijke te voorkomen, maar in hoofdzaak om zoo goed mogelijk uit te sluiten, dat een ander dan de telefoonabonné zelf een dergelijke mededeeling zou kunnen doen b.v. om zooals wel eens voorkomt een tegenstander in zaken te benadeelen.

Met betrekking tot het rondzenden van waarschuwingskaarten voor het aanbieden van kwitanties wordt opgemerkt, dat zulks te Batavia als proef geschiedt; omdat gebleken is, dat een groot gedeelte der rekeningen bij eerste aanbieding niet betaald wordt doordat de aangeslotenen of niet thuis zijn of het geld niet beschikbaar hebben.

De proefneming heeft voorloopig het resultaat opgeleverd, dat over het algemeen de inning vlotter verloopt, hetgeen een bezuiniging beteekent.

Dat door het hoofd van den P. T. T.-dienst in dienstcirculaires een bestrijding zou zijn geleverd van artikelen in persorganen verschenen, is niet juist. Wel heeft het diensthoofd het noodig geacht enkele naar zijne meening onjuiste voorstellingen van zaken in het orgaan van den Postbond, in dienstcirculaires recht te zetten. Deze weg is gekozen omdat het diensthoofd ervan verzekerd wenschte te zijn dat zijne mededeelingen onverkort het geheele personeel (en niet alleen de leden van den Postbond) zouden bereiken.

De opleiding van ingenieur in Nederland voor den P. T. T. dienst — wier aantal op 4 is teruggebracht —, werd ter hand genomen in een tijd toen alle pogingen om op andere wijze ingenieurs aan den P. T. T.-dienst te binden faalden.

De in opleiding genomen, maar later in anderen dienst

overgegangene aspirant-zwakstroomingenieurs behoeven de aan hen ten koste gelegde gelden niet terug te betalen, omdat zij zich, evenals alle andere uitgezonden ambtenaren verbonden hebben den Lande 5 jaren te dienen en dus niet alleen den P. T. T.dienst.

Enkeligen hunner zijn echter, omdat zij door de versobering van den dienst gemist konden worden in 's Lands belang van hunne verbintenis ontheven, waardoor ook zij niets behoeven terug te betalen.

Behalve de 1e afdeling van de Postschool te Leiden, die na het afstuderen van de laatste klasse op het eind van dit jaar zal worden opgeheven en de cursus tot opleiding van adspirant gediplomeerd technisch ambtenaar Lier te Lande, waarvoor geen buiten den dienst staande leerlingen meer worden aangenomen, zijn alle cursussen bij den P. T. T.dienst voorloopig stopgezet.

De met het voorgaande onderwerp verband houdende vragen in het Afdelingsverslag kunnen mitsdien onbeantwoord blijven.

Wanneer hervatting van de opleiding aan de postschool noodig is, zal het wel noodzakelijk zijn deze instelling te Bandoeng te heropenen, omdat daaraan les moet worden gegeven door ambtenaren, die aan het hoofdbestuur van den P. T. T.dienst verbonden zijn. De praktische vorming van de leerlingen is ook te Bandoeng mogelijk.

Tot vermindering van het aantal afdelingshoofden bij den P. T. T.dienst werd niet overgegaan aangezien het tegenwoordig diensthoofd zulks in het belang van den dienst onmogelijk achtte.

Intusschen zal deze aangelegenheid opnieuw onder de aandacht van diens opvolger worden gebracht.

Bij den P. T. T.-dienst zijn inderdaad nog enkele personen in het belang van den dienst aangehouden, die een diensttijd van meer dan 30 jaar hebben.

Zools reeds in § 2 Verschillende opmerkingen is medegedeeld, zal de Regeering deze aangelegenheid nog in nadere beschouwing nemen.

Het bezwaar, door de tijdelijke werkkrachten bij den P. T. T.-dienst ondervonden als gevolg van het feit dat zij nog steeds niet in vasten dienst zijn gesteld, is niet te ondervangen, aangezien vast dient te worden gehouden aan het algemeen voorschrift dat geen tijdelijk personeel in vasten dienst wordt opgenomen, zolang de mogelijkheid van verdere inkrimping van personeel niet uitgesloten is.

Met betrekking tot de bewering van enkele leden dat de personen, die in dienst blijven, reeds zwaar met werk zijn belast, en tot de lijnrecht daartegenover staande mededeeling van andere leden dat een groot gedeelte van het personeel veel te weinig om handen heeft, kan worden verklaard dat in overleg met de leidende ambtenaren van den dienst getracht wordt de afvloeiing van het personeel zooveel mogelijk en bij voortduring in goede verhouding te brengen met de behoeften van het verkeer.

De vraag, of het niet mogelijk zou zijn, dat aan wachtgelders, die binnenkort recht op verlof zullen krijgen, toegestaan wordt met vervroegd verlof naar Europa te vertrekken waar zij wellicht goedkooper kunnen leven, betreft een zaak, welke doorgevoerd zou moeten worden over alle departementen.

In verband hiermede zal zij niet afzonderlijk bij de VIIIste afdeling behandeld kunnen worden.

Uitzonderingsbepalingen op het gebied van het verleen van ziekteverloven bestaan niet bij den P. T. T.-dienst,

zoodat het zonder nadere aanwijzingen niet mogelijk is het in het Afdelingsverslag bedoelde geval toe te lichten.

Omtrent de voor de diensten der S.S. en der P.T.T. ontworpen regeling voor het georganiseerd overleg tusschen dienstleiding en personeel is dezer dagen het oordeel van de vakverenigingen en ook van het daarbij niet aangesloten personeel gevraagd.

Het „Verslag” van de commissie Van Creveld dd. 31 October 1923, zoomede de daarbij gevoegde „Motiveering de uitgebrachte stemmen”, is niet voor publicatie bestemd doch zal ter Secretarie van den Volksraad neergelegd worden voor kennisneming door de leden.

De regeling betreffende de commissiën van onderzoek bevat geen bepaalden waarborg van vrijheid van meeningsuiting van de leden dier commissiën. Dit is echter niet noodig, daar de leden in de commissie vanzelfsprekend het recht hebben om hunne meening zoo duidelijk mogelijk te zeggen, al is het even vanzelf sprekend dat eene behoorlijke werkwijze voor de commissieleden den eisch meebrengt dat meeningsuitingen in gepastem vorm geschieden. Ambtenaren die aan dezen eisch niet kunnen of willen voldoen stellen er zich onvermijdelijk aan bloot, dat van die eigenschap in hunne dienst-beoordeeling melding wordt gemaakt.

Het onderzoek betreffende de in de najaarszitting van 1923 omtrent het postkantoor te Semarang geuite klachten heeft uitgewezen, dat het toenmalig hoofdkantoorhoofd bij het berispen van het personeel somwijlen uitdrukkingen heeft gebezigd, welke niet met de goede vormen zijn overeen te brengen.

Waar deze ambtenaar overigens uitmuntend stond aangeschreven, is destijds volstaan met eene aanzegging van het diensthoofd om zich van het bezigen van dergelijke uitdrukkingen in den vervolge te onthouden.

Van de toelagen, voorkomende op den in de najaarszitting van 1923 overgelegden staat, zijn inmiddels ingetrokken:

- die aan de technische ambtenaren belast met toezicht op en onderhoud van de sneltelegrafen te Weltevreden en Soerabaja;

- die aan de personen, belast met het toezicht op de schoonmaakwerkzaamheden bij het hoofdbestuur;

- die aan den ambtenaar, belast met het beheer over de bibliotheek van het hoofdbureau der telegrafie en die aan het hoofd van den autostal voor het onderhoud van auto's van den B. G. D. Voorts zijn verminderd de toelagen aan de leerkrachten bij de leergangen h. t. l., zoowel doordien thans enkel betaald wordt voor de lessen, welke buiten de gewone diensturen vallen, als door het afloopen van eenige leergangen.

De toelagen tot het in den staat genoemde bedrag van f 30 000 's jaars wegens uitoefening van het ambt van hulppostcommissies of hulptelegraafbeheerder als bijbetrekking, worden genoten door personen, die overigens buiten den P. T. T.-dienst staan. Deze toelagen zijn dus feitelijk te beschouwen als gewone bezoldiging. Het aantal hulp post- en telegraafkantoren is verminderd en daarmee ook deze uitgaaf.

Tot de uitkeering van daggeld voor één dag bij de overplaatsing naar Bandoeng is door het hoofd van het Kantoor voor Reiswezen, tot wiens competentie dit behoort, besloten op grond van de bestaande bepalingen van het Algemeer Reisreglement.

Daar belanghebbenden terzake een verzoekschrift hebben ingediend, zal de Regeering deze aangelegenheid nader in beschouwing doen nemen.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en Tramwegen. De begrooting der Staatsspoor- en Tramwegen wordt in haar geheel door den betrokken dienst opgemaakt en bij den Directeur van Gouvernementsbedrijven ingediend. Belangrijke wijzigingen worden door dezen eerst na overleg met den Hoofdinspecteur aangebracht. Ook dit onderdeel der begrootingsbijdragen voor de VIIIste afdeeling moet daarna uit den aard der zaak de goedkeuring van de Regeering verwerven.

Vermits nopens de grondslagen der op te stellen nieuwe kapitaalsrekeningen, evenals nopens de andere onderdeelen van de te ontwerpen bedrijvenwet, nog geen beslisning kan worden genomen, is het nog niet mogelijk aan de hand van de in die wet neer te leggen beginselen thans reeds een meer gedetailleerde kapitaalsrekening voor het S.S.-bedrijf samen te stellen. Wel zullen zoover doenlijk de voorbereidende maatregelen worden getroffen om t.z.t. zoo spoedig mogelijk tot zoodanige samenstelling te kunnen overgaan.

Met betrekking tot het overbrengen der aandeelen van de raming der bedrijfsuitgaven naar die der kapitaalsuitgaven en omgekeerd, waarin volgens het Afdeelingsverslag een belangrijk verschil zou zijn te constateeren, moge opgemerkt worden, dat van de bedrijfsuitgaven de navolgende aandeelen naar de kapitaalsuitgaven overgebracht zijn:

1e. Algemeene Uitgaven.	
a. Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van den Hoofdinspecteur en den Secretaris	f 9 000
b. uit- en terugzending van personeel en buitenlandse verloven	150 000
c. nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden enz.	425 000
	<hr/>
	f 584 000
2e. Aandeel in de uitgaven van den Administratieven dienst	
	516 000
3e. Weg en Werken.	
a. aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor	f 45 000
b. aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen	4 606 000 ⁽¹⁾
	<hr/>
	4 651 400
4e. Tractie en Materieel.	
a. aandeel in de kos-	

(1) Hiervoor staat in de ontwerp-begrooting f 4 656 000 vermeld, doch dit moet ten rechte zijn f 4 606 000. Bij de Kapitaalsraming is dat aandeel met f 50 000 verminderd doch er is verzuimd, waar de hier bedoelde kapitaalvermindering eerst op 't laatste oogenblik kon worden aangebracht, deze wijziging ook in de Expl. raming over te nemen. In verband hiermede moet tevens de post verbeteringswerken, dienst op de lijnen, van Weg en Werken in de raming der exploitatieuitgaven (blz. 102 stuk 15) ad f 4 621 000 worden gewijzigd in f 4 571 400. Deze correctie geeft geen wijziging van de totalen.

ten van het Hoofdkantoor	f 30 000	
b. aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen	985 000	
c. aandeel in de kosten van het nevenbedrijf Tjatoer waterkracht	6 000	
	<hr/>	1 021 000
5e. Beweging en Handelszaken.		
aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen		75 000
6e. Bedrijf Tramwegen.		
a. aandeel in de uitgaven van het Centraalkantoor	f 41 000	
b. aandeel in de kosten van de lijnen op Java	662 500	
	<hr/>	703 500
7e. Aandeel in de kosten van S.S. ter S.W.K.		405 000
8e. Aandeel in de kosten van Z.S.S. ...		514 000
9e. Aandeel in de kosten van de Atjehtram		72 500
10e. Aandeel in de kosten van de tramlijnen in Z.W. Celebes		8 000
	<hr/>	
Totaal ...	f 8 550 400	

In de raming der Kapitaalsuitgaven komen als overgebrachte aandeelen der Exploitatie-uitgaven de navolgende posten voor:

1e. aandeel in de Algemeene uitgaven en in de kosten van den Administratieven dienst. f	1 100 000
2e. aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor van DW. DT. en DB.	75 000
3e. aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen van	
a. DW. DT. en DB.	5 672 400
b. aandeel in de kosten Centraalkantoor Dienst Eenvoudige lijnen	41 000
c. tramlijnen op Java	662 500
d. Staatsspoorwegen ter S.W.K.	405 000
e. Zuid-Sumatra Staatstramwegen	514 000
f. Atjehtram	72 500
g. Tramlijnen in Zuid-West-Celebes	8 000
	<hr/>
Totaal	f 8 550 400

Van de raming der Kapitaalsuitgaven zijn de navolgende aandeelen overgebracht naar de Exploitatie-uitgaven:

a. Van Constructie en Bruggenbouw	f 594 000
b. „ Magazijnsdienst	525 000
	<hr/>

Totaal

f 1 119 000

terwijl in de raming der Exploitatie-uitgaven voorkomen:

Bedrijf Staatsspoorwegen op Java.	
a. aandeel in de beheerskosten van den magazijnsdienst	f 420 000
b. aandeel in de kosten van Bouw van en Toezicht op bruggen	594 000

Bedrijf Tramwegen op Java en Buitengewesten.	
aandeel in de beheerskosten van den magazijns- dienst	105 000
Totaal	f 1 119 030

Er bestaat dus geen verschil in de van de bedrijfsuitgaven naar de kapitaalsuitgaven en omgekeerd overgebrachte bedragen.

Verhaal aanleiding van de opmerking in het Afdeeling-sverslag dat de specificaties van stuk 15 zoo weinig beantwoorden aan het doel en de daaraan vastgeknoopte beschouwing over de uitgaven voor de instandhouding van den bovenbouw enz. welke ten laste van de kapitaalsuitgaven gebracht zouden worden, kan medegedeeld worden, dat de uitgaven voor instandhouding van den bovenbouw en de vernieuwing en het onderhoud van het rollend materieel uit den aard der zaak behooren tot de bedrijfsuitgaven, zoodat zij ook op de begrooting daarin reeds zijn begrepen en voor dat doel dus geen speciale fondsen behoeven te worden afgezonderd. De uitgaven voor verzwaaring van den bovenbouw en de aanschaffing van nieuw rollend materieel worden echter als kapitaalsuitgaven aangemerkt, terwijf de waarde van buiten dienst gestelde voertuigen, locomotieven, enz wordt afgeschreven.

Aangezien uit de bewoordingen van het verslag gebleken is, dat niet geheel begrepen is de bedoeling van de fictieve boekingsposten voor storting in het vernieuwingsfonds, de bestrijding daaruit voor herstellingen en vernieuwingswerken en de bijboeking van rente uit dit fonds op de exploitatierekening, moge hieronder nog een korte toelichting volgen.

Zoals reeds in de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting voor 1924 (1e gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. VIII: stuk 18, pag. 23) is uiteengezet, is aan de toelichting op de bedrijfs- en kapitaalsraming der S.S. voor dat jaar voor het eerst een kapitaalrekening toegevoegd, welke slechts kan worden beschouwd als een proeve om tot een waardebeoordeling van het kapitaal der S. S. te komen, ten einde de resultaten van het bedrijf op commerciële basis weer te geven.

Het gevolgde systeem brengt mede, dat evenals bij groote particuliere spoor- en tramwegen geen gewone afschrijvingen worden berekend, doch het daarmee beoogde doel wordt bereikt door jaarlijks een vast percentage van het geheele in den spoorweg gestoken kapitaal uit het exploitatie-overschot af te zonderen tot vorming van een zogenoemd vernieuwingsfonds.

Uit zulk een fonds zouden dan de werkelijke uitgaven voor vernieuwing van materieel en voor in de toekomst te verwachten kostbare verbouwingen, enz. van den spoorweg bestreden kunnen worden. De rente, welke een zoodanig fonds afwerpt, komt echter ten bate der exploitatierekening.

Blijkens de voorloopige kapitaalrekening op blz. 118 is nu gerekend op een storting in het vernieuwingsfonds van f 8 946 000. Daartegenover staat echter dat de uitgaven voor vernieuwing die in 1925 gedaan zullen moeten worden ad f 1 600 000 dan ook uit het fonds zouden worden bestreden. Het saldo van het fonds stijgt dus met f 7 346 000 en komt daardoor van f 95 353 000 op ult. 1924 op f 102 699 000 op ult. 1925. Van afschrijving op dit fonds kan geen sprake zijn, omdat het fonds immers juist uit de jaarlijksche afschrijvingen wordt gevormd. Doch, zooals

reeds gezegd is, kunnen uit dit fonds de noodige uitgaven gedaan worden om den spoorweg tot in lengte van dagen geheel bedrijfsvaardig te houden, mitsdien om waardevermindering van het kapitaal te voorkomen.

In dit systeem kan dus ook geen sprake zijn van uitgaven voor vernieuwingen, buitengewone schade enz. die ten laste der bedrijfsuitgaven zouden moeten komen. Deze uitgaven moeten juist worden gekweten uit het vernieuwingsfonds, dat immers gekweekt is uit de bijdragen, die jaarlijks uit het exploitatie-overschot daartoe worden afgezonderd.

Uitgaande van den bovenstaanden gedachtengang, welke ontleend was aan het laatste ontwerp der bedrijvenwet, is op blz. 100 en 101 de bedrijfswinst berekend op ruim f 17 miljoen. Het bedrijfsoverschot, d.w.z. het verschil tussehen de geraamde bruto-ontvangsten ad f 70 490 000 en de geraamde exploitatie-uitgaven ad f 49 923 000 bedraagt f 20 567 000. Ten einde de resultaten van het bedrijf op voren aangegeven basis zuiver weer te geven, moet van dit overschot worden afgetrokken:

a. voor pensioenen, enz.	f 2 500 000
b. voor storting in het hierboven bedoelde vernieuwingsfonds	8 946 000
	<hr/>
	f 11 446 000

en worden bijgeteld:

a. voor vergoeding van de door het bedrijf ten behoeve van andere landsbelangen zonder betaling gepresteerde diensten	f 600 000
b. voor ten bate der bedrijfsrekening komende rente uit het vernieuwingsfonds	5 721 000
c. voor vernieuwingen en herstellingen van buitengewone schade welke thans nog in de begrooting van de bedrijfsuitgaven zijn opgenomen, doch uit het vernieuwingsfonds behooren te worden betaald	1 600 000
	<hr/>
	f 7 921 000

zoodat het bruto-overschot verminderd moet worden met f 11 446 000 en vermeerderd met f 7 921 000 waardoor dus het netto-overschot rond f 17 miljoen zal bedragen.

Waarom enkele leden een dergelijke eenvoudige berekening „verwarrend en onoverzichtelijk” noemden is der Regeering niet duidelijk.

Wat nu de grootte van het kapitaal aangaat, waarnaar de rentabiliteit van het Staatsspoorbedrijf moet worden beoordeeld, dient te worden opgemerkt, dat toch moeilijk kan worden volgehouden, dat daarvoor in aanmerking kan komen het door deze leden genoemde bedrag van f 669½ miljoen gulden. Niet alleen zijn hierin alle lijnen begrepen — tot het hieronder gespecificeerde bedrag van rond f 204 miljoen gulden — welke bepaald niet uit bedrijfsoverwegingen maar louter voor de defensie of uit andere motieven van Staatszorg zijn aangelegd en waarvan te voren bekend was, dat zij niet rendabel geëxploiteerd zouden kunnen worden, doch bovendien de gelden, gestoken in nog niet in exploitatie genomen lijnen en de daarvoor aanwezige voorraden. Aan deze leden moge worden opgemerkt, dat het uitteraard niet aangaat rentabiliteit te eischen van een nog niet in exploitatie zijnd object of vervoersopbrengst van een nog niet voltooide lijn, evenmin als b.v. huur van een nog in aanbouw zijnd huis.

Maar ook de hierboven bedoelde pioniers- en militaire lijnen mogen in geen geval in het bedrijfskapi-

taal worden opgenomen. Van deze lijnen is door den wetgever de aanleg gelast met de wetenschap, dat zij onrendabel waren en in de wetsontwerpen tot het voteeren van gelden tot dat doel werd daarvan dan ook uitdrukkelijk melding gemaakt. Zoolang dus vaststaat, dat de baten, die uit deze lijnen aan het spoorwegbedrijf toevloeien de uitgaven daarvoor niet dekken, kunnen zij niet als bedrijfsobjecten worden aanvaard en dient dit kapitaal — indien men althans op eenigszins redelijken grond de rentabiliteitseisch wil blijven stellen — afgescheiden te worden gehouden van het spoorwegbedrijf. Een aanbrenge van vervoer van deze lijngedeelten aan het overige spoorwegnet kan veilig buiten beschouwing blijven, omdat het overgrootste gedeelte van deze pioniers- en militaire lijnen afzonderlijke complexen op Sumatra en Selebes vormen en de op Java gelegen lijntjes zeer weinig tot het vervoer op andere lijnen bijdragen en aan exploitatie waarschijnlijk nog meer kosten.

Een onbevooroordeelde overweging van het hierboven opgemerkte zal zonder twijfel tot de conclusie voeren dat het kapitaal, waarnaar de rentabiliteit van het spoorwegbedrijf mag worden afgewogen op f 669½ miljoen — (f 51 600 000 + f 204 miljoen) = rond f 414 miljoen moet worden gesteld.

De kwestie of nu eerst niet een rente van 6% over dit kapitaal als exploitatieuitgave ten laste der bedrijfsrekening moet worden gebracht alvorens van een bedrijfswinst valt te spreken, is in algemeenen zin reeds bij de algemeene opmerkingen besproken. Daarbij werden de motieven genoemd, die aanleiding hebben gegeven het bedrijfsresultaat in een rentabiliteitscijfer weer te geven. De Regeering ziet hierin slechts een kwestie van meer of minder juiste terminologie en niet van meer of minder juist bedrijfsbeleid, aangezien reeds meer dan eens de wenschelijkheid erkend is om ook de groote verkeersbedrijven van den Staat als spoorwegen, havens, posten, telegraaf en telefoon zoo mogelijk de volle rente over hun kapitaal zelve te doen opbrengen.

Is met het bovenstaande aangetoond dat het nimmer in de bedoeling heeft gelegen een „kunstmatig gekweekt rendementsgetal” te geven doch dat juist het streven erop gericht is geweest een zoo objectief mogelijk beeld te verschaffen van de voor 1925 te verwachten bedrijfsresultaten, dan is daarmede tevens gezegd, dat de Regeering wel degelijk waarde hecht aan de kennis van het juiste rendement van het bedrijf op zich zelf beschouwd, om zich een oordeel te vormen omtrent het gevoerde bedrijfsbeheer.

Maar afgescheiden hiervan kunnen ook andere cijfers dienen om aan te toonen, dat ook bij dezen dienst de noodzakelijkheid van een zuinig beheer is ingezien. Dit blijkt evenzeer uit de in de laatste jaren sterk gedaalde exploitatie-uitgaven, voor een niet gering deel als gevolg van de toegepaste versobering. Deze daalden van f 69 470 500 in 1921 tot f 66 630 000 in 1922 en f 53 312 200 in 1923 (bedrijfscijfers, autodiensten inbegrepen, volgens de jaarverslagen en de voorloopige jaarcijfers van 1923).

Aangezien in dit verband een opmerking gemaakt werd over het bedrag uitgetrokken voor bezoldiging, vergoedingen enz. ten behoeve van Constructie- en Bruggenbouw is het hier de plaats om er opmerkzaam op te maken, dat ten rechte is uitgetrokken f 250 000 voor het hoofdkantoor en f 225 000 voor den dienst op de lijnen. Vermindering van de bezetting wordt voorshands niet gewenscht geacht. Mocht in 1925 echter blijken dat met minder personeel kan worden volstaan, dan zal uitteraard tot verdere inkrimping worden overgegaan.

Naar aanleiding van de vraag, welke begrenzing aan het begrip rendabele lijnen wordt gegeven, mogen worden verwezen naar de uitvoerige uiteenzetting op blz. 22 van de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting voor 1924 (1ste gewone zitting 1923 Ond. I — Afd. VIII: stuk 18).

In aansluiting aan de in dat stuk mede verstrekte opgave van de lijnen, welke niet uit bedrijfsoverwegingen, maar uit andere motieven van Staatszorg zijn gebouwd, kan worden meegedeeld, dat door de in Zuid-Sumatra gereedkomende lijngedeelten, die in 1923, 1924 en 1925 daaraan zullen moeten worden toegevoegd met daarbij behoorende toename van rollend materieel, voorraden en bouwrente, het niet renderende kapitaal van rond 177½ miljoen tot ongeveer 204 miljoen zal worden verhoogd.

De meening, dat de Atjehtram in 1925 volgens de begrooting rendabel zou worden, berust op een misverstand. Wel geven de in de begrooting voor 1925 vermelde cijfers van de uitgaven en opbrengsten schijnbaar een overschot, doch zooals bij de mondelinge behandeling van de VIIIe begrotingsafdeeling 1924 in de 1ste Volksraadzitting van het vorige jaar reeds werd medegedeeld (zie H blz. 995 2de kolom en blz. 996 1ste kolom) zijn die cijfers zonder meer niet volledig. Daarbij moeten nog worden opgeteld de bijdrage voor de pensioenfondsen, het aandeel in de kosten van het hoofdkantoor, de storting in een vernieuwingsfonds, enz., zoodat van eenig overschot voor renteuitkeering geen sprake is.

Een specificatie van het op blz. 118 aangegeven bedrag van ruim f 51 miljoen voor „kapitaal van nog niet in exploitatie zijnde lijnen en voorraden met inbegrip van bouwrente” volgt hieronder.

Saldo 1924	f 50 090 000
In 1925 te rekenen voor Opname, voorbereiding en algemeene leiding aanleg nieuwe lijnen	200 000
Aanleg Zuid-Sumatra	3 400 000
„ N. Tjerebon	300 000
„ Bandjaran Pengalengan	200 000
Bouwrente (over 1924)	3 000 000
Totaal	f 57 190 000

Af voor in 1925 in exploitatie te nemen secties

Batoeradja—Martapoera	f 4 300 000
Tjempaka—Ketapan	1 200 000

5 500 000

f 51 690 000

Zooals in het algemeen overzicht op pag. 100 van de ontwerp-begrooting is medegedeeld zijn de ontvangsten voor 1925 geraamd aan de hand van de voorloopige opbrengstcijfers over 1923. Daarbij is er rekening mee gehouden, dat in 1924 en 1925 220 K.M. nieuwe lijnen in exploitatie komen en dat in den loop van dit jaar verschillende kleinere tariefsverhoogingen worden ingevoerd.

Reeds meermalen is er op gewezen, dat de raming van de ontvangsten twee jaar te voren niet met absolute zekerheid kan geschieden. De basis voor de

samenstelling van die ramingen wordt gevormd door de uitkomsten over het laatst afgelopen tijdperk en de Regeering meent daaraan te moeten blijven vasthouden, tenzij de mogelijkheid van een andere meer juiste doch eveneens op reële gegevens gebaseerde berekening van de te verwachten vervoersopbrengst aangetoond wordt.

Blijken de ontvangsten terug te loopen, dan dienen zoo mogelijk ook de uitgaven in gelijke verhouding naar beneden te worden gebracht. In dit verband kan worden medegedeeld, dat voor zoover thans kan worden nagegaan de ontvangsten over de afgelopen maanden inderdaad nog iets beneden die van 1923 zijn gebleven, doch dat dit in niet mindere mate ook met de uitgaven het geval is. De uitgaven en de ontvangsten voor het vervoer hangen bij een transportbedrijf uit den aard der zaak met elkaar samen.

Het aandeel in de algemeene uitgaven en in de kosten van den administratieven dienst, dat ten laste van de kapitaalsuitgaven komt, wordt bepaald naar den arbeid, die ten behoeve van den buitengewonen dienst wordt verricht en is overigens nog van verschillende factoren afhankelijk (uit te betalen wachtgelden, nonactiviteit, buitenlandse verloven). Het over te brengen bedrag kan uiteraard niet zuiver naar de grootte der te verwerken bedragen worden afgemeten.

Het aan ontvangsten uit steenkolen voor den spoorweg ter Sumatra's Westkust geraamde bedrag van f 3 010 000 (blz. 110) is in overeenstemming met de geraamde bedrijfsuitgaven der Oembilinmijnen en omvat aan spoorvracht f 2 500 000 en aan opslag- en afleveringskosten, kosten van laden en bunkeren f 510 000, terwijl in 1924 alleen de ontvangsten uit spoorvracht zijn opgenomen. De raming 1924 ad f 2 900 000 dient dus voor eene vergelijking naast een bedrag van f 2 500 000 voor 1925 te worden gesteld.

De tarieven voor de verrekening van het vervoer der steenkolen zijn gesteld op basis van zelfkosten.

Op de vraag voor welke rendabele lijnen de projecten gereed zijn, hoeveel de bouwkosten dier lijnen bedragen en welke de te verwachten rentabiliteit is, kan worden geantwoord, dat van de op de begroting voor memorie gevoerde nieuwe lijnen voorloopig slechts de lijn Garoet-Tjikadjang naar de tegenwoordige opvatting volkomen rendabel is te achten. Volgens herziene ramingen bedragen de bouwkosten dezer 28 KM. lange lijn f 2 776 000, het te verwachten bedrijfsoverschot 8% en na afschrijvingen, enz. het netto-overschot 6% der bouwkosten. Van de volgende, wegens de geboden inkrimping der kapitaalsuitgaven niet op de begroting gebrachte rendabele lijnen, zijn de voorontwerpen geheel gereed, nl. van de lijn Loemadjang-Kentjong (lang 24 K.M. geraamde bouwkosten f 1 270 000, geraamd bedrijfsoverschot 8% en geraamd netto-overschot 6% der bouwkosten) en van de lijn Buitenzorg-Penjawaengan (lang 31 KM, geraamde bouwkosten f 2 833 000, geraamd bedrijfsoverschot 8% en geraamd netto-overschot 6% der bouwkosten).

De ontwerpen voor de doortrekking van de lijn Rantjaëkëk-Tjitali tot Soemedangan zijn eveneens gereed. De bouwkosten worden thans geraamd op f 6 000 000.

Ook voor de doortrekking Soemedangan-Kadipatèn zijn indertijd ontwerpen gemaakt. De kosten van dit baanvak worden op eveneens f 6 000 000 geraamd. De verwachtingen zijn dat de opbrengsten van de 53 KM. lange, zoowel in aanleg als in exploitatie zeer kostbare lijnverbinding Rantjaëkëk-

Kadipatèn nauwelijks in staat zullen zijn om de exploitatieuitgaven goed te maken, zoodat het geheele nog uit te geven bouwkapitaal zonder rente of afschrijving zou blijven.

Naar aanleiding van de aanbeveling van een aantal leden om in verband met het groote aantal wachtgelders de aanleg der lijn in Zuid-Sumatra niet in aanneming doch in eigen beheer te doen geschieden, kan de Regeering verklaren, dat de op pionierswerk gelijkende arbeid, welke aan het nog onderhanden middengedeelte van den Zuid-Sumatra-spoorweg moet worden verricht, zich minder goed leent voor uitvoering in aanneming. Deze lijn is echter reeds voldoende van personeel voorzien, zoodat vermindering van het aantal wachtgelders als gevolg van de verdere uitvoering van dit werk niet is te verwachten.

De in 1922 bevonden minder gunstige financieele resultaten van de Staatstramwegen in Oost-Java zijn in 1923 zeer verbeterd. De voorloopige cijfers geven respectievelijk voor de uitgaven en ontvangsten over 1923 aan f 12 29 en f 20 32 per dagkilometer. Niet alleen valt dus een belangrijke vermindering der uitgaven doch tevens een vermeerdering van ontvangsten te constateeren.

Ook voor den spoorweg ter Sumatra's Westkust wijzen de exploitatiekosten op een vermindering in 1923 ten opzichte van 1922. Het voorloopige cijfer der uitgaven bedraagt nl. f 37 11 tegen f 48 08 in 1922. De exploitatiekosten voor dezen geheelen spoorweg bedroegen in 1922 f 4 056 426; in 1923 f 3 494 534.

De vermindering der uitgaven is o.m. toe te schrijven aan vermindering van den duurtetoeslag en aan verlaging van den kolenprijs, terwijl in 1922 een belangrijk bedrag werd uitgegeven voor het inhalen van den achterstand in de revisie van rollend materieel, o.a. ontstaan door den voor het toenmaals beschikbare materieel wat te groeten kolenafvoer in de voorafgaande jaren.

Bij de Staatsspoor- en tramwegen op Java (normaalspoor) hebben de exploitatiekosten (zonder uitgaven voor vernieuwingen, herstel van buitengewone schade en afschrijvingen) per baankilometer bedragen:

1918	1919	1920	1921	1922	1923
f 11 062.95	f 12 625.85	f 20 244.67	f 22 817.27	f 21 116.25	f 16 546.42

Gedurende die jaren bedroegen bij die lijnen de kosten (op de verbruiksplaats) van de brandstoffen (steenkolen, hout enz.) per baankilometer:

1918	1919	1920	1921	1922	1923
f 2 630.39	f 2 694.33	f 4 611.26	f 5 421.04	f 4 762.97	f 3 505.14

Daarbij is als gemiddelde verbruiksprijs (eveneens op de verbruiksplaats) van de steenkolen in rekening gebracht:

1918	1919	1920	1921	1922	1923
f 23.51	f 22.96	f 32.22	f 38.81	f 35.02	f 31.91

Tot toelichting van de, in vergelijking met de marktprijzen, hooge bedragen, die voor de verbruikte steenkolen in 1922 en 1923 in rekening zijn gebracht, wordt aangegeekend, dat als gevolg van de inzinking van het verkeersvervoer, in die jaren nog groote hoeveelheden uit oude voorraden zijn gebruikt, waarvoor de in vorige jaren betaalde hooge aanschaffingsprijs in rekening is gebracht.

Verhooging van de vervoerscapaciteit op het lijnvak Wonokromo—Bangil is dringend noodig. De electrificatie van dit lijnvak uit de Kali Kontowerken zou in verband met den 3 à 4 jarigen bouwtijd van deze waterwerken te lang op zich laten wachten.

't Is te verwachten, dat zelfs bij dubbel spoor binnen en-

kele jaren electrificatie van dit zeer drukke lijnvak toch noodig, althans voordeelig zal blijken te zijn.

De totale kosten van de spoorverdubbeling Wonokromo—Bangil worden geraamd op f 1 800 000 aan gereed geld en f 1 800 000 aan magazijnsgoederen, die echter, in verband met de door de financieele omstandigheden in 1922 plotseling geboden stopzetting van den aanleg van nieuwe lijnen, toch reeds grootendeels aanwezig zijn.

Het werk kan in twee jaar zijn beëindigd.

In antwoord op de vraag, welke bedragen oorspronkelijk zijn toegestaan, welk deel daarvan tot ultimo 1923 was verwerkt en welke bedragen nog na 1925 noodig zullen zijn voor de verbetering der spoorwegtoestanden te Soerabaja, voor den aanleg der lijnen Bandjaran—Pengalengan en voor de Zuid-Sumatra hoofdlijn moge het navolgende worden medegedeeld.

Aangaande de werken tot verbetering der spoorwegtoestanden te Soerabaja werd in de toelichting op de begroting van het jaar 1922 (1ste gewone zitting 1921 — Onderwerp I — Afdeling VIII: stuk 16, blz. 118) aangegeven, dat de kosten van de werken in en om Soerabaja in totaal zouden bedragen f 24 013 000.

De uitgaven bedragen tot het einde van 1923 afgerond f 13 500 000.

In 1926 zullen slechts enkele beveiligingswerken nog moeten worden uitgevoerd (wilt die in 1925 niet voltooid zullen kunnen worden) welke op f 75 000 geraamd worden.

Voor de aanlegkosten der lijnen Bandjaran—Pengalengan en Koppo-Tjiwidj werden opgegeven respectievelijk f 4 606 000 en f 1 776 000 (1e gewone zitting 1920, Onderwerp I — stuk E1, blz. 8).

Tot ultimo 1923 werd verwerkt f 1 262 000 en na 1925 zal nog noodig zijn een bedrag van f 4 400 000.

Voor den bouw der verbinding Oosthaven-Palembang met zijlijn Prabocmoelih—Mocaraénim werd toegestaan een bedrag van f 47 850 000 (1e gewone zitting 1920, Onderwerp I — Afdeling VIII: stuk 16, blz. 128). Hiervan werd tot ultimo 1923 verwerkt f 40 950 000 terwijl in 1924 vermoedelijk zal worden uitgegeven f 2 950 000. Voor 1925 wordt aangevraagd f 3 482 000 terwijl naar de voorhanden zijnde raming na 1925 nog noodig zal zijn een bedrag van f 2 000 000. Dit beteekent, dat voor dit werk van langen duur ten slotte slechts f 1 500 000 meer noodig zal zijn dan vele jaren geleden werd geraamd, terwijl het niet uitgesloten is dat dit bedrag nog zal kunnen worden verminderd.

Het in den staat (sub 5) op blz. 113 van de ontwerp-begroting genoemde bedrag van f 2 050 000 voor verbetering der spoorwegtoestanden Soerabaja moet ten rechte zijn f 2 000 000. Verzuimd is enkele op het laatste oogenblik aangebrachte wijzigingen in alle onderdeelen der begrotingstukken over te nemen. Het in dienzelfden staat sub 14 vermelde bedrag voor „Verdere verbetering van in bedrijf zijnde lijnen” ad f 2 911 400 dient eveneens met f 50 000 te worden verminderd en te worden gesteld op f 2 861 400. Het totaal van dien staat vermindert mitsdien met f 100 000 en wordt f 14 789 000. Het totaal der kapitaalsuitgaven blijft echter ongewijzigd, zooals blijkt uit de hieronder volgende specificatie:

Kapitaalsuitgaven, met uitzondering van die voor opneming en aanleg van nieuwe lijnen (blz. 113) f 14 789 000

Opname, voorbereiding, en algemeene lei-

ding van den aanleg van nieuwe lijnen

(blz. 116) f 229 000

Aanleg van nieuwe lijnen (blz. 116) 3 982 000

f 19 000 000

Ten aanzien van de gestelde vragen omtrent de electrificatie van het baangedeelte Manggarai — Buitenzorg zij opgemerkt dat in de ontwerp-begroting 1925 nog geen bedragen voor dit doel zijn opgenomen.

In de begrotingsstukken wordt wel gesproken van het als zoodanig door den wetgever goedgekeurde ontwerp tot electrificatie van het lijnencomplex tusschen T. Priok, Batavia, Mr. Cornelis en Buitenzorg, doch het is bekend, dat ook de uitvoering van dit plan sinds 1922 in verband met de financieele omstandigheden in langzamer tempo werd uitgevoerd en met name voor het baanvak Manggarai — Buitenzorg voorloopig werd uitgesteld.

In verband hiermede acht de Regeering het ongewenscht reeds thans tot uitvoerige gedachtenwisseling over dit onderwerp over te gaan.

De op blz. 112 van de ontwerp-begroting vermelde kapitaalsuitgaven voor de elektrische uitrusting behooren tot de S.S.-begroting en betreffen dus uit den aard der zaak uitsluitend de voor de S.S. benodigde voorzieningen en aanschaffingen, zooals de aanschaffing van motorrijtuigen en locomotieven, van de volledige uitrusting der baan (de contactleidingen met toebehooren), van de onderstations te Meester-Cornelis en Antjol, en van de voor den ombouw noodzakelijke kleinere werken.

De S.S. zal den benodigden stroom op de gewone wijze tegen betaling moeten betrekken van het electriciteitsbedrijf en deels ontvangen uit de waterkrachtwerken, deels uit de stoomcentrale der N. I. Gas Mij De kapitaalsuitgaven ten behoeve van dit voor de algemeene electriciteitsvoorziening van Batavia en West-Preanger (en niet alleen voor de S.S.) opgezette stroomleveringsbedrijf vindt men in de onderafdeeling der begroting bestemd voor den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Het artikel in het Soerabajasch Handelsblad van 17 April l.l. betreffende de bestelling van 4 Mallet locomotieven, waarop in het Afdelingsverslag wordt gewezen, had reeds eerder de aandacht. Hoewel op grond van tusschen het Hoofd van den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst en het Hoofd van het Technisch Bureau van het Departement van Koloniën medio 1923 gevoerde correspondentie over het z.g. „voorkeursrecht” in algemeenen zin, aan de juistheid van den inhoud van dit artikel moet worden getwijfeld, zijn in den aanvang van deze maand door de Regeering nadere inlichtingen terzake aan den Minister van Koloniën gevraagd.

Nabij Bandoeng bevindt zich inderdaad een magazijn van bovenbouwmaterialen, waarin groote voorraden van diverse, voor railaanleg benodigde artikelen, w.o. ook laschplaten, zijn opgeslagen en behoorlijk worden beheerd en successievelijk verbruikt. Het is den Volksraad bekend, dat als gevolg van de tegen het einde van 1921 en in 1922 noodig gebleken stopzetting van den aanleg van nieuwe lijnen in de buitengewesten en het in langzamer tempo uitvoeren van allerlei uitbreidings- en verbeteringswerken, welke reeds onderhanden waren en waarvoor de bestellingen van ijzerwerken in Nederland reeds voor een goed deel geplaatst waren, uit den aard der zaak van som-

mige materialen tijdelijk een teveel is ontstaan. Dat aan de vorenbedoelde snelle inkrimping der kapitaalsuitgaven ook renteverliezen en in 't algemeen nog wel grootere economische bezwaren waren verbonden, kan voor niemand nieuw zijn, doch is een nadeel dat door den begrootingswetgever is aanvaard ter bereiking van het voordeel, dat gelegen was in dadelijke vermindering der kapitaalsbehoeften.

Ten aanzien van de bestelling in Nederland van dure spoorwegrijtuigen zij medegedeeld dat aan het tot het departement van Koloniën behorend Aanschaffingsbureau voor wat dergelijke bestellingen betreft, behoudens het stellen van de hoofdeischen waaraan het materiaal moet voldoen, vrijheid van handelen wordt gelaten. Dat de twee bedoelde rijtuigen veel duurder zijn uitgevallen dan de aanvankelijke raming aangaf zal grotendeels een gevolg zijn geweest van de moeilijke omstandigheden waaronder in dien tijd het materiaal in Nederland verkregen moest worden. Indien meer dergelijke rijtuigen noodig worden, zullen ze echter thans wederom tegen lageren prijs hier te lande gebouwd kunnen worden. Voor een tekort aan materieel voor de bediening van het vervoer heeft in de naaste toekomst niet te worden gevreesd. De opmerking, dat bij de S.S. de verzending van goederen veel te wenschen zou overlaten en de behandeling niet coulant zou zijn, gaat in haar algemeenheid te ver en levert ook geen aanknopingspunt voor onderzoek op. De invoering der exploitatiekringen (Ooster- en Westerlijnen) beoogt echter juist ook ten aanzien van klachten in deze richting verbetering te brengen.

Dat diefstal nog in abnormale verhouding voorkomt, wordt ten stelligste tegengesproken. Het aantal vervoersongeregelmaheden, waaronder diefstallen, is sedert 1921 zeer sterk afnemende. Het aantal wijzigingen in de vervoersbepalingen is in de laatste jaren ook veel geringer geworden.

Dat de weging van wagens door het S.S. personeel niet steeds op nauwkeurige wijze plaats heeft is een euvel dat ook de dienstleiding is opgevallen. Maatregelen zijn genomen om daarin verbetering te brengen.

Het wederom verpachten van het restauratiebedrijf lijkt voorshands ongewenscht. Het bedrijf levert thans ook meer op dan bij verpachting het geval was.

Het is juist, dat de drie zgn. S.S. hotels tezamen voor f 9000 's jaars zijn verpacht.

De verpachting geschiedde na per advertentie opgeroepen inschrijvingen, die voor zoover ze niet om andere redenen buiten beschouwing moesten blijven, onderling niet in overwegende mate verschilden wat de aangeboden pachtsom betrof. De tegenwoordige huurster de N. L. H. V. deed een aanbod voor alle drie hotels en leverde de meeste garantie op voor eene behoorlijke exploitatie.

Hoewel de door de S.S. aangekochte gronden nog niet alle zijn overgeschreven wordt met die overschrijving toch goede voortgang gemaakt. Voor de Java-lijnen heeft de gemiddelde opbrengst aan grond- en terreinhuren over 1923 f 12 250 per maand bedragen. De achterstand op 10 Juni 1924 bedroeg over het jaar 1923 f 160 60 en over 1924 f 759 20.

De Regeering heeft er bezwaar tegen om thans nog een gedetailleerd debat in den Volksraad te aanvaarden over het gecompliceerde vraagstuk van de brandstoffenpolitiek der toenmalige Regeering, gevoerd in de jaren 1916 t/m 1920. Zooals uit het tweede deel van het aangehaalde arti-

kel in Koloniale Studiën 1923 ook blijkt, heeft de S.S. tusschen 1916 en 1920 in toenemende mate brandhout aangewend. De productie van deze brandstof was echter zoo beperkt dat andere gebruikers daardoor in moeilijkheden geraakten en door den toenmaligen Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel krachtig werd aangedrongen op beperking van het gebruik bij de S.S. Hoewel wordt erkend, dat door dit bedrijf in meerdere mate van brandhout in plaats van kolen zou kunnen zijn gebruik gemaakt, stonden daar dus andere bezwaren tegenover, terwijl die vermeerdering toch niet in betekenende mate had plaats kunnen hebben.

Zooals door den schrijver ook is aangegeven wordt het meeste Gouv. brandhout (80% van de totale productie) gekapt tusschen Semarang en Soerabaja, in de Noordelijke gewesten dus. De kapdistricten worden doorsneden door particuliere spoor- en tramwegen. Deze Maatschappijen treffen het djatiebrandhout dus langs hare lijnen aan en kunnen het met minimum transportkosten verkrijgen. De Staatsspoor- en Tramwegen echter zouden zich het djatiebrandhout uit die districten langs particuliere lijnen tegen hooge vrachtkosten moeten laten aanvoeren. Daardoor is het voor de S.S. in vele gevallen voordeliger Gouvernementskolen te koopen dan Gouvernements djatiebrandhout.

De meening dat met het steenkolenbedrijf door het Gouvernement mooi winsten zouden zijn gemaakt ten koste van de S.S. kan dus niet onderschreven worden.

Inderdaad zijn steenkool en djatiebrandhout in de vervoerstarieven gelijk geëclassificeerd.

De aandacht van de tarievencommissie bij de S.S. is daarop gevestigd.

Brandhout is ingedeeld in djatiebrandhout en wildhoutbrandhout; voor het laatste is het tarief reeds lager.

Naar aanleiding van de opmerkingen omtrent verhooging van spoorwegtarieven moge het volgende worden aangetekend.

Het SS. tarief voor het vervoer van suiker is na 1919 niet meer verhoogd en dit artikel is ook niet opgenomen onder die artikelen, waarvoor de SS. tarieven met ingang van 15 Juli a.s. verhoogd zullen worden. Het oordeel van belanghebbenden werd omtrent alle voorgenomen verhoogingen steeds gevraagd en aan die adviezen is alle aandacht geschonken. Dat die adviezen echter niet konden worden gevolgd, mag niet leiden tot de conclusie, dat daaraan „nauwelijks aandacht zou zijn geschonken”.

Integendeel, zij kregen ten volle de noodige aandacht en zijn volledig met den noodigen commentaar ter kennis van de Regeering gebracht. Er werd in die adviezen echter geen zakelijke aantooning gegeven, waaruit twijfel zou kunnen ontstaan betreffende de draaglijkheid der voorgestelde verhoogingen; in de plaats daarvan leverden de meeste der adviseerende lichamen slechts beschouwingen in zeer algemeen zin om de wenschelijkheid te betoogen van lage tarieven.

Inderdaad behoort een spoorwegtarief niet te hoog, doch evenmin te laag te zijn. Het commercieel juiste tarief ligt daartusschen en belast het vervoer met: „what the traffic will bear”. Zoo ver is bij de SS. evenwel nog niet steeds gegaan. Bij de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen is het tarief voor dezelfde artikelen thans nog hooger, voor enkele zelfs nog zeer betekenend hooger. De

thans ingevoerde tariefsverhoogen zijn grootendeels noodig geweest om een aantal artikelen zoodanig te belasten, dat op hun vervoer althans geen verlies meer wordt geleden. Zij waren dus slechts een noodzakelijk gevolg van de algemeen gestegen zelfkosten voor het transport, een stijging samenhangend met den algemeenen economischen toestand. Voor het verkrijgen van rentabiliteit bij den blijvend verhoogden rentestandaard, behoeft de SS. een grootere marge tusschen inkomsten en uitgaven. In de eerste plaats is daarvoor noodig een zoover mogelijk gaande beperking der uitgaven en hieraan wordt en is reeds met succes gearbeid; voor zoover dat echter nog een onvoldoende marge geeft, zal een dragelijke vrachtverhoging geboden zijn. Dat in algemeenen zin bij de SS. geenszins de neiging heeft voorgezeten, de tarieven te hoog op te voeren blijkt wel daaruit, dat door particuliere bedrijfsleiders en deskundigen op spoorweggebied juist in tegengestelden zin scherpe critiek is geleverd (Caspersz e.a.) en de vraag herhaaldelijk met klem is gesteld of de SS. tarieven niet te laag zijn gehouden. Men herinnere zich o.a. de artikelenreeks in de Eeon. Stat. Berichten en de aan den Volksraad op zijn verzoek verstrekte „Mededeelingen” No. 27 en No. 28 van de Staatsspoor- en tramwegen, waarin die critiek werd weerlegd en stelling werd genomen tegen den aandrang om de SS. tarieven op dezelfde wijze te verhoogen als die van een aantal particuliere maatschappijen.

Uiterraard zal elke vrachtverhoging tot gevolg kunnen hebben, dat, zij het ook tijdelijk, eenig vervoer in concurrerende handen valt, doch een reden om van een rationeele verhoging af te zien, ligt daarin niet.

Het tarief voor schoolkinderen bedraagt per abonnement voor de 3e kl. f 2 en voor de 2e kl. f 6 per maand, ongeacht de lengte van het traject. Deze tarieven worden eer te laag, dan te hoog geacht, zoodat geen aanleiding bestaat om tot verlaging over te gaan.

Er is één spoorboekje van dienstwege uitgegeven en er zijn meerdere door particulieren bezorgd. Voor deze laatste boekjes kan de dienst in het geheel niet, voor het officieele boekje tot op zekere hoogte wel verantwoordelijk worden gesteld. Het aanwezig zijn van drukfouten is uiteraard niet geheel te ontgaan, al zal van S.S.-wege al het mogelijke worden gedaan, om zulks tot een minimum terug te brengen. De Hollandsche en voor zoover bekend ook alle andere Europeesche spoorwegdirecties, vermelden op het voorblad van de door haar uitgegeven spoorboekjes veiligheidshalve dat zij voor onjuistheden en drukfouten in het boekje geen verantwoordelijkheid op zich nemen.

Worden bij de S.S.-uitgaven fouten ontdekt, dan worden die door middel van een verbeterblad hersteld.

De reorganisatie der bedrijfsleiding in 1922 was een noodzakelijk gevolg van het feit, dat het Opperbestuur in Nederland zich in October 1920 in beginsel uitsprak vóór terugkeer tot eenhoofdige leiding. Waar aan de reorganisatie van 1917 een meerhoofdige bestuur inhaerent was, omdat anders bij deze ver doorgevoerde centralisatie het centrum overbelast zou worden, — moest bij terugkeer tot eenhoofdige leiding noodzakelijk ook gedecentraliseerd worden, weshalve reeds in de 1ste gewone Volksraadzitting 1922 (zie Ond. I — Afd. VIII: st. 19 en 21) werd aangegeven, dat weder tot de instelling van exploitatiekringen zou worden overgegaan. De thans op 1 Juli in te voeren kringen bij het Java-net beteekenen dus volstrekt

geen nieuwe reorganisatie, doch slechts een verderen stap tot uitvoering van het reeds door den wetgever aangenomen schema van reorganisatie van 1922. Een stap, welke doorvoering leidend exploitatiepersoneel vordert, dat toenmaals nog niet, doch thans wel in voldoende mate aanwezig wordt geacht.

Slechts ten aanzien van den vorm van deze exploitatiekringen heeft vóór de realisatie daarvan nog gedachtenwisseling plaats gehad; doch terugkeer tot den vroegeren vorm van 2 zelfstandige exploitaties op Java wordt door de verantwoordelijke adviseurs nog steeds ongewenscht geacht. Er wordt thans slechts teruggekeerd tot den geografischen vorm der vroegere Oosteren Westerlijnen, maar niet tot den organisatorischen vorm van vroeger, en wel omdat het noodzakelijk is de voordeelen verbonden aan de reorganisatie van 1917 te behouden, of m. a. w. de bezwaren verbonden aan de vóór 1917 bestaande zelfstandige exploitaties van Oosteren Westerlijnen te vermijden. Dit is bereikbaar door de chefs der exploitatiekringen zuiver met den uitvoerenden dienst te belasten en het hoofd van het geheele Javabedrijf de algemeene en de zuiver centrale zaken te doen beheeren tot behoud van de eenheid van het Javabedrijf. Zoo worden (en dat zal ongetwijfeld de financieele bedrijfsresultaten gunstig beïnvloeden) de bezwaren van de regeling van vóór 1917 ondervangen en toch als voordeelen verkregen de betere plaatselijke contróle, betere aanraking tusschen leiding en het lijnpersoneel, nauwere en gemakkelijker aanraking met den handel, met het reizend en vervoerend publiek. Ook deze kringvorming getuigt ervan, dat men bij het Staatsspoorbedrijf sterk doordrongen is van het belang van zoodanige directe aanrakingen, daar de belangrijkste handelsstad (Soerabaja) standplaats wordt van den exploitatiechef der Oosterlijnen en Bandoeng van den exploitatiechef der Westerlijnen, die aldus ook in een belangrijk centrum van spoorwegverkeer gevestigd is en tevens verplicht zal worden tot periodiek bezoek aan Batavia.

Voorts was bij deze wijze van kringvorming de bouw van dure kringkantoren niet noodig, waar voldoende kantoorruimte te Soerabaja en Bandoeng aanwezig was. Een spoedige invoering had nog het voordeel van het vermijden van dubbele overplaatsing van het voor Soerabaja bestemde personeel, dat thans bij de overbrenging der hoofdkantoren van Batavia naar Bandoeng tegelijk naar Soerabaja kan vertrekken.

De kantoorbezetting der beide exploitatiechefs is gevonden uit de centrale kantoren der dienstvakhoofden zonder personeelvermeerdering.

De totale bezetting van alle kantoren, inclusief de beide afgescheiden kringkantoren is zelfs nog iets geringer dan tevoren. Ook het totaal aantal leidende functies behoeft niet vergroot te worden.

Op de vragen om inlichtingen inzake de contróle op de magazijnen kan het volgende worden medegedeeld.

1. Doordat alle eischen alvorens verzonden te worden het bureau van den leider der magazijnszaken moeten passeeren om na te gaan of uit hier te lande aanwezige andere voorraden kan worden verstrekt, kon voor een waarde van 7½ miljoen worden gecancelled en van die eischen geschrapt.

2. In de laatste helft van 1922 werd in de magazijnsverantwoording opgenomen aan goederen, welke in de jaren 1917 t/m 1921 in het buitenland waren besteld, voor een waarde van f 7 058 880. In 1923 werd dit bedrag f 11 146 805. Onder deze goederen waren begrepen 128 KM. rails in diverse profielen en 312 bruggen in afmetingen van 2 tot 60 M.

3. Op den magazijnsdienst zelf werd in 1922 bezuinigd tot een bedrag van f 121 950.

In 1923 bedroeg deze bezuiniging f 247 939 ten opzichte van de totale uitgaven voor den magazijnsdienst in laatstgenoemd jaar van f 645 137.

In 1922 kon op het vervoer van steenkolen en de manipulaties in de havens niet bezuinigd worden, omdat daarvoor in hoofdzaak meerjarige contracten waren gesloten.

In 1923 werd op het vervoer en de manipulaties in de havens bezuinigd tot een bedrag van f 404 331.

4. Toestanden zooals die tengevolge van den oorlog zijn ontstaan, kunnen voor de toekomst, zoolang zich dergelijke buitengewone omstandigheden niet voordoen, uitgesloten worden geacht, terwijl de contrôle op de aan te schaffen voorraden streng wordt doorgevoerd.

5. In 1922 en 1923 werd tezamen voor een waarde van ruim ½ miljoen aan overtollige goederen overgegeven aan andere departementen en diensten. Voorts werd tegen den best te bedingen prijs aan particulieren uit den voorraad verkocht voor een waarde van f 122 000.

Met de zoo voordeelig mogelijke opruiming van vóór den dienst niet meer noodige goederen wordt geleidelijk voortgegaan.

In verband met den recenten datum van invoering der nieuwe stationsadministratie kunnen omtrent de praktische resultaten nog geen volledige inlichtingen worden verstrekt. Deze aangelegenheid heeft uitteraard de aandacht van de dienstleiding, die mede naar aanleiding van de in de dagbladen verschenen artikelen reeds een onderzoek heeft gelast.

Bij de benoeming van de leden van de commissie van bijstand voor de S.S. heeft de Regeering er naar gestreefd daarvoor de meest geschikte personen uit te noodigen. Uit de omstandigheden, dat zij de benoeming hebben aanvaard, mag worden afgeleid dat deze leden zich in staat gevoelen om aan het commissiewerk de vereischte aandacht te besteden.

Ter voorkoming van misverstand moet, naar aanleiding van de vraag om een uitvoerig overzicht te mogen ontvangen van de nieuwe regeling van gratificatiën in vergelijking met het oude systeem der vlijtpremie, er de aandacht op worden gevestigd, dat de huidige regeling als een tijdelijke moet worden beschouwd welke bij wijze van overgangsmaatregel is ingevoerd.

De dienstleiding stelt zich voor het ontwerp eener definitieve regeling voor eene bedrijfspremie met de daarvoor in aanmerking komende personeelsorganisaties en de groepsvertegenwoordigingen te behandelen in „Georganiseerd overleg“, hetwelk ook bij de Staatsspoor- en tramwegen evenals bij den P. T. T.-dienst vermoedelijk spoedig zal kunnen worden ingesteld.

Voorloopig werd tot de eerste halfjaarlijksche uitkeering over 1924 vóór de Lebaran overgegaan overeenkomstig de beginselen, neergelegd in de ontwerpregeling.

De gedachte bedrijfspremie is voornamelijk een premie voor regelmatig, goed en zuinig werken in het belang van een goeden, zuinigen en vlotten gang van zaken

bij het bedrijf der Staatsspoor- en tramwegen en zal zich door hare strekking tot vermeerdering der opbrengsten en vermindering der uitgaven afspiegelen in de geldelijke bedrijfsresultaten. Zij zal dit, hoewel voor de uitkeering dezelfde groepen van personeel in aanmerking komen als bij de vlijtpremie-regeling het geval was, in vollediger mate doen dan de vlijtpremie, omdat deze haar uitkeeringscriterium voornamelijk slechts stelt in de regelmatigheid, waarop men op het werk verschijnt, hetwelk slechts één der factoren is, welke ter beoordeeling van de productiviteit van den arbeid ten behoeve van het bedrijf, een rol behooren te spelen.

Bovendien zal de gelegenheid geopend worden om, indien de geldelijke uitkomsten van het bedrijf in zijn geheel over een bepaald jaar daartoe aanleiding geven, aan hen, die daarvoor in verband met bijzondere dienstverrichtingen in aanmerking komen, eene hoogere premie toe te kennen.

Volgens den vergelijkenden staat der bedrijfsuitgaven 1925—1924 (stuk 15 bl. 106) zijn de personeelsuitgaven in totaal met f 1 708 300 verminderd en volgens den gespecificeerden staat van personeelsuitgaven (stuk 15 bl. 108) bedraagt die vermindering f 1 599 000. Het verschil ad f 109 200 betreft de overschrijving van de kapitaals- naar de exploitatierekening, voorkomende aan het slot van de vergelijking op bl. 106 van stuk 15, waarmede in den vorenbedoelden personeelstaat geen rekening wordt gehouden. Ten einde misverstand te voorkomen zal bij de ontwerp-begroting 1926 deze post in beide staten worden opgenomen.

Een beambte, afkomstig van de H. I. school wordt bij de administratie en den stationsdienst der S.S. onder het 2e kl. personeel gerangschikt, indien zijn einddiploma of de daarvoor in de plaats tredende verklaring dateert van vóór Mei 1921, en onder het 1e klasse personeel, indien betrokkene de H.I.S. na dien datum met een einddiploma of verklaring heeft verlaten.

Bij den P.T.T. dienst bestaat eene dergelijke, zij het ook eenigszins afwijkende regeling, zoodat voor eene vergelijking der bezoldiging rekening moet worden gehouden met den datum van het diploma.

De algemeene salarisherziening zal mede dienstig zijn om aan dergelijke ongelijkheden een einde te maken.

Krachtens de bestaande woningregeling moet voor de S.S. woningen van de 1ste tot en met de 6de klasse 15% van het maandelijksche inkomen worden betaald, terwijl voor de 7de klasse woningen al naar het salaris van den bewoner 15%, 10% en 5% verschuldigd is.

Hoewel een herclassificatie der 1e tot en met 6e klasse dienstwoningen onderhanden is, woont, zoolang deze nog niet gereed is, een deel van het personeel nog in woningen met een maximum huurwaarde lager dan 15% van zijn salaris. Hierdoor is het mogelijk dat in deze overgangperiode bij gelijk salaris de eene beambte 15%, de andere minder betaalt. Lang zal dit echter niet meer duren.

In de laatste jaren is er naar gestreefd om waar eenigszins mogelijk beambten van de 2e klasse (deze zijn waarschijnlijk bedoeld met „beambten van de 3e categorie“) met het beheer van grootere halten, welke tevoren door stationscommiezen werden beheerd, te belasten. Ook op de grootere stations worden zooveel mogelijk stationscommiezen voor den binnendienst vervangen door personeel van de 2e klasse. De eischen van de veiligheid van het verkeer; de groote geldelijke verantwoording, de technische inrichtingen die een bepaalde ontwikkeling eischen, maken het echter noodig met die vervanging slechts zeer voorzichtig voort te gaan.

Onderafdeeling 816c. Automobiëldiensten. Ten aanzien van de concurrentie, welke de spoorwegen ondervinden van het verkeer met autobussen, meent de Regeering, dat spoor- en tramwegexploitanten er rekening mede moeten houden, dat een deel van hun taak op de korte trajecten zal worden overgenomen door het nieuwe middel van vervoer. Het particulier initiatief dient de volle gelegenheid tot mededingen te worden gegeven. Het zal zich echter evenzeer moeten onderwerpen aan de door de overheid in het belang van de veiligheid te stellen eischen aan materieel en personeel, terwijl de praktijk wel de noodzakelijkheid zal aantoonen om meer dan thans het geval is de ondernemers te doen bijdragen in de kosten verbonden aan de instandhouding van wegen, welke voor zwaar autoverkeer geschikt zijn.

Het ligt voor de hand, dat alvorens tot aanleg van ijzeren wegen voor algemeen verkeer wordt besloten nauwkeurig de mogelijkheid van exploitatie der verbinding middels auto's in beschouwing wordt genomen.

Wat de opheffing van verlies opleverende gouvernements-autodiensten betreft moet behalve met het zuiver commercieel bedrijfsstandpunt ook rekening worden gehouden met de algemeene belangen van de betrokken streek. In gevallen waarin geen voldoende waarborg bestaat, dat na opheffing van den gouvernements-autodienst geregeld vervoer tegen billijke tarieven door particulieren zal plaats hebben en waarin het belang van de streek meebrengt, dat een behoorlijk functioneerende autodienst in 't leven wordt gehouden,

zal het zuiver commercieele bedrijfsstandpunt niet mogen overwegen, al zal anderzijds al het mogelijke worden gedaan om den betrokken autodienst rendabel te maken. Alvorens tot opheffing of inkrimping van bestaande diensten over te gaan wordt dus steeds overleg met de hoofden van gewestelijk bestuur gepleegd.

In de werkplaats Manggarai staan 7 Hansa Lloydvrachtauto's, welke bestemd zijn ter vervanging van onbruikbaar geworden wagens.

Een autocontroleur is te Kerintji niet aanwezig. Het cijfer 1 achter die betrekking op blz. 122 voorkomende is een drukfout.

In de volgende kolom is dan ook geen bedrag aan geld uitgetrokken.

De opbrengst van het vervoer van particuliere reizigers bij de L. A. diensten op Java bedroeg over 1923 f 150 000. Aan de hand van dit cijfer werd de opbrengst van dit particulier vervoer in 1925 geraamd op f 145 000.

De raming van de opbrengst van het particuliere vervoer over 1924 is dus te laag geweest, waartegenover de raming van het Landsvervoer wat aan den hoogen kant was.

Aanvulling. Bij het afdrukken van deze memorie werd het verslag van den verzoeningsraad (zie onderafd. 803, Uitgaven in Indië) door de Regeering ontvangen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 19.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

Toelichting bij de Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 801, *a*. Bezoldigingen en toelagen van den directeur en de verdere ambtenaren (— *f* 14 400).

Voor nevensgenoemd onderdeel is uitgetrokken *f* 276 180, terwijl de daarbij behorende specificatie een totaal van *f* 261 780 of *f* 14 400 minder aangeeft.

In verband daarmede wordt de raming met *f* 14 400 verminderd.

De wijziging heeft slechts de beteekenis van een cijfercorrectie.

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

Uitverval van

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

De afdeeling van Volksvertegenwoordigers van de stad

is vereenigd in de zitting van 17 Augustus 1934

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUKKEN 20—24.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

MOTIES.

AFDEELINGSVERSLAG (N. v. wijz.).

Stuk 20. Motie voorgesteld door den heer Soeroso.

Ingediend 11 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat het in te voeren georganiseerd overleg bij de diensten van Staatsspoor- en Tramwegen en Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst niet het gewenschte doel zal bereiken,

noodigt de Regeering uit om, alvorens bedoelde regeling in te voeren, het ontwerp daarvan te willen herzien en (daarbij rekening te willen houden met de inzichten van de betrokken vakverenigingen),

en gaat over tot de orde van den dag.

Toelichting.

Als toelichting dienen de terzake gehouden redevoeringen in dezen Raad.

Deze motie is in de vergadering van 14 Juli 1924 ingetrokken, nadat de tusschen () geplaatste woorden, waren vervangen door de woorden „de inzichten van de betrokken vakverenigingen te willen inwinnen”.

Stuk 21. Motie voorgesteld door den heer Schneider.

Ingediend 11 Juli 1924.

De Volksraad,
met de Regeering van oordeel dat een overeenkomst met de Aniem tot stichting van een gemengd bedrijf ter opwekking van elektrische energie uit de waterkracht in de kali Konto niet in 's Lands belang zou zijn, indien aan het Land geen overwegende zeggenschap gewaarborgd zou worden,
van oordeel, dat de vorm, waarin zulke zeggenschap vastgelegd wordt, een essentieel bestanddeel uitmaakt van het oordeel omtrent de wenschelijkheid tot sluiting van dit contract,

noodigt de Regeering uit, alvorens tot definitieve afsluiting van de overeenkomst overgegaan wordt, de op die zeggenschap betrekking hebbende bepalingen aan het oordeel van den Volksraad te onderwerpen,
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 14 Juli 1924 ingetrokken.

Stuk 22. Motie ingediend door den heer Stokvis.

Ingezonden 14 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat aanleg en exploitatie van het Kali-Konto-waterkrachtwerk rechtstreeks door het gouvernement behooren te geschieden,
noodigt de Regeering uit Hare plannen, dit werk betreffende, in overeenstemming met dit oordeel te wijzigen.

Deze motie is in de vergadering van 14 Juli 1924 verworpen.

Stuk 23. Motie ingediend door den heer Van Lonkhuyzen.

Ingezonden 14 Juli 1924.

De Volksraad,
noodigt de Regeering uit om alvorens tot invoering van het georganiseerd overleg bij de S. S.-dienst en P. T. T.-dienst over te gaan, den Volksraad alsnog in de gelegenheid te stellen zijn oordeel over het definitief-ontwerp terzake uit te spreken;

en gaat over tot de orde van den dag.

Toelichting.

Overleg met den Volksraad wordt door ondergeteekende wenschelijk geacht waar bij de voorbereiding van het georganiseerd overleg hier te lande een principieel verschil in opvatting aan den dag is getreden bij de Regeering en de betrokken vakverenigingen.

Deze motie is in de vergadering van 14 Juli 1924 verworpen.

Stuk 24. AFDEELINGSVERSLAG.

De nota van wijzigingen gaf bij het afdeelingsonderzoek geen aanleiding tot opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 4den Juli 1924.

FÜHRI.
VAN HELSDINGEN.
LAOH.

Verbetering.

In de Memorie van Antwoord (Ond. 1 — Afd. VIII — stuk 18) blz. 17, r. k., r. 22 v. b. te lezen: „gesteld dat de telefoondienst nagenoeg zich zelf bedruipt.”.

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1925

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING IX.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STUK 1.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

De uitgaven voor het departement van oorlog en de daartegenover staande ontvangsten kunnen blijken uit het volgende overzicht.

	Uitkomsten.					Ramingen.	
	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.
Uitgaven.							
Burgerlijke.....	f 2 435 692	f 2 180 021	f 1 198 243	f 1 332 055	f 1 324 136	f 1 054 136	f 903 176
Militaire.....	78 378 854	97 708 501	107 921 872	107 500 237	78 585 617	72 294 838	67 510 424
Buitengewone.....	—	—	1 880 301	1 020 874	1 304 261	634 400	281 750
Totaal.....	f 80 814 546	f 99 838 522	f 111 000 416	f 109 853 166	f 81 214 014	f 73 983 374	f 68 695 350
Ontvangsten.							
Burgerlijke.....	f 67 868	f 62 500	f 2 278 728	f 2 983 620	f 3 390 800	f 2 760 390	f 2 627 323
Militaire.....	2 335 659	3 063 299	3 385 572	4 666 138	5 872 225	5 206 427	6 721 039
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	f 2 403 527	f 3 125 799	f 5 664 500	f 7 649 758	f 8 673 025	f 7 966 817	f 9 348 362
Meer uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	f 2 367 824	f 2 067 521	—	—	—	—	—
Militaire.....	76 043 195	94 645 202	f 104 536 300	f 102 834 099	f 73 213 392	f 67 088 411	f 60 789 385
Buitengewone.....	—	—	1 880 301	1 020 874	1 304 261	634 400	281 750
Totaal.....	f 78 411 019	f 96 712 723	f 106 416 601	f 103 854 973	f 74 517 653	f 67 722 811	f 61 071 135
Minder uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	—	—	f 1 080 485	f 1 651 565	f 2 066 664	f 1 706 254	f 1 724 147
Militaire.....	—	—	—	—	—	—	—
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	—	—	f 1 080 485	f 1 651 565	f 2 066 664	f 1 706 254	f 1 724 147
De uitgaven overschrijden de ontvangsten met	f 78 411 019	f 96 712 723	f 105 336 116	f 102 203 408	f 72 450 989	f 66 016 557	f 59 346 988

Als burgerlijke uitgaven zijn te beschouwen de kosten voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen, niet tot het leger behoorend t.w. het legioen van Mangkoe Negoro en de korpsen barisan op Madoera; als burgerlijke ontvangsten de bedragen van andere departementen, te ontvangen voor werkzaamheden van den topografischen dienst en als bijdrage in het beheer der door het personeel van het wapen der genie beheerde algemeene pakhuizen, de opbrengst van den kaartenverkoop bij den topografischen dienst, de ontvang-

sten wegens verrichtte werkzaamheden voor andere departementen, instellingen, enz. bij den artillerieconstructiewinkel en bij het reproductiebedrijf van den topografischen dienst, de baten uit de gouvernementswoningen, die uit verstrekking van water tegen betaling uit de waterleidingen van den lande, en de betalingen van de kosten van water en licht door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.

De overige ontvangsten — in hoofdzaak verpleegkosten bij verpleging in de ziekeninrichtingen en terugbetalingen van verstrekte voorschotten, zoomede de opbrengst uit verkoop van goederen — staan tegenover de militaire uitgaven.

In verband met 's lands financieelen toestand zijn nader verschillende ingrijpende maatregelen genomen, die tot belangrijke bezuinigingen hebben geleid.

Deze maatregelen — in hoofdzaak eene verdere inkrimping van de legersamenstelling — zijn bij de verschillende onderafdeelingen aangegeven, terwijl de bij de memorie van toelichting betreffende het ontwerp der begrooting voor het jaar 1924 (Eerste gewone zitting 1923 — Onderwerp I — Afd. IX — stuk 1, bladzijde 2) toegezegde afvoering heeft plaats gevonden van de in laatstgenoemde begrooting opgebrachte afzonderlijke posten voor de in dat jaar getroffen bezuinigingsmaatregelen, welke niet vóór het jaar 1925 tot hun recht konden komen.

Waar het voorstel tot herziening der legersamenstelling in extenso aan den Volksraad zal worden overgelegd, zijn in dit stuk bij ieder artikel slechts de geldelijke gevolgen aangegeven.

Naast eene daling der uitgaven met f 5 288 024 valt eene stijging der ontvangsten met f 1 381 545 te constateeren zoodat bij nauwkeurige vergelijking van dit ontwerp met de begrootingscijfers voor het jaar 1924 een gunstiger resultaat van f 6 669 569 valt te constateeren.

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 911. Steun aan gegageerde en gepensioneerde Indische militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeerden. Tot uitbreiding van de steunverleening is thans f 150 000 meer opgebracht.

Onderafdeeling 915. Materieel, voor zoover niet elders uitgetrokken. Voor een juist overzicht over de uitgaven heeft eene splitsing van deze onderafdeeling in onderdeelen overeenkomstig de verschillende wapens en diensten plaats gevonden.

Onderdeel a. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het wapen der artillerie. Door beperking van de aanschaffingen kan met een bedrag van f 35 100 minder worden volstaan, terwijl overigens een post van f 437 000 voor aanschaffing van geweermitrailleurs is afgevoerd, met welk bedrag de begrooting voor 1924 door den Minister van Koloniën bij aanvullende begrooting voor dat jaar is verhoogd, omdat bestellingen ten laste van het dienstjaar 1923 door bijzondere omstandigheden eerst in het jaar 1924 zullen worden afgeleverd.

Overigens is deze post met f 30 000 verlaagd door vermindering van de voor de moderniseering van het leger bestemde gelden, tegenover welke vermindering staat de verhooging met f 30 000 van onderafdeeling 950, onderdeel a van het IIe Hoofdstuk, Uitgaven in Indië; zie de toelichting bij laatstgenoemde onderafdeeling.

Het voor de moderniseering uitgetrokken bedrag is bestemd:

- 1e. als derde termijn voor aanschaffing van geweermitrailleurs tot een bedrag van *f* 214 000;
- 2e. als derde termijn voor aanschaffing van nieuw berggeschut tot een bedrag van *f* 1 369 400; en
- 3e. als eerste termijn (beginpost tot het treffen van de noodige voorbereidingen) voor aanschaffing van moderne houwitsers tot een bedrag van *f* 70 000 (zie Handelingen Eerste gewone zitting 1923, bladzijde 852).

Onderdeel *b*. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het wapen der genie.

Door verdere beperkingen in het werkplan der genie is voor aanvulling van den magazijnsvoorraad *f* 31 343 minder benodigd.

Overigens is voor uitzending van sportartikelen overeenkomstig de behoefte slechts *f* 12 000 opgebracht of *f* 27 545 minder dan voor het jaar 1924 is toegestaan.

In dezen post is een bedrag van *f* 10 000 begrepen, hetwelk als een uitgaaf voor den buitengewonen dienst is aan te merken.

Onderdeel *c*. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor de luchtvaartafdeeling.

Aangezien over een voldoende voorraad verkenningsvliegtuigen wordt beschikt, kan de aanschaffing in 1925 belangrijk worden beperkt, hetgeen tot de vermindering van dit onderdeel der onderafdeeling met *f* 255 800 heeft geleid.

Overigens is een post van *f* 975 000 afgevoerd, met welk bedrag de begrooting voor 1924 door den Minister van Koloniën bij aanvullende begrooting voor dat jaar is verhoogd, omdat bestellingen ten laste van het dienstjaar 1923 door bijzondere omstandigheden eerst in het jaar 1924 zullen worden afgeleverd.

Onderdeel *d*. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor de intendance.

Tegenover de vermeerdering van uitgaven staat eene vermindering van de aanschaffingen in Indië tot een bedrag van *f* 703 300 (zie: onderafdeeling 950, onderdeel *e* van het IIe Hoofdstuk. Uitgaven in Indië).

Onderdeel *e*. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor den topografischen dienst.

Eene geringe verhooging van de raming is voor den goeden gang der werkzaamheden noodzakelijk gebleken.

Onderafdeeling 916. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het algemeen magazijn van geneesmiddelen.

De geneesmiddelenvoorziening van alle departementen is aan den militair geneeskundigen dienst opgedragen.

De tijdruimte, die voor de verrekening van de verstrekkingen ten laste van het Ie Hoofdstuk der uitgaven kan worden toegestaan, is te beperkt om deze verrekeningen volledig te kunnen totstandbrengen, zoodat de mogelijkheid is uitgesloten om de juiste kosten op de verschillende departementen af te wentelen.

Ten einde verrekeningen ten laste van het Ie Hoofdstuk te voorkomen, zullen in den vervolge alle aanschaffingen ten laste van de oorlogsbegrooting plaats vinden, terwijl de verrekende bedragen als middelen van het Oorlogsdepartement ten bate van het IIe Hoofdstuk der middelenbegrooting zullen worden geboekt.

Overigens vereischen de militaire voorzieningen eene mindere uitgave van *f* 34 777, terwijl de voorziening van de andere departementen eene verhooging van deze onderafdeeling met *f* 783 650 medebrengt.

Tegenover laatstbedoelde verhooging staat eene verhooging der middelenbegrooting met een gelijk bedrag (Middel 915. IIe Hoofdstuk Middelen in Indië).

Onderafdeeling 917. Uitgaven ten behoeve van den artillerie constructiewinkel.

Deze post is thans onderverdeeld in kapitaals- en bedrijfsuitgaven.

Op deze begrooting is een post voor kapitaalsuitgaven

opgebracht in verband met de aanschaffing van eenige machines ten behoeve van het bedrijf.

De bedrijfsuitgaven zijn belangrijk verminderd wegens eene geringere behoefte aan uit te zenden grondstoffen en andere benodigdheden.

Onderafdeeling 918. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van de stoomwassekerij te Tjimahi. De lagere raming houdt verband met mindere behoefte in aansluiting aan den aanwezigen voorraad.

Onderafdeeling 919. Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst. Voor de wijziging der begrootingsindeeling wordt verwezen naar de toelichtingen bij de onderafdeelingen 905 en 906 van het IIe Hoofdstuk der uitgaven.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog. De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post voor „Bezoldigingen van het, als gevolg van de legerinkrimping, boven de formatie gevoerd personeel” ad f 20 000 is afgevoerd.

De bezoldiging van den directeur van het krijgsgeschiedkundig archief is voor „memorie” uitgetrokken, aangezien deze betrekking tijdelijk niet zal worden vervuld.

Overeenkomstig de mindere behoefte is aan loonen voor ingehuurd Inlandsch personeel f 1 500 minder uitgetrokken.

Ook de post „Verdere uitgaven voor het kantoor van inlichtingen” is door inkrimping van het niet in vasten dienst zijnde personeel met f 2 000 lager geraamd.

Verder zijn bij eene herziening van de legersamenstelling eenige formatiewijzigingen noodig gebleken, waaraan eene vermeerdering der uitgaven met f 980 is verbonden.

Blijkens de Memorie van Toelichting op de 1e algemeene aanvullingsbegrooting 1920 (bijlagen 2de gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 3, onderafdeeling 427C) werd de oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning noodig geacht om te geraken tot de zoo gewenschte organisatie van lichamelijke opvoeding en geestelijke ontwikkeling in het leger, alsmede ter verzekering van eene eenhoofdige leiding ten dezen.

Tot eene benoeming van een burgerlijk ambtenaar als leider van dat bureau is het om redenen van bezuiniging nimmer gekomen; later werd om dezelfde redenen het kantoor opgeheven en het werk over een tweetal afdeelingen van het departement van Oorlog verdeeld.

Intusschen werd meer en meer behoefte gevoeld om in het leger grootere aandacht te schenken aan de geestelijke ontwikkeling en ontspanning, welke belangen tenslotte het best behartigd kunnen worden door een afzonderlijk bureau, tot de instelling waarvan daarom thans ware over te gaan, zij het in eenigszins gewijzigden vorm.

Het ligt in de bedoeling, om het onder het departement van oorlog ressorteerend kantoor, dat thans belast is met de behandeling van aangelegenheden betreffende militaire sociëteiten, ontspanningslokalen, lees- en werkkamers, militaire tehuizen, analfabetenonderwijs, onderwijs in de Nederlandsche taal, enz., bij voorkeur te doen beheeren door een burgerlijk ambtenaar en de werkzaamheden van diens kantoor uit te breiden met de zorg voor de verspreiding van goede en nuttige lectuur in de kazernes, het doen houden van geschikte voordrachten, kortom met de aanwending van al die middelen, welke eene gezonde ontwikkeling en

ontspanning op geestelijk gebied bedoelen. De zorg voor de lichamelijke oefening en ontspanning blijft dan opgedragen aan de VIIIste afdeling van het departement.

De verwezenlijking van dit denkbeeld is mogelijk, indien de Ie afdeling van het departement van oorlog wordt ingekrompen met één kapitein en uitgebreid met één burgerlijk ambtenaar of kapitein. De meerdere uitgaven, aan dien maatregel verbonden, worden geraamd op *f* 420 (vier honderd en twintig gulden) 's jaars, d. i. het verschil van de gemiddelde wedde van dengeen, die nu met de betrekkelijke werkzaamheden is belast en het gemiddeld salaris van hoogerbedoelden burgerlijken ambtenaar, hetwelk in afwachting van de voorstellen der salariscommissie voorschijns ware te stellen op *f* 600 's maands, met driejaarlijkse verhoogingen stijgend tot *f* 1000 's maands.

In totaal is deze onderafdeling met een bedrag van *f* 22 100 lager geraamd.

Onderafdeling 902. Verdere uitgaven voor het departement van oorlog.

Als gevolg van mindere aanschaffing van boekwerken voor de gewestelijke staven, enz. is thans *f* 100 minder uitgetrokken, terwijl ook het bedrag voor het onderhoud der garnizoensbibliotheken, *f* 450 lager is geraamd.

Voor het opnemen van officieele bijdragen van het departement in het indisch militair tijdschrift is *f* 600 minder benodigd.

In totaal is deze onderafdeling *f* 1 150 lager geraamd.

Onderafdeling 903. Bezoldigingen, toelagen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Uitgaven voor bezuinigingsmaatregelen, die eerst ten volle in het jaar 1925 tot hun recht kunnen komen” ad *f* 30 000 is in deze begrooting afgevoerd.

Overigens is bij eene herziening van de legersamenstelling door inkrimping van de sterkte van het personeel eene bezuiniging van *f* 64 200 verkregen.

In totaal is deze onderafdeling met een bedrag ad *f* 94 200 lager geraamd.

Onderafdeling 904. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst.

Waar het personeel van den topografischen dienst volgens de nieuwe bepalingen ook aan de schietoefeningen deelneemt en alzoo bij bevordering tot scherpschutter op de bij militair tarief vastgestelde premie recht verkrijgt, is de mogelijkheid tot betaling geopend door een post ad *f* 20 voor deze betalingen uit te trekken.

Wegens vermindering van het aantal leerlingen aan den opleidingseursus kan het in 1924 uitgetrokken bedrag van *f* 500 voor aanschaffing van leermiddelen tot *f* 400 worden teruggebracht.

Volgens opgave van het departement der Marine zal voor kosten van het gebruik van motorbooten *f* 812 minder benodigd zijn.

In totaal is deze onderafdeling *f* 892 lager geraamd.

Onderafdeling 905. Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst.

De wijziging van de begrotingsindeeling houdt verband met de invoering eener boekhouding op commerciëlen grondslag.

Onderafdeling 906. Kosten van werkzaamheden, verrichte diensten en leverantiën door het reproductiebedrijf van den topografischen dienst ten behoeve van het leger, niet vallende onder andere begrotingsposten.

De bedoeling is om de kosten, die in eenig jaar voor dit bedrijf zijn gemaakt, te brengen ten laste van de departementen, bedrijven, inrichtingen of personen, ten behoeve waarvan de werkzaamheden zijn verricht.

Daartoe worden de kosten van het verbruik van de grondstoffen en uitbetaalde arbeidsloonen voor eene bepaalde opdracht verhoogd met een percentage tot dekking der kosten van algemeen beheer en andere onkosten voor het bedrijf, en voor particulieren met een zekeren winstopslag.

De kosten voor de werken, uitgevoerd ten behoeve van an-

dere departementen, gouvernementsbedrijven of instellingen, komen voor onder de begrotingsuitgaven dier lichamen.

De kosten voor werken, uitgevoerd ten behoeve van het leger, zijn opgenomen bij de onderafdeeling 906 dezer begrooting, voor zoover geene verrekening ten laste van andere begrotingsposten plaats vindt.

De gezamenlijk in rekening gebrachte sommen voor alle door het reproductiebedrijf uitgevoerde werken zijn opgenomen als middelen van dit bedrijf (Volgnummer 906 van Hoofdstuk II. Middelen in Indië).

Bij de beoordeeling van de onderafdeeling 905 dient dus rekening te worden gehouden met de begrotingsposten in andere begrotingsafdeelingen, waarbij op uitvoering van werken door dit bedrijf is gerekend, en wat betreft het leger in hoofdzaak met de onderafdeeling 906.

Met de grootte en samenstelling dezer posten hangen de navolgende bedragen voor het reproductiebedrijf ten nauwste samen.

Raming der lasten en baten van het reproductiebedrijf.

Lasten.	Baten.
Algemeene kosten	Algemeene kosten
A. Bezoldigingen	A. Bezoldigingen
B. Verdere kosten	B. Verdere kosten
Verbruik van grondstoffen	Verbruik van grondstoffen
Productieve arbeidsloonen	Productieve arbeidsloonen
Afschrijvingen	Afschrijvingen
Rente	Rente
	Uitgevoerde werken, verrichte leverantiën en diensten
f 64 240	f 505 499
12 390	
196 511	
232 358	
p. m.	
p. m.	
f 505 499	f 505 499

Van bovenstaande cijfers volge thans een gedetailleerd overzicht:

Algemeene kosten.

A. Bezoldiging: van het hoofd	f 7 200	
„ het onderhoofd	6 000	
„ den boekhouder	4 200	
„ den hoofdteekenaar	5 400	
„ den hoofdtopograaf	5 400	
„ den hoofdtopograaf	5 400	
„ den hoofdboekhouder	3 900	
„ den magazijnmeester	2 700	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	5 100	
Bezoldiging van in opleiding zijnde vrijwilligers	11 040	
Toelagen aan het burgerlijk personeel	900	
Schrijverspersoneel	7 000	
A. Totaal bezoldigingen	f 64 240	
B. Verdere kosten.		
Schoonhouden van het erf	f 240	
Kleine onkosten	500	
Kantoor- en teekenbehoefden	600	
Porti en telegrammen	150	
Transportkosten (auto's)	1 000	
Telefoon	700	
Onderhoud gebouwen	1 000	
Ander transport (grobaks, enz.)	2 000	
Defecten machines en misdrukken	4 000	
Verlichting	200	
Waterverbruik	2 000	
B. Totaal verdere kosten	12 390	
Totaal algemeene kosten	f 76 630	

Verbruik van grondstoffen.

Ten behoeve van de uitgevoerde werken	f 196 511
waarvan ten laste van het Ie Hoofdstuk der uitgaven wordt betaald	73 597
	<hr/>
zoodat ten laste van het IIe Hoofdstuk der uitgaven (onderafdeeling 905) overblijft	f 122 914

Productieve arbeidsloonen.
Bezoldiging van burgerlijke ambtenaren:

2 teekenaars	f 7 800	
1 fotograaf	3 900	
3 lithografen	11 700	
4 steendrukkers	15 600	
Regelmatige verhoogingen	4 400	
	<hr/>	f 43 400

Bezoldigingen, enz. van het militair personeel:

7 adjudant-onderofficieren	f 21 000	
10 sergeanten-majoor	25 200	
14 sergeanten	30 240	
5 aspirant-onderofficieren	7 500	
Regelmatige verhoogingen	13 300	
Kosten voor het schijfschieten	10	
	<hr/>	97 250

Bezoldiging van het Inlandsch personeel in vasten dienst:

Teekenaars, retoucheurs en lithografen	5 opzichters	f 7 800	
	25 beambten 1e klasse	28 800	
	14 „ 2e klasse	10 752	
	34 „ 3e klasse	13 056	
	10 leerlingen	2 400	
	5 boekbinders	1 200	
Regelmatige verhoogingen		8 540	
		<hr/>	f 72 548

Loonen van Inlandsch personeel niet in vasten dienst:

1 timmerman	f 560	
8 letterzetters	4 800	
3 leerling-letterzetters	1 000	
4 hoofdmandoers	1 800	
55 helpers	11 000	
	<hr/>	19 160

Totaal Productieve arbeidsloonen f 232 358

Afschrijving en rente.

De kosten zijn thans nog niet te ramen.

De hogere raming van de onderafdeeling 905 houdt overigens verband met eene herziening van de formatie van het personeel, dat volgens de legersamenstelling bij het bedrijf is ingedeeld.

Onderafdeeling 907. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldigingen van het, als gevolg van de legerinkrimping, boven de formatie gevoerd personeel” ad f 10 000 is afgevoerd.

Op grond van de bekende uitkomsten over het afgelopen jaar zijn de posten voor „Werk- en overwerkgelden” en „Loonen ingehuurd Inlandsch burgerpersoneel voor de magazijnen” ieder f 5 000 lager geraamd.

Overigens heeft eene herziening der legersamenstelling tot eene vermindering van deze onderafdeeling met f 58 450 geleid.

In totaal is deze onderafdeeling f 78 450 lager geraamd.

Onderafdeeling 909. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldiging van het, als gevolg van de legerinkrimping, boven de formatie gevoerd personeel” ad f 20 000 is afgevoerd.

Bij de legerherziening zijn — naast eenige vermindering

- van de formatie van het dienstvak der militaire administratie — ook de betaalmeesters der genie naar dit dienstvak overgegaan, welke overgang tot eene hoogere raming van deze onderafdeeling met *f* 4 860 heeft geleid; de betaalmeesters der genie behoorden tevoren tot het wapen der infanterie, zoodat tegenover de verhooging van deze onderafdeeling eene vermindering van de onderafdeeling 918 met een gelijk bedrag komt te staan.
- In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 15 140 lager geraamd.
- Onderafdeeling 911. Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel en de stafschrijvers, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden.
- De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldigingen van het, als gevolg van de legerinkrimping, boven de formatie gevoerd personeel” ad *f* 40 000 is afgevoerd.
- De bezoldigingen van de stafschrijvers, die in vorige begrotingen bij de verschillende wapens en diensten waren uitgetrokken, zijn thans bij deze onderafdeeling ondergebracht, zoodat deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 45 170 moet worden verhoogd, waartegenover verminderingen bij de onderafdeelingen 918, 920, 922 onderdeel *a* en 930 in totaal tot een gelijk bedrag komen te staan.
- Ten slotte is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 5 170 hooger geraamd.
- Onderafdeeling 914. Verdere uitgaven van den trein.
- De posten „Uitgaven voor aanschaffing van stroo, enz.” en „Aanschaffing van kleine benodigdheden” zijn achter-éenvolgens met een bedrag van *f* 1 000 en *f* 50 hooger uitgetrokken wegens gebleken te lage raming in de voorgaande begrooting.
- Onderafdeeling 916. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven.
- De onderafdeeling is met *f* 800 lager geraamd, daar voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen met dat bedrag minder kan worden volstaan.
- Onderafdeeling 918. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie.
- De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldigingen van het personeel boven de formatie als gevolg van de legerinkrimping” ad *f* 700 000 is afgevoerd.
- Door herziening der legersamenstelling kan op de posten voor bezoldigingen en regelmatige verhoogingen nog een bedrag van *f* 32 990 worden bezuinigd.
- Voor zakgeld aan aspirant-onderofficieren is *f* 1 000 minder uitgetrokken, terwijl het bedrag voor werkgeld aan leerling-rijwielherstellers *f* 275 hooger is geraamd als gevolg van eene noodig gebleken uitbreiding van het aantal in opleiding te nemen militairen.
- De post „Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van mindere militairen enz.” is met *f* 15 000 verhoogd, wegens te lage raming in 1924.
- In totaal is deze onderafdeeling *f* 718 715 lager geraamd.
- Onderafdeeling 919. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie.
- Door uitbreiding van het aantal korpscholen is voor aanschaffing van leermiddelen *f* 60 meer benodigd.
- Voor aanschaffing van stalbenodigdheden is als gevolg van te lage raming in 1924 een bedrag van *f* 292 meer uitgetrokken.
- Daarentegen is het bedrag voor onderhoud van rijwiel *f* 78 lager geraamd, terwijl voor aanschaffing van paarden voor de mitrailleurcompagniën *f* 700 minder wordt noodig geacht.
- Ten slotte is deze onderafdeeling *f* 426 lager geraamd.
- Onderafdeeling 920. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie.
- Bij de herziening der legersamenstelling is tot eene nieuwe organisatie van dit op de vorige begrooting te sterk verminderde wapen overgegaan.
- Deze reorganisatie, alsmede de *f* 34 000 te laag gebleken

raming van de begrooting voor het jaar 1924, vereischen thans eene meerdere jaarlijksche uitgaaf van f 68 250.

Het aantal rechthebbenden op de toelage laat eene vermindering van den post „Toelagen aan zadelmakers en hoefsmeden” met f 2 410 toe.

De post „Kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het afriichten van paarden” ad f 72 is afgevoerd wegens het vervallen dezer premie.

Ten slotte is deze onderafdeeling f 65 768 hooger geraamd.

Onderafdeeling 922. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.

a. Staf van het wapen en artillerietroepen.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar uitgetrokken post: „Bezoldigingen van het overcompleet aan personeel als gevolg van de legerinkrimping” ad f 60 000 is afgevoerd.

Door inkrimping van het wapen der artillerie, en tegelijkertijd ruimer gebruik van de militie bij dit wapen zijn de posten voor bezoldiging f 445 990 lager kunnen worden geraamd.

Premiën voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het afriichten van paarden worden niet meer toegekend, waardoor een bedrag van f 114 is afgevoerd.

Door vermindering van het aantal peilers, hulppeilers en telefonisten is een bedrag van f 2 400 minder aan toelagen uitgetrokken, terwijl geene toelagen aan zadelmakers en hoefsmeden zijn opgebracht, aangezien geene personen, die daarop aanspraak kunnen doen gelden, meer in het leger dienen, hetgeen eene bezuiniging van f 550 medebrengt.

In totaal is dit onderdeel der onderafdeeling f 509 054 lager geraamd.

b. Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen.

Door de opheffing van de kust-compagnieartillerie te Sabang kan het vast Inlandsch personeel bij het magazijn van oorlog te Koetaradja met 4 magazijnsknechts worden inkrompen. Door deze personeelsvermindering, alsmede door herziening der posten aan loonen voor dit Inlandsch personeel, is eene vermindering der uitgaven met f 9 500 verkregen.

Wijders is bij de herziening der legersamenstelling door vermindering van de personeelssterkte eene lagere raming van de posten voor bezoldiging met f 45 050 mogelijk.

Voor loonen aan Inlandsch personeel bij den magazijnsdienst is overeenkomstig de behoefte f 2 000 meer uitgetrokken, terwijl de post voor toelagen aan gewermakers met f 10 000 kan worden verlaagd wegens het terugloopen van het aantal rechthebbenden.

De vermindering van het aantal Europeesche werkkrachten der pyrotechnische werkplaats bij de hoogerbedeelde herziening van de legersamenstelling maakt echter uitbreiding van het aantal Inlandsche burgerlijke werkkrachten noodig, zoodat voor loonen van dat personeel f 13 000 meer is uitgetrokken.

Door het in werking blijven van de projectieffabriek is ten behoeve van de opleiding tot werklieden f 400 meer aan werkgeld voor leerlingen uitgetrokken.

Ten slotte is dit onderdeel der onderafdeeling f 49 150 lager geraamd.

Onderafdeeling 923. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.

Onderdeel a. Staf van het wapen en artillerietroepen.

De post „Kosten voor het schijfschieten” is overeenkomstig de behoefte met *f* 50 verhoogd.

Door de vermindering van de sterkte aan paarden bij de legerherziening is voor aanschaffing van stroo, enz. een bedrag van *f* 5 225 minder uitgetrokken.

Voor werkdadige oefeningen met het geschut wordt *f* 2 000 minder noodig geacht.

Voor aanschaffing van stalbenoodigheden is *f* 1 000 minder uitgetrokken overeenkomstig het verminderd aantal paarden.

In totaal is dit onderdeel der onderafdeeling *f* 8 175 lager geraamd.

Onderdeel b. Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen.

Dit onderdeel is *f* 20 hoger geraamd, daar voor kosten van het schijfschieten verhooging met dat bedrag noodig wordt geacht.

Onderafdeeling 924. Uitgaven ten behoeve van den artillerie-constructiewinkel.

Onderdeel b. Bedrijfsuitgaven.

Raming der lasten en baten.

Lasten.		Baten.	
Algemeene kosten	<i>f</i> 268 849	Uitgevoerde werken, verrichte leverantiën en diensten	<i>f</i> 779 190
Verbruik van grondstoffen	285 050		
Productieve arbeidsloonen	225 291		
Afschrijvingen	p. m.		
Rente	p. m.		
	<i>f</i> 779 190		<i>f</i> 779 190

Van bovenstaande cijfers volge thans een gedetailleerd overzicht:

Algemeene kosten.

Bezoldiging: Directeur	<i>f</i> 12 000	
2 Bedrijfsleiders	15 600	
2 Adjunct-bedrijfsleiders	7 800	
1 Ingenieur	7 200	
1 Beheerder, magazijnmeester	4 800	
3 Bewaarders	6 480	
1 Expediteur-opzichter	2 160	
1 Boekhouder	4 200	
1 Kassier	2 400	
1 Commies	3 000	
1 Hulpcommies	1 800	
1 Schrijver	913	
6 Opzieners	19 800	
8 Onderopzieners	19 200	
1 Teekenaar 1e klasse	2 100	
1 Teekenaar 2e of 3e klasse	900	
1 Portier	1 200	
	<i>f</i> 111 553	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	20 996	
Huishuur	3 600	
Klerkenloonen	17 700	
Premiën aan het opzichtvoerend personeel	2 000	
Overwerkgeden en werkgeld aan leerlingen	3 200	
Werklieden voor magazijns- en andere werkzaamheden	25 000	
	<i>f</i> 184 049	

Transport- en opslagkosten	f	42 000	
Electrische kracht en verlichting		27 500	
Diverse algemeene kosten, kantoor- en teekenbehoefden		15 000	
Boekerij		300	
			f 84 800
Totaal algemeene kosten			f 268 849

Verbruik van grondstoffen.

Ten behoeve der uitgevoerde werken	f	285 050	
waarvan ten laste van het Ie Hoofdstuk der uitgaven wordt betaald		31 150	
zoodat ten laste van het IIe Hoofdstuk der uitgaven overblijft			253 900

Productieve arbeidsloonen.

Bezoldigingen en verdere uitgaven van de militaire werklieden:

Bezoldiging: 2 adjudant-onderofficieren	f	6 000	
4 sergeanten-majoor		10 080	
12 sergeanten 1e of 2e klasse		15 330	
13 brigadiers, korporaals of soldaten 1e klasse		4 034	
			f 35 444
Regelmatige bezoldigingsverhoogen		13 255	
Verdere uitgaven van het militair personeel		9 392	
			f 58 091
Loonen en overwerkelden der burgerlijke werklieden			167 200
			f 225 291

Afschrijving Rente.

De kosten zijn thans nog niet te ramen.

Op deze onderafdeeling is bezuinigd: op de loonen der burgerlijke werklieden f 4 800, door herziening van de sterkte aan militair personeel f 21 660 en door mindere aanschaffing van materialen f 151 600 (Zie overigens de toelichting bij onderafdeeling 917 van het Ie Hoofdstuk. Uitgaven in Nederland).

Onderafdeeling 926. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen.

Onderdeel a. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negoro-sche legioen te Soerakarta.

De post „Bezoldigingen en toelagen van het overcompleet personeel als gevolg van de inkrimping der legioensterkte” ad f 60 000, zijnde in de begrooting voor 1924 slechts voor dat begrootingsjaar uitgetrokken, is afgevoerd.

Overigens is het korps bij nadere overweging tot eene sterkte van ± 1½ bataljon in stede van 1 bataljon teruggebracht, wat aanvankelijk in het voornemen lag.

Waar de begrooting voor 1924 op de sterkte van 1 bataljon is berekend, is thans voor bezoldigingen en verdere uitgaven een bedrag van f 26 154 meer benoodigd, terwijl een bedrag van f 5 340 meer benoodigd is voor toelagen aan officieren, die aan de bijzondere eischen van practische geschiktheid voldoen.

Wijders is voor paardenvergoeding, toelagen aan aspirant officieren en toelagen voor in de sterkte begrepen vorstelijke afstammelingen respectievelijk f 54, f 1 344 en f 96 of in totaal f 1 494 minder geraamd in verband met de behoefte.

De totale bezuiniging op dezen post bedraagt dus f 30 000.

Overigens wordt aangeteekend, dat eenige uitbreiding aan de toelichtingen is gegeven door afzonderlijke posten voor huishuur en rijstverstrekking uit te trekken, welke betalingen in vorige begrootingen in den post voor bezoldigingsverhoogen waren begrepen.

Onderdeel b. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van de korpsen barisan op Madoera.

De post „Bezoldigingen en toelagen van het overcompleet personeel tengevolge van de inkrimping van de sterkte der korpsen” ad f 50 000 is afgevoerd als zijnde in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor de behoefte van dat begrootingsjaar uitgetrokken.

Overigens heeft eene herziening van de ramingseijfers der overige uitgaven ten laste van dit onderdeel in totaal nog eene vermindering met *f* 30 000 kunnen opleveren, zoodat dit onderdeel in totaal *f* 80 000 lager is geraamd.

Onderdeel c. Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta.

De lagere raming houdt verband met de vermindering van het aantal rechthebbenden door overlijden.

Onderafdeeling 927. Verdere uitgaven voor de Inlandsche korpsen.

Onderdeel a. Voor het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta.

De uit bezuinigingsoverwegingen ondernomen inkrimping van deze korpsen brengt mede, dat de onderdeelen a en b respectievelijk *f* 28 240 en *f* 11 760 lager konden worden geraamd, zoodat op deze onderafdeeling in totaal *f* 40 000 is bezuinigd.

Onderdeel b. Voor de korpsen barisan op Madoera.

Onderafdeeling 928. Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-dépôt in de Preanger-Regentschappen.

In de herziene legersamenstelling is o.m. de directeur (burgerlijk ambtenaar) vervangen door een officier met den rang van ritmeester of majoor.

Hierdoor is eene bezuiniging op de uitgaven aan bezoldigingen van *f* 3 500 verkregen.

Bovendien is door het vervallen der kleine belooningen voor betoonde buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden nog *f* 60 bezuinigd, zoodat deze onderafdeeling in totaal *f* 3 560 lager is geraamd.

Onderafdeeling 929. Verdere uitgaven voor de remonte.

Door de herziening van de legersamenstelling zal een overcompleet aan paarden ontstaan, hetwelk tot verminderden aankoop in het jaar 1925 zal leiden, zoodat voor deze uitgave *f* 30 000 minder is uitgetrokken.

Onderafdeeling 930. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar uitgetrokken post „Bezoldigingen, toelagen, enz. van het overcompleet personeel als gevolg van de legerinkrimping” ad *f* 150 000 is afgevoerd.

Overigens heeft de herziening der legersamenstelling tot eene nadere inkrimping van personeel geleid, hetwelk eene vermindering der bezoldigingsposten ad *f* 61 200 medebrengt.

In totaal is deze onderafdeeling *f* 211 200 lager geraamd.

Onderafdeeling 932. Geniewerken.

Door invoering van verdere bezuinigingsmaatregelen, is voor onderhoud en herstellingen *f* 128 000 minder noodig.

Alleen de bouw van een nieuw kampement te Makasser wordt voortgezet; overigens zijn geen nieuwe werken op gebracht.

De woningbouw is teruggebracht tot het strikt noodzakelijke; het ligt in de bedoeling om in den vervolge slechts de helft van de voor dien woningbouw benoodigde gelden — of in dit begrotingsjaar *f* 225 000 — ten laste van den buitengewonen dienst te brengen.

In verband met deze nieuwe regeling voor den buitengewonen dienst is de omschrijving der onderdeelen b en c herzien.

Zie verder gedrukt stuk 6.

Onderafdeeling 933. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen.

Door het gereedkomen van meerdere gouvernementswoningen, het terugloopen van de legersterkte en de verlaging van de huurprijzen dalen de uitgaven ten laste van dezen post in die mate, dat de reeds in de begrooting voor 1924 toegezegde lagere raming van dezen post voor het jaar 1925 met *f* 60 000 zonder bezwaar kan worden aangebracht.

Onderafdeeling 934. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Onderdeel a. Geneeskundige dienst.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldigingen van het overcomplete personeel als gevolg van de legerinkrimping” ad f 10 000 is afgevoerd.

Overigens is door vermindering der personeelssterkte bij de herziening der legersamenstelling eene verlaging der posten voor bezoldigingen met f 114 930 mogelijk.

In totaal is dit onderdeel der onderafdeeling f 124 930 lager geraamd.

Onderdeel b. Hospitaaldienst.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldiging van het overcomplete personeel als gevolg van legerinkrimping” ad f 90 000 is afgevoerd.

Door vermindering van het personeel als gevolg van eene nieuwe classificatie van de hospitalen is bij de nieuwe legersamenstelling eene verlaging van de posten voor bezoldiging met f 298 000 mogelijk.

In totaal is dit onderdeel der onderafdeeling f 388 000 lager geraamd.

Onderafdeeling 935. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Onderdeel b. Hospitaaldienst.

Door uitbreiding van het aantal leergangen in de verplegingsleer is voor aanschaffing van leermiddelen een bedrag van f 120 meer benoodigd.

Evenzoo is door uitbreiding van het aantal korpscholen voor aanschaffing van leermiddelen een bedrag van f 70 meer benoodigd.

De totale verhooging van dit onderdeel der onderafdeeling bedraagt dus f 190.

Onderafdeeling 936. Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst.

De in de begrooting voor 1924 uitsluitend voor dat jaar opgebrachte post „Bezoldiging van het overcomplete aan militaire paardenverplegers als gevolg der legerinkrimping” ad f 20 000 is afgevoerd.

Overigens is gedeeltelijk teruggekomen op het aanvankelijk voornemen om het geheele korps paardenverplegers op te heffen.

Bij nader inzien is het noodzakelijk gebleken 8 man kader te handhaven; daarentegen kan het aantal paardenartsen met 2 worden verminderd.

Deze herziening der legersamenstelling brengt eene meerdere uitgave van f 1 200 mede, zoodat ten slotte deze onderafdeeling f 18 800 lager kan worden geraamd.

Onderafdeeling 937. Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgswaarden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel a. Militaire gevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen).

Het terugloopen van het aantal veroordeelden maakt eene vermindering van den post aan werkgelden met f 145 mogelijk.

Overigens heeft eene wijziging in de legersamenstelling eene vermindering der uitgaven aan bezoldiging tot een bedrag van f 3 000 medegebracht, zoodat dit onderdeel der onderafdeeling in totaal f 3 145 lager is geraamd.

Onderdeel b. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

De post „schrijfloonen” kan met *f* 360 worden verminderd, daar het aan den fungeerend auditeur militair te Koetaradja toegekend maandelijksch bedrag van *f* 120 tot *f* 90 kan worden teruggebracht.

Ook op de loonen van boodschappers van dienzelfden gezaghebbende kan *f* 120 's jaars worden bezuinigd door het toegekend maandelijksch bedrag van *f* 25 tot *f* 15 terug te brengen.

Verder wordt in het provoosthuis te Weltevreden geen menage meer gevoerd, zoodat geen loon voor Inlandsch personeel in de keukens is uitgetrokken, waardoor *f* 180 wordt bezuinigd.

In totaal is dit onderdeel der onderafdeeling *f* 660 lager geraamd.

Onderafdeeling 938. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel a. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen).

Door het terugloopen van het aantal veroordelden kan de post voor voeding, tabak en siringelden met *f* 1 072 worden verlaagd.

Onderdeel b. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

Waar geen gelden voor het schoonhouden van het provoosthuis te Amboina behoeven te worden beschikbaar gesteld, worden de uitgaven met *f* 180 verminderd.

Overigens kan de post voor voeding-, tabak- en siringeld met *f* 3 000 worden verminderd, zoodat in totaal eene lagere raming met *f* 3 180 wordt verkregen.

Onderafdeeling 939. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire School te Meester-Cornelis.

Door vervanging van burgerleeraren door bevoegde militaire onderwijskrachten is voor toelagen wegens lesgeven door burgerleeraren *f* 6 900 minder uitgetrokken.

Onderafdeeling 940. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire School te Meester-Cornelis.

In overeenstemming met het aantal leerlingen is aan uitgaven voor onderhoud van kleeding, bewassing, haarknippen, enz. *f* 2 900 meer uitgetrokken, daar de raming voor 1924 te laag blijkt te zijn berekend.

Onderafdeeling 942. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der sporteurs.

De hoogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat in de begrooting voor 1924 nog niet is overgegaan om de bezoldiging van het geheele personeel, dat bij deze cursussen werkzaam wordt gesteld, uit te trekken.

Overigens is de raming voor 1924 te laag gebleken.

Onderafdeeling 944. Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden voor de luchtvaartafdeeling.

Als gevolg van het gereedkomen van het vliegekamp te Andir is het noodig een portier (burgerlijk ambtenaar) op eene aanvangsbezoldiging van *f* 100 's maands met regelmatige verhoogingen tot eene maximumbezoldiging van *f* 150 's maands in dienst te stellen.

Tegenover de kleine verhooging der uitgaven door dezen maatregel staan eenige inkrimpingen van de formatie, zoodat ten slotte op den post voor bezoldigingen en regelmatige verhoogingen nog *f* 11 500 wordt bezuinigd.

Overigens is ook voor 1925 de sterkte van twee esadrilles gehandhaafd.

Aangezien het aantal vlieguren voor de opleiding van de waarnemers ontoereikend is gebleken en om die reden is verhoogd, terwijl een grootere toeloop van aspiranten-reserve

officier-vliegenier wordt verwacht, en bovendien het aantal reserve-officieren-vliegenier en waarnemers, dat de herhalingsoefeningen zal hebben af te leggen, is toegenomen, is de post voor vliegtoelagen en toelagen per kwartiersvlucht met een bedrag van *f* 11 500 verhoogd.

Door het gereedkomen van het vliegekamp te Andir in 1924 zal het bedrijf aldaar in 1925 ten volle werken, zoodat voor loonen aan ingehuurd personeel waarvoor in 1924 op *f* 130 000 is gerekend, een bedrag van *f* 170 000 zal benodigd zijn.

De meerdere uitgaven op deze onderafdeeling beloopt ten slotte een bedrag van *f* 40 000.

Onderafdeeling 946. Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen.

Op grond van het bedrag aan bijdragen, dat in het jaar 1923 werd toegekend, kan deze post met *f* 4 000 worden verminderd.

Onderafdeeling 947. Aanbrengelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger.

Overeenkomstig de in de memorie van toelichting bij de begrooting voor het jaar 1924 bij dezen post in uitzicht gestelde nadere vermindering van dezen post met een bedrag van *f* 50 000 heeft afvoering van dat bedrag plaats gevonden.

Onderafdeeling 948. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst.

Overeenkomstig de in de kolom „Toelichtingen” gegeven specificatie is een bedrag van *f* 1 800 minder uitgetrokken.

Onderafdeeling 949. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegrooting in de voeding, enz., wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende.

Onderdeel b. Voeding van paarden en andere dieren, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden, verpleging van zieke dieren en andere uitgaven daarmede verband houdend.

De in 1924 getroffen maatregel om het aantal officieren, dat verplicht of gerechtigd is tot het houden van dienstrijpaarden, te beperken, laat nog eene vermindering van dezen post met *f* 20 000 toe.

Overigens is deze post verhoogd met de kosten van het gras, af te leveren door het militair grasland te Tjimahi, te stellen op *f* 22 000 (zie de toelichtingen bij onderafdeeling 961).

In verband daarmede wordt ten slotte dit onderdeel met *f* 2 000 verhoogd.

Onderdeel d. Uitgaven voor verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit en gasoline onder druk, alsmede aanschaffing van kookgas.

In verband met de electricificatie der verlichting van de garnizoenen te Magelang en te Poerworedjo dalen de uitgaven ten laste van dit onderdeel met *f* 30 000.

Onderafdeeling 950. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten.

Onderdeel a. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der artillerie.

Daar teruggekomen is op het voornemen om de projectiel-fabriek in het jaar 1924 stop te zetten, is voor aanschaffing van de benodigde grondstoffen, enz. *f* 30 000 meer uitgetrokken (zie de toelichting bij onderafdeeling 915 onderdeel a. Ie Hoofdstuk. Uitgaven in Nederland).

Onderdeel b. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der genie.

Door verdere beperking van het werkplan der genie kan dit onderdeel met *f* 233 720 lager worden geraamd.

In het uitgetrokken bedrag is een som van f 46 750 begrepen, welke als uitgaaf voor den buitengewonen dienst is aan te merken.

Onderdeel c. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den militairen geneeskundigen dienst.

Ter verkrijging van eene juiste afwenteling van de kosten der geneesmiddelenvoorziening van de burgerlijke departementen op de verbruikers heeft de aanschaffing van geneesmiddelen in zijn geheel ten laste van de oorlogsbegrooting plaats, terwijl de verrekening van de verstrekte hoeveelheden ten bate van het IIe Hoofdstuk der Middelenbegrooting geschiedt (Middel 915).

Hieraan is het toe te schrijven, dat deze post met f 271 000 is moeten worden verhoogd, waartegenover eene verlaging met f 115 536 komt te staan, aangezien is gebleken, dat de aanschaffing van enkele artikelen in Indië, waarop bij de begrooting voor het jaar 1924 was gerekend, onvoldoende is verzekerd, zoodat weder tot uitzending uit Europa moet worden overgegaan.

Ten slotte is dit onderdeel dus met f 155 464 verhoogd.

Onderdeel d. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de luchtvaartafdeeling.

Daar de inrichting van de te Andir nabij Bandoeng opgerichte werkplaatsen der luchtvaartafdeeling in het jaar 1924 zal worden beëindigd, kan een in de begrooting 1924 tot dat doel bij dit onderdeel uitgetrokken bedrag van f 135 264 in zijn geheel worden afgevoerd.

Onderdeel e. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de intendance.

Tegenover de verlaging van de raming staat in de eerste plaats eene verhooging van de onderafdeeling 915 onderdeel d van het Ie Hoofdstuk. Uitgaven in Nederland.

Zulks houdt verband met den aard der goederen, voor welke in 1925 aanvulling wordt noodig geacht.

Overigens is de vermindering van dezen post verkregen door de voorraden tot het strikt noodzakelijke terug te brengen.

Onderafdeeling 952. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.

Onderdeel b. Voeding en overtochtscosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtscosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen, van jongelieden die tot eene inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine.

De nadere vermindering van dezen post in 1925 met f 100 000, als gevolg van de verlaging der passageprijzen, toegezegd bij de memorie van toelichting der begrooting voor het jaar 1924, heeft plaats gevonden.

Onderafdeeling 953. Bezoldigingen van officieren op non-activiteit; non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden.

Onderdeel a. Bezoldigingen van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden.

Aangezien naar verwachting in 1925 nog een belangrijk aantal officieren op non-activiteit zal zijn gesteld, is deze post met f 100 000 hooger geraamd.

Onderafdeeling 954. Verlofsbezoldigingen en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden en verlofsbezoldigingen bij verloven in Indië tredende in de plaats van een buitenlandsch verlof.

De hogere raming heeft plaats gevonden op grond van de bekende uitkomsten van voorgaande jaren.

- Onderafdeeling 955. Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier. De lagere raming heeft plaats gevonden op grond van de bekende uitkomsten van voorgaande jaren.
- Onderafdeeling 958. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting. Op grond van het terugloopen der uitgaven en de uitkomsten van het jaar 1923 kan met een lager bedrag worden volstaan.
- Onderafdeeling 961. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer.
- Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.
Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.
- De bedoeling van de nieuwe indeeling van deze onderafdeeling is om de uitkomsten van dit op commerciële grondslag gevoerd bedrijf overzichtelijker in de begrooting vast te leggen.
- Tegenover deze onderafdeeling staat het volgnummer 917 van het IIe Hoofdstuk der begrooting van ontvangsten tot een gelijk bedrag als deze onderafdeeling, terwijl de kosten van het verkregen gras, hetwelk aan den troep is verstrekt, in de noot 59 bij onderafdeeling 949 zijn terug te vinden.
- Overigens is eene bezuiniging van *f* 19 650 bij dit bedrijf verkregen door gebruik te maken van veroordeelden in stede van ingehuurde werkkrachten.
- Onderafdeeling 962. Kosten verbonden aan den dienstplicht voor de Europeesche onderdanen. Wegens de opkomst van slechts ééne jaarklasse van militieplichtigen kan deze onderafdeeling met *f* 115 000 worden verminderd.
- Onderafdeeling 963. Verrekening van diensttelegrammen en uitgaven voor interlocale telefoongesprekken en voor telefoonaansluitingen. De omschrijving van deze onderafdeeling is herzien overeenkomstig de verrekeningen en uitgaven, die in dezen post zijn vereenigd, ten einde een beter overzicht over de uitgaven te verkrijgen.
- Overeenkomstig eene van het departement van Gouvernementsbedrijven ontvangen opgave is voor verrekening van diensttelegrammen een bedrag van *f* 15 000 minder uitgetrokken.
- Onderafdeeling 964. Verrekening met het departement van Justitie van de kosten van overgenomen goederen en aan herstellingen en in het algemeen de kosten voor ten behoeve van het departement van oorlog te werk gestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditiën, excursiën, enz. De lagere raming is overeenkomstig de opgave van het departement van Justitie en houdt verband met de vermindering der behoefte.
- Onderafdeeling 966. Toelagen en verdere uitgaven voor de leergangen in de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst. Door uitbreiding van het aantal burgerlijke onderwijskrachten is *f* 3 000 meer benodigd.
- Onderafdeeling 969. Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren. In overweging is genomen om deze opleiding te staken, zoodat in 1925 naar alle waarschijnlijkheid geen personen meer in opleiding zullen zijn.
- In afwachting van eene definitieve beslissing is deze post voor 1925 nog voor memorie opgebracht.
- Onderafdeeling 972. Steun aan gegageerde en gepensioneerde militairen beneden den officiersrang die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeerden. Tot uitbreiding van de steunverleening is thans *f* 190 000 meer opgebracht.
- Onderafdeeling 974. Kosten van den cursus voor opleiding van reserve-officieren bij overgang naar het korps beroepsofficieren van het Indisch leger. Waar deze cursus in den loop van het jaar zal worden opgeheven, kan met een minder bedrag worden volstaan en is de onderafdeeling *f* 825 lager geraamd.
- Onderafdeeling 976. Bijdrage in de kosten van radio-stations. Deze post is ingelast overeenkomstig eene van den Directeur van Gouvernementsbedrijven ontvangen opgave.

De kosten zijn thans nog niet vastgesteld, zoodat deze post voor „memorie” is opgebracht.

Tegenover dezen post komt een middelenpost bij de VIIIe begrootingsafdeeling tot een gelijk bedrag te staan.

HOOFDSTUK I.

Middelen in Nederland.

Middel 901. Ontvangsten met betrekking tot het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië.

Onderdeel c. Bijdragen van de koloniën Suriname en Curacao in de kosten van de Koloniale Reserve.

De lage raming is het gevolg van eene nieuwe te volgen werkwijze om de uitgaven voor de militairen, die naar Suriname en Curacao worden gezonden, rechtstreeks ten laste van het XIe hoofdstuk der Staatsbegrooting te brengen.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

Middel 903. Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen.

De hoogere raming is gebaseerd op uitkomsten van voorgaande jaren, alsmede op de meerdere ontvangsten, te verwachten uit de in gebruik genomen begrafenisauto's.

Alle personen, die geen recht op een kosteloze begrafenis hebben, zijn voor het gebruik daarvan een bij tarief vastgesteld bedrag verschuldigd.

Middel 904. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van den Artillerieconstructiewinkel.

Uitgevoerde werken, verrichte diensten en leverantiën voor andere departementen	f	20 000
Uitgevoerde werken, verrichte diensten en leverantiën voor andere wapens en diensten van het leger		30 000
Uitgevoerde werken, verrichte diensten en leverantiën ten behoeve van het leger, waarvan geene verrekening met andere diensten plaats vindt en loonen van opgeleide artilleriesoldaten (zie onderafdeeling 925 van het IIe Hoofdstuk, Uitgaven in Indië)		729 190
		<hr/>
	f	779 190

Ten aanzien van het terugloopen van dezen post met f 215 850 wordt verwezen naar de toelichtingen bij onderafdeeling 924 van het IIe Hoofdstuk der uitgaven, opgenomen in stuk 1.

Middel 905. Baten van den topografischen dienst.

De stijging van dit middel houdt verband met uitbreiding van de werkzaamheden.

Middel 906. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst.

Uitgevoerde werken, verrichte diensten aan andere departementen	f	222 750
Als voren aan particulieren	p. m.	
Als voren aan andere diensten van het leger tegen verrekening	p. m.	
Als voren ten behoeve van het leger (zie onderafdeeling 906. Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië).		282 749
		<hr/>
	f	505 499

Overigens wordt verwezen naar de toelichtingen bij de onderafdeelingen 905 en 906 van het IIe Hoofdstuk der begrooting van uitgaven.

Middel 907. Verkoop van bier aan de militaire sociëteiten.

De hoogere inkomsten houden verband met de stijging der bierprijzen als gevolg van de meerdere kosten, verbonden aan de uitzending.

Middel 908. Verstrekking van water tegen betaling uit de waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van Oorlog tegen betaling verstrekt.

De hoogere raming is op de uitkomsten van voorgaande jaren gebaseerd.

Middel 911. Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van Oorlog tegen betaling verstrekt.

De hoogere raming is op de uitkomsten van voorgaande jaren gebaseerd.

Middel 913. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Bandoeng verleend renteloos voorschot.

Bij gouvernements besluit van 16 December 1911 is een renteloos voorschot verleend, terug te betalen in jaarlijkse termijnen van f 1200.

Voor een beter overzicht op de terugbetalingen is dit afzonderlijk middel ingelascht. Op ultimo 1923 bedroeg de schuld nog f 35 200.

De terugbetaalde bedragen zijn in voorgaande jaren ten bate van het middel „Andere ontvangsten” gebracht.

Middel 914. Bijdrage van andere departementen in de beheerkosten van door het personeel van het wapen der genie beheerde algemeene pakhuizen.

Deze middelenpost is slechts als memoriepost gehandhaafd, daar de personeelsuitbreiding, welke tot deze verrekening aanleiding gaf, tijdelijk is ingetrokken.

Middel 915. Ontvangsten en verrekeningen uit verstrekking van geneeskundige behoeften aan andere departementen en niet tot het leger behoorende instellingen en aan bijzondere personen.

Voor de inlassching van dit nieuwe middel wordt verwezen naar de toelichtingen bij onderafdeeling 916 van het Ie Hoofdstuk en bij onderafdeeling 950 onderdeel c van het IIe Hoofdstuk der uitgaven.

Middel 917. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van de graslanden in eigen beheer.

Voor toelichting van dit middel wordt verwezen naar de toelichting van de onderafdeeling 961 van het IIe Hoofdstuk der uitgaven.

Overigens worden debaten verkregen uit:

a. Verstrekkingen van gras aan officieren tegen betaling, enz.	f	3 900
b. Afleveringen van gras en hooi aan den troep.		22 000
		<hr/>
	f	25 900

Middel 919. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen.

De lagere raming is op de uitkomsten van voorgaande jaren gebaseerd.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
AFDEELING IX.			
Departement van Oorlog.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
901		Militairen in buitengewonen dienst.	
a.		Belooningen, bezoldigingen, daggelden, toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van officieren of gewezen officieren van het Indische leger tijdelijk in Nederland te werk gesteld, of, tijdens hun verlof in Nederland, belast met opdrachten, waarvan de kosten niet op een van de andere begrotingsposten kunnen worden aangewezen	f 45 000
b.		Uitgaven voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendance-dienst	(1) 315 000
c.		Uitgaven voor de hoogere technische vorming van officieren	47 000
			f 407 000
902		Bezoldigingen en verdere uitgaven voor militairen met verlof of op non-activiteit.	
a.		Bezoldigingen voor militairen met verlof of op non-activiteit	f 1 530 000
b.		Verdere uitgaven	270 000
			1 800 000
903		Opleiding tot officier (2).	
a.		Aandeel in de kosten der opleiding bij de Koninklijke Militaire Academie en den Hoofdcursus te Breda en andere daarmede in verband staande uitgaven	f 548 775
b.		Aandeel in de kosten der opleiding bij de Cadettenschool te Alkmaar en andere daarmede in verband staande uitgaven	108 110
c.		Opleiding tot genees- en artsenijskundigen	100 000
			756 885
904		Wachtgeld van personeel werkzaam geweest bij de tijdelijk opgeheven koloniale afdeeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen staf in Nederland	2 500
905		Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland	
a.		Kosten van de Koloniale reserve te Nijmegen	f (5) 500 000
b.		Uit- en terugzending van militairen en daarmede in verband staande uitgaven	850 000
			1 350 000
906		Verrekening met het departement van oorlog in Nederland van de uitgaven voortvloeiende uit het aangaan van eene vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelieden, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen	Memorie.

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
43 000			<p>(1) Dit bedrag is te splitsen als volgt:</p> <p><i>a.</i> leeraren en algemeene kosten:</p> <p>bezoldigingen van 1 majoor en 2 kapiteins van den generalen staf <i>f</i> 26 268.—</p> <p>bezoldiging van 1 majoor-intendant 9 000.—</p> <p>tegemoetkoming voor het houden van dienstpaard en fouragegelden voor die officieren ... 2 109.—</p> <p>belooning aan leeraren in Indologische vakken en tropische gezondheidsleer 4 000.—</p> <p>reiskosten van die leeraren 1 000.—</p> <p>aandeel in de algemeene kosten der Hoogere Krijgsschool 37 170.—</p> <p><i>b.</i> officieren-leerlingen:</p> <p>bezoldigingen (voor de krijgskundige studiën) ... 138 100.—</p> <p>bezoldigingen (voor de intendance studiën) 50 900.—</p> <p>tegemoetkoming en fouragegelden voor officieren-leerlingen, behoorende tot het wapen der cavalerie, gerechtigd tot het houden van een dienstpaard 1 404.—</p> <p>toelagen voor uitrusting aan 13 nieuwe leerlingen en hunne gezinnen 23 000.—</p> <p>schadeloosstelling voor verhuiskosten en bijslag op de bezoldigingen van de officieren, tijdelijk te plaatsen bij bereden wapens, bij de Rijkslandbouwschool, 's Rijks centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting en de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé 15 615.—</p> <p>toelagen voor het deelnemen aan oefeningen tijdens de indeeling bij de korpsen 1 600.—</p> <p>reiskosten voor het bezichtigen van militaire inrichtingen, fabrieken, en voor de zomer-oefeningen 3 800.—</p> <p>tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing van een dienstpaard voor een officier-leerling van het wapen der cavalerie 800.—</p> <p>geneeskundige behandeling van de officieren, tijdens hun verblijf te Wageningen en te Enschedé 300.—</p> <p style="text-align: right;"><i>f</i> 315 066.—</p> <p style="text-align: right;">waarvoor gesteld <i>f</i> 315 000.—</p>	
315 000				
47 000				
1 530 000				
270 000				
548 775				
108 110				
100 000				
2 500				
500 000				
850 000				
Memorie.				<p>(2) De onderdeelen <i>a</i> en <i>b</i> van deze onderafdeeling zijn tot bestrijding van de belooningen aan de officieren, belast met het geleiden naar Nederland van de cadetten, die in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool worden toegelaten, onderscheidenlijk <i>f</i> 225 en <i>f</i> 300 hooger geraamd dan het op het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting uit te trekken bedrag.</p> <p>(3) <i>a.</i> Bezoldigingen en toelagen van militair en burgerpersoneel:</p> <p>Staf <i>f</i> 36 000.—</p> <p>Kaderinstituut 52 000.—</p> <p>Subsistentenkader 126 000.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
907		Bijdrage in de kosten van de te Nijmegen gevestigde „Arbeidsbeurs voor den Oud-Indischen militair”	f (4) 7 00
908		Bijdrage in de kosten van het te Nijmegen gevestigde verblijf voor den oud-Indischen militair	10 00
909		Tegemoetkoming aan het permanent comité ten dienste van den oud-Indischen militair	1 50
910		Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutsz-fonds”	1 00
911		Steun aan gegageerde en gepensioneerde Indische militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeerden	250 00
912		Militaire veroordeelden. Verpleging en vervoer in Nederland van militaire veroordeelden	4 00
913		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van de Europeesche officieren van het leger in Nederlandsch-Indië	818 00
914		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen	980 00
915		Materieel, voor zoover niet elders uitgetrokken.	
	a.	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het wapen der artillerie	f(5) 1 948 900
	b.	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het wapen der genie	(6) 140 657
	c.	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor de luchtvaartafdeeling	550 000
	d.	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor de intendance	1 027 925
	e.	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor den topografischen dienst	1 875
			3 449 35
916		Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het algemeen magazijn van geneesmiddelen	884 33
917		Uitgaven ten behoeve van den artillerie constructiewinkel.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f (8) 51 150
	b.	Kapitaalsuitgaven	15 510
			44 46
918		Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van de stoomwasscherij te Tjimahi	82
919		Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f (8a) 75 597
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			75 59

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
9 000		<i>f</i> 2 000	Militaire administratie en magazijnsdienst ... <i>f</i> 26 000.— Geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst. 54 000.— Burgerpersoneel 37 000.— Tijdelijk boven de sterkte gevoerd personeel. 76 000.—
10 000			<i>b.</i> Verdere uitgaven (verwarming, licht, water, onderhoud gebouwen en plantsoenen, geneesmiddelen, instrumenten, kantoor- en magazijnskosten, enz.) 93 000.—
1 500			<i>f</i> 500 000.—
1 000			
100 000	<i>f</i> 150 000		(4) Met dit bedrag meent men te kunnen volstaan.
4 000			(5) Voor het wapen der artillerie <i>f</i> 295 500.— Extra aanschaffing artillerie materieel 1 653 400.—
			Te zamen <i>f</i> 1 948 900.—
818 000			
980 000			(6) Voor de geniewerken (zie noot 36 bij onderafdeeling 950. IIe Hoofdstuk) <i>f</i> 98 470.— Voor de genietroepen 26 924.— Voor het wapen der genie (algemeen) 3 263.— Voor sportartikelen 12 000.—
			Te zamen <i>f</i> 140 657.—
7) 2 451 000		502 100	
7) 199 545		58 888	(7) Het bij de begrooting van 1924 uitgetrokken bedrag <i>f</i> 5 180 361.— voor onderafdeeling 913 is in deze begrooting gespitst, als volgt:
7) 1 560 800		1 230 800	onderafdeeling 915 <i>f</i> 5 044 897.— " 916 135 464.—
7) 851 824	<i>f</i> 196 099		Totaal <i>f</i> 5 180 361.—
7) 1 728	145		
7) 158 464	748 875		(8) Zie noot 26 bij onderafdeeling 924 van het IIe Hoofdstuk der uitgaven.
			(8a) Zie noot 5 bij onderafdeeling 905 van het IIe Hoofdstuk der uitgaven.
68 400		37 250	
Nihil.	13 510		
5 618		4 796	
75 897			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1928.
920		Voorzieningen ten behoeve van personeel, dat tengevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en voor de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het tengevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen	Memorie.
921		Vereveningen betreffende afgesloten diensten (Onvoorziene uitgaven)	f 1 000
922		Andere onvoorziene uitgaven	50 000
		Totaal der IXde afdeling	f 10 891 484
		Minder	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
Memorie.			(9) Het eincijfer dezer afdeeling bij het ministerieel ontwerp voor de begrooting 1924 geraamd op f 10 369 421.— is bij aanvullingsbegrooting voor 1924 verhoogd met 1 248 440.— Totaal f 11 617 861.—
50 000	f 1 000		
9) 11 617 861	f 1 109 427	f 1 835 854	
		f 726 407	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
<p>AFDEELING IX.</p> <p>Departement van Oorlog.</p> <p>Stuk 3 — Uitgaven in Indië.</p>			
901		<p>Bezoldigingen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog</p>	(1) f 1 160 71

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																																
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																																	
/ 1 182 811		/ 22 100	(1)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bezoldi- gingen.</th> <th>Toelagen.</th> <th>Te samen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Legerbevel.....</td> <td>/ 42 900</td> <td>/ 7 200</td> <td>/ 50 100</td> </tr> <tr> <td>Afdeeling Secretariaat....</td> <td>81 900</td> <td>—</td> <td>81 900</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Infanterie.....</td> <td>84 600</td> <td>4 800</td> <td>89 400</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Artillerie en Com- missie van proefneming.....</td> <td>79 560</td> <td>2 040</td> <td>81 600</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Genie.....</td> <td>48 660</td> <td>2 040</td> <td>50 700</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Militaire Administra- tie.....</td> <td>107 700</td> <td>1 200</td> <td>108 900</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van ge- neesmiddelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria</td> <td>154 380</td> <td>3 600</td> <td>157 980</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den Generalen Staf</td> <td>126 000</td> <td>14 400</td> <td>140 400</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van de Intendance....</td> <td>64 200</td> <td>4 800</td> <td>69 000</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Cavalerie</td> <td>24 480</td> <td>420</td> <td>24 900</td> </tr> <tr> <td>Hoofdk. vanden Topographischendienst</td> <td>92 196</td> <td>2 400</td> <td>94 596</td> </tr> <tr> <td>Afd. „Dienstpl. en Reserve personeel”</td> <td>27 600</td> <td>—</td> <td>27 600</td> </tr> <tr> <td>Hoofdk. van den dier geneeskundigen dienst.</td> <td>12 900</td> <td>—</td> <td>12 900</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>/ 989 976</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>128 593</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Memorie.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 440</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>960</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 200</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>300</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>5 400</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>5 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 140</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>462</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2 440</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Memorie.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 120</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>600</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>720</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 100</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 600</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1 200</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>240</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>480</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>360</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4 500</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>720</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>480</td> </tr> </tbody> </table>	Bezoldi- gingen.	Toelagen.	Te samen.	Legerbevel.....	/ 42 900	/ 7 200	/ 50 100	Afdeeling Secretariaat....	81 900	—	81 900	Hoofdkantoor der Infanterie.....	84 600	4 800	89 400	Hoofdkantoor der Artillerie en Com- missie van proefneming.....	79 560	2 040	81 600	Hoofdkantoor der Genie.....	48 660	2 040	50 700	Hoofdkantoor der Militaire Administra- tie.....	107 700	1 200	108 900	Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van ge- neesmiddelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria	154 380	3 600	157 980	Hoofdkantoor van den Generalen Staf	126 000	14 400	140 400	Hoofdkantoor van de Intendance....	64 200	4 800	69 000	Hoofdkantoor der Cavalerie	24 480	420	24 900	Hoofdk. vanden Topographischendienst	92 196	2 400	94 596	Afd. „Dienstpl. en Reserve personeel”	27 600	—	27 600	Hoofdk. van den dier geneeskundigen dienst.	12 900	—	12 900				/ 989 976				128 593				Memorie.				1 440				960				1 200				300				5 400				5 000				1 140				3 000				462				2 440				Memorie.				1 120				600				720				1 100				1 600				1 200				240				480				360				4 500				720				480
			Bezoldi- gingen.	Toelagen.	Te samen.																																																																																																																																																														
Legerbevel.....	/ 42 900	/ 7 200	/ 50 100																																																																																																																																																																
Afdeeling Secretariaat....	81 900	—	81 900																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor der Infanterie.....	84 600	4 800	89 400																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor der Artillerie en Com- missie van proefneming.....	79 560	2 040	81 600																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor der Genie.....	48 660	2 040	50 700																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor der Militaire Administra- tie.....	107 700	1 200	108 900																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van ge- neesmiddelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria	154 380	3 600	157 980																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor van den Generalen Staf	126 000	14 400	140 400																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor van de Intendance....	64 200	4 800	69 000																																																																																																																																																																
Hoofdkantoor der Cavalerie	24 480	420	24 900																																																																																																																																																																
Hoofdk. vanden Topographischendienst	92 196	2 400	94 596																																																																																																																																																																
Afd. „Dienstpl. en Reserve personeel”	27 600	—	27 600																																																																																																																																																																
Hoofdk. van den dier geneeskundigen dienst.	12 900	—	12 900																																																																																																																																																																
			/ 989 976																																																																																																																																																																
			128 593																																																																																																																																																																
			Memorie.																																																																																																																																																																
			1 440																																																																																																																																																																
			960																																																																																																																																																																
			1 200																																																																																																																																																																
			300																																																																																																																																																																
			5 400																																																																																																																																																																
			5 000																																																																																																																																																																
			1 140																																																																																																																																																																
			3 000																																																																																																																																																																
			462																																																																																																																																																																
			2 440																																																																																																																																																																
			Memorie.																																																																																																																																																																
			1 120																																																																																																																																																																
			600																																																																																																																																																																
			720																																																																																																																																																																
			1 100																																																																																																																																																																
			1 600																																																																																																																																																																
			1 200																																																																																																																																																																
			240																																																																																																																																																																
			480																																																																																																																																																																
			360																																																																																																																																																																
			4 500																																																																																																																																																																
			720																																																																																																																																																																
			480																																																																																																																																																																

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
902		Verdere uitgaven van het departement van oorlog ...	(2) / 22 09

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
25 240		f 1 160	<p>Scheikundig Laboratorium :</p> <p>1 hoofdmandoer f 480</p> <p>1 mandoer. 360</p> <p>5 magazijnsknechten. 1 300</p> <p>2 wakers 480</p> <p style="text-align: right;">f 13 300</p> <p>Loonen van ingehuurd inlandsch personeel:</p> <p>Voor het scheikundig laboratorium. f 750</p> <p>„ „ alg. magazijn van geneesmiddelen. 6 750</p> <p style="text-align: right;">7 500</p> <p style="text-align: right;">Te zamen..... f 11 60 711</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 1 en 2.</p> <p>Het in de begrooting van 1924 uitgetrokken bedrag van f 1 31 049.—</p> <p>wordt verhoogd met:</p> <p>wegens overschrijving van onderafdeeling 905 dezer begrooting g(zie noot 5) 1 300.—</p> <p>wegens overschrijving van onderafdeeling 903 dezer begrooting (zie noot 3) 462.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen f 1 182 811.—</p> <p>(2) Boekerij van het departement f 4 750.—</p> <p>Garnizoensboekerijen der officieren 3 700.—</p> <p>Aankoop en onderhoud van boekwerken voor de gewestelijke staven, enz. 400.—</p> <p>Boekerij van den topografischen dienst 300.—</p> <p>Uitgaven verbonden aan de opneming in het Indisch militair tijdschrift van officieele bijdragen van het departement van oorlog 600.—</p> <p>Reiskosten van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking Memorie.</p> <p>Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van het militair geneeskundig laboratorium. 5 090.—</p> <p>Verschillende verdere uitgaven 7 000.—</p> <p>Verschillende benodigdheden voor den instrumentmakerswinkel van den topografischen dienst 250.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen f 22 090.—</p> <p>Het bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 23 190.—</p> <p>is verminderd met:</p> <p>een bedrag van f 200</p> <p>wegens overschrijving naar de onderafdeeling 923 onderdeel b dezer begrooting (zie noot 25).</p> <p>een bedrag van 300</p> <p>wegens overschrijving naar de onderafdeeling 924 onderdeel b dezer begrooting (zie noot 26).</p> <p style="text-align: right;">500.—</p> <p style="text-align: right;">f 22 690.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
903		Bezoldigingen, toelagen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst	(3) f 898 46
904		Verdere uitgaven voor den topografischen dienst ...	(4) 353 72

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 992 665	f	94 200	en verhoogd met:
554 612		892	wegens overschrijving van onderafdeeling 904
			dezer begrooting (zie noot 4) f 300.—
			wegens overschrijving van onderafdeeling 905
			dezer begrooting (zie noot 5) 250.—
			Te zamen f 23 240.—
			(3) 1 triangulatiebrigade:
			Aanvangsbezoldigingen f 82 008
			Toelagen 4 980
			Daggelden 12 840
		 f 99 828.—
			4 Opnemingsbrigades:
			Aanvangsbezoldigingen f 138 336
			Toelagen 30 000
			Daggelden 28 020
		 196 356.—
			3 herzieningsbrigades:
			Aanvangsbezoldigingen f 282 504
			Toelagen 37 380
			Daggelden 50 400
		 370 284.—
			1 Opleidingsbrigade:
			Aanvangsbezoldigingen f 68 904
			Toelagen 5 340
			Daggelden 14 940
		 f 89 184.—
			1 Opleidingscursus:
			Aanvangsbezoldigingen en zakgeld
			aan leerlingen f 14 012
			Toelagen 420
			Daggelden 1 320
		 15 752.—
			Regelmatige bezoldigingsverhogingen 122 561.—
			Toelagen aan 5 officieren, gedetacheerd boven de
			vastgestelde legersterkte 4 500.—
			Te zamen f 898 465.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel,
			zie het gedrukt stuk O, IX 3.
			Het in de begrooting van 1924 uitgetrokken
			bedrag van f 993 127.—
			is verminderd met 462.—
			wegens overschrijving der fondsen voor het
			schonhouden van het hoofdkantoor naar onder-
			afdeeling 901 (zie noot 1).
			Blijft f 992 665.—
			(4) Triangulatiebrigade:
			Aanschaffing van wetenschappe-
			lijke jaarboeken, schrijf- en tee-
			kenbehoeften en andere kleine
			uitgaven f 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
903		Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst.		
	a.	Bedrijfsuitgaven	(5) f 451 902	
	b.	Kapitaalsuitgaven	10 000	
				f 441 902

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
5) f 439 442	f 2 460		<p>Voor signaalbouw, reiskosten van het personeel, vervoer van instrumenten, koelieloonen en méér dergelijke uitgaven f 95 100</p> <p style="text-align: right;">————— f 95 700.—</p> <p>Opnemingsbrigades: Koelieloonen, uitkappen van wegen, enz. f 83 000.— Herzieningsbrigades: Koelieloonen, uitkappen van wegen, enz. 105 000.— Opleidingsbrigade: Koelieloonen, uitkappen van wegen, enz. 60 000.— Opleidingscursus: Koelieloonen, uitkappen van wegen, enz. 3 100.— Aanschaffing van leermiddelen 400.— Kosten voor het schijfschieten 20.— Gebruik van motorbooten van het departement der Marine 6 500.—</p> <p style="text-align: right;">Totaal f 353 720.—</p> <p>Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 354 912.— is verminderd met 300.— wegens overschrijving der gelden voor de boekerij naar onderafdeeling 902 (zie noot 2).</p> <p style="text-align: right;">Blijft f 354 612.—</p> <p>(5) Toelichtingen bedrijfsuitgaven:</p> <p>1. Bezoldigingen hoofd, onderhoofd, boekhouder, hoofden der werkplaatsen en magazijnmeester. f 40 200.— 2. Bezoldigingen van in opleiding zijnde vrijwilligers 11 040.— 3. Toelagen aan burgerlijk personeel 900.— 4. Schrijverspersoneel 7 000.— 5. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 5 100.— 6. Verdere algemeene kosten 12 390.—</p> <p style="text-align: right;">Totaal algemeene kosten f 76 630.—</p> <p>1. Bezoldigingen burgerlijke ambtenaren f 43 400.— 2. Bezoldigingen en verdere uitgaven van het militair personeel 97 250.— 3. Bezoldigingen van het Inlandsch personeel in vasten dienst 72 548.— 4. Loonen van Inlandsch personeel niet in vasten dienst 19 160.— 5. Aanschaffing van grondstoffen 196 511.—</p> <p style="text-align: right;">Totaal productiekosten f 428 869.— waarvan ten laste van het Iste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven 73 597.—</p> <p>zoodat ten laste van het IIde Hoofdstuk der uitgaven als totaal productiekosten overblijft ... f 355 272.— Totaal algemeene kosten 76 630.—</p> <p style="text-align: right;">Totaal begrootingspost f 431 902.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
906		Kosten van werkzaamheden, verrichte diensten en leverantiën door het reproductiebedrijf van den topografischen dienst ten behoeve van het leger niet vallende onder andere begrootingsposten	(6) f 282 749
907		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance	(7) 445 103

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			In de begrooting voor het jaar 1923 zijn de uitgaven voor dit bedrijf uitgetrokken bij:
	<i>f</i> 282 749		onderafdeeling 904 <i>f</i> 288 678.—
			id. 904A 70 750.—
			id. 943 sub <i>g</i> 81 564.—
			<i>f</i> 440 992.—
<i>f</i> 525 555		<i>f</i> 78 450	waarvan is overgeschreven:
			naar onderafdeeling 901 (zie noot 1) als zijnde abusievelijk bij onderafdeeling 904 uitgetrokken <i>f</i> 1 300
			naar onderafdeeling 902 (zie noot 2) zijnde gelden voor de boekerij van den topografischen dienst 250
			1 550.—
			Blijft <i>f</i> 439 442.—
			(6) Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot een gelijk bedrag op de begrooting der middelen (volgnummer 906 zie toelichtingen in stuk 1).
			(7) Gewestelijke dienst <i>f</i> 69 600.—
			Dienst der magazijnen van kleeding en uitrusting 160 152.—
			Militaire bakkerij 19 420.—
			Stoomwasscherij 10 320.—
			<i>f</i> 259 492.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 69 103.—
			Toelagen aan intendance officieren 6 300.—
			Bezoldiging van het niet in de vastgestelde legersterkte opgenomen Inlandseh burgerlijk personeel in vasten dienst:
			Bij de magazijnen:
			2 timmerlieden <i>f</i> 1 080
			6 hoofdmandoers 2 880
			1 mandoer 360
			46 helpers 9 660
			6 magazijnsknechts 1 720
			10 wakers 2 100
			Bij de bakkerij te Tjimahi:
			2 stokers 840
			1 hoofdmandoer 480
			6 helpers 1 260
			Bij de wasscherij te Tjimahi:
			2 machinedrijvers 1 680
			2 hoofdmandoers 960
			20 helpers 4 200
			40 waschknechts 13 200
			27 strijksters 8 910
			12 naaisters 2 520
			51 850.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
908		Verdere uitgaven voor de intendance	(8) f 10
909		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie	(9) 707 456
910		Verdere uitgaven voor de militaire administratie ...	(10) 20

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																				
	Meer.	Minder.																																																					
10			Werk- en overwerkgeden f 2 800.— Loonen van ingehuurd Inlandsch burgerpersoneel voor de magazijnen 55 000.— Boodschappers 558.—																																																				
722 576	f	15 140	Te zamen f 445 103.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 4.																																																				
20			(8) Kosten van het schijfschieten. (9) Bezoldigingen.																																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN</th> <th>Aan- tal</th> <th>Bezol- digin- gen</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.....</td> <td>2</td> <td>f 12 000</td> <td>f 24 000</td> </tr> <tr> <td>Kapitein.....</td> <td>15</td> <td>» 7 800</td> <td>» 101 400</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant.....</td> <td>10</td> <td>» 3 900</td> <td>» 39 000</td> </tr> <tr> <td>2^e »</td> <td>15</td> <td>» 3 600</td> <td>» 54 000</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant.....</td> <td>20</td> <td>» 3 600</td> <td>» 72 000</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>44</td> <td>» 3 120</td> <td>» 137 280</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>66</td> <td>» 2 640</td> <td>» 174 240</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>f 601 920</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td>» 99 550</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Boodschappers.....</td> <td>» 966</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onder- officier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.</td> <td>» 5 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Te zamen.....</td> <td>f 707 436</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN	Aan- tal	Bezol- digin- gen	Te zamen.	Majoor.....	2	f 12 000	f 24 000	Kapitein.....	15	» 7 800	» 101 400	1 ^e Luitenant.....	10	» 3 900	» 39 000	2 ^e »	15	» 3 600	» 54 000	Onderluitenant.....	20	» 3 600	» 72 000	Adjutant-onderofficier.....	44	» 3 120	» 137 280	Sergeant-majoor.....	66	» 2 640	» 174 240				f 601 920	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			» 99 550	Boodschappers.....			» 966	Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onder- officier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.			» 5 000	Te zamen.....			f 707 436
RANGEN	Aan- tal	Bezol- digin- gen	Te zamen.																																																				
Majoor.....	2	f 12 000	f 24 000																																																				
Kapitein.....	15	» 7 800	» 101 400																																																				
1 ^e Luitenant.....	10	» 3 900	» 39 000																																																				
2 ^e »	15	» 3 600	» 54 000																																																				
Onderluitenant.....	20	» 3 600	» 72 000																																																				
Adjutant-onderofficier.....	44	» 3 120	» 137 280																																																				
Sergeant-majoor.....	66	» 2 640	» 174 240																																																				
			f 601 920																																																				
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			» 99 550																																																				
Boodschappers.....			» 966																																																				
Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onder- officier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.			» 5 000																																																				
Te zamen.....			f 707 436																																																				
			Het bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 721 576.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onder- afdeeling 967) begrepen som voor: Herziening van de bezoldigingen van de van het Neder- landsch leger gedetacheerde officieren 1 000.—																																																				
			Totaal f 722 576.—																																																				
			(10) Kosten van het schijfschieten.																																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
911		Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel en de stafschrijvers, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	(11) 1 135 82
912		Verdere uitgaven voor het militair schrijverspersoneel en de stafschrijvers	(12) 40

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																																
	Meer.	Minder.																																																																																																	
f 1 150 630	f 3 170		(11) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																
40			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aantal.</th> <th>Bezoldigingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Commiezen.....</td> <td>54</td> <td>f 3 000 —</td> <td>f 162 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Burgerlijke schrijvers:</td> </tr> <tr> <td>Burger schrijver 1e klasse.....</td> <td>10</td> <td>1 680 —</td> <td>16 800 —</td> </tr> <tr> <td>„ „ 2e „</td> <td>20</td> <td>1 320 —</td> <td>26 400 —</td> </tr> <tr> <td>„ „ 3e „</td> <td>75</td> <td>840 —</td> <td>63 000 —</td> </tr> <tr> <td>„ „ 4e „</td> <td>75</td> <td>480 —</td> <td>36 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Militaire schrijvers:</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>30</td> <td>2 760 —</td> <td>82 800 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>60</td> <td>2 280 —</td> <td>136 800 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e of 2e klasse.....</td> <td>180</td> <td>912 50</td> <td>164 250 —</td> </tr> <tr> <td>Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse.....</td> <td>180</td> <td>182 50</td> <td>32 850 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Stafschrijvers:</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.. ..</td> <td>7</td> <td>2 760 —</td> <td>19 320 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>12</td> <td>2 280 —</td> <td>27 360 —</td> </tr> <tr> <td>Fourier</td> <td>36</td> <td>912 50</td> <td>32 850 —</td> </tr> <tr> <td>Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse</td> <td>36</td> <td>182 50</td> <td>6 570 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>f 807 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Gaat af:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.</td> <td>627 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>f 806 373 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td>323 447 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.....</td> <td>6 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td>f 1 185 820 —</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.	Commiezen.....	54	f 3 000 —	f 162 000 —	Burgerlijke schrijvers:				Burger schrijver 1e klasse.....	10	1 680 —	16 800 —	„ „ 2e „	20	1 320 —	26 400 —	„ „ 3e „	75	840 —	63 000 —	„ „ 4e „	75	480 —	36 000 —	Militaire schrijvers:				Adjutant-onderofficier.....	30	2 760 —	82 800 —	Sergeant-majoor.....	60	2 280 —	136 800 —	Sergeant 1e of 2e klasse.....	180	912 50	164 250 —	Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse.....	180	182 50	32 850 —	Stafschrijvers:				Adjutant-onderofficier.. ..	7	2 760 —	19 320 —	Sergeant-majoor.....	12	2 280 —	27 360 —	Fourier	36	912 50	32 850 —	Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse	36	182 50	6 570 —				f 807 000 —	Gaat af:				Tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.			627 —				f 806 373 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			323 447 —	Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.....			6 000 —	Te zamen.....			f 1 185 820 —
RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																
Commiezen.....	54	f 3 000 —	f 162 000 —																																																																																																
Burgerlijke schrijvers:																																																																																																			
Burger schrijver 1e klasse.....	10	1 680 —	16 800 —																																																																																																
„ „ 2e „	20	1 320 —	26 400 —																																																																																																
„ „ 3e „	75	840 —	63 000 —																																																																																																
„ „ 4e „	75	480 —	36 000 —																																																																																																
Militaire schrijvers:																																																																																																			
Adjutant-onderofficier.....	30	2 760 —	82 800 —																																																																																																
Sergeant-majoor.....	60	2 280 —	136 800 —																																																																																																
Sergeant 1e of 2e klasse.....	180	912 50	164 250 —																																																																																																
Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse.....	180	182 50	32 850 —																																																																																																
Stafschrijvers:																																																																																																			
Adjutant-onderofficier.. ..	7	2 760 —	19 320 —																																																																																																
Sergeant-majoor.....	12	2 280 —	27 360 —																																																																																																
Fourier	36	912 50	32 850 —																																																																																																
Brigadier, korporaal 1e klasse of soldaat 1e klasse	36	182 50	6 570 —																																																																																																
			f 807 000 —																																																																																																
Gaat af:																																																																																																			
Tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.			627 —																																																																																																
			f 806 373 —																																																																																																
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			323 447 —																																																																																																
Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.....			6 000 —																																																																																																
Te zamen.....			f 1 185 820 —																																																																																																
			(12) Kosten van het schijfschieten.																																																																																																

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
913		Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein	(13) / 211 390
914		Verdere uitgaven voor den trein	(14) 21 989

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																												
	Meer.	Minder.																																																																																																																													
f 211 590			(13) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																												
20 939	f 1 050		<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN</th> <th>Aan- tal</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen</th> <th>Te zamen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein of ritmeester</td> <td>2</td> <td>7 800 —</td> <td>f15 600 —</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant.....</td> <td>4</td> <td>3 900 —</td> <td>15 600 —</td> </tr> <tr> <td>2^e Luitenant.....</td> <td>2</td> <td>3 600 —</td> <td>7 200 —</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant.....</td> <td>2</td> <td>3 600 —</td> <td>7 200 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier instructeur of { ...</td> <td>2</td> <td>2 760 —</td> <td>5 520 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor administrateur { ...</td> <td>6</td> <td>2 280 —</td> <td>13 680 —</td> </tr> <tr> <td>Fourier.....</td> <td>3</td> <td>1 920 —</td> <td>5 760 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse.....</td> <td>10</td> <td>1 920 —</td> <td>19 200 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 2e klasse.....</td> <td>10</td> <td>912 50</td> <td>9 125 —</td> </tr> <tr> <td>Brigadier, korporaal 1e of 2e klasse.....</td> <td>22</td> <td>292 —</td> <td>6 424 —</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1e of 2e klasse.....</td> <td>3</td> <td>292 —</td> <td>876 —</td> </tr> <tr> <td>Hoornblazer.....</td> <td>8</td> <td>182 50</td> <td>912 50</td> </tr> <tr> <td>Treinsoldaat 1e kl. of 2e klasse</td> <td>317</td> <td>127 75</td> <td>40 596 75</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 2e kl., korp. 1e kl. of } Soldaat 1e klasse } hoefsmid..</td> <td>7</td> <td>310 25</td> <td>2 171 75</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 2e klasse } trein-</td> <td>6</td> <td>1 095 —</td> <td>6 590 —</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1e klasse } werk- }</td> <td>6</td> <td>310 25</td> <td>1 861 50</td> </tr> <tr> <td>Soldaat 1e klasse } man }</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Gaaf af:</td> <td>f158117 50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.....</td> <td>317 50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td>f157800 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Bezoldiging van stalcoelies</td> <td>46 890 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Te zamen.....</td> <td>7 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>f211390 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">(14) Kosten van de schietoefeningen</td> <td>f 88.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenoedigheden voor 612 paar- den, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 2 570.40 waarvoor gesteld</td> <td>2 571.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs</td> <td>90.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroo- bedden aan de paarden</td> <td>10 000.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Aanschaffing van kleine benoedigheden</td> <td>240.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Aanschaffing van treinpaarden</td> <td>9 000.—</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Te zamen</td> <td>f 21 989.—</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN	Aan- tal	Bezoldi- gingen en soldijen	Te zamen	Kapitein of ritmeester	2	7 800 —	f15 600 —	1 ^e Luitenant.....	4	3 900 —	15 600 —	2 ^e Luitenant.....	2	3 600 —	7 200 —	Onderluitenant.....	2	3 600 —	7 200 —	Adjutant-onderofficier instructeur of { ...	2	2 760 —	5 520 —	Sergeant-majoor administrateur { ...	6	2 280 —	13 680 —	Fourier.....	3	1 920 —	5 760 —	Sergeant 1e klasse.....	10	1 920 —	19 200 —	Sergeant 2e klasse.....	10	912 50	9 125 —	Brigadier, korporaal 1e of 2e klasse.....	22	292 —	6 424 —	Korporaal 1e of 2e klasse.....	3	292 —	876 —	Hoornblazer.....	8	182 50	912 50	Treinsoldaat 1e kl. of 2e klasse	317	127 75	40 596 75	Sergeant 2e kl., korp. 1e kl. of } Soldaat 1e klasse } hoefsmid..	7	310 25	2 171 75	Sergeant 2e klasse } trein-	6	1 095 —	6 590 —	Korporaal 1e klasse } werk- }	6	310 25	1 861 50	Soldaat 1e klasse } man }				Gaaf af:			f158117 50	tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.....			317 50	Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			f157800 —	Bezoldiging van stalcoelies			46 890 —	Te zamen.....			7 000 —				f211390 —	(14) Kosten van de schietoefeningen			f 88.—	Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenoedigheden voor 612 paar- den, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 2 570.40 waarvoor gesteld			2 571.—	Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs			90.—	Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroo- bedden aan de paarden			10 000.—	Aanschaffing van kleine benoedigheden			240.—	Aanschaffing van treinpaarden			9 000.—	Te zamen			f 21 989.—
RANGEN	Aan- tal	Bezoldi- gingen en soldijen	Te zamen																																																																																																																												
Kapitein of ritmeester	2	7 800 —	f15 600 —																																																																																																																												
1 ^e Luitenant.....	4	3 900 —	15 600 —																																																																																																																												
2 ^e Luitenant.....	2	3 600 —	7 200 —																																																																																																																												
Onderluitenant.....	2	3 600 —	7 200 —																																																																																																																												
Adjutant-onderofficier instructeur of { ...	2	2 760 —	5 520 —																																																																																																																												
Sergeant-majoor administrateur { ...	6	2 280 —	13 680 —																																																																																																																												
Fourier.....	3	1 920 —	5 760 —																																																																																																																												
Sergeant 1e klasse.....	10	1 920 —	19 200 —																																																																																																																												
Sergeant 2e klasse.....	10	912 50	9 125 —																																																																																																																												
Brigadier, korporaal 1e of 2e klasse.....	22	292 —	6 424 —																																																																																																																												
Korporaal 1e of 2e klasse.....	3	292 —	876 —																																																																																																																												
Hoornblazer.....	8	182 50	912 50																																																																																																																												
Treinsoldaat 1e kl. of 2e klasse	317	127 75	40 596 75																																																																																																																												
Sergeant 2e kl., korp. 1e kl. of } Soldaat 1e klasse } hoefsmid..	7	310 25	2 171 75																																																																																																																												
Sergeant 2e klasse } trein-	6	1 095 —	6 590 —																																																																																																																												
Korporaal 1e klasse } werk- }	6	310 25	1 861 50																																																																																																																												
Soldaat 1e klasse } man }																																																																																																																															
Gaaf af:			f158117 50																																																																																																																												
tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.....			317 50																																																																																																																												
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			f157800 —																																																																																																																												
Bezoldiging van stalcoelies			46 890 —																																																																																																																												
Te zamen.....			7 000 —																																																																																																																												
			f211390 —																																																																																																																												
(14) Kosten van de schietoefeningen			f 88.—																																																																																																																												
Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenoedigheden voor 612 paar- den, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 2 570.40 waarvoor gesteld			2 571.—																																																																																																																												
Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs			90.—																																																																																																																												
Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroo- bedden aan de paarden			10 000.—																																																																																																																												
Aanschaffing van kleine benoedigheden			240.—																																																																																																																												
Aanschaffing van treinpaarden			9 000.—																																																																																																																												
Te zamen			f 21 989.—																																																																																																																												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
915		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf	(15) f 48 180
916		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven.	(16) 146 400
917		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven	(17) 92 460
918		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie	(18) 15 483 663

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																												
	Meer.	Minder.																																													
48 180			(15) Aanvangsbezoldiging voor:																																												
			2 majoors of luitenants-kolonel ... f 24 000.—																																												
			2 kapiteins 15 600.—																																												
			f 39 600.—																																												
			Regelmatige verhoogingen 3 780.—																																												
			Toelagen 4 800.—																																												
147 200	f	800	Totaal f 48 180.—																																												
92 460			(16) Bezoldigingen en toelagen.																																												
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R A N G E N</th> <th style="text-align: center;">Aan- tal</th> <th style="text-align: center;">Bezoldi- gingen</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Generaal Majoor.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">f 19 200</td> <td style="text-align: right;">f 38 400</td> </tr> <tr> <td>Kolonel.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">16 800</td> <td style="text-align: right;">35 600</td> </tr> <tr> <td>Luitenant-kolonel.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">13 200</td> <td style="text-align: right;">13 200</td> </tr> <tr> <td>2^e Luitenant</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">1</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">5 900</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">5 900</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant of</td> </tr> <tr> <td>Kapitein</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: right;">7 800</td> <td style="text-align: right;">59 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 128 100</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td style="text-align: right;">8 700</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Toelagen.....</td> <td style="text-align: right;">9 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: right;">f 146 400</td> </tr> </tbody> </table>				R A N G E N	Aan- tal	Bezoldi- gingen	Te zamen.	Generaal Majoor.....	2	f 19 200	f 38 400	Kolonel.....	2	16 800	35 600	Luitenant-kolonel.....	1	13 200	13 200	2 ^e Luitenant	1	5 900	5 900	1 ^e Luitenant of	Kapitein	5	7 800	59 000				f 128 100	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			8 700	Toelagen.....			9 600	Te zamen.....			f 146 400
R A N G E N	Aan- tal	Bezoldi- gingen	Te zamen.																																												
Generaal Majoor.....	2	f 19 200	f 38 400																																												
Kolonel.....	2	16 800	35 600																																												
Luitenant-kolonel.....	1	13 200	13 200																																												
2 ^e Luitenant	1	5 900	5 900																																												
1 ^e Luitenant of																																															
Kapitein	5	7 800	59 000																																												
			f 128 100																																												
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			8 700																																												
Toelagen.....			9 600																																												
Te zamen.....			f 146 400																																												
14 202 378		718 715	(17) Bezoldigingen.																																												
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R A N G E N.</th> <th style="text-align: center;">Aan- tal.</th> <th style="text-align: center;">Bezoldi- gingen.</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Luitenant-kolonel.....</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: right;">f 13 200</td> <td style="text-align: right;">f 39 600</td> </tr> <tr> <td>Luitenant of</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">10</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">5 900</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">59 000</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 78 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td style="text-align: right;">13 860</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: right;">f 92 460</td> </tr> </tbody> </table>				R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen.	Te zamen.	Luitenant-kolonel.....	5	f 13 200	f 39 600	Luitenant of	10	5 900	59 000	Onderluitenant				f 78 600	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			13 860	Te zamen.....			f 92 460																
R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen.	Te zamen.																																												
Luitenant-kolonel.....	5	f 13 200	f 39 600																																												
Luitenant of	10	5 900	59 000																																												
Onderluitenant																																															
			f 78 600																																												
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			13 860																																												
Te zamen.....			f 92 460																																												
			(18) Bezoldigingen en soldijen:																																												
			Staven der regimenten f 234 360.—																																												
			Staven der bataljons 496 791.50																																												
			20 bataljons veldinfanterie 4 361 894.—																																												
			6 mitrailleurcompagnieën 298 313.25																																												
			1 comp. vestingmitrailleurs 81 795.25																																												
			1 afd. ordonnanswielrijders 49 952.75																																												
			1 comp. strijderswielrijders 72 837.—																																												
			Het korps marechaussee 469 827.—																																												
			Garnizoensinfanterie 3 837 230.75																																												
			Subsistentenkaders 183 218.—																																												
			Depôt bataljons 563 045.50																																												
			Kaderscholen 80 815.50																																												
			f 10 730 080.50																																												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
919		Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie	(19) f 74 420

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 74 846		f 426	<p>Gaat af:</p> <p>tegen betaling te verstrekken kleding, onderscheidingsteekenen, enz. f 97 019.50</p> <hr/> <p>f 10 633 061.—</p> <p>Bezoldiging van het Inlandsch personeel in de keuken en stallen 38 000.—</p> <p>Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen ... 2 721 727.—</p> <p>Toelagen aan kolonels 7 200.—</p> <p>Zakgeld aan aspirant onderofficieren 18 000.—</p> <p>Werkelden aan:</p> <p>9 leerling-rijwielherstellers 675.—</p> <p>Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van de mindere militairen, bedoeld in artikel 2, alinea 2, punt 4 sub a van het Koninklijk besluit van 3 October 1922 No. 47 (Indisch Staatsblad No. 756) 65 000.—</p> <hr/> <p>Te zamen f 13 483 663.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 5 en 6.</p> <p>Het bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 14 199 378.—</p> <p>is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeling 967) begrepen som voor: Herziening der bezoldigingen van de van het Nederlandsch leger gedetacheerde officieren 3 000.—</p> <hr/> <p>f 14 202 378.—</p> <p>(19) Kosten voor het schijfschieten f 6 100.—</p> <p>Voor het houden van schietoefeningen in afwisselend terrein 25 000.—</p> <p>Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst 4 000.—</p> <p>Verdere uitgaven voor de korpscholen:</p> <p>36 scholen tegen f 70 en 7 tegen f 20 2 660.—</p> <p>Aanschaffing van boeken en leermiddelen bij de kaderscholen 4 750.—</p> <p>Aanschaffing van materialen voor het onderwijs bij de kookschool te Tjimahi 360.—</p> <p>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens ... 1 200.—</p> <p>Uitgaven voor onderhoud van rijwielen 2 550.—</p> <p>Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en in de aanschaffing van kleine benodigdheden en het wasschen van kokspakken 26 000.—</p> <p>Aanschaffing van paarden 1 800.—</p> <hr/> <p>Te zamen f 74 420.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
920		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie	(20) f 607 592
921		Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie	(21) 25 615
922		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.	
	a.	Staf van het wapen en artillerietroepen	(22) f 1 703 267

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 541 824	<i>f</i> 65 768		(20) Bezoldigingen en soldijen:
25 615			Staf der legereavalerie <i>f</i> 50 506.50
			6 veldeskadrons 304 358.25
			het depôt-eskadron 93 911.—
			het peloton ordonnansen 17 598.75
			de kaderschool 4 200.—
			de militaire postduivendienst 12 311.—
			<i>f</i> 482 885.50
			Gaat af wegens:
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onder-
			scheidingsteekenen enz. 10 193 50
			<i>f</i> 472 692.—
2 212 321		<i>f</i> 509 054	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 122 460.—
			Aanvangsbezoldiging van Inlandsch personeel in
			de keukens en stallen 11 700.—
			Toelagen aan zadelmakers en hoefsmeden 740.—
			Te zamen <i>f</i> 607 592.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie
			gedrukt stuk O, IX 7.
			(21) Bijdrage aan het militair muziekkorps <i>f</i> 225.—
			Kosten voor het schijfschieten 640.—
			Aanschaffing van materialen ten behoeve der
			oefeningen in den pionierdienst 120.—
			Verdere uitgaven voor kader- en korpsscholen ... 180.—
			Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het
			verstrekken van een stroobed aan de paarden ... 19 500.—
			Vergoeding voor de aanschaffing en het onder-
			houd van stalbenoedigheden voor 868 paar-
			den, waaronder het reinigen en onderhouden
			van paardendekens van <i>f</i> 0.35 per paard
			's maands <i>f</i> 3 645.60 waarvoor gesteld 3 650.—
			Tegemoetkoming in de kosten van het menage-
			beheer en aanschaffing van kleine benoedig-
			heden en het wasschen van kokspakken 1 300.—
			Totaal <i>f</i> 25 615.—
			(22) Bezoldigingen en soldijen:
			Staf der regimenten Artillerie <i>f</i> 45 144.—
			2 regimenten veldartillerie 1 006 425.25
			Depôt der bereden artillerie 212 676.25
			Stelling artillerie 90 508.25
			<i>f</i> 1 354 753.75
			Gaat af:
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onder-
			scheidingsteekenen enz. 17 200.75
			<i>f</i> 1 337 553.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 337 390.—
			Toelagen aan kolonels 1 200.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(23) f 1 158 139	Geraamd voor 1925.
922	b.	Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen	(23) f 1 158 139	f 2 861 400

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 1 207 289		f 49 150	Bezoldiging van Inlandsch personeel in de keukens en stallen f 16 600.— Toelagen voor bijzondere diensten aan: peilers, hulpeilers en telefonisten 9 600.— africhters van remonte dieren 924.— <hr/> Te zamen f 1 703 267.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 8. Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 2 211 321.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onder afdeeling 967) begrepen som voor Herziening der bezoldigingen van de van het Nederlandsche leger gedetacheerde officieren 1 000.— <hr/> f 2 212 321.— (23) Bezoldigingen en soldijen: Bestuur van het materieel en magazijnsdienst ... f 196 920.— 1 Pyrotechnische werkplaats 96 325.— 1 Werkplaats der draagbare wapenen 23 040.— Korps geweermakers 248 467.50 Korps artilleriewerklieden 55 564.75 1 Projectiefabriek 30 867 75 <hr/> f 651 185.— Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, enz. 685.— <hr/> f 650 500.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen 194 159.— Bezoldiging van Inlandsch burgerpersoneel in vasten dienst bij de magazijnen te Weltevreden, Bandoeng, Tjimahi, Djocjakarta, Kota-Radja en de geweermakersschool te Meester-Cornelis: 3 hoofdmandoers f 1 400.— 126 magazijnsknechts 34 000.— 4 helpers 900.— 15 wakers 3 400.— <hr/> 39 700.— Loonen van ingehuurd Inlandsch personeel voor den magazijnsdienst 32 780.— Loonen van burgerlijke werklieden: a. Pyrotechnische werkplaats f 125 000.— b. Werkplaats voor draagbare wa- penen 31 800.— c. Projectiefabriek 72 000.— <hr/> 228 800.— Werkgeden: a. Werkplaats voor draagbare wapenen f 3 600.— b. Projectiefabriek 400.— <hr/> 4 000.— Overwerkgeden 800.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
923		Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.	
	a.	Staf van het wapen en artillerietroepen	(24) f 37 656
	b.	Dienst der artillerie magazijnen en werkplaatsen	(25) 350
			/ 38 005

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 48 850 330	f 20	f 8 175	<p>Toelagen aan het personeel der pyrotechnische werkplaats f 900.—</p> <p>Premiën aan het opzichtvoerend personeel van de pyrotechnische werkplaats 1 000.—</p> <p>Toelagen aan gewermakers 5 500.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen f 1 158 139.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 9.</p> <p>(24) Kosten voor het schijfschieten 1 150.—</p> <p>Verdere uitgaven voor de kader- en korpsscholen. 1 700.—</p> <p>Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften, enz. ten dienste van het militair onderwijs tot opleiding van opperwachtmeester- en adjudant-onderofficier-onderwijzer bij de bereden artillerie 100.—</p> <p>Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muilieren 20 500.—</p> <p>Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en aanschaffing van kleine benodigdheden en het wasschen van kokspakken 4 370.—</p> <p>Uitgaven voor werkdadige oefeningen met het geschut 6 000.—</p> <p>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden voor 912 paarden en muilieren, waaronder het reinigen en onderhouden van paarderdekens à f 0.35 per paard en per muilier 's maands 3 835.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Tezamen f 37 655.—</p> <p>(25) Kosten voor het schijfschieten f 150.—</p> <p>Boekerij van de pyrotechnische werkplaats 200.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen f 350.—</p> <p>Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van (zie aanvullende begrooting) f 130.—</p> <p>is verhoogd met 200.—</p> <p>wegens overschrijving van de onderafdeling 902 dezer begrooting (zie noot 2) der gelden voor de boekerij.</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen f 330.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
924		Uitgaven ten behoeve van den artillerieconstructiewinkel.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	(26) f 748 040
	b.	Kapitaalsuitgaven	26) 10 000
925		Kosten van werkzaamheden, verrichte diensten en leverantiën door den artillerieconstructiewinkel ten behoeve van het leger, niet vallende onder andere begrootingsposten, en loonen van opgeleide artillerieswerklieden	f 758 040 (27) 729 190

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
926 100		f 178 060	(26) Toelichtingen kapitaalsuitgaven: Totaal der kapitaalsuitgaven f 23 310.— waarvan ten laste van het Ie Hoofdstuk 13 310.— zoodat ten laste van het IIe Hoofdstuk overblijft. 10 000.—
10 000			Toelichtingen bedrijfsuitgaven: 1. Bezoldigingen Directeur, Ingenieur, Bedrijfs- leiders en adjunct-Bedrijfsleiders, Opzieners, Magazijnmeesters, Magazijnbewaarders, onder- opzieners, boekhouder en kassier, enz. f 111 553.— 2. Klerkenloonen 17 700.— 3. Premiën aan opzichtvoerend personeel 2 000.— 4. Overwerkelden en werkgelden aan leerlingen. 3 200.— 5. Huishuur 3 600.— 6. Algemeene loonen, kantoor- en teekenbehoef- ten, boekerij en algemeene kosten 109 800.— 7. Regelmatige bezoldigingsverhoogen 20 996.— Totaal Algemeene kosten f 268 849.—
944 200		215 010	1. Loonen Militaire werklieden en vergoedingen f 58 091.— 2. Loonen Burgerlijke werklieden 167 200.— 3. Aanschaffing van Grond- en Hulpstoffen 285 050.— Totaal productiekosten f 510 341.— waarvan ten laste van Hoofdstuk I der begrooting 31 150.— Zoodat ten laste van Hoofdstuk II overblijft als totaal productiekosten f 479 191.— Totaal Algemeene kosten 268 849.— Totaal Begrootingspost f 748 040.—
			Het bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 925 800.— is verhoogd met 300.— wegens overschrijving van onderafdeeling 902 dezer begrooting (zie noot 2) van de gelden voor de boekerij. Te zamen f 926 100.—
			(27) Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot een gelijk bedrag op de begrooting der middelen (volgnummer 904 — zie toelich- tingen in stuk 1).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
926		<p>Uitgaven van persoonlijke aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.</p> <p>a. Bezoldigingen, soldijen, toe'agen en andere uitgaven van persoonlijke aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta (28) f 221 659</p>	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																		
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																			
f 251 639		f 50 000	(28) Bezoldiging en soldijen.																																																																																																																																																		
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.</td> <td>2</td> <td>f 3 000</td> <td>f 6 000</td> </tr> <tr> <td>Kapitein (onderwijzer).</td> <td>1</td> <td>7 800</td> <td>7 800</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Kapiteins.</td> <td>4</td> <td>2 400</td> <td>9 600</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>2 100</td> <td>8 400</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">1° Luitenants.</td> <td>2</td> <td>1 560</td> <td>3 120</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>1 380</td> <td>2 760</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">2° "</td> <td>5</td> <td>1 200</td> <td>6 000</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>960</td> <td>5 760</td> </tr> <tr> <td>2° " (nieuwe regeling).</td> <td>6</td> <td>1 440</td> <td>8 640</td> </tr> <tr> <td>Officier van gezondheid 1e of 2e klasse.</td> <td>1</td> <td>4 800</td> <td>4 800</td> </tr> <tr> <td>Kapelmeester</td> <td>1</td> <td>1 800</td> <td>1 800</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier</td> <td>2</td> <td>288</td> <td>576</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Sergeant-majoor of fourier } stafschrijver</td> <td rowspan="2">2</td> <td>174</td> <td>174</td> </tr> <tr> <td>120</td> <td>120</td> </tr> <tr> <td>Sergeant of korporaal stafhoornblazer.</td> <td>1</td> <td>144</td> <td>144</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor</td> <td>7</td> <td>228</td> <td>1 596</td> </tr> <tr> <td>Sergeant en fourier.</td> <td>48</td> <td>174</td> <td>8 352</td> </tr> <tr> <td>Korporaal</td> <td>82</td> <td>144</td> <td>11 808</td> </tr> <tr> <td>Tamboer en hoornblazer.</td> <td>18</td> <td>108</td> <td>1 944</td> </tr> <tr> <td>Muzikant.</td> <td>15</td> <td>108</td> <td>1 620</td> </tr> <tr> <td>Infanterist 1° klasse.</td> <td>106</td> <td>108</td> <td>11 448</td> </tr> <tr> <td>Fuselier.</td> <td>643</td> <td>96</td> <td>61 920</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier } onderwijzer</td> <td rowspan="3">4</td> <td>2 760</td> <td>2 760</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor</td> <td>2 280</td> <td>2 280</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse</td> <td>1 920</td> <td>5 840</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderoff. of } der Mil. Administratie</td> <td rowspan="2">1</td> <td rowspan="2">3 120</td> <td rowspan="2">3 120</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 176 166</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>8 189</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>8 640</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>800</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3 840</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>204</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>700</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>26 400</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 221 639</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.	Majoor.	2	f 3 000	f 6 000	Kapitein (onderwijzer).	1	7 800	7 800	Kapiteins.	4	2 400	9 600	4	2 100	8 400	1 ^o Luitenants.	2	1 560	3 120	2	1 380	2 760	2 ^o "	5	1 200	6 000	6	960	5 760	2 ^o " (nieuwe regeling).	6	1 440	8 640	Officier van gezondheid 1e of 2e klasse.	1	4 800	4 800	Kapelmeester	1	1 800	1 800	Adjutant-onderofficier	2	288	576	Sergeant-majoor of fourier } stafschrijver	2	174	174	120	120	Sergeant of korporaal stafhoornblazer.	1	144	144	Sergeant-majoor	7	228	1 596	Sergeant en fourier.	48	174	8 352	Korporaal	82	144	11 808	Tamboer en hoornblazer.	18	108	1 944	Muzikant.	15	108	1 620	Infanterist 1 ^o klasse.	106	108	11 448	Fuselier.	643	96	61 920	Adjutant-onderofficier } onderwijzer	4	2 760	2 760	Sergeant-majoor	2 280	2 280	Sergeant 1e klasse	1 920	5 840	Adjutant-onderoff. of } der Mil. Administratie	1	3 120	3 120	Onderluitenant				f 176 166				8 189				8 640												800				3 840				204				700				26 400				f 221 639
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																																																		
Majoor.	2	f 3 000	f 6 000																																																																																																																																																		
Kapitein (onderwijzer).	1	7 800	7 800																																																																																																																																																		
Kapiteins.	4	2 400	9 600																																																																																																																																																		
	4	2 100	8 400																																																																																																																																																		
1 ^o Luitenants.	2	1 560	3 120																																																																																																																																																		
	2	1 380	2 760																																																																																																																																																		
2 ^o "	5	1 200	6 000																																																																																																																																																		
	6	960	5 760																																																																																																																																																		
2 ^o " (nieuwe regeling).	6	1 440	8 640																																																																																																																																																		
Officier van gezondheid 1e of 2e klasse.	1	4 800	4 800																																																																																																																																																		
Kapelmeester	1	1 800	1 800																																																																																																																																																		
Adjutant-onderofficier	2	288	576																																																																																																																																																		
Sergeant-majoor of fourier } stafschrijver	2	174	174																																																																																																																																																		
		120	120																																																																																																																																																		
Sergeant of korporaal stafhoornblazer.	1	144	144																																																																																																																																																		
Sergeant-majoor	7	228	1 596																																																																																																																																																		
Sergeant en fourier.	48	174	8 352																																																																																																																																																		
Korporaal	82	144	11 808																																																																																																																																																		
Tamboer en hoornblazer.	18	108	1 944																																																																																																																																																		
Muzikant.	15	108	1 620																																																																																																																																																		
Infanterist 1 ^o klasse.	106	108	11 448																																																																																																																																																		
Fuselier.	643	96	61 920																																																																																																																																																		
Adjutant-onderofficier } onderwijzer	4	2 760	2 760																																																																																																																																																		
Sergeant-majoor		2 280	2 280																																																																																																																																																		
Sergeant 1e klasse		1 920	5 840																																																																																																																																																		
Adjutant-onderoff. of } der Mil. Administratie	1	3 120	3 120																																																																																																																																																		
Onderluitenant																																																																																																																																																					
			f 176 166																																																																																																																																																		
			8 189																																																																																																																																																		
			8 640																																																																																																																																																		
			800																																																																																																																																																		
			3 840																																																																																																																																																		
			204																																																																																																																																																		
			700																																																																																																																																																		
			26 400																																																																																																																																																		
			f 221 639																																																																																																																																																		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
926	b.	Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijk aard van de korpsen barisan op Madoera	(29) f 455 812
	c.	Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta	2 460
			f 659 911

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
927		Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.	
a.	Voor het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta	(30) f 98 000	
b.	Voor de korpsen barisan op Madoera	(31) 145 265	f 245 265
928		Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger Regentschappen	(52) 50 977

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																												
	Meer.	Minder.																																																																																													
126 240	f	28 240	(30) Aanschaffing en onderhoud van kleeding, wapenen, gereedschappen, onderhouden van magazijnen, kosten van onderwijs, uitgaven voor officiersdienstrijpaarden, kosten van schiet- en meerdaagsche oefeningen, benevens verschillende andere uitgaven ten behoeve van het legioen.																																																																																												
157 025		11 760																																																																																													
54 537		3 560	(31) Aanschaffing en onderhoud van kleeding, kosten van schiet-, pionier- en meerdaagsche oefeningen, kosten voor reparatiën, werving, onderwijs, feestelijkheden, kantoorbehoeften en andere uitgaven voor de korpsen barisans. Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 91 265.— is verhoogd met 65 760.— wegens overschrijving van de onderafdeeling 926 onderdeel b (zie noot 29). Te zamen f 157 025.—																																																																																												
			(32) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																												
R A N G E N.																																																																																															
			<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Directeur (Majoor of ritmeester)</td> <td>1</td> <td>f 7 800 —</td> <td>f 7 800 —</td> </tr> <tr> <td>Adj. ond. officier</td> <td>1</td> <td>2 280 —</td> <td>2 280 —</td> </tr> <tr> <td>Opperwachtmeester</td> <td>1</td> <td>1 920 —</td> <td>1 920 —</td> </tr> <tr> <td>Fourier</td> <td>2</td> <td>1 095 —</td> <td>2 190 —</td> </tr> <tr> <td>Wachtmeester 2^e kl. remonte </td> <td>2</td> <td>584 —</td> <td>1 168 —</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1^e of 2^e kl. berijder </td> <td>1</td> <td>510 25</td> <td>510 25</td> </tr> <tr> <td>Trompetter { korporaal 1^e kl. remonte. { cavalerist 1^e kl. berijder </td> <td>1</td> <td>510 25</td> <td>510 25</td> </tr> <tr> <td>Hoefsmid { wachtmeester 1e of 2e kl. { brigadier of korp. 1^e kl. </td> <td>1</td> <td>510 25</td> <td>510 25</td> </tr> <tr> <td> { cavalerist 1^e kl. </td> <td>22</td> <td>510 25</td> <td>6 825 —</td> </tr> <tr> <td>Cavalerist 1^e of 2^e kl. remonte </td> <td>9</td> <td>510 25</td> <td>2 792 25</td> </tr> <tr> <td>Stukrijder 1^e of 2^e kl. berijder </td> <td>15</td> <td>127 75</td> <td>1 916 25</td> </tr> <tr> <td>Cavalerist 1e of 2e klasse</td> <td></td> <td></td> <td>f 27 510 —</td> </tr> <tr> <td>Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.</td> <td></td> <td></td> <td>250 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 27 260 —</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogingen</td> <td></td> <td></td> <td>10 277 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Bezoldiging van Inlandsch personeel:</td> </tr> <tr> <td>Hoofdmandoer</td> <td>1</td> <td>480 —</td> <td>480 —</td> </tr> <tr> <td>Schrijver</td> <td>1</td> <td>780 —</td> <td>780 —</td> </tr> <tr> <td>Mandoer</td> <td>5</td> <td>560 —</td> <td>1 080 —</td> </tr> <tr> <td>Paardengeleiders</td> <td>4</td> <td>210 —</td> <td>840 —</td> </tr> <tr> <td>Paardenoppassers, bewaker van den veestapel en helpers</td> <td>57</td> <td>180 —</td> <td>10 260 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Te zamen f 50 977 —</td> </tr> </tbody> </table>		Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.	Directeur (Majoor of ritmeester)	1	f 7 800 —	f 7 800 —	Adj. ond. officier	1	2 280 —	2 280 —	Opperwachtmeester	1	1 920 —	1 920 —	Fourier	2	1 095 —	2 190 —	Wachtmeester 2 ^e kl. remonte	2	584 —	1 168 —	Korporaal 1 ^e of 2 ^e kl. berijder	1	510 25	510 25	Trompetter { korporaal 1 ^e kl. remonte. { cavalerist 1 ^e kl. berijder	1	510 25	510 25	Hoefsmid { wachtmeester 1e of 2e kl. { brigadier of korp. 1 ^e kl.	1	510 25	510 25	{ cavalerist 1 ^e kl.	22	510 25	6 825 —	Cavalerist 1 ^e of 2 ^e kl. remonte	9	510 25	2 792 25	Stukrijder 1 ^e of 2 ^e kl. berijder	15	127 75	1 916 25	Cavalerist 1e of 2e klasse			f 27 510 —	Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.			250 —				f 27 260 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			10 277 —	Bezoldiging van Inlandsch personeel:				Hoofdmandoer	1	480 —	480 —	Schrijver	1	780 —	780 —	Mandoer	5	560 —	1 080 —	Paardengeleiders	4	210 —	840 —	Paardenoppassers, bewaker van den veestapel en helpers	57	180 —	10 260 —				Te zamen f 50 977 —
	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																												
Directeur (Majoor of ritmeester)	1	f 7 800 —	f 7 800 —																																																																																												
Adj. ond. officier	1	2 280 —	2 280 —																																																																																												
Opperwachtmeester	1	1 920 —	1 920 —																																																																																												
Fourier	2	1 095 —	2 190 —																																																																																												
Wachtmeester 2 ^e kl. remonte	2	584 —	1 168 —																																																																																												
Korporaal 1 ^e of 2 ^e kl. berijder	1	510 25	510 25																																																																																												
Trompetter { korporaal 1 ^e kl. remonte. { cavalerist 1 ^e kl. berijder	1	510 25	510 25																																																																																												
Hoefsmid { wachtmeester 1e of 2e kl. { brigadier of korp. 1 ^e kl.	1	510 25	510 25																																																																																												
{ cavalerist 1 ^e kl.	22	510 25	6 825 —																																																																																												
Cavalerist 1 ^e of 2 ^e kl. remonte	9	510 25	2 792 25																																																																																												
Stukrijder 1 ^e of 2 ^e kl. berijder	15	127 75	1 916 25																																																																																												
Cavalerist 1e of 2e klasse			f 27 510 —																																																																																												
Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.			250 —																																																																																												
			f 27 260 —																																																																																												
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			10 277 —																																																																																												
Bezoldiging van Inlandsch personeel:																																																																																															
Hoofdmandoer	1	480 —	480 —																																																																																												
Schrijver	1	780 —	780 —																																																																																												
Mandoer	5	560 —	1 080 —																																																																																												
Paardengeleiders	4	210 —	840 —																																																																																												
Paardenoppassers, bewaker van den veestapel en helpers	57	180 —	10 260 —																																																																																												
			Te zamen f 50 977 —																																																																																												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
929		Verdere uitgaven voor de remonte	(35) f 182 5
950		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie	(34) f 198 9

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
212 525	f 30 000		(33) Boekeryj	f 60.—
			Aankoop van paarden	90 000.—
			Voeding voor de paarden	66 700.—
			Aanschaffing en onderhoud van stalbenoodig- heden	240.—
1 407 119		211 200	Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras- snijloon	17 520.—
			Onderhoud der weiden	2 760.—
			Aanschaffing en onderhoud van karren, land- bouwwerktuigen, enz.	360.—
			Verschillende kleine uitgaven	600.—
			Tegemoetkoming in de kosten van het menage beheer en aanschaffing van kleine benoodig- heden	33.—
			Aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden	4 250.—
			Te zamen	f 182 523.—
			Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van	f 239 523.—
			is verminderd met	27 000.—
			wegens overschrijving naar onderafdeeling 952 van transportkosten, welke in de begrooting 1924 abusievelijk bij deze onderafdeeling zijn uitgetrokken (zie noot 71).	
			Blijft	f 212 523.—
			Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.
			(34) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzonde- ring van de teekenaars	f 209 400 —
			Automobiel compagnie	128 713 75
			De magazijnsdienst	62 040 —
			Het korps teekenaars	16 781 75
			Het korps geniewerklieden	151 772 —
			Het korps genietroepen met uitzonde- ring van den teekenaar	298 553 75
			Gaaf af wegens: voor tegen betaling te verstrekken kleeding	f 847 045 25 4 045 25
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen	f 845 000
			Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens ..	294 569
			Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden	900
			Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs	50 000
			Werkelden aan leerlingen	100
			Bezoldigingen van inlandsch burger-personeel in vasten dienst bij het korps genietroepen:	450
			2 draaiers	f 1 100,—
			2 bankwerkers	" 1 100,—
			2 smeden	" 1 100,—
			2 timmerlieden	" 900,—
			1 schilder	" 480,—
			5 helpers	" 620,—
			Toelagen aan: opzichters met diploma voor architect	5 500 1 800
			Te zamen	f 1 195 919

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
931		Verdere uitgaven van het wapen der genie	(35) f 7
932		Geniewerken.	
	a.	Onderhoud en herstelling der sterkten en verlichting door gas of electriciteit en gasoline onder druk van militaire gebouwen en hetgeen daartoe behoort, benevens uitgaven wegens inhuur- of inbezitneming van terreinen	(36) f 1 556 000
	b.	Nieuwe werken, met uitzondering van woningbouw	(36) 383 000
	c.	Nieuwe werken, woningbouw	(36) 450 000
	d.	Onvoorziene werken ten behoeve van troepen te velde, op excursie of expeditie en in tijdelijke garnizoenen	(36) 375 000
			2 764 0

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 752			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 10. Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 1 406 669.— is verhoogd met 450.— wegens overbrenging van de ten laste van onderafdeeling 925 onderdeel <i>e</i> te boeken uitgaven naar deze onderafdeeling als vallende onder de omschrijving van deze post (zie noot 36).
1 684 000		<i>f</i> 128 000	
809 500		426 500	
488 000		38 000	
			Te zamen <i>f</i> 1 407 119.—
275 000	<i>f</i> 100 000		(35) Teekenenbehoefte en andere kleine uitgaven <i>f</i> 140.— Voor verdere uitgaven ten behoeve van de kader- en korpschool 300.— Kosten voor het schijfschieten 172.— Tegemoetkoming in de kosten van het menage-beheer en aanschaffing van kleine benodigdheden 140.— Te zamen <i>f</i> 752.—
			(36) Wat betreft de onderdeelen <i>b</i> en <i>c</i> , zie gedrukt stuk No. 6. Voor aanschaffing van landgoederen tot de uitvoering van de werken zijn bovendien benodigd de ondervolgende bedragen: 1e. Aanschaffingen in Europa ten laste van Hoofdstuk I (Uitgaven in Nederland) onderafdeeling 915 onderdeel <i>b</i> (zie noot 7): onderdeel <i>a</i> <i>f</i> 54 040.— " <i>b</i> 12 980.— " <i>c</i> 20 000.— " <i>d</i> 11 450.— Te zamen <i>f</i> 98 470.— 2e. Aanschaffingen in Indië ten laste van Hoofdstuk II (Uitgaven in Indië) onderafdeeling 950 onderdeel <i>b</i> (zie noot 64): onderdeel <i>a</i> <i>f</i> 232 530.— " <i>b</i> 79 750.— " <i>c</i> 93 500.— " <i>d</i> 76 500.— Te zamen <i>f</i> 482 280.— Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 3 256 950.— is verminderd met 450.— wegens overschrijving van de uitgaven ten laste van onderdeel <i>e</i> naar de onderafdeeling 924 (zie noot 34).
			Blijft <i>f</i> 3 256 500.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
933		Huis, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen	(57) f 250 000
934		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	a.	Geneeskundige dienst	(38) f 1 678 890
	b.	Hospitaaldienst	(39) 1 377 206
			3 055 796

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
f 310 000		f 60 000	(37) Vergoeding vanhuishuur	f 235 000.—		
			Kantoor- en magazijnhuur	5 000.—		
			Inhuur van gebouwen	10 000.—		
			Totaal	f 250 000.—		
1 803 520		124 930	(38) Bezoldigingen van:			
			Het korps officieren van gezondheid	f 1 197 000.—		
			De korpsen militaire apothekers en adjuvanten ...	226 260.—		
1 765 206		388 000	Het korps conducteurs	4 320.—		
			Het technisch personeel	15 300.—		
			f 1 442 880.—			
			Regelmatische bezoldigingsverhoogingen	197 010.—		
			Toelagen aan 2 kolonels	2 400.—		
			Toelagen aan 2 officieren, leeraren aan den cursus ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde	1 200.—		
			Honorarium aan burgerlijke tandartsen	32 100.—		
			Toelagen aan burgerlijke artsen belast met den militair geneeskundigen dienst	3 000.—		
			Te zamen	f 1 678 590.—		
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 11.			
			(39) Bezoldigingen, belooningen en soldijen:			
			R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.
			Kapitein, belast met den administratie- ven dienst	3	f 7 800 —	f 23 400 —
			Directrice	2	4 200 —	8 400 —
			Hoofdverpleegster of hoofdverpleger . . .	7	3 480 —	24 560 —
			Verpleger of verpleegsters 1e klasse . . .	80	2 100 —	168 000 —
			Verpleegster 2e klasse	31	1 440 —	44 640 —
			Leerling verpleegster of ongediplomeerd verpleegster	107	960 —	102 720 —
			Onderluitenant ziekenverpleger	1	3 600 —	3 600 —
			Adjutant-onderofficier ziekenverpleger . .	4	2 760 —	11 040 —
			Sergeant-majoor " ..	7	2 280 —	15 960 —

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
934		<p style="text-align: center;">BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.</p>	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
			RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.
			Sergeant 1e klasse ziekenverpleger....	57	/ 1 920 —	f 109 440 —
			Sergeant 3e klasse	15	912 50	13 687 50
			Brigadier	90	474 50	42 705 —
			Korporaal 1e of 2e kl.	98	292 —	28 616 —
			Soldaat 1e of 2e kl.	389	127 75	49 694 75
			Sergeant 1e klasse ziekenopziener.	8	1 920 —	15 360 —
			Brigadier	15	474 50	7 117 50
			Korporaal 1e of 2e kl.	33	292 —	9 636 —
			Hospitaal-soldaat 1e of 2e klasse.....	492	127 75	62 855 —
			Inlandsche burgers	905	180 —	162 900 —
			Sergeant 1e of 2e klasse kok.....	4	1 095 —	4 380 —
			Brigadier, korp. 1e kl. of soldaat 1e kl. kok.....	29	584 —	16 936 —
			Dames v/d huishouding in het hospitaal...	3	1 800 —	5 400 —
			„ „ „ „ Zusterhuis..	3	1 500 —	4 500 —
			Bijzondere beampten.....	179	180 —	32 220 —
						f 967 565 75
			Gaat af:			
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidings- teekenen, enz.			2 665 75
						f 964 900 —
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen			387 041 —
			Toelagen aan ziekenverplegers beneden den rang van onderluitenant, die in het bezit zijn van een bewijs van ziekenverpleger.....			10 300 —
			Honorarium aan vroedvrouwen			5 100 —
			Daggelden aan het personeel, belast met de verpleging en verzorging van lijders aan besmettelijke ziekten.....			9 125 —
			Loon van den waker van het zusterhuis te Weltevreden.			240 —
			Premiën voor de goede waarneming door militairen van bijzondere betrekkingen, waarvoor normaal burgerper- sonen worden aangewezen op eene hoogere dan de militaire bezoldiging.. ..			500 —
						f 1 377 206 —

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
935		Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	a.	Geneeskundige dienst	(40) f 11 900
	b.	Hospitaaldienst	(41) 50 084
936		Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst	(42) 77 000
			f 61 98

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.																																											
	Meer.	Minder.																																												
11 900			(40) Kosten van de militaire geneeskundige boekerij. <i>f</i> 1 450.—																																											
49 894	<i>f</i> 190		Fondsen ter bestrijding van de meerdere kosten voor de aanschaffing van benodigdheden ten behoeve van het pharmacologisch laboratorium bij het departement van Landbouw in verband met den door nieuw benoemde apothekers bij dat departement te volgen cursus 150.—																																											
95 800		<i>f</i> 18 800	Kosten verbonden aan het houden van cursussen ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde 300.—																																											
			Onderhoud van rontgentoestellen 10 000.—																																											
			Te zamen <i>f</i> 11 900.—																																											
			(41) Scheerloon en scheerbehoefden bij de ziekeninrichtingen <i>f</i> 2 604.—																																											
			Grafgelden, doodkisten, lijk- en ziekenwagens en paarden daarvoor en verdere uitgaven verbonden aan het begraven van lijken 39 000.—																																											
			Aanschaffing van verschillende benodigdheden in de militaire ziekeninrichtingen 8 000.—																																											
			Aanschaffing van leermiddelen ten behoeve van de bij enkele groote hospitalen te houden leergangen in de verpleegingsleer 160.—																																											
			Uitgaven voor het onderwijs bij de korpscholen van de militaire hospitalen 260.—																																											
			Kosten van het schijfschieten 60.—																																											
			Te zamen <i>f</i> 50 084.—																																											
			(42) Bezoldigingen:																																											
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R a n g e n.</th> <th style="text-align: center;">Aantal.</th> <th style="text-align: center;">Aanvangs- bezoldiging.</th> <th style="text-align: center;">Bedrag.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Mil. paardenarts 1e klasse..</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: right;"><i>f</i> 8 700 —</td> <td style="text-align: right;"><i>f</i> 26 100 —</td> </tr> <tr> <td>Mil. paardenarts 1e kl. of</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: right;">8 700 —</td> <td style="text-align: right;">17 400 —</td> </tr> <tr> <td>Mil. paardenarts 2e kl. }</td> <td style="text-align: right;">4 200 —</td> <td style="text-align: right;">12 600 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">2 280 —</td> <td style="text-align: right;">2 280 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: right;">1 920 —</td> <td style="text-align: right;">5 760 —</td> </tr> <tr> <td>Brigadier</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: right;">474 50</td> <td style="text-align: right;">1 898 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;"><i>f</i> 66 038 —</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogingen</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">10 194 —</td> </tr> <tr> <td>Loonen voor stalkoelies</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">768 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">Te zamen <i>f</i> 77 000 —</td> </tr> </tbody> </table>	R a n g e n.	Aantal.	Aanvangs- bezoldiging.	Bedrag.	Mil. paardenarts 1e klasse..	3	<i>f</i> 8 700 —	<i>f</i> 26 100 —	Mil. paardenarts 1e kl. of	5	8 700 —	17 400 —	Mil. paardenarts 2e kl. }	4 200 —	12 600 —	Sergeant-majoor	1	2 280 —	2 280 —	Sergeant 1e klasse	3	1 920 —	5 760 —	Brigadier	4	474 50	1 898 —				<i>f</i> 66 038 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			10 194 —	Loonen voor stalkoelies			768 —				Te zamen <i>f</i> 77 000 —
R a n g e n.	Aantal.	Aanvangs- bezoldiging.	Bedrag.																																											
Mil. paardenarts 1e klasse..	3	<i>f</i> 8 700 —	<i>f</i> 26 100 —																																											
Mil. paardenarts 1e kl. of	5	8 700 —	17 400 —																																											
Mil. paardenarts 2e kl. }		4 200 —	12 600 —																																											
Sergeant-majoor	1	2 280 —	2 280 —																																											
Sergeant 1e klasse	3	1 920 —	5 760 —																																											
Brigadier	4	474 50	1 898 —																																											
			<i>f</i> 66 038 —																																											
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			10 194 —																																											
Loonen voor stalkoelies			768 —																																											
			Te zamen <i>f</i> 77 000 —																																											

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			Geraamd voor 1925.
957	a.	Bezoldigingen, soldijen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting	(43)	f 38 885	/ 70 9
	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(44)	32 015	
958		Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.			
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(45)	5 676	
	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(46)	7 600	13 2

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(43) Bezoldigingen:
			1 kapitein, directeur <i>f</i> 7 800.—
			1 onderluitenant 3 600.—
			1 adjudant-onderofficier 2 760.—
			2 sergeant-majors 4 560.—
			11 brigadiers of sergeanten 1e klasse 5 219.50
<i>f</i> 42 050	<i>f</i> 3 145		Te zamen <i>f</i> 23 939.50
32 675	660		Gaat af wegens:
			tegen betaling verstrekte kleding 415.50
			<i>f</i> 23 524.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 13 006.—
			Werkgeld en aan veroordeelden 2 355.—
			Te zamen <i>f</i> 38 885.—
6 748	1 072		(44) Bezoldiging van den openbaren aanklager bij
			den krijgsraad te Magelang <i>f</i> 9 600.—
10 780	3 180		Bezoldiging van 2 provoostgeweldigen 5 520.—
			Soldijen aan 6 stokkenknechts <i>f</i> 2 847.—
			Gaat af wegens:
			tegen betaling verstrekte kleding ... 47.—
			2 800.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 2 695.—
			Schrijffloonen 8 160.—
			Loonen aan boodschappers 540.—
			Tolkengelden en belooningen voor inlandsche
			priesters en andere inlandsche personen belast
			met het afnemen van den eed aan getuigen ... 2 700.—
			Te zamen <i>f</i> 32 015.—
			(45) Voor de voeding der gevangenen:
			20 Europeanen en Amboineezen,
			ad <i>f</i> 0.10 per dag <i>f</i> 730.—
			94 Inlanders, ad <i>f</i> 0.08 per dag ... 2 744.80
			Tabak en siringelden 2 080.50
			<i>f</i> 5 555.30
			waarvoor gesteld <i>f</i> 5 556.—
			Schoonhouden van de provoosten 120.—
			Te zamen <i>f</i> 5 676.—
			(46) Voeding-, tabak- en siringelden aan militairen in
			de provoosthuizen <i>f</i> 7 000.—
			Voor aanschaffing van kleine reisbenodigdheden
			ten behoeve van veroordeelde militairen, die
			naar Nederland worden opgezonden om hunne
			straf aldaar te ondergaan en van gewezen
			militairen, die, na met een briefje van ont-
			slag uit het leger te zijn verwijderd, of na
			geëindigden straftijd naar Nederland worden
			teruggezonden 60.—
			Schoonhouden van de provoosthuizen 540.—
			Te zamen <i>f</i> 7 600.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
959		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.	
a		Militaire school te Meester-Cornelis	(47) f 74 642
b.		Stafmuziek	(48) 86 050
c.		Toelagen aan jongelingen zowel van Europeesche als niet Europeesche afkomst in werkplaatsen of inrichtingen van het leger in opleiding tot ambachts- of handwerkslieden	4 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																														
	Meer.	Minder.																																																																																															
			(47) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																														
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldigin- gen en soldijen.</th> <th colspan="2">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein, directeur.....</td> <td>1</td> <td>f 7 800—</td> <td>f</td> <td>7 800—</td> </tr> <tr> <td>Luitenant.....</td> <td>2</td> <td>3 900—</td> <td></td> <td>7 800—</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier (instructeur of Sergeant-majoor (administrateur)</td> <td>1</td> <td>2 760—</td> <td></td> <td>2 760—</td> </tr> <tr> <td>Sergeanten en fourier.....</td> <td>3</td> <td>1 920—</td> <td></td> <td>5 760—</td> </tr> <tr> <td>Korporaals.....</td> <td>1</td> <td>292—</td> <td></td> <td>292—</td> </tr> <tr> <td>Hoornblazer.....</td> <td>1</td> <td>182 50</td> <td></td> <td>182 50</td> </tr> <tr> <td>Fuselier of Inf. 1e klasse.....</td> <td>3</td> <td>127 75</td> <td></td> <td>583 25</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e of 2e kl.</td> <td rowspan="2">1</td> <td rowspan="2">912 50</td> <td rowspan="2"></td> <td rowspan="2">912 50</td> </tr> <tr> <td>Brigadier, korp. of soldaat 1e kl. } kok.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f</td> <td>28 170 25</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>28 171—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>9 895—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>9 636—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>13 140—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4 400—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>400—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>9 000—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f</td> <td>74 642—</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldigin- gen en soldijen.	Te zamen.		Kapitein, directeur.....	1	f 7 800—	f	7 800—	Luitenant.....	2	3 900—		7 800—	Adjutant-onderofficier (instructeur of Sergeant-majoor (administrateur)	1	2 760—		2 760—	Sergeanten en fourier.....	3	1 920—		5 760—	Korporaals.....	1	292—		292—	Hoornblazer.....	1	182 50		182 50	Fuselier of Inf. 1e klasse.....	3	127 75		583 25	Sergeant 1e of 2e kl.	1	912 50		912 50	Brigadier, korp. of soldaat 1e kl. } kok.				f	28 170 25					28 171—					9 895—					9 636—					13 140—					4 400—					400—					9 000—				f	74 642—
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldigin- gen en soldijen.	Te zamen.																																																																																														
Kapitein, directeur.....	1	f 7 800—	f	7 800—																																																																																													
Luitenant.....	2	3 900—		7 800—																																																																																													
Adjutant-onderofficier (instructeur of Sergeant-majoor (administrateur)	1	2 760—		2 760—																																																																																													
Sergeanten en fourier.....	3	1 920—		5 760—																																																																																													
Korporaals.....	1	292—		292—																																																																																													
Hoornblazer.....	1	182 50		182 50																																																																																													
Fuselier of Inf. 1e klasse.....	3	127 75		583 25																																																																																													
Sergeant 1e of 2e kl.	1	912 50		912 50																																																																																													
Brigadier, korp. of soldaat 1e kl. } kok.																																																																																																	
			f	28 170 25																																																																																													
				28 171—																																																																																													
				9 895—																																																																																													
				9 636—																																																																																													
				13 140—																																																																																													
				4 400—																																																																																													
				400—																																																																																													
				9 000—																																																																																													
			f	74 642—																																																																																													
f 81 542		f 6 900																																																																																															
86 050																																																																																																	
4 000																																																																																																	
			(48) Bezoldiging en soldijen.																																																																																														
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- ging of sol- dijen.</th> <th colspan="2">Te zamen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Adjutant onderofficier, kapelmeester.</td> <td>1</td> <td>f 6 000—</td> <td>f</td> <td>6 000—</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier hulp kapel- meester.....</td> <td>1</td> <td>3 600—</td> <td></td> <td>3 600—</td> </tr> <tr> <td>Stafmuzikanten:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>der 1e klasse (adj. ond. officier)....</td> <td>7</td> <td>2 760—</td> <td></td> <td>19 320—</td> </tr> <tr> <td>» 2e » (sergeant majoor)....</td> <td>6</td> <td>2 280—</td> <td></td> <td>13 680—</td> </tr> <tr> <td>» 3e » (sergeant 1e klasse)...</td> <td>8</td> <td>1 920—</td> <td></td> <td>15 360—</td> </tr> <tr> <td>Leerling- stafmuzikant 1e klasse (kor- poraal).....</td> <td>5</td> <td>1 620—</td> <td></td> <td>8 100—</td> </tr> <tr> <td>Leerling- stafmuzikant 2e klasse (kor- poraal).....</td> <td>3</td> <td>1 500—</td> <td></td> <td>4 500—</td> </tr> <tr> <td>Tromdrager (inlander).....</td> <td>1</td> <td>72—</td> <td></td> <td>72—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f</td> <td>70 652—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>13 418—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f</td> <td>86 050—</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- ging of sol- dijen.	Te zamen		Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 6 000—	f	6 000—	Adjutant onderofficier hulp kapel- meester.....	1	3 600—		3 600—	Stafmuzikanten:					der 1e klasse (adj. ond. officier)....	7	2 760—		19 320—	» 2e » (sergeant majoor)....	6	2 280—		13 680—	» 3e » (sergeant 1e klasse)...	8	1 920—		15 360—	Leerling- stafmuzikant 1e klasse (kor- poraal).....	5	1 620—		8 100—	Leerling- stafmuzikant 2e klasse (kor- poraal).....	3	1 500—		4 500—	Tromdrager (inlander).....	1	72—		72—				f	70 652—					13 418—				f	86 050—																										
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- ging of sol- dijen.	Te zamen																																																																																														
Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 6 000—	f	6 000—																																																																																													
Adjutant onderofficier hulp kapel- meester.....	1	3 600—		3 600—																																																																																													
Stafmuzikanten:																																																																																																	
der 1e klasse (adj. ond. officier)....	7	2 760—		19 320—																																																																																													
» 2e » (sergeant majoor)....	6	2 280—		13 680—																																																																																													
» 3e » (sergeant 1e klasse)...	8	1 920—		15 360—																																																																																													
Leerling- stafmuzikant 1e klasse (kor- poraal).....	5	1 620—		8 100—																																																																																													
Leerling- stafmuzikant 2e klasse (kor- poraal).....	3	1 500—		4 500—																																																																																													
Tromdrager (inlander).....	1	72—		72—																																																																																													
			f	70 652—																																																																																													
				13 418—																																																																																													
			f	86 050—																																																																																													

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
939	d.	Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de hoefsmidschool	(49) f 7 965	f 172 65
940	Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.			
	a.	Militaire school te Meester-Cornelis	(50) 20 040	22 201
	b.	Stafmuziek	(51) 1 520	
	c.	Hoefsmidschool	(52) 641	
941	Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den gewestelijken dienst van het dienstplicht- en reservepersoneel			(55) 105 240

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
7 965			(49) Bezoldiging van:	
			1 adj.-onderofficier hoefsmid ... f 3 000.—	
			1 sergeant-majoor onderwijzer ... 2 520.—	
			_____ f	5 520.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoging	945.—
			Werkgeden aan leerling-hoefsmiden	1 500.—
17 140	f	2 900	Te zamen	f 7 965.—
1 520			(50) Tegemoetkoming in de kosten van het menage	
			beheer en in de aanschaffing van kleine benoo-	
			digheden, enz.	f 240.—
			Boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs:	
			a. aan de militaire school	4 000.—
			b. aan de cursus voor aspirant officieren	4 800.—
			Uitgaven voor onderhoud van kleeding, bewas-	
			sching, haarknippen, enz.	11 000.—
105 240			Te zamen	f 20 040.—
			(51) Schoonhouden van het gebouw voor de stafmuzi-	
			kanten	f 120.—
			Onderhoud van muziek en instrumenten, benevens	
			kosten voor de opleiding van leerlingen	1 400.—
			Te zamen	f 1 520.—
			(52) Aankopen en onderhouden van boekwerken	f 40.—
			Voor de aanschaffing van medailles voor te houden	
			wedstrijden bij de hoefsmidschool	25.—
			Stroomverbruik voor elektrische drijfkracht van	
			de hoefsmidschool	576.—
			Te zamen	f 641.—
			(53) 4 Majoors of luit.-kolonels	f 48 000.—
			4 Kapiteins	31 200.—
			2 Dienstplichtcommissarissen	9 600.—
			2 Burgerlijke ambtenaren, werkzaam op de kan-	
			toren der dienstplicht commissarissen	7 200.—
			_____ f	96 000.—
			Regelmatige verhogingen	9 240.—
			Te zamen	f 105 240.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
942		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der sporteursussen ...	(54) f 32 00
943		Verdere uitgaven voor de sporteursussen en voor de beoefening van de sport 35 00
944		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor de luchtvaartafdeeling	(55) 861 74
945		Verdere uitgaven voor de luchtvaartafdeeling	(56) 32
946		Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	26 00
947		Aanbrenggelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	150 00
948		Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst	(57) 25 20

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
25 000	f 7 000		(54) 1 kapitein, directeur	f 7 800.—
			2 luitenants, instructeur	7 800.—
53 000			2 sergeanten, serg.-majoor of adj.-onderofficier, idem	3 840.—
			1 burgerlijk ambtenaar, idem	4 800.—
			1 sergeant, sergeant 1e of 2e kl., brigadier of korporaal	292.—
			3 infanteristen 1e klasse of fuseliers	383 25
				f 24 915.25
821 749	40 000		Regelmatige verhoogingen	7 084.75
528				
			Te zamen	f 32 000.—
50 000	f 4 000		(55) Bezoldigingen en soldijen:	
			Staf der luchtvaartafdeeling	f 16 703.—
			Vliegdienst	104 668.—
			Vliegschool	82 972.—
			Waarnemersschool	11 700.—
			Phototechnische dienst	11 580.—
200 000		50 000	Radiografische tevens meteorologische dienst	23 214.—
			Werkliedencompagnie	8 580.—
			Technische dienst	172 108.50
			Transport dienst	16 362.50
25 000		1 800	Totaal	f 447 888.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	141 961.—
			Vliegtoelagen en toelagen per kwartiervlucht ...	99 500.—
			Toelagen aan officieren, behoorende tot den gene- ralen staf	2 400.—
			Loonen aan ingehuurd personeel	170 000.—
			Te zamen	f 861 749.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 12 en 13.	
			(56) Kosten voor het schijfschieten	f 148.—
			Verdere uitgaven voor de korpsscholen	60.—
			Aanschaffing van kleine benodigdheden	120.—
			Te zamen	f 328.—
			(57) Riddersoldijen:	
			Ridders M. W. O. 3e klasse:	
			1 sergeant en 1 korporaal	f 680.—
			Ridders M. W. O. 4e klasse:	
			5 sergeanten, 4 korporaals en 13 soldaten	3 120.—
			Zilveren medaille voor Moed en Trouw:	
			1 soldaat	120.—
			Bronzen medaille voor Moed en Trouw:	
			2 sergeanten, 1 korporaal en 16 soldaten	1 730.—
			Gratificatiën verbonden aan de medailles voor langdurigen dienst:	
			gouden medaille aan 30 personen	1 500.—
			zilveren en bronzen medaille aan 1335 personen.	16 020.—
			Te zamen	f 23 170.—
			waarvoor gesteld	23 200.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
949		<p>Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger ingebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onderdruk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende.</p> <p>a. Voeding van de militairen (uitgezonderd de hospitaaldienst), de voeding van de gestraften in de militaire gevangenis, alsmede de verstrekkingen ten behoeve van de gezinnen der militairen en andere uitgaven daarmede verband houdend (58) f 7 722 120</p> <p>b. Voeding van paarden en andere dieren, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden, verpleging van zieke dieren en andere uitgaven daarmede verband houdend (59) 1 078 000</p> <p>c. Voeding in de militaire hospitalen, waaronder van het personeel en aanschaffing van ijs (60) 1 199 000</p> <p>d. Uitgaven voor verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit en gasoline onderdruk, alsmede aanschaffing van kookgas (61) 310 000</p> <p>e. Uitgaven voor watervoorziening 126 000</p> <p>f. Diverse uitgaven voor de verpleging niet vallende onder andere posten van deze onderafdeeling, en daarmede verband houdend (62) 1 040 994</p>		/ 11 475 11
950		<p>Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten.</p> <p>a. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der artillerie (63) f 420 000</p>		

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			(58) Levensmiddelen voor militairen beneden den rang van sergeant 2e klasse (behalve voor den hospitaal-dienst) f 6 462 120.— Levensmiddelen voor gestraften onder militair beheer 524 000.— Voeding in de militaire strafgevangenis 16 000.— Kosten voor aanschaffing van tabak- en sirih voor gestraften onder militair beheer 20 000.— Verstrekking van rijst en zout aan gezinnen van soldij genietende militairen, zoomede gezins- en kindertoelagen 700 000.— Totaal f 7 722 120.—
f 7 722 120			(59) Voeding van paarden en andere dieren bij het leger in gebruik f 858 000.— Uitgaven voor het aanhouden van officiersdienst-rijpaarden 188 000.— Verpleging van zieke dieren 2 000.— Voeding van postduiven 5 000.— Kosten van het gras en hooi, afgeleverd door het bedrijf der graslanden in eigen beheer 22 000.— Totaal f 1 075 000.—
1 073 000	f 2 000		
1 199 000			
540 000		f 50 000	(60) Voeding in de hospitalen (w. o. het hospitaal-personeel) f 1 169 000.— Aankoop van ijs 30 000.— Totaal f 1 199 000.—
126 000			
1 040 994			
			(61) Uitgaven voor verlichting f 270 000.— Aanschaffing van kookgas 40 000.— Totaal f 310 000.—
390 000	50 000		(62) Advertentiekosten, excursiegelden, toelagen bij manoeuvres en meerdaagse oefeningen, slachtbelasting, invoerrechten van zout, standplaatstoelagen in de Buitengewesten, enz.; de wisselvallige aard dezer uitgaven laat geene nadere specificatie toe.
			(63) Aanschaffing van grondstoffen, eenvoudige gereedschappen, brandstoffen, onderhoudsartikelen, benodigdheden voor proefnemingen, enz. ten behoeve van: de artilleriemagazijnen f 260 000.— de gewermakersschool 20 000.— de pyrotechnische werkplaats 110 000.— de projectiefabriek 30 000.— Totaal f 420 000.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
930	b.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der genie (64) f 492 280	492 280
	c.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den militairen geneeskundigen dienst (65) 521 000	521 000
	d.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de luchtvaartafdeeling (66) 488 146	488 146
	e.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de intendance (67) 1 276 350	1 276 350
	f.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den topografischen dienst (68) 4 000	4 000
	g.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten van verschillenden aard, niet vallende onder een der andere posten van deze onderafdeeling (69) 456 300	456 300
931		Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland.	6 000
			f 3 658 476

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 726 000		f 233 720	(64) Voor aanschaffing van de bouwmaterialen, gereedschappen, werktuigen, brandstoffen, enz. ten behoeve van de genie- werken f 482 280.— (zie noot 36 bij de onderafdeeling 932) en ten behoeve van de genietroepen f 10 000.—
365 856	f 185 464		(65) Voor aanschaffing van geneeskundige behoeften en andere benodigdheden.
625 410		135 264	(66) Aanschaffing van benzine en oliën f 84 146.— Bedrijfskosten radiodienst 8 000.— Idem phototechnische dienst 8 000.— Bedrijfskosten van de luchtvaartafdeeling 388 000.— Totaal f 488 146.—
1 979 850		705 500	(67) Aanschaffing van conserven f 300 000.— Aanschaffing van leder, glas- en aardewerk, hout- en ijzerwerk, verlichtingsmiddelen, enz. 303 250.— Aanschaffing van materialen voor de militaire bakkerij 65 000.— Alsvoren voor de stoomwasscherij 35 000.— Stroomverbruik voor elektrische drijfkracht van: a. de militaire bakkerij 1 500.— b. de stoomwasscherij 2 000.— Herstelling van goederen 70 000.— Aanschaffing van kantoormeubelen 10 000.— Reinigen en verstellen van hospitaalkleding en furnituren 70 000.— Kledinggeld 250 000.— Tegemoetkoming voor aanschaffing van meubelen. 12 000.— Aanmaak van kleding bij particulieren 100 000.— Vermaken van kribben 3 800.— Overname van andere diensten 3 000.— Overname van andere departementen (uitgezonderd van Justitie) 35 000.— Diverse kleine uitgaven 16 000.— Te zamen f 1 276 550.—
4 000			
456 500			(68) Voor aanschaffingen van materialen, chemicaliën en papier.
6 000			(69) Magazijnsonkosten f 8 000.— Vergoeding voor kantoorbehoeften 70 000.— Onderhoud van ontspanningslokalen 28 000.— Invoerrechten en accijns van spiritus 90 000.— Aankoop van kleine benodigdheden voor de hospitalen 23 000.— Gratificatie voor eerste uitrusting 120 000.— Benodigdheden voor de verpakking van te verzenden goederen 68 000.— Advertentie- en vendukosten 1 000.— Andere kosten van verschillenden aard als: Aankoop van drukwerken bij particulieren, aankoop van vrachtbrieven voor spoorweg- vervoer, restitutie der waarde van verloren gegane goederen, enz. 48 500.— Te zamen f 456 500.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
952		Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.	
	a.	Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfkosten, uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen (uitgezonderd automobielen) benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende	f 2 169 807
	b.	Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen, van jongelieden die tot eene inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine	700 000
	c.	Exploitatie en aanschaffing van dienstautomobielen	(71) 560 220
			f 3 230 027
953		Bezoldigingen van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstandden.	
	a.	Bezoldigingen van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstandden	109 000
	b.	Onderstandden voor ééns aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen	12 000
			121 000
954		Verlofsbezoldigingen en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden en verlofsbezoldigingen bij verloven in Indië, tredende in de plaats van een buitenlandsch verlof	68 000
955		Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegaagde militairen beneden den rang van officier.	15 000
956		Voor het houden van troepenoefeningen en oefeningen met het geschut zoomede practische oefeningen bij het wapen der Genie	46 460
957		Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsche, Engelsche en Maleische talen	2 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
0) / 2 169 807			Het in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedrag van f 494 000.— is verminderd met 37 500.— wegens overschrijving der uitgaven voor telefoon- aansluitingen naar de onderafdeeling 963 (zie noot 73a). Blijft f 456 500.—
800 000	/	100 000	(70) Het bij de begrooting voor 1924 toegestaan bedrag van f 2 108 920.— is verhoogd met: wegens overschrijving van onderdeel c dezer onderafdeeling (zie noot 71) 33 887.— wegens overschrijving van onderafdeeling 929 (zie noot 33) 27 000.— Totaal f 2 169 807.—
360 220			
9 000	f	100 000	(71) Aanschaffing van automateriaal: a. voor de luchtvaartafdeeling f 23 000.— b. voor de automobielcompagnie 100 000.— Exploitatie van het automateriaal: a. voor de luchtvaartafdeeling 37 220.— b. voor de automobielcompagnie 200 000.— f 360 220.—
12 000			Het bij de begrooting voor 1924 toegestaan bedrag van f 394 107.— is verminderd met 33 887.— wegens overschrijving naar onderdeel a dezer onderafdeeling (zie noot 70). Blijft f 360 220.—
28 000	40 000		
50 000		15 000	
46 460			
2 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
958		Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting	f 1 050 00
959		Voor boven de formatie van de vastgestelde legersterkte gevoerde militairen en tijdelijke uitbreidingen van de legersamenstelling	(71a) 141 00
960		Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten	(72) 35 00
961		Uitgaven voor graslanden in eigen beheer.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 25 900
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			(75) 25 90
962		Kosten verbonden aan den dienstplicht voor de Europeesche onderdanen	310 00
963		Verrekening van diensttelegrammen en uitgaven voor interlocale telefoongesprekken en voor telefoon-aansluitingen	(72) (75a) 82 50
964		Verrekening met het Departement van Justitie van de kosten van overgenomen goederen en aan herstellingen en in het algemeen de kosten voor ten behoeve van het departement van Oorlog tewerkgestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditiën, excursiën, enz.	(72) 570 00
965		Voorzieningen ten behoeve van het personeel, dat tengevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en van de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het tengevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen	Memorie.
966		Toelagen en verdere uitgaven voor de leergangen in de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst	(74) 30 00
967		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds der Europeesche officieren van het leger in Nederlandsch-Indië	300 00
968		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen	595 00
969		Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren	Memorie.

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 3 000			(75) Oprichting van een vliegveld te Andir nabij Bandoeng; afgevoerd voor het jaar 1925.
75) 340 000		f 340 000	(76) Vergoeding aan het departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten, vervalt voor het jaar 1925.
75 000			
Memorie.			(77) Het eindeijfer van deze kolom is samengesteld, als volgt:
7 500			min ontwerp alg. begrooting f 61 697 201.—
			ind. ontwerp 1e alg. aanv. begrooting 668 312.—
			Te zamen f 62 365 513.—
60 000			
180			
76) 100 000		100 000	
2 900		825	
6 600			
1 000 000			
	f 1 000		
100 000			
7) 62 365 513	f 1 028 771	f 5 590 388	
		f 4 561 617	

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

901	Ontvangsten met betrekking tot het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië.		
a.	terugbetaling van reis- en kostgelden	f	800
b.	terugbetaling van studiekosten		20 000
c.	bijdragen van de koloniën Suriname en Curaçao in de kosten van de Koloniale Reserve		1 600
d.	andere ontvangsten		25 000
			f 47 400

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 5 — Middelen in Indië.

901	Terugbetaling van voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	f 1 000 000
902	Boeten en andere ontvangsten, voortspruitende uit de overeenkomsten van aanneming en uit leveringen	9 000
905	Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen	1 000 000
904	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van den artillerie-constructiewinkel	779 190
905	Baten van den topografischen dienst	1 005 523
906	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst	505 499
907	Verkoop van bier aan de militaire societeiten	225 700
908	Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.	154 000
909	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot ...	5 000
910	Baten uit de gouvernementswoningen	1 440 000
911	Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt	50 000
912	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Tjilatjap verleend renteloos voorschot	500
915	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Bandoeng verleend renteloos voorschot	1 200
914	Bijdragen van andere departementen in de beheerkosten van door het personeel van het wapen der genie beheerde algemeene pakhuizen	Memorie.
915	Ontvangsten en verrekeningen uit verstrekking van geneeskundige behoeften aan andere departementen en niet tot het leger behorende instellingen en aan bijzondere personen	1 054 650
916	Baten van de luchtvaartafdeeling	9 000
917	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van de graslanden in eigen beheer	25 900
918	Verkoop van bruikbare goederen	1 800 000
919	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	60 000
920	Andere ontvangsten	200 000
	Opgeteld	f 9 500 962

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

12/15/2010 10:00 AM

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1925.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STAAT

VAN DE IN 1925 UIT TE VOEREN WERKEN, UITMAKENDE HET
ZOOGENAAMD WERKPLAN DER GENIE.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld.	Na 1924 nog te verwerken.	Geraamd voor 1924.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1924.
ONDERDEEL II.				
Nieuwe werken, met uitzondering van woningbouw.				
1. Inrichting van de kazernes in verband met de afgescheiden legering van gehuwde mindere militairen van niet-Europeeschen landaard	f 1 380 000	f 594 000	f 50 000	
2. Verbetering en modernisering van de troepenbijgebouwen	720 000	261 400		
3. Bouw van een veterinaire inrichting te Bandoeng ...	100 000			
4. Aanleg en inrichting van sportterreinen in de verschillende garnizoenen				
5. Vervolgwerken, voor zoover niet bij andere posten berekend			25 000	
6. Diverse onvoorziene kleine werken, opmetingen en waterpassingen			100 000	
7. Bouw van centrale behandelingsgebouwen voor de geslachtszieken	100 000		44 500	
8. Nieuwe indeeling van het kampement te Lahat	141 000			
9. Bouw van logies voor militieplichtigen te Medan ...	190 000			
10. Oprichting van een gymnastiek- en sportschool te Bandoeng	170 000			
11. Verbeteringen aan militaire ziekeninrichtingen	250 000		70 000	
12. Bouw van eene inrichting tot centrale opleiding van hospitaalpersoneel te Tjimahi	385 000	385 000		
13. Watervoorziening te Gombong	300 000	300 000		
14. Verbetering van het militair hospitaal te Timor Koepang	52 000			
15. Verplaatsing van de militaire nederzetting te Semarang naar het heuvelterrein	2 060 000	282 000		
16. Bouw van een nieuw kampement voor het 12e Bataljon-Infanterie te Meester-Cornelis	1 100 000			
17. Bouw van een halfduurzaam kampement te Takengon.				
18. Verplaatsing van de militaire vestiging te Makassar.	(1) 600 000	208 000	370 000	

Geraamd voor 1925.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1925.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
f 50 000		1920.	Voortzetting.
25 000		1920.	<p>Voor herinnering. Is voorloopig verschoven tot 1926 of later.</p> <p>De uitvoering wordt voorshands niet noodig geacht, weshalve het werk uit het werkplan wordt afgevoerd.</p> <p>Als sub II 2.</p>
100 000			<p>Voor voltooiing van werken, waarvoor alleen op het dienstjaar 1924 of vroeger gelden zijn uitgetrokken, terwijl de voltooiing in 1924 niet mogelijk bleek.</p> <p>Voor de uitvoering van kleine werken, die, zooals de ervaring heeft geleerd, in den loop van het dienstjaar noodig blijken, en waarvoor te voren geen afzonderlijke posten kunnen worden opgegeven.</p> <p>Wordt in 1924 voltooid.</p> <p>Kan vervallen, de meest noodzakelijke werkzaamheden worden in de dienstjaren 1923—1924 voltooid.</p> <p>De uitvoering wordt voorshands niet noodig geacht, weshalve het werk uit het werkplan wordt afgevoerd.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Wordt in 1924 voltooid.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Voor herinnering. Ter zake wordt nog overleg gepleegd met den gewestelijken raad.</p> <p>Voor herinnering. De verbetering van het troepenkampement vindt in de jaren 1923—1924 plaats.</p>
208 000		1918.	<p>Hetgeen voor de voltooiing van het militair hospitaal en eenige nog op te richten gebouwen noodig is, wordt over het dienstjaar 1923 verrekend.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Het bestaande kampement is in 1923 verbeterd.</p> <p>Het werk komt te vervallen.</p> <p>(1) Dit cijfer omvat alleen de geraamde kosten voor het nieuwe militair kampement.</p>

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld	Na 1924 nog te verwerken.	Geraamd voor 1924.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1924.
19. Overbrenging van de geweer makers school van Meester-Cornelis naar Bandoeng en bouw van een centraal wapenmagazijn aldaar	f 658 500	f 298 000		
20. Bouw van kruut- en munitiemagazijn te Batavia				
21. Inrichting van meerdere noodlandingsterreinen				
22. Verplaatsing van de Pyrotechnische werkplaats te Bandoeng	2 000 000			
23. Bouw van een laboratorium tevens verbandstoffen- en tablettenfabriek te Bandoeng	188 500			
Totaal onderdeel II			f 659 500	
Voor het dienstjaar 1924 komt hierbij voor „Bouw van woningen 8e klasse”			150 000	
ONDERDEEL III.			f 809 500	
Nieuwe werken, woningbouw.				
1. Officierswoningen	2 f 1 900 000	1 644 000	128 000	
2. Woningen 6e en 7e klasse	(2) 5 300 000	2 340 000	560 000	
3. Woningen 8e klasse	(2) 2 155 000	1 114 000	150 000	
4. Woningen voor burgerambtenaren van het Departement van Oorlog				
Totaal onderdeel III			f 658 000	
Voor het dienstjaar 1924 te verminderen met de naar onderdeel II overgebrachte som			150 000	
			f 488 000	

Geraamd voor 1925.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1925.	Jaar van aanvang.	T O E L I C H T I N G E N.
		1918.	<p>Als sub II 2.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Als sub II 2.</p> <p>Als sub II 2.</p>
583 000			
50 000		1925.	<p>(2) Deze cijfers zullen zijn te herzien indien de voorstellen omtrent de nieuwe legersamenstelling en de daarmede verband houdende gewijzigde discolatie zullen worden aanvaard.</p> <p>Voorshands zijn er voor sub 1 en 2 de cijfers van het vijfjarig werkplan voor den buitengewonen dienst aangehouden.</p>
250 000		1925.	<p>In verband met het voornemen om slechts de helft van het op dit onderdeel benodigde crediet ten laste van den buitengewonen dienst te brengen en voorts met de noodzakelijkheid om de uitgaven tot het strikt noodige te beperken, is nader nagegaan, welke woningbouw voor 1925 urgent is te noemen.</p> <p>Rekening houdend met het in 1923—1924 opgezette woningbouwplan zal voor 1925 noodig zijn te rekenen op officierswoningbouw op Timor-Koepang, welk werk geen langer uitstel gedooft, in 1924 zal worden begonnen en in 1925 zal zijn te beëindigen.</p>
150 000			<p>Ter verdere leniging van den onderofficierswoningnood in de garnizoenen Weltevreden, Meester-Cornelis en Bandoeng zullen in 1925 zijn bij te bouwen 70 woningen 7e klasse, waarvoor bij de huidige bouwpreizen een bedrag van rond f 250 000 aan gereed geld voldoende zal zijn. Voorts bedraagt het tekort aan woningen 8e klasse in totaal nog ruim 800 stuks; het is noodig met den bouw hiervan geleidelijk door te gaan.</p> <p>Voor het aangevraagde crediet van f 150 000 gereed geld zullen bij de huidige bouwpreizen 85 woningen zijn op te richten.</p> <p>In tegenstelling met het vroeger ingenomen standpunt, zijn ook de woningen 8e klasse in dit onderdeel opgenomen, omdat deze woningen thans nagenoeg alle buiten de kampementen worden gebouwd en evenals de overige woningen voldoende rendabel zijn om gedeeltelijk ten laste van den buitengewonen dienst te worden gebracht.</p>
450 000			Als sub II 2.

No.	Description	Amount
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

OND. I — AFD. IX — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Defensie. Eenige leden protesteerden tegen de wijze, waarop incidenteel (b.v. door aanschaffing van moderne houwitsers) vooruit gelopen wordt op een oplossing van het defensievraagstuk. Terwijl eenige jaren geleden algemeen ook van Regeeringszijde werd erkend, dat het tegenwoordige staande leger niet opgewassen is tegen een buitenlandschen vijand, en de noodzakelijke belangrijke uitbreiding (om financieele redenen alleen door een Inlandsche militie mogelijk) mede door de motie van den Volksraad is opgeschort, wordt niettemin voortgegaan de taak van het leger te beschouwen als die van een defensieleger. Bewapening van het leger op deze wijze zal met zich brengen, dat in geval van nood het leger zal worden opgeofferd aan een taak, waartegen het — gelijk reeds erkend — niet is opgewassen. Deze leden meenden dan ook ten sterkste op het onverantwoordelijke van een dergelijk streven te moeten wijzen.

Onder verwijzing naar hetgeen door den Regeerings-gemachtigde voor Algemeene Zaken hieromtrent het vorige jaar werd medegedeeld (1ste gewone zitting 1923 H 339—341), zag men gaarne nader uiteengezet wat als het doel van het leger moet worden beschouwd.

Gevraagd werd wat verstaan moet worden onder de politiek-politioneële taak van het leger. Een nadere omschrijving van wat tot die taak behoort kwam verschillenden leden zeer gewenscht voor.

Enkele leden waren van oordeel, dat militaire uitgaven, derhalve die van leger en marine tezamen, voorhands met ten minste nog 30 miljoen guldens behooren te worden verminderd, wil de financieele toekomst van het land en de daarmee onvermijdelijk gepaarde gaande welvaart van de bevolking niet aan ernstig gevaar worden blootgesteld. Bij drastische vermindering dier uitgaven zullen de daardoor vrijkomende gelden kunnen worden benut voor sociale en sociaal-economische maatregelen, welke een acérés in de middelen verzekeren, waardoor de financieele toekomst met minder bezorgdheid kan worden tegemoet gezien, dan zij bij de algemeene en financieele beschouwingen over deze begrooting door sommige leden werd afgeschilderd. Al wat buiten de directe politietak van leger en vloot ligt, behoort h.i. te worden losgelaten, onder erkenning van de waarheid, dat het onderhouden van een oorlogswaeremacht voor

een wel groot, maar zéér arm volk eene onmogelijkheid is geworden, terwijl de geographische gesteldheid van dit groote eilandenrijk bij de beoordeeling van een en ander mede niet uit het oog mag worden verloren. De hier aan het woord zijnde leden drongen er daarom op aan de defensiekosten te verminderen met de thans voor verdediging der marine-steunpunten en -basis alsmede van den zetel der Regeering bestemde troepen. Zij zouden gaarne vernemen hoeveel troepen in de huidige formatie voor deze doeleinden zijn uitgetrokken. H.i. diende Nederland (Nederlandsch-Indië) de uitdrukkelijke verklaring af te leggen: dat het geen partij wenscht te zijn, het zich niet zal verweren en geen ander middel van verzet heeft dan beroep op het recht. Daarnaast ware bij voorbaat bekend te stellen, dat een neutraliteitsschending, van welke zijde ook, gericht op het inbezitnemen van oliebronnen e.d. beantwoord zal worden met onbruikbaarmaking e.q. vernietiging daarvan.

Door andere leden, die mede van oordeel waren, dat van een verdedigingswaeremacht geen sprake kan zijn, werd een waeremacht, gericht op handhaving van neutraliteit, noodzakelijk geacht. Een beroep op het recht — de laatste jaren hebben dit ten duidelijkste aangetoond — is niet afdoende. Een verklaring, dat begeerenswaardige objecten zullen worden vernield, sluit handhaving der neutraliteit niet uit, doch vergemakkelijkt deze slechts eenigermate. De hier aan het woord zijnde leden verklaarden zich bereid gelden toe te staan voor die handhaving, wanneer hun aannemelijk kan worden gemaakt, dat het te aanvaarden stelsel de meeste waarborgen van deugdelijkheid bezit. Zij waren ervan overtuigd, dat een wisseling van heerschappij hier te lande een ernstige terugtred zou zijn en de Inlandsche maatschappij millioenen zou kosten, en hoopten, dat meer dan tot dusverre de inheemschen, hierop door de meer intellectueelen onder hen gewezen, zullen inzien, dat neutraliteitshandhaving ook voor hen een belang van de eerste orde is.

Door enkele leden werd naar aanleiding hiervan betoogd dat de groote meerderheid der inheemschen zoo zij al niet denkt meer te mogen verwachten van een ander dan het Nederlandsch gezag, dan toch onverschillig staat tegenover een wisseling van heerschappij. Huns inziens moet steun bij de bevolking worden gezocht in stede van wantrouwen jegens haar te koesteren. De instelling van een Inlandsche militie b.v. zou aan een lang gevoelde grief der inheemschen een einde maken, nl. dat nog steeds bij een verdediging van Indië tegenover een buitenlandschen vijand de medewerking van den Inlander niet gezocht wordt.

In verband met het buitengewone gevaar, dat blijkens

de tegenwoordige militaire literatuur gezien wordt in de zoogenaamde chemische strijdmiddelen en de algemeene erkenning van de beteekenis van het gasmasker daartegen, werd gevraagd of voor het Indische leger de benodigde voorraad van dit afweermiddel is opgelegd en of de troepen in het gebruik hiervan v.z.n. geoefend zijn.

Door andere leden werd betoogd, dat het Indische leger tevens dient te beschikken over de noodige middelen om vergiftige gassen te ontwikkelen, aangezien het gasmasker als afvoermiddel niet afdoende kan worden geacht.

Hiertegen werd aangevoerd, dat de Indische weermacht, de kosten in aanmerking genomen, nimmer over het voor een gasstrijd vereischte groot aantal projectielen zal kunnen beschikken.

§ 2. De geest in het leger. Gaarne zou men vernemen of de Regeering zich kan vereenigen met de niet weersproken uiting op de jaarvergadering der Nederlandsch-Indische Officiersvereniging in 1923, dat het leger niet behoeft te gehoorzamen aan een regeering, wier politieke gezindheid de legerleiding niet aanstaat.

De omstandigheid, dat drieërlei bezuinigingsmaatregelen n.l. intrekking van de vivresindemniteit, invoering van belasting en de gedwongen menage tegelijkertijd zijn getroffen, heeft volgens verscheidene leden groote ontevredenheid gewekt en is geen bewijs van een tactvol beleid.

Met bevreesing was kennisgenomen van het voorschrift, dat militairen, welke een huishoudster hebben, verplicht zijn aan de compagnietafel te eten, terwijl aan gehuwde militairen wordt toegestaan de maaltijden in het gezin te gebruiken. Van deze maatregel werd hoegenaamd geen nut verwacht.

Is het juist dat de Menadoneesche infanterist Joseph (N. v. d. D. van 10 Maart j.l.) te Padang, is verdacht van samenwerking met de communisten en is van een dergelijke goede verstandhouding tusschen soldaten en communisten ook op andere plaatsen gebleken?

Naar aanleiding van de bij herhaling geconstateerde ernstige indisciplinaire handelingen, o. a. onlangs te Meester-Cornelis werd twijfel uitgesproken of er een goede geest in het leger heerscht. Enkele leden meenden te weten, dat althans het leger minder aantrekkingskracht heeft. In dit verband werd de vraag opgeworpen, of stopzetting van de werving wel een gewenschte maatregel is te achten.

Aangedrongen werd op spoedige beantwoording van een 28 Mei 1923 door het Timor-verbond ingediend rekest, waarbij afschaffing bepleit werd van het tusschen de verschillende rassen in het leger tot dusver gemaakte verschil.

§ 3. Nieuwe legerformatie. De omstandigheid, dat bij deze begrootingsafdeeling bij verschillende posten reeds is rekening gehouden met het nieuwe voorstel tot herziening der legersamenstelling, terwijl slechts één exemplaar van dit voorstel eerst op den avond vóór het afdelingsonderzoek den Volksraad bereikte, lokte van vrijwel alle leden protest uit. Het is toch bekend, dat het departement van Oorlog waarlijk niet zoo met werkzaamheden overkropt is, dat het voorstel tot reorganisatie niet reeds geruimen tijd eerder aan den Volksraad zou kunnen zijn aangeboden en gepubliceerd, zoodat de Volksraad ook van de adviezen van technische organen had kunnen profiteren. Men protesteerde met klem tegen dit gebrek aan deferentie tegenover den Volksraad. Men nam zich voor om vragen, welke naar aanleiding van de bestudeering van

bedoelde memorie mochten rijzen, bij de openbare behandeling te stellen, in de verwachting dat de Regeering zich dan niet van beantwoording zal onthouden.

Gaarne zou men vernemen of de Regeering de in de begroting vervatte nieuwe leger-samenstelling, waarvan men wist dat zij herhaaldelijk besnoeid is tengevolge van de opgelegde bezuinigingen, een zoodanige kracht toeschrijft, dat daarmee het met mogelijkheid in onze verhoudingen te stellen doel, bereikbaar is.

§ 4. Legersterkte, overcompleet enz. Gaarne zou men worden ingelicht hoeveel kolonels, luitenant-kolonels en majoors op het oogenblik in de sterkte zijn.

Met het oog op het feit, dat de promotie in de lagere officiersrangen in den laatsten tijd bijna geheel stilstaat, werd de vraag gesteld, hoe groot het overcompleet aan kapiteins en luitenants bij de verschillende wapens in Holland en Indië is en welke maatregelen zijn of zullen worden genomen, om een meer regelmatige bevordering te verzekeren.

Eenige leden meenden te weten, dat slechts een klein percentage van het aantal infanterie officieren vergeleken bij het gemiddelde van de laatste vijftien jaren, — met verlof in Nederland vertoeft uit vrees dat zij na ommekeer van verlof op wachtgeld zouden worden gesteld. H.i. werkt dan ook de huidige regeling van op wachtgeldstelling remmend op den terugkeer tot den normalen loop van zaken.

Gaarne zou men vernemen of er reeds een beslissing is genomen inzake het vóórtijdig terugzenden van de bij het Indische leger gedetacheerde officieren van het Nederlandsche leger en omgekeerd van de bij het Nederlandsche leger gedetacheerde officieren van het Indische leger.

Enkele leden, die met genoegen hadden gezien, dat een 10-tal reserve-officieren zullen overgaan naar de politie, hoopten niettemin, dat dit aantal uitgebreid zal kunnen worden. Zij wezen erop, dat daarbij niet uitsluitend op afgelegde examens en verkregen diploma's mag worden gelet, daar vele reserve-officieren door hun oproeping voor den dienst tijdens den oorlog niet meer in staat waren hun studie te beëindigen. H. i. ware in de eerste plaats te letten op karakter en praktische geschiktheid.

Ook stelde men er prijs op, te weten, of de formatie van de onderluitenanten zal worden herzien, en of in geval van inkrimping een geleidelijken overgang zal worden in acht genomen.

Gevraagd werd of er geen maatregelen zouden kunnen worden getroffen om de bezwaren te ondervangen, verbonden aan de afvloeiing van hier te lande gedetacheerde onderofficieren, waaronder zich vaak juist de beste krachten bevinden. Gewezen werd op de mogelijkheid om hun proportioneel pensioen toe te kunnen of wel zoo mogelijk hun tewerkstelling bij verschillende diensttakken te bevorderen.

De aandacht werd gevestigd op de ontevredenheid, bestaande onder de in Indië opgeleide Europeesche aspirant onderofficieren, omdat nog voortdurend uitzending van onderofficieren uit Nederland plaats heeft, als gevolg waarvan hier te lande bevordering tot onderofficier van dergelijke personen niet in voldoende mate plaats kan hebben. Tal van sergeants-titulair hebben hier reeds vóór Augustus 1923 de kaderschool met vrucht doorlopen en

staan in ancienniteit hooger dan de in Nederland opgeleide sergeanten. Gevraagd werd of geen maatregelen zouden kunnen worden getroffen ten behoeve van de hier te lande opgeleide personen.

Vindt de Regeering geen aanleiding, om de gedetacheerde militie-onderofficieren bij beëindiging van hun detacheringstermijn op de een of andere wijze tegemoet te komen, hetzij door toekenning van eene uitkeering ineens dan wel door het bevorderen van de mogelijkheid om hen in civielen dienst, b.v. bij de politie, te doen overgaan, en zoo neen, waarom niet?

Gaarne zou men een opgave ontvangen van het overcompleet aan kader op 1 Januari 1924.

Gaarne zou men vernemen hoe groot in 1923 het grootste tekort in de voorgeschreven sterkte der Infanterie heeft bedragen en wie verantwoordelijk is te stellen geweest voor dat ernstige tekort.

Is, zoo werd gevraagd, alles gedaan om te zorgen dat in het begin van 1925 bij doorvoering van de nieuwe legerorganisatie, de eenheden op volle vredessterkte zullen zijn?

Gevraagd werd of de Regeering nog gevolg denkt te geven aan den uit den Volksraad gegeven wenk om soldaten, die twaalf jaren hebben gediend te doen afvloeien zonder toekenning van pensioen. Men zou gaarne vernemen of er een leeftijdsgrens is vastgesteld voor overgang naar de legerreserve, meer speciaal voor gepensioneerde onderluitnants (zie de regeling voor reserve-personeel Stb. 1925 No. 518).

Zou het niet mogelijk zijn de aanvullingstroepen in 1925 in aantal te verminderen?

§ 5. Herziening der voorschriften. Met het oog op de omstandigheid, dat zoovele officieren geruimen tijd op non-activiteit zijn gesteld, stelden eenige leden de vraag of het niet gewenscht, ja, noodig is, om van deze krachten o.m. gebruik te maken voor het binnen korten termijn afwerken van de vele wijzigingen in voorschriften, reglementen enz. enz. die het gevolg zullen zijn van de nieuwe legersamenstelling en van de toepassing van de moderne werkwijzen, zoo tactisch als technisch. Ter bevordering van eenheid in de uitvoering is een spoedige herziening h.i. dringend noodig.

Zij waren van meening dat zonder bepaalde z.g. werkcommissies het nog jaren zou duren, eer het noodige vastgelegd kon zijn om met de moderne middelen te kunnen oefenen en optreden. Als voorbeeld werd aangehaald dat voor de toepassing van de moderne artillerie-schietmethodes omwerking der z.g. schootstafels noodig is, waarvoor de commissie van proefneming tijdelijk verdubbeld zal moeten worden. Zoowel voor de Infanterie als voor de artillerie zijn h.i. een tweetal werkcommissies noodig boven de gewone formatie, wilde men binnen afzienbaren tijd gereed komen met den te verrichten arbeid. Aangezien bij beide wapens een aantal oudere officieren op non-activiteit loopen, zouden de meerdere kosten van den maatregel slechts bedragen: het verschil tussehen non-activiteit- en activiteits-traktement voor 6 majoors of kapiteins.

Gevraagd werd of in verband met het feit, dat de samenstelling der leger-onderdeelen weldra belangrijke wijzigingen zullen ondergaan en naar men meende te weten de reglementen en voorschriften met de nieuwe organisaties en met de nieuwste tactische denkbeelden geen rekening houden, de kosten besteed aan de z.g. oefeningen in grootere verbanden wel gerechtvaardigd zijn te achten.

§ 6. Leger en gewapende politie. Naar aanleiding van de openingsrede van den Gouverneur-Generaal, waarin verklaard wordt, dat voorstellen worden gedaan tot een verdere vervanging van de gewapende politie in verschillende gewesten door het leger, zou gaarne worden vernomen:

- a. tot hoever met die verdere vervanging der gewapende politie door het leger zal worden gegaan;
- b. welke sterkte de troepen van het leger in de buitengewesten zullen verkrijgen na uitvoering van de voorgenomen vervanging der gewapende politie door het leger;
- c. welke reserve aan troepen op Java wordt noodig geacht voor aanvulling en aflossing der in de buitengewesten gelegerde troepen en op eene troepenmacht van welke sterkte gerekend wordt, welke op Java beschikbaar dient te zijn om onverwijld naar die streken te zenden, waar tijdelijke versterking van de gezagsmiddelen wordt noodig geacht.

Naar enkele leden hadden vernomen, heeft de vervanging van gewapende politie door leger ter Sumatra's Westkust ten gevolge, dat bij het opsporen van ontsnapte gevangenen en dwangarbeiders aanzienlijk minder successen te boeken zijn dan tevoren. Huns inziens ware hierin verbetering te brengen door selectie van het militair personeel en het verleen van vergunning tot het dragen van andere dan militaire kleeding bij de opsporing. Weliswaar heeft ook de afschaffing van het premie-stelsel een ongunstigen invloed, doch met het oog op de daarmee gepaard gaande knoeierijen achtten zij weder-invoering van dit systeem niet aanbevelenswaard.

Wenschten deze leden in verband met de zware taak, welke het leger door de vervanging der gewapende politie in de buitengewesten is opgedragen, de formatie op te voeren en kleinere commando's dan tot dusverre onder officieren te stellen, anderen verklaarden hiertegen ernstig bezwaar te hebben, daar dit h.i. een terugtred zou zijn.

§ 7. Bezuiniging. Met verwondering was kennis genomen, dat de nieuw ingestelde commissie, welke o.m. tot opdracht heeft na te gaan of en zoo ja in hoeverre het hoofdkantoor D. v. O. en de daartoe behoorende diensten een doelmatiger en meer sobere werkwijze kunnen volgen, geheel is samengesteld uit officieren. Ongetwijfeld zou er nuttiger resultaat zijn te verwachten, indien ook eenige buitenstaanders, b.v. van particuliere bedrijven, in de commissie waren benoemd.

Men wees er op dat tegenwoordig bij de verschillende wapens de hogere rangen te zwaar zijn bezet. Naar men meende zoude b.v. de rangen der inspecteurs kunnen worden verlaagd. Gevraagd werd of niet een inspecteur bij de genie kolonel zou kunnen zijn in de plaats van generaal. De hoogste rang bij de cavalerie, militaire administratie en apotheekdienst zou overste kunnen zijn, bij de artillerie kolonel. Ook voor inspecteur bij de infanterie zouden kolonels in aanmerking hunnen worden gebracht.

Van andere zijde werd betoogd, dat bij het openen van vooruitzichten bij de verschillende wapens rekening dient te worden gehouden met den duur en den aard der opleiding en de bekwaamheid.

Het denkbeeld werd nog geopperd om wel de thans bij de verschillende wapens bestaande rangen te behouden, doch de daaraan verbonden tractementen te verminderen.

Enkele leden drongen aan op verdergaande bezuiniging

ten aanzien van de improductief geachte uitgaven voor het leger.

§ 8. Beoordeeling van officieren en onderofficieren. Gevraagd werd in hoeverre reeds uitvoering is gegeven of spoedig zal worden aan de toezegging van de Regeering (1ste gew. zitt. '23 H 852—853) om in het beoordeelingsstelsel voor officieren als wijziging aan te brengen, dat vroegere beoordeelingen geheim zullen zijn voor een nieuw-optredenden eersten beoordeelaar.

Gaarne zou men vernemen, welke bezwaren er bestaan tegen het invoeren van het stelsel van promotie bij keuze voor den kolonelsrang. Gevraagd werd of, gelet op dit groote aantal luitenant-kolonels dat bij de infanterie en de artillerie thans binnen bepaalden tijd beoordeeld moet worden in verband met de z.g. afvloeiingsmaatregelen, het in de praktijk eigenlijk toch al niet neerkomt op het doen van een keus, waaraan nu echter het zooveel verbittering wekkende z.g. afmaaksysteem is verbonden.

In de Nieuwe Soerabaja Courant van 30 Januari 1924 pag. 8 wordt medegedeeld, dat er getwijfeld wordt aan de woorden van den legercommandant in den Volksraad, nl. dat er bij de afvloeiing onder het officierskorps geen sprake zou zijn van een afmaaksysteem. Die twijfel is o.m. gerezen door de wijze, waarop door gezaghebbenden van lagere rang in het bijzonder bij de 2de divisie het beoordeelingsstelsel wordt toegepast. Gevraagd wordt of dit bericht waarheid bevat en zoo ja, welke maatregelen terzake genomen zijn.

Er werd door eenige leden op aangedrongen om aan de enkele Inlandsche officieren, die, door verschillende omstandigheden, niet in staat geweest zijn het ter verkrijging van gelijkstelling met Europeesche officieren vereischte aanvullingsexamen te doen, bedoelde gelijkstelling zonder examen te verleen.

Aangedrongen werd op strenge selectie onder het kader, speciaal onder de onderofficieren. Men oordeelde den onderofficiersrang van zeer veel beteekenis voor het leger, achtte een goede betaling van de onderofficieren beslist noodig, doch wenschte dat dan ook streng de hand zal worden gehouden aan te stellen eischen; wie niet met „goed” beoordeeld kan worden, behoort uitgesloten te worden van een reëngement in den onderofficiersrang.

§ 9. Salarissen en pensioenen. Gevraagd werd of door de Salariscommissie de mogelijkheid is overwogen om de pensioenen der vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen (al dan niet onder zekere voorwaarden bijv. betreffende den leeftijd, referte amendement Aay—Kiès, (1ste gew. zitting, 1923, Ond. I — Afd. III — st. 9) gelijk te stellen aan de nieuw ontworpen pensioenen? Zoo neen, of zulks dan alsnog zou kunnen gebeuren?

Gevraagd werd of het niet mogelijk zou zijn om een eind te maken aan de omslachtige administratie, die het gevolg is van het heffen van belasting van militairen. In overweging werd gegeven om bij ordonnantie gewestgewijs vast te stellen met welk belastingbedrag de soldij dient te worden verminderd en althans voor de nieuw in dienst tredenden, die maatregel dadelijk toe te passen. Is het — zoo werd gevraagd — ook in andere landen gebruik, dat belasting moet betaald worden van niet bij de maand uitgekeerde soldij?

Het was enkele leden opgevallen, dat in de toelichtingen

op vele plaatsen groote bedragen zijn uitgetrokken voor velerlei soort toelagen. Zij zouden gaarne vernemen op grond waarvan die toelagen zijn toegekend. Indien deze ook worden toegekend voor werkzaamheden, welke vallen binnen de diensturen, verklaarden deze leden bij voorbaat bezwaar daartegen te hebben o.m. met het oog op de verstrekkende consequenties t.a.v. andere takken van dienst, waar vaak zelfs werkzaamheden buiten de diensturen vallend niet geldelijk worden gewaardeerd.

Andere leden achtten het toekennen van toelagen in zekeren zin onvermijdelijk om tot extra-krachtsinspanning te prikkelen. Zij achtten dan ook afschaffing van het geheele toelagenstelsel niet in het belang van den dienst.

Over de juistheid van een bericht in de „Preangerbode” van 21 Maart jl., dat een fourier te Tjimahi met zijn gezin in zóó behoeftige omstandigheden verkeert, dat voor hem een collecte moest worden gehouden onder zijn collega's, zou men gaarne worden ingelicht.

Met verwijzing naar het in de noot hieronder gegeven vergelijkend overzicht tussehen de pensioenen voor het N.I. leger, de Nederlandsche landmacht en de Koninklijke Marine werd betoogd, dat de pensioenen voor de Indische militairen beduidend achterstaan.

§ 10. Militaire Vereenigingen. In verband met de uitgevaardigde circulaire betreffende de politiek in het leger, drong men aan op een duidelijke verklaring van hetgeen door de Regeering onder politiek wordt verstaan. Andere leden betwijfelden of een afdoende definitie zal kunnen worden gegeven. Voorts werd verzocht om opheldering, waarom politiek niet verboden is aan personen en wel aan vereenigingen dier personen en welke autoriteit in de praktijk heeft te beslissen wat onder „politiek” moet worden verstaan.

Gaarne zou men zien dat ter voorkoming van moeilijkheden van overheidswege aan de militairen nauwkeurig werd te kennen gegeven wat voor hen op het gebied van het vereenigingsleven geoorloofd is en wat niet.

Het optreden van de Regeering tegenover de vereeniging Ons Aller Belang kon niet algemeen instemming verweven. Met name zouden enkele leden het betreuren, indien het bericht juist was, dat het hoofdbestuur van O. A. B. de „printah aloes” gekregen heeft om de Indische Courant niet geldelijk te steunen. H.i. behoort het legerbestuur, dat aan het hoofdbestuur van bedoelde vereeniging — en terecht — zekere eischen stelt, niet in het interne vereenigingsleven te treden, doch hare rechten te eerbiedigen.

Ook werd de houding van het legerbestuur gelaakt ten

Vergelijkend overzicht der pensioensbedragen na 40 dienstjaren van het Nederlandsch-Indische Leger, Nederlandsch Landmacht en de Koninklijke Marine.

Rangen.	Nederlandsch-Indische Leger.		Nederl. Landmacht wet 1920 maximum.	Koninklijke Marine wet 1920 maximum.
	Wet 1876 max. + 40 % verhooging.	Wet 1920 maximum.		
Adjutanten-Onderofficier....	f 672.—	f 1680.—	f 2.310	f 2.912
Sergeanten	„ 588.—	„ 1260.—	„ 1.680	„ 2.392
Korporaals (Brigadiers)	„ 530.—	„ 784.—	—	„ 1.976

aanzien van de aan de hoofdbestuurleden van O. A. B. opgelegde straf wegens het overnemen in het orgaan dier vereeniging van een — naar het oordeel dezer leden gematigd — artikel uit de Indische Courant W. J. E. en het daarbij plaatsen van een — h.i. evenzeer gematigd — bijschrift. Deze leden wezen erop, dat in Nederland dergelijke uitingen wel toegestaan worden en een straf als bovenbedoeld in het moederland een storm van verontwaardiging zou doen opsteken.

Evenzeer wenschte men de aandacht te vestigen op de straffen opgelegd wegens het niet aanbrengen van een afdelingspenningmeester, die zich schuldig maakte aan kasverduistering. Gaarne zou men omtrent dit geval inlichtingen ontvangen.

Met genoegen had men waargenomen dat het bestuur der vereeniging O. A. B., blijkens hetgeen terzake in de pers heeft gestaan, een nieuwe gematigde richting heeft gekozen, waarvan te verwachten is, dat zij ook de instemming van het Legerbestuur zal hebben. Men hoopte dat het Legerbestuur officieel een of meer bekwame en terzake bevoegde officieren zou willen aanwijzen, tot wie het O. A. B. bestuur zich in eerste instantie zou kunnen vervoegen voor het ontvangen van inlichtingen, vragen om raad e.a., waardoor een soort overleg zou ontstaan, dat misverstanden benevens foutieve- en alsdan strafbare-uitingen zou voorkomen.

Van andere zijde werd twijfel uitgesproken of de aanwijzing van dergelijke „geestelijke adviseurs”, althans zonder instemming van de betrokken vereeniging, wel tot een bevredigend resultaat zal leiden. Eenerszijds is het onzeker of deze vereeniging in den aangewezen persoon vertrouwen zal stellen, anderzijds bestaat de mogelijkheid dat de plaatselijke commandant zich met de opvattingen van den adviseur niet kan vereenigen.

De aandacht werd gevestigd op de krasse bepalingen, voorkomende in het onlangs verschenen nieuwe reglement op de krijgstuicht. Gewezen werd op artikel 1, en artikel 14, dat voor de uitoefening van het petitie-recht den hiërarchieken weg voorschrijft, op artikel 17a, dat de aansluiting verbiedt bij groepen die in strijd zijn met het „wezen der krijgsmacht”, — een uitdrukking die men gaarne zou zien toegelicht, — op artikel 17e, volgens hetwelk een plaatselijk commandant groote bevoegdheden heeft inzake het tegengaan van het bezoek van militairen aan bijeenkomsten. In verband met laatstgenoemd artikel werd gewezen op het feit, dat onlangs bij gelegenheid van een te Meester-Cornelis gehouden feest door kolonel Gerth van Wijek aan de aanwezige militairen de last werd gegeven zich van het feestterrein te verwijderen. Gaarne zou men vernemen of een geval als dit door de aangehaalde bepaling wordt beheerscht.

§ 11. **Huwelijken.** Nogmaals meenden sommige leden zich te moeten verzetten tegen het onbeperkt aangaan van huwelijken van Europeesche onderofficieren en minderen. Zij achtten zulks noch in het belang van het leger noch in dat van de militairen zelf. Aan de Europeesche onderofficieren ware h.i. de vergunning, daartoe eerst na een 6-jarig onderofficiersschap te verleenen en aan minderen slechts in zeer bijzondere gevallen, bv. wanneer het werk-bazen edg. betreft. Mede zou het naar het oordeel dezer leden aanbeveling verdienen eenig toezicht op die huwelijken te doen uitoefenen en geen vergunning te verleenen voor

het aangaan van een huwelijk voor en aler — niet alleen van officiële zijde — de overtuiging is verkregen, dat de aanstaande echtgenoot van den militair inderdaad is van goed en zedelijk gedrag, terwijl huwelijken voor al te jonge personen dienen te worden tegengegaan. De aandacht werd erop gevestigd, dat blijkens een bericht in de Hollandsche bladen verleden jaar voor de arrond-rechtbank te Amsterdam een advocaat in zijn pleidooi voorwaardelijke veroordeeling vroeg voor de wegens diefstal van een fiets terecht staande echtgenoot van een korporaal van het Nederlandsch Indische leger, teneinde deze vrouw in de gelegenheid te stellen haren echtgenoot, die spoedig naar Indië zou vertrekken, te volgen. Tegen uitzending van dergelijke elementen moet worden gewaakt.

Kan de Regeering voorts mededeelen of en in hoeverre de door Haar beraamde en toegepaste maatregelen tegen het concubinaat in de kazerne resultaten heeft afgeworpen?

§ 12. **Kleeding.** Men had vernomen dat het tegenwoordige kleedingstelsel voor den soldaat weinig instemming bij den troep ondervindt. Gevraagd werd of door het departement van Oorlog wel voldoende rekening wordt gehouden met hetgeen terzake uit den troep wordt gemeld. De reeds gedurende geruimen tijd voorgebrachte klachten terzake van het uitbetalings — verstrekking — stelsel schenen, althans volgens de pers, nu eindelijk aanleiding te worden, dat men weer in hoofdzaak terug zal keeren naar het vroegere stelsel.

Gaarne zou men vernemen of er geen aanleiding bestaat — vooral ook al weer gelet op de noodzaak tot versobering — om door mannen van de praktijk het geheele stelsel van kleeding-verstrekking en de samenstelling van de kleeding e.a. eens grondig te doen herzien. Men wist bv. dat de troep de modelsehoenen, die nb. f 11.88 kosten, verfoeit, omdat het model zoo slecht past en het gewicht zoo groot is; de soldaten kunnen schoenen van dezelfde constructie, doch van passend model, particulier laten maken voor f 4.50! Ook wist men dat de blauwserge kleeding in de warme klimaten zeer ongaarne wordt gedragen en er zelfs militairen zijn, die op Zondag tot 4 uur v.m. thuis blijven om die kleeding niet te behoeven te dragen.

Men was van meening dat de tegenwoordige kleeding van den soldaat alles bij elkaar genomen kostbaar is, zonder dat zij goed voldoet. Een grondige herziening van de bestaande regeling is naar de meening van de aan het woord zijnde leden urgent.

In dit verband werd gevraagd of en zoo ja hoeveel blauw serge stof uit Nederland wordt geëischt voor 1925 en (of) volgende jaren en e.q. of de ingediende eischen nog kunnen worden gecanceeld. Mede zou men wenschen te vernemen of het niet mogelijk is den verderen aanmaak van de model-schoenen dadelijk stop te zetten.

§ 13. **Begrooting.** Gaarne zou men een zij het ook globale berekening ontvangen van de kosten van wat men de „defensie te land” zou kunnen noemen; dit ter vergelijking met wat uit de gewone landsmiddelen ten koste wordt gelegd aan onderwijs, aan irrigatie, aan zorg voor de Volksgezondheid enz. Ter toelichting op deze vraag werd opgemerkt, dat na de Regeeringsverklaring terzake in 1923 de troepen op de buitengewesten, met de daar aanwezige hulpdiensten volledig moeten worden beschouwd als politieke politie en dus buiten bedoelde berekening behooren te blijven. Ook moeten met het oog op

de zoo juist genoemde vergelijking met andere landsdiensten de thans alleen in Afd. IX opgebrachte posten voor overtochtsgelden, pensioensfondsen, verlofsbezoldigingen enz. buiten rekening worden gelaten.

De op blz. 1 der toelichting gegeven splitsing der uitgaven en ontvangsten in burgerlijke, militaire en buitengewone vond bij enkele leden bedenking. Zoo zijn h.i. ten onrechte de uitgaven voor het legioen van Mangkoenegoro en de korpsen Barisan op Madoera onder de burgerlijke uitgaven gebracht, hoewel althans de laatsten de weermacht belangrijk versterken. Zoo ook staan bij de burgerlijke ontvangsten de inkomsten van den Topografischen dienst, terwijl de uitgaven van dien dienst blijkbaar beschouwd zijn als militaire uitgaven. Het was hun niet duidelijk op grond waarvan het bedrag der op blz. 1 genoemde ontvangsten (2.6 miljoen) afwijkt van de som der als burgerlijke ontvangsten beschouwde middelen op blz. 89. De voorgelegde staat voldoet h.i. niet aan den redelijken wensch een duidelijk inzicht te geven in het geheel der militaire uitgaven.

Nog werd gevraagd of het niet mogelijk zou zijn de begroting van het departement van Oorlog in den vervolge te verdeelen in twee hoofdgroepen op de wijze, waarop thans de Xde afdeling der begroting is ingekleed, nl. in zuiver militaire uitgaven (en inkomsten) en niet militaire uitgaven (inkomsten) daarouder te rekenen ook die voor het verrichten van politiek-politioneële diensten door het leger. Daardoor zou de mogelijkheid worden geschapen om een inzicht te krijgen in de kosten, welke besteed worden voor dat gedeelte van het leger, wat voor de defensie is bestemd.

Met verwijzing naar het in de vorige voorjaarszitting medegedeelde in de Memorie van Antwoord nopens de algemeene beschouwingen (1ste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9) werd gevraagd op welke wijze het verschil van f 24 279 500 moet worden gevonden, bestaande tusschen het bedrag voor de zuivere gewone uitgaven der IXde afdeling, dat aan het staatje op blz. 1 kan worden ontleend (f 59 346 988) en het cijfer voor de uitgaven ten behoeve van het leger, voorkomende in tabel IX op blz. 30 van stuk F (f 83 626 488). Immers, het verschil tusschen het bedrag der onderafd. 311 i t/m n, 312 b, 315 a en b, 316 a der uitgaven in Nederland, vermeerderd met dat der onderafd. 325 e t/m g, 326 b en 327 a der uitgaven in Indië (f 24 629 750), en het bedrag der Nos. 304 en 305 der middelen in Nederland f 68 500) is f 24 561 250, derhalve f 281 750 grooter.

Men klaagde dat vaak deze begroting niet duidelijk is toegelicht en te vaak groote bedragen zonder eenige specificatie werden uitgetrokken, terwijl daartegenover posten van f 10, f 20 en f 40 apart zijn opgebracht.

§ 14. Verschillende opmerkingen. Gaarne zouden sommige leden vernemen op welke overwegingen het Gouvernementsbesluit van 8 Mei 1924 No. 32 steunt, waarbij werd bepaald, dat de dienstdtijd, doorgebracht in Suriname of Curacao door aldaar gedetacheerd geweest zijnde militairen beneden den rang van onderluitenant van het Nederlandsch Indische leger, voor aanspraak op verlof, na opzending naar Nederland, overeenkomstig de bepalingen van het verlofsreglement, zal worden gerekend als in Nederlandsch-Indië te zijn doorgebracht, indien die dienstdtijd niet gevolgd is door een verblijf in Europa van langer dan 3 maanden. Tegen een dergelijke bepaling hadden deze leden bedenking indien tegenover de indirecte verzwa-

van de uitgaven der Indische schatkist geen restitutie-post staat ten laste van Suriname of Curacao.

In dit verband zou tevens gaarne worden vernomen of de door officieren en minderen van het Nederlandsch Indische leger als gedetacheerde in Suriname of Curacao doorgebrachten dienstdtijd wordt berekend voor pensioen ten laste van de Indische schatkist.

Van verschillende zijden werd der Regeering in overweging gegeven na te gaan in hoeverre het mogelijk is meer profijt te trekken van de militairen (hetzij door detachering bij de Staatsspoorwegen, hetzij door hen te werk te stellen aan de wegen hetzij, dat hen in de kazerne een ambacht geleerd wordt), indien dit met de handhaving der discipline en met de gevechtsvaardigheid is overeen te brengen.

Op deze begrotingsafdeeling hadden enkele leden gemist een post met toelichting, corresponderend met de op de marine-begroting voorkomende onderafdeeling 1011n. Gevraagd werd welke kosten de aanstelling van aalmoeseniërs met zich zal brengen.

Een lid stelde de vraag of ook geen gelden kunnen worden beschikbaar gesteld voor de geestelijke verzorging der Mohammedanen in het leger. Voor de Christen militairen wordt ten deze veel gedaan. Billijk is dat de Regeering ook de geestelijke belangen der Mohammedanen niet niet uit het oog verliest.

Hiertegen werd aangevoerd, dat die geestelijke verzorging gewoonlijk uitgaat van particuliere vereenigingen, die daarna om steun aankloppen bij de Regeering. Deze leden spraken de verwachting uit, dat indien ook van Mohammedaansche zijde initiatief genomen werd tot dezen arbeid, de Regeering ook bereid zal bevonden worden dit streven te steunen.

Verschillende leden, die van oordeel waren, dat strenge maatregelen genomen moeten worden om het gebruiken van ontoelaatbare taal in den troep tegen te gaan hadden de door den Legercommandant terzake van het vloeken uitgevaardigde circulaire met instemming begroet.

Gevraagd werd of terzake van de verstrekking van dienstdpaarden aan officieren niet een eenvoudiger regeling zou kunnen worden getroffen. De thans bestaande toestand kost heel wat administratieven omslag, omdat de officieren die paarden z.g. van het gouvernement koopen; doordien de paarden later meestal weer door het gouvernement worden teruggekocht, is de geheele aankoop-regeling eigenlijk overbodig.

Door de bestaande regeling te vervangen door de bepaling:

- 1°. dat de officieren paarden in bruikleen krijgen en met goedkeuring van hun korpscommandant kunnen omruilen tegen andere paarden van het eigen korps;
- 2°. de voeding van gouvernementswege wordt verstrekt, zou al heel wat vereenvoudiging worden verkregen.

Wel ware de mogelijkheid open te laten, dat officieren particuliere paarden koopen met behulp van voorschot tot zeker bedrag van het gouvernement.

Bij andere leden bestond tegen de voorgestelde regeling bezwaar, omdat het aan de verzorging van het paard verbonden risico, dat nu de gebruiker loopt, dan door het gouvernement zou moeten worden gedragen.

De vraag werd gesteld of niet het aantal bereiden officieren met name bij de infanterie aanmerkelijk zou kunnen worden verminderd.

Een lid meende te weten, dat de gepensionneerd overste der Cavalerie H. bij de krijgsgeschiedkundige afdeeling thans op wachtgeld gesteld is. Kon genoemde gepensionneerde officier nog in vasten dienst worden opgenomen? en acht de Regeering het gemotiveerd hem boven zijn ruims pensioen nog een wachtgeld toe te kennen, in stede van hem te ontslaan?

Wat is de reden, dat de uitrustingsmunitie bij de bataljons is weggehaald en in de magazijnen is gedeponneerd?

Een lid zou gaarne ilychtingen vernemen omtrent de klachten welke onlangs door den gezagvoerder van de „Van Landsberge” zijn uitgebracht ten aanzien van een transport gevangenen en waarom de betrokken transportcommandant, de sergeant 2de klasse P., nummer 79925, voor zijn handelwijze slechts een lichte straf ontving.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Militairen in buitengewonen dienst. Enkele leden vroegen of het nog gemotiveerd is, de vorming van Indische officieren aan de hogere krijgsschool in Nederland te bestendigen, nu h.i. het Nederlandsche leger zoowel in getalsterkte als in gevechtswaarde is achteruitgegaan.

Gaarne zou worden vernomen of het bezwaren zou opleveren — en zoo ja, in welk opzicht — om het onderwijs aan de hogere krijgsschool voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting zoodanig te herzien, dat de detacheringen bij de verschillende wapens van het Nederlandsche leger achterwege blijven en bedoelde detacheringen daarentegen in Indië geschieden. Naar vermeend werd, zouden deze laatste detacheringen niet alleen meer nut voor de betrokkenen afwerpen, doch bovendien zou daardoor het verblijf in Nederland kunnen worden bekort, hetgeen voordeelen zou opleveren, ook in financieel opzicht.

Onderafdeeling 903. Opleiding tot officier. Terwijl enkele leden de wenschelijkheid uitspraken, de opleiding geheel in Indië te doen plaats hebben, merkten anderen daartegen op, dat daardoor in geval van een tekort aan officieren aanvulling van Holland zou zijn uitgesloten, aangezien de opleiding een speciaal karakter heeft. Bovendien zou de opleiding voor Indië alleen te kostbaar worden, indien het leger op de tegenwoordige sterkte blijft.

Naar men meende kunnen de opleidingskosten sub b gedeeltelijk vervallen en dient de omschrijving van dit onderdeel te worden gewijzigd in verband met de staking der opleiding aan de Cadettenschool.

Onderafdeeling 905. Uit- en terugzending van militairen. Waar enkele leden hadden vernomen, dat bij de Koloniale Reserve vanwege de bezuiniging en inkrimping aspirant-onderofficieren afvloeden, terwijl tevens — hetgeen daarmede niet strookt — nieuwelingen in opleiding worden genomen, zouden zij terzake gaarne worden ingelicht.

Gaarne zou men vernemen, hoeveel onderofficieren in 1924 en in 1925 zullen worden uitgezonden, zoomede hoeveel aanvullingstroepen.

Voorts werd gevraagd of de gegevens betreffende de kosten van de kaderopleiding (vermeld in het schrijven van 17 April jl. No. 949/III D in antwoord op een gestelden vraag betr. de kosten van de officiersopleiding) afkomstig zijn van het Indische Legerbestuur dan wel door het departement van Koloniën verstrekt werden.

Onderafdeeling 911. Steun aan gegageerde en gepensionneerde militairen. Gevraagd werd welke beginselen gelden bij deze steunverleening.

Onderafdeeling 915. Materieel enz. Onderdeel a. Aanschaffing magazijnsgoederen enz. voor de artillerie. Men verzoekt meer uitvoerige toelichtingen inzake de aanschaffing van artilleriematerieel dan verstrekt zijn in de Memorie van Toelichting op blz. 3 en noot 5 op blz. 23. Omtrent de vermoedelijke consequenties van het toestaan van den eersten termijn voor aanschaffing van moderne houwitser tot een bedrag van f 7 000 zou men gaarne worden ingelicht.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldiging enz. van het departement van Oorlog. Gevraagd werd of het niet mogelijk zou zijn in plaats van burgerlijk personeel en gepensioneerde officieren officieren in actieven dienst aan te stellen, waardoor ook de uitzending tot geringer omvang zou kunnen worden teruggebracht.

Voorts of als leider van het kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling een burgerlijk ambtenaar zal worden benoemd, omdat men daarvoor een bepaalden persoon op het oog heeft, en of het niet veeleer voor de hand zou liggen, een der overcomplete officieren met bedoelde functie te belasten.

Onderafdeeling 903. Topografische dienst. Is het juist — zoo werd gevraagd — dat het Legerbestuur in een nota heeft kunnen aantoonen, dat de door de Landsdrukkerij gevraagde prijzen voor drukwerk het drievoudige bedroegen van de door den topografischen dienst berekende?

Onderafdeeling 904. Verdere uitgaven topografischen dienst. Gevraagd werd uit welke post de uitgaven worden bestreden voor de typografische afdeeling, welke nergens uitdrukkelijk als zoodanig wordt vermeld.

Voorts zou gaarne antwoord worden ontvangen op de volgende vragen:

- heeft de oprichting dier afdeeling plaats gehad met uitdrukkelijke machtiging der Regeering en zoo ja, waarom is omtrent die afdeeling in de begroostingstukken niets vermeld?
- hoeveel kapitaalsuitgaven hebben voor die afdeeling bereids plaats gehad?
- op wiens advies en door wien werden (worden) de benodigde machineriën, papier, enz. aangekocht?
- is de I. C. A. in een en ander gekend?
- hoeveel bedragen de geraamde uitgaven voor die afdeeling voor 1925 en hoeveel de middelen, beide gespecificeerd?

f. waar zijn deze laatste op de begrooting terug te vinden?

Sommige leden waren van meening, dat de topografische dienst geen arbeid moet verrichten welke buiten de lijn van zijne werkzaamheden ligt. Met het oog hierop ware de typografische afdeeling als zoodanig op te heffen en onder te brengen bij de landsdrukkerij.

Er werd op gewezen, dat naar de buitengewesten met name S. W. K. gezonden heliotropisten vaak niet over de noodige fondsen beschikken, ten gevolge waarvan zij de bestuursambtenaren met verzoeken voor geldverstrekking lastig vallen. Bovendien trekt het de aandacht, dat deze personen door gebrek aan toezicht en arbeidsregeling geruimen tijd geenerlei arbeid verrichten.

Onderafdeeling 905. Reproductie-bedrijf. Gevraagd werd of het juist is, dat een offset-machine welhaast niet voor het beoogde doel kan worden benut. In het bevestigend geval zou gaarne worden vernomen hoeveel deze machines gekost hebben.

Onderafdeeling 906. Kosten reproductieafdeeling. Gevraagd werd (toelichting blz. 7) wat onder productieve arbeidsloonen moet worden verstaan en of de kosten van afschrijving en rente niet kunnen worden geraamd.

Onderafdeeling 907. Intendance. Eenige leden waren van oordeel, dat nog niet voldoende tegen onnoodige overplaatsingen wordt gewaakt. Gaarne zouden zij vernemen, of de verwisseling van standplaats (Soerabaja en Padang) van de magazijnmeesters der intendance Jägers en Dué inderdaad noodzakelijk was.

Onderafdeeling 908, 910 en 912. Verdere uitgaven enz. In overweging werd gegeven zeer kleine posten als de onderhavige bij andere onderafdeelingen onder te brengen.

Onderafdeeling 909. Militaire Administratie. Omtrent de jongste promotie tot hoofdofficier bij de militaire administratie zouden enkele leden gaarne eenige inlichtingen ontvangen, aangezien zij meenden te weten, dat de formatie daardoor is overschreden.

Onderafdeeling 917. Plaatselijke staven. Gevraagd werd of er reeds onderluitnants tot de betrekking van plaatselijk adjudant werden benoemd.

Ongetwijfeld werd het in het voordeel van den lande geacht, als daartoe onderluitnants worden aangewezen, die anders zouden moeten afvloeien wegens over compleet, en door toepassing van dezen maatregel over compleet geworden luitnants op wachtgeld worden gesteld.

Onderafdeeling 918. Infanterie. Op grond van de overweging, dat de opleiding van de infanterie op Java in hooge mate geschaad wordt door de velerlei mutaties onder de met de opleiding belaste officieren en kader, werd door enkele leden betoogd, dat een veel te groot aantal militairen aan den werkelijken dienst worden onttrokken voor bureauwerk. Mitsdien zouden deze leden gaarne een opgave ontvangen van het aantal officieren, dat bij het hoofdbureau is te werk gesteld boven de formatie, welke bij onderafdeeling 901 is aangegeven.

Gevraagd werd waarom de gedetacheerde verlofs-officieren boven de vastgestelde samenstelling van het leger zijn gevoerd (zie Stbl. 1923 No. 507) en op grond van welke overwegingen aanstelling tot onderluitenant in den laatsten tijd werd nagelaten, niettegenstaande de maximum-sterkte volgens de bestaande legerformatie nog niet is bereikt.

Gaarne zou worden vernomen of er met het oog op den slechten gang der promotie geen aanleiding bestaat, dispensatie te verleen van de bepaling, dat onderluitnants der infanterie enz. bij aanstelling den vollen ouderdom van 40 jaren niet mogen hebben bereikt, en zoo neen, waarom niet.

Hoeveel sergeants 1ste klasse zijn bij de veldcompagnieën ingedeeld?

Onderafdeeling 919. Verdere Uitgaven infanterie. Met bevreemding was opgemerkt, dat bij deze onderafdeeling f 65 000 en bij onderafdeeling 959 f 30 000 wordt uitgetrokken in verband met uitgaven van het boven de formatie voeren van mindere militairen bedoeld in artikel 2, 2e lid, sub 4e van het Koninklijk Besluit van 3 October 1912 No. 47.

Het was enkelen leden niet duidelijk, hoe slechts f 6 100 kon worden uitgetrokken voor het schijfschieten (noot 19).

Onderafdeeling 920. Cavalerie. Gevraagd werd hoe groot het gebrek aan manschappen is bij de cavalerie en veld-artillerie te Weltevreden.

Onderafdeeling 922. Artillerie. Een lid drong er op aan om in de ontwerp-legerorganisatie als hoofd van de projectie-fabriek uit te trekken een luitenant-kolonel, majoor of kapitein, inplaats van een majoor of kapitein. Zulks werd noodig geacht om de gelegenheid open te stellen, den tegenwoordigen directeur (majoor) bij eventueele bevordering te kunnen handhaven, wijl hij zeer bijzonder voor die betrekking geschikt wordt geacht en zijne handhaving als van het grootste landsbelang moet worden beschouwd, nu in de eerstvolgende jaren zeer groote hoeveelheden munitie moeten worden aangemaakt.

Gaarne zou men vernemen of in den staf der afdeeling motor-artillerie in plaats van een luitenant-adjutant niet een kapitein-adjutant zou kunnen worden ingedeeld teneinde bij mobilisatie dadelijk iemand beschikbaar te hebben, die als batterij- e.q. als afdeeling-commandant kan invallen van de alsdan nieuw te vormen batterijen resp. afdeeling-commando's.

Enkele leden vroegen waarom bij motor-batterijen als stukcommandant geen wachtmeesters 1ste klasse zijn ingedeeld. Naar zij meenden was zulks noodig om de batterijen e.q. stuksgewijze te kunnen gebruiken indien de gevechtsomstandigheden daartoe aanleiding geven.

In verband met hetgeen in de moderne militaire literatuur wordt gezegd over de bijzondere groote beteekenis der z.g. luchtwaarneming voor de artillerie en de noodzaak om daarvoor ervaren oudere artilleristen (kapiteins) op te leiden, werd gevraagd wat bij het wapen der artillerie terzake reeds is verricht. Is, zoo vroeg men, bij de nieuwe formatie van het wapen der artillerie gerekend op eenige luchtwaarnemers? Zoo neen, zou dan niet thans moeten worden overgegaan eenige op non-activiteit dienende officieren boven de sterkte op te nemen en te doen opleiden voor het genoemde doel?

Onderafdeeling 924. Artillerie-construc-tiewinkel. Met leedwezen constateerden sommige leden dat de in noot 26 voorkomende toelichtingen aan duidelijkheid veel te wenschen over laten, terwijl ook in hetgeen op blz. 10 der Memorie van Toelichting voorkomt nog vele vragen onbeantwoord bleven. Gaarne zouden zij zien, dat de groote globale posten eenigszins nader worden gespecificeerd.

Onderafdeeling 926. Afzonderlijke Inlandsche korpsen.

Onderdeel a. Mangkoe Negorosche legioen. Men zou veel prijs stellen op eenige nadere toelichting van hetgeen op blz. 11 der Memorie van Toelichting omtrent de sterkte van het legioen voorkomt.

Onderafdeeling 932. Geniewerken. Naar eenige leden meenden te weten, zou aanmerkelijk op de verlichting van de kampementen enz. kunnen worden bespaard, indien het — in de magazijnen — voorradige materiaal, na een kleine ombouwing daartoe geschikt te maken, economisch werd benut. Met den aanleg ware het in het leger aanwezig technisch personeel te belasten.

In verband met het feit, dat de voor de defensiewerken der stelling Bandoeng aangeschafte zoeklichten niet worden gebruikt, werd de vraag gesteld of de overtollige elektrische motoren niet zouden kunnen worden gebruikt om de verlichting in verschillende thans met behulp van gasoline e.d.g.l. verlichte kleine kampementen te verbeteren. Op den duur zou hieruit, naar men meende, ongetwijfeld besparing voortvloeien.

Gaarne zou men vernemen of nog steeds geen bestemming is gevonden voor het ledig nieuw militair kampement te Soerabaja.

De vermeerdering sub *d* met *f* 100 000 zou men gaarne nader zien toegelicht.

Onderafdeeling 933. Huishuur. Hoewel eenige leden de verdeeling der 5e klasse woningen in *a* voor luitenants en *b* voor onderluitenanten in strijd achtten met de bepalingen, voorkomende in de regeling van het instituut van onderluitenanten en het onjuist oordeelden, dat onderluitenanten met groote gezinnen daardoor in kleiner woningen zullen worden gehuisvest dan b.v. ongehuwde tweede luitenants meenden zij zich uit utiliteits-overwegingen daartegen niet te moeten verzetten.

Wel wenschen zij echter ernstig te protesteeren tegen de wijze, waarop die splitsing is ingezet. Hadden deze leden uit de brieven van het departement van Oorlog (Vde afdeeling, militaire administratie, 2de kantoor Nos. 112/V en 123/V, van 15 December a.p. en 10 Maart j.l.) opgemaakt, dat de noodige geleidelijkheid met de splitsing zou worden betracht, tot hunne bevreemding is (o.a. te Djokjakarta) gebleken, dat onderluitenanten met groote gezinnen plotseling voor het feit werden gesteld, dat zij van een grootere naar een kleinere woning moesten verhuizen.

Waar de betrokkenen hun overcompleet geworden meubilair derhalve zoo spoedig mogelijk moesten trachten te verkoopen, hetgeen geldelijk nadeel met zich medebracht, betreunden de hier aan het woord zijnde leden het, dat niet meer doelmatige orders werden gegeven.

Onderafdeeling 934. Geneeskundige dienst enz. Met verwijzing naar een artikel, getiteld:

„Nog eens posten-misère”, in het orgaan van O. A. B. van 15 Mei werd de vraag gesteld of inderdaad dergelijke toestanden nog voorkomen; zoo ja, of de Regeering het niet mogelijk acht, nu er toch een groot overcompleet aan officieren van gezondheid op de groote plaatsen bestaat, maatregelen te nemen om in de behoefte aan geneeskundige hulp op de buitenposten te voorzien?

Onderafdeeling 935. Verdere uitgaven geneeskundigen dienst enz. Gaarne zou men vernemen, waarom de vrije geneeskundige behandeling enz. niet eveneens is ingetrokken voor den adv. fiscaal voor de land- en zeemacht, den subst. advocaat fiscaal, de auditeurs-militair en de subst. auditeurs-militair (Stbl. 1923 N° 310).

Onderafdeeling 937. Militaire gevangnissen enz. Men verklaarde prijs te stellen op eene opgave van de gemiddelde sterkte aan gedetineerden in de militaire strafgevangenis over 1923 en van het aldaar bescheiden toezichthoudend en ander personeel, terwijl men gaarne zou vernemen of reorganisatie-plannen inzake de provoosthuizen aanhangig zijn.

Onderafdeeling 939. Militaire school en stafmuziek. Er werd op aangedrongen den aspirantencursus op te heffen en de militaire school te laten aansluiten op de 3de klasse H. B. S. Tevens ware een betere selectie toe te passen.

Met verbazing hadden enkele leden vernomen, dat een leerling, die een fiets gestolen heeft, op de school is gehandhaafd en slechts met 14 dagen arrest is gestraft.

Aangedrongen werd op wederoprichting van de pupillenschool te Gombong.

Gevraagd werd op grond van welke overwegingen de stafmuziek niet werd opgeheven en of het geen aanbeveling zou verdienen, de voor die muziek benoodigde fondsen te besteden voor het wederom in eere herstellen van de bataljonsfanfarekorpsen, waarop het leger zeer veel prijs schijnt te stellen, aangezien de regimentsmuziekkorpsen, hoewel van betere samenstelling dan de vroegere bataljonsmuziek, deze nimmer in haar thans opgeheven functie kunnen vervangen.

Van andere zijde werd bezwaar gemaakt tegen afschaffing van de stafmuziek.

Weer anderen betoogden, dat wanneer uit kunstoverwegingen de Regeering de stafmuziek wenscht te handhaven, eerder gelden voor muziekkorpsen zouden moeten worden uitgetrokken bij afdeeling V.

Onderafdeeling 941. Dienstplicht en reserve. Enkele leden betwijfelden het nut van de keuring voor de landweer, gezien de vele kosten en de moeite, welke aan alle landweerplichtigen wordt bezorgd, om één dag op te komen. Zij meenden, dat in dezen tijd van bezuiniging een dergelijke niet strikt noodzakelijke maatregel ware achterwege te laten, en zouden gaarne van de Regeering vernemen welke kosten de keuring met zich brengt en welk practisch resultaat de Regeering zich daarvan voorstelt.

Onderafdeeling 944. Luchtvaartafdeeling. Gaarne zou men vernemen welke resultaten de reis van den luitenant-vliegenier, die ter Oostkust van Sumatra landingsterrein moest uitzoeken, heeft opgeleverd; zomede welke kosten daaraan verbonden waren, en of de Re-

geering meent, dat een zoo langdurige reis daarvoor noodzakelijk was.

Ter voorkoming van zich elders daarbij voorgedaan hebbende moelijkheden met de bevolking gaven enkele leden in overweging reeds thans over te gaan tot aanwijzing van landingsterreinen voor vliegtuigen in de Batanghari districten, waar, naar zij meenden te weten, daartoe uiterst geschikte stukken grond aanwezig zijn.

Het had de aandacht van eenige leden getrokken dat bij de luchtvaartafdeeling hier te lande een zeer groot aantal ongelukken plaats heeft. Aangezien hier te lande over uitstekend materiaal wordt beschikt, zouden zij gaarne vernemen, aan welke oorzaken deze feiten moeten worden toegeschreven.

Gevraagd werd wat geschied is naar aanleiding van het onderzoek inzake de beweerde onregelmatigheden bij de luchtvaartafdeeling.

Onderafdeeling 947. Aanbrengelden en handgelden. In overweging werd gegeven een eind te maken aan de uitkeering van deze gelden. Vooral de uitkeering van aanbrengelden geeft vaak aanleiding tot misstanden. Naar betoogd werd zal het staken van de uitkeeringen op de werving geen invloed hebben, aangezien zij, die in dienst willen treden dit ook zullen doen zonder dat aanbrengelden worden uitgelooft.

Andere leden zouden zich alleen dan kunnen vereenigen met de afschaffing van de aanbreng- en handgelden, wanneer inderdaad boven twijfel verheven is, dat daarvan geen bezwaren vor de werving het gevolg zullen zijn.

Gaarne zouden enkele leden zien overwogen of het niet mogelijk zou zijn om de werving op Ambon tijdelijk stop te zetten met het oog op de daarbij voorkomende misstanden, terwijl men er in dit verband nog op wees, dat door de werving tal van goede krachten aan nuttigen arbeid worden onttrokken.

Een lid drong aan op een eenvormig tarief van aanbrengelden voor Amboneesche, Menadoneesche, Inlandsche en Europeesche militairen. Hiertegen merkten anderen op, dat nivelleering naar boven kostbaar zou zijn en verlagings van het tarief voor de Europeanen tengevolge zou hebben dat deze zich niet meer aanmelden.

Onderafdeeling 949. Levensmiddelen en brandstoffen enz. Waar enkele leden hadden vernomen, dat de legercommandant kort geleden een onderzoek heeft ingesteld naar de voeding der militairen in het algemeen, zouden zij omtrent de bevindingen terzake gaarne worden ingelicht.

Onderafdeeling 950. Voorzieningen van materieelen aard. Gaarne zouden eenige leden een opgaaf ontvangen van het door de projectiel-fabriek ten behoeve van particulieren uitgevoerde aantal orders en de inkomsten daarvoor tegenover het totaal aantal orders en het totaal der inkomsten in het vorige jaar.

Door eenige leden werd de vraag gesteld of het geen aanbeveling zou verdienen van landswege een conserven-fabriek op te richten. De productie zou dan in vrede-tijd beperkt kunnen worden, terwijl zij in oorlogstijd zou moeten worden opgevoerd. Deze leden achtten het een bezwaar van den tegenwoordigen toestand dat, om de bestaande particuliere conservenfabriek te steunen, in vrede-tijd jaarlijks conserven worden aangekocht tot een

veel grooter bedrag dan waaraan inderdaad behoefte bestaat.

Door andere leden werd de vrees uitgesproken, dat de oprichting van een landsconservenfabriek nog tot veel grootere onkosten zou leiden.

De aandacht werd gevestigd op een bericht voorkomende in de „Indische Telegraaf” van 1 April j.l. volgens hetwelk thans voor het leger proeven worden genomen met twee nieuwe modellen schoenen, terwijl bij voorbaat reeds een vrij aanzienlijke partij daarvan besteld zou zijn. Gevraagd werd of dit bericht juist is en zoo ja, of die aanschaffing inderdaad noodig is, gelet op den reeds aanwezigen grooten voorraad schoeisel van het tegenwoordige model.

Onderafdeeling 952. Vervoer te water en te land. Gaarne zouden eenige leden de voor aanschaffing en exploitatie van automateriaal uitgetrokken bedragen nader gespecificeerd zien.

Gevraagd werd of de voorschriften tegen misbruik van dienstautomobielen voor particuliere doeleinden wel met de noodige nauwgezetheid worden gehandhaafd en of zij voor alle officieren zonder onderscheid van rang van toepassing worden geacht.

Onderafdeeling 953. Officieren op non-activiteit enz. Gevraagd werd welke maatregelen getroffen worden om de officieren op non-activiteit zoo mogelijk elders te werk te stellen.

Onderafdeeling 958. Uitgaven voor expeditiën enz. Gaarne zag men nader gespecificeerd welke uitgaven vermoedelijk uit deze post zullen worden gedaan; en indien zulks niet mogelijk is, van hetgeen in 1923 op deze post is uitgegeven.

Onderafdeeling 959. Boven de formatie gevoerde militairen enz. Gevraagd werd op grond van welke overwegingen al dit personeel boven de samenstelling van het leger wordt gevoerd. Waar over het grootste deel van dit personeel steeds kan worden geschikt ware deze maatregel in te trekken.

Onderafdeeling 961. Graslanden. Er werd op aangedrongen een actief in-stede van een gepensionneerd officier met het beheer te belasten.

Onderafdeeling 962. Dienstplicht Europeanen. Gevraagd werd of Europeesche beroepsmilitairen die voor alle diensten zijn afgekeurd, niet vrijgesteld zijn van dienstplicht. In het ontkennend geval zou gaarne worden vernomen welke redenen daartegen zijn aan te voeren en of de Regeering wellicht bereid is die vrijstelling alsnog te bevorderen?

Zoo mogelijk zouden eenige leden het uitgetrokken bedrag gespecificeerd willen zien.

Naar het oordeel van enkele leden komt de officiersformatie bij het kantoor, thans bestaande uit 1 kolonel, 4 oversten en 6 kapiteins, voor inkrimping in aanmerking.

Een lid maakte de opmerking, dat in tijd van oorlog onmogelijk alle dienstplichtigen militaire diensten zullen kunnen verrichten, aangezien toch ook andere takken van dienst zullen moeten blijven functionneeren. Als voorbeeld werd gewezen op ingenieurs en bestuursambtenaren,

die bezwaarlijk op hun post zullen kunnen worden gemist. Gevraagd werd of het geen overweging zou verdienen om met het oog hierop dergelijke ambtenaren van de militieplicht te ontheffen. Door andere leden werd hiertegen aangevoerd, dat bij voorbaat niet met zekerheid kan worden gezegd welk gedeelte van dergelijk ambtelijk personeel in tijd van oorlog wellicht toch voor het verrichten van militaire diensten in aanmerking zou kunnen komen. Op grond hiervan werd het minder wenschelijk geacht de bedoelde ambtenaren aan de nuttige militaire opleiding te onttrekken te meer waar het verleenen van dergelijke privileges, — thans ten onrechte ook aan geestelijken verleend — in het algemeen bedenkelijk wordt geacht.

Onderafdeeling 966. Leergangen Nederlandsch. Met het oog op de resultaten werd het nut dezer leergangen twijfelachtig genoemd. Zoo mogelijk ware in stede van de z.g. Corpsscholen voor Inlanders welke onder zeer ondeskundige leiding staan, het volgen van openbaar onderwijs aan de 2e klasse Inlandsche scholen te vergemakkelijken, door voor deze kinderen een lager schoolgeldtarief vast te stellen.

Onderafdeeling 967. Weduwen- en wezenfonds voor officieren. Heeft het stelsel, zoo vroegen enkele leden, dat de genieofficieren bij toerbeurt als taxateur optreden van panden, waarop hypotheek zal worden verleend, niet voldaan? Zoo neen, welke werkwijze zal thans worden ingevoerd?

Onderafdeeling 968. Weduwen- en wezenfonds militairen beneden den rang van officier. Gevraagd werd of het niet mogelijk zou zijn eerlang over te gaan tot instelling van een weduwen- en wezenfonds ook voor Inlandsche militairen. Andere leden betwijfelden of zulks in verband met de daaraan verbonden aanzienlijke kosten wel mogelijk zal zijn.

In de wijze waarop in de Nota (1ste kamer No. 19a) ten aanzien van de weduwen- en wezenfondsen door den Minister van Koloniën van antwoord werd gediend, zag een lid wederom een bewijs, hoe weinig ernstig met de in den Volksraad gemaakte opmerkingen rekening gehouden wordt. Niet alleen is de desbetreffende vraag verkeerd

weergegeven, doch de Minister heeft blijkbaar niet begrepen, dat de opmerkingen alleen betrekking hadden op de militairen, die na het jaar 1920 werden gepensionneerd en dus op de basis van de nieuwste salaris-herziening.

Onderafdeeling 970. Tolk Japansche taal. Het toekennen van toelagen achtten eenige leden verkeerd, wanneer geen contrôle wordt uitgeoefend op onderhoud van de kennis der Japansche taal welke h.i. bovendien van zeer weinig nut voor den lande is.

Onderafdeeling 972. Steun gegageerde en gepensionneerde militairen. Waar blijkens de terzake verstrekte toelichting en ook blijkens de raming deze post is verhoogd met f 190 000 had men met bevreesding gezien, dat deze post vergeleken met 1924 geen vermeerdering vertoont en weder slechts f 60 000 is uitgetrokken.

Onderafdeeling 976. Radiostations. Enkele leden, die meenden te weten dat reeds voor f 600 een ontvangstation kan worden aangeschaft, gaven de Regeering in overweging, afgelegen posten op deze wijze met de bewoonde wereld te verbinden.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 919. Verkoop van onbruikbare goederen. Gevraagd werd of de Regeering bereid is een onderzoek te doen instellen naar de hoeveelheid onbruikbare en overtollige goederen in de oorlogsmagazijnen en zoo ja, of de resultaten daarvan te gelegentijd zullen worden medegedeeld.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 13 Juni 1924.

FUHRI.
VAN HELSDINGEN.
MOELIA.

The first part of the report deals with the general situation in the country. It is noted that the economy is showing signs of recovery, but that there are still many problems to be solved. The government is working to improve the situation and to bring about a more stable and prosperous future for the people.

In the second part of the report, the author discusses the social and cultural aspects of the country. It is noted that there is a strong sense of community and a high regard for family values. The people are generally hardworking and honest, and they have a strong sense of responsibility towards their fellow citizens.

The third part of the report deals with the political situation. It is noted that the government is committed to democratic principles and to the rule of law. There is a strong desire for political reform and for greater participation of the people in the decision-making process.

Finally, the author discusses the international relations of the country. It is noted that the country is seeking to establish friendly relations with all nations and to promote peace and stability in the world. The author concludes that the country has a bright future ahead of it, provided that the government and the people continue to work together towards common goals.

The second part of the report deals with the economic situation. It is noted that the economy is showing signs of recovery, but that there are still many problems to be solved. The government is working to improve the situation and to bring about a more stable and prosperous future for the people.

In the third part of the report, the author discusses the social and cultural aspects of the country. It is noted that there is a strong sense of community and a high regard for family values. The people are generally hardworking and honest, and they have a strong sense of responsibility towards their fellow citizens.

The fourth part of the report deals with the political situation. It is noted that the government is committed to democratic principles and to the rule of law. There is a strong desire for political reform and for greater participation of the people in the decision-making process.

Finally, the author discusses the international relations of the country. It is noted that the country is seeking to establish friendly relations with all nations and to promote peace and stability in the world. The author concludes that the country has a bright future ahead of it, provided that the government and the people continue to work together towards common goals.

The first part of the report deals with the general situation in the country. It is noted that the economy is showing signs of recovery, but that there are still many problems to be solved. The government is working to improve the situation and to bring about a more stable and prosperous future for the people.

In the second part of the report, the author discusses the social and cultural aspects of the country. It is noted that there is a strong sense of community and a high regard for family values. The people are generally hardworking and honest, and they have a strong sense of responsibility towards their fellow citizens.

The third part of the report deals with the political situation. It is noted that the government is committed to democratic principles and to the rule of law. There is a strong desire for political reform and for greater participation of the people in the decision-making process.

Finally, the author discusses the international relations of the country. It is noted that the country is seeking to establish friendly relations with all nations and to promote peace and stability in the world. The author concludes that the country has a bright future ahead of it, provided that the government and the people continue to work together towards common goals.

The second part of the report deals with the economic situation. It is noted that the economy is showing signs of recovery, but that there are still many problems to be solved. The government is working to improve the situation and to bring about a more stable and prosperous future for the people.

In the third part of the report, the author discusses the social and cultural aspects of the country. It is noted that there is a strong sense of community and a high regard for family values. The people are generally hardworking and honest, and they have a strong sense of responsibility towards their fellow citizens.

The fourth part of the report deals with the political situation. It is noted that the government is committed to democratic principles and to the rule of law. There is a strong desire for political reform and for greater participation of the people in the decision-making process.

Finally, the author discusses the international relations of the country. It is noted that the country is seeking to establish friendly relations with all nations and to promote peace and stability in the world. The author concludes that the country has a bright future ahead of it, provided that the government and the people continue to work together towards common goals.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 8.

Begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 1 Juli 1924).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Defensie. De vraag, wat als doel van het leger moet worden beschouwd, vindt hare beantwoording in de ten vorigen jare door den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken dienaangaande gegeven, zeer uitvoerige uiteenzetting bij de behandeling van het vraagstuk der vervanging van gewapende politie door afdelingen van het leger; het is der Regeering niet duidelijk, welke nadere uiteenzetting daaromtrent thans wordt verlangd.

Van opoffering van het leger in geval van nood aan een taak, waartegen het niet zou zijn opgewassen, zou alleen sprake kunnen zijn, wanneer en zoolang men het leger opzettelijk datgene onthield, dat de weermacht noodig heeft om tegen die taak opgewassen te kunnen zijn.

De Regeering acht het zich tot plicht, de geschiktmaking van het leger voor zijn taak te bevorderen.

Zij is zich bewust van de beperkingen, welke Haar ten deze door den financieelen toestand van het land worden gesteld; doch Zij ontkent, dat die beperkingen Haar zouden dwingen af te zien van de door Haar als noodzakelijk beschouwde doelstelling voor de weermacht te land, om zoowel de steunpunten voor de vloot te verdedigen als den inwendigen toestand over de geheele uitgestrektheid van den Archipel te beheerschen.

De Regeering acht de daartoe vereischte organisatie en uitrusting van onze weermacht te land, binnen de grenzen van ons financieel vermogen, volstrekt noodig. Zij moet dan ook ontkennen, dat het streven tot verbetering van organisatie en uitrusting met het oog op die doelstelling onverantwoordelijk zou zijn.

Vermits die doelstelling naast het beheerschen van den inwendigen toestand ook omvat het keeren van vreemd geweld, dat is de verdediging van de steunpunten voor de vloot, zal het onvermijdelijk zijn het leger te bewapenen met doelmatig geschat, w. o. thans meer in het bijzonder te verstaan moderne veldhouwitsers.

In dit licht beschouwd kan de voorbereiding van de aanschaffing — want hier gaat het voor het oogenblik om — van evenbedoelde geschutsoort bezwaarlijk worden beschouwd als incidenteel vooruitloopen op een oplossing van het defensievraagstuk.

De vraag, wat moet worden verstaan onder de politiek-politioneële taak van het leger, vindt mede beantwoording

in de zeer uitvoerige uiteenzetting door den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken ten vorigen jare gegeven ten aanzien van de taak van de landmacht met betrekking tot de beheersching van den inwendigen toestand over de geheele uitgestrektheid van den Archipel. (Zie Volksraadstuk 1e gewone zitting 1923 Handelingen blz. 816, e. v.).

De meening van die leden van den Volksraad die van oordeel zijn, dat het onderhouden van een leger met de beperkte doelstelling als hier boven bedoeld buiten het bereik van onze middelen zou liggen, kan de Regeering, zooals reeds gezegd, niet deelen. Loslating van alles wat buiten de directe politie-taak van leger en vloot ligt, acht de Regeering in strijd met het welbegrepen landsbelang.

De Regeering heeft op onmiskenbare wijze getoond, dat het Haar ernst is de leger-uitgaven tot de strikt noodige te beperken. Hare aandacht blijft bij voortduring hierop gevestigd en Zij zal ook nimmer aarzelen die beperking zoover door te voeren, als Zij meent met Hare verantwoordelijkheid te kunnen overeenbrengen.

Naar aanleiding van de vraag hoeveel troepen zijn uitgetrokken voor de verdediging der marine-steunpunten kan worden medegedeeld, dat in beginsel alle op Java beschikbare troepen voor die taak zijn bestemd.

De grondslagen, naar welke de sterkte aan infanterie van het Java-leger is bepaald geworden, zijn den Volksraad verleden jaar medegedeeld geworden bij de behandeling van het vraagstuk der vervanging van Gewapende Politie door militairen.

De meening van de leden van den Volksraad die van oordeel zijn, dat de Regeering de uitdrukkelijke verklaring diende af te leggen, dat men zich niet zal verweren tegen aanranding van ons grondgebied en dat wij geen ander middel van verzet hebben, dan een beroep op het recht, kan de Regeering niet deelen.

De Regeering betwijfelt, of eene verklaring dat neutraliteitschending, van welke zijde ook, gericht op het inbezitnemen van oliebronnen e.d. beantwoord zal worden met onbruikbaarmaking e.q. vernietiging daarvan, doeltreffend en in 's lands belang zou zijn.

Aan die leden van den Volksraad, die de instelling van eene Inlandsche militie bepleitten ter bevordering van het gevoel van saamhoorigheid tusschen Nederland en Indië ingeval van aanranding van buiten, moet de Regeering antwoorden, dat het in het leven roepen eener Inlandsche militie niet mogelijk is, zonder zeer aanzienlijke uitzetting der legeruitgaven, zoodat, gelet op den financieelen toestand des lands, daaraan voorshands niet te denken valt.

De kwestie van de chemische strijdmiddelen heeft de aandacht der Regeering; om voor de hand liggende rede-

nen kunnen daaromtrent hier geen nadere mededeelingen worden gedaan.

§ 2. De geest in het leger. Eene uiting, dat het leger niet behoeft te gehoorzamen aan eene Regeering, wier politieke gezindheid de legerleiding niet aanstaat, is volgens het in het orgaan der N. I. Officiersvereniging van Mei 1923 opgenomen verslag van de in April t.v. gehouden algemeene vergadering op die vergadering niet gedaan.

Overigens wordt verwezen naar blz. 6 van de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag inzake de aanvullingsbegroting voor het jaar 1924 (Eerste gewone Zitting 1923, Onderwerp I — Afd IX: stuk 8 § 8), waarin reeds werd vermeld, dat van de militaire landsdienaren te allen tijde moet worden geëischt, dat zij onmiddellijk achter de Regeering staan, deze ook onder de moeilijkste omstandigheden zullen steunen en Hare bevelen, zonder daarover een oordeel te vellen of ze aan critiek te onderwerpen, ten uitvoer zullen brengen.

Een overeenkomstige mededeeling kwam te voren reeds voor in een door den legercommandant uitgevaardigd rondschrijven.

Uit het vorenstaande blijkt afdoende, dat noch de Regeering, noch het legerbestuur eene uiting als vorenbedoeld — gesteld, dat zij zou zijn gedaan — zou kunnen onderschrijven.

Dat drieërlei bezuinigingsmaatregelen, nl. vermindering van vivresindemniteit (waarmede waarschijnlijk wordt bedoeld het z.g. voedinggeld), invoering van belasting en gedwongen menage tegelijkertijd zouden zijn getroffen is niet geheel juist.

De vermindering van het voedinggeld was geen bezuinigingsmaatregel, maar een uitvloeisel van verlaging van de prijzen voor levensmiddelen, daar de voedinggelden aan de hand van deze prijzen telken jare berekend worden.

De invoering van belasting was een maatregel die reeds geruimen tijd in voorbereiding was.

Werden deze maatregelen op 1 Januari 1924 ingevoerd, het gedwongen deelnemen aan menages door ongehuwden en gehuwden zonder kinderen was reeds eerder tot stand gekomen, nl. onderscheidenlijk in Juni 1923 en met ingang van 1 October d.a.v.

Dat als gevolg van de op 1 Januari 1924 ingetreden vermindering van voedinggelden en invoering van belasting voor soldijgenietende militairen, gepaard gaande met de op dien datum voor alle landsdienaren ingetreden vermindering van den duurtetoeslag, hier en daar eenige ongerustheid is ontstaan is intusschen juist. Men was bevreesd, dat nog verdere verminderingen van de inkomsten der militairen zouden volgen. Daar deze vrees ongegrond was, werd bij rondschrijven van den legercommandant bekend gemaakt, dat het noch in de bedoeling van het legerbestuur, noch in die van de Regeering lag, in afwachting van de invoering van de voorstellen van de Militaire Salariscommissie, verdere veranderingen, althans verminderingen, te brengen in de inkomstenregelingen der militairen.

Dat van de verplichting voor deelnemers aan de menage om aan de compagniestafel te eten alleen de gehuwden zijn uitgezonderd en niet zij, die met huishoudsters leven, is geheel in overeenstemming met de tot nu toe gevolgde gedragslijn om de laatstbedoelden niet te doen deelen in de voorrechten en voordeelen, die aan gehuwden worden verleend. De maatregel zelf is niet alleen getroffen in het belang van de goede orde, maar ook om waarborg te hebben, dat militair-

ren naar behooren worden gevoed en het is daarom gewenscht om daarop niet dan bij strikte noodzaak uitzondering toe te laten.

Naar aanleiding van de vraag of de Manadoneesche infanterist Jozeph te Padang verdacht wordt van samenwerking met de communisten en of dergelijke goede verstandhouding tusschen soldaten en communisten ook op andere plaatsen is gebleken, zij medegedeeld, dat het terzake te Padang ingestelde onderzoek nog niet is geëindigd in verband waarmede te dien opzichte ook geen inlichtingen kunnen worden verstrekt. Op andere plaatsen is van bedoelde samenwerking of verstandhouding nog niet gebleken.

De indisciplinaire handelingen, welke hier en daar incidenteel tot uiting kwamen, zijn geen bewijs dat er in het leger geen goede geest zou heerschen en de meening van enkele leden, die meenden te weten, dat althans het leger minder aantrekkingskracht heeft wordt door de feiten gelogenstraft. Nadat nl. in het vorig jaar de werving van Inlandsche recruten onbeperkt was opengesteld, om een geleidelijk ontstaan belangrijk tekort aan Inlandsche militairen aan te vullen, vloeide die werving zoo ruim, dat thans reeds weder tot eenige beperking daarvan is moeten worden overgegaan.

De afdoening van het door het Timor-verbond ingediend rekest, waarbij werd aangedrongen op afschaffing van het tusschen de verschillende rassen in het leger tot dusver gemaakte verschil, heeft nog niet kunnen plaats hebben, omdat deze aangelegenheid verband houdt met de aanhangig zijnde voorstellen van de Militaire Salariscommissie.

§ 3. Nieuwe legerformatie. Naar aanleiding van het protest van vrijwel alle leden van den Volksraad tegen het feit, dat slechts één exemplaar van het voorstel tot herziening der legersamenstelling werd ontvangen en dat dit exemplaar den Volksraad eerst bereikte op den avond voor het afdelingsonderzoek, moet de Regeering mededeelen, dat dit stuk zeer tot Haar leedwezen niet eerder gereed kon zijn.

De Regeering voegt hier dadelijk bij, dat het departement van Oorlog in deze geen schuld treft. De vertraging in den gang van zaken is het noodzakelijk gevolg geweest van de diepgaande bemoeienis van de bezuinigingscommissie met alle begrotingsafdeelingen.

De vraag of de Regeering aan de voorgestelde nieuwe legersamenstelling zoodanige kracht toeschrijft, dat daarmede het met mogelijkheid in onze verhoudingen te stellen doel bereikbaar is, wordt door Haar bevestigend beantwoord.

§ 4. Legersterkte, overcompleet enz. In onderstaand staatje is aangegeven, hoeveel kolonels, luitenant-kolonels en majoors op het oogenblik in de sterkte zijn:

Wapen of Dienst.	Kolonels.	Luitenant-Kolonels.	Majoors.	Toelichtingen.
Infanterie.....	10	28	28	(1) w. o. 1 majoor der artillerie.
Cavalerie.....	1	1	2	
Artillerie.....	2	5	9	
Genie.....	1	2	4	
Intendance.....	1	2	5	
Militaire Administratie...	1	3	2	
Militair Gen. Dienst.....	2	10	6	
Militair Diengen. Dienst..	1	—	1	
Topografische Dienst.....	1	1	2 ⁽¹⁾	

Het overcompleet en nonactief aan kapiteins en luitenants bij de verschillende wapens en diensten in Holland en Indië was op 1 Juni 1924 als volgt:

Wapen of Dienst.	Kapiteins (Ritmeesters)		Luitenants ⁽¹⁾		Toelichtingen.
	Over-compleet	Non-actief	Over-compleet	Non-actief	
Infanterie	29	65	8	4	⁽¹⁾ Medegere- kend de van het Nederlandsch leger gedetacheerde beroeps-officieren, die ongeacht hun rang in de sterkte van de luitenants rekenen. De reserve-officieren zijn boven de sterkte gevoerd.
Cavalerie	5	2	7	3	
Artillerie	—	10	8	—	
Genie	4	4	1	—	
Intendance	—	—	—	—	
Militaire Administr.	—	—	—	8	
Militair Artsen..	—	—	—	—	
Geneeskun- Apothe- dige Dienst kers...	—	—	—	—	
Militair Diergenees- kundige Dienst ...	—	—	—	—	
Topografische Dienst.	—	—	—	—	

In de Memorie van Antwoord (1ste gewone zitting 1923 Onderw. I — Afdeling IX — stuk 8) is onder § 4 aangegeven, welke maatregelen ten behoeve van de afvloeiing van het overcompleet aan officieren werden genomen en voorgesteld. Van den maatregel onder e (keuzebevoordering tot den rang van kolonel) is echter afgezien, terwijl de maatregel onder g (vrijwillige voortijdige pensionneering van hoofdofficieren met het volle pensioen over hun rang) is gewijzigd in „Toekenning van gedeeltelijk rangspensioen al of niet op verzoek aan hoofd- en opperofficieren”.

Aangezien de thans reeds werkende afvloeiingsmaatregelen geen voldoende resultaten opleveren, zijn bij het departement van Oorlog nieuwe voorstellen in bewerking.

Daarbij wordt tevens rekening gehouden met de inderdaad bestaande omstandigheid dat het aantal officieren met buitenlandsch verlof belangrijk kleiner is dan in normale omstandigheden, omdat vele officieren zich door de kans op een langdurige nonactiviteit laten weerhouden, om van hunne aanspraken op buitenlandsch verlof gebruik te maken. Dit geldt niet uitsluitend voor de infanterie, doch ook voor eenige andere wapens en diensten.

In zake het voortijdig terugzenden van de bij het Indische leger gedetacheerde beroeps-officieren van het Nederlandsche leger is sedert de beantwoording door de Regeering van de door den heer Kiès gestelde vragen, een beslissing genomen overeenkomstig het voorstel der Indische Regeering.

Bij het Nederlandsche leger zijn, behalve de leeraren en leerlingen aan de Hoogere Krijgsschool en de leeraren aan de K. M. A. en den Hoofdcursus, geen officieren van het Indische leger gedetacheerd.

Bij de aanwijzing der kandidaten voor den bij het Gou- vernements Besluit van 9 April 1924 No. 9 ten behoeve der reserve-officieren ingestelden, verkorten cursus ter oplei- ding tot commissaris van politie der 2de klasse werd niet uitsluitend gelet op de afgelegde examens en verkregen diploma's, doch ook op karakter en practische geschiktheid. Uitbreiding van het aantal beschikbaar gestelde plaatsen is, in verband met de behoefte aan politie-commis- sarissen, niet verantwoord.

In de nieuwe legersamenstelling is gerekend op een in- krimping van het aantal onderluitenanten. Door de voor onderluitenanten geldende afvloeiingsmaatregelen en door het normale verloop, zoomede door voorloopig geen nieuwe onderluitenanten aan te stellen, wordt geleidelijk op den nieuwen toestand aangestuurd.

Voor zoover h. t. l. gedetacheerde beroeps-onderofficieren van het Nederlandsche leger bij terugkomst in Nederland niet worden gepensionneerd, worden zij aldaar op wacht- geld gesteld.

Toekenning van proportioneel pensioen aan die militai- ren door de Indische Regeering is niet mogelijk, omdat zij vallen onder de bepalingen van de Nederlandsche pen- sioenwet.

De gedetacheerde militie-onderofficieren van het Neder- landsche leger zullen weliswaar bij terugkeer in Nederland geen aanspraak hebben op wachtgeld, doch hierin kan geen aanleiding worden gevonden hun eene uitkeering ineens toe te kennen. Zij worden in de gelegenheid gesteld hun detachering hier te lande ten volle te volbrengen. Zij zijn slechts in tijdelijken dienst; ook de reserveofficieren, die bij eindiging van hun detachering en andere tijdelijke landsdienaren, die wegens overcompleet worden ontslagen, ontvangen bij dat ontslag geen gratificatie.

Tegen overgang in civielen dienst bestaat — waar mo- gelijk — niet het minste bezwaar.

Met het oog op de belangen van de in Indië opgeleide aspirant-onderofficieren werd in November 1922 aan den Minister van Koloniën het verzoek gedaan om de van het kaderinstituut te Nijmegen afkomstige onderofficieren voortaan slechts in den titulair rang van sergeant 1ste klasse uit te zenden.

In verband echter met de toenmaals in Nederland reeds gesloten verbintenissen, kon de voorgestelde maatregel eerst toepassing vinden bij de aanneming van kandidaten voor den op 1 April 1923 aangevangen cursus te Nijmegen.

De thans nog in den effectieven rang van sergeant 1ste klasse uitkomende onderofficieren zijn afkomstig van vroe- gere opleidingen.

Er is voorts, in verband ook met de belangen van de hier te lande aanwezige sergeanten-titulair, aan den Minis- ter van Koloniën voorgesteld om de nog in Nederland aan-wezige aspirant-onderofficieren, die bestemd zijn om in den effectieven sergeantsrang te worden uitgezonden, door mid- del van afkoop, het leger te doen verlaten.

Het over- en incompleet aan kader bij de vier wapens bedroeg op 1 Januari 1924.

	over- compleet	in- compleet
a. bij de infanterie:		
onderofficieren van de aanvullingstroepen.	209	
onderofficieren van de inheemsche troepen.	243	
brigadiers van de aanvullingstroepen	3	
korporaals van de inheemsche troepen	157	
b. bij de cavalerie:		
onderofficieren van de aanvullingstroepen.	9	
onderofficieren van de inheemsche troepen.	2	
brigadiers van de aanvullingstroepen	36	
korporaals van de inheemsche troepen		29
c. bij de artillerie:		
onderofficieren van de aanvullingstroepen.	24	
onderofficieren van de inheemsche troepen.	66	
brigadiers van de aanvullingstroepen		25
korporaals van de inheemsche troepen	74	
d. bij de genie:		
onderofficieren van de aanvullingstroepen.		6
onderofficieren van de inheemsche troepen.	5	
brigadiers van de aanvullingstroepen		21
korporaals van de inheemsche troepen ...	22	

Het grootste tekort in de voorgeschreven sterkte der infanterie heeft in 1923 1800 man bedragen.

Dit tekort, zooals in de Memorie van Antwoord op de algemeene opmerkingen over de begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1924, 1e gewone zitting 1923, Onderwerp I — Afdeling IX: stuk 8, reeds is medegedeeld, was een gevolg van het streven om begrotingsoverschrijding, welke zou ontstaan door het overcomplete raken van personeel bij invoering van de bij Koninklijk besluit van 3 October 1922 vastgestelde legersamenstelling te voorkomen, gepaard aan de omstandigheid, dat de weringsresultaten op Java 20% beneden de verwachting waren gebleven.

De vraag of alles gedaan is om te zorgen, dat in het begin van 1925, bij doorvoering van de nieuwe legersamenstelling, de eenheden op volle vredessterkte zullen zijn, kan bevestigend worden beantwoord.

Zooals reeds werd bekend gesteld in de Memorie van Antwoord, betreffende de ontwerp-begroting voor 1924 (eerste gewone zitting 1923, Onderwerp I — Afd. IX: stuk 8 § 5) kan met het denkbeeld om als algemeenen regel soldaten na 12-jarigen militairen dienst zonder toekenning van pensioen het leger te doen verlaten op mōrele gronden niet worden ingestemd.

Naar aanleiding van de vraag, of er een leeftijdsgrens is vastgesteld voor overgang naar de legerreserve wordt opgemerkt, dat officieren en onderluitenanten, die voor een benoeming tot reserve-officier in aanmerking komen, lichamelijk geschikt zijn geoordeeld en — voor wat betreft de onderluitenanten — voldoen aan de in artikel 9 van de Reserveverordening (Staatsblad 1924 No. 137) gestelde eischen, bij ontslag uit het staande leger naar het reservepersoneel moeten overgaan, zoolang zij dienstplichtig zijn, dat is tot den 1sten October van het jaar, waarin zij het 45ste levensjaar volbrengen. Hebben zij dien leeftijd overschreden, dan kunnen zij op hun verzoek worden toegelaten tot een vrijwillige verbintenis als reserve-officier. Voor zoodanige verbintenis is geen leeftijdsgrens vastgesteld.

Naar aanleiding van de vraag of het niet mogelijk zou zijn de aanvullingstroepen in 1925 in aantal te verminderen, zij aangeteekend, dat bij de nieuw ontworpen legersamenstelling, wat het Europeesch element betreft, reeds sterk is verminderd.

§ 5. Herziening der reglementen. Het instellen van werkcommissies voor de herziening der tactische voorschriften verdient geen aanbeveling, aangezien de samenstelling daarvan zich niet voor commissorialen arbeid leent.

Voor die samenstelling van de technische voorschriften bestaat op het oogenblik nog geen behoefte aan dergelijke commissies. Indien die behoefte zich zal doen gevoelen, zal nader overwogen worden of daarvoor officieren op non-activiteit zullen kunnen worden aangewezen.

De vraag of, onder de huidige omstandigheden de kosten besteed aan de z.g. oefeningen in grootere verbanden wel gerechtvaardigd zijn te achten, wordt bevestigend beantwoord, vermits deze oefeningen niets van haar waarde verliezen door de omstandigheid dat in de bestaande detailorganisatie wijziging zal worden gebracht bij aanvaarding van de nieuw voorgestelde legersamenstelling, terwijl de meening, als zouden de reglementen en voorschriften geen

rekening houden met de nieuwste tactische denkbeelden, in hare algemeenheid als onjuist moet worden aangemerkt.

§ 6. Leger en gewapende politie. Voor de verdere vervanging van de gewapende politie zullen nog 45 legerbrigades naar de buitengewesten kunnen worden gezonden.

Na volledige doorvoering van die vervanging zal de weer-macht in de buitengewesten aan infanterie tellen rond 11000 man.

De jaarlijksche aanvulling der troepen in de buitengewesten kan normaal op rond 2500 man worden gesteld, waarbij er dan op gerekend is, dat ieder militair normaal gedurende 4 achtereenvolgende jaren dienst doet in de buitengewesten.

In aanmerking genomen, dat voor militairen, die gedurende een 4-tal jaren in de buitengewesten hebben dienst gedaan een verblijf van minstens 2 volle jaren op Java noodig is om ze, ook fysiek, weer ten volle geschikt te maken voor hun taak, en dat een zeker deel van de troepen op Java bestaat uit recruten en pas afgerichte manschappen, zou derhalve de Java-reserve minstens 7500 man moeten tellen. Inderdaad telt die reserve rond 9000 man, waardoor voldoende zekerheid bestaat dat in eventueel abnormaal hooge behoeften aan aanvulling zal kunnen worden voorzien en tevens zal kunnen worden voldaan aan mogelijke eischen tot aanzienlijke versterking der troepenmacht in eenig deel van de buitengewesten.

De mededeeling van enkele leden, dat de vervanging van gewapende politie door militairen ter Sumatra's Westkust ten gevolge zou hebben gehad, dat bij het opsporen van ontsnapte gevangenen en dwangarbeiders aanzienlijk minder successen zouden zijn te boeken geweest dan te voren, moet berusten op gegevens, welke der Regeering niet bekend zijn.

Ten aanzien van de samenstelling der legeronderdelen in de buitengewesten in verband met de hun daar toeval-lende taak, is ampel overleg gepleegd met de verantwoordelijke gewestelijke autoriteiten; het resultaat van dat overleg is tot uitdrukking gekomen in de legersamenstelling. Er bestaat dan ook voorshands geen enkele reden om gevolg te geven aan de zienswijze van enkele leden van den Volksraad om het voor de buitengewesten uitgetrokken aantal officieren uit te breiden en de formatie op te voeren, anders dan ter verdere vervanging van gewapende politie.

§ 7. Bezuiniging. De instelling bij het Departement van Oorlog van eene commissie, welke o.m. tot opdracht heeft na te gaan, of en zoo ja in hoeverre het hoofdkantoor van het Departement van Oorlog en de daartoe behoorende diensten een doelmatiger en meer sobere werkwijze kunnen volgen, houdt verband met een aan alle departementshoofden verstrekte opdracht, om voor hun departement en voor de daarvoor in aanmerking komende diensten en bedrijven een of meer ambtenaren aan te wijzen, die zullen nagaan in hoeverre het op het betrekkelijk centraal bureau mogelijk zou zijn tot doelmatiger werkwijze te geraken.

In de bij het Departement van Oorlog ingestelde commissie is elk der afdelingen (wapens of diensten) vertegenwoordigd door een officier of ambtenaar; deze pleegt overleg met zijn afdelingshoofd, zoodat bij de beraadslagingen der commissie ook de denkbeelden dier afdelingshoofden tot uiting komen.

Waar bij het Departement van Oorlog voornamelijk officieren werkzaam zijn, bestaat de commissie, behoudens een enkele uitzondering, ook uitsluitend uit officieren.

Den voorzitter is opgedragen, regelmatig aanraking te houden met den daartoe aangewezen inspecteur van den bezuinigingsdienst, die ook met de bij de andere departementen voor het aangegeven doel aangewezen speciale ambtenaren regelmatig contact houdt.

Voor aanwijzing van particulieren in de bedoelde commissie bestond in verband met het vorenstaande geen aanleiding.

De kwestie, welke rangen aan de inspecteurs der onderscheidene wapens en diensten behooren te worden toegekend, heeft een onderwerp van uitvoerig overleg uitgemaakt tusschen legerbestuur, Indische Regeering en Opperbestuur. Bij de beoordeeling van deze kwestie mag niet uit het oog worden verloren, dat, om de dienstneming voldoende aanlokkelijk te maken, in ieder wapen of dienstvak voldoende vooruitzichten behooren te worden geopend, in verband met duur en aard der opleiding en de in de hoogere rangen te stellen eischen van bekwaamheid.

Naar aanleiding van het geopperd denkbeeld om wel thans bij de verschillende wapens bestaande rangen te behouden, doch de daaraan verbonden traktementen te verminderen wordt medegedeeld, dat de herziening van de salarisregeling voor de militairen nog in behandeling is bij de militaire salariscommissie.

De aandrang van enkele leden tot verder gaande bezuiniging ten aanzien van de improductief geachte uitgaven voor het leger geeft der Regeering in zijne algemeenheid geen voldoende aanwijzing omtrent de bedoeling dier leden.

§ 8. Beoordeeling van officieren en onderofficieren. Eene toezegging, om in het beoordeelingsvoorschrift voor officieren als wijziging aan te brengen, dat vroegere beoordeelingen geheim zullen zijn voor een nieuw-optredenden eersten beoordeelaar, is nimmer gedaan.

Blijkens het vermeldde in de Handelingen 1ste gewone zitting 1923 (blz. 852 r. k. en blz. 853 l. k.) gaf de Legercommandant als Regeeringsgemachtigde destijds te kennen, er geen bezwaar tegen te hebben, om een geheel nieuw beoordeelingssysteem te overwegen, hetgeen echter niet zou kunnen geschieden, voordat de in April 1923 in het beoordeelingsvoorschrift aangebrachte wijzigingen eenigen tijd zouden hebben doorgewerkt. Aan de gezaghebbenden, die de werking van dat voorschrift het best kunnen beoordeelen zou worden opgedragen, ongeveer medio 1924 advies uit te brengen over een nieuw stelsel, dat bij het D. v. O. reeds aanhangig was gemaakt, waarbij dan tevens zou worden overwogen, of het gewenscht is, om weer terug te keeren tot het door de heeren Kerkkamp en Kiès aanbevolen stelsel, volgens hetwelk een nieuw optredend chef geen inzage krijgt van vorige beoordeelingen.

De bedoelde adviezen zijn kort geleden uitgebracht en zijn sedert bij het departement van Oorlog in studie genomen.

Zooals hiervoren reeds werd bekend gesteld, is van tijdelijke invoering van het stelsel van promotie bij keuze voor den kolonelsrang afgezien. Tegen dit stelsel rees o.m. het bezwaar, dat het doel van den maatregel, n.l. bevordering van de afvloeiing van hoofdofficieren, in strijd moet worden geacht met de grondgedachte van het stelsel van bevordering bij keuze, dat dienen moet om uit de voor den hooger rang geschikte officieren, in het belang van den dienst, bij de bezetting van de openvallende plaatsen

in den hooger rang, de meest geschikten te doen voorgaan.

Verder werd het gevaar niet denkbeeldig geacht, dat een zelfs tijdelijk loslaten van evenbedoeld beginsel, twijfel en achterdocht zou doen rijzen omtrent de juiste toepassing van het keuzestelsel, ook in die gevallen, waarin het overeenkomstig de bepalingen der bestaande regeling, regelmatig en niet tot vermindering van het overcompleet, zou worden toegepast.

Naast deze bedenkingen van principieelen aard bestaan tegen het stelsel ook nog practische bezwaren, in hoofdzaak hierop neerkomende, dat de resultaten van den maatregel zeer waarschijnlijk zouden tegenvallen.

Zooals mede hiervoren reeds is aangestipt, wordt ten aanzien van onvrijwillige pensionneering thans een strenger standpunt ingenomen dan voorheen, terwijl bij toekenning van de geschiktheid voor de hoofdofficiersrang een strenge selectie wordt toegepast.

Dat dit voor wat betreft de luitenant-kolonels in de practijk zou neerkomen op het doen van een keus, kan niet worden toegegeven. Een overste aan wien de geschiktheid voor kolonel wordt en blijft toegekend, wordt ook tot dien rang bevorderd, terwijl bij toepassing van het keuzestelsel alleen de meest geschikten voor bevordering in aanmerking komen en de anderen dus afvallen.

Verder wordt nogmaals ten stelligste ontkend, dat aan de huidige wijze van beoordeeling voor den hooger rang een zoogenaamd afmaaksysteem zou zijn verbonden.

Naar aanleiding van het entrefilet in de Nieuwe Soerabajasche Courant van 30 Januari 1924 No. 26 zij in dit verband nog medegedeeld, dat ook aan de wijze, waarop de beoordeeling van de officieren in de IIde Divisie plaats heeft, een „afmaaksysteem” geheel vreemd is.

De Regeering vindt geen aanleiding om aan de enkele Inlandsche officieren, die door verschillende omstandigheden niet in staat geweest zijn het ter verkrijging van gelijkstelling met Europeesche officieren vereischte aanvullings-examen te doen, bedoelde gelijkstelling zonder examen te verlenen.

Zij werden gedurende zes achtereenvolgende jaren in de gelegenheid gesteld bedoeld examen af te leggen. Deze termijn werd zeer ruim gesteld om hun daardoor de gelegenheid te bieden meermalen examen te doen.

Bovendien werden de betrokkenen bij het zich voorbereiden voor het examen zooveel mogelijk tegemoetgekomen.

Met de uitgesproken meening dat de onderofficiersrang van zeer veel beteekenis is voor het leger, dat eene goede betaling van de onderofficieren noodig is en dat streng de hand moet worden gehouden aan te stellen eischen wordt door de Regeering ingestemd.

De eischen, welke voor het aangaan van eene herverbin-
tenis in den onderofficiersrang zijn gesteld en die zijn opgenomen in de Algemeene Order voor het Indisch leger 1900 No. 31, zijn dan ook zeer streng.

§ 9. Salarissen en pensioenen. Naar aanleiding van de vraag of door de (militaire) salariscommissie de mogelijkheid is overwogen om de pensioenen der vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen (al dan niet onder zekere voorwaarden bijv. betreffende den leeftijd, referte amendement Aay—Kiès, 1ste gewone zitting 1923, Ond. I — Afd. III — stuk 9) gelijk te stellen aan de nieuw ontworpen pensioenen wordt medegedeeld, dat de

Militaire Salariscommissie in dien zin geen voorstellen zal doen en dat dit ook buiten hare opdracht valt.

De vraag of het niet mogelijk zou zijn, om een eind te maken aan de omslachtige administratie, die het gevolg is van het heffen van belasting van militairen moet ontkennend worden beantwoord.

De groote verscheidenheid der aankomende soldijen, vaak ook nog gepaard gaande met bijzondere inkomsten, maken het onmogelijk om bij ordonnantie gewestgewijze vast te stellen met welk belastingbedrag de soldij dient te worden verminderd.

Of ook in andere landen belasting moet worden betaald van niet bij de maand uitgekeerd wordende soldij is der Regeering niet bekend; in Nederland is de soldijgenietende militair belastingplichtig, zoodra hij een belastbaar inkomen geniet, doch aangezien deze grens tamelijk hoog ligt, is praktisch gesproken iedere soldaat en korporaal vrijgesteld van belastingbetaling.

De noodzaak tot bezuiniging op de uitgaven heeft er reeds toe geleid om bij de voorgaande begrootingswetten verschillende toelagen in te trekken en wel in de eerste plaats die, welke werden toegekend voor werkzaamheden, die binnen de diensturen vielen. De thans nog bestaande toelagen worden door de Militaire Salariscommissie in beschouwing genomen.

Naar de juistheid van een bericht in de Preangerbode van 21 Maart jl., dat voor een fourier en zijn gezin te Tjimahi eene collecte moest worden gehouden onder zijn collega's is geen onderzoek ingesteld.

Wel is destijds een onderzoek ingesteld naar de juistheid van het in dat bericht o.m. ook vermelde feit, dat bedoelde fourier in het hospitaal te Tjimahi zou zijn opgenomen wegens ondervoeding. Daarbij is echter gebleken, dat de oorzaak van het lijden, waarvoor die onderofficier in het hospitaal werd opgenomen, in geen enkel opzicht in verband staat met ondervoeding.

Naar aanleiding van de door middel van een vergelijkend overzicht toegelichte opmerking, dat de pensioenen voor de Indische militairen beduidend achterstaan bij die van hun ranggenooten van de Nederlandsche landmacht en van de Koninklijke Marine zij er aan herinnerd, dat aan de Militaire Salariscommissie o.m. ook de opdracht is verstrekt om der Regeering van advies te dienen nopens eene herziening van de thans voor het militair personeel van de landmacht geldende pensioenregelingen.

Ongetwijfeld zal deze commissie aandacht wijden aan de in Nederland voor de landmacht en voor de Koninklijke Marine geldende pensioensbedragen, voor zoover deze laatste althans behouden blijven.

§ 10. Militaire vereenigingen. Naar aanleiding van het aandringen op eene duidelijke verklaring van hetgeen door de Regeering onder politiek wordt verstaan in verband met de uitgevaardigde circulaire betreffende de politiek in het leger, wordt opgemerkt dat, zooals bij de mondelinge behandeling van de 1ste algemeene aanvullingsbegroting voor het dienstjaar 1924 op 4 December 1923 reeds door den Regeeringsgemachtigde voor Oorlog werd medegedeeld, het nimmer in de bedoeling heeft gelegen en ook uiteraard niet op den weg ligt van het legerbestuur om eene abstracte definitie te geven van het woord „politiek”, aangezien het hier gaat om het aangeven van eene praktische gedragslijn (Handelingen 2de gewone zitting 1923, blz. 693, rechter kolom, laatste lid

en blz. 694, linker kolom, bovenaan). De Regeering is het overigens eens met de leden, die betwijfelen of eene afdoende definitie wel zou kunnen worden gegeven.

Hoewel zulks in andere legers wel het geval is, is politiek aan personen behoorende tot het Nederlandsch-Indische leger niet verboden, omdat de noodzakelijkheid daartoe nog niet is gebleken. In aansluiting hiermede wordt echter opgemerkt, dat, wanneer individueele bemoeiing met de politiek aanleiding zou geven tot ondermijning van de voor het leger noodzakelijke krijgstucht of tot handelingen in strijd met of niet in het belang van de instandhouding eener goede krijgstucht, daartegen eveneens maatregelen zullen dienen te worden getroffen.

In antwoord op de vraag, welke autoriteit in de praktijk heeft te beslissen wat onder „politiek” moet worden verstaan, wordt medegedeeld, dat zulks in eerste instantie moet geschieden door de plaatselijk (militaire) commandanten, doch dat de praktijk reeds heeft uitgewezen dat in belangrijke kwesties deze gezaghebbenden zich alvorens ter zake eene beslissing te nemen of maatregelen te treffen, — indien noodig — om inlichtingen wenden tot het legerbestuur, hetwelk — zoo noodig — op zijn beurt eerst het welnemen van de Regeering vraagt.

Uit het vorenstaande zal zijn gebleken, dat eene nauwkeurige omschrijving van hetgeen voor militairen op het gebied van het vereenigingsleven al dan niet geoorloofd is uiterst moeilijk zal zijn te geven. Hierbij moge echter worden aangeteekend, dat de door het legerbestuur omtrent het militair vereenigingsleven, zoowel t.a.v. militaire vereenigingen als van de militairen individueel, vast te stellen gedragslijn een onderwerp van studie uitmaakt, welke, omdat de behandeling van dit onderwerp een taak is, die niet alleen eene specifiek militaire, maar ook eene staatsrechtelijke en eene politieke zijde heeft, zal worden opgedragen aan eene commissie, waarin ook vertegenwoordigers van de departementen van Marine en van Justitie en van het hoofdparket, benevens de Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad zullen zitting nemen.

Naar aanleiding van de opmerking dat het optreden van de Regeering tegenover de vereeniging Ons Aller Belang niet algemeene instemming kon verwerven en met name enkele leden het zouden betreuren indien het bericht juist was, dat het hoofdbestuur van O. A. B. de „printah aloes” gekregen heeft om de Indische Courant niet geldelijk te steunen, wordt medegedeeld, dat Zij een d.g. „printah aloes” niet heeft gegeven, evenmin als het legerbestuur.

Hoewel de Regeering niet kan medegaan met de meening van de hierbedoelde leden, dat het legerbestuur niet in het interne vereenigingsleven behoort te treden, omdat dit, zoo algemeen gesteld, uiteraard niet zou zijn vol te houden, kan Zij echter wel de verzekering geven, dat het legerbestuur de rechten van militaire vereenigingen zal eerbiedigen, zoo lang deze niet in strijd komen met de instandhouding eener goede krijgstucht en dus met het wezen der krijgsmacht.

In aansluiting met het vorenstaande wordt, naar aanleiding van de opmerking over de aan de hoofdbestuurleden van O. A. B. opgelegde straf wegens het overnemen in het orgaan dier vereeniging van een artikel uit de Indische Courant W. J. E. en het daarbij plaatsen van een bijschrift, medegedeeld dat niet zoozeer het hier bedoelde artikel als wel een redactioneel artikel met den titel „Volharding” de aanleiding is geweest tot het bestraffen van die hoofdbestuurleden, hetgeen echter niet door of op last van, of met

voorkennis van het legerbestuur heeft plaats gevonden, doch door de betrokken plaatselijk (militaire) commandanten.

Wat betreft de opgelegde straffen wegens het niet aanbrenge van een afdeelingsspenningmeester, die zich schuldig maakte aan kasverduistering, wordt aangeteekend, dat inderdaad eenige leden van het bestuur der afdeeling Weltevreden van de Europeesche onderofficiersvereniging Ons Aller Belang gestraft werden, omdat zij in strijd hebben gehandeld met het bepaalde in artikel 5 van de Rechtspleging voor de Landmacht en met het daarmee corresponderend artikel 38 van het Reglement van Krijgstucht, door, wetende, dat een ondergeschikte verdacht werd een ernstig misdrijf te hebben gepleegd, daarvan geen kennis te geven aan den betrokken militairen gezaghebbende.

Ook de Regeering heeft met genoegen yaargenomen, dat het bestuur der vereeniging O. A. B. heeft getoond eene gematigde richting te willen inslaan en hieraan kan worden toegevoegd, dat ook het legerbestuur dit gematigd optreden ten zeerste waardeert.

De hoofdbesturen der militaire vereenigingen kunnen zich voor het ontvangen van inlichtingen en het vragen om raad te allen tijde in eerste instantie vervoegen tot den betrokken plaatselijk (militair) commandant. De plaatselijk militaire commandant te Tjimahi heeft trouwens ten overvloede aan enkele leden van het hoofdbestuur van O. A. B. te kennen gegeven, dat hij steeds tot het geven van raad en van inlichtingen bereid is.

Betreffende het officieel aanwijzen voor dat doel van een of meer bevoegde officieren, deelt de Regeering het oordeel van de leden, die betwijfelen of het aanwijzen van een of meer van dergelijke adviseurs wel tot een bevredigend resultaat zou leiden.

Naar aanleiding van de opmerkingen over de krasse bepalingen, voorkomende in het onlangs verschenen nieuwe reglement op de krijgstucht, wordt opgemerkt dat dit in Ind. St. 1924 No. 179 opgenomen reglement naar zijn aard slechts eene toelichting is op de wet op de krijgstucht (Ind. St. 1922 No. 736).

Hoewel daardoor eene vergelijking van de bepalingen van dit nieuwe reglement met die van het bestaande, voor Indië nog geldende reglement van krijgstucht in het algemeen niet wel mogelijk is, zij aangeteekend dat artikel 1 van het nieuwe reglement zeker niet krasser is dan artikel 1 van het oude.

Dat artikel 14 van het nieuwe reglement voor de uitoefening van het petitie recht den hiërarchieken weg zou voorschrijven, is minder juist. In dat artikel wordt de weg alleen aanbevolen.

Wat betreft artikel 17 wordt verwezen naar hetgeen hieromtrent door de Ministers van Justitie en van Oorlog is opgemerkt bij de behandeling van het nieuwe reglement betreffende de krijgstucht in de 2de Kamer der Staten-Generaal (Handelingen II zie de vellen 336, 337, 342 en 343).

Aangeteekend wordt nog dat het hierbedoelde nieuwe reglement betreffende de krijgstucht nog niet voor het Indisch leger is ingevoerd.

De door kolonel Gerth van Wijk aan de aanwezige militairen gegeven last om zich bij gelegenheid van een te Meester-Cornelis gehouden feest van het feestterrein te verwijderen is gegrond op artikel 2 van de Instructie voor de plaatselijk commandanten, opgenomen in de Algemeene Order voor het Indisch Leger 1922 No. 37 (bijlage O).

§ 11. **Huwelijken.** Zooals in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag over de ontwerp-begroeting voor 1923 (eerste gewone zitting 1922, Onderwerp I — Afdeeling IX: stuk 8, § 3) reeds werd medegedeeld, acht de Regeering groote bezwaren aanwezig tegen een huwelijksverbod aan militairen beneden den rang van officier en zou Zij niet dan in uitersten nood daartoe willen overgaan.

Ingevolge de ter zake bestaande voorschriften wordt de toestemming tot huwen aan Europeesche onderofficieren en minderen door den daartoe bevoegden gezaghebbende niet verleend, dan nadat deze zich heeft overtuigd, dat de aanstaande echtgenoot eene zedig en onbesproken gedrag heeft.

Van het vermelde dagbladbericht, als zoude in Nederland een advocaat in zijn pleidooi voorwaardelijke veroordeeling hebben aangevraagd voor de wegens diefstal van een rijwielt terechtstaande echtgenoot van een korporaal van het Indisch leger, ten einde deze vrouw in de gelegenheid te stellen haren echtgenoot, die spoedig naar Indië zou vertrekken, te volgen, is der Regeering niets bekend.

Omtrent de resultaten welke de maatregelen tegen het concubinaat in de kazerne hebben afgeworpen, kunnen geen concrete cijfers worden gegeven, aangezien niet wordt beschikt over statistische gegevens daaromtrent.

Wel kan echter worden medegedeeld, dat die maatregelen o.m. tengevolge hebben gehad, dat het aantal gehuwde militairen in de laatste tien jaren, zoowel onder Europeanen als onder niet-Europeanen, belangrijk is toegenomen.

§ 12. **Kleeding.** Seder 1 Januari 1922 is gebroken met het sinds tal van jaren gevolgde stelsel van verstrekking van kleeding in natura en is overgegaan tot een nieuw stelsel, waarbij een eerste uitrusting wordt verstrekt, terwijl de noodige aanvullingen en vernieuwingen worden bewerkstelligd uit een voor elke categorie berekend, aan den man uitgekeerd kleedinggeld.

Vermits bij de toepassing van dit stelsel al dadelijk allerlei bezwaren naar voren traden, is inderdaad bij het Departement van Oorlog overgegaan tot de bewerking van een nieuw tarief, waarbij weder tot de verstrekking van vernieuwingen in natura zal worden teruggekeerd.

Bij alle wijzigingen in de modellen van kleeding, zoomede omtrent de te verstrekken hoeveelheden wordt steeds vooraf de meening gevraagd van alle divisie- en gewestelijk militaire commandanten, die op hunne beurt hunne onderhebbende gezagvoerders raadplegen, terwijl ook de inspecteurs der wapens worden gehoord, zoodat met de stemmen uit de praktijk ten volle rekening wordt gehouden.

Mede wordt aan de stroomingen in het leger op dit gebied voor zoover 's Lands belang dit toelaat, volle aandacht geschonken.

Dat de troep de model-schoenen zou verfoeien is, naar het oordeel der Regeering, niet van sterke overdrijving vrij te pleiten evenals de uitspraak dat het model zoo slecht zou passen, welke uitspraak in hooge mate verband houdt met de verleiding, waarin de man bij het tegenwoordige stelsel verkeert om minderwaardig schoeisel te koopen en het overschot van het van 's Landswege o.m. voor 2½ paar, c.q. 2 paar schoenen uitgekeerd bedrag, berekend naar den prijs van f 11.88 per paar, voor andere doeleinden te besteden.

Militair schoeisel, dat in de meest ongunstige terreinen

moet worden gedragen, heeft aan hooge eischen van soliditeit te beantwoorden; licht gewicht gaat daarmee bezwaarlijk samen.

De prijs dezer schoenen zou met ingang van 1 Januari 1924 voor eenige vermindering vatbaar zijn geweest, doch hiervan is afgezien, omdat dan ook het kleedinggeld met ingang van dien datum met f 0.60 per maand had moeten worden verminderd, wat niet gewenscht voorkwam, te minder, omdat eene algeheele wijziging in de verstrekking der vernieuwingen op het programma staat.

Sedert eenigen tijd is de aanmaak van schoenen (bij 's Lands gevangenis te Djokjakarta) stop gezet in afwachting van de aankomst van uit Nederland toegezegd zeildoek, waarvan de uitzending door de werkstaking in Twente werd vertraagd en tevens in afwachting van den uitslag van de proef met de twee nieuwe modellen van schoeisel bedoeld in de vraag ad onderafdeeling 950.

De voorraad schoeisel in de magazijnen, ofschoon op zich zelf niet groot, laat door het verminderd verbruik dit uitsstel toe.

Dat blauw serge kleeding in de warme klimaten zeer ongaarne wordt gedragen en er zelfs militairen zijn, die op Zondag tot 4 uur n.m. thuis blijven om die kleeding niet te behoeven te dragen, zal vermoedelijk tot een enkel op zich zelf staand geval behooren te worden teruggebracht. Van een algemeene klacht is nimmer gebleken.

Serge stoffen zijn voor het tijdvak 1 October 1925 t/m 30 September 1926 niet aangevraagd, omdat de aanwezige voorraad door het verminderd verbruik nog ruim voldoende was.

Met de meening dat de tegenwoordige kleeding van den soldaat, alles bij elkaar genomen, kostbaar zou zijn, kan niet worden ingestemd.

Het ligt in de bedoeling het uniform-vraagstuk nader onder de oogen te zien, zoodra betere tijden zullen zijn aangebroken.

§ 13. Begrooting. Zooals ook blijkt de vraag in het Afdelingsverslag niet wordt verwacht, is het niet wel mogelijk precies aan te geven, welke onderafdeelingen en in welke mate die onderafdeelingen in de IXe begrotingsafdeeling zijn aan te merken als kosten van wat men de „defensie te land” zou kunnen noemen.

Als zuivere uitgaven in het belang van de „defensie te land” zijn aan te merken:

- a. de volle uitgaven van:
 - de luchtvaartafdeeling;
 - den postduivendienst;
 - de mitrailleur-compagnieën;
 - de compagnie ordonnans-wielrijders;
 - het peloton ordonnansen;
 - het dienstplicht- en reservepersoneel;
- b. een groot gedeelte van de uitgaven voor:
 - de artillerie-troepen;
 - het korps genietroepen;
- c. een gedeelte van de uitgaven voor:
 - den generalen staf;
 - de intendance;
 - het hoofdbureau van de artillerie;
 - de artillerie-inrichtingen en -magazijnen;
 - den trein;
 - de automobielcompagnie;
- d. een klein gedeelte van de uitgaven voor:
 - het schrijverspersoneel;

den militair geneeskundigen dienst;
en ten slotte:

e. een evenredig deel in de uitgaven voor werving, voeding, materiele voorzieningen, vervoer en oefeningen.

Een zeer globale berekening heeft uitgewezen, dat deze uitgaven zijn te stellen op rond 12 millioen gulden.

Bij de op blz. 1 der toelichtingen gegeven splitsing der uitgaven en ontvangsten in burgerlijke, militaire en buitengewone wordt uitgegaan van het standpunt, dat het leger in zijne bij Staatsblad 1922 No. 756 vastgestelde samenstelling als een militair geheel is te beschouwen, zoodat de hierop betrekking hebbende uitgaven en ontvangsten als militaire uitgaven en ontvangsten zijn geboekt.

In dit verband zijn de uitgaven van het Legioen van Mangkoe Negoro en de korpsen barisan op Madoera (welke korpsen niet in genoemd staatsblad voorkomen) alsmede de ontvangsten van den topografischen dienst ten behoeve van de voor andere departementen verrichte werkzaamheden beschouwd als burgerlijke uitgaven en ontvangsten.

Het op blz. 1 aangegeven bedrag der burgerlijke ontvangsten wijkt af van de som der als burgerlijke ontvangsten beschouwde middelen op blz. 89 aangezien slechts een gedeelte van deze som onder de burgerlijke ontvangsten is te rangschikken (zie o.a. de op blz. 18 gegeven toelichtingen bij de middelen 904 en 906).

De vraag of het niet mogelijk is om deze begrotingsafdeeling te verdeelen op gelijke wijze als thans de Xe begrotingsafdeeling is ingedeeld, moet bevestigend worden beantwoord, al zal het meestal bezwaarlijk zijn de scheidingslijn met juistheid te trekken.

Bij het samenstellen van de IXe begrotingsafdeeling wordt thans de legersamenstelling, vastgesteld bij Staatsblad 1922 No. 756, zonder meer als punt van uitgang genomen.

Het komt der Regeering voorshands niet gewenscht voor van deze werkwijze af te wijken, te minder, omdat eene nieuwe inrichting der begrooting bij het Departement van Financiën in bewerking is.

Bij de gemaakte vergelijking van de zuivere gewone uitgaven der IXe afdeeling die aan het staatje op blz. 1 zijn ontleend (f 59 346 988) en het cijfer, voorkomende in tabel IX op blz. 30 van stuk F (f 83 626 488) met de bedragen, vermeld in de onderafdeelingen 311 i tot en met n, 312b, 315a en b, 316a der uitgaven in Nederland, vermeerderd met die der onderafdeelingen 325 e tot en met g, 326b en 327a der uitgaven in Indië, waarbij een verschil van f 281 750 werd geconstateerd, is blijkbaar geen rekening gehouden met het in het eerst aangehaalde staatje voorkomend bedrag voor buitengewone uitgaven ad f 281 750, welk bedrag in mindering moet worden gebracht van de f 59 346 988.

Naar aanleiding van de klacht dat vaak deze begrooting niet duidelijk is toegelicht en te vaak groote bedragen zonder eenige specificatie werden uitgetrokken, terwijl daar tegenover posten van f 10, f 20 en f 40 apart zijn opgebracht, zij het volgende medegedeeld.

Bij de samenstelling der begrooting wordt steeds naar overzichtelijkheid gestreefd; echter is het niet mogelijk om eene volledige berekening van iederen post toe te voegen.

In ieder geval worden de verschillen met de begrooting van het voorgaande jaar steeds volledig toegelicht.

Dat enkele posten ad *f* 10, *f* 20 en *f* 40 — waarmede waarschijnlijk de onderafdeelingen 908, 910 en 912 zijn bedoeld — in de begroting voorkomen, is geschied ter wille van de gelijkvormigheid in de samenstelling. (Zie overigens hierna bij die onderafdeelingen).

§ 14. *Verschillende opmerkingen.* Naar aanleiding van de opmerking, dat sommige leden gaarne zouden vernemen op welke overwegingen het Gouv. Besluit van 8 Mei 1924 No. 32 steunt, wordt medegedeeld, dat bedoeld besluit een uitvloeisel is van het Kon. besluit van 18 Juni 1923 (Ind. Stbl. No. 456), waarbij o.a. art. 2 van het verlofsreglement, vastgesteld bij Kon. besluit van 4 April 1919 No. 12 (Inl. Stbl. No. 373) in dien zin werd gewijzigd, dat als diensttijd, in aanmerking komende voor aanspraak op verlof, na opzending naar de Koloniale Reserve in Nederland, zal worden gerekend de diensttijd in de overzeesche gewesten doorgebracht, dus ook in Suriname en Curaçao en aan bedoeld reglement een nieuw art. 8 werd toegevoegd, luidende dat de Minister van Koloniën militairen van het Ned. Indische leger, die bij terugkeer van eene detachering bij de troepen in Suriname of Curaçao in afwachting van uitzending naar Ned.-Indië in Nederland verblijven, op hun verzoek en met inachtneming van de bepalingen van dat reglement in het genot van verlof kan doen stellen.

Wat betreft de door deze leden gemaakte bedenking tegen eene dergelijke bepaling indien tegenover de indirecte verzwareing van de uitgaven der Indische schatkist geen restitutiepost staat ten laste van Suriname of Curaçao, wordt opgemerkt, dat ingevolge het bepaalde in artikel 2 ten 2de van het „Reglement op het verleen van verlof, na opzending naar Nederland, aan militairen beneden den rang van onderluitenant, behoorende tot of gedetacheerd bij de troepen in Suriname of Curaçao”, vastgesteld bij Kon. besluit van 18 Juni 1923 (Ned. Staatsblad No. 273), de van het Ned.-Indische leger bij de troepen in één van die koloniën gedetacheerde militairen eveneens in aanmerking komen voor opzending naar Nederland, teneinde aldaar in het genot van verlof te worden gesteld, hetgeen dan uiteraard ten laste van de schatkist van een van die koloniën zou dienen te komen.

Of zulks inderdaad het geval is, is echter der Regeering niet bekend; hieromtrent zullen inlichtingen worden gevraagd.

De vraag of de door officieren en minderen van het Nederlands-Indische leger als gedetacheerde in Suriname of Curaçao doorgebrachte diensttijd wordt berekend voor posten ten laste van de Indische schatkist, wordt bevestigend beantwoord.

De regeering acht het, na de in vroeger jaren terzake opgedane ervaring, nutteloos thans wederom na te gaan in hoeverre het mogelijk is meer profijt te trekken van de militairen op de van verschillende zijden aangegeven wijzen.

Zij wordt daartoe mede geleid door de overweging dat eene tewerkstelling van militairen bij andere landsdiensten, om profijt op te leveren, van min of meer blijvend aard zou moeten zijn, hetgeen echter niet zou zijn overeen te brengen met het behouden van de noodige gevechtsvaardigheid. Met inachtneming van de voorwaarde, dat van den militair geen bepaalde koeliediensten mogen worden gevorderd, wordt overigens van militaire werkkrach-

ten zooveel mogelijk partij getrokken, o.a. voor het onderhouden van militaire kampementen.

Naar aanleiding van de opmerking, dat enkele leden op deze begrotingsafdeeling hadden gemist een post met toelichting, corresponderend met de op de marine-begroting voorkomende onderafdeeling 1011 *n*, wordt medegedeeld, dat aan het Opperbestuur is voorgesteld om, alvorens tot de invoering van het instituut van veldpredikers en aalmoezeniers te besluiten, voor een tweetal personen, die ook in Nederland als deskundig worden beschouwd b.v. den kolonel hoofdaalmoezenier voor leger en vloot Mgr. F. J. H. Evers en den kolonel-leger- en vlootpredikant in algemeen dienst Ds. H. Jansen, de gelegenheid te openen zich persoonlijk van de toestanden der militairen van land- en zeemacht in Indië op de hoogte te komen stellen.

Welke kosten de aanstelling van aalmoezeniers met zich zal brengen, kan, in verband met het vorenstaande, uiteraard nog niet worden geraamd.

In verband daarmede ligt het in het voornemen de eventuele uitgaven voor het jaar 1925 ten laste van den post voor „Onvoorzien uitgaven” te nemen.

In antwoord op de vraag van een lid of ook geen gelden kunnen worden beschikbaar gesteld voor de geestelijke verzorging der Mohammedanen in het leger wordt medegedeeld, dat tot nu toe niet is gebleken dat hieraan behoefte bestaat.

Ook de Regeering heeft de door den Legercommandant terzake van het vloeken uitgevaardigde circulaire met instemming begroet.

De vraag of terzake van de verstrekking van rijkspaarden aan officieren niet een eenvoudiger regeling zou kunnen worden getroffen door de paarden in bruikleen te geven, is reeds eenige jaren geleden bij het departement van Oorlog overwogen. Ofschoon toegegeven moet worden dat door bedoelde regeling de administratieve omslag zou worden beperkt, moet daarvan ook naar het oordeel der Regeering worden afgezien omdat een economisch gebruik van de paarden daardoor niet voldoende zou zijn gewaarborgd. Van de verzorging van een paard dat men in eigendom heeft, kan nu eenmaal meer worden verwacht dan van een paard dat men in bruikleen ontvangt.

De verstrekking van fourage in natura van gouvernementswege zou administratief meer werk veroorzaken en in vele gevallen moeilijkheden opleveren met name voor de bereden officieren, niet ingedeeld bij bereden korpsen en in garnizoenen, waar geen bereden korpsen aanwezig zijn.

In 1922 is de regeling betreffende het houden van dienstrijpaarden door de officieren der onbereden wapens en diensten, uit een oogpunt van bezuiniging aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen, waarbij het aantal recht hebbenden op dienstrijpaarden tot de uiterste grens is teruggebracht.

Eene verdere beperking zou ten nadeele komen van de gevechtsvaardigheid van het leger.

De sedert jaren bestaande regeling omtrent de opleiding van de uitrustingsmunitie ten behoeve van de bataljons bestaat hierin, dat deze munitie in garnizoenen, waarin een oorlogsmagazijn is, in dat magazijn, en op plaatsen, waar geen oorlogsmagazijn is, in een daartoe geschikte bergplaats wordt opgelegd.

Van deze regeling is nimmer afgeweken.

Bij het departement van Oorlog is omtrent klachten, ingebracht door den gezagvoerder van de „van Lansberge”, niets bekend, terwijl onder No. 79925 in de registers van

het Algemeen Stamboek bij het departement van Oorlog geen sergeant 2de klasse P. voorkomt. In verband hiermede kunnen de door een lid ter zake gevraagde inlichtingen niet worden verstrekt.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Militairen in buitengewonen dienst. De vraag of het nog gemotiveerd is de vorming van Nederlandsch-Indische officieren aan de hogere krijgsschool in Nederland te bestendigen, wordt bevestigend beantwoord. De toestand, waarin zich, naar de meening van enkele leden, de Nederlandsche krijgsmacht zoude bevinden, doet aan de beteekenis van de studie aan genoemde inrichting van onderwijs niets af.

Een antwoord op de vraag of een herziening van het onderwijs aan de Hoogere krijgsschool bezwaren zou opleveren, kan niet aanstonds worden gegeven aangezien elke herziening van het werkprogram de medewerking behoeft van de Ministers van Koloniën en van Oorlog.

Onderafdeeling 903. Opleiding tot officier. Naar aanleiding van de door enkele leden uitgesproken wenschelijkheid om de opleiding tot officier geheel in Indië te doen plaats hebben, wordt medegedeeld, dat de door andere leden daartegen gemaakte opmerkingen door de Regeering worden onderschreven.

Bovendien wordt het niet wenschelijk geoordeeld de jongelingen in Nederland van de opleiding tot Indisch officier uit te sluiten, terwijl de vereischte aanvulling van het officierskorps door bedoelden maatregel onvoldoende zou zijn gewaarborgd.

Onderdeel b der onderafdeeling 903 werd opgebracht overeenkomstig de van den Minister van Koloniën ontvangen opgave, welke als volgt werd toegelicht:

„Een raming van het aandeel in de kosten van de Hoogere Krijgsschool, de Koninklijke Militaire Academie, den Hoofdcursus en de Cadettenschool is volgens mijn ambtgenoot van Oorlog op het oogenblik vrijwel onmogelijk in verband met de voorgenomen reorganisatie van het Militair onderwijs, welke, naar verwacht wordt, met het cursusjaar 1924-1925 geheel of ten deele in werking zal kunnen treden. Daarom zijn de voor 1924 voor genoemde onderwijsinrichtingen uitgetrokken bedragen voorloopig onveranderd voor 1925 overgenomen”.

Onderafdeeling 904. Krijgsgeschiedkundig archief. De gewezen Directeur van het krijgsgeschiedkundig archief, een gepensionneerd luitenant-kolonel titulair der Cavalerie, is in het genot van wachtgeld gesteld, omdat hij ambtenaar in vasten dienst is en in verband daarmee bij ontslag uit zijne betrekking wegens opheffing daarvan, aanspraak op wachtgeld kon doen gelden. Toen hij voor die betrekking in vasten dienst werd benoemd, bestond nog niet de leeftijdsgrens, welke later voor opnemingslands vasten burgerlijken dienst is aangenomen.

Onderafdeeling 905. Uit- en terugzending van militairen. Inderdaad is aan een klein aantal aspirant-onderofficieren toegestaan het leger vrijwillig te verlaten.

Deze maatregel is, zooals hiervoren reeds is opgemerkt o. a. gewenscht in het belang van het in Indië aanwezig titulair kader, dat al eenige jaren op aanstelling tot onderofficier wacht.

Daar het echter is te verwachten, dat in het begin van 1925 het overcompleet in den sergeantsrang — zoo niet geheel dan toch grootendeels — zal zijn ingekrompen, is tevens verzoekt in Nederland geen aspiranten meer te ontslaan die bestemd zijn om als sergeant-titulair te worden uitgezonden, welke uitzending de bevorderingskansen van het in Indië aanwezige titulair-kader niet nadeelig beïnvloedt.

Om dezelfde reden zijn ook nog eenige nieuwelingen in opleiding genomen, die eerst over 2 jaar, dus wanneer er naar verwacht wordt, geen overcompleet meer zal zijn, als sergeant-titulair zullen worden uitgezonden.

Er zijn thans nog 96 aspiranten in Nederland, die bestemd zijn om als effectief sergeant te worden uitgezonden, doch voor wie — zooals hierboven reeds is opgemerkt — de mogelijkheid tot vrijwillige afvloeiing is opengesteld. Verder zullen in 1924 hoogstens 19 en in 1925 vermoedelijk 36 sergeanten-titulair worden uitgezonden.

In 1924 zijn tot dusver 188 man aanvullingstroepen uitgezonden, terwijl ten hoogste nog ongeveer eenzelfde aantal in dit jaar is te verwachten. Hoeveel man aanvullingstroepen in 1925 zullen worden uitgezonden kan nog niet worden medegedeeld.

De gegevens betreffende de kosten van de kaderopleiding (vermeld in het schrijven van den Gouvernements Secretaris van 17 April j.l. No. 949/III D) zijn — voor zover de kaderopleiding in Nederland betreft — afkomstig van het Departement van Koloniën en wat de kaderopleiding in Indië aangaat, van het departement van Oorlog.

Onderafdeeling 911. Steun aan gegageerde en gepensionneerde militairen. Het is der Regeering niet bekend naar welke beginselen de Minister van Koloniën de steunverleening aan gegageerde en gepensionneerde militairen in Nederland heeft geregeld.

Onderafdeeling 915. Materieel voor zover niet elders uitgetrokken. Onderdeel a Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het Wapen der Artillerie. Het voor magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het Wapen der Artillerie in noot (5) op blz. 23 uitgetrokken bedrag van f 295 500 is bestemd voor aanschaffingen ten behoeve van de oorlogsmagazijnen, de Pyrotechnische Werkplaats, de Commissie van Proefneming, de Geweer-makersschool en de geweer-makerswerkplaatsen, van gereedschappen, instrumenten, onderdeelen en materialen voor het in bruikbaren toestand houden van de bij den troep in gebruik zijnde wapening en overig artilleriematerieel en tot aanvulling der voorraden met de gedurende het laatste jaar verbruikte hoeveelheden.

Wat betreft de moderniseering van het leger kan het volgende worden medegedeeld.

In 1923 werd hiervoor — in overeenstemming met het opperbestuur — een som van f 4 502 500 opgebracht. Dit bedrag werd in verband met den stand van 's Lands financiën voor 1924 en volgende jaren — hoofdzakelijk door verlangzaming van het tempo van aanschaffing —

verminderd tot f 1 803 400 (1). Verdere vermindering van dit bedrag acht de Regeering zelfs in deze tijden niet verantwoord.

Voor het voor moderniseering uitgetrokken bedrag zijn reeds en zullen verder worden aangeschaft zware mitrailleurs, geweer-mitrailleurs, modern berggeschut en in de naaste toekomst ook moderne houwitser. Het ligt in het voornemen laatstgenoemde vuurmonden aan te schaffen, zoodra hiervoor gelden vrijkomen. Maar den f 1 803 400 zal echter voor moderniseering niet worden besteed.

De aanschaffing van moderne houwitser zal in totaal hoogstens rond f 5½ miljoen vorderen, welk bedrag over de begroting 1925 en volgende jaren zal worden verdeeld.

De Regeering kan overigens geen vrijheid vinden openbaar te maken, welke hoeveelheden van elke soort wapens zullen worden aangeschaft.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldiging enz. van het departement van Oorlog. Voorzover zulks in verband met den aard der betrekkingen en met het dienstverband der titularissen mogelijk is, werden en worden in plaats van het burgerlijk personeel en van de gepensioneerde officieren en onderofficieren, overcomplete actief dienende officieren en onderofficieren werkzaam gesteld.

Indien tot oprichting van een afzonderlijk kantoor voor geestelijke ontwikkeling en ontspanning wordt overgegaan, zal het van zeer veel belang zijn, dat kantoor, vooral in den beginne, te doen beheeren door een daartoe alleszins geschikt persoon, die zich aangetrokken gevoelt tot de hem op te dragen werkzaamheden en ze derhalve met opgewektheid en vooral met toewijding zal verrichten. De resultaten welke met dat kantoor kunnen worden bereikt, zullen nl. voor een zeer groot deel, zoo niet geheel, afhankelijk zijn van de persoonlijkheid van den leider.

Onderafdeeling 903. Topografische Dienst. De vraag of het juist is, dat het Legerbestuur in een nota heeft kunnen aantoonen dat de door de landsdrukkerij gevraagde prijzen voor drukwerk het drievoudige bedragen van de door den topografischen dienst berekende, wordt ontkennend beantwoord, hoewel toegegeven wordt dat de eerste — althans voorshands — hooger zijn dan de laatste.

Onderafdeeling 904. Verdere uitgaven topografischen dienst. Er bestaat geen topografische afdeling, in verband waarmede de vragen a t/m f geen antwoord vereischen.

Ter toelichting moge dienen, dat tot voor korten tijd ook reglementen, voorschriften enz. bij de Topografische inrichting werden gedrukt, echter door „losse” werkrachten, onder toezicht van personeel en met de persen van de lithografische afdeling.

Sinds 1 Mei j.l. wordt echter alles bij 's Landsdrukkerij gedrukt.

(1) Het bedrag, voorkomende in noot (5) op bladz. 23 is f 150.000 minder, omdat een deel van de artillerie munitie in Indië zal worden aangemaakt en het daarvoor doodig was dat bedrag van het Ie naar het IIe Hoofdstuk over te schrijven (ten behoeve van de Projectieffabriek).

Heliotropisten zijn eenvoudige Inlanders die bezwaarlijk met fondsen voor 5 à 6 maanden uitgestuurd zouden kunnen worden. De Hoofden van gewestelijk bestuur zijn met de aanwezigheid dezer personen bekend en verstreken voorschotten, waartegen nimmer bezwaren zijn ingebracht. Hun arbeid is bijna geheel afhankelijk van de weersgesteldheid, zoodat zij inderdaad menigmaal geruimen tijd geenerlei arbeid kunnen verrichten.

Onderafdeeling 905. Reproductiebedrijf. In antwoord op de vraag of het juist is dat een offsetmachine welhaast voor het beoogde doel kan worden benut, zij medegedeeld dat dit bericht geheel uit de lucht is gegrepen.

Onderafdeeling 906. Kosten reproductie afdeling. Hoewel bij het reproductiebedrijf nog geen commercieele boekhouding bestaat is met de invoering daarvan bij de inrichting van de voorliggende begroting rekening gehouden. In verband hiermede zijn evenals bij de onder leiding van den gouvernementsaccountantsdienst tot stand gekomen inrichting van de commercieele boekhouding bij den artillerie-constructie-winkel, de bezoldigingen van het personeel van het reproductiebedrijf gearangschikt onder productieve arbeidsloonen.

Een raming van de kosten van afschrijving en rente zal eerst mogelijk zijn zoodra de commercieele boekhouding is ingevoerd en eenigen tijd heeft doorgewerkt.

Onderafdeeling 907. Intendance. Met de opmerking van enkele leden dat niet voldoende tegen noodige overplaatsingen wordt gewaakt, kan niet worden ingestemd.

In verband met de 1 Januari 1924 tot standgekomen formatiewijziging was de overplaatsing noodig van den 1sten luitenant-magazijnmeester H. Dué, die 4 jaar te Padang is geplaatst geweest en die bij het openvallen van de betrekking van beheerder van het gewestelijk tevens garnizoens kleedingmagazijn te Soerabaja, de aangewezen man was om aldaar in te vallen, gelet op de omstandigheid, dat hij welhaast voor bevordering tot kapitein-magazijnmeester in aanmerking kwam.

Dat de open komende plaats te Padang werd aangevuld door een onderofficier van Soerabaja was een toeval.

Onderafdeelingen 908, 910 en 912. Verdere uitgaven enz. Zooals reeds hiervoren is medegedeeld worden deze posten afzonderlijk opgebracht uit een oogpunt van gelijkvormigheid in de samenstelling der begroting; bij alle wapens en diensten zijn de materieele uitgaven gescheiden van de uitgaven van persoonlijke aard (vergelijk noot 19 bij onderafdeeling 919).

Onderafdeeling 909. Militaire Administratie. Door de jongste promotie tot majoor bij de militaire administratie is de formatie niet overschreden. Op 2 Mei 1924 ontstond in dien rang een vacature. De kapitein die voor de vervulling daarvan in de termen viel, wordt in de ranglijst onmiddellijk gevolgd door een collega, die geplaatst was in eene betrekking, waarvan in de legersamenstelling staat aangegeven, dat zij ook door een majoor kan worden vervuld. Laatstgenoemde kapitein had dus ingevolge artikel 17 (2) van de bevorderingsregeling in Staatsblad 1910 No. 592 eveneens aanspraak op bevordering.

Onderafdeeling 917. Plaatselijke Staven. Tot dusver werden nog geen onderluitenanten tot plaatselijk adjudant benoemd en het ligt ook niet in de bedoeling daartoe over te gaan, zoolang er nog een overcompleet in den luitenant-rang is en officieren van dien rang op nonactiviteit zijn gesteld. Dit zou niet in 's Lands financieel belang zijn.

Onderafdeeling 918. Infanterie. Bij het hoofdbureau der infanterie zijn momenteel twee kapiteins en één luitenant boven de vastgestelde samenstelling tewerkgesteld, welke officieren getrokken zijn uit het overcompleet.

Van bedoelde drie officieren vervult één kapitein eene luitenantbetrekking, is één kapitein in opleiding voor commandant van eene mitrailleurcompagnie en zal eind Juli a.s. naar den troep teruggaan, terwijl één luitenant bezig is den dienst over te nemen van een ranggenoot, die in Juli a.s. met buitenlandsch verlof zal vertrekken.

De gedetacheerde verlof-officieren werden en worden thans nog boven de vastgestelde legersamenstelling gevoerd, om te voorkomen, dat hun detachering een na-deeligen invloed zou kunnen uitoefenen op het buiten werkelijken dienst stellen van de beroepsofficieren en tevens ook, omdat zij in de sterkte van de legersamenstelling feitelijk niet thuis behooren.

Vóór het tot stand komen van het Koninklijk Besluit van 8 Augustus 1923 No. 102 (Indisch Staatsblad No. 507) had zulks plaats op grond van het bepaalde in punt 3 van artikel 2 van de vorige bij Koninklijk Besluit van 6 Maart 1915 No. 55 (Indisch Staatsblad No. 404) vastgestelde legersamenstelling.

Bij de invoering van de bij Koninklijk Besluit van 3 October 1922 No. 47 (Indisch Staatsblad No. 756) vastgestelde legersamenstelling verviel het vorenbedoelde punt in genoemd artikel en daarmee — tegen de bedoeling in — tevens de grond, waarop de gedetacheerde reserve-officieren tot nu toe boven de formatie konden worden gevoerd, zoodat ter bestendiging van den bestaanden toestand eene nadere voorziening bij eerstvermeld Koninklijk Besluit noodig was.

Aanstelling tot onderluitenant wordt in den laatsten tijd achterwege gelaten, niettegenstaande in sommige gevallen de maximum sterkte volgens de bestaande legersamenstelling nog niet is bereikt, omdat uit bezuinigingsoverwegingen en ter vermindering van een toekomstig overcompleet ook in de luitenant-rangen reeds thans rekening moet worden gehouden met de toekomstige legersamenstelling, waarbij ook het aantal onderluitenantplaatsen wordt ingekrompen.

Het verleenen van dispensatie van de bepaling, dat onderluitenanten der infanterie enz. bij aanstelling den vollen ouderdom van 40 jaren niet mogen hebben bereikt, waarvoor Koninklijke machtiging noodig zou zijn, zou in strijd zijn met het dienstbelang, dat eischt, dat onder-officieren op niet te hoogen leeftijd tot onderluitenant worden benoemd. Een leeftijd van 40 jaar is daarvoor de uiterste grens.

Bij de voorgestelde herziene legersamenstelling telt elke veldcompagnie 9 brigadecommandanten die, al naar gelang zij van Europeeschen of niet-Europeeschen landaard zijn, den rang hebben van sergeant of sergeant 1e klasse.

Hierbij wordt nog aangeteekend dat een klein deel van

deze onderofficieren niet den werkelijken, doch den titulaire rang zal bekleeden.

Onderafdeeling 919. Verdere uitgaven Infanterie. Het bedrag van f 65 000, vastgesteld volgens de uitkomsten over voorgaande jaren, is uitsluitend bestemd voor betaling van repatrieerende militairen van het wapen der infanterie en om die reden bij deze onderafdeeling uitgetrokken.

Bij de andere wapens en diensten zijn die uitgaven zeer wisselvallig, om welke reden bij de onderafdeeling 959 een bedrag bestemd voor militairen van alle overige wapens en diensten, is uitgetrokken.

Uit het bedrag van f 6 100 voor het schijfschieten worden slechts de kosten van het schijvenmateriaal en de premieën bij bevordering tot scherpschutter bestreden, niet de kosten van de munitie.

Onderafdeeling 920. Cavalerie. Volgens de formatie bestond bij het eskadron cavalerie te Weltevreden op 1 Juni een overcompleet van 3 man.

Bij de Veldartillerie te Weltevreden is een tekort van 29 Onderofficieren en minderen op de bestaande formatie-sterkte, welk tekort het gevolg is van de stopzetting van de werving h. t. l. voor de artillerie. Deze maatregel houdt verband met de personeels-vermindering, welke bij eventuele invoering van de herziening der legersamenstelling bij dit wapen zal plaats hebben.

Onderafdeeling 922. Artillerie. Mocht het dienstbelang t.g.t. eischen, dat de tegenwoordige bedrijfsleider der Projectieffabriek na eventueele bevordering tot luitenant-kolonel, als zoodanig continueert, dan zal die maatregel nader in overweging worden genomen. Het komt echter onnoodig voor den luitenant-kolonelsrang ten behoeve van genoemde fabriek bij voorbaat in de legerformatie op te nemen.

Indeeling van een kapitein-adjudant in plaats van een luitenant-adjudant in den staf der afdeeling motorartillerie wordt niet noodig geoordeeld, omdat ook voor wat de voorziening in de oorlogsbehoefte aan officieren betreft een beroep zal worden gedaan op reserve-officieren en op dienstplichtigen.

Voor zoover niet over een voldoende aantal zal kunnen worden beschikt, kan in de behoefte aan afdeulings- en batterij-commandanten in oorlogstijd worden voorzien door bevordering van beroepskapiteins en luitenanten.

Het indeelen van brigadiers in plaats van wachtmeesters 1ste klasse als stukcommandant bij de motorbatterijen is geschied, omdat de wachtmeesters 1ste klasse in vredetijd niet strikt noodig zijn. Bij mobilisatie zullen nagenoeg alle stukcommandanten milicien-sergeant zijn, zoodat het mogelijk zal zijn de batterijen stuksgewijze te gebruiken, indien de gevechtsumstandigheden daartoe aanleiding geven.

Bij de nieuwe formatie van het wapen der artillerie is niet afzonderlijk gerekend op eenige luchtwaarnemers. Wel is in de oorlogsorganisatiën gerekend op afzonderlijk verkenningspersoneel w.o. per afdeulingsstaf 2 en per batterij 1 officier. Deze verkenningsofficieren dienen ook voor de luchtwaarneming te worden gebezigd.

De opleiding tot luchtwaarnemer in het algemeen geschiedt uit de verschillende wapens bij vrijwillige aanmelding. Allen, ook die van de andere wapens, worden opgeleid om als algemeen tactisch waarnemer, zoowel als artilleriewaarnemer te kunnen dienen.

Inderdaad is het van belang, dat over ervaren artilleristen-luchtwaarnemers kan worden beschikt. De opleiding op vrijwillige aanmelding heeft tot nu toe het gevolg gehad, dat twee jongere artilleristen tot waarnemers worden opgeleid.

Waar de uit de vredessamenstelling getrokken luchtwaarnemers in geval van oorlog z.n. bij hunne korpsen door reserve-officieren dienen te worden vervangen, wordt het om redenen van zuinigheid niet noodig geacht in de vredessamenstelling op eenige luchtwaarnemers te rekenen. In verband met het vorenstaande verdient het geen aanbeveling over te gaan tot het boven de sterkte opnemen van eenige op non-activiteit gestelde officieren, teneinde deze tot luchtwaarnemers te doen opleiden.

Onderafdeeling 924. Uitgaven ten behoeve van den Artillerieconstructiewinkel. Zonder dat wordt aangegeven in welk opzicht de in noot (26) voorkomende toelichtingen aan duidelijkheid veel te wenschen laten en welke vragen op blz. 10 der Memorie van Toelichting onbeantwoord bleven, is het ondoenlijk ter zake nadere toelichtingen te verschaffen.

De specificatie der verschillende posten is zóó ver doorgevoerd als — zonder aan een behoorlijk overzicht der begroeting te kort te doen — mogelijk en wenschelijk werd geoordeeld.

Onderafdeeling 926. Afzonderlijke Indlandsche Korpsen. Onderdeel a. Mangkoe Negorosche Legioen. De sterkte van het Legioen van Mangkoe Negoro te Soerakarta werd bij Gouv. Besluit van 16 Maart 1921 No. 31 opnieuw vastgesteld en de formatie uitgebreid tot den staf van 3 bataljons.

Aan die uitbreiding was reeds gedeeltelijk gevolg gegeven, toen in verband met de algemeene bezuiniging werd besloten daarop terug te komen en het legioen zoo spoedig mogelijk tot de oude sterkte van 1 bataljon, zijnde in totaal 947 man, terug te brengen.

Op voorstel van den Prang-Wedono, gesteund door alle betrokken gezaghebbenden werd echter bij Besluit van 8 Augustus 1923 No. 41 de formatie van het Legioen nader bepaald op den staf en 1½ bataljon, vormende eene totale sterkte van 957 man, officieren en kader inbegrepen.

De aan de thans vastgestelde formatie verbonden geringe vermeerdering voor personeelsuitgaven (voornamelijk officieren en kader) in vergelijking met de vóór de uitbreiding geldende, weegt ruimschoots op tegen de vele voordeelen aan deze meer logische indeeling verbonden.

Onderafdeeling 932. Geniewerken. Van de destijds beschikbaar gekomen drie elektrische verlichtingsinstallaties volgens het Delco systeem, worden er twee benut voor electriciteitslevering in de werkplaatsen van het bataljon Genietroepen.

De derde installatie heeft eene bestemming in het belang van de verdediging en moet te allen tijde dadelijk voor dat doel beschikbaar blijven.

De voor de defensie-werken der stelling Bandoeng aangeschafte zoeklichten zijn niet voor verlichtingsdoeleinden benut omdat eene ingestelde berekening heeft uitgewezen, dat eene met toepassing van bedoelde motoren te verkrijgen elektrische verlichting ook op den duur niet goedkoper is, dan eene verlichting door gasoline e.d.g.

Het militair kampement op Dermo te Soerabaja, zal binnenkort worden overgegeven aan het departement van

B. O. W. ten behoeve van de legering van de stadspolitie aldaar.

Van de voor de onderafdeeling 932 sub *d* meer aangevraagde *f* 100 000 is *f* 45 094 bestemd voor de voltooiing van de nieuwe militaire nederzetting te Tarakan en rond *f* 50 000 voor de voortzetting van den bouw van het kampement e. a. te Balik Papan, waarvan de voltooiing in 1926 is te verwachten.

Onderafdeeling 933. Huishuur, enz. De brief van het departement van Oorlog van 15 December 1923, Vde Afdeeling, 5de Kantoor, No. 112/V had ten doel de onderluitnants geleidelijk naar de woningen 5*b* over te brengen. Doordat bij het vrijkomen der woningen 5*b* deze in de eerste plaats moesten worden aangewezen aan rechthebbenden dier woningklasse, die in eene woning 5*a* waren gehuisvest, zouden de in het garnizoen aanwezige onderluitnants, die nog geen landswoning hadden, gedurende den overgangstijd niet voor eene woning in aanmerking kunnen komen. Aangezien voor de luitnants, die in eene woning 5*b* woonden, geen gedwongen verhuizing was voorgeschreven, werden de woningen 5*a* volgens de bestaande woninglijst aangewezen aan de rechthebbende luitnants, die nog geen landswoning hadden. Hierdoor werden vooral in de grootere garnizoenen de onderluitnants ernstig benadeeld.

Daarom is bij schrijven van het departement van Oorlog van 1 Maart 1924, Vde Afdeeling, 5de Kantoor No. 123/V, aan deze onbillijkheid een einde gemaakt. Overigens kan het in zijn algemeenheid niet juist zijn, dat door die verhuizingen de onderluitnants dusdanig gedupeerd zijn, dat zij zooveel overcompleet meubilair hebben gekregen, dat zij dit zoo spoedig mogelijk met geldelijk nadeel van de hand hebben moeten doen.

Bij de splitsing der woningen 5de klasse in 5*a* en 5*b* is niet zoozeer gelet op de grootte der woningen, als wel op hunne ligging t. o. v. de overige officierswoningen.

De groote der hoofdgebouwen met drie kamers en twee galerijen wisselt af van 135—150 M².; alleen de oudere woning-typen bevatten in het hoofdgebouw drie kamers en drie galerijen.

De Regeering acht dan ook het geopperde bezwaar zeer overdreven, temeer waar geen enkele klacht of verzoek dienaangaande het legerbestuur heeft bereikt.

Onderafdeeling 934. Geneeskundige dienst enz. Toestanden, als beschreven in het artikel „Nog eens posten-misère”, kunnen inderdaad voorkomen.

Het is niet mogelijk in de behoefte aan geneeskundige hulp op alle buitenposten te voorzien door aldaar officieren van gezondheid te plaatsen.

Een overcompleet aan officieren van gezondheid op de groote plaatsen bestaat niet.

Onderafdeeling 935. Verdere uitgaven geneeskundigen dienst enz. Naar aanleiding van de vraag waarom bij Staatsblad 1923 No. 310 de vrije geneeskundige behandeling voor den Advocaat-Fiscaal en eenige andere rechterlijke ambtenaren niet is ingetrokken, wordt er de aandacht op gevestigd, dat dit Staatsblad alleen handelt over geneeskundige behandeling enz. van gepensioneerden en dat de genoemde rechterlijke ambtenaren na hun pensionneering volgens de bestaande bepa-

lingen geen recht hebben op vrije geneeskundige behandeling.

Onderafdeeling 937. Militaire gevangnissen enz. De gemiddelde sterkte aan gedetineerden en gevangenen in de militaire strafgevangenis tevens huis van detentie te Tjimahi bedroeg over het jaar 1923 onderscheidenlijk 28 en 27.

Het toezichtvoerend kader bestaat uit: 1 onderluitenant, 1 adjunct-onderofficier, 1 sergeant-majoor, 4 sergeanten 1e klasse en 5 brigadiers.

Voorts zijn bij genoemde inrichting nog geplaatst:

1 onderluitenant voor het magazijnsbeheer	
1 brigadier als kok	
1 adjudant o.off.-kleermaker	
1 sergeant-maj. „	} in de kleermakerij.
1 brigadier „	
1 adjudant o.off.-schoenmaker	} in de schoenmakerij.
2 sergt.maj. „	

Van de in de kleer- en schoenmakerij tewerkgestelde militairen, zijn er twee belast met de opleiding van de candidaten voor korpskleer- en schoenmaker.

Reorganisatieplannen in zake de provoosthuizen zijn aanhangig in verband met de te verwachten invoering van een nieuwe Rechtspleging bij de Landmacht.

Onderafdeeling 939. Militaire school en stafmuziek. Met betrekking tot de opheffing van den cursus van aspirant-officieren kan worden medegedeeld, dat wegens het bestaande overcomplete aan officieren en den huidige toeloop tot de K. M. A., aanneming van aspirant-officieren niet noodig is en in 1925 ook geen toelating tot dien cursus zal plaats hebben.

In hoeverre die tijdelijke maatregel voor den vervolge zal kunnen worden bestendigd en of het niet mogelijk zal zijn de militaire school te doen aansluiten op de 3e klasse eener H. B. S. zal t.z.t. nader worden overwogen, evenals de maatregelen welke zouden kunnen strekken tot een betere selectie.

Het gerucht, dat een leerling van de militaire school een fiets zou hebben gestolen, heeft hoogstwaarschijnlijk betrekking op het ongevraagd in gebruik nemen door een leerling van den voorbereidenden cursus van een fiets van een kennis om daarop van Weltevreden naar huis te rijden, daar die leerling geen geld had om een vervoermiddel te betalen.

Voor deze zeer laakbare handeling is bedoelde leerling gestraft, terwijl hij op dien grond niet is toegelaten tot het examen voor het eerste studiejaar der eigenlijke militaire school.

Naar aanleiding van de in § 3 van het afdeeliningsverslag over hoofdstuk IX der begroting voor het dienstjaar 1923 (Volksraad eerste gewone zitting 1922, onderwerp I, stuk 7, blz. 3) gestelde wenschelijkheid in den trant van de pupillenschool te Gombong, een opvoedings en onderwijsinrichting in het leven te roepen, werd in de betrekkelijke memorie van Antwoord (stuk 8, blz. 4) reeds te kennen gegeven, dat bij opheffing van de pupillenschool te Gombong op andere wijze in het Leger is voorzien in de opleiding van jongelieden tot leerling-teekenaar, leerling-topograaf, tot muzikant en stafmuzikant, terwijl aan de onderofficiërschool te Magelang jongelieden van alle landaarden opgeleid kunnen worden tot sergeant, waar-

om de noodzakelijkheid van eene wederoprichting van de pupillenschool niet werd gevoeld.

Op die gronden werd op desbetreffende opmerkingen van de volksraadleden Laoh en Aay door den Regeerings-gemachtigde voor Oorlog te kennen gegeven, dat geenerlei toezegging omtrent de wederinstelling van meergenoemde inrichting kon worden gegeven (zie handelingen Volksraad 1922, 1e gewone zitting, blz. 782, 838 en 844), welk standpunt, ook in verband met de aan die instelling verbonden uitgaven, ook thans wordt ingenomen.

Op grond van traditie en van de cultureele waarde van de stafmuziek heeft de Regeering er bezwaar tegen haar op te heffen.

Aangezien het korps stafmuzikanten mede bestemd is tot het opluisteren van wapenschouwingen en groote manoeuvres, zoomede van militaire en officieele plechtigheden en feesten bestaat er geen aanleiding de voor het korps benodigde gelden uit te trekken bij de Vde begrootingsafdeeling.

Zoowel met het oog op de moeilijke personeelsvoorziening als op grond van bezuinigingsoverwegingen is het niet gewenscht, om, in stede van de thans bestaande regimentsmuziekkorpsen, de vroeger bestaand hebbende bataljonsfanfare-korpsen weder in eere te herstellen.

Onderafdeeling 941. Dienstplicht en reserve. Naar aanleiding van den door enkele leden uitgesproken twijfel over het nut, de vele kosten en de moeite van de keuring voor de landweer — ten rechte landstorm — wordt opgemerkt, dat in 1924 deze keuring het gevolg was van de invoering van het nieuwe Dienstplichtbesluit en de nieuwe Dienstplichtregeling, waarbij werd opgeheven de beperking van de verplichte keuring tot de dienstplichtigen, die het 32ste levensjaar nog niet hadden volbracht.

In volgende jaren zal dus die afzonderlijke keuring niet meer noodig zijn.

Het practisch resultaat voor den Lande is, dat nu de landstorm in tijd van vrede kan worden georganiseerd en voor de betrokkenen, dat inlijving van voor den krijgsveld dienst ongeschikte personen wordt voorkomen.

Volledige gegevens tot berekening van de aan die keuring verbonden kosten ontbreken nog.

Onderafdeeling 944. Luchtvaartafdeeling. Ter voorkoming van grondspectaties acht de Regeering het niet gewenscht omtrent de resultaten van de reis van den luitenant-vliegenier, die ter Oostkust van Sumatra landingsterreinen moest uitzoeken thans reeds gedetailleerde mededeelingen te doen, weshalve Zij verneemt te moeten volstaan met de algemeene mededeeling, dat het met voortvarenheid uitgevoerde onderzoek in kwestie, gunstige resultaten heeft opgeleverd.

De aan dat onderzoek verbonden kosten kunnen op ± f 1500 worden gesteld.

Naar aanleiding van het door eenige leden in overweging gegeven denkbeeld om, ter voorkoming van zich elders daarbij voorgedaan hebbende moeilijkheden met de bevolking reeds thans over te gaan tot aanwijzing van landingsterreinen voor vliegtuigen in de Batang Hari districten, wordt medegedeeld dat der Regeering niets bekend is omtrent moeilijkheden als hier bedoeld. Voorzover thans kan worden beoordeeld bestaat er geen enkele reden om juist in de Batang Hari districten naar landingsterreinen uit te zien.

Ter gunststelling van de leden, bij wie de indruk is gewekt, dat bij de Luchtvaartafdeeling h.t.l. een zeer groot aantal ongelukken plaats heeft, kan worden medegedeeld, dat die indruk inderdaad niet juist is.

Voor zoover ongelukken hebben plaats gehad, waren die — voor zoover althans kan worden nagegaan — alle het gevolg van besturingsfouten.

In antwoord op de vraag, wat is geschied naar aanleiding van het onderzoek inzake de beweerde onregelmatigheden bij de Luchtvaartafdeeling, kan worden medegedeeld, dat de ingestelde commissie van onderzoek met hare werkzaamheden nog niet gereed is gekomen.

Onderafdeeling 947. Aanbrenggelden en handgelden. Aanbreng- en handgelden kunnen voor hen, die in eerste verband in dienst treden, nog niet worden gemist; zij worden echter niet toegekend aan of ten behoeve van gewezen militairen, die opnieuw in dienst treden en evenmin voor of aan hen, die zich als aspirant-officier of onderofficier verbinden.

Voor Ambooneesche, Manadoneesche, Inlandsehe en Europeesche militairen bestaat voor aanbrenggelden een eenvormig tarief hetwelk bij G. B. van 16 Juni 1924 No. 20, bij wijze van tijdelijken maatregel, met ingang van een nader vast te stellen tijdstip is teruggebracht tot de helft van de thans daarvoor uitgetrokken bedragen.

Er bestaat ernstig bezwaar tegen eene tijdelijke stopzetting van de werving te Ambon, welke trouwens sedert eenige jaren reeds tot een minimum is teruggebracht. Van daarbij voorkomende misstanden is der Regeering niets gebleken.

Onderafdeeling 949. Levensmiddelen en brandstoffen enz. In verband met een proef bij alle menages met nieuwe schaftorders, heeft de legerecommandant zich van het verloop dier proef persoonlijk op de hoogte gesteld en door het houden van besprekingen en het geven van aanwijzingen, zijne bedoelingen nader verduidelijkt.

Gebleken is dat de proefschaftorders, nadat daarin nog enkele wijzigingen zijn aangebracht, op Java goed voldoen.

De proef zal er toe leiden dat de in de laatste jaren aangebrachte versobering in de voeding wordt vastgelegd in schaftorders, welke een uniformen grondslag vormen voor de berekening van de fondsen waarover de menages moeten beschikken opdat den soldaat, met inachtneming van 'slands geldelijk belang, een alleszins voldoende voeding kan worden verstrekt.

Onderafdeeling 950. Voorzieningen van materieelen aard. Door de projectiefabriek werden in 1923 44 orders voor particulieren uitgevoerd, waarvoor f 3 697.61 werd ontvangen. Het totaal aantal orders bedroeg in het jaar 1923 64 en het totaal der inkomsten f 327 910.53.

De vraag, of het al dan niet aanbeveling zou verdienen, om van landswegen een conservenfabriek op te richten werd reeds eenigen tijd geleden in studie genomen. Om trent het resultaat daarvan kan nog niets worden medegedeeld.

Het bericht, volgens hetwelk voor het leger proeven worden genomen met twee nieuwe modellen schoenen, is juist.

Van elk model zijn slechts 200 paar aangemaakt om te dienen voor de proef.

Onderafdeeling 952. Vervoer te water en te land. Onderdeel c. Het voor aanschaffen en exploitatie van automobiel-materiaal uitgetrokken bedrag, zooals dit nader is toegelicht in noot (71), is als volgt nader te specificeren.

a. Aanschaffing voor de luchtvaartafdeeling:

1 stuk twee-tons vrachtauto	f	5 000
2 stuks personenauto's ingericht voor het trekken van vliegtuig aanhangwagens ...		18 000
	f	23 000

b. voor de automobielcompagnie:

6 stuks personenauto's tegen gemiddeld f 4 500	f	27 000
6 stuks vrachtauto's tegen gemiddeld f 7 000		42 000
2 stuks motorrijwielen		2 000
Vernieuwing automateriaal van de motor-artillerie		29 000
	f	100 000

Exploitatie:

a. voor de luchtvaartafdeeling:

51 400 L. benzine à f 0.265	f	13 670
Oliën en vetten		2 000
Banden		11 550
Overige bedrijfskosten en herstellingen		10 000
	f	37 220

b. Voor de automobielcompagnie f 200 000. (Hierbij zijn 180 automobielen in exploitatie, waarvoor op grond van de ervaringen over 1923 verkregen en in verband met de te verwachten te houden oefeningen in 1925 een bedrag van rond f 200 000 aan exploitatiekosten noodig worden geacht).

Aan de voorschriften tegen misbruik van dienstautomobielen voor particuliere doeleinden wordt met nauwgezetheid de hand gehouden.

Zij gelden voor alle officieren zonder onderscheid van rang.

Onderafdeeling 953. Officieren op non-activiteit enz. Behoudens een enkele uitzondering, waar het gold een voor een bepaald ambt bijzonder geschikt geacht officier, zijn officieren op non-activiteit tot dusverre niet elders te werk gesteld. Wel zijn vele overcomplete officieren zowel in onder het D. v. O. ressorteerende als in civiele betrekkingen werkzaam gesteld. Voor plaatsing in burgerlijke betrekkingen werd en wordt overleg gepleegd met de betrokken gezaghebbenden. Tewerkstelling van een overcomplete officier, die toch reeds de volle activiteitsbezoldiging geniet, brengt als regel geen meerdere uitgaven met zich, terwijl gebruikmaking van de diensten van een nonactief officier slechts mogelijk is door toekenning van een toelage boven diens non-activiteits-bezoldiging. Aangezien dit laatste intusschen altijd nog voordeliger is dan aanstelling van nieuw personeel, ligt het in de bedoeling zoodra geen overcomplete meer beschikbaar zijn, waar mogelijk, ook de nonactieven te nutten.

Onderafdeeling 958. Uitgaven voor expeditiën enz. In de raming van onderafdeeling 958 — uitgaven voor expeditiën enz. — is een bedrag van ± f 900 000 begrepen voor verrekening van de door het departement van Justitie vastgestelde vergoeding van de

kosten der bij de troepen in de Buitengewesten te werkgestelden.

Overigens komen* ten laste van deze onderafdeeling de uitgaven voor inhuur van gidsen en boden, bouw van tijdelijke bivaks, kosten van verloren gegane goederen, enz., alle uitgaven verband houdende met den patrouillegang.

De wisselvallige aard der uitgaven laat geen nadere specificatie toe; ook zijn de juiste uitgaven over het jaar 1923 nog niet bekend, daar de dienst eerst ultimo 1924 sluit.

Onderafdeeling 959. Boven de formatie gevoerde militairen enz. Naar aanleiding van de vraag, op grond waarvan het personeel, bedoeld in onderafdeeling 959 der oorlogsbegroting, boven de formatie van het leger moet worden gevoerd, zij medegedeeld, dat dit personeel deels in opleiding en ook overigens niet voor den gewonen dienst beschikbaar is en daarom bezwaarlijk aan de vastgestelde samenstelling der legeronderdeelen kan worden onttrokken zonder daarbij te worden vervangen. Aangezien de sterkte van dit personeel zeer wisselvallig is, kan daarop niet worden gerekend in de bijlage Letter A van het Besluit, regelende de legersamenstelling. Sedert ruim 40 jaren wordt dan ook de thans gehandhaafde methode gevolgd, waarbij dit personeel boven de formatie van het leger wordt gebracht.

Onderafdeeling 961. Graslanden. De vervanging van den beheerder over de graslanden door een actief officier is ampel overwogen, met het resultaat, dat de vervanging van dezen bedrijfsleider niet wenschelijk wordt geacht.

Onderafdeeling 962. Dienstplicht Europeanen. Naar aanleiding van de vraag of Europeesche beroepsmilitairen, die voor alle diensten zijn afgekeurd, niet vrijgesteld zijn van dienstplicht, wordt aangeteekend, dat zoodanige vrijstelling zonder voorafgaande keuring geen aanbeveling zou verdienen, aangezien de landstorm, behalve uit dienstplichtigen van 32 t/m 45 jaar, ook bestaat uit dienstplichtigen van militieplichtigen leeftijd, die niet voor de militie, doch wel voor den landstorm geschikt zijn bevonden; bij den landstorm kan bovendien ook ongewapende dienst worden verricht, voor welken dienst de eischen lichter zijn dan die voor den dienst bij het staande leger.

Derhalve zullen de afgekeurde Europeesche beroepsmilitairen, voor zoover zij nog den dienstplichtigen leeftijd hebben, ook aan eene keuring voor den dienstplicht moeten worden onderworpen.

De Regeering kan geen vrijheid vinden hierin wijziging te brengen.

De gevraagde specificatie van het voor onderafdeeling 962 geraamde bedrag volgt hieronder.

Verblijf in werkelijken dienst van ± 620 miliciens op Java en Madoera gedurende 5½ maand	f 154 000
verblijf in werkelijken dienst van ± 80 miliciens op Sumatra en omliggende eilanden gedurende 5½ maand	„ 20 000
uitrustingskosten voor ± 30 militieplichtige officieren	„ 6 000
uitrustingskosten voor ± 10 landstormplichtige officieren	„ 2 000
toelagen aan reserve-officieren met vrijwillige verbintenis	„ 25 000

daggelden en reiskosten voor reserve-officieren in werkelijken dienst	f 47 000
opkomst in werkelijken dienst van de geoefende landstormplichtigen	„ 22 000
keuring van de dienstplichtigen	„ 20 000
toelagen aan ambtenaren, belast met de dienstplicht op de kantoren van de hoofden van plaatselijk bestuur	„ 14 000

Naar aanleiding van de vraag of de officiersformatie niet voor inkrimping in aanmerking komt, wordt het volgende opgemerkt.

De formatie van het hoofdkantoor van het dienstplicht- en reservepersoneel telt:

- 1 kolonel of luitenant-kolonel dan wel gewezen officier, inspecteur van het dienstplicht- en reservepersoneel,
- 1 luitenantkolonel of majoor dan wel gewezen officier,
- 1 burgerambtenaar 1ste of 2de klasse,
- 3 commiezen.

Bovengenoemde formatie wordt geacht niet voor inkrimping vatbaar te zijn.

Naar aanleiding van de vraag, of het geen overweging verdient om ambtenaren, die in oorlogstijd niet in hun betrekking kunnen worden gemist, van den militieplicht te ontheffen wordt aangeteekend, dat de vrijstelling van opkomst in geval van buitengewone oproeping is geregeld in de bijlagen B t/m D van Staatsblad 1924 No. 46.

Aangezien niet alle ambtenaren, die thans een der in die bijlagen vermelde betrekkingen bekleeden, in geval van buitengewone oproeping nog diezelfde betrekking zullen vervullen en de vrijstelling van dienstplicht tot de hoogst noodzakelijke dient te worden beperkt, verdient het geen aanbeveling om vorenbedoelde ambtenaren van hun dienstplicht te ontheffen.

Onderafdeeling 966. Leergangen Nederlandsch. Naar aanleiding van de opmerking, dat met het oog op de resultaten, het nut van de leergangen in de Nederlandsche taal ten behoeve van niet-Europeesche militairen twijfelachtig moet worden genoemd wordt medegedeeld, dat bij het departement van oorlog wordt overwogen of deze leergangen, in verband met de verkregen resultaten, nog moeten worden voortgezet.

De bij onderafdeeling 966 ter sprake gebrachte korpscholen voor kinderen van militairen zijn geen inrichtingen waar les in de Nederlandsche taal wordt gegeven, doch eenvoudig lager onderwijs en waar vaak kinderen, die niet of nog niet naar school gaan, worden beziggehouden.

Zij staan wel is waar meestal niet onder deskundige leiding, doch hebben niettemin hun nut en kunnen bezwaarlijk worden gemist, ook niet al zou nog meer dan tot dusver door niet Europeesche militairen gebruik worden gemaakt van de gelegenheid om hun kinderen naar Inlandsche 2de klasse scholen te zenden.

Onderafdeeling 967. Weduwen- en Wezenfonds voor officieren. Behoudens de omstandigheid, dat in enkele gevallen schattingen zijn verricht door jonge luitenanten, die op het gebied van huizen-taxatie nog niet als volkomen deskundig konden worden beschouwd, moet de vraag of de genieofficieren, bij toerbeurt optredende als taxateur van de te verhypothekerende panden, niet hebben voldaan, in algemeenen zin gesproken, ontkennend worden beantwoord.

De Raad van Commissie van de pensioenfondsen der militaire koloniale landsdienaren acht evenwel, nu de legging van gelden in hypotheek zich steeds meer en meer uitbreidt, meerdere eenheid in de schattingen noodzakelijk en om tot dat doel te geraken heeft de voornoemde Raad het voorstel gedaan om voor geheel Java een vasten taxateur te benoemen, waardoor tevens het voordeel verkregen wordt, dat de fondsen de beschikking hebben over een persoon, die tijd en gelegenheid heeft eene periodieke controle op onderhoud enz. der beleende perceelen uit te oefenen.

Met dit voorstel heeft de Regeering zich kunnen vereenigen.

Onderafdeeling 968. Weduwen- en Weezenfonds militairen beneden den rang van officier. Nopens de vraag of het niet mogelijk zou zijn eerlang over te gaan tot de oprichting van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche militairen, kan de Regeering mededeelen, dat het Legerbestuur reeds van zijn gevoelen heeft doen blijken omtrent de grondslagen, waarop een dergelijk fonds zal moeten rusten.

Evenwel zal de oprichting van het fonds voor Inlandsche militairen hand aan hand moeten gaan met dat voor Inlandsche burgerlijke landsdienaren en te dien aanzien kan worden medegedeeld dat de daarop beschikking hebbende voorloopige voorstellen sedert het Departement van Financiën hebben verlaten en bij andere adviseurs in behandeling zijn genomen.

Ten aanzien van de opmerking, dat door een lid van den Volksraad in de wijze, waarop in de Memorie van Antwoord van de weduwen- en weezenfondsen door den Minister van Koloniën van antwoord is gediend, een bewijs wordt gezien hoe weinig ernstig met de in den Volksraad gemaakte opmerkingen wordt rekening gehouden, moet de Regeering tot Haar leedwezen verklaren, dat die opmerking aan duidelijkheid te wenschen overlaat.

Mocht het hier bedoelde lid met „Memorie van Antwoord” bedoelen de nota van den Minister naar aanleiding van het eindverslag van de commissie van rapporteurs over de ontwerpen van wet tot:

1e. verhooging van de uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen;

2e. nadere wijziging van de begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Eerste Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1923—1924, No. 19a),

dan zij onder de aandacht gebracht, dat in het op één na laatste lid dier nota niet blijkt van een verkeerd weergegeven der vraag (Zie Afdelingsverslag Volksraad, Eerste gewone zitting 1923, Onderwerp 5, stuk 4, § 1, 7e lid) en dat in het laatste lid dier nota door den Minister aan de Eerste Kamer hetzelfde antwoord wordt gegeven als door de Regeering is gedaan in Haar Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad (Zie stukken Volksraad, Eerste gewone zitting 1923, onderwerp 5, stuk 5, § 1, leden 10 en 11).

Onderafdeeling 970. Tolk Japansche taal. Met de opmerking van eenige leden dat het toekennen van toelagen voor de kennis van de Japansche taal zonder controle op het onderhouden van die kennis verkeerd is, wordt ingestemd. Op het onderhouden van die kennis wordt echter controle uitgeoefend. Bij G.B. dd. 11 Augustus 1922, No. 8 is n.l. bepaald dat uiterlijk twee jaar na hunne aankomst hier te lande uit Japan en vervolgens tel-

kens na een gelijk tijdvak de tot spreektaaltolk opgeleide Officieren door of vanwege den adviseur voor Japansche zaken aan een vooraf aan te kondigen onderzoek betreffende hunne kennis in het Japansch zullen worden onderworpen, tenzij aan genoemden adviseur in het verstreken tijdvak reeds op andere wijze van die bekwaamheid mocht zijn gebleken.

Dat de kennis van de Japansche taal van zeer weinig nut voor den Lande is, kan de Regeering niet toegeven.

Onderafdeeling 972. Steun gegageerde en gepensioneerde militairen. Waar tot de verhooging van deze onderafdeeling eerst na het ter perse gaan van de stukken is besloten, is in de drukproef eene fout geslopen, zooals den Volksraad uit de eerstdaags uit te reiken opgave van drukfouten zal blijken.

Onderafdeeling 976. Radiostations. Voor een bedrag van f 600 is inderdaad een goed radio-ontvangstation te verkrijgen.

Echter worden de kosten voor het bedieningspersoneel, dat op de hoogte moet zijn van de werking daarvan en dat bovendien de noodige ervaring moet hebben om mogelijke kleine herstellingen te kunnen uitvoeren vooralsnog te hoog geacht voor het voorzien van afgelegen posten met dergelijke toestellen.

Hoofdstuk II der middelen in Indië.

Middelen in Indië.

Onderafdeeling 919. Verkoop van onbruikbare goederen. Aangezien periodiek wordt beschikt over de noodige gegevens omtrent onbruikbare en overtollige goederen, acht de Regeering een onderzoek naar de hoeveelheid daarvan overbodig.

Bijlage: I.

Afschrift dagbladbericht bestemd voor de Regeering uit A. I. D. de Preangerbode van 28 Mei Avond-Editie Derde Blad, rubriek „Nederland”.

De wijziging der pensioenwet.

Volgens de redactie van Sint-Petrus zijn de navolgende wijzigingen der Pensioenwet in voorbereiding:

1e. In plaats van 2 pct. voortaan 1¾ pct. pensioen per dienstjaar.

2e. Minimum diensttijd van 10 jaar in plaats van 7 jaar voor recht op pensioen.

3e. Geen minimum bedrag aan pensioen meer.

4e. Geen recht op pensioen hebben:

a. het los personeel;

b. tijdelijke ambtenaren met minder dan 2 dienstjaren;

c. ambtenaren met een salaris van minder dan f 500.—

5e. Invaliditeitspensioen wordt alleen verleend bij werkelijke invaliditeit.

6e. Op wachtgeld gestelde ambtenaren kunnen hunne weduwen en weezen alleen blijven verzekeren, indien zij daarvoor een speciaal vast te stellen premie betalen.

7e. Als gevolg van sub 1 nu maximum pensioen na 40 jaar inplaats van na 35 jaar.

8e. Als gevolg van sub 2 en 3 wordt het minimum pensioen practisch 17½ pct.

9. Het pensioen ingevolge artikel 48 sub 2 (wachtgeldpensioen) wordt sterk verminderd, behoudens overgangsbepalingen voor het in dienst zijnde personeel.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

Toelichting bij de Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 911. Steun aan gegageerde en gepensioneerde Indische militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeerden.

In verband met het voornemen de pensioenen en gagementen van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde dan wel gegageerde militairen beneden den rang van onderluitenant t. a. v. enkele categorieën te verhoogen, wordt deze post met *f* 185 000 verminderd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 926. Onderdeel *b* (— *f* 5 400). Herziening der toelagen aan de geneesheeren, belast met den geneeskundigen dienst bij de korpsen Barisan op Madoera.

In verband met de bij gouvernementsbesluit van 8 Augustus 1923 No. 41 met ingang van 1 Januari 1924 bevolen inkrimping van de korpsen Barisan op Madoera, welke inkrimping op 1 April 1924 is tot stand gekomen, is eene vermindering der toelagen van de geneesheeren, belast met den civiel geneeskundigen dienst te Bangkalan, Pamekasan en Songenep, tevens belast met de geneeskundige behandeling bij de genoemde korpsen, van *f* 400 tot *f* 250 's maands mogelijk gebleken, hetgeen eene gemiddelde jaarlijksche bezuiniging van *f* 5 400 met zich brengt.

Onderafdeeling 937. Onderdeel *b*. (+ *f* 12 900). Uitgaven verband houdende met de reorganisatie der militaire rechtspleging.

Het ligt in de bedoeling om — zoo mogelijk — op 1 Januari 1925 de in het Indisch Staatsblad 1922 No. 163 opgenomen „Rechtspleging bij de landmacht” in werking te doen treden.

Daarbij zullen de krijgsraden te Weltevreden en Magelang te Tjimahi worden vereenigd en die te Koeta Radja en Amboina worden opgeheven.

De nieuwe krijgsraden zullen door rechtsgeleerden worden voorgezeten, terwijl ook de auditeur-militair en de plaatsvervangende voorzitters en auditeurs rechtsgeleerden zullen moeten zijn.

Te Tjimahi zal een bezoldigd voorzitter en auditeur-militair moeten worden aangesteld; voor de buitengewesten kan, met het oog op het gering aantal zaken bij de krijgsraden, worden volstaan met het verbinden van de militaire rechterlijke betrekkingen aan civiel-rechterlijke.

Aan het krijgsraad-presidium zal geene toelage zijn te verbinden, terwijl aan de plaatsvervangende voorzitters en auditeurs-militair zittinggelden zullen worden toegelegd van onderscheidenlijk *f* 25 en *f* 15 per dag.

Er zal derhalve dienen te worden gerekend op de bezoldiging van een rechtsgeleerden voorzitter bij den krijgsraad te Tjimahi, te rekenen op *f* 1 000 's maands of per jaar

f 12 000, de bezoldiging van een reeds geleerden auditeur-militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, te rekenen op f 800 's maands of per jaar f 9 600, zittinggelden voor den plaatsvervangenden voorzitter en auditeur-militair bij den Krijgsraad te Tjimahi per jaar te rekenen op f 500, zittinggelden voor den plaatsvervangenden voorzitter en auditeur-militair bij den Krijgsraad te Makasser, per jaar te rekenen op f 200; en zittinggelden voor den plaatsvervangenden voorzitter en auditeur-militair bij den Krijgsraad te Padang, per jaar te rekenen op f 200.

Waar de begroting reeds rekening houdt met eene bezoldiging van f 9 600 's jaars van een auditeur-militair en reeds voorziet in de benodigde fondsen voor schrijffloonen en verdere kleine uitgaven ten behoeve van de Krijgsraden zullen de meerdere uitgaven in totaal f 12 900 bedragen.

XIANGHONGJIA

Onderafdeeling 972. Steun aan gegageerde en gepensioneerde militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeerden (— f 210 000).

In verband met het voornemen de pensioenen en gagementen van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde dan wel gegageerde militairen beneden den rang van onderluitenant t.a.v. enkele categorieën te verhoogen wordt deze post met f 210 000 verminderd.

Onderafdeeling 976 A. Verhooging der uitgaven van den topografischen dienst in verband met de landrentemetingen in het gouvernement Selébès en Onderhoorigheden, f 64 300.

Als gevolg van de voorloopige goedkeuring van de wijziging der Landrentordonnantie en het hieruit voortvloeiende werkplan tot herziening der landrentekaarten van Java en Madoera en Borneo is het aanwezig landrentepersoneel thans geheel benodigd voor de meetwerkzaamheden op deze eilanden, waardoor voor de uitvoering der landrentemetingen in het gouvernement Selébès en Onderhoorigheden van af 1 Januari 1925 eene tijdelijke uitbreiding van het personeel noodig wordt geacht.

In verband met de jaarlijks op te meten oppervlakte van 100 000 bouws zijn benodigd de bedragen van f 48 400 aan bezoldigingen, toelagen en daggelden, van f 14 700 aan koelieloon enz., en van f 1 200 aan teekenbehoeften, instrumenten enz. of in totaal f 64 300, met welk bedrag de begrooting voor het jaar 1925 dient rekening te houden.

Aangezien de metingen geschieden ten behoeve van den Landrenteaanslag, zullen de uitgaven ten laste van de IVe begrotingsafdeeling komen, zoodat in die begrotingsafdeeling een uitgaafpost dient voor te komen tot hetzelfde bedrag als voor het beoogde doel in de legerbegrooting wordt uitgetrokken.

Tegenover de verhooging der uitgaven op het IIe Hoofdstuk der IXe begrotingsafdeeling komt eene verhooging van het IIe Hoofdstuk der middelen van diezelfde begrotingsafdeeling tot een gelijk bedrag te staan.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 905. Baten van den topografischen dienst (+ f 64 300).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976 A der uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 10—14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AMENDEMENT.

MOTIES.

AFDEELINGSVERSLAG (N. v. wijz.).

MEMORIE VAN ANTWOORD (id.) (ontv. 9 Juli 1924).

Stuk 10. Amendement voorgesteld door de heeren Stokvis, Kayadoe en Soeroso.

Ingediend 7 Juli 1924.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der Uitgaven, Afdeling IX, van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925, onderafdeeling 915, materieel, voor zoover niet elders uitgetrokken, te verminderen met f 70 000.

Toelichting.

De bedoeling is om eenig verband tusschen deze begrotingsafdeeling en een wellicht in te dienen nieuwe vlootwet, — welk verband naar de meening van ondergeteekenden blijkens blz. 1 der Memorie van Antwoord aanwezig moet worden geacht, — weg te nemen.

STOKVIS,
KAYADOE,
SOEROSO.

Dit amendement is in de vergadering van 7 Juli 1924 verworpen.

Stuk 11. Motie voorgesteld door den heer Zaalberg.

Ingediend 7 Juli 1924.

De Volksraad,

van oordeel, dat de bestaande regeling van opleiding en aanstelling tot sergeant eerste klasse ongelijkheid schept ten nadeele van de in Indië aangenomen personen, hetgeen niet in het belang is van den goeden geest in het leger en bovendien in strijd is met het door de Regeering aanvaarde beginsel dat Indië zooveel mogelijk zelf in de behoefte aan werkkrachten moet voorzien;

dat tengevolge van die regeling een groot aantal reeds sedert 1921 tot sergeant opgeleide personen op aanstelling tot den effectieven rang wacht, in tegenstelling tot de uit Nederland uitgezonden sergeanten;

dringt er bij de Regeering op aan met de in den Volksraad uitgesproken wenschen ernstig rekening te houden en noodigt Haar uit aan de in Indië opgeleide sergeanten minstens dezelfde aanstellings- en bevorderingskansen te verzekeren als aan de in Nederland opgeleide,

en gaat over tot de orde van den dag.

Tot toelichting strekt hetgeen de heer De Hoog in tweeden termijn terzake heeft aangevoerd.

Deze motie is in de vergadering van 7 Juli 1924 aangenomen.

Stuk 12. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp.

Ingediend 7 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat de geneeskundige verzorging in kleine garnizoenen te wenschen overlaat;

noodigt de Regeering uit zoodanige maatregelen te treffen, dat de directe financieele gevolgen van gebrekkige geneeskundige verzorging niet ten laste kome van den betrokken militair beneden den rang van officier.

Deze motie is in de vergadering van 7 Juli 1924 aangehouden.

Stuk 13. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 937, Reorganisatie militaire rechtspraak. Enkele leden zouden gaarne worden ingelicht of de Regeering voornemens is de betrekking van rechtsgeleerd voorzitter bij den krijgsvaad te beschouwen als een keuze betrekking? Zij achtten dit wenschelijk om herhaalde mutatie te voorkomen, telkens wanneer de betrokkene voor plaatsing aan een Raad van Justitie zou in aanmerking kome.

Mede met het oog op het omvangrijk aantal zaken bij den gecentraliseerden krijgsvaad te Tjimahi, gaven enkele leden met klem in overweging den voorzitter althans voorloopig te doen bijstaan door een plaatsvervangend voorzitter, liefst een oud-militair, die reeds ervaring op het gebied van militaire strafrechtpleging bezit. Hem ware in plaats van zittinggeld, een maandelijksche toelage toe te kennen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs 4 Juli 1924.

FUHRI,
VAN HELSDINGEN,
LAOH.

Stuk 14. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Onderafdeeling 937. Reorganisatie militaire rechtspraak. De betrekking van rechtsgeleerd voorzitter van den krijgsraad zal geen keuze-betrekking zijn. Artikel 16 van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie, hetwelk de rechterlijke ambten opsomt, die als keuze-betrekkingen zijn te beschouwen, noemt dat van voorzitter van den krijgsraad niet.

De Staatcommissie, die de nieuwe militaire rechtspleging ontwierp, heeft in haar rapport op de wenschelijkheid gewezen, dat de rechtsgeleerde voorzitter van den krijgsraad, na enkele jaren bij de militaire rechtspraak

te hebben gediend, weder tengevolge van promotie bij de burgerlijke rechtspraak zou terugkeeren. Zij heeft, en de wetgever met haar, blijkbaar in continuiteit bij de bekleeding van het krijgsraadpresidium een minder groot voordeel gezien, dan in blijvend contact der juridische krijgsraadvoorzitters met de overige rechtspraak.

De Regeering zal te zijner tijd de mogelijkheid overwegen om een oud-officier met ervaring op het gebied van militaire strafrechtspleging, tot plaatsvervangend voorzitter van den krijgsraad te Bandoeng te benoemen.

Zij ziet geen voldoende reden om hem een maandelijksche toelage in stede van een zittinggeld toe te kennen.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1925.

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING X.

DEPARTEMENT DER MARINE.

STUK 1.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Van meer dan één zijde is de opmerking gemaakt, dat de Marinebegrooting aan overzichtelijkheid te wenschen overlaat. Ook door den Volksraad werd deze opmerking gemaakt, laatstelijk in het afdeelvingsverslag betreffende het ontwerp tot de voorloopige begrooting voor 1924 (Volksraad 1e gew. zitting 1923 onderw. I, Afd. X, stuk 8 § 2), naar aanleiding waarvan door de Regeering in de Memorie van Antwoord (Volksraad 1e gew. zitting 1923 onderw. I, Afd. X, stuk 9 § 2) is toegezegd de hierbedoelde begrotingsafdeeling om te werken zoodra de beslissing omtrent het toen aanhangige ontwerp tot de vlootwet zoude zijn gevallen. Thans is tot de toegezegde omwerking overgegaan.

Hierbij is uitgegaan van de wenschelijkheid, dat de begrooting inzicht geeft in de kosten van de eigenlijke Oorlogsmarine, in verband waarmede zoowel de begrooting van uitgaven als de raming der middelen verdeeld is in twee hoofdgroepen „militaire uitgaven (ontvangsten)” en „niet-militaire uitgaven (ontvangsten)”.

Dit maakte noodig ten aanzien van sommige uitgaven, welke zoowel aan de Oorlogsmarine als aan de burgerlijke diensten ten goede komen, eene verdeling over het militaire en het niet-militaire gedeelte der begrooting te doen plaats hebben naar zekere aangenomen verhouding. Dit is het geval met de uitgaven voor het Departement en den algemeenen dienst, waarvan, althans voor zooveel de inkomsten van het burgerlijk personeel en de „verdere uitgaven” betreft, de helft als militaire en de helft als niet-militaire uitgaven is aangemerkt. Verder de kosten door het Marine-etablisement gemaakt voor de opbewaring van schepen (waaronder die voor de ontschepingsgebouwen bij genoemde inrichting), welke beschouwd zijn als te behooren voor $\frac{3}{5}$ gedeelte tot de algemeene kosten der zeemacht en voor $\frac{2}{5}$ gedeelte tot de algemeene kosten van Scheepvaart.

Ten slotte de terugbetaling aan het Departement van Marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het Marine-etablisement te Amsterdam, welke voor de helft zijn uitgetrokken bij de algemeene kosten der Zeemacht en voor de andere helft

bij de bedrijfsuitgaven van de Marine-magazijnen te Soerabaja.

De militaire uitgaven zijn bij de nieuwe begrootingsinrichting verdeeld in de navolgende groepen:

1. Departement en algemeene dienst, (voor de helft),
2. Nederlandsch eskader, (de hiertoe behorende schepen zijn eigendom van den Staat der Nederlanden en dienen dus als een afzonderlijke groep te worden aangemerkt; in verband met het bepaalde bij het Koninklijk besluit in Indisch Staatsblad 1896 No. 238, komen de kosten van het dokken (behalve periodiek dokken) en herstellingen ten laste van de Staatsbegrooting),
3. Indische militaire marine,
4. De Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar,
5. De algemeene kosten der Zeemacht, (hieronder zijn gebracht de uitgaven, welke aan alle hiervoren genoemde diensten ten goede komen, dus ook de kazerne's Soerabaja-Oedjoeng, Soerabaja-Goebeng en Malang),
6. De uitgaven ten behoeve van het dienstplicht personeel bij en het reserve personeel van de Zeemacht, (deze uitgaven blijven voorshands nog afzonderlijk opgebracht totdat over gegevens kan worden beschikt om de uitgaven over de verschillende andere onderafdeelingen te verdeelen).

Gebroken is met het stelsel om voor elken dienst eene afzonderlijke onderafdeeling uit te trekken betrekking hebbende op de personeelsuitgaven. Bij de nieuwe inrichting der begrooting zijn de inkomsten van het personeel der Zeemacht — met uitzondering van dat geplaatst bij den hydrografischen dienst en bij het Marine-etablissement, welke diensten onder de niet-militaire uitgaven zijn gerangschikt —, tot één onderafdeeling op Hoofdstuk I (voor het Europeesch personeel) en één onderafdeeling op Hoofdstuk II (voor het Inlandsch personeel en de ten laste van dit Hoofdstuk komende toelagen voor onderofficieren bij plaatsing aan den wal) samengetrokken, gesplitst in onderdeelen overeenkomstig de hiervoren aangegeven groepsgewijze verdeling der militaire uitgaven. Dit is ook geschied ten aanzien van de tot dusver onder de „verdere uitgaven” uitgetrokken kosten wegens schaffing van dit personeel.

Tot deze samentrekking is overgegaan uit overweging dat daardoor een beter inzicht wordt verkregen in de uitgaven voor het personeel der Zeemacht, terwijl daar mede tevens wordt bereikt dat buiten bemoeienis van den begrootingswetgever, mits blijvende binnen het totaal credit, personeel dat bij den eenen dienst tijdelijk kan worden gemist (bijv. bij buitendienststelling van schepen) doch in verband met de gestelde eischen betreffende oorlogsformatie toch in Indië moet worden aangehouden, bij een anderen diensttak kan worden ingedeeld.

Onder de niet-militaire uitgaven zijn gebracht:

1. Departement en algemeene dienst, (voor de helft),
2. De hydrografische dienst,
3. De diensten behorende tot „Scheepvaart”,
4. De magnetische en weerkundige waarnemingen,
5. Het Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen,

6. De steenkolen opslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de Marine-magazijnen te Soerabaja,
7. De voorschotten op bezoldiging of op andere inkomsten,
8. De onvoorziene uitgaven.

Met betrekking tot het Marine-etablisement zij het volgende opgemerkt.

De kosten van alle bij deze inrichting voor derden uitgevoerde werken en de geldswaarden van alle uit de Marinemagazijnen aan derden verstrekte goederen worden over de begrooting met de betrokken diensten verrekend, d.w.z. gebracht ten laste van de begrootingsposten van uitgaaf dier diensten en ten bate van de middelen van het Marine-etablisement. De kosten worden op deze wijze door het Marine-etablisement afgewenteld op de betrokken diensten. In de kosten van verrichte werkzaamheden (kostprijsberekeningen) en in de prijzen van verstrekte magazijnsgoederen zijn echter kosten van het bedrijf van het Marine-etablisement begrepen, welke niet op de Xe begrootingsafdeeling drukken; deze zijn de uitgaven wegens rente over het in het bedrijf gestoken kapitaal, zoodat de uitgaven voor pensioenen, wachtgeld, nonactiviteitstraktamenten en overtochtsgelden, welke op de IIIe begrootingsafdeeling zijn uitgetrokken. Deze uitgaven, zoodat de jaarlijkse afschrijvingen op de bezittingen van het Marine-etablisement, worden door de boekhouding op de bedrijfsrekening gebracht ten laste van het bedrijf en maken in den vorm van onkostenpercentage's deel uit van de kosten van de bij het Marine-etablisement uitgevoerde werken en van de geldswaarde der verstrekte magazijnsgoederen.

In verband met een en ander komt het minder juist voor op de begrooting de uitgaven en ontvangsten van het Marine-etablisement — ofschoon deze inrichting haar ontstaan te danken heeft aan de Oorlogsvloot —, op te nemen in de groep der militaire uitgaven en ontvangsten en zijn zij dan ook ondergebracht bij de niet-militaire uitgaven en ontvangsten.

Volgens de tot nog toe gevolgde inrichting der begrooting, zijn, althans voor zover het IIe Hoofdstuk betreft, alle uitgaven van het Marine-etablisement gebracht onder één begrootingspost. Een uitzondering maken de uitgaven wegens duurtetoelagen en wegens toelagen aan het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel in afwachting van de algeheele herziening van de bezoldigingen, welke afzonderlijk op de begrooting zijn uitgetrokken met het oog op het tijdelijk karakter dier uitgaven.

Tot deze vereeniging van alle uitgaven van het Marine-etablisement tot één post werd, nadat op 1 Januari 1909 de bedrijfsboekhouding bij genoemde inrichting was ingevoerd, in 1911 overgegaan, zulks blijkens de Memorie van Toelichting op het ontwerp der begrooting van dat jaar ter vermindering van administratieve omslag en aangezien de toen bestaande werkwijze toch niet de minst feitelijke controle gaf omtrent de juistheid van de belasting der verschillende begrootingsartikelen, o.a. met de voor de werken bestede arbeidsloon en directe goederen.

Men is met die combinatie van uitgaven echter te ver gegaan, zoodat thans de begrooting van het Marine-etablisement niet alleen geen juist beeld geeft van de uitgaven en ontvangsten, maar bovendien eene behoorlijke credietbewaking vrij wel onmogelijk of althans zeer moeilijk maakt.

Op den gecombineerden post voor het Marine-etablisement drukten zoodat de uitgaven van het bedrijf dier in-

richting als die welke gedaan worden voor de „ tot het etablissement behorende inrichtingen” t.w. de gasfabriek voor de kustverlichting, de opbewaring en uitrusting, het torpedo arsenaal en de onderzeedienstinrichtingen, zaken die buiten het eigenlijk bedrijf staan en waarvan de kosten niet worden verrekend en dus ten onrechte op het Marine-etablissement blijven drukken; voorts uitgaven voor uitbreidingswerken (kapitaaluitgaven dus), zoowel ten behoeve van het etablissement zelf als ten behoeve van de daartoe behorende inrichtingen.

Hierdoor kwam het verband, dat er behoort te bestaan tusschen de bedrijfsuitgaven van het etablissement en de ontvangsten op de middelenbegrooting bevattende het gezamenlijk bedrag van de verrekeningen van het etablissement met andere diensten wegens verrichte werkzaamheden en gedane rechtstreeksche verstrekkingen, niet tot zijn recht.

Bij den nieuwen opzet van de begrooting is getracht aan het geschetste bezwaar tegemoet te komen. Voor zooveel betreft de uitgaven van het Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen, zoowel op Hoofdstuk I als op Hoofdstuk II, heeft men zich eene verdeling in drie onderafdeelingen gedacht.

I. Bedrijfsuitgaven van het Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen, met uitzondering van die der Marinemagazijnen.

II. Bedrijfsuitgaven van de Marinemagazijnen.

III. Kapitaaluitgaven ten behoeve van het Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen.

Zooals hieruit blijkt, zijn de kosten van de magazijnen (de directe kosten en de kosten van aanvulling) op eene afzonderlijke onderafdeeling uitgetrokken. Zulks is geschied ten einde ook eene credietbewaking van de uit de Marinemagazijnen verstrekte goederen aan het etablissement zelf mogelijk te maken. Bij de tot dusver gevolgde werkwijze werden in de bij de begrooting overgelegde afzonderlijke raming van de uitgaven van het Marine-etablissement wel uitgetrokken de bedragen noodig aan gereed geld voor de werkzaamheden bij deze inrichting, doch de daarbij tevens te verbruiken magazijnsgoederen bleven buiten beschouwing. De bedoeling nu is om voortaan voor de uitgaven van het Marine-etablissement bij de begrooting credieten uit te trekken met inbegrip van de geldswaarden der materialen, uit den voorraad te betrekken. De verrekening over de begrooting van de verstrekkingen van goederen uit de magazijnen zal zich dus voortaan niet bepalen tot die van goederen verstrekt aan derden, doch zich uitstrekken tot alle goederen, welke de magazijnen verlaten. Werden voorts tot nog toe alleen de kostprijsberekeningen van door het etablissement voor andere diensten verrichte werkzaamheden over de begrooting verrekend, voortaan zullen ook de kosten van voor de eigen inrichting verrichte werkzaamheden moeten worden verrekend: de aanmaak van magazijnsgoederen ten laste van de onderafdeeling „Bedrijfsuitgaven van de Marine-magazijnen” en de kosten van bij het Marine-etablissement uitgevoerde uitbreidingswerken ten laste van de onderafdeeling „Kapitaalsuitgaven”.

Verder zullen voortaan ook worden verrekend de bedrijfskosten van de tot het etablissement behorende gasfabriek en conservatie en uitrusting met bijbehorende

ontschepingsgebouwen, zooals hiervoren opgemerkt, zaken welke buiten het eigenlijk bedrijf van het Marine-etablisement staan. Voor de hierbedoelde inrichtingen worden door de bedrijfsboekhouding afzonderlijke bedrijfsrekeningen aangelegd, aan de hand waarvan de nadeelige saldi zullen worden verrekend met de diensten in wier belang de inrichtingen worden geëxploiteerd.

Voor zoover de „gasfabriek” betreft, zal de verrekening plaats hebben ten laste van de „verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting”, voor zoover betreft „conservatie en uitrusting”, welke zoowel aan de Oorlogsmarine als aan „Scheepvaart” ten goede komen, zullen de kosten voor drie vijfde gedeelte ten laste van de „algemeene kosten der Zeemacht” en voor twee vijfde gedeelte ten laste van de „algemeene kosten van Scheepvaart” worden verrekend.

Het arsenaal (torpedoatelier) en de onderzeedienstinrichtingen staan onder militair beheer en ressorteeren slechts administratief onder het Marine-etablisement. Deze inrichtingen zijn tot dusver dan ook ten onrechte aangemerkt als „tot het etablisement behorende inrichtingen”. De kosten door het etablisement voor die inrichtingen gemaakt zullen voortaan aan de hand van kostenopgaven worden verrekend ten laste van onderscheidenlijk de „algemeene kosten der Zeemacht” en de „verdere kosten van de Indische militaire marine”.

Op deze wijze wordt meerdere overeenstemming verkregen tussehen bedrijfsrekening en begrootingsrekening, het doel dat men zich reeds bij de omwerking van de begrooting in 1911 voor oogen heeft gesteld.

Het totaal over de begrooting te verrekenen bedrag der kostprijsberekeningen en der verstrekkingen van magazijnsgoederen komt thans overeen met de rechterzijde der bedrijfsrekening.

Voor deze verrekeningen zijn op de beide Hoofdstukken der middelenbegrooting afzonderlijke posten opgebracht wegens ontvangsten van het Marine-etablisement en wegens ontvangsten van de Marinemagazijnen.

Aan de nieuwe begrootingsindeeling is nog dit voordeel verbonden, dat de kosten van door het Marine-etablisement uitgevoerde werken niet zonder meer ten laste van de betrokken diensten worden verrekend, doch dat uit de begrootingscijfers thans blijkt, hoeveel van het totaal te verrekenen bedrag uitmaakt de werkelijke kosten (arbeidsloonen, directe goederen en magazijnsgoederen) en hoeveel het bedrag van de onkosten (de directe kosten) van het etablisement — zie het slot van de afzonderlijke Raming van de uitgaven voor het Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen (stuk 6).

Onder de niet-militaire uitgaven en ontvangsten zijn ook opgebracht de uitgaven en ontvangsten betreffende de steenkolen opslagplaatsen en pakhuizen buiten het Marine-etablisement. Ook hier worden evenals bij de Marinemagazijnen te Soerabaja de geldswaarden van de verstrekte steenkolen en goederen met de ontvangende diensten verrekend.

Overigens moge met betrekking tot de nieuwe inrichting van de onderwerpelijke begrootingsafdeeling worden verwezen naar de toelichtingen hierna en in de uitgewerkte staten betreffende de uitgaven.

Vooraf gaat echter nog het navolgend overzicht van de uitgaven van de Xde begrootingsafdeeling en de daar-tegenover staande ontvangsten betreffende de dienstjaren

1924 en 1925, gerangschikt naar „militair (gewoon)”, den dienst der „vlootuitbreiding”, „niet-militair (gewoon)” en den „buitengewonen” dienst.

	1924.	1925.
Uitgaven.		
<i>Militaire</i> (gewone).....	f 13 144 157	f 14 074 035
Vlootuitbreiding.....	6 412 090	7 033 100
<i>Niet-militaire</i> (gewone).....	21 246 681	21 173 465
Buitengewone.....	1 816 800	653 000
Totaal	f 42 619 728	f 42 933 600
Ontvangsten.		
<i>Militaire</i> (gewone).....	f 577 000	f 484 000
<i>Niet-militaire</i> (gewone).....	15 433 572	16 597 700
Totaal	f 16 010 572	f 17 081 700
Meer uitgegeven dan ontvangen.		
<i>Militaire</i> (gewone)	f 12 567 157	f 13 590 035
Vlootuitbreiding.....	6 412 090	7 033 100
<i>Niet-militaire</i> (gewone).....	5 813 109	4 575 765
Buitengewone.....	1 816 800	653 000
Totaal	f 26 609 156	f 25 851 900

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

A. Militaire uitgaven.

Onderafdeeling 1002, Onderdeel b. Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het Europeesch personeel van het Nederlandsch eskader (f 768 800 lager).

Onderafdeeling 1002, Onderdeel c. Verrekening alsvoren van de uitgaven ten behoeve van het Europeesch personeel van de Indische militaire marine, met uitzondering van dat geplaatst bij de Kweekschool voor Inlandsche scheepelingen te Makassar (f 929 000 hooger).

Onderafdeeling 1002, Onderdeel e. Verrekening alsvoren van de uitgaven ten behoeve van het Europeesch personeel, dat per mailboot naar Indië uitgezonden wordt en van daar terugkeert (f 50 000 hooger).

Onderafdeeling 1005, Onderdeel b. Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van het personeel der Zeemacht en van hun gezin, voor zoover het daarvoor in aanmerking komt, met inbegrip van, enz. f 189 655 hooger).

Onderafdeeling 1013. Bedrijfsuitgaven van het Marine-etablisement enz.

Onderdeel b. Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden enz. (f 70 000). Zie ook artikel 24 van de afzonderlijke raming van de uitgaven van het Marine-etablisement.

De lagere raming staat in verband met het voor „Memorie” uittrekken van het personeel van Hr. Ms. „Zeven Provinciën” (zie de formatiestaat X-1), zullende deze bodem in verband met de aanwezige sterkte, na de komst van den kruiser „Java”, slechts in beperkten dienst worden gehouden. Het voor deze beperkte indiensthouding benodigde personeel zal uit de aanwezige sterkte worden gevonden.

De hoogere raming betreft het in dienst zijn in 1925 van den kruiser „Java” gedurende een vol jaar, tegen drie maanden in 1924, zoomede van één onderzeeboot gedurende een vol jaar, tegen zes maanden ten vorigen jare, terwijl voorts gerekend is op de aanwezigheid in deze gewesten van één onderzeeboot meer gedurende drie maanden.

Gerekend moet worden op het vervoer van een grooter deel van het personeel per particuliere gelegenheid dan ten vorigen jare.

Alsvoren.

B. Niet-militaire uitgaven.

Het op dezen post aangevraagd bedrag van f 70 000 betreft de kosten van aanschaffing en uitzending van materialen (toestellen enz.) ten behoeve van het werk: „Uitbreiding van de gasfabriek voor de Kustverlichting in verband met het voornemen tot de vervaardiging van Blaugas”. Ter zake van de invoering van dit gas, welke leiden zal tot belangrijke besparing op de kosten van het bijvullen der bakens en boeien, wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1923, Afdeeling X, Uitgaven in Nederland, waarbij zij medegedeeld, dat de gehouden proeven gunstig zijn uitgevallen.

Werden blijkens de aangehaalde Memorie de kosten van den bouw van een fabriek geraamd op totaal f 265 000, als

gevolg van de nader gebleken mogelijkheid om in stede van in een nieuw te bouwen fabriek het Blaugas te vervaardigen in de bestaande gasfabriek bij het Marine-etablisement na uitbreiding daarvan, en voorts als gevolg van prijsdaling van de benodigde materialen kan thans worden volstaan met een bedrag van totaal f 115 000.

Het werk zal door het Marine-etablisement in eigen beheer worden uitgevoerd, terwijl de kosten middels kostprijsberekening zullen worden verrekend ten laste van onderafdeeling 1015 van de Uitgaven in Indië (zie ook artikel 51 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement) en ten bate van No. 1022 van de raming der Middelen in Indië.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

A. Militaire uitgaven.

Onderafdeeling 1004. Onderdeelen a t/m c. Soldijen en toelagen van het Inlandsch personeel der Zeemacht met uitzondering van dat geplaatst bij den hydrografischen dienst en dat tewerkgesteld bij het Marine-etablisement (f 42 700 hooger).

Op onderdeel a, betreffende het Nederlandsch eskader, is minder uitgetrokken	f	113 800
Daarentegen is meer opgebracht bij de onderdeelen b en c, betreffende de Indische militaire marine met inbegrip van de Kweek-school te Makassar, onderscheidenlijk f 150 300 en f 6 200, of te zamen		156 500
		<hr/>
	Geeft meer	f 42 700

Deze hoogere raming is in hoofdzaak een gevolg van de omstandigheid, dat in 1924 abusievelijk niet werd gerekend op de soldijen van 68 schepelingen in opleiding voor machinedrijver.

Voor het Nederlandsch eskader is de raming f 112 800 lager gesteld, in verband met het voor „Memorie” uittrekken van het personeel van Hr. Ms. „Zeven Provinciën”, waaromtrent moog worden verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 1002, onderdeel b betreffende de uitgaven in Nederland.

Met betrekking tot de Kweekschool te Makassar wordt aangetekend, dat voor 1925 gerekend is op 40 koppen meer in opleiding dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1004. Onderdeel d. Toelagen aan onderofficieren der Koninklijke marine wegens plaatsing aan den wal (f 1 700 lager).

Voor 1925 is niet meer gerekend op de toelage van den onderofficier-seiner bij het station voor draadloze telegrafie te Kendangan wegens het niet in gebruik stellen van dat station, terwijl voorts de lagere raming verband houdt met de afronding van het eindcijfer van den onderwerprijken post.

Onderafdeeling 1007. Onderdeelen a t/m c. Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel van het Nederlandsch eskader en van de Indische militaire marine (met inbegrip van het personeel der Zeemacht geplaatst en in opleiding bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar) (f 45 400 lager).

Op de onderdeelen a en c, betreffende het Nederlandsch eskader en de Kweekschool te Makassar, is minder uitgetrokken onderscheidenlijk f 200 300 en f 11 100 of te zamen minder	f	211 400
Daarentegen is meer opgebracht bij onderdeel b, betreffende het hierbedoelde overige deel der Indische militaire marine		166 000
		<hr/>
	Geeft minder	f 45 400

Ofschoon de sterkte van het Europeesch personeel grooter is dan ten vorigen jare, terwijl bovendien in 1924 abusievelijk niet werd gerekend op de kosten wegens schafing van 68 Inlandsche schepelingen in opleiding voor machinedrijver, is ten deze in totaal f 45 400 minder uitgetrokken dan in 1924, in verband met den lageren prijs der rantsoenen en doordien 1925 geen schrikkeljaar is.

Onderafdeeling 1008. Verdere kosten van het Nederlandsch eskader.

Onderdeel a. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 33 000 lager).

Onderdeel b. Kosten van onderhoud der schepen en aanmaak of aanschaffing, enz. van goederen ten behoeve van de schepen (f 310 000 lager).

Onderdeel c. Andere uitgaven (f 5 000 lager).

Onderafdeeling 1009. Verdere kosten van de Indische militaire marine, met uitzondering van de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar, enz.

Onderdeel a. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 334 800 hooger).

Onderdeel b. Kosten van herstelling en onderhoud der schepen en vliegtuigen, aanmaak of aanschaffing enz. van goederen ten behoeve van de schepen en vliegtuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van de onderzeedienstinrichtingen en de vliegkampen (f 410 110 hooger).

Onderafdeeling 1011. Onderdeel i. Kosten van aanmaak of aanschaffing enz. van goederen ten behoeve van de Marinekazernes Soerabaja-Oedjoeng, Soerabaja-Goebeng en Malang (f 45 420 hooger).

Onderdeel n. Geestelijke verzorging van het marinepersoneel in Nederlandsch-Indië (Memorie).

Onderafdeeling 1018. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (f 13 200 lager).

Onderafdeeling 1020. Onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor van scheepvaart, enz. (f 600 lager).

Onderafdeeling 1023. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart, enz. (f 10 700 lager).

De lagere raming op nevenvermelde onderdeelen a t/m c houdt verband eensdeels met het in beperkten dienst houden van Hr. Ms. „Zeven Provinciën” en anderdeels met mogelijke bezuiniging op de exploitatiekosten, ook als gevolg van prijsdaling.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 1002, onderdeel c, betreffende de Uitgaven in Nederland.

Alsvoren, terwijl voorts thans voor het eerst rekening is gehouden met het stelsel van verrekening van de door het Marine-etablisement gemaakte kosten ten behoeve van de onderzeedienstinrichtingen te Soerabaja.

Ofschoon voor uitgaven van den onderwerpelijken aard ten behoeve van de Marinekazerne Soerabaja-Goebeng f 30 000 lager is geraamd dan ten vorige jare, is de raming van nevenbedoelden post hooger, doordien thans voor het eerst rekening is gehouden met het stelsel van verrekening van uitgaven ten behoeve van de kazerne Soerabaja-Oedjoeng wegens werkzaamheden verricht bij en rechtstreeksche verstrekkingen door het marine-etablisement, waarvoor f 75 000 is uitgetrokken, terwijl overigens meer is opgebracht voor de kazerne Malang, op grond van de uitkomst van 1923.

Het ligt in de bedoeling om twee geestelijken (een Protestantschen en een Roomsch Katholieken) die ter zake bijzondere ervaring hebben verworven uit Nederland te doen uitzenden om het vraagstuk betreffende de geestelijke verzorging van het marinepersoneel in deze gewesten in overweging te kunnen nemen. Eene zelfde gedragslijn als voor de Marine zal voor het Leger worden gevolgd. Wegens gemis van gegevens voor de raming van de uit dezen maatregel voortvloeiende uitgaven is de post voor Memorie uitgetrokken.

B. Niet-militaire uitgaven.

De lagere raming houdt verband met den lageren prijs der rantsoenen, zoomede met de geringere sterkte van het personeel, dat schafting ten laste van dezen post zal genieten.

De raming is verlaagd met f 600 wegens de intrekking van de toelage aan den ambtenaar belast met het toezicht over den voorraad van zeekaarten en gidsen te Batavia, in verband met de beperking der landsuitgaven.

De raming is verminderd met f 10 705, zijnde:

f 2 880 wegens aanvangswedden voor 2 opzichters bij den dienst van scheepvaart, aangezien de dienst met dit aantal opzichters minder kan volstaan,
7 700 voor minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogeningen,
125 doordien voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten thans een Memoriepost is uitgetrokken, aangezien die toelage bij invoering van de algemeene salarisherziening niet meer zullen behoeven te worden uitgekeerd.

Zij is daarentegen verhoogd met f 5 in verband met de afronding van het totaal der uitgaven.

Onderafdeeling 1025. Personeel van de gouvernementsmarine (*f* 17 400 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 25 096, zijnde:

f 17 796 wijl wegens de vervanging van een buiten dienst te stellen vaartuig („Glatik”) door een grooter vaartuig („Wega”) gerekend is op eene grootere sterkte van het personeel,

3 300 voor meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,

4 000 wegens vermeerdering der fondsen voor de toekenning van toelagen aan de officieren en werktuigkundigen bij de gouvernementsmarine gedurende en na hunne opleiding tot radiotelegrafist; het aantal dezer radiotelegrafisten neemt gestadig toe doordat voortgegaan wordt met het voorzien van daartoe in aanmerking komende gouvernements stoomschepen van radiotelegrafie, waardoor het naar de praktijk uitwees mogelijk wordt beter dan tot nog toe van de diensten dier schepen gebruik te maken en een belangrijke besparing in de exploitatiekosten wordt verkregen.

Bij de raming van dezen post is er rekening mede gehouden, dat de gedurende de opleiding toe te kennen toelage van *f* 7 per dag en per persoon is verlaagd tot ten hoogste *f* 6 per dag en per persoon.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 7 696, zijnde:

f 600 wegens de intrekking van de toelage aan den gezaghebber, belast met het bevel over het vaartuig voor het zeeonderzoek,

900 in verband met het nader vaststellen van de toelagen ten behoeve van de ambtenaren en beampten van het kabelsehip (Staatsblad 1907 No. 104 juncto 1910 No. 211 en 1921 No. 323) als volgt:

a. de gezaghebber *f* 75 's maands

b. de 1e officier en de 1e werktuigkundige ieder *f* 25 tot 50 „

c. de 2e en 3e officier en 2e, 3e en 4e werktuigkundige ieder 25 „

6 196 doordien voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten en wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in Nieuw Guiné thans een Memoriepost is uitgetrokken, zoodat die toelagen bij invoering van de algemeene salarisherziening niet meer zullen behoeven te worden uitgekeerd.

Onderafdeeling 1026. Verdere kosten van de gouvernementsmarine.

Onderdeel a. Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (*f* 15 700 lager).

Ofschoon wegens de vervanging van een buiten dienst te stellen vaartuig door een grooter vaartuig het aantal Inlandsche schepelingen 13 meer bedraagt, is de raming van nevenbedoelden post *f* 15 700 lager gesteld dan ten vorigen jare, als een gevolg van de invoering van een gewijzigd voedingstarief voor de mindere schepelingen der gouvernementsmarine en van prijsdaling van de benodigde artikelen, zoodat doordien voor 1925 op 1 dag voeding minder gerekend behoort te worden dan voor het schrikkeljaar 1924.

Onderdeel d. Kosten van aanbouw en uitzending van schepen (*f* 225 000 lager).

Lagere raming wegens het gereedkomen in 1924, van het schip voor de gouvernementsmarine „Zeemeeuw”, waarvoor als laatste termijn van aanbouw *f* 225 000 ten vorigen jare werd toegestaan.

Onderdeel e. Werving van de mindere schepelingen, toelagen, enz. (f 600 lager).

De raming is verlaagd met f 1 440 wegens de intrekking van de schadeloosstelling wegens gedane uitgaven voor verplichte diensten aan den wal aan de gezaghebbers bij de gouvernements marine bij verblijf met hun schip in de havens van Sabang, Makassar, Amboina, Menado en Koepang, aangezien voor een verdere toekenning daarvan geen voldoende reden bestaat.

Voorts is de lagere raming een gevolg van de omstandigheid, dat ten vorigen jare ten onrechte gerekend werd op toelagen aan 19 in stede van 16 officieren met den voedingsdienst belast, en voorts op vergoeding voor schrijfbehoefden aan 19 in stede van 16 gezaghebbers, terwijl overigens het verschil verband houdt met de afronding van het totaal der uitgaven.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (f 16 792 lager).

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel a. Voeding voor de manschappen (f 112 lager).

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 12 700 lager).

Onderdeel c. Kosten van aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zoomede voor inventaris, herstellingen, dokken, enz. (f 56 580 lager).

Onderdeel g. Andere uitgaven (f 100 lager).

Voor 1925 is gerekend op de indienststelling van een stoomvaartuig en een motorboot ten behoeve van het Boscwezen in de residentie Riau en Onderhoorigheden en in het gouvernement Oostkust van Sumatra, van een motorboot ten behoeve van den bestuurder der onderafdeeling Laboehanbatoe (afdeeling Assahan van het gouvernement Oostkust van Sumatra), van een gewestelijk vaartuig als drijvend politiestation te Soerabaja voor het tegengaan van den smokkelhandel ter reede en van een motorboot ten behoeve van het Bestuur in de afdeeling Sepoetih-Toelangbawang (residentie Lampongsche Distrieten), tot welke indienststellingen bereids bij wijze van tijdelijken maatregel werd overgegaan.

Aangeteekend wordt, dat de uit de indienststelling van bovenvermelde motorboot ten behoeve van den bestuurder der onderafdeeling Laboehanbatoe voortvloeiende uitgaven door de betrokken zelfbesturende landschappen aan den Lande zullen worden terugbetaald, terwijl voorts verwacht wordt dat van bovenbedoeld drijvend politiestation te Soerabaja eene preventieve werking zal uitgaan en daardoor de douane-inkomsten zullen vermeerderen en de diefstallen ter reede zullen worden voorkomen.

Tegenover de meerdere uitgaven als gevolg van bovenbedoelde indienststellingen staan echter lagere ramingen, wegens buitendienststelling van de na te noemen vaartuigen, t. w.:

- a. blotto te Kwandang (residentie Menado),
- b. stoomvaartuig „Djambi” te Bagan Si-Api-Api (gouvernement Oostkust van Sumatra),
- c. motorbooten No. 21 en „Fannij” te Palèmbang (residentie Palèmbang),
- d. sloep BIII te Tapa (residentie Amboina),

voorts in verband met de onttrekking van de motorboot X aan de residentie Riau en Onderhoorigheden en met het niet indienststellen van de motorboot ten behoeve van den Gezaghebber van Boven-Matan (residentie Westerafdeeling van Borneo).

Bovendien is gerekend op de navolgende verminderingen van uitgaven, tot t. w.:

- f 15 000 doordien voor personeelsuitgaven van verscheidene vaartuigen minder noodig is geweest dan waarop bij de begrooting was gerekend,

600 wegens verlaging van de toelage voor den persoon belast met het administratief beheer

der gewestelijke vaartuigen in de residentie Djambi,

- f* 720 wegens het vervallen van de fondsen voor het houden van technisch toezicht door particulieren op het onderhoud van de in het gouvernement Oostkust van Sumatra aanwezige gewestelijke vaartuigen, daar dit toezicht sedert, door de plaatsing van een tweeden werktuigkundige bij de gouvernements marine te Bengkalis, voldoende verzekerd is,
- 100 wegens het vervallen van de fondsen voor den inhuur van prauwen voor de communicatie tusschen Salajar en Bonèraté (Selébès en Onderhoorigheden).

Onderafdeeling 1029. Onderdeel *a*. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de Kustverlichting (*f* 1 000 *f* lager).

De raming is verminderd met *f* 2 060, t. w.:

- 1 125 zijnde het ten vorigen jare uitgetrokken bedrag voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten, waarvoor thans een Memoriepost is opgebracht, aangezien die toelagen bij invoering van de algemeene salaris-herziening niet meer zullen behoeven te worden uitgekeerd,
- 935 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 1 060 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.

Onderafdeeling 1029. Onderdeel *b*. Bezoldigingen en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de Bebakening en Kustverlichting (*f* 20 000 lager).

De raming is verminderd met *f* 20 192, zijnde:

- 900 wegens het terugbrengen van de toelagen voor de gezagvoerders van ten hoogste *f* 100 's maands tot ten hoogste *f* 75 's maands,
- 18 200 wegens minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,
- 1 092 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 192 voor meer uit te keeren bezoldigingen van mindere schepelingen.

Onderafdeeling 1030. Onderdeel *d*. Nieuw aan te leggen werken voor de Kustverlichting, de Bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede enz. (*f* 10 000 lager).

Hoewel als regel voor dezen post op een minimum van *f* 40 000 moet worden gerekend, kan voor 1925 met *f* 30 000 worden volstaan in verband met den aanwezigen materialenvoorraad.

Onderafdeeling 1031. Bezoldigingen, toelagen, schrijflonen en belooningen van het personeel van den Haven- en Loodsdienst (*f* 15 000 lager).

De raming is verminderd met *f* 26 111, t. w.:

- 5 400 voor aanvangswedde van één havenmeester der 2de klasse, wegens beperking van het schepentoezicht in verband met de bezuiniging,
- 1 200 voor aanvangswedde van één loods der 2de klasse, aangezien de dienst met één loods der 2de klasse minder kan volstaan,
- 300 in verband met de intrekking van de toelage aan den loods, belast met het beheer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenopslagplaats te Tandjoengpriok,
- 1 776 voor minder personeel, wegens de buitendienststelling van de sloepen ten behoeve van de havendiensten te Tjalang, Tapatoean, Meulaboh, Singkel (gouvernement Atjèh en Onderhoorigheden) en Dobo (residentie Amboina) in verband met de beperking der Landsuitgaven,
- 2 700 in verband met de sedert plaats gehad hebbende opheffing van het tijdelijke quarantainestation op de eilanden Gosong Boni en Sama-

- lona voor de haven van Makassar (gouvernement Selébès en Onderhoorigheden),
- f* 1 000 voor schrijfloonen, aangezien over dit bedrag niet behoefte te worden beschikt,
- 9 600 voor bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de havenambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den havendienst betreffende, aangezien het mogelijk is gebleken de werkzaamheden van ontschepingsambtenaar te Makassar en Semarang onderscheidenlijk door den onderhavenmeester en den secretaris van de immigratie-commissie te doen verrichten,
- 2 400 voor toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepentoezicht,
- 1 735 zijnde het ten vorigen jare uitgetrokken bedrag voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten, waarvoor thans een Memoriepost is opgebracht, aangezien die toelagen bij invoering van de algemeene salarisherziening niet meer zullen behoeven te worden uitgekeerd.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 11 111, zijnde:

- f* 10 000 voor meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogeningen,
- 660 voor minder personeel in verband met de weder indienststelling van de wegens bezuiniging buiten dienst gestelde motorboot ten behoeve van den haven- en loodsdiens te Tandjoengpriok (residentie Batavia) (zie gedrukte stukken eerste gewone zitting 1923, Onderw. I — Afdeeling X — stuk 1, bldz. 7),
- 451 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Aangeteekend wordt, dat tot de hiervorenbedoelde wederindienststelling van de motorboot te Tandjoengpriok bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan, aangezien gebleken is dat voor den goeden gang van zaken bij de uitoefening van den havendienst de motorboot niet kan worden gemist.

In elk geval zal op de bedrijfskosten worden bezuinigd, zijnde daarvoor te verken gerekend op *f* 6 000 's jaars terwijl thans zal worden volstaan met *f* 2 660, waarvan op dezen post *f* 660 en op de onderdeelen *c* en *d* van onderafdeeling 1032 *f* 1 000 en *f* 1 000 is uitgetrokken.

Onderafdeeling 1032. Onderdeel *d*. Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden voor den Haven- en Loodsdienst en den dienst der scheepsmeting (*f* 500 lager).

Voor onderhoud, inventaris, smeermiddelen, zoomede voor dokken en herstellen, is gerekend op *f* 1 000 meer dan ten vorigen jare in verband met de wederindienststelling van een motorboot ten behoeve van den haven- en loodsdiens te Tandjoengpriok (residentie Batavia) — vgl. de toelichting bij onderafdeeling 1031 hiervoren — en op *f* 1 800 meer wegens de indienststelling van een motorboot ten behoeve van den havendienst te Banjoewangi (residentie Be-soeki), tot welke indienststellingen bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan.

Niettemin is de raming van dezen post *f* 500 lager gesteld, doordien niet meer behoefte te worden gerekend op uitgaven voor de sloepen ten behoeve van de havendiensten te Tjalang, Tapatoean, Meulaboh, Singkel (gouvernement Atjèh en Onderhoorigheden) en Dobo (residentie Amboina) wegens de buitendienststelling van die sloepen in verband met de beperking der landsuitgaven, zulks tot een gezamen-

lijk bedrag van *f* 1 500, voorts voor verlichting en voor onderhoud van vaartuigen tot een bedrag van *f* 900, in verband met de sedert plaats gehad hebbende opheffing van het tijdelijk quarantaine-station op de eilanden Gosong Boni en Samalona voor de haven van Makassar (gouvernement Sêlêbès en Onderhoorigheden), terwijl op de overige exploitatiekosten eene besparing van *f* 900 mogelijk wordt geacht.

Onderafdeeling 1036. Personeel van de magnetische en weerkundige waarnemingen.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het Koninklijk Magnetisch en Weerkundig Observatorium (*f* 800 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 1 320 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 520, zijnde:

f 480 voor herstel van het ten vorigen jare ten onrechte op *f* 10 560, in stede van op *f* 10 080, gestelde bedrag wegens bezoldiging van de hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten,

40 in verband met de afronding ten vorigen jare van het eindeijfer van den post.

Onderdeel *b*. Toelagen voor bediening van weerkundige stations (*f* 600 lager).

Het bedrag van dezen vasten post blijkt ten vorigen jare te hoog te zijn gesteld.

Onderafdeeling 1039. Bedrijfsuitgaven van het Marine-etablisement enz.

Onderdeel *a*. Directe kosten van het bedrijf (*f* 4 020 lager).

(Zie ook de artikelen 5 t/m 23 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement).

Ondanks de voorgenomen verrekening ten laste van dezen post van de geldswaarde der door het Marine-etablisement uit de Marine-magazijnen voor eigen gebruik te betrekken goederen, welke geldswaarde voor 1925 is geraamd op *f* 307 600 (zie toelichtingen op de artikelen 6, 8 t/m 15, 17, 19, 21 en 23 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement) is, in hoofdzaak in verband met ingevoerde bezuinigingsmaatregelen en de algemeene daling der loonen, de raming lager kunnen worden gesteld dan ten vorigen jare.

Voor bezoldigingen en toelagen van het personeel is bij de artikelen 5 en 16, van de afzonderlijke raming met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuiniging onderscheidenlijk *f* 24 000 en *f* 33 200 minder aangevraagd dan voor 1924; de bij de artikelen 18, 20 en 22 meer aangevraagde bedragen van *f* 180, *f* 680 en *f* 720 houden verband met de meerdere aanspraken op regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

Onderdeel *b*. Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden enz. (*f* 1 338 120 hooger) (Zie ook de artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement).

Voor bezoldigingen en toelagen (artikel 25 van de afzonderlijke raming) is *f* 1 800 meer uitgetrokken wegens de meerdere aanspraken van het personeel op regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

De hoogere raming van *f* 1 336 320 voor „andere uitgaven” (artikel 26 van de afzonderlijke raming) is een gevolg van de voorgenomen verrekening ten laste van dezen post van de geldswaarde der voor de uit te voeren werkzaamheden uit de Marine-magazijnen te betrekken goederen. Laat men het voor 1925 geraamd bedrag van de hierbedoelde verrekeningen van *f* 1 615 600 buiten beschouwing, dan is het voor 1925 aangevraagd crediet *f* 279 280 lager dan hetgeen voor 1924 is toegestaan, welke lagere raming verband houdt met de mindere werkzaamheden waarop als gevolg van de algemeene versobering valt te rekenen.

Onderafdeeling 1040. Bedrijfsuitgaven van de Marine-magazijnen te Soerabaja.

Onderdeel *a*. Directe kosten van het bedrijf (*f* 50 300 hooger). (Zie ook de artikelen 28 en 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement).

Voor bezoldigingen en toelagen van het personeel (artikel 28 van de afzonderlijke raming) is *f* 10 900 meer aangevraagd dan voor 1924, waarvan *f* 3 800 wegens meerdere

Onderdeel b. Kosten van aanvulling der voorraden (f 171 300 lager). (Zie ook de artikelen 36 t/m 45 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement).

Onderafdeeling 1041. Kapitaalsuitgaven ten behoeve van enz. (f 888 800 lager). (Zie ook de artikelen 47 t/m 51 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het Marine-etablisement).

aanspraken van het personeel op regelmatige verhoogingen van bezoldiging en f 7 100 wegens den aftrek van het eindcijfer van een kleiner bedrag met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuiniging dan in 1924. Tegenover dezen kleinen aftrek staat eene grootere vermindering van het eindcijfer met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuiniging bij de posten voor bezoldigingen en toelagen uitgetrokken bij de artikelen 5 en 16 van de afzonderlijke raming.

Voor „andere uitgaven” (artikel 29 der afzonderlijke raming) is f 39 400 meer aangevraagd dan voor 1924 met het oog op de voorgenomen verrekening van de geldswaarde der voor eigen gebruik uit de Marine-magazijnen te betrekken goederen, welke geldswaarde voor 1925 is gesteld op f 41 300.

Voor 1925 is gerekend op de voorgenomen verrekening van de kosten van door het Marine-etablisement voor de magazijnen aangemaakte goederen, welke kosten zijn geraamd op f 200 000 voor munitie en f 210 000 voor andere goederen (zie de artikelen 43 en 44 der afzonderlijke raming).

Laat men deze bedragen buiten beschouwing, dan is het aangevraagd crediet voor 1925, vergeleken bij het voor 1924 toegestaan crediet, f 581 300 lager.

Met betrekking tot het aangevraagd bedrag van f 221 000 bij artikel 48 der afzonderlijke raming voor „verbreedden kop-schiereiland, omboorden met kademuren, bouw hellingen voor aanbouw met bijbehorende werken, zoomede bouw van een betondok” zij het volgende medegedeeld.

Met de Hollandsche Aannemings Maatschappij te Soerabaja werd in 1921 bij notarieele akte eene overeenkomst aangegaan, o.m. betreffende het verbreedden van den kop van het schiereiland, gevormd tusschen de Oosterhaven en het Marinebassin van het Marine-etablisement, met het maken van een kademuur van 150 M. lengte langs Oosten en Westerboord, benevens den bouw aldaar van vier langshellingen en één dwarshelling voor de afdeeling „Aanbouw” dier inrichting, waarvan de kosten bedroegen f 4 362 007.

Als gevolg van de gewijzigde tijdsomstandigheden is het niet noodig om het werk volgens het overeengekomen plan geheel te doen uitvoeren, doch wordt het gewenscht geacht de nog volgens bovengenoemde overeenkomst te verwerken gelden, ten bedrage van f 555 347, te besteden aan den bouw van een betondok, aangezien het 5000 en het 1400 tons dok op het Marine-etablisement zich in zulk een staat bevinden, dat zeer spoedige vervanging daarvan, voor wat het 1400-tons dok betreft, dringend noodzakelijk is. Hiervoor werd bereids bij het Indisch begrotingsontwerp voor 1924 een Memoriepost uitgetrokken. (Zie Volksraadstukken, eerste gewone zitting 1923, Onderwerp 1 — Afdeeling X, stuk 1, v.z. betreft Hoofdstuk II, Uitgaven in Indië, onderafdeeling 1006, artikelen 26 t/m 28 van de afzonderlijke raming).

Nu heeft de Hollandsche Aannemings Maatschappij zich, indien deze voorziening in dokgelegenheid aan haar wordt opgedragen, bereid verklaard voormeld bedrag van f 555 347, in dezen dokbouw te verwerken. Boven dat bedrag zal nog eene som van f 221 000 voor den dokbouw noodig zijn, zoodat de totaal-prijs van het dok, geheel bedrijfsklaar, f 776 347 zal bedragen, welke prijs niet te hoog wordt geacht.

In verband met het vorenstaande is met meergenoemde maatschappij bij notarieele akte eene aanvullingsovereenkomst op het reeds met haar in 1921 gesloten contract aangegaan, strekkende ter erlanging van een nieuw dok.

Het ligt in de bedoeling om in 1924 ter zake niet meer te verwerken dan bovengenoemd bedrag van f 555 347, waarvoor op de begrooting van dat jaar fondsen beschikbaar zijn, zoodat in 1925 op de meerkosten ten bedrage van f 221 000 dient te worden gerekend.

Voor wat betreft den post van f 115 000, uitgetrokken bij artikel 51 van de afzonderlijke voor uitbreiding van de gasfabriek zij verwezen naar de toelichting hiervoren op onderafdeeling 1013 der Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1046. Verdere kosten van de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de Marine-magazijnen te Soerabaja.

Onderdeel b. Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen, enz. (f 350 800 lager).

Onderdeel c. Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd tot aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede enz. (f 51 000 lager).

De raming is lager gesteld in verband met de lagere prijzen van de steenkolen, terwijl voorts thans niet meer gerekend is op het opslaan van residu en solarolie in de hierbedoelde opslagplaatsen.

De lagere raming houdt verband met de omstandigheid, dat in 1925 niet gerekend behoeft te worden op aanvulling van de voorraden levensmiddelen buiten die der Marine-magazijnen te Soerabaja. Ten vorigen jare was voor de aanschaffing van levensmiddelen ten laste van dezen post gerekend op een bedrag van f 51 000.

HOOFDSTUK I.

Middelen in Nederland.

A. Militaire ontvangsten.

No. 1001. Ontvangsten van militairen aard (Memorie).

Deze post is in het leven geroepen op grond van de splitsing der ontvangsten in „militaire” en „niet militaire” ontvangsten.

Ten bate van dezen post kunnen eventueele toevallige ontvangsten van militairen aard worden geboekt.

B. Niet-militaire ontvangsten.

No. 1002. Terugbetaling der kosten van herstelling bij het Marine-etablisement te Soerabaja van schepen behoorende tot het Nederlandsch eskader (f 199 500 lager).

De lagere raming houdt verband met het in beperkten dienst houden van Hr. Ms. „Zeven Provinciën”, na de komst van den kruiser „Java”, terwijl voorts gebleken is dat de vorige raming te hoog was gesteld.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

A. Militaire ontvangsten.

No. 1003. Inhoudingen op de soldijen van de Inlandschen schepelingen der Zeemacht wegens verstrekte kleding, zoomede enz. (f 50 000 lager).

De raming van den overeenkomstigen post van 1924 was op een te hoog bedrag gesteld.

No. 1005. Verrekening ten laste van de Marine-magazijnen te Soerabaja van het geldswaardig bedrag van door de schepen en vaartuigen der Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal aan die magazijnen afgegeven goederen (f 43 000 lager).

Lagere raming in verband met de versobering van de verschillende diensten.

B. Niet-militaire ontvangsten.

No. 1007. Bakengeld (f 100 000 hooger).

De post is geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren.

No. 1009. Ontvangsten van den loodsdiens (f 100 000 hooger).

Als voren.

No. 1010. Vergoeding voor certificaten van schepen (f 5 000 hooger).

Als voren.

No. 1012. Scheepsverklaringen (f 2 000 lager).

Als voren.

No. 1013 A. Ontvangsten in verband met de heffing van examengeld voor de examens, ter verkrijging van diploma's van stuurman en machinist aan boord van koopvaardij-schepen, van stuurman voor de locaalvaart en van machinedrijver (f 4 000).

Deze post houdt verband met de omstandigheid, dat in navolging van de in Nederland getroffen regelingen, ook hier te Lande examengeld zal worden geëischt voor de examens ter verkrijging van diploma's van stuurman en machinist aan boord van koopvaardij-schepen, van stuurman voor de locaalvaart en van machinedrijver.

Het examengeld zal worden bepaald op het zelfde bedrag als in Nederland moet worden voldaan t.w.:

A. voor het examen ter verkrijging van het diploma van	
1. derde stuurman	f 10
2. tweede stuurman	20
3. eerste stuurman	40
B. voor het examen ter verkrijging van het machinisten-diploma:	
1. A.	10
2. B.	20
3. C.	40

Wordt het examen ter verkrijging van het diploma C in twee gedeelten afgelegd, dan wordt voor elk gedeelte f 20 betaald.

C. voor het examen ter verkrijging van het diploma van stuurman voor de locaalvaart of van machinedrijver	5
---	---

Aangezien de kosten van vorenbedoelde examens in 1925 ten laste van de Xe begrotingsafdeeling (Hoofdstuk II, onderafdeeling 1022, onderdeel f) zullen worden gebracht (v.g.l. de Memorie van toelichting op onderafdeeling 573, Afdeeling V, Hoofdstuk II der uitgavenbegrooting) zal het te heffen examengeld ten bate van deze afdeeling moeten komen.

No. 1014. Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen, enz. (f 40 000 hooger).

De post is geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren.

Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (f 997 900) vervalt.

Voor het doen vervallen van nevenbedoelden post wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting betreffende de Uitgaven in Indië, voor zooveel aangaat Afdeeling III, Onderafdeeling 334.

Met het oog op de af en toe voorkomende gevallen dat een bebakeningsvaartuig of ander materieel aan een anderen landsdienst tegen verrekening in gebruik wordt gegeven (welke verrekening tot dusver mede ten bate van nevenvermeld ontvangsthooft kwam), zijn in de omschrijving van den post No. 1017 der Middelen tusschen de woorden: „door” en „particulieren” ingelascht de woorden: „andere landsdiensten en”.

No. 1016. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van vaartuigen, behorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (f 137 312 lager).

Gerekend wordt op de verrekening van de bedrijfskosten van:

de vaartuigen der gouvernementsmarine, bestemd voor den toegang van den opium-sluikhandel ter zee	f 274 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane in de residenties Djambi en Palembang	8 000
het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Semarang	10 000
het gewestelijk vaartuig, bestemd voor den dienst der douane te Bagan-siapiapi	4 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Soerabaja	12 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane te Tandjoengpriok ...	15 000

het vaartuig der gouvernementsmarine voor zee onderzoek	f	23 000
het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Tjilatjap		4 000
het stoomvaartuig en de motorboot (gewestelijke vaartuigen) ten behoeve van den dienst van het boschwezen in den Riau Archipel en ter Oostkust van Sumatra		33 600
het gouvernementskabelschip		410 000
de twee motorbooten ten behoeve van den topografischen dienst voor de astronomische metingen in Sumatra's Oostkust		6 500

No. 1017. Vergoeding door andere landsdiensten en particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot enz. (f 25 000 hooger).

De post is geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren, terwijl voorts thans hierbij rekening is gehouden met de ontvangsten wegens het gebruik van vaartuigen en ander materieel door andere landsdiensten.

No. 1018. Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters enz. op Zon- en feestdagen (f 5 000 hooger).

De post is geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren.

No. 1019. Inhoudingen op de soldijen van de mindere schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleeding, zoomede enz. (f 6 000 lager).

Als voren.

No. 1021. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het Marine-etablissement enz., met uitzondering van de Marine-magazijnen (f 667 000 hooger).

Wegens de versoering van de verschillende diensten zouden de ramingen van deze ontvangsten en verrekeningen, vergeleken bij die van het vorig jaar, lager moeten worden gesteld. Echter is in 1925 gerekend op verrekeningen ten laste van de verschillende diensten en ten bate van deze posten welke tot dusver niet plaats vonden. In verband hiermede zijn de posten ten slotte in stede van op een lager op een hooger bedrag gesteld dan ten vorigen jare.

No. 1023. Verrekening der geldswaarde van uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd de Marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het Departement der Marine behorende diensten verstrekte steenkolen (f 328 760 lager).

Lagere raming in verband met bezuinigingsmaatregelen en met de lagere prijzen der steenkolen.

No. 1024. Verrekening als voren van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen (f 82 000 lager).

De lagere raming houdt hoofdzakelijk verband met de omstandigheid, dat de verduurzaamde levensmiddelen nagenoeg uitsluitend uit de Marine-magazijnen te Soerabaja worden betrokken.

No. 1025. Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen, niet afkomstig uit den voorraad der Marine-magazijnen te Soerabaja (f 2 000 hooger).

De post is geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren.

No. 1026b. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, enz. afkomstig van de diensten behorende onder Scheepvaart (f 8 000 hooger).

Als voren.

No. 1027. Verrekening ten laste van de Marine-magazijnen te Soerabaja van het geldswaardig bedrag van aan die magazijnen afgegeven goederen, een en ander:

Lagere raming in verband met de versoering der verschillende diensten.

a. voor zoover niet afkomstig van de Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal en de diensten behorende onder Scheepvaart (f 1 100 lager).

b. afkomstig van de diensten behorende onder Scheepvaart (f 26 000 lager).

No. 1029. Terugbetaling van voorschotten op bezoldigingen of andere inkomsten (f 9 600 lager).

Gelijke raming als bij de begrooting van uitgaven in Indië.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
AFDEELING X.			
Departement der Marine.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
A. MILITAIRE UITGAVEN.			
1001		Aandeel in de kosten van den algemeenen dienst voor de helft dier kosten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1006.	
		Bijdrage aan het Departement van Marine in Nederland in de bezoldiging van den adviseur-verificateur en van den adjunct-verificateur van 's Rijks zeeinstrumenten	(1) f 2 520
1002		Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het Europeesch personeel der Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië, met uitzondering van het bij den hydrografischen dienst geplaatste personeel en dat tewerkgesteld bij het Marine-etablissement te Soerabaja.	
	a.	Personeel tewerkgesteld bij het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië	(3) f 230 400
	b.	Personeel van het Nederlandsch eskader	(5) 621 600
	c.	Personeel van de Indische militaire marine, met uitzondering van dat geplaatst bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar.	(7) 4 219 400
	d.	Personeel van de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar.	(9) 268 000
	e.	Personeel, dat per mailboot naar Indië uitgezonden wordt en van daar terugkeert	225 000
			5 564 400
1003		Aandeel in de kosten van aanbouw, uitrusting en uitzending van oorlogsschepen en van aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke Marine ten bedrage van de helft dier kosten, komende de andere helft ten laste van de Staatsbegrooting	(12) 5 542 500
1004		Verdere kosten van de Indische militaire marine, met uitzondering van de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen Makassar en de kazernes Soerabaja-Oedjoeng, Soerabaja-Goebeng en Malang.	
	a.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor zoover niet bestemd tot aanvulling van de voorraden van de magazijnen van het Marine-établissement te Soerabaja	(14) f 75 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De totale bijdrage wordt gesteld op <i>f</i> 5 040 of rond <i>f</i> 80 meer (voor regelmatige weddeverhooging) dan ten vorigen jare. Van eerstgenoemd bedrag is hier uitgetrokken de helft, terwijl de andere helft is opgebracht bij onderafdeeling 1006 hierna.
			(2) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1001, onderdeel <i>b</i> voor de helft van het daarbij uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 4 960.
			(3) Geraamd naar de in den formatiestaat X—I vermelde sterkte.
			(4) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1001, onderdeel <i>a</i> .
			(5) Geraamd naar de in den formatiestaat X—I vermelde sterkte.
			(6) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1006.
<i>f</i> 2 480 <i>f</i>	40		(7) Geraamd naar de in den formatiestaat X—I vermelde sterkte.
			(8) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1008 met weglating van de uitgaven ten behoeve van het personeel geplaatst bij de kweekschool te Makassar ad <i>f</i> 268 000 (zie onderdeel <i>d</i> hierna), doch met bijvoeging van het personeel van den marine luchtvaartdienst bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1017.
			(9) Geraamd naar de in den formatiestaat X—I vermelde sterkte.
230 400			(10) Zie de toelichting bij onderdeel <i>c</i> hiervoren.
1 590 400		<i>f</i> 768 800	(11) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1004.
			(12) waarvan:
			voor de uitzending van den kruiser Java en den
			afbouw van den kruiser Sumatra <i>f</i> 2 000 000
			voor artillerie-materieel ten behoeve van de kruisers 20 000
			„ den afbouw van de K XI—XIII 2 000 000
			„ aanbouw van torpedobootjagers 3 150 000
			„ „ „ flottieljevaartuigen 1 800 000
			„ inventaris en uitrusting van de jagers 190 000
			„ „ van de flottieljevaartuigen 180 000
			„ artilleriesmaterieel der jagers 535 000
			„ „ „ flottieljevaartuigen ... 720 000
			„ torpedobewapening der jagers 90 000
			<i>f</i> 10 685 000
			waarvan de helft komt ten laste van de Staatsbegrooting.
			De hierbedoelde uitgaven behooren tot den dienst der vloot-uitbreiding.
3) 4 630 000	692 800		(13) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1003.
			(14) Geraamd naar de behoefte. Voor 1925 heeft niet meer gerekend te worden op de aanschaffing en uitzending van kanonnen en mitrailleurs voor mijnenleggers, zoomede aanschaffing en uitzending van een radiostation voor een der mijnenleggers en evenmin op de aanschaffing van reserveonderdeelen voor onderzeeboten, waarvoor ten vorigen jare onderscheidenlijk <i>f</i> 83 600 en <i>f</i> 35 000 werd toegestaan.
5) 195 600		118 600	(15) Bij dezen post zijn samengetrokken de bij de begrooting voor

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(16) f 960 600	Memorie.	f 1 035	Geraamd voor 1925.
1004	b.	Aanschaffing en uitzending van reserve-munitie, torpedo's en torpedo-onderdeelen voor de kruisers en de onderzeeboten	(16) f 960 600			
	c.	Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel der Zeemacht, dat tengevolge van een ongeval bij het verrichten van of het deelnemen aan een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoomede van de door dat personeel nagelaten nabestaanden		Memorie.	f 1 035	
1005		Uitgaven behoorende tot de algemeene kosten der Zeemacht.				
	a.	Aandeel in de aan het Departement van Marine in Nederland terug te betalen inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het Marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden, in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst, voor de helft dier inkomsten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1014	(19) f 35 000			
	b.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van het personeel der Zeemacht en van hun gezin, voor zoover het daarvoor in aanmerking komt, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine alsmede daarmede in verband staande uitgaven		655 900		
	c.	Geneeskundige behoeften	(22) 18 300			
	d.	Aanschaffing en uitzending van medailles en andere eereteekenen, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	(24) 310			
					707	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.										
	Meer.	Minder.											
(17) f 560 000	f 400 600		<p>1924 uitgetrokken posten bij onderafdeeling 1009, onderdeelen <i>c</i> en <i>d</i>, waarbij is gevoegd een bedrag van f 35 000 in de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1016, onderdeel <i>d</i>, uitgetrokken voor reserve onderdeelen voor onderzeebooten, welke onderdeelen niet bestemd zijn tot aanvulling van den voorraad der marine magazijnen.</p>										
(18) Memorie.			<p>(16) Waarvan:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">voor den derden termijn tot aanschaffing van reserve munitie voor de kruisers</td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">f 500 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">voor ladingkamers enz. ten behoeve van torpedo's van onderzeebooten</td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">56 200</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">voor reserve-torpedo's en reserve-onderdeelen voor torpedo's</td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">404 400</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black; padding-top: 5px;">f 960 600</td> </tr> </table> <p>De hier bedoelde uitgaven behooren tot den dienst der vloot-uitbreiding.</p>	voor den derden termijn tot aanschaffing van reserve munitie voor de kruisers	f 500 000	voor ladingkamers enz. ten behoeve van torpedo's van onderzeebooten	56 200	voor reserve-torpedo's en reserve-onderdeelen voor torpedo's	404 400		f 960 600		
voor den derden termijn tot aanschaffing van reserve munitie voor de kruisers	f 500 000												
voor ladingkamers enz. ten behoeve van torpedo's van onderzeebooten	56 200												
voor reserve-torpedo's en reserve-onderdeelen voor torpedo's	404 400												
	f 960 600												
(20) 15 500	19 500		<p>(17) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1016, onderdeel <i>d</i>. Deze munitie zal wel worden opbewaard in de marine-magazijnen te Soerabaja, doch moet worden beschouwd als opgelegd goed.</p>										
(21) 464 245	189 655		<p>(18) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018.</p>										
(23) 18 300			<p>(19) Het totaal bedrag van de terug te betalen inkomsten is gesteld op f 70 000, waarvan hier de helft wordt uitgetrokken, terwijl de andere helft is opgebracht bij onderafdeeling 1014, onderdeel <i>a</i> hierna. De vorige raming blijkt te laag te zijn gesteld.</p>										
(25) 124	186		<p>(20) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1016, onderdeel <i>a</i>, voor de helft van het daarbij uitgetrokken bedrag van f 31 000.</p> <p>(21) Hierbij zijn samengetrokken de posten in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de onderafdeelingen 1002, onderdeel <i>a</i>, 1005, onderdeel <i>a</i> en 1016, onderdeel <i>f</i>.</p> <p>(22) Op grond van verkregen uitkomsten wordt voor geneeskundige behoeften in totaal evenals ten vorigen jare geraamd f 29 000, waarvan hier wordt uitgetrokken</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">en voorts bij:</td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">f 18 300</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">onderafdeeling 1008, onderdeel <i>d</i></td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">1 600</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">„ 1010, „ <i>b</i></td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">4 800</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">„ 1013, „ <i>a</i></td> <td style="text-align: right; padding-right: 10px;">4 300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black; padding-top: 5px;">f 29 000</td> </tr> </table> <p>(23) Hierbij zijn samengetrokken de posten in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de onderafdeelingen 1002, onderdeel <i>c</i>, 1005, onderdeel <i>b</i>, 1007 en 1009, onderdeel <i>a</i>.</p> <p>(24) De raming is gegrond op de Indische aanvraag.</p> <p>(25) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1002, onderdeel <i>b</i>.</p>	en voorts bij:	f 18 300	onderafdeeling 1008, onderdeel <i>d</i>	1 600	„ 1010, „ <i>b</i>	4 800	„ 1013, „ <i>a</i>	4 300		f 29 000
en voorts bij:	f 18 300												
onderafdeeling 1008, onderdeel <i>d</i>	1 600												
„ 1010, „ <i>b</i>	4 800												
„ 1013, „ <i>a</i>	4 300												
	f 29 000												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
B. NIET-MILITAIRE UITGAVEN.			
1006		Aandeel in de kosten van den algemeenen dienst voor de helft dier kosten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1001. Bijdrage aan het Departement van Marine in Nederland in de bezoldiging van den adviseur-verificateur en van den adjunct-verificateur van 's Rijks zee-instrumenten	(26) f 2 5
1007		Personeel van den Hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het Europeesch personeel der Koninklijke Marine geplaatst bij den Hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	(27) f 218 000
	b.	Opleiding van commandanten voor de opnemingsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, benevens daarmede in verband staande uitgaven	10 000
1008		Verdere kosten van den Hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Bijdrage aan het Departement van Marine in Nederland in de kosten van het personeel van het Hydrografisch kantoor	(30) f 47 060
	b.	Bijdrage in het aandeel van Nederland in de kosten van het Internationaal hydrografisch kantoor	3 500
	c.	Aanschaffing en uitzending van zeekaarten en boekwerken voor den Hydrografischen dienst en daarmede in verband staande uitgaven	50 000
	d.	Geneeskundige behoeften	(34) 1 600
1009		Uitgaven voor het personeel ten behoeve van „Scheepvaart“. Opleiding van jongelieden, die uitgezonden worden voor de betrekking van officier bij de Gouvernements Marine en daarmede in verband staande uitgaven	(36) 5 0
1010		Verdere kosten ten behoeve van „Scheepvaart“.	
	a.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen met de daarop staande gebouwen, voor zoover niet bestemd tot aanvulling van den voorraad in de Marine-magazijnen te Soerabaja	(39) f 21 500
	b.	Geneeskundige behoeften	(41) 4 800
1011		Paketvaart en andere stoomvaartdiensten. Toelage, reis- en verblijfkosten van den Regeerings-commissaris bij de Koninklijke Paketvaart Maatschappij	26 1 8

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			(26) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1001 hiervoren.
			(27) Geraamd naar de in den formatiestaat X—I vermelde sterkte.
			(28) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1010, onderdeel c.
			(29) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1010, onderdeel a.
f 2 480 f	40		(30) Dat bedrag wordt voldoende geacht.
			(31) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1010, onderdeel b.
			(32) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1011, onderdeel c.
(28) 218 000			(33) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1011, onderdeel b.
(29) 10 000			(34) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel c, hiervoren.
			(35) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1011, onderdeel a.
			(36) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte.
			(37) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012.
(31) 49 720	/	2 660	(38) In 1924 bij onderafdeeling 1013A uitgetrokken voor aanbouw en uitzending van het kabelschip „Zuider-Kruis”. Vervalt voor 1925 vermits het schip in den loop van 1924 zal worden uitgezonden.
(32) 3 500			De hierbedoelde uitgaven behooren tot den buitengewonen dienst.
(35) 50 000			(39) Geraamd naar de behoefte. Tegenover de hoogere raming staat een belangrijk lagere raming voor de aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting tot aanvulling van den voorraad in de marine-magazijnen te Soerabaja (zie artikel 34 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het marine-etablisement, stuk 6).
(35) 1 600			(40) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1013, onderdeel b.
(37) 9 050		4 050	(41) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel c, hiervoren.
(38) 525 000		525 000	(42) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1013, onderdeel a.
			(43) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014.
(40) 10 900	10 400		
(42) 4 800			
(45) 800			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1012		Magnetische en weerkundige waarnemingen. Aanschaffing en uitzending van werktuigen, boekwerken en andere beno- digdheden voor magnetische en weerkundige waarnemingen	f 6
1013		Bedrijfsuitgaven van het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen, met uitzondering van die der Marine-magazijnen. <i>a.</i> Directe kosten van het bedrijf (45) / 81 100 <i>b.</i> Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden en van de Marine- magazijnen te Soerabaja, zoomede voor de uitvoering van uitbreidings- werken in eigen beheer (47) 70 000	151 1
1014		Bedrijfsuitgaven van de Marinemagazijnen te Soe- rabaja. <i>a.</i> Directe kosten van het bedrijf (49) f 35 000 <i>b.</i> Kosten van aanvulling van de voorraden (51) 1 593 000	1 628 0
1015		Kapitaalsuitgaven ten behoeve van het Marine-etablis- sament en daartoe behoorende inrichtingen	(53) 50 0
1016		Aanschaffing en uitzending van levensbehoefden en andere goederen ter aanvulling van den magazijn- voorraad buiten dien van het Marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht	(54) 5 0

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(44) f 600			(44) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1015.
			(45) Zie onder I A van de hierbij behorende afzonderlijke raming, stuk 6.
(46) 81 100			(46) Hierbij zijn samengetrokken de posten in de begrooting voor 1924, uitgetrokken bij onderafdeeling 1016, onderdeelen b, c, e en g. Zie voorts de „Raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen”.
(48) Memorie. f	70 000		(47) Zie onder I B van de hierbij behorende afzonderlijke raming, stuk 6.
			(48) Nieuwe post. Hierop kunnen worden gebracht de uitgaven voor aanschaffing in Nederland en uitzending van directe goederen bestemd voor werkzaamheden voor derden. Zie voorts de Raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.
(50) 18 500	19 500		(49) Zie onder II A van de hierbij behorende afzonderlijke raming, stuk 6, zoomede de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel a, hiervoren.
(52) 1 909 000		f 516 000	(50) Zie de toelichting bij onderafd. 1005, onderdeel a, hiervoren, zoomede de Raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.
	50 000		(51) Zie onder II B van de hierbij behorende afzonderlijke raming, stuk 6.
(58) 37 000		32 000	(52) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1016, onderdeel d, met weglating van de uitgaven voor aanschaffing van reserve munitie voor de kruisers en onderzeeboten ad f 560 000 en reserve onderdeelen voor onderzeeboten ad f 35 000, welke bedragen zijn opgebracht bij onderscheidenlijk onderafdeelingen 1004, onderdeel b en 1004, onderdeel a. Zie voorts de Raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.
			(53) Nieuwe post. Hierop kunnen eventueel worden gebracht de uitgaven voor aanschaffing in Nederland en uitzending van fabriekswerktuigen tot uitbreiding van het marine-etablisement. Zie voorts onder III van de hierbij behorende afzonderlijke raming, stuk 6. De hierbedoelde uitgaven behooren tot den buitengewonen dienst.
			(54) De raming, gegrond op de behoefte, is te splitsen als volgt: levensbehoefte f 2 000 andere goederen 3 000 <hr/> f 5 000
			(55) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1019.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1017		Vereveningen betreffende afgesloten diensten (Onvoorzienne uitgaven)	/ 100
1018		Andere onvoorzienne uitgaven	/ 50 00
Totaal van Afdeeling X			/ 14 902 81
Waarvan: Militaire uitgaven			/ 12 632 33
Niet-militaire uitgaven			2 250 28

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
50 000	f 1 000		(56) Het eindeijfer dezer afdeeling bij de wet van (Staatsblad No.) vasteld op f 12 537 479 zal bij aanneming van het wetsontwerp (gedrukt stuk zitting 1923/1924 No.) worden ver- hoogd met 1 500 000
6) 14 037 479	f 2 452 421	f 1 567 090	
	f 865 331 meer.		
11 258 449	f 1 594 081		
2 779 050		f 528 750	

1925-1926
 Begroefing
 Afdeeling X
 stuk 2

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
		AFDEELING X.	
		Departement der Marine.	
		Stuk 3 — Uitgaven in Indië.	
		A. MILITAIRE UITGAVEN.	
1001		Aandeel in de inkomsten van het burgerlijk personeel van het Departement voor de helft dier inkomsten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1014.	
	a.	Aanvangsbezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren ...	(1) f 44 100
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren	7 800
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijfloonen	(4) 14 500
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	9 250
			f 78 650

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Vast personeel.
			1 secretaris f 12 000
			1 administrateur (of referendaris) 8 400
			1 referendaris 7 200
			2 commies-redacteurs, op f 3 600 7 200
			2 hoofdcommiezen, op f 5 400 10 800
			6 eerste-commiezen, op f 3 600 21 600
			5 tweede-commiezen, op f 2 640 13 200
			6 derde-commiezen, op f 1 800 10 800
			f 91 200
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 3 000
			f 88 200
4) f 44 100			Hiervan de helft = f 44 100.
5) 6 500	f 1 000		(2) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1001, onderdeel a, uitgetrokken bedrag van f 100 000, na aftrek van het bedrag van f 11 760 (rond f 11 800) voor toelagen aan 7 onderofficieren der koninklijke marine geplaatst bij het departement, welk laatste bedrag is begrepen in de som van f 19 900 uitgetrokken bij onderafdeeling 1004, onderdeel d, hierna.
5) 14 500			
5) 9 850		f 600	(3) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1001, onderdeel b, uitgetrokken bedrag van f 12 600.
			(4) 33 klerken op f 480 f 15 840
			aannemende, dat het aantal adjunct-commiezen, hetwelk in mindering van dat der klerken komt, 3 bedraagt, is voor hoogere aanvangsbezoldiging noodig $3 \times (f 1 080 - f 480) =$ 1 800
			minder personeel:
			1 huisbewaarder, op f 900 f 900
			7 lichters, op f 150 1 050
			1 binder, op f 120 120
			1 mandoer, op f 240 240
			10 oppassers, op f 120 1 200
			4 koelies, op f 144 576
			2 wakers, op f 270 540
			2 tuinlieden, op f 270 540
			5 166
			schrijfloonen 9 600
			f 32 406
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 3 400
			f 29 006
			waarvoor wordt gesteld f 29 000.
			Hiervan de helft = f 14 500.
			(5) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1001, onderdeel c, uitgetrokken bedrag van f 29 000.
			(6) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1001, onderdeel d, uitgetrokken bedrag van f 19 700.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1002		Aandeel in de tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het burgerlijk personeel van het Departement voor de helft dier tegemoetkomingen, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1015	Memorie.
1003		Aandeel in de verdere kosten van het Departement en den algemeenen dienst voor de helft dier kosten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1016.	
	a.	Kantoorkosten, buitenlandse telegrammen, briefporten en drukwerk ...	(8) f 24 000
	b.	Verrekening van diensttelegrammen	(10) 17 500
	c.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het op het Departement geplaatste personeel met inbegrip van de bezoldigingen, verschuldigd over het tijdvak tussehen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(12) 2 000
	d.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	1 600
	e.	Andere uitgaven	(15) 2 200
			f 47 500

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
(7) Memorie.			(7) Begrepen in den bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1044A uitgetrokken Memorie post.
			(8) Vaste vergoeding voor kantoorkosten, geraamd naar de vermoedelijke behoefte f 10 000 globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven, naar de uitkomsten van 1923, in welk jaar met den eisch tot bezuinigingen reeds ten volle rekening is gehouden 38 000 f 48 000
(9) f 26 480		f 2 480	Hiervan de helft = f 24 000.
(11) 25 000		5 800	(9) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1002, onderdeel a, uitgetrokken bedrag van f 52 900. Uit de omschrijving van dezen post zijn weggelaten de woorden: „alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden goederen, afkomstig van andere diensttakken dan scheepvaart, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement”. Deze kosten komen nagenoeg niet voor en kunnen eventueel worden bestreden uit de posten: „Andere uitgaven”, voorkomende bij de verschillende diensten.
(13) 2 880		550	
(14) 50 000		48 400	
(16) 1 623	f 877		(10) Tegenover dezen post en dien uitgetrokken bij onderafdeeling 1016, onderdeel b hierna, tezamen groot f 35 000, staat een gelijk bedrag aan ontvangsten begrepen onder een van de middelen in Indië, betreffende het departement van gouvernementsbedrijven.
			(11) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1039 uitgetrokken bedrag van f 46 000.
			(12) Geraamd naar de uitkomsten van 1923 en voor de helft opgebracht.
			(13) De helft van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1002, onderdeel c, uitgetrokken bedrag van f 5 100.
			(14) Dit bedrag maakt uit de helft van de som van f 100 000 voor „onderhoud en herstelling aan gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken”, begrepen is de som van f 1 374 100, bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1040B. Wegens gemis van gegevens voor eene juiste verdeeling, is hier de helft van gemelde som van f 100 000 opgebracht en de andere helft bij onderafdeeling 1016, onderdeel d, hierna, terwijl bij de overige diensten (zie onderafdeeling 1009, onderdeel g, onderafdeeling 1010, onderdeel b, onderafdeeling 1011, onderdeel l, onderafdeeling 1038, onderdeel e), deze uitgaven voor memorie zijn uitgetrokken.
			(15) Ten laste van dezen post komen de kade- en steiger-gelden voor rijksschepen van bevriende mogendheden, de uitgaven voor de ontschepingsgebouwen te Sabang en die voor de drinkwaterleiding te Amboina ten behoeve van de schepen der konink-

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1004		Inkomsten van het personeel der Zeemacht — met uitzondering van dat geplaatst bij den Hydrografischen dienst en dat tewerkgesteld bij het Marine-etablissement — voor zoover de uitgaven niet ten laste van Hoofdstuk I met het Departement van Marine in Nederland worden verrekend.	
	a.	Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	(17) f 164 600
	b	Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine, met uitzondering van die, geplaatst bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar	(19) 581 700

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			lijke en der gouvernements marine; deze uitgaven worden naar de uitkomsten van 1921—1923 geraamd op <i>f</i> 1 400 Voorts wordt uitgetrokken voor: verrekening met het departement van oorlog van de kosten der door den topografischen dienst ten behoeve van het departement der marine verrichte werkzaamheden 2 228 verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten betreffende het burgerlijk personeel bij het departement der marine 800 <hr/> <i>f</i> 4 428 rond <i>f</i> 4 400. Hiervan de helft = <i>f</i> 2 200.
8) <i>f</i> 239 000		<i>f</i> 74 400	
10) 439 200	<i>f</i> 142 500		(16) De helft van de bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bedragen bij: onderafdeeling 1002, onderdeel <i>b</i> <i>f</i> 100 „ 1002, „ <i>e</i> 600 „ 1002, „ <i>f</i> Memorie. „ 1040 1 745 voorts een bedrag van 801 zijnde een gedeelte van het bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1040A uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 1 000, waarvan het overschietende is opgebracht bij onderafdeeling 1038, onderdeel <i>a</i> , hierna. <hr/> <i>f</i> 3 246
			(17) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 231 koppen (zie formatie-staat X—I) <i>f</i> 155 700 voor verschillende toelagen 8 900 <hr/> <i>f</i> 164 600
			(18) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1031.
			(19) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 816 koppen (zie formatie-staat X—I) <i>f</i> 560 600 voor verschillende toelagen 21 100 <hr/> <i>f</i> 581 700
			(20) Bij dezen post zijn samengetrokken de posten in de begrooting voor 1924, voorkomende bij onderafdeelingen 1033, onderdeel <i>a</i> , 1035 (met weglating van de bezoldigingen van het burgerlijk personeel — ten rechte de loonen van de burgerwerklieden — ad <i>f</i> 64 800, uitgetrokken bij onderafdeeling 1009, onderdeel <i>b</i> , hierna) en 1026, onderdeel <i>a</i> (met weglating van de bezoldigingen der burgerlijke schrijvers ad <i>f</i> 4 200, uitgetrokken bij onderafdeeling 1005, onderdeel <i>a</i> , hierna).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1004	c.	Soldijnen en toelagen van het Inlandsch militair personeel geplaatst bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar en van het in opleiding zijnde personeel	(21) f 91 600	f 856 1
	d.	Toelagen aan onderofficieren der Koninklijke marine wegens plaatsing aan den wal	(25) 18 200	
1005	Bezoldigingen van het burgerlijk personeel bij de maritieme inrichtingen aan den wal.			
	a.	Bezoldigingen van burgerlijke schrijvers ten behoeve van maritieme inrichtingen aan den wal	(25) f 4 200	
	b.	Bezoldiging van het onderwyzend en toezichhoudend burgerlijk personeel bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar	(27) 25 100	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N
	Meer.	Minder.	
(22) f 117 000		f 25 400	(21) Geraamd wordt als volgt (zie formatietaal X—I): onderwyzend en toezicht houdend militair personeel wegens soldijen van 32 koppen f 18 500 in opleiding zijnde personeel: schepelingen in opleiding tot een rang, tot hooger stand of tot het behalen van eenig brevet wegens soldijen van 44 koppen 30 100 schepelingen in eerste opleiding wegens toelagen van 324 koppen 43 000 <hr/> f 91 600
(24) 19 900		1 700	
(26) 4 200			(22) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1028, met weglating van de bezoldigingen van het burgerlijk personeel ad f 23 700, uitgetrokken bij onderafdeeling 1005, onderdeel b, hierna.
(28) 23 700	f 1 400		(23) 7 onderofficieren, geplaatst bij het departement, ten bedrage van f 1 680 voor ieder hunner f 11 760 1 onderofficier-seiner bij het station voor draadlooze telegrafie te Manggarai 1 620 1 onderofficier, belast met het beheer van den inventaris van de marine kazerne Maiang, wegens gemis van voeding, gedurende den tijd dat aldaar geen marine-detachement aanwezig is. 1 620 2 konstabels, belast met het toezicht op de kustbatterijen, ten bedrage van f 1 620 voor ieder hunner 3 240 <hr/> f 18 240 waarvoor wordt gesteld f 18 200.
			(24) Bij dezen post zijn samengetrokken de toelagen aan onderofficieren der Koninklijke marine bij de begrooting voor 1924 voorkomende bij: onderafdeeling 1001, onderdeel a, (zie de toelichting bij onderafdeeling 1001, onderdeel a, hiervoren). f 11 800 onderafdeeling 1003 3 240 onderafdeeling 1027, onderdeel g, (zie de toelichting bij onderafdeeling 1011, onderdeel i, hierna) ... 1 620 onderafdeeling 1033, onderdeel b, (zie de toelichting bij onderafdeeling 1009, onderdeel e, hierna) ... 3 240 <hr/> f 19 900
			(25) 4 burgerlijke schrijvers op ten minste f 40 en ten hoogste f 135 's maands voor ieder hunner.
			(26) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1004, onderdeel b, hiervoren.
			(27) 2 Europeesche onderwijzers f 17 100 3 Inlandsche onderwijzers 8 000 1 Inlandsch hoofd Memorie. <hr/> f 25 100 De hoogere raming houdt verband met meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.
			(28) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1004, onderdeel c, hiervoren.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1005	c.	Bezoldiging en toelage van het onderwijzend burgerlijk personeel voor opleiding tot Inlandsch machinedrijver te Soerabaja (29) f 4 600	f 33 900
1006		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel der Zeemacht — uitgezonderd dat geplaatst bij den Hydrografischen dienst en dat tewerkgesteld bij het Marine-etablissemment — en van het burgerlijk personeel bij de maritieme inrichtingen aan den wal	
1007		Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Zeemacht, met uitzondering van dat geplaatst bij den Hydrografischen dienst en dat tewerkgesteld bij het Marine-etablissemment.	Memorie.
	a.	Personeel van het Nederlandsch eskader (32) f 134 400	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
50) f 4 600			<p>(29) Bezoldiging van 2 Inlandsche onderwijzers f 3 400 Toelagen van idem, 1 200 ----- f 4 600</p>
51) Memorie.			<p>(30) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1030, met weglating van de daarin begrepen „verdere uitgaven” ad f 2 000, welke zijn opgebracht bij onderafdeeling 1011, onderdeel i, hierna, zijnde de inrichting ten behoeve van de hierbedoelde opleiding een onderdeel van de marine kazerne Soerabaja-Oedjoeng.</p> <p>(31) Begrepen in den bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1044A uitgetrokken Memorie post.</p>
55) 556 000	f 201 600		<p>(32) De sterkte van het personeel der Zeemacht, voor zoover dit schaffing geniet, zal in 1925 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en Inlanders onderscheidenlijk 1600 en 1576 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $1600 \times 365 = 584000$ tegen f 0.74 = rond f 432 200 Inlanders $1576 \times 365 = 575240$ tegen f 0.51 = rond 293 400 ----- f 725 600</p> <p>Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $584\ 000 \times f\ 0.68 =$ rond ... f 397 100 Inlanders $575240 \times f\ 0.32 =$ rond ... 184 100 ----- 581 200</p> <p>Daarenboven wordt gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor 20 Europeanen van een onderzeeboot, welke tegen 1 October 1925 in Indië wordt verwacht: leveranciers-victualie $20 \times 92 = 1840$ tegen f 0.74 = rond f 1 400 pakhuis victualie 1840 tegen f 0.68 = rond 1 200 ----- 2 600 ----- f 1 309 400</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld 1 282 000</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor: geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (naar de behoefte) f 14 000 ----- f 1 296 000</p> <p>De uitgetrokken bedragen van f 581 200 en f 1 200 of te zamen f 582 400 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen zijn te verdeelen als volgt:</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1007	b.	Personeel van de Indische militaire marine met uitzondering van dat geplaatst bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar ...	(34) 940 100	
	c.	Personeel geplaatst en in opleiding bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar	(36) 151 700	
				/ 1 226 200
1008		Verdere kosten van het Nederlandsch Eskader.		
	a.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(38) f 241 100	
	b.	Kosten van onderhoud der schepen en van aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen.	(40) 300 000	

Toegestaan voor 1924	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(35) / 764 100	/ 176 000		uit den voorraad der marine-magazijnen te Soerabaja <i>f</i> 580 000
(37) 171 500		<i>f</i> 19 800	uit den voorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja 2 400
(39) 274 100		35 000	Van bovengenoemd bedrag van <i>f</i> 1 296 000 voor schaffing en geneeskundige behoeften enz. wordt hier uitgetrokken <i>f</i> 134 400
(41) 610 000		310 000	en voorts bij: onderdeel <i>b</i> hierna 940 100 " <i>c</i> " 151 700 onderafdeeling 1018, onderdeel <i>a</i> , hierna 69 800
			(33) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1032, onderdeel <i>a</i> .
			(34) De raming is te splitsen als volgt: voor schaffing en geneeskundige behoeften enz. (zie de toelichting bij onderdeel <i>a</i> , hiervoren) ... <i>f</i> 930 100 voor bijdragen voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen Memorie. <hr/> <i>f</i> 930 100
			(35) Begrooting voor 1924, onderafdeelingen 1034, onderdeel <i>a</i> , 1036, onderdeel <i>b</i> en 1027, onderdeel <i>f</i> .
			(36) Zie de toelichting bij onderdeel <i>a</i> , hiervoren.
			(37) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1029, onderdeel <i>b</i> .
			(38) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja <i>f</i> 137 700 als voren uit de andere marine-opslagplaatsen 72 400 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading ... 31 000 <hr/> <i>f</i> 241 100
			(39) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1032, onderdeel <i>c</i> .
			(40) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 61 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 232 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(41) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1032, onderdeel <i>b</i> .

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(42) f	1 200	Geraamd voor 1925.
1008	c.	Andere uitgaven	(42) f	1 200	542 30
1009		Verdere kosten van de Indische militaire marine, met uitzondering van de Kweekschool voor Inlandsehe schepelingen te Makassar en de kazernes Soerabaja-Oedjoeng, Soerabaja-Goebeng en Malang			
	a.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(44) f	715 500	
	b.	Kosten van herstelling en onderhoud der schepen en vliegtuigen, aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen en vliegtuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van de onderzeedienstinrichtingen en de vliegekampen	(46)	2 187 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(43) f 6 200		f 5 000	(42) Geraamd wordt voor: Uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal voor het marine personeel te Ampenan f 400 Schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (volgens hun aantal) 279 Kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en slepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, zoomede andere uitgaven (naar de behoefte) 500 <hr/> f 1 179 waarvoor wordt gesteld f 1 200.
(45) 378 500	f 354 800		(43) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1032, onderdeel e, waarbij zijn gevoegd de uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal te Ampenan ad f 500 (onderafdeeling 1032, onderdeel d).
(47) 1 776 890	410 110		(44) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja f 152 200 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen 51 200 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading ... 509 900 <hr/> f 713 300
			(45) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1034, onderdeel e, waarbij is gevoegd het bedrag van f 20 000 in de begrooting voor 1924 begrepen in de som van f 32 000, in de toelichting op onderafdeeling 1036, onderdeel a, vermeld als bestemd voor verbruik van benzine en olie.
			(46) De raming, gegrond op de behoefte, is te splitsen als volgt: schepen en onderzeedienstinrichtingen f 2 021 000 vliegtuigen en vliegekampen 166 000 <hr/> f 2 187 000
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 1 460 000 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 152 000 wegens verrekening van de door het marine-etablisement gemaakte kosten ten behoeve van de onderzeedienstinrichtingen te Soerabaja; 480 000 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marine magazijnen aldaar. 11 500 wegens verstrekkingen van goederen uit andere opslagplaatsen.
			Van het uitgetrokken bedrag behoort f 30 000 (voor het bedrijfsklaarmaken van het vliegveld Morokrambangan) tot den dienst der vlootuitbreiding.
			(47) Bij dezen post zijn samengetrokken de posten bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1034, onderdeel b (met weglating van de kosten van aanbouw en uitzending van

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1926.
1009			
	c.	Kosten voor electriciteitsvoorziening van de stations voor draadlooze telegrafie	(50) / 4 500
	d.	Kosten van herstelling en onderhoud van de stations en van aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de stations voor draadlooze telegrafie	(52) 14 000
	e.	Kosten ten behoeve van het materieel der kustbatterijen, de versper-mijnen en de mijnenmagazijnen	(54) 54 100

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
48) / 618 590		/ 618 590	schepen ad <i>f</i> 618 590, zie volgende noot) en onderafdeeling 1036, onderdeel <i>a</i> (met weglating van <i>f</i> 20 000 bedoeld in de toelichting van onderdeel <i>a</i> , hiervoren en <i>f</i> 820 voor schrijf-behoeften en telefoon-abonnementen, overgebracht naar onder-deel <i>j</i> , hierna).
49) 200 000		200 000	
51) 12 800		8 500	Voorts is bij dezen post gerekend op het bedrag van <i>f</i> 64 800, bedoeld bij onderafdeeling 1004, onderdeel <i>b</i> , hiervoren.
53) 21 616		7 616	(48) „Kosten van aanbouw en uitzending van schepen”, in de begroo-ting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onder-afdeeling 1034, onderdeel <i>b</i> (zie de vorige noot) t. w. <i>f</i> 307 000 voor verbouwing van de „Koetei” tot mijnenlegger en <i>f</i> 311 590 voor afbouw mijnenlegger gewijzigd „Medura”. Vervalt voor 1925.
55) 54 060	<i>f</i> 40		Laatstgenoemd bedrag behoort tot den dienst der vlootuit-breiding.
			(49) „Kosten van aanbouw van een kazerne ten behoeve van den onderzeedienst”, in de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1006 (zie No. 8 van het overzicht behorende bij de afzonderlijke raming van de uit-gaven voor het marine-etablisement). Vervalt voor 1925.
			Het bedrag van <i>f</i> 200 000 behoort tot den dienst der vlootuit-breiding.
			(50) Geraamd naar de behoefte.
			(51) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1004, met weglating van de kosten van verbruiksartikelen, onderhoud en herstelling ad <i>f</i> 21 616, welke zijn opgebracht bij onderdeel <i>d</i> , hierna, en van de schrijfbehoeften en telefoonkosten ad <i>f</i> 3 084, welke zijn overgebracht naar onderdeel <i>j</i> , hierna.
			(52) Geraamd naar de behoefte.
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen <i>f</i> 5 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en <i>f</i> 5 000 wegens kosten van rechtstreek-sehe verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(53) Zie de toelichting bij onderdeel <i>c</i> , hiervoren.
			(54) Er wordt uitgetrokken voor loonen van burger werklieden voor: bewaking der kustbatterijen te Kali Dawir <i>f</i> 360 onderhoud der kustbatterijen 820 het mijnenmagazijn te Sabang 2 880 <hr/> <i>f</i> 4 060
			voorts voor de overige uitgaven naar de behoefte ... 50 000 <hr/> <i>f</i> 54 060
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 54 100.
			In laatstbedoeld bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 40 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 10 000 wegens kosten van rechtstreeksehe verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(55) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1034, onderdeel <i>d</i> , waarbij is gevoegd een bedrag van <i>f</i> 4 060 voor bezoldigingen van het

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1009	f.	Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel, dat tengevolge van een ongeval bij het verrichten van of het deelnemen aan een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoomede ten behoeve van de door dat personeel nagelaten nabestaanden	Memorie.
	g.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	f 99 000
	h.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken	(58) 700 000
	i.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor grondhuur	24 835
	j.	Andere uitgaven	(61) 12 800
			f 3 808 95

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
6) Memorie.			burgerlijk personeel (ten rechte loonen van burger werklieden) bij de kustbatterijen en mijnen-magazijnen, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1033, onderdeel <i>b</i> . (zie de toelichting bij onderafdeeling 1004, onderdeel <i>d</i> , hiervoren).
7) Memorie.	<i>f</i> 99 000		(56) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1038.
9) <i>f</i> 657 500	42 500		(57) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1003, onderdeel <i>d</i> , hiervoren.
0) 24 555			(58) Aanleg van een marine-vlieggkamp te Soerabaja <i>f</i> 600 000 Bouw van eene kazerne voor den vliegdiensst te Soerabaja 100 000
2) 12 504		<i>f</i> 4	<i>f</i> 700 000
			De hierbedoelde uitgaven behooren tot den dienst der vlootuitbreiding.
			(59) Hieronder zijn gebracht de navolgende posten, begrepen in onderafdeeling 1040B van de begrooting voor 1924: aanleg marine-vlieggkamp te Soerabaja <i>f</i> 607 500 bouw kazerne voor den vliegdiensst te Soerabaja ... 50 000
			<i>f</i> 657 500
			(60) Voor emplacement vliegtuigen te Semarang. In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1040C.
			(61) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbhoeften aan officieren der zeemacht (volgens hun aantal) <i>f</i> 715 telefoon-abonnementen (naar de behoefte) 7 400 uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de zeemacht bij de luchtvaartafdeeling van het leger in Nederlandsch-Indië en daarmede in verband staande uitgaven Memorie.
			De overige uitgaven waaronder kade- en steiger- gelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd (naar de behoefte) 4 400
			<i>f</i> 12 515
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 12 500.
			(62) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1034, onderdeel <i>e</i> , zoomede de bedragen van <i>f</i> 820 en <i>f</i> 3 084, bedoeld bij onderscheidenlijk de onderdeelen <i>b</i> en <i>c</i> , hiervoren. Ten laste van dezen post kunnen ook worden gebracht de uitgaven voor de opleiding van vliegeniers (zie den Memorie post bij de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1037).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1010		Verdere kosten van de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar.	
a.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de Kweekschool met bijbehorende woningen en sloepenloods, alsmede herstelling, onderhoud en vervoer dier goederen	(65) f 68 000	
b.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	4 700	
c.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken	(66) Memorie.	
d.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor huishuurvergoeding	(68) 1 100	
e.	Andere uitgaven	(70) 11 100	
1011		Uitgaven behorende tot de algemeene kosten der Zeemacht	f 84 9
a.	Belooningen, soldijen en toelagen, verbonden aan eeretekenen en medailles	(72) f 400	
b.	Toelagen voor de regeling der verzending van particuliere brieven ten behoeve van het personeel der Zeemacht	900	
c.	Werving van Inlandsche schepelingen	(75) 50 100	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(63) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 16 100 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement te voeren werken; 38 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja; 6 000 wegens verstrekking van steenkolen uit andere opslagplaatsen dan de marine-magazijnen te Soerabaja; 1 400 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
64) <i>f</i> 68 000			
65) Memorie. <i>f</i>	4 700		
67) 50 000		<i>f</i> 50 000	(66) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1029, onderdeel <i>a</i> .
69) 1 080	20		(65) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1003, onderdeel <i>d</i> , hiervoren.
71) 15 900		4 800	(66) Voor eventuele uitbreiding van de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar. In verband met de tijdsomstandigheden wordt in 1924 aan dit werk geen uitvoering gegeven.
			(67) Deze post betreft de in onderafdeeling 1040B van de begrooting voor 1924 begrepen kosten voor uitbreiding der kweekschool.
73) 1 000		600	(68) Ten behoeve van de Inlandsche onderwijzers.
			(69) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1040C.
74) 900			
76) 46 700	3 400		(70) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag is begrepen <i>f</i> 180 wegens schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht.
			(71) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1029, onderdeel <i>c</i> .
			(72) Met ingang van 1 Januari 1923 is de belooning bij toekenning van de hierbedoelde medailles vervallen, indien uitgereikt na dien datum. In verband hiermede is geraamd naar de uitkomst van 1923.
			(73) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1026, onderdeel <i>b</i> .
			(74) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1026, onderdeel <i>c</i> .
			(75) Voor 1925 wordt uitgetrokken: aan handgeld <i>f</i> 30 400 „ aanbrengheld 3 800 voor beloningen voor Inlandsche hoofden Memorie. „ „ bij heraanname van Inlandsche schepelingen (gerekend wordt dat in 1925 300 schepelingen een nieuw verband, gemiddeld ieder voor twee jaren, zullen aangaan) 15 925 <hr/> <i>f</i> 50 125
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 50 100.
			(76) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>a</i> .

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1011	d.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten	(77) f 143 000
	e.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van het personeel der Zeemacht en van hun gezin, voor zoover het daarvoor in aanmerking komt, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	(79) 458 000
	f.	Kleeding van Inlandsche schepelingen	(81) 120 000
	g.	Verpleging en vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen alsmede begrafeniskosten	(83) 204 600
	h.	Representatiekosten van commandanten van oorlogsschepen bij reizen met hunne bodems voor vlagvertoon in den Indischen archipel	2 000
	i.	Kosten van aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de Marine-kazernes Soerabaja-Oedjoeng, Soerabaja-Goebeng en Malang	(86) 129 600

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
78) f 165 300		f 18 500	(77) Geraamd naar de uitkomsten van 1922 en 1923.
			(78) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>b</i> .
			(79) De raming houdt verband met het vermoedelijk aantal thuisvarenden.
80) 217 000	f 241 000		(80) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1002, onderdeel <i>d</i> , ad f 6 300 en onderafdeeling 1027, onderdeel <i>e</i> , ad f 210 700.
82) 129 000		9 000	(81) Geraamd naar de behoefte. Het uitgetrokken bedrag betreft de rechtstreeksche verstrekkingen van kleeding uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
84) 179 600	25 000		(82) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>d</i> , met weglating van alle uitgaven welke niet op de kleeding betrekking hebben, welke uitgaven ad f 2 600 zijn overgebracht naar onderdeel <i>o</i> , hierna.
85) 2 000			(83) Geraamd naar de uitkomst van 1923, in welk jaar de tarieven wegens verpleging in 's Lands ziekeninrichtingen zijn verhoogd.
87) 84 180	45 420		(84) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>e</i> .
			(85) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1002, onderdeel <i>g</i> .
			(86) Geraamd wordt voor: de marine-kazerne Soerabaja-Oedjoeng (f 2 000 voor „verdere uitgaven ten behoeve van de opleiding tot Inlandsch machinedrijver te Soerabaja” — zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel <i>c</i> , hiervoren — en f 75 000 voor verrekening van uitgaven ten behoeve van de onderhavige kazerne, wegens werkzaamheden verricht bij en rechtstreeksche verstrekkingen door het marine-etablisement, op welke verrekening tot dusver abusievelijk niet werd gerekend) f 77 000 de marine-kazerne Soerabaja-Goebeng, (naar de uitkomst van 1923) 45 000 de marine-kazerne Malang (naar de uitkomst van 1923) 7 600 f 129 600
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 55 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 45 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(87) Bij dezen post zijn samengetrokken: marine-kazerne Soerabaja-Oedjoeng (zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel <i>c</i> , hiervoren) f 2 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1011	j.	Aandeel in de kosten van opbewaring van schepen door het Marine-etablisement voor drie vijfde gedeelte dier kosten, komende het twee vijfde gedeelte dier kosten ten laste van onderafdeeling 1022, onderdeel e.	(88) f 297 000
	k.	Kosten van het torpedo arsenaal en de torpedowerkplaats bij het Marine-etablisement	(89) 72 000
	l.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	12 700
	m.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken	(91) 100 000
	n.	Geestelijke verzorging van het marine personeel in Nederlandsch-Indië.	Memoric.
	o.	Andere uitgaven	(94) 42 000
			f 1 634 500

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			marine-kazerne Soerabaja-Goebeng, (begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>h</i>) <i>f</i> 75 000
	<i>f</i> 297 000		marine-kazerne Malang (begrooting voor 1924, onderafdeeling 1027, onderdeel <i>g</i> , met weglating van de toelage aan den onderofficier der koninklijke marine ad <i>f</i> 1 620, zie de toelichting bij onderafdeeling 1004, onderdeel <i>d</i> , hiervoren) ... 7 180
			<i>f</i> 84 180
0) Memorie.	12 700		(88) Nieuwe post, verband houdende met het voornemen de hierbedoelde kosten voortaan door het marine-etablisement, waartoe de inrichtingen voor opbewaring van schepen behooren, te doen verrekenen. Ten laste van de oorlogsmarine komt $\frac{3}{5}$ dier kosten, terwijl het overschietende $\frac{2}{5}$ gedeelte komt ten laste van „Scheepvaart”.
2) <i>f</i> 325 000		<i>f</i> 225 000	Het totaal der kosten wordt geraamd op <i>f</i> 495 000.
5) Memorie.			(89) Nieuwe post, verband houdende met het voornemen de hierbedoelde kosten voortaan door het marine-etablisement, waaronder het arsenaal en de werkplaats administratief ressorteeren, te doen verrekenen.
5) 69 250		27 250	(90) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1003, onderdeel <i>d</i> , hiervoren.
			(91) Bouw van een ambachtsschool voor de marine te Soerabaja Memorie. marine-werken van geringen omvang, welke bij de opmaking der begrooting nog niet te voorzien waren, dan wel in 1924 onvoltooid en in 1925 zullen moeten worden voortgezet <i>f</i> 100 000
			<i>f</i> 100 000
			(92) Hieronder zijn gebracht de navolgende posten in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1040B. Bouw woningen militair personeel te Soerabaja <i>f</i> 175 000 Bouw ambachtsschool voor de marine te Soerabaja. Memorie. Marinewerken van geringen omvang welke bij de opmaking der begrooting nog niet voorzien werden, enz. 150 000
			<i>f</i> 325 000
			(93) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1040D.
			(94) Geraamd naar de behoefte. Het uitgetrokken bedrag betreft o. a.: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht niet dienende aan boord van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine (volgens hun aantal) <i>f</i> 845

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1011		<p>1011-1. ...</p> <p>1011-2. ...</p> <p>1011-3. ...</p> <p>1011-4. ...</p> <p>1011-5. ...</p> <p>1011-6. ...</p> <p>1011-7. ...</p> <p>1011-8. ...</p> <p>1011-9. ...</p> <p>1011-10. ...</p> <p>1011-11. ...</p> <p>1011-12. ...</p> <p>1011-13. ...</p> <p>1011-14. ...</p> <p>1011-15. ...</p> <p>1011-16. ...</p> <p>1011-17. ...</p> <p>1011-18. ...</p> <p>1011-19. ...</p> <p>1011-20. ...</p> <p>1011-21. ...</p> <p>1011-22. ...</p> <p>1011-23. ...</p> <p>1011-24. ...</p> <p>1011-25. ...</p> <p>1011-26. ...</p> <p>1011-27. ...</p> <p>1011-28. ...</p> <p>1011-29. ...</p> <p>1011-30. ...</p> <p>1011-31. ...</p> <p>1011-32. ...</p> <p>1011-33. ...</p> <p>1011-34. ...</p> <p>1011-35. ...</p> <p>1011-36. ...</p> <p>1011-37. ...</p> <p>1011-38. ...</p> <p>1011-39. ...</p> <p>1011-40. ...</p> <p>1011-41. ...</p> <p>1011-42. ...</p> <p>1011-43. ...</p> <p>1011-44. ...</p> <p>1011-45. ...</p> <p>1011-46. ...</p> <p>1011-47. ...</p> <p>1011-48. ...</p> <p>1011-49. ...</p> <p>1011-50. ...</p>	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			tegemoetkoming aan officieren van gezondheid der zeemacht van ten hoogste <i>f</i> 100 's jaars elk in de kosten van aanschaffing van boekwerken enz., welke voor hen van nut kunnen zijn bij den explo- ratieven arbeid ten behoeve van een medischen inlichtingsdienst Memorie.
			uitgaven ten behoeve van de schietbanen <i>f</i> 300
			loonen voor vertolking van de Nederlandsche in een der Inlandsche talen of omgekeerd bij rechts- gedingen tegen Inlandsche schepelingen 1 500
			vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting wegens verlies of waardevermindering van voor Europee- sche schepelingen bestemde kleedingstukken, in voorraad bij het magazijn te Soerabaja en aan boord der schepen 1 000
			andere betalingen welke met de soldijen worden verrekend 100
			aandeel in de kosten van verplaatsing van het postduivenstation bij het marine-etablisement tot de helft dier kosten (de andere helft komt ten laste van het departement van oorlog) Memorie.
			uitgaven ten behoeve van het marine-tehuis te Soerabaja 6 000
			bijdrage aan de Nederlandsch-Indische vereeniging Michiel Adriaanszoon de Ruijter 2 700
			bijdrage aan het Leger des Heils ten behoeve van het tehuis voor militairen te Soerabaja 2 250
			bijdragen aan vereenigingen welke zich ten doel stellen het zedelijk welzijn van het personeel der zeemacht te bevorderen Memorie.
			bijdrage aan de Nederlandsch-Indische Athletiek Unie 250
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 20 000 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 1 900 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(95) Begrooting voor 1924, onderafdeelingen 1027, onderdeel <i>i</i> , 1041, 1042, 1043 en 1044 ad onderscheidenlijk <i>f</i> 27 000, <i>f</i> 3 600, <i>f</i> 10 800, Memorie en <i>f</i> 250, vermeerderd met de uitgaven wegens loonen voor vertolking enz. ad <i>f</i> 2 600, in de begroo- ting voor 1924 met de kosten van kleeding van Inlandsche schepelingen uitgetrokken bij onderafdeeling 1027, onder- deel <i>d</i> (zie de toelichting bij onderdeel <i>f</i> hiervoren) en met de helft der kosten van verplaatsing van het postduiven- station bij het marine-etablisement (de andere helft komt ten laste van het departement van oorlog) ad <i>f</i> 25 000, in de begrooting voor 1924 ten onrechte aangemerkt als eene buitengewone voorziening van het marine-etablisement (zie No. 9 van het overzicht van uit te voeren buitengewone voorzieningen, behoorende bij de afzonderlijke raming van de uitgaven van het marine-etablisement, begrooting voor 1924).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1012		Uitgaven ten behoeve van het dienstplicht personeel bij de Zeemacht in Nederlandsch-Indië	(96) f 111 0
1013		Uitgaven ten behoeve van het reservepersoneel van de Zeemacht in Nederlandsch-Indië	(96) 34 0
B. NIET-MILITAIRE UITGAVEN.			
1014		Aandeel in de inkomsten van het burgerlijk personeel van het Departement, voor de helft dier inkomsten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1001.	
	a.	Aanvangsbezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren ...	(99) f 44 100
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren	(99) 7 800
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen	(99) 14 500
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	(99) 9 250
			75 6
1015		Aandeel in de tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het burgerlijk personeel van het Departement, voor de helft dier tegemoetkomingen, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1002	Memorie.
1016		Aandeel in de verdere kosten van het Departement en den algemeenen dienst, voor de helft dier kosten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1003.	
	a.	Kantoorkosten, buitenlandsche telegrammen, briefporten en drukwerk ...	(101) f 24 000
	b.	Verrekening van diensttelegrammen	(101) 17 500
	c.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het op het Departement geplaatste personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(101) 2 000
	d.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en hertelling van het departementsgebouw	(101) 1 600
	e.	Andere uitgaven	(101) 2 200
			47 3

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
97) Memorie. /	111 000		(96) Globale raming, waarbij echter de uitgaven wegens vergoedingen aan gezinnen, verschil tusschen soldijen en landsinkomsten van landsdienaren, enz. wegens gemis van gegevens voor Memorie zijn uitgetrokken.
98) Memorie.	34 000		(97) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1044C.
			(98) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1044D.
			(99) Zie de toelichtingen bij onderafdeeling 1001, onderdeelen a t/m d, hiervoren.
			(100) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1002, hiervoren.
/ 44 100			(101) Zie de toelichtingen bij onderafdeeling 1003, onderdeelen a t/m e, hiervoren.
6 500	1 500		
14 500			
9 850		f 600	
100) Memorie.			
26 450		2 450	
23 000		5 500	
2 550		550	
50 000		48 400	
1 625	577		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1928.
1017		Inkomsten van het personeel bij den Hydrografischen dienst, voor zoover de uitgaven niet ten laste van Hoofdstuk I met het Departement van Marine in Nederland worden verrekend.	
a.	Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine aan boord der schepen van den Hydrografischen dienst en toelagen wegens plaatsing aan boord van voornoemde schepen	(102) f 106 200	
b.	Bezoldigingen, toelagen en belooningen, zoomede soldijen en belooningen aan eereteekenen verbonden, van het burgerlijk personeel aan boord der schepen van den Hydrografischen dienst	(104) 102 200	
1018		Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel aan boord der schepen van den Hydrografischen dienst.	f 208 4
a.	Personeel der Koninklijke marine	(106) f 69 800	
b.	Burgerlijk personeel	(108) 34 000	103 8

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(102) Er wordt geraamd: voor 2 opnemingsvaartuigen wegens soldijen van 129 koppen f 81 500 voor verschillende toelagen 10 500 voor toelagen wegens plaatsing aan boord 14 200 <hr/> f 106 200
103) f 99 600	f 6 600		Hoogere raming wegens meer uit te keeren „verschillende toelagen”, waarvoor ten vorige jare een te laag bedrag werd uitgetrokken.
05) 126 000		f 23 800	(103) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1011, onderdeel a.
			(104) Dit bedrag maakt uit het gemiddelde van de bezoldigingen en toelagen van het burgerlijk personeel.
07) 81 000		11 200	(105) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1011, onderdeel b.
09) 36 000		2 000	(106) De raming is te splitsen als volgt: voor schafting en geneeskundige behoeften (zie de toelichting bij onderafdeeling 1007, onderdeel a, hiervoren) f 69 800 voor bijdrage voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen Memorie <hr/> f 69 800
			(107) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel a.
			(108) Voedinggeld van het Europeesch personeel op rantsoenen en tafelgeld als bij de Koninklijke marine (rond) f 6 200 Vergoeding voor voeding aan ambtenaren en ambten der gouvernements-marine (rond) 13 200 Voeding voor de mindere schepelingen der gouvernements-marine (rond) 14 000 Buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen 200 Geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn 400 <hr/> f 34 000
			In het uitgetrokken bedrag is begrepen f 2 400 wegens verstrekking van verduurzaamde levensmiddelen uit den voorraad der marine-magazijnen te Soerabaja.
			(109) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel b.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1019		Verdere kosten van den Hydrografischen dienst.		
	<i>a.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(110) f 93 000	
	<i>b.</i>	Kosten van herstelling en onderhoud van schepen, aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen	(112) 530 000	
	<i>c.</i>	Plaatsing van signalen, aankoop, onderhoud en vervoer van instrumenten en verdere kosten van de opnemingen	(114) 19 600	
	<i>d.</i>	Andere uitgaven	(116) 1 300	
				f 463 9
1020		Personeel van de inspectie en het Hoofdkantoor van Scheepvaart.		
	<i>a.</i>	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van Scheepvaart, van de ambtenaren bij het Hoofdkantoor en van den gezaghebber der Gouvernementsmarine daarbij tewerkgesteld	(118) f 135 600	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(110) De behoefte wordt geraamd op: wegen verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja f 19 600 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen.... 59 900 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading..... 13 050 f 92 550 waarvoor wordt gesteld f 93 000. Voor 1924 werd de raming te laag gesteld.
111) f 76 100	f 16 900		
113) 298 200	51 800		
115) 19 600			
117) 2 300		f 1 200	(111) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel e.
			(112) Geraamd naar de behoefte. Voor 1924 werd de raming te laag gesteld. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 266 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 65 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
119) 134 200		600	(113) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel d, met weglating uit de omschrijving van de woorden „Aanbouw, uitzending”, waarvoor in 1924 geen gelden zijn uitgetrokken.
			(114) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag is begrepen f 4 600 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken.
			(115) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel c.
			(116) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (volgens hun aantal) f 285 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, zoomede andere uitgaven (naar de uitkomsten van 1921—1923) 1 015 f 1 300
			(117) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1012, onderdeel f.
			(118) 1 hoofdinspecteur f 14 400 1 inspecteur-onderhoofd 14 400 3 inspecteurs, op f 9 600 28 800 3 adjunct-inspecteurs, op f 6 000 18 000 1 hoofdkantoorhoofd 5 400 1 hoofdcommies 5 400 5 eerste-commiezen, op f 3 600 18 000 1 eerste of tweede commies (statistiek) 2 640 3 tweede-commiezen, op f 2 640 7 920 4 derde-commiezen, op f 1 800 7 200

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1020	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van Scheepvaart, van de ambtenaren bij het Hoofdkantoor en van den gezaghebber der Gouvernementsmarine daarbij tewerkgesteld	f 21 600
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijfloonen	(121) 21 450
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel	13 900
			f 190 5
1021		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het tot „Scheepvaart” behorende personeel	Memorie.
1022		Verdere kosten van het Hoofdkantoor van Scheepvaart en algemeene kosten.	
	a.	Kantoorkosten en verdere uitgaven van het Hoofdkantoor en van de kaartenvoorraden	(125) f 25 000
	b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het tot „Scheepvaart” behorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(127) 95 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
20) / 27 600		f 6 000	1 teekenaar f 1 800 1 gezaghebber der gouvernementsmarine geplaatst bij het hoofdkantoor: bezoldiging f 7 800 toelage 1 800 <hr/> f 9 600
22) 21 450			
23) 15 300 /	f 600		waarvoor wordt gesteld f 133 600. (119) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1013, onderdeel a. (120) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1013, onderdeel b. (121) 17 klerken op f 480 f 8 160 aannemende, dat het aantal adjunct-commiezen, het- welk in mindering van dat der klerken komt, 5 bedraagt, is voor hogere aanvangsbezoldiging noodig $5 \times f 1 080 - f 480$ 3 000 1 tweede teekenaar 960 1 derde teekenaar 600 2 leerling-teekenaars op f 300 600 2 archiefbeambten op f 150 300 1 lichtdrukker 240 6 oppassers op f 120 720 1 bijzondere bediende 144 schrijfloonen 6 726 <hr/> f 21 450
24) Memorie.			
26) 31 800		6 800	
28) 87 500	f 7 500		(122) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1013, onderdeel c. (123) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014, onderdeel d. (124) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1044A. (125) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: vaste vergoeding voor kantoorkosten, geraamd naar de vermoedelijke behoefte f 4 200 globaal bedrag voor telefoonabonnementen en te- lefoongesprekken, getijtafels en andere wisselval- lige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1923) 20 800 <hr/> f 25 000
			(126) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014, onderdeel a. (127) Geraamd naar de uitkomsten van 1923. De raming voor 1924 blijkt te laag te zijn gesteld. (128) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014, onderdeel b.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1022	c.	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten betreffende het tot „Scheepvaart” behorende personeel	f 25 000
	d.	Kosten veroorzaakt door onrechtmatige aanhouding van schepen	Memorie.
	e.	Aandeel in de kosten van opbewaring van schepen door het Marine-etablisement, voor twee vijfde gedeelte dier kosten, komende het drie vijfde gedeelte dier kosten ten laste van onderafdeeling 1011, onderdeel j	(131) 198 000
	f.	Kosten van examens	12 000
1023		Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van Scheepvaart en werktuigkundigen der Gouvernementsmarine belast met toezicht op aanbouw en herstelling	(133) 112 6
1024		Uitgaven ten behoeve van den Raad voor de Scheepvaart	Memorie.
1025		Personeel van de Gouvernementsmarine.	
		Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eeretekenen verbonden	(136) 1 086 3

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
29) f 25 000			(129) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014, onderdeel <i>c</i> .
50) Memorie.			(130) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1014, onderdeel <i>d</i> .
	f 198 000		(131) Nieuwe post; zie de toelichting bij onderafdeeling 1011, onderdeel <i>j</i> , hiervoren.
52) 12 000			(132) Hiervan is <i>f</i> 10 000 overgenomen van de Vde begrotingsafdeeling, onderafdeeling 577, zoomede <i>f</i> 1 000 van onderafdeeling 1018, onderdeel <i>a</i> en <i>f</i> 1 000 van onderafdeeling 1024, onderdeel <i>c</i> , van de Xde begrotingsafdeeling, een en ander betreffende het dienstjaar 1924.
54) 123 500		f 10 700	(133) De raming is te splitsen als volgt:
55) Memorie.			5 werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart, op <i>f</i> 5 400 <i>f</i> 27 000
			18 opzichters bij idem op <i>f</i> 1 440 25 920
			1 eerste werktuigkundige der gouvernementsmarine 7 200
			1 tweede idem 4 800
			regelmatige verhoogingen van bezoldigingen 41 700
			toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten Memorie.
57) 1 068 900	17 400		toelage aan voornoemde twee werktuigkundigen der gouvernementsmarine wegens verplicht verblijf aan den wal wegens gemis van voeding 2 400
			toelage wegens plaatselijke duurte ten behoeve van den te Singapore gedetacheerden werktuigkundige ten bedrage van 40% van zijne bezoldiging 3 600
			<i>f</i> 112 620
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 112 600.
			(134) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1015.
			(135) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1016.
			(136) De raming — over de op formatiesat X—2 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt:
			bezoldiging van de ambtenaren en beambten <i>f</i> 627 240
			bezoldiging van de mindere schepelingen 191 736
			regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 227 500
			toelagen aan matrozen, tijdelijk in de machinekamer werkzaam 1 000
			toelagen ten behoeve van de ambtenaren en beambten van het kabelschip 4 200
			beloningen aan de met kabelwerkzaamheden belaste mindere schepelingen 2 760
			soldijen, toelagen en beloningen aan eeretekenen verbonden 100
			toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten Memorie.
			toelagen wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in Nieuw-Guiné Memorie.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1026		<p>Verdere kosten van de gouvernementmarine.</p> <p>a. Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (138) f 305 000</p>	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
139) / 520 700		f 13 700	<p>toelagen aan de officieren en werktuigkundigen bij de gouvernementsmarine gedurende en na hunne opleiding tot radio-telegrafist aan boord van de schepen behorende tot den dienst van scheepvaart f 16 800</p> <p>beloeningen aan die ambtenaren bij de gouvernementsmarine, die belast worden met de opleiding van mindere schepelingen van dien dienstkak voor het examen van stuurman voor de locaalvaart en machinedrijver 5 000</p> <p>toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding Memorie.</p> <p>toelagen aan de ambtenaren en beambten, zoomede aan de mindere schepelingen, deelnemende aan hydrografische opneming .. 10 020</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 1 086 356</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 1 086 300.</p> <p>(137) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1017.</p> <p>(138) De sterkte der mindere schepelingen zal in 1925 vermoedelijk bedragen 713 koppen. Er wordt alzoo gerekend op $713 \times 365 = 260\,245$ rantsoenen tegen f 0,53 = rond f 137 900</p> <p>Deze raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken.</p> <p>Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd $260\,245 \times f\,0.05 =$ rond 13 000</p> <p>Voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen wordt uitgetrokken 500</p> <p>Voorts wordt noodig geacht: tot uitkeering van vergoeding voor voeding aan de ambtenaren en beambten 150 000 voor voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine Memorie. voor geneesmiddelen en verdere behoeften voor den geneeskundigen dienst, op grond van de uitkomsten van 1921—1923 3 600</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 305 000</p> <p>Het wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uitgetrokken bedrag van f 13 000 is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marine-magazijnen te Soerabaja f 12 900 uit den voorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja 100</p> <p>(139) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel e.</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1026	b.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(140) f 610 000
	c.	Kosten van herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen	(142) 855 000
	d.	Kosten van aanbouw en uitzending van schepen	(144) 175 000
	e.	Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de officieren met den voedingsdienst belast, vergoeding voor schrijfbehoeften aan de gezaghebbers	(146) 27 300

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
41) f 680 000		f 70 000	(140) De kosten van steenkolen worden, rekening houdende met de prijsdaling, geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja f 60 000 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen 485 000 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading ... 65 000 <hr/> f 610 000
43) 1 026 000		171 000	
45) 400 000		225 000	
47) 29 300		2 000	(141) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel a. (142) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 618 00 wegens kosten volgens kostprijfsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 209 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja. (143) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018 onderdeel <i>b</i> , met weglating van de kosten aan bouw van de „Zeemeeuw” (laatste termijn) ad f 225 000 en van de „Merel” (eerste termijn) ad f 175 000, welke zijn overgebracht naar onderdeel <i>d</i> , hierna. (144) Eerste termijn voor den aanbouw bij het marine-etablisement te Soerabaja van het schip voor de gouvernementsmarine „Merel”, waarvoor ten vorigen jare een gelijk bedrag werd uitgetrokken, doch waarvan geen gebruik wordt gemaakt, aangezien deze bouw een jaar is verschoven. (145) Zie de toelichting bij onderdeel <i>c</i> , hiervoren. (146) Voor 1925 wordt het aantal aan te nemen schepe-lingen geraamd op 330, zoodat voor werfloon, verhoogde premie en handgeld bij aanneming wordt uitgetrokken f 11 000 Als voren bij heraaneming 11 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: toelagen voor eerste uitrusting, evenals ten vorigen jare Memorie. toelagen als schadeloosstelling aan gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan officieren met den voedingsdienst belast: 8 gezaghebbers tot f 300 2 400 16 officieren tot f 120 1 920 vergoeding voor schrijfbegrootten aan 16 gezaghebbers tot f 60 960 <hr/> f 27 280 waarvoor wordt gesteld f 27 300. (147) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel <i>a</i> , behoudens vermindering met f 1 000 wegens kosten voor het afnemen van de examens, in verband met de overbrenging daarvan naar onderafdeeling 1022, onderdeel <i>f</i> , hiervoren.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1026	f.	Kleeding van de mindere schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend (148) f 26 000	
	g.	Opleiding voor hooger en rang voor de tweede officieren en tweede werktuigkundigen, zoomede tot radiotelegrafist voor officieren en werktuigkundigen (150) 6 300	
	h	Andere uitgaven (152) 6 400	
1027		Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (154) 519	f 2 011
1028		Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen.	
	a.	Voeding voor de manschappen (156) f 77 400	
	b.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (158) 587 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
149) f 35 000		f 9 000	(148) De raming is gesteld naar de uitkomsten van 1921—1923 behoudens vermindering met f 2 000 wegens bezuiniging. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 20 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen (kledingstukken) uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
151) 8 400		2 100	
153) 6 500		100	(149) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel f.
155) 338 892		16 792	(150) Gerekend wordt de opleiding voor hoogereren rang van: 4 tweede officieren tegen f 300 f 1 200 3 „ werktuigkundigen tegen f 400 1 200 voor toezicht op de studie f 25 per maand en per leerling 600 voor opleiding tot radiotelegrafist f 720 per maand 8 240
157) 77 512		112	
159) 599 700		12 700	f 6 240 waarvoor wordt gesteld f 6 300. Ten vorigen jare werd de raming op een te hoog bedrag gesteld.
			(151) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel b.
			(152) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1923, betreft o.a. de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen, alsmede de kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd.
			(153) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1018, onderdeel g.
			(154) Zie formatiestaat X—3.
			(155) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1019.
			(156) Zie formatiestaat X—3.
			(157) In de begrooting voor 1924 zijn deze uitgaven begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1020, onderdeel c. De overige uitgaven zijn uitgetrokken bij onderdeelen c t/m e en g, hierna, onderscheidenlijk tot de bedragen van f 851 480, f 900, f 1 320 en f 800.
			(158) Geraamd wordt: wegens verstrekking van steenkolen uit de marine- magazijn te Soerabaja f 4 200 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen..... 46 200 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading. 536 600 f 587 000
			(159) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1020, onderdeel b.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1928.
1028	c.	Kosten van aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zoomede voor inventaris, herstellingen, dokken enz.	(160) f 794 900	
	d.	Werving van de manschappen	900	
	e.	Opleiding tot motorist, zoomede kosten van bewaking van de gebouwen en het terrein van die opleiding	(165) 7 320	
	f.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	2 900	
	g.	Andere uitgaven	(166) 700	/ 1 471 1
1029		Personeel van de Bebakening en Kustverlichting.		
	i.	Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de Kustverlichting	(168) f 221 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
61) f 851 480	f	56 580	(160) Geraamd wordt voor: aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot f 200 000 inventaris, herstellingen, dokken, enz. 594 900 <hr/> f 794 900
62) 900			
64) 7 320			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 390 000 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 208 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja; 1 035 wegens vergoeding aan het departement van jus- titie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
65) 41 600		38 700	
67) 800		100	
69) 220 000		1 000	(161) In de begrooting voor 1924 zijn deze uitgaven begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1020, onderdeel c (zie de toelichting bij onderdeel a, hiervoren).
			(162) In de begrooting voor 1924 zijn deze uitgaven begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1020, onderdeel c (zie de toelichting bij onderdeel a, hiervoren).
			(163) Geraamd wordt voor: opleiding tot motorist f 6 000 bewaking van de gebouwen en het terrein van de op- leiding tot motorist voor 's lands vaartuigen ... 1 320 <hr/> f 7 320
			(164) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1020, onderdeel a, ad f 6 000, waarbij gevoegd f 1 320 van onderafdeeling 1020, onderdeel c (zie de toelichting bij onderdeel a, hiervoren).
			(165) Dit bedrag is begrepen in den bij de begrooting voor 1924 bij onderafdeeling 1040B uitgetrokken post en betreft den dienst der gewestelijke vaartuigen, de bebakening en kustverlich- ting, den haven- en loodsdiens en de steenkolen opslagplaat- sen. Bij gemis van gegevens voor eene juiste verdeling is hier het volle bedrag opgebracht, terwijl bij de overige diensten deze uitgaven voor „Memorie” zijn uitgetrokken (zie onderafdeeling 1030, onderdeel c, onderafdeeling 1032, onderdeel c en onderafdeeling 1046, onderdeel d).
			(166) Het uitgetrokken bedrag betreft in hoofdzaak de uitgaven we- gens kade- en steigergelden voor de vaartuigen.
			(167) In de begrooting voor 1924 zijn deze uitgaven begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1020, onderdeel c (zie de toelichting bij onderdeel a, hiervoren).
			(168) Er dient gerekend te worden: voor de kustlichten en havenlichten op: bezoldiging van het hoofd der werkplaats voor de kustverlichting f 4 800 59 hoofdlichtwachters, op f 720 42 480

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1029	.	Bezoldigingen en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de Bebakening en Kustverlichting	(170) f 180 000	369 000
1030		Verdere kosten van de Bebakening en Kustverlichting alsmede van de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.		
	a.	Werving, voeding, kleeding, alsmede geneeskundige behandeling en verpleging buiten de militaire ziekeninrichtingen van het personeel bij de Kustverlichting	(172) f 72 000	
	b.	Kantoorkosten en drukwerk	(174) 2 600	
	c.	Kosten van onderhoud, herstelling en vernieuwing van de kustlicht-etablisementen, huur van vaartuigen voor de gemeenschap met die etablissementen, uitgaven voor de werkplaats der Kustverlichting, benodigdheden voor de Bebakening en Kustverlichting, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen en andere daarmede in verband staande uitgaven	(176) 353 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
171) / 170 000		f 20 000	312 lichtwachters en tweede-lichtwachters, op onderscheidenlijk f 360 en f 300 f 109 680 voor de bediening van kleine lichten 4 060 voor vrije koelies bij de kustlichten 14 000 voor stokers bij de oliegasfabriek te Palembang en te Belawan Deli, een bedrag van f 600 voor elke fabriek 1 200 voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging ... 45 760 voor toelage wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten <u>Memorie</u>
175) 66 800 /	f 8 200		f 221 980
175) 2 900		500	waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 219 000.
			(169) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1021, onderdeel a.
			(170) De raming — over de op formatiestaat X—4 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt: bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en beambten f 114 720 bezoldiging van de mindere schepelingen 29 976 regelmatige verhoging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 13 800 f 158 496 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 150 000
177) 338 600	17 400		(171) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1021, onderdeel b.
			(172) Geraamd naar de uitkomst van 1923. De raming voor 1924 blijkt te laagte zijn gesteld.
			(173) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel a.
			(174) Voor kantoorkosten en drukwerk, waaronder de kosten van telefoonverbindingen. Geraamd naar de uitkomst van 1923.
			(175) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel b.
			(176) Geraamd naar de behoefte waarbij is gerekend op een bedrag van f 23 000, in verband met het voornemen tot verrekening ten laste van dezen post van de door het marine-etablisement gemaakte kosten voor de tot die inrichting behorende gasfabriek, bestemd tot levering van gas ten behoeve van de bebakening en kustverlichting. In de raming zijn begrepen de sommen van: f 41 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 150 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, en 5 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
			(177) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel c.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1050	<i>d.</i>	Nieuw aan te leggen werken voor de Kustverlichting, de Bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen (178) f 50 000	
	<i>e.</i>	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen 1 100	
	<i>f.</i>	Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 's Lands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen (181) 60 000	
	<i>g.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen ten behoeve van de vaartuigen (185) 110 000	
	<i>h.</i>	Kosten van herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, herstelling, onderhoud en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen (185) 200 000	
	<i>i.</i>	Andere uitgaven (187) 2 000	f 850 700
1031		Personeel van den Haven- en Loodsdienst.	
		Bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen en belooningen (189) 806 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
179) / 40 000		f 10 000	(178) Ten behoeve van de jaarlijkse uitbreiding. In de raming zijn begrepen eene som van f 7 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en eene som van f 1 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
180) Memorie.	f 1 100		(179) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel d.
182) 60 000			(180) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1028, onderdeel f, hierboven.
184) 110 000			(181) Geraamd naar de behoefte.
186) 250 000		50 000	(182) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel e.
188) 5 000		1 000	(183) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja f 23 700 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen ... 28 700 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading. 57 600 <hr/> f 110 000
190) 821 000		15 000	(184) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel g.
			(185) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 80 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, en 95 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(186) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel f, met weglating uit de omschrijving van de woorden: „Aanbouw, uitzending”. Het ligt in de bedoeling de uitgaven voor aanbouw en uitzending eventueel op een afzonderlijken post te brengen; voor 1924 is daarop echter niet gerekend.
			(187) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1921—1923, betreft in hoofdzaak de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen.
			(188) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1022, onderdeel h.
			(189) Geraamd wordt voor: 2 havenmeesters der 1ste klasse op f 10 200 f 20 400 22 „ „ 2de „ „ 5 400 118 800 7 onderhavenmeesters op f 4 200 29 400 41 loodsen der 1ste klasse op f 3 600 147 600 29 „ „ 2de „ „ 1 200 34 800 1 commies bij den havendienst te Tandjoengpriok. 2 160 1 commies bij den havendienst te Soerabaja 1 800

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1032		Verdere kosten van den Haven- en Loodsdienst.	
	a.	Werving, voeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den Haven- en Loodsdienst, alsmede huur van vaartuigen en roeiers (191) / 69 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
192) / 45 800 /	25 200		1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja f 2 160 1 commies bij den havendienst te Makassar 1 800 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 144 500 f 503 420 belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren f 4 100 belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdienst te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ... 150 belooningen voor de waarneming der betrekking van havenmeester 10 000 loodspremiën voor werkelijk bewezen en naar behooren uitgevoerde loodsdiensten 43 000 57 250 minder personeel 153 917 schrijffloonen 44 440 bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de havenambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den havendienst betreffende 24 000 toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaamheden van ontschepingsambtenaar ter beschikking van de havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren gestelde personen 2 400 belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambtenaar 8 400 bezoldiging van tolken voor de Chinesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken 8 100 toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepentoezicht 2 400 toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht * 6 000 toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten Memorie. f 810 327 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 806 000.
			(190) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1023.
			(191) Geraamd naar de behoefte, waarbij rekening is gehouden met het vervallen van de gratis verstrekking van kleding aan de Inlandsche bemanning bij de haveninrichtingen te Batavia, Semarang en Soerabaja, in verband met de beperking der landsuitgaven. De raming voor 1924 blijkt te laag te zijn gesteld.
			(192) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1024, onderdeel a.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1032	b.	Kantoorkosten, drukwerk, advertentie-, vertalings- en telegramkosten ...	(193) / 31 000	
	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(195) 140 000	
	d.	Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden (uitgezonderd die genoemd in onderdeel <i>b</i> dezer onderafdeeling) voor den Haven- en Loodsdienst en den dienst der scheepsmeting	(197) 323 500	
	e.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen		7 500

Voegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N
	Meer.	Minder.	
14) f 29 000 f	2 000		(193) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: f 9 000 voor zaken vallende in de termen van de vaste vergoedingen, zijnde f 1 000 minder dan ten vorigen jare uitgetrokken en 22 000 voor wisselvallige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken (geraamd naar de behoefte — de raming voor 1924 blijkt te laag te zijn gesteld).
16) 141 100		f 1 100	
18) 324 000		500	
19) Memorie	7 500		(194) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1024, onderdeel c, behoudens vermindering met f 1 000, wegens kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekking van loods, in verband met de overbrenging daarvan naar onderafdeeling 1022, onderdeel f, hiervoren. (195) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marine-magazijnen te Soerabaja f 2 900 als boven uit de andere marine-opslagplaatsen 8 700 wegens afneming buiten voormelde magazijnen en opslagplaatsen en wegens kosten van inlading ... 128 400 <hr/> f 140 000
			(196) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1024, onderdeel c.
			(197) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 113 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken; 105 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja; 25 000 wegens gebruikskosten van auto's ten behoeve van den haven- en loodsdienst te Batavia en te Soerabaja; 6 000 voor aanschaffing van auto's ter vervanging van oude auto's; 50 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
			(198) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1024, onderdeel b, met weglating van de uitgaven voor kade- en steigergelden ad f 1 100, welke zijn overgebracht naar onderdeel h, hierna.
			(199) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1028, onderdeel f, hiervoren.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1032	f.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken	(200) / 50 000
	g.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor lokaalhuur alsmede voor grondhuur	18 445
	h.	Andere uitgaven	(205) 1 100
			/ 640
1033		Verbetering van vaarwaters.	
		Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(208) 120 000
1034		Vergoedingen voor het doen onderhouden van geregelde scheepvaartverbindingen in den Indischen Archipel	(207) 525 000
1035		Verrekening met het Departement van Onderwijs en Eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen	40 000
1036		Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.	
	a.	Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het Koninklijk Magnetisch en Weerkundig Observatorium	(210) 106 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
201) / 200 000		f 150 000	(200) Gerekend wordt op: bouw van hellingen en een opslagloods voor boeien, zoomede aanleg van een haventje ten behoeve van den motordienst te Tandjoengpriok Memorie.
202) 18 445			werken van geringen omvang f 50 000
204) 1 100			f 50 000
206) 120 000			(201) Hierop zijn gebracht de navolgende posten in de begrooting voor 1924, uitgetrokken bij onderafdeeling 1040B. Bouw nieuw kantoor havenmeester en ontschepings- ambtenaar te Tandjoengpriok Memorie. Bouw hellingen en opslagplaats, boeien en haventje te Tandjoengpriok f 100 000 werken van geringen omvang 100 000
208) 525 000			f 200 000
209) 40 000			(202) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1040C.
			(203) Het uitgetrokken bedrag, geraamd naar de behoefte, betreft in hoofdzaak de uitgaven wegens kade- en steigergelden voor de vaartuigen.
211) 105 200 /	800		(204) Zie de toelichting bij onderdeel d, hiervoren.
			(205) Het uitgetrokken bedrag betreft het op diepte houden door middel van slibraderen van de Kapoeasgeul (vaarwater naar Pontianak).
			(206) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1025.
			(207) Verschuldigd volgens overeenkomst aan de Konink- lijke Paketvaart Maatschappij ten hoogste f 500 000 Aan vergoeding voor het onderhouden van scheepvaartverbindingen buiten de overeen- komst 25 000 f 525 000
			Tegenover deze uitgaaf staat eene ontvangst tot een bedrag van f 100 000 onder de raming der middelen in Indië.
			(208) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1025A.
			(209) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1024A.
			(210) 1 directeur f 9 600 1 onderdirecteur 7 800 2 wetenschappelijke medewerkers, op f 4 200 8 400 7 waarnemers, op f 1 800 12 600 1 instrumentmaker 4 800 1 helper-instrumentmaker 720 8 rekenaars, op f 660 5 280 hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten. 10 080

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1036	b.	Toelagen voor bediening van weerkundige stations	f 4 860	f 110 5
1037		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen		Memorie.
038		Verdere kosten van de magnetische en weerkundige waarnemingen.		
	a.	Kantoorkosten en verdere uitgaven van het Koninklijk Magnetisch en Weerkundig Observatorium	(214) f 43 900	
	b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	1 000	
	c.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen	1 800	
	d.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor huishuurvergoeding	1 500	
1039		Bedrijfsuitgaven van het Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen met uitzondering van die der Marine-magazijnen.		
	a.	Directe kosten van het bedrijf	(219) f 1 350 800	f 48 2

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
212) f 5 160		f 600	bedienden voor het schoonhouden der lokalen en oppassers f 1 800
215) Memorie.			toelagen ten behoeve van het assistenten personeel voor het verrichten van wachtersdiensten 900
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 51 020
			f 113 000
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 7 000
			f 106 000
215) 47 359		5 439	(211) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1009.
			(212) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1010.
216) 1 000			(213) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1044A.
217) Memorie. f	1 800		(214) Uitgetrokken wordt voor:
			1. Vaste uitgaven:
			voor licht, schrijf- en teekenbehoeften f 2 280
			voor aankoop van boekwerken voor de boekerij 1 000
218) 1 720		220	voor bedrijfskosten van de instrumentmakers werkplaats 600
			f 3 880
			2. Wisselvallige uitgaven (waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken, zoodat mede verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten ad f 200) 40 020
220) 1 354 820		4 020	f 43 900
			De lagere raming betreft het wisselvallige gedeelte van den post. In het uitgetrokken bedrag is begrepen f 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(215) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1010, met weglating van de toelagen voor bediening van weerkundige stations ad f 5 160 (zie onderafdeeling 1036, onderdeel b, hiervoren) en de reis-, verblijf- en vervoerkosten, welke gesteld op f 1 000, zijn overgebracht naar onderdeel b, hierna, doch verhoogd met f 199 voor de verrekening van verpleeg- en begrafeniskosten (zie de toelichting bij onderafdeeling 1003, onderdeel e, hiervoren).
			(216) Zie de toelichting bij onderdeel a, hiervoren.
			(217) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1003, onderdeel d, hiervoren.
			(218) Voor huishuurvergoeding aan de medewerkers bij het observatorium, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1040C.
			(219) Zie onder IA van de hierbij behoorende afzonderlijke raming stuk 6. In het uitgetrokken bedrag is begrepen f 307 600, wegens kosten van verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen.
			(220) Dit bedrag is begrepen in de som van f 8 370 600 in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1006.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1039	b.	Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden en van de Marine-magazijnen te Soerabaja, zoomede voor de uitvoering van uitbreidingswerken in eigen beheer	(221) f 3 091 100
1040		Bedrijfsuitgaven van de Marine-magazijnen te Soerabaja.	f 4 421 9
	a.	Directe kosten van het bedrijf	(225) f 450 500
	b.	Kosten van aanvulling van de voorraden	(225) 2 994 700
1041		Kapitaalsuitgaven ten behoeve van het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen	(227) 603 0
1042		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel bij het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen.	Memorie.
1043		Toelagen op de bezoldigingen van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel bij het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen, in afwachting van de algeheele herziening van die bezoldigingen	110 0
1044		Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de Marine-magazijnen te Soerabaja	(231) 3 9
1045		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel der steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de Marine-magazijnen te Soerabaja	Memorie.
1046		Verdere kosten van de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de Marine-magazijnen te Soerabaja.	
	a.	Laad- en losmiddelen, weegtoestellen, kolenmanden, gereedschappen en verdere benodigdheden	(234) f 2 900

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
222) / 1 752 980 /	1 338 120		(221) Zie onder IB van de hierbij behorende afzonderlijke raming stuk 6. In het uitgetrokken bedrag is begrepen <i>f</i> 1 615 600, wegens kosten van verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen.
224) 400 000	50 300		(222) Dit bedrag is begrepen in de som van <i>f</i> 8 370 600 in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1006.
226) 3 166 000		<i>f</i> 171 500	(223) Zie onder IIA van de hierbij behorende afzonderlijke raming stuk 6. In het uitgetrokken bedrag is begrepen <i>f</i> 41 300, wegens kosten van verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen.
228) 1 491 800		888 800	(224) Dit bedrag is begrepen in de som van <i>f</i> 8 370 600, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1006.
229) Memorie.			(225) Zie onder IIB van de hierbij behorende afzonderlijke raming stuk 6. In het uitgetrokken bedrag is begrepen <i>f</i> 410 000, wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement aan te maken magazijnsgoederen.
230) 110 000			(226) Dit bedrag is begrepen in de som van <i>f</i> 8 370 600, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1006.
232) 3 960			(227) Zie onder III van de hierbij behorende afzonderlijke raming stuk 6. De hierbedoelde uitgaven behooren tot den buitengewonen dienst. In het uitgetrokken bedrag is begrepen <i>f</i> 282 000, wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren uitbreidingswerken.
233) Memorie.			(228) Het hier uitgetrokken bedrag maakt uit een gedeelte van het voor uitbreiding toegestaan bedrag van <i>f</i> 1 716 800, begrepen in de som van <i>f</i> 8 370 000 in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij onderafdeeling 1006. Van eerstgemeld bedrag zijn hier overgebracht, als zijnde geen uitbreidingswerken van het etablisement:
235) 3 800		900	bouw kazerne onderzeedienst ad <i>f</i> 200 000, naar onderafdeeling 1009, onderdeel <i>d</i> en verplaatsing postduivenstation ad <i>f</i> 25 000, naar onderafdeeling 1011, onderdeel <i>n</i> .
			(229) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1006A.
			(230) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1006B.
			(231) Globaal bedrag voor bezoldiging van 8 mandoers.
			(232) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1007.
			(233) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1044A.
			(234) Geraamd naar de behoefte.
			(235) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1008, onderdeel <i>a</i> .

Nummers der en derafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(236) f 728 000	(238) 8 000	8 900	101 000	Geraamd voor 1925.
1046	b.	Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen en andere daarmede in verband staande uitgaven	(236) f 728 000				
	c.	Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen	(238) 8 000				
	d.	Aandeel in de met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te verrekenen uitgaven voor onderhoud en herstelling van bij het Departement der Marine in gebruik zijnde gebouwen			8 900		
	e.	Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken wegens uitgaven voor lokaalhuur alsmede voor grondhuur				101 000	
						f	848 800

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
37) 1 078 800		f 550 800	(236) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van: 8 400 ton Lematang-marinekolen, tegen f 24 ... f 201 600 22 625 „ Ombilinkolen, tegen f 24 543 000 950 „ Borneokolen, tegen f 12.— 11 400 <hr/> f 756 000 Gaat af wegens verstrekkingen aan andere departementen, enz. 28 000 <hr/> f 728 000 In het uitgetrokken bedrag is begrepen een som van f 900 wegens vergoeding voor diensten van veroordeelden, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie.
39) 59 000		51 000	
40) Memorie.	f 8 900		
41) 100 000	1 000		(237) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1008, onderdeel b. (238) Geraamd wordt voor: aanschaffing van levensmiddelen Memorie. de andere behoeften, evenals ten vorigen jare f 8 000 <hr/> f 8 000 (239) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1008, onderdeel c. (240) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1028, onderdeel f, hiervoren. (241) In de begrooting voor 1924 begrepen in den post uitgetrokken bij onderafdeeling 1040C.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1047		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten ...	(242) f 60
1048		Vereveningen betreffende afgesloten diensten (onvoorzienne uitgaven)	10
1049		Andere onvoorzienne uitgaven	1300
		Totaal der Xde afdeeling	f 28 050 7
		Waarvan: Militaire uitgaven	(243) f 8 454 6
		Niet-militaire uitgaven	(246) 19 576 1

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
243) f 69 600		f 9 600	(242) Geraamd naar de uitkomst van 1923, in welk jaar deze post voor het eerst in de begrooting werd uitgetrokken.
150 000	f 1 000		(243) Begrooting voor 1924, onderafdeeling 1045.
244) f 28 582 249	f 3 813 664	f 4 367 123	(244) Het eindeijfer dezer afdeling, bij de wet van (Staatsblad No.) vastgesteld op f 28 599 545 zal bij definitieve vaststelling van de eerste algemeene aanvullingsbegrooting 1924 (zie het Gouvernements besluit van 7 December 1923 No. 2) verlaagd worden met 27 296
	Minder	f 551 459	f 28 572 249
8 297 798	f 156 807		en wegens overbrenging van de kosten van examens van de Vde begrotingsafdeeling verhoogd worden met 10 000
20 284 451		f 708 266	f 28 582 249
			(245) In dit bedrag zijn begrepen verrekeringen waarop in 1924 niet was gerekend en wel ten laste van:
			onderafdeeling 1009, onderdeel b f 152 000
			„ 1011, „ i 75 000
			„ 1011, „ j 297 000
			„ 1011, „ k 72 000
			f 596 000
			Laat men deze posten, waartegenover bij de raming der middelen ontvangsten tot gelijke bedragen staan, buiten beschouwing, dan bedragen de militaire uitgaven in 1925 f 439 193 minder in stede van f 156 807 meer dan in 1924.
			(246) In dit bedrag zijn begrepen verrekeringen waarop in 1924 niet was gerekend en wel ten laste van:
			onderafdeeling 1022, onderdeel e f 198 000
			„ 1030, „ c 23 000
			„ 1039, „ a 307 600
			„ 1039, „ b 1 615 600
			„ 1040, „ a 41 300
			„ 1040, „ b 410 000
			„ 1041, 282 000
			f 2 877 500
			Laat men deze posten, waartegenover bij de raming der middelen ontvangsten tot gelijke bedragen staan, buiten beschouwing, dan bedragen de niet-militaire uitgaven in 1925 f 3 585 766 in stede van f 708 266 minder dan in 1924.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

A. Militaire ontvangsten.

1001	Ontvangsten van militairen aard	Memorie.
------	---------------------------------------	----------

B. Niet-militaire ontvangsten.

1002	Terugbetaling der kosten van herstelling bij het Marine-etablisement te Soerabaja van schepen behoorende tot het Nederlandsch eskader.	f 520 000
------	--	-----------

1003	Terugbetaling der kosten van verstrekkingen aan naar Nederland terugkeerende schepen behoorende tot het Nederlandsch eskader ...	Memorie.
------	--	----------

1004	Andere ontvangsten	60 000
------	--------------------------	--------

	Opgeteld	f 580 000
--	----------------	-----------

	Waarvan: Militaire ontvangsten	Memorie.
--	--------------------------------------	----------

	Niet-militaire ontvangsten	f 580 000
--	----------------------------------	-----------

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Stuk 5 — Middelen in Indië.

A. Militaire ontvangsten.

1001	Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze telegrafie te Weltevreden	Memorie.
1002	Huuropbrengst van de woningen ten behoeve van het personeel der Zeemacht	f 6 000
1003	Inhoudingen op de soldijen van de Inlandsehe schepelingen der Zeemacht wegens verstrekte kleding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	30 000
1004	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander voor zoover afkomstig van de Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal	1 000
1005	Verrekeningen ten laste van de Marine-magazijnen te Soerabaja van het geldswaardig bedrag van door de schepen en vaartuigen der Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal aan die magazijnen afgegeven goederen	447 000
1006	Andere ontvangsten van militairen aard	Memorie.

B. Niet-militaire ontvangsten.

1007	Bakengeld	1 900 000
1008	Kapoeasgeld	120 000
1009	Ontvangsten van den Loodsdienst	1 450 000
1010	Vergoeding voor certificaten van schepen	55 000
1011	Scheepsmeting	7 000
1012	Scheepsverklaringen	16 000
1015	Keuring van reizigers op pelgrimsschepen	60 000
1013A	Ontvangsten in verband met de heffing van examengeld voor de examens ter verkrijging van diploma's van stuurman en machinist aan boord van koopvaardijsschepen, van stuurman voor de locaalvaart en van machinedrijver	4 000
1014	Vergoeding voor het gebruik van 'slands Claytontoestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen	100 000
1015	Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depôt en de onderdepôts van kaarten en gidsen	14 000
1016	Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	800 100
1017	Vergoeding door andere Landsdiensten en particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	30 000

1018	Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen	f	35 000
1019	Inhoudingen op de soldijen van de mindere schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend		26 000
1020	Bijdrage van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden van geregelde scheepvaartverbindingen in den Indischen Archipel		100 000
1021	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen, met uitzondering van de Marine-magazijnen	f	5 105 000
1022	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van de Marine-magazijnen te Soerabaja	f	5 155 000
1023	Verrekening der geldswaarde van uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd de Marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het Departement der Marine behoorende diensten verstrekte steenkolen		758 100
1024	Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad, buiten dien der Marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het Departement der Marine behoorende diensten verstrekte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen		14 000
1025	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen, niet afkomstig uit den voorraad der Marine-magazijnen te Soerabaja		59 000
1026	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander: a. voor zoover niet afkomstig van het Marine-etablisement, de Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal en de diensten behoorende onder Scheepvaart	f	500
	b. afkomstig van de diensten behoorende onder Scheepvaart.		10 000
			10 500
1027	Verrekening ten laste van de Marine magazijnen te Soerabaja van het geldswaardig bedrag van aan die magazijnen afgegeven goederen, een en ander: a. voor zoover niet afkomstig van de Oorlogsmarine en de maritieme inrichtingen aan den wal en de diensten behoorende onder Scheepvaart		29 000
	b. afkomstig van de diensten behoorende onder Scheepvaart.		149 000
			178 000
1028	Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafenis-kosten		5 000
1029	Terugbetaling van voorschotten op bezoldigingen of andere inkomsten		60 000
1030	Andere ontvangsten		50 000
	Opgeteld	f	16 551 700
	Waarvan: Militaire ontvangsten	f	484 000
	Niet-militaire ontvangsten		16 067 700

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË

VOOR HET DIENSTJAAR

1925.

RAMING

VAN DE UITGAVEN VOOR HET MARINE-ETABLISSEMENT EN
DAARTOE BEHOORENDE INRICHTINGEN.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
I. BEDRIJFSUITGAVEN VAN HET MARINE-ETABLISSEMENT EN DAARTOE BEHOORENDE INRICHTINGEN, MET UITZONDERING VAN DIE DER MARINE-MAGAZIJNEN.		
A. Directe kosten van het bedrijf.		
<i>a. Algemeene kosten.</i>		
(Uitgaven in Nederland).		
1	Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het etablissement te Soerabaja	f 76 800
2	Uitgaven voor bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten in Nederland tewerkgestelde ingenieurs voor het vak van scheepsbouw en opziensers voor het vak van stoomwezen	Memorie
3	Opleiding van scheepsbouwkundige ingenieurs en daarmee in verband staande uitgaven	Memorie
4	Geneeskundige behoeften	(3) 4 303
(Uitgaven in Indië).		
5	Bezoldigingen en toelagen van den Directeur en het overig personeel	(5) f 270 000
		f 81 100

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Begrooting voor 1924, art. 5.
			(2) Begrooting voor 1924, art. 7.
			(3) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, onderdeel c, van Hoofdstuk I van de raming der uitgaven in Nederland.
			(4) Maakt uit het bedrag in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij artikel 8, verminderd met de bezoldiging van 1 derden commies waarop thans gerekend is bij artikel 28 hierna, doch vermeerderd met de bezoldigingen van 1 hoofdopziener der werkplaatsen en 1 hoofdopziener van electrotechniek, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij artikel 14.
) / 76 800			(5) 1 directeur f 15 000
Memorie.			1 hoofdingenieur 13 800
Memorie.			1 bedrijfsingenieur 9 600
) 4 500			4 ingenieurs, op f 3 600 14 400
			1 electrotechnisch ingenieur 3 600
			1 hoofdopziener van scheepsbouw 4 200
			1 hoofdopziener van stoomwezen 4 200
			1 hoofdopziener der werkplaatsen 4 200
			1 hoofdopziener van electrotechniek 4 200
			1 secretaris-kassier 5 400
			1 bedrijfsboekhouder 6 000
			1 eerste assistent-boekhouder 4 200
			1 tweede assistent-boekhouder 2 400
) 294 000		/ 24 000	3 derde assistent-boekhouders, op f 1 800 5 400
			2 eerste commiezen, op f 3 600 7 200
			1 tweede commies 2 640
			klerkengelden 71 060
			1 chef-teekenaar 5 400
			1 werktuigkundig teekenaar 3 420
			2 werktuigkundig teekenaars, op f 3 000 6 000
			5 sloopsteekenaars, op f 3 600 18 000
			1 geneesheer 4 800
			1 Indisch arts 3 000
			1 verbandmeester (in het bezit van het bewijs van apothekersbediende) 2 100
			1 opziener voor de politie 3 000
			5 portiers, op f 1 680 8 400
			1 gouvernementsscheikundige (aandeel marine) 2 000
			toelagen aan 2 ambtenaren en 2 klerken voor het bezit van het bewijs van afgelegd boekhoudersexamen, op f 300 1 200
			f 234 820
			Personeel voor den in dienst zijnden baggermolen:
			1 molenbaas f 2 700
			1 machinedrijver, op hoogstens f 720 720
			1 stoker 1ste klasse, op hoogstens f 480 480
			1 stoker 1ste klasse, op hoogstens f 540 540
			2 stokers 2de klasse, op hoogstens f 330 660
			1 mandoer der matrozen, op hoogstens f 480 ... 480
			4 matrozen 1ste klasse, op hoogstens f 240 960
			4 matrozen 2de klasse, op hoogstens f 216 864
			7 404

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1925
6	Kantoorkosten en kosten van de teekenkamer	(7) f 30 300
7	Reis-, verblijf- en vervoerkosten	(7) 4 700
8	Kosten van de apotheek en verbandkamer	(7) 11 100
9	Politie, bewaking en verlichting van de terreinen, wachthuizen der politie en afsluitboomen	(7) 48 100
10	Reinigingsdienst	(7) 38 200
11	Herstelling en onderhoud gebouwen, meubilair, terreinen, spoorwegmaterieel, enz. (7)	20 500
12	Bassinvaartuigen, klepschouwen, baggermolens en sleepbooten	(7) 65 000
13	Electrische installatie	(7) 161 400
14	Woningen personeel	(7) 16 100
15	Andere uitgaven	(7) 42 200
		f 707 600

b. Kosten van het werf- en dokbedrijf.

(Uitgaven in Indië).

16	Bezoldigingen en toelagen van het personeel	(9) f 267 000
----	---	---------------

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																								
	Meer.	Minder.																																																																									
i) / 36 800		/ 6 800	Personeel voor het sleepbootje: 1 djoeragan, op hoogstens f 720 f 720 1 machinedrijver, op hoogstens f 660 660 2 stokers 2de klasse, op hoogstens f 330 660 1 matroos 1ste klasse, op hoogstens f 240 240 1 matroos 2de klasse, op hoogstens f 216 216 f 2 496																																																																								
ii) 45 600		38 900	oppassers 3 286																																																																								
iii) 11 200		100	regelmatige verhoogingen van bezoldiging 59 600																																																																								
iv) 48 500		400 f 307 606																																																																								
v) 41 800		3 600																																																																									
vi) 56 300		15 800	Gaat af met het oog op wisselingen en voorgenomen be- zuiniging 37 606																																																																								
vii) 58 500	/ 26 500	 f 270 000																																																																								
viii) 175 400		14 000	(6) De in de kolom „toegestaan voor 1924” bij de artikelen 6 tot en met 15 vermelde bedragen maken te zamen uit het totaal ad f 570 000 in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 9 tot en met 13.																																																																								
ix) 15 300	800		(7) De bij de artikelen 6 tot en met 15 voor 1925 aangevraagde credieten zijn te verdeelen als volgt:																																																																								
x) 122 600		80 400																																																																									
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Nummers der artikelen.</th> <th>Arbeids- loonen.</th> <th>Magazijns- goederen.</th> <th>Directe goederen.</th> <th>Verschillende andere kosten</th> <th>Totaal.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6</td> <td>f 14 200</td> <td>f 2 700</td> <td>f 2 200</td> <td>f 11 200</td> <td>f 30 300</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>4 700</td> <td>4 700</td> </tr> <tr> <td>8</td> <td>5 200</td> <td>700</td> <td>1 200</td> <td>4 000</td> <td>11 100</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>46 300</td> <td>1 300</td> <td>—</td> <td>500</td> <td>48 100</td> </tr> <tr> <td>10</td> <td>27 500</td> <td>4 400</td> <td>300</td> <td>6 000</td> <td>38 200</td> </tr> <tr> <td>11</td> <td>11 800</td> <td>5 500</td> <td>2 600</td> <td>600</td> <td>20 500</td> </tr> <tr> <td>12</td> <td>35 000</td> <td>29 000</td> <td>600</td> <td>400</td> <td>65 000</td> </tr> <tr> <td>13</td> <td>42 400</td> <td>18 600</td> <td>9 400</td> <td>91 000</td> <td>161 400</td> </tr> <tr> <td>14</td> <td>11 400</td> <td>2 800</td> <td>900</td> <td>1 000</td> <td>16 100</td> </tr> <tr> <td>15</td> <td>22 100</td> <td>7 500</td> <td>5 700</td> <td>6 900</td> <td>42 200</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>f 215 900</td> <td>f 72 500</td> <td>f 22 900</td> <td>f 126 300</td> <td>f 437 600</td> </tr> </tbody> </table>	Nummers der artikelen.	Arbeids- loonen.	Magazijns- goederen.	Directe goederen.	Verschillende andere kosten	Totaal.	6	f 14 200	f 2 700	f 2 200	f 11 200	f 30 300	7	—	—	—	4 700	4 700	8	5 200	700	1 200	4 000	11 100	9	46 300	1 300	—	500	48 100	10	27 500	4 400	300	6 000	38 200	11	11 800	5 500	2 600	600	20 500	12	35 000	29 000	600	400	65 000	13	42 400	18 600	9 400	91 000	161 400	14	11 400	2 800	900	1 000	16 100	15	22 100	7 500	5 700	6 900	42 200	Totaal	f 215 900	f 72 500	f 22 900	f 126 300	f 437 600
Nummers der artikelen.	Arbeids- loonen.	Magazijns- goederen.	Directe goederen.	Verschillende andere kosten	Totaal.																																																																						
6	f 14 200	f 2 700	f 2 200	f 11 200	f 30 300																																																																						
7	—	—	—	4 700	4 700																																																																						
8	5 200	700	1 200	4 000	11 100																																																																						
9	46 300	1 300	—	500	48 100																																																																						
10	27 500	4 400	300	6 000	38 200																																																																						
11	11 800	5 500	2 600	600	20 500																																																																						
12	35 000	29 000	600	400	65 000																																																																						
13	42 400	18 600	9 400	91 000	161 400																																																																						
14	11 400	2 800	900	1 000	16 100																																																																						
15	22 100	7 500	5 700	6 900	42 200																																																																						
Totaal	f 215 900	f 72 500	f 22 900	f 126 300	f 437 600																																																																						
			Van het bedrag aangevraagd voor kantoorkosten en kosten van de teekenkamer (art. 8) is f 9 000 noodig voor vaste vergoedingen. In het bedrag uitgetrokken voor andere uitgaven (art. 15) is begrepen f 2 000 voor de verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en-begraveniskosten en f 6 000 wegens gebruikskosten van twee auto's.																																																																								
			(8) Dit bedrag maakt uit de in de begrooting voor 1924 bij artikel 14 uitgetrokken som verminderd met de bezoldigingen van 1 hoofd- opziener der werkplaatsen en 1 hoofdopziener van electrotechniek, 1 baas voor de onderzeedienstwerkplaatsen en 1 opziener seiner, tevens bewaarder van den voorraad van den radiodienst, waarop thans is gerekend onderscheidenlijk bij de artikelen 5, 25 en 28, doch verhoogd met f 108 000 wegens bezoldigingen van 40 contracts- werklieden in de begrooting voor 1924 begrepen in de arbeidsloonen voor werkzaamheden voor derden (art. 36).																																																																								
			(9) 1 bootsman f 2 700 1 onder-bootsman 2 700 1 baas-zeilmaker 2 700																																																																								
			25																																																																								

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			Geraam voor 1925
17	Andere uitgaven <div style="text-align: center;">c. Pyrotechnische werkplaats. (Uitgaven in Indië).</div>	(11) f	376 400	f 643 400
18	Bezoldigingen en toelagen van het personeel	(13) f	15 200	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
10) / 257 000	f 119 400		10 opzieners voor het vak van scheepsbouw, op f 2 700 ... f 27 000 1 baas-ketelscheepmaker 2 700 1 onderbaas-idem 2 700 1 baas-timmerman 2 700 1 baas-sloepenmaker, tevens kuiper en mastenmaker 2 700 1 baas-smid 2 700 1 baas-schilder 2 700 1 werf machinist 2 700 1 baas-bankwerker, tevens draaier 2 700 2 onderbazen-idem, op f 2 700 5 400 1 baas-monteur 3 000 2 onderbazen-idem, op f 3 000 6 000 1 instrumentmaker 2 700 1 baas-gieter 2 700 1 baas-koperslager 2 700 1 onderbaas-idem 2 700 1 baas-ketelmaker 2 700 1 onderbaas-idem 2 700 1 opziener-idem 2 700 1 baas-gereedschapmaker 2 700 11 opzieners-machinesteller, op f 2 700 29 700 1 opziener van de houtzagerij, tevens bewaarder van den houtvoorraad 2 700 1 baas-modelmaker 2 700 1 beheerder van het compressorenhuis 3 000 1 baas-monteur 2 700 1 hulpmonteur 2 100 40 contractswerklieden, op f 2 700 108 000 klerken (schrijvers op de werkplaats) 6 090 regelmatige verhoogen van bezoldiging 50 350 f 300 040 Gaat af met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuiniging 33 040 f 267 000
12) 15 020	180		(10) Begrooting voor 1924, artikelen 15, 16 en 17. (11) Arbeidsloozen f 175 000 Magazijnsgoederen 177 500 Directe goederen 16 600 Verschillende andere kosten 7 300 f 376 400 (12) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bedrag ad f 32 400 uit- getrokken bij artikel 22. (13) 1 baas-ernstvuurwerker f 2 700 1 onderbaas-idem 2 700 3 ernstvuurwerkers, op f 2 700 8 100 regelmatige verhoogen van bezoldiging 4 400 f 17 900 Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 2 700 f 15 200

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
19	Andere uitgaven (15) f 7 700	f 22 900
	d. Gasfabriek voor de kustverlichting. (Uitgaven in Indië).	
20	Bezoldigingen en toelagen van het personeel (17) f 4 800	
21	Andere uitgaven (19) 7 400	12 200
	e. Opbewaring en uitrusting. (Uitgaven in Indië).	
22	Bezoldigingen en toelagen van het personeel (21) f 9 600	
25	Andere uitgaven (23) 135 100	144 700
	Opgeteld: Uitgaven in Nederland ... Uitgaven in Indië	f 81 100 1 530 800
	Gaat af het aandeel van het magazijnsbedrijf in de algemeene kosten (uitgaven in Indië)	200 000
	Blijft: Uitgaven in Nederland Uitgaven in Indië	f 81 100 1 530 800
	Voor de bedrijfsadministratie komen hier nog bij uitgaven welke in de begrooting niet ten laste van den post: „Marine-etablissement en daartoe behoorende inrichtingen” worden verschreven (verlofstraktementen, wachtgelden, pensioenen enz.) f 250 000	
	Daarenboven komt nog bij: rente van het in het bedrijf gestoken kapitaal 600 000 afschrijving 200 000	1 050 000
	Te zamen	f 2 580 800
	B. Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden en van de marine-magazijnen te Soerabaja, zoomede voor de uitvoering van uitbreidingswerken in eigen beheer. (Uitgaven in Nederland).	
24	Aanschaffing en uitzending van directe goederen	(24) 70 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(14) f 5 000	f 4 700		(14) Maakt uit een gedeelte van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 23, 24 en 25.
			(15) Arbeidsloonen f 1 100 Magazijnsgoederen 2 000 Directe goederen 4 600 <hr/> f 7 700
(16) 4 120	680		
(18) 2 000	5 400		(16) Als de toelichting bij noot 12 hiervoren.
			(17) 1 opzichter bij den dienst van scheepvaart, geplaatst bij de gasfabriek f 1 440 1 stoker bij de gasfabriek 420 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 2 880 <hr/> f 4 740
(20) 8 860	720		rond f 4 800.
(22) 80 600	54 500		(18) Maakt uit een gedeelte van het bedrag in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij art. 23.
f 81 100 1 534 820	f 212 880	f 216 900	(19) Arbeidsloonen f 1 700 Magazijnsgoederen 5 600 Verschillende andere kosten 100 <hr/> f 7 400
200 000			
f 81 100 1 334 820	f 212 880	f 216 900	(20) Maakt uit een gedeelte van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 18 en 22.
			(21) 1 konstabel (beambte) f 2 700 1 stuurman, beheerder van den tijdbal 2 700 1 beheerder der afdeeling „afgifte” 2 100 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 2 100 <hr/> f 9 600
			(22) Als de toelichting bij noot 14 hiervoren.
			(23) Arbeidsloonen f 82 500 Magazijnsgoederen 50 000 Directe goederen 2 500 Verschillende andere kosten 100 <hr/> f 135 100
	70 000		(24) Nieuwe post, waarop zijn te verschrijven de uitgaven in Nederland voor aanschaffing en uitzending van niet voor de magazijnen doch voor onderhanden zijnde werken benodigde goederen. Voor 1924 werd niet op uitgaven uit dien hoofde gerekend.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
	(Uitgaven in Indië).	
25	Bezoldigingen en toelagen van het burgerlijk personeel bij de onderzeedienstinrichtingen en het torpedo-atelier (26) f	7 980
26	Andere uitgaven (28)	3 083 120
		f 3 091 100
	Opgeteld: Uitgaven in Nederland ...	f 70 000
	Uitgaven in Indië	3 091 100
	Te zamen	f 3 161 100
	II. BEDRIJFSUITGAVEN VAN DE MARINE-MAGAZIJNEN TE SOERABAJA.	
	A. Directe kosten van het bedrijf.	
	(Uitgaven in Nederland).	
27	Aandeel in de aan het Departement van Marine in Nederland terug te betalen inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het Marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden in verband staande met het in ontvangstnemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst, voor de helft dier inkomsten, komende de andere helft ten laste van onderafdeeling 1005.	(50) f 35 000
	(Uitgaven in Indië).	
28	Bezoldigingen en toelagen van het personeel (32) f	70 300

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			(25) Maakt uit een gedeelte van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 14 en 22.
5) f 6 180	f 1 800		(26) 1 baas voor de onderzeedienstwerkplaatsen f 2 700
7) 1 746 800	1 536 520		1 kastbaas (voor het torpedo-atelier) 1 800
			toelage aan 1 onderofficier der Koninklijke marine, wegens plaatsing aan den wal 1 680
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 1 800
	f 70 000		f 7 980
1 752 980	1 558 120		(27) Maakt uit het totaal van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 34 tot en met 37, behoudens vermindering met f 108 000, wegens bezoldigingen van 40 contractswerklieden, waarop thans is gerekend bij artikel 16 hiervoren en verhoging met een gedeelte (f 69 000, f 17 500 en f 1 300) van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 23, 24 en 25.
1 752 980	f 1 408 120		(28) Arbeidsloozen f 1 000 000
			Magazijnsgoederen 1 615 600
			Directe goederen 450 000
			Verschillende andere kosten 17 520
			f 3 083 120
			(29) Maakt uit de helft van het bedrag in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij artikel 1.
9) / 15 500	f 19 500		(30) Zie de toelichting bij onderafdeeling 1005, ondeedeel a, van Hoofdstuk I van de raming der uitgaven in Nederland.
			(31) Maakt uit het bedrag in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij artikel 18, verminderd met de bezoldiging van 1 beheerder der afdeeling „afgifte”, thans uitgetrokken bij artikel 22 hiervoren, doch vermeerderd met de bezoldigingen van 1 opziener-seiner tevens bewaarder van den voorraad van den radiodienst en 1 beheerder van de in voorraad zijnde munitie en hoeveelheden buskruit, in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 14 en 22.
1) 59 400	10 900		(32) 1 magazijnmeester f 6 000
			1 assistent-magazijnmeester 4 200
			1 ambtenaar voor de inklaring 3 000
			1 tweede commies 2 640
			2 derde commiezen, op f 1 800 3 600
			1 opziener 3 000
			1 verzender 2 400
			4 bewaarders der 1ste klasse, op f 2 100 8 400
			8 bewaarders der 2de klasse, op f 720 5 760
			1 beheerder van de in voorraad zijnde munitie en hoeveelheden buskruit 3 000
			1 opziener-seiner tevens bewaarder van den voorraad van den radiodienst 2 700
			1 bewaarder van den artillerievoorraad 2 700
			klerken 12 420
			1 oppasser 144
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 13 800
			f 73 764
			Gaat af met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuiniging 3 464
			f 70 300

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 19
29	Andere uitgaven (34) f 180 000	f 250 3
	Opgeteld: Uitgaven in Nederland ...	f 55 0
	Uitgaven in Indië	250 3
	Komt bij het aandeel van het magazijnsbedrijf in de algemeene kosten (uitgaven in Indië)	200 0
	Wordt: Uitgaven in Nederland	f 35 0
	Uitgaven in Indië	450 3
	Voor de bedrijfsadministratie komen hier nog bij uitgaven welke in de begrooting niet ten laste van den post: „Marine-magazijnen” worden verschreven (verlofstraktementen, wachtgelden, pensioenen, enz.) f 11 000	
	Daarenboven komt nog bij:	
	rente van het in het bedrijf gestoken kapitaal	35 000
	afschrijving	36 000
	Te zamen	82 0
	f 567 3	
	B. Kosten van aanvulling der voorraden.	
	(Uitgaven in Nederland).	
30	Aanschaffing en uitzending van hout (36) f 3 000	
31	Aanschaffing en uitzending van kleeding en uitrustingsstukken voor Inlandsche schepelingen (37) 80 000	
32	Aanschaffing en uitzending van verduurzaamde levensmiddelen (38) 198 000	
33	Aanschaffing en uitzending van artillerie benodigdheden (39) 300 000	
34	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlich- ting en voor de verlichting van haventerreinen en daarop staande gebouwen ... (39) 12 000	
35	Aanschaffing van andere goederen (39) 1 000 000	
	1 595 0	
	(Uitgaven in Indië).	
36	Aanschaffing van hout (41) f 80 000	
37	Aanschaffing van steenkolen en andere brandstoffen (43) 444 700	
38	Aanschaffing van kleeding en uitrustingsstukken (45) 60 000	

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
5) f 140 600	f 39 400		(33) Maakt uit het totaal van de bedragen in de begrooting voor 1924 uitgetrokken bij de artikelen 19 tot en met 21, vermeerderd met een gedeelte van de bedragen uitgetrokken bij de artikelen 23 tot en met 25.
18 500	f 19 500		(34) Arbeidsloozen f 68 200 Magazijnsgoederen 41 300 Directe goederen 3 600 Verschillende andere kosten 66 900
200 000	50 500		
200 000			(35) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bedrag van f 2 504 000 uitgetrokken bij artikel 4.
18 500	f 19 500		(36) Voor de aanschaffing en uitzending van esschen stammen, sparren, dennehout, perenplaten enz. De raming is gegrond op de behoefte.
400 000	50 300		(37) Gegrond op de behoefte.
			(38) Op grond van de behoefte. Tegenover de hoogere raming van dezen post staat een lagere raming van onderafdeeling 1016 voor de aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen ter aanvulling van den voorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja.
5) 3 000			(39) Op grond van de behoefte.
5) 76 000	4 000		(40) Begrooting voor 1924, artikel 29.
5) 166 000	52 000		(41) Op grond van de behoefte.
5) 300 000			(42) Begrooting voor 1924, artikel 30.
5) 67 000		f 55 000	(43) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van:
5) 1 297 000		297 000	4850 ton Lematang Marinekolen, tegen f 24 f 116 400
			7350 „ Ombilinkolen, tegen f 24 176 400
			650 „ smeedkolen, tegen f 24 15 600
			400 „ cokes Giet, tegen f 65 26 000
			950 „ residu, tegen f 40 38 000
			1650 „ solarolie, tegen f 55 90 750
0) 70 000	10 000		f 463 150
2) 479 200		54 500	Gaat af voor verstrekkingen aan andere departementen. 18 480
4) 53 000	7 000		f 444 670
			waarvoor wordt gesteld f 444 700.
			(44) Begrooting voor 1924, artikel 32.
			(45) De raming is gegrond op de vermoedelijke behoefte. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 4 100, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie als opbrengst van den arbeid van veroordeelden.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1925
39	Aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen (47) f	250 000
40	Aanschaffing van artilleriebehoeften (49)	20 000
41	Aanschaffing van behoeften voor de bebakening en kustverlichting en de verlichting van haventerreinen en daarop staande gebouwen (51)	30 000
42	Aanschaffing van andere goederen (53)	1 075 000
45	Verrekening van de kosten van aanmaak van munitie bij het Marine-etablisement (54)	200 000
44	Verrekening van de kosten van aanmaak van andere goederen bij het Marine-etablisement (54)	210 000
43	Verrekening van het geldwaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het Departement der Marine, aan de Marine-magazijnen afgegeven goederen (56)	625 000
		f 2 994 700
	Opgeteld: Uitgaven in Nederland ...	f 1 895 000
	Uitgaven in Indië	2 994 700
	Te zamen	f 4 889 700
III. KAPITAALSUITGAVEN TEN BEHOEVE VAN HET MARINE-ETABLISSEMENT EN DAARTOE BEHOORENDE INRICHTINGEN.		
(Uitgaven in Nederland).		
46	Buitengewone uitgaven voor fabriekswerktuigen (57)	50 000
(Uitgaven in Indië).		
47	Gewone uitbreiding f	105 000
48	Verbreiden kop schiereiland, omboorden met kademuren, bouw hellingen voor aanbouw met bijbehorende werken, zoomede bouw van een betondok (60)	221 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(46) f 259 000		f 9 000	(46) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bedrag van f 2 554 100 uitgetrokken bij artikel 33.
(48) 9 700	f 10 300		(47) Op grond van de behoefte.
(50) 50 000			(48) Begrooting voor 1924, artikel 31.
(52) 1 370 000		495 000	(49) Op grond van de uitkomsten van 1921—1923.
	200 000		(50) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bedrag van f 2 554 100 (waaronder een bedrag van f 1 600 000 voor „andere goederen”), uitgetrokken bij artikel 33.
	210 000		(51) Geraamd naar de behoefte.
(55) 695 100		70 100	(52) Het in de begrooting voor 1924 bij artikel 33 voor „andere goederen” uitgetrokken bedrag van f 1 600 000 verminderd met f 30 000 voor aanschaffing van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting (artikel 41 hiervoren).
f 1 909 000	f 56 000	f 352 000	
5 166 000	457 300	608 600	(53) Op grond van de vermoedelijke behoefte. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 29 000, komende ten bate van het departement van justitie als opbrengst van den arbeid van veroordeelden.
f 5 078 000	f 475 300	f 960 600	
			(54) Nieuwe posten, verband houdende met de voorgenomen verrekening over de begrooting van de kosten van door het marine-etablisement voor de marine-magazijnen aangemaakte goederen. Tegenover deze uitgaven staat een ontvangst bij de raming der middelen in Indië. Geraamd naar de vermoedelijke behoefte.
	f 50 000		(55) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bedrag van f 2 554 100, uitgetrokken bij artikel 33.
(58) f 105 000			(56) Gerekend is op het terugloopen van het bedrag dezer verrekeningen wegens de algemeene versoering van de verschillende diensten. Tegenover deze uitgaaf staan ontvangposten bij de raming der middelen in Indië.
(59) 741 810		f 520 810	(57) Nieuwe post; in de begrooting voor 1924 is voor deze soort van uitgaven verkeerdelijk alleen op Hoofdstuk II (uitgaven in Indië) gerekend. De raming wordt in totaal, evenals voor 1924, gesteld op f 150 000, waarvan f 50 000 wegens uitgaven in Nederland en f 100 000 wegens uitgaven in Indië (zie artikel 50 hierna).
			(58) In de begrooting voor 1924 begrepen in het bij de artikelen 26 tot en met 28 uitgetrokken bedrag van f 1 716 800.
			(59) In de begrooting voor 1924 opgenomen onder No. 1 van het overzicht behoorende bij de artikelen 26 tot en met 28.
			(60) Tweede en laatste termijn voor den bouw van een betondok, waarmede in 1924 een aanvang is gemaakt.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
49	Wijziging vervoerwezen, transportbanen en inrichtingen te water en te land (62) f	62 000
50	Buitengewone uitgaven voor fabriekswerktuigen	(66) 100 000
51	Uitbreiding van de gasfabriek voor de kustverlichting in verband met het voorne- men tot vervaardiging van Blaugas	115 000
		f 603 000
Opgeteld: Uitgaven in Nederland ...		f 50 000
Uitgaven in Indië		603 000
Te zamen		f 653 000

Toegestaan voor 1924.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(61) f 145 000		f 85 000	(61) In de begrooting voor 1924 opgenomen onder No. 2 van het overzicht behorende bij de artikelen 26 tot en met 28.
(63) 140 000		140 000	(62) Voor dit werk, waarvan de totaalkosten zijn geraamd op f 207 000, werd op de begrooting voor 1923 als eerste termijn opgebracht eene som van f 32 000 en op de begrooting voor 1924 als tweede termijn een som van f 145 000. Aangezien in 1923 ten deze geen uitgaven werden gedaan, wordt voor 1925 als laatste termijn aangevraagd f 62 000.
(64) Memorie.			(63) In de begrooting voor 1924 onder No. 3 van het overzicht behorende bij de artikelen 26 tot en met 28 uitgetrokken voor: „Terreinverbetering en verlichting N. O. en Z. boord Oosterhaven en beschoeiing Oosterboord”. Vervalt voor 1925.
(65) 10 000		10 000	(64) In de begrooting voor 1924 onder No. 4 van het overzicht behorende bij de artikelen 26 tot en met 28 uitgetrokken voor: „Voorziening dokbedrijf”. Vervalt voor 1925. (Zie artikel 48 hiervoren).
(66) 150 000		50 000	(65) In de begrooting voor 1924 onder No. 5 van het overzicht behorende bij de artikelen 26 tot en met 28 uitgetrokken voor: „Verbetering debarkementsgebouwen”. Vervalt voor 1925.
	f 115 000		(66) Zie de toelichting bij artikel 46 hiervoren, noot (57).
(67) 200 000		200 000	(67) In de begrooting voor 1924 onder No. 10 van het overzicht behorende bij de artikelen 26 tot en met 28 uitgetrokken voor: „onvoorziene uitgaven”. Vervalt voor 1925.
f 1 491 810 rond 1 491 800	f 50 000 115 000	f 1 003 810 rond 1 003 800	
f 1 491 800	f 165 000	f 1 003 800	
			HERHALING.
			I. Bedrijfsuitgaven van het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen, met uit- zondering van die der marine-magazijnen.
			a. Directe kosten van het bedrijf:
			Uitgaven in Nederland f 81 100
			Uitgaven in Indië 1 330 800
			In de begrooting niet op dezen post drukken- de kosten 1 050 000
			_____ f 2 461 900
			b. Uitgaven voor werkzaamheden ten behoeve van derden en van de marine-magazijnen te Soerabaja, zoomede voor de uitvoering van uitbreidingswerken in eigen beheer:
			Uitgaven in Nederland f 70 000
			Uitgaven in Indië 3 091 100
			_____ 3 161 100
			Opgeteld f 5 623 000
			Hiertegenover staan aan ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen de navol- gende bedragen:

Toegestaan voor 1924	Verschil voor 1925		TOELICHTINGEN.
	Meer	Minder.	
			In Nederland (No. 1002 van de raming der middelen) terugbetaling der kosten van herstellingen van schepen behorende tot het Nederlandsch eskader f 520 000 In Indië (No. 1021 van de raming der middelen): 1e. met betrekking tot gouvernements diensttakken 4 903 000 2e. met betrekking tot derden 200 000 <hr/> Opgeteld f 5 623 000
			II. Bedrijfsuitgaven van de marine-magazijnen te Soerabaja.
			a. Directe kosten van het bedrijf: Uitgaven in Nederland f 35 000 Uitgaven in Indië 450 300 In de begrooting niet op dezen post drukken- de kosten 82 000 <hr/> f 567 300
			b. Kosten van aanvulling der voorraden: Uitgaven in Nederland f 1 593 000 Uitgaven in Indië 2 994 700 <hr/> 4 587 700 <hr/> Opgeteld f 5 155 000
			Hiertegenover staan aan ontvangsten en verrekeningen ten bate van de marine-magazijnen de navolgende bedragen: In Nederland (No. 1003 van de raming der middelen) terugbetaling der kosten van verstrekkingen aan naar Nederland terugkeerende schepen behorende tot het Nederlandsch eskader Memorie In Indië (No. 1022 van de raming der middelen): 1e. met betrekking tot gouvernements diensttakken f 5 005 000 2e. met betrekking tot derden 150 000 <hr/> Opgeteld f 5 155 000
			III. Kapitaalsuitgaven ten behoeve van het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.
			Uitgaven in Nederland f 50 000 Uitgaven in Indië 603 000 <hr/> f 653 000

1025 - 1025 - 1025 - 1025

1025 - 1025 - 1025 - 1025

1025 - 1025 - 1025 - 1025

In Nederland (No 1001 van de ...
betreffende de ... van ...
... in 1901 van de ...
... in 1901 van de ...

1025 - 1025 - 1025 - 1025

III. Beschrijvingen van de ...

... met betrekking tot ...
... in 1901 van de ...
... in 1901 van de ...

1025 - 1025 - 1025 - 1025

... met betrekking tot ...
... in 1901 van de ...
... in 1901 van de ...

1025 - 1025 - 1025 - 1025

... met betrekking tot ...
... in 1901 van de ...
... in 1901 van de ...

1025 - 1025 - 1025 - 1025

... met betrekking tot ...
... in 1901 van de ...
... in 1901 van de ...

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrooting. Met waardeering was door den Volksraad gezien, dat thans — overeenkomstig in het college tot uiting gekomen wenschen — een verdeeling is gemaakt naar militaire uitgaven (ontvangsten) en niet-militaire uitgaven (ontvangsten).

Sommige leden konden echter met deze verdeeling ten aanzien van enkele punten niet instemmen. Zoo achtten zij het niet redelijk, dat van het marine-etablisement thans alle uitgaven worden geboekt bij de niet-militaire uitgaven. H.i. moet een zeker percentage dier kosten, zoome de een gedeelte der „Voorschotten op bezoldiging of op andere inkomsten” (blz. 3, sub 7), als militaire uitgaven worden beschouwd. Zij zouden mede gaarne vernemen, of er geen andere uitgaven zijn ten behoeve van de militaire marine, welke niet met derden worden verrekend. De middelenpost 1002 (huuropbrengst enz.) is h.i. ten onrechte in mindering gebracht op de defensie-uitgaven, immers waar de rente van de kapitaalsuitgaven voor den woningbouw ten laste komt van de afdeling IIIA, dus als niet-militaire uitgave is beschouwd, behoort ook de huuropbrengst tot de niet-militaire ontvangsten gerekend te worden.

Andere leden betwijfelden het of de uitgaven voor de Gouvernementsmarine ten volle onder de niet-militaire mogen worden gerangschikt.

Door enkele leden werd in overweging gegeven om verder te gaan dan de — ook door hen toegejuichte — omwerking der begrooting en de niet-militaire uitgaven en middelen onder te brengen in een afzonderlijke afdeling, welke afdeling X A genoemd zou kunnen worden, daar door de tegenstanders van een defensie veelal van het eindcijfer der Xde afdeling wordt uitgegaan om op de hooge kosten der zeemacht te wijzen.

Nog werd de wenschelijkheid betoogd om, nu in de oorlogs- en marinebegrootingen de splitsing naar militaire en niet-militaire uitgaven is doorgevoerd, ook in stuk F, staat 9 (overzicht van de zuivere gewone landsuitgaven), van deze splitsing te doen blijken.

Het was enkelen leden niet duidelijk, welke middelenposten tot gelijke bedragen staan tegenover de in de noten 245 en 246 op blz. 89 aangeduide uitgavenposten.

Eenige leden merkten op, dat het departement der Ma-

rine voor de omwerking der begrooting beslag heeft gelegd op twee van de beste comptabele krachten onder de ambtenaren hier te lande, wat de vraag deed rijzen of het geen aanbeveling verdient — nu de omwerking tot stand is gekomen — deze krachten elders bij 's Lands dienst te werk te stellen, alwaar meer profijt van hun comptabele kennis kan worden getrokken.

Hoewel de thans tot stand gekomen omwerking ook door hen ten eerste op prijs werd gesteld, aangezien de begrooting daardoor aan overzichtelijkheid heeft gewonnen, zouden enkele leden — aangezien gebrek aan tijd rustige bestudeering van deze thans zoo omvangrijke begrooting onmogelijk heeft gemaakt — het bijzonder op prijs stellen, wanneer den Volksraad een opgave werd overgelegd van de maatregelen, door den nieuwen vlootvoogd genomen tot aanzienlijke bezuiniging op de exploitatiekosten der maritieme middelen, zoome de van de geldelijke gevolgen daarvan.

§ 2. Kostenverdeeling Nederland—Indië. Door enkele leden werd bezwaar gemaakt tegen de aanzienlijke uitgaven, voor de vloot uitgetrokken, in de eerste plaats op principieele gronden, doch in de tweede plaats ook op grond van de praktische overweging, dat in verband met den financieelen toestand op tal van uitgaven, voor de bevolking van vitaal belang, moet worden bezuinigd. Waar in Nederlandsche kringen de meening veld wint, dat Indië meer dan tot nu toe voor de vloot behoort te betalen en met het oog op de kostenverdeeling eene commissie in Nederland werd benoemd, wenschten sommige leden bij voorbaat te verklaren, dat h. i. van een vermeerdering van het door Indië te betalen deel eerst sprake mag zijn, wanneer een vollediger autonomie aan Indië is verleend.

In dit verband meenden zij de bijzondere aandacht der Regeering te moeten vragen voor de aan de Eerste Kamer overgelgde nota-Van Kol over de verdeeling der uitgaven van de zeemacht tusschen de Indische en de Staatsbegrooting en drongen zij er op aan, dat een billijker kostenverdeling alsnog in overweging wordt genomen.

In herinnering werd gebracht, dat reeds in 1918 door den heer Van Hinloopen Labberton in den Volksraad de wenschelijkheid van een andere verdeeling der kosten voor de Marine tusschen Nederland en Indië ter sprake gebracht.

Gaarne zou worden vernomen, of het bericht juist is, dat de Minister van Marine heeft verklaard — (zoo ja, of deze verklaring juist is) — dat Indië sedert het jaar 1896 voor de vloot betaalde f 85 000 000, vermeerderd met de exploitatiekosten, ten bedrage van f 34 000 000, en de aanbouw.

Door verschillende leden werd er bezwaar tegen gemaakt,

dat blijkens het ministerieel ontwerp der aanvullingsbegroting voor 1924 de marine-uitgaven met f 1½ miljoen zijn verhoogd. Ook bij hoofdstuk VI van de Staatsbegroting voor 1924 zijn de op Indië rustende financiële verplichtingen voor marine-doeleinden wederom in belangrijke mate verzwaard. Tegen een dergelijke verzwaring van de lasten buiten Indië om meenden zij met klem te moeten opkomen, aangezien op deze wijze aan de financiële zelfstandigheid van Indië feitelijk niet de hand wordt gehouden.

Verschillenden hunner meenden, dat het op het oogenblik bij de marine uit alles blijkende gebrek aan systeem alleen door een nieuwe vlootwet kan worden weggenomen.

§ 3. De vlootplannen. Er werd door meerdere leden de stellige verwachting uitgesproken, dat — eventueel — het ontwerp eener nieuwe vlootwet bij den Volksraad zal worden ingediend voordat het bij de Staten-Generaal in behandeling komt.

Ook om andere redenen dan de (in § 2) reeds genoemde hadden eenige leden met teleurstelling kennis genomen van de in Nederland genomen beslissing om over te gaan tot den aanbouw van 2 torpedobootjagers en 2 flottieljevaartuigen. Deze laatste toch zijn buitengewoon kostbaar, omdat zij evenals de in de vlootwet voorgestelde met het oog op de verdediging van de mijnvelden te Priok van pantsering voorzien worden.

Enkelen dezer leden betoogden nog, dat voor weinig kapitaalkrachtige landen als Indië het onderhouden van een behoorlijke oorlogsvloot is uitgesloten en met een vloot als destijds voorgesteld het land in hooger mate weerloos is dan met een vloot, welke de helft minder zou kosten. Een verdedigingsvloot, en zelfs een neutraliteitsvloot, zou naar de meening dezer leden voor dit land, — afgezien nog van de financiële zijde van het vraagstuk — niet anders dan onaangenaamheden opleveren bij een botsing in den Pacific, waarop h. i. overigens — trots allerlei moeilijkheden — niet bijzonder veel kans bestaat. Met het oog hierop drongen zij er op aan eens en vooral af te zien van een defensiepolitiek met de daaraan gepaarde inrichting van bases en steunpunten. Een behoorlijke politievloot werd door hen ruimschoots voldoende geacht.

Andere leden van deze groep verklaarden, dat zij, in afwijking van het eenige jaren geleden in den Volksraad door hen aangenomen standpunt, thans principieel tegen een verdedigingsvloot zijn en tot de overtuiging zijn gekomen, dat een neutraliteitsvloot voor Indië de voorkeur verdient. De daarvoor meest geëigende snelstoomende kleinere vaartuigen zullen h. i. in vreedstijd van groot nut zijn ter bestrijding van den zeeroof.

Dat niet slechts een verdedigingsvloot, maar ook een neutraliteitsvloot onnoodig is en een politievloot voldoende zou zijn, konden vele leden niet toegeven. H. i. moet een koloniale mogendheid minstens in staat zijn schending van haar neutraliteit met kracht van wapenen te beletten. Zij verwezen naar het Afdeelvingsverslag betreffende het departement van Oorlog, waarin met klem van redenen de noodzakelijkheid van een neutraliteitsweermacht wordt uiteengezet.

Nog werd in dit verband door enkele leden de aandacht gevestigd op het artikel van den oud-kapitein ter zee I. P. van Rossum getiteld „Het herstel der Nederlandsche zeemacht” en voorkomende in „Vragen des tijds” van het jaar 1923.

De hier aan het woord zijnde leden deelden diens meening over onderzeeboten. Zij merkten op, dat deze schepen bij intensief gebruik al zeer spoedig onbruikbaar zullen zijn, terwijl het personeel het in dit klimaat bijzonder hard te verantwoorden zal hebben als gevolg waarvan door ziekte en uitputting spoedig een groot incompleet zal ontstaan. Der Regeering werd in overweging gegeven, na te gaan, in hoeverre het mogelijk zal zijn, den zwaren dienst op de onderzeeboten te verlichten. Voorts ware de geest onder de bemanning te verbeteren door genoemde vaartuigen meer geschikt te maken voor het verblijf in de tropen.

Enkelen hunner meenden te weten, dat bij een destijds gehouden vloot-manoeuvre in Straat Soenda de onderzeeboten hare onbruikbaarheid voor de tropen hebben bewezen, waarom zij gaarne zouden worden ingelicht omtrent de tot dusverre met die boten hier te lande opgedane ervaring.

Gevraagd werd of het juist is, dat destijds door een marineofficier met een der hoofdbestuursleden — tevens lid van den Volksraad — van den P. E. B. besprekingen zijn gehouden over het ontwerp-vlootwet e. q. over de wijziging van den opzet van het vlootbasisfonds, waartoe bedoeld officier zich naar Midden-Java begeven en voor welke reis hij op de gebruikelijke wijze reis- en verblijfkosten gedeclareerd zou hebben. In het bevestigend geval meende men zulks scherp te moeten veroordeelen.

§ 4. Fusie van de departementen van Oorlog en der Marine. Ter voorkoming van een eenzijdige beoordeeling van het defensievraagstuk hier te lande werd door sommige leden opnieuw de samenvoeging van de departementen van Oorlog en der Marine tot één departement van Landsverdediging bepleit (1ste gew. zitt. 1921, Ond. I — Afd. X: stuk 8, blz. 3; 1ste gew. zitting 1922, H 823, 843). Te meer zou hiertoe reden bestaan, indien het standpunt van den gepensionneerden kapitein-luitenant ter zee Schepp juist zou zijn, dat Indië zijn kracht behoort te zoeken in een sterke luchtvloot. Heeft de Regeering — zoo vroegen deze leden — aan het door dien officier ontwikkelde stelsel voldoende aandacht geschonken, en zoo ja, is Zij bereid Haar standpunt terzake uiteen te zetten?

§ 5. Verschillende opmerkingen. Op een totaal personeel der zeemacht van 1633 man, dat in 1925 aanwezig zal zijn, werd een totaal aan officieren van 281 zeer hoog geacht.

Men zou gaarne vernemen hoeveel Inlandsche jongelieden sinds de openstelling der opleiding te Willemsoord (en e. q. Dordrecht) een verbintenis hebben aangegaan als aspirant-marineofficier.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw enz. Eenige leden meenden, dat het aan de overzichtelijkheid ten goede zou zijn gekomen, wanneer bij deze onderafdeeling was medegedeeld, dat de raming voor 1924 bij suppletoire begroting in Nederland met f 1.5 miljoen werd verhoogd voor den bouw van 2 torpedobootjagers en 2 flottieljevaartuigen, verband

houdende met de verhooging bij derde nota van wijzigingen (gedrukte stukken Tweede Kamer, zitting 1923/'24, 2 No. 23) van het VIde hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924.

Gaarne zag men nader toegelicht welk gedeelte van de uitgaven een gevolg is van aanbouw, waartoe reeds vroeger werd besloten en welk gedeelte bestemd is voor nieuwen aanbouw. Aangedrongen werd op specificatie van het aantal nieuwe vaartuigen, dat thans wordt aangevraagd onder vermelding van de redenen op grond waarvan de aanbouw noodig wordt geacht.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1004. Inkomsten van het personeel der zeemacht. Onderdeel b. Waltoelagen. Gaarne zouden eenige leden vernemen op grond van welke overwegingen de waltoelage voor onderofficieren der Koninklijke Marine op het h. i. hooge bedrag van f 140 en f 135 'smaands blijft gehandhaafd (vergel. 1ste gew. zitting 1921, Ond. I — Afd. X — st. 8, blz. 6).

Voorts vroegen zij of niet op andere, goedkoopere wijze in de functies van de bij het departement geplaatste onderofficieren en den met het beheer van den inventaris van de marinekazerne te Malang belasten onderofficier kan worden voorzien (vergel. 1ste gew. zitting 1921, Ond. I — Afd. X — st. 8, blz. 6).

Onderafdeeling 1008. Verdere kosten Nederlandsch eskader. Onderdeel b. Kosten van onderhoud der schepen enz. Gevraagd werd of het bedrag van f 232 600, uitgetrokken voor de kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen, zou kunnen worden gespecificeerd.

Onderafdeeling 1009. Verdere kosten Indische militaire marine. Een afzonderlijke marinevliegdiens werd door enkele leden onnoodig geoordeeld, aangezien de landmacht h. i. voldoende geschoold en geëquipeerd is voor verkennings- en andere doeleinden.

Onderafdeeling 1011. Algemeene kosten der zeemacht. e. Uit- en terugzending van personeel. Waar de raming meer dan tweemaal zoo hoog is als die voor 1924, zou men gaarne vernemen, om welke bepaalde redenen het aantal thuisvarenden wordt vermoed in 1925 zoo bijzonder groot te zullen zijn.

Onderdeel n. Geestelijke verzorging marinepersoneel. Eenige leden, die er op aandedrongen ook de geestelijke verzorging van het Inlandsche marinepersoneel ter harte te nemen, gaven in overweging aan de beide uit te zenden geestelijken een Mohammedaanschen godsdienstonderwijzer toe te voegen.

Andere leden verklaarden de noodzakelijkheid der uitzending van beide geestelijken niet in te zien.

Door sommige leden werd de hoop uitgesproken, dat de Regeering bereid zal zijn de 1 April j.l. te Soerabaja opgerichte vereeniging „Onze Hoop” te subsidieeren.

Naar zij hadden vernomen bestaat er te Soerabaja waar het in de benedenstad aanwezige Tehuis weinig in trek is,

behoefte aan een Protestantsch Christelijk Tehuis voor het Hollandsch en Maleisch sprekend deel der marine — in het bijzonder voor Menadoneesche, Ambonneesche en Sangireesche schepelingen — de stichting waarvan deze vereeniging blijkens haar statuten o.m. beoogt.

Onderafdeeling 1020. Inspectie en hoofdkantoor van scheepvaart. Er werd door eenige leden op aangedrongen de z.g. dienstdiploma's der koopvaardij, welke certificaten bij wijze van overgangsmaatregel bij de invoering in 1905 der stoomvaartordonnantie werden ingesteld, in te trekken. Zij hadden n.l. vernomen, dat in deze diploma's, welke nog vrij veelvuldig voorkomen, vooral onder Chineezzen, handel wordt gedreven, hetgeen vergemakkelijkt wordt doordat, in strijd met de ordonnantie, er geen portret van den houder is aangehecht. Wordt op die wijze de veiligheid ter zee in gevaar gebracht, ook wordt een onfaire concurrentie bestendigd.

Gevraagd werd hoeveel van deze diploma's thans nog in omloop zijn.

De vraag werd gesteld, of voor de functie van inspecteur, welke personen voortdurend in aanraking komen met de koopvaardij, slechts bij uitsluiting zeeofficieren in aanmerking kunnen te komen.

Onderafdeeling 1024. Raad voor de Scheepvaart. De huidige regeling van het onderzoek naar scheepsrampen en met de uitoefening van het scheepsbedrijf verband houdende ongevallen, waarbij een schip betrokken is, zoomede de zich gestadig beterende financieele toestand gaven enkele leden aanleiding opnieuw aan te dringen op instelling van een Raad voor de Scheepvaart (vergel. 2de gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. X: st. 2 en 3).

Gevraagd werd of het ontwerp schepen-ordonnantie reeds gereed is gekomen en wanneer de invoering daarvan te verwachten is (vergel. 1ste gew. zitting 1921, Ond. I — Afd. X: st. 8, blz. 5; 2de gew. zitting 1923 Ond. I — Afd. X: st. 3).

Onderafdeeling 1025. Gouvernementsmarine. Op grond van de overweging, dat de Regeering in de allereerste plaats de directe veiligheid ter zee dient te waarborgen, doch niettemin in den laatsten tijd herhaaldelijk voorvallen van zeeroof in den archipel zijn bekend geworden, betreurden eenige leden, dat geen uitvoering is gegeven aan het eenige jaren geleden bestaande plan tot het bouwen van gouvernementsstoomers; voorts, dat ook de nieuwbouw van hospitaalschepen is stopgezet (vergel. 1ste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. X: st. 9, blz. 5).

Onderafdeeling 1027. Gewestelijke vaartuigen. De wenschelijkheid werd uitgesproken, om de gewestelijke vaartuigen ter opheffing uit hun isolement van radiotoestellen te voorzien.

Onderafdeeling 1034. Vergoedingen scheepvaartverbindingen. Gevraagd werd in welke zitting het nieuwe contract met de K. P. M. aan het oordeel van den Volksraad zal worden onderworpen (vergel. 1ste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3).

Eenige leden waren van oordeel, dat de K. P. M. door haar tariefpolitiek de economische ontwikkeling van Indië eer belemmert dan bevordert. Herhaaldelijk komen in de dagbladpers berichten voor, dat de exorbitant hooge ta-

rieven in- en uitvoer belemmeren. In dit verband wezen deze leden op het artikel „Atjehsche veeteelt”, in het Soerabajasch Handelsblad, tweede blad, van 3 Juni 1924. Gaarne zouden zij zien, dat door het nieuwe contract de economische ontwikkeling dezer landen niet wordt belemmerd en dat de Regeering zich vrijheid voorbehoudt om eigen schepen in de vaart te brengen en te houden, ook b.v. voor wat betreft het vervoer van particuliere lading met de zouttransportschepen.

Door eenige leden werd gewezen op de slechte verbinding in het Oostelijk gedeelte van den Indischen archipel en op het ontbreken daarvan tusschen de eilanden Damar, Sermata en Babar, waardoor steeds via Makasser moet worden gereisd.

Dat het s.s. Rumphius gaat varen tusschen Makasser en Palembang, waardoor — in concurrentie met de S. S. — een halfwekelijksche sneldienst Soerabaja—Batavia tot stand gebracht wordt, gaf dezen leden aanleiding tot de opmerking, dat het Gouvernement het de K. P. M. door zijn subsidie gemakkelijk maakt om met het eigen spoorbedrijf te concurreren.

Voorts laakten zij het, dat de K. P. M. aan dienstpersoneel — zonder bepaalde noodzaak — vergunning verleent om te Singapore te wonen, waardoor de schatkist een niet onaanzienlijk bedrag aan belasting derft. In het nieuwe contract zal — zoo hoopten deze leden — een en ander onder de oogen worden gezien.

Onderafdeeling 1039. Marine-etablisserment. Gevraagd werd of eenig — en zoo ja, welk — ver-

schil tusschen de tariefregeling voor werkzaamheden te behoeve van particulieren en die ten behoeve van het land.

Gaarne zouden eenige leden zien, dat in het vervolg de inkleeding van gegevens betreffende het marine-etablisserment meer geschiedde b.v. overeenkomstig die betreffende de havens. Zij misten duidelijke gegevens betreffende het in het bedrijf gestoken kapitaal, de inkomsten en dergelijke en zouden het op prijs stellen als de toestand van dit bedrijf duidelijker werd uiteengezet.

Enkele leden waren van meening, dat op de personeelsuitgaven van het etablissement door combinatie van werkzaamheden nog meer zou kunnen worden bezuinigd. Het bedrag aan klerkengelden van f 71060 werd door hen zeer hoog geacht.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

Onderafdeeling 1002. Huuropbrengs enz. Gevraagd werd hoeveel verhuurde woningen op ultimo 1924 vermoedelijk in gebruik zullen zijn genomen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 13 Juni 1924.

FUHRI.
VAN HELSDINGEN.
MOELIA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 24 Juni 1924).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrootingsindeeling. Met genoegen is kennis genomen van de uitgesproken waardeering omtrent de nieuwe indeeling der marinebegrooting.

De reden, waarom alle uitgaven ten behoeve van het marine-etablisement zijn gebracht bij de niet-militaire uitgaven, is vermeld in de Memorie van Toelichting bladzijde 3. Ook alle baten van deze inrichting zijn gebracht bij de niet-militaire ontvangsten.

Het marine-etablisement wentelt alle gemaakte kosten weder van zich af; die kosten bestaan behalve uit hetgeen voor de werken aan gereed geld is besteed ook uit de geldswaarde der verbruikte materialen, een en ander verhoogd met percentages voor algemeene onkosten en onkosten der werkplaatsen, waarin o.m. zijn begrepen rente van het in bedrijf gestoken kapitaal, afschrijving op de bezittingen, pensioenslasten, verlofstraktementen, wachtgeld, eventueel niet terugbetaalde voorschotten, enz. Deze kosten waarvoor kostprijsberekeningen worden opgemaakt worden verrekend ten laste van de diensten waarvoor de werkzaamheden worden verricht en gebracht ten bate van de ontvangsten van het marine-etablisement. Voor zoover de werkzaamheden worden verricht voor de militaire marine, komen meerbedeelde kosten dus ten laste van begrotingsposten behorende tot de „militaire uitgaven”, zoodat deze uitgaven inderdaad worden bezwaard met een billijk aandeel in de uitgaven voor het marine-etablisement. Van de ten behoeve van de militaire marine gedane uitgaven worden thans alleen die betreffende de pensioenen en onderstanden van het Inlandsch personeel der oorlogsmarine, welke bij de IIIe begrotingsafdeeling zijn uitgetrokken, niet ten laste van de „militaire uitgaven” verrekend.

Dat de middelenpost 1002 (huuropbrengst, enz.) ten onrechte in mindering zou zijn gebracht van de militaire uitgaven, kan niet worden toegegeven.

De bouwkosten, zoomede de kosten van onderhoud en herstelling van voor het marinepersoneel bestemde woningen worden door het departement der Burgerlijke Openbare Werken verrekend met het departement der Marine en wel overeenkomstig de nieuwe begrotingsindeeling ten laste van de „algemeene kosten der zeemacht” (vgl. onderafdeeling 1011 onderdeelen l en m) zoodat die uitgaven

worden aangemerkt als „nieuwe militaire-uitgaven”. De daartegenoverstaande ontvangsten behooren dus ook onder militaire ontvangsten te worden opgenomen.

Waar de Gouvernements-marine een zuiver civiele dienst is, zijn de uitgaven daarvoor ten rechte geheel onder de niet-militaire uitgaven gerangschikt.

De door enkele leden in overweging gegeven splitsing der marinebegrooting in afzonderlijke afdeelingen voor de militaire- en de niet-militaire uitgaven (ontvangsten), zulks omdat door de tegenstanders van een defensie veelal van het eindeijfer der Xde afdeeling wordt uitgegaan om op de hooge kosten der zeemacht te wijzen, komt niet noodig voor. Bij de tegenwoordige inrichting der begrooting komen de totalen der militaire- en niet militaire uitgaven en ontvangsten voldoende duidelijk uit.

De opmerking dat, nu in de oorlogs- en marinebegrotingen de splitsing naar militaire en niet-militaire uitgaven doorgevoerd is, in stuk F, staat 9, van deze splitsing ware te doen blijken, zal mondeling worden beantwoord bij de behandeling der algemeene beschouwingen.

De in de noten 245 en 246 op bladzijde 89 bedoelde bedragen van f 596 000 en f 2 877 500 of te zamen f 3 473 500 betreffen verrekeningen ten laste van de in die noten genoemde uitgaafposten en ten bate van het marine-etablisement. Die bedragen zijn in de raming der middelen begrepen in de ontvangsthooften Nos. 1021 en 1022, te zamen bedragende f 10 258 000, terwijl de raming voor 1924 van den toen gecombineerden ontvangstpost No. 1012 bedroeg f 7 600 000. Overigens moege worden verwezen naar de toelichting op de hierbedoelde ontvangsten op bladzijde 17 der Memorie van Toelichting.

De in het verslag bedoelde twee comptabele krachten, die sedert nog korten tijd (onderscheidenlijk ruim 1½ en ½ jaar) aan het departement der Marine zijn verbonden, kunnen bij dat departement nog in velerlei opzicht zeer nuttig werkzaam zijn, zoodat op hun aanblijven door het departementshoofd wordt prijs gesteld.

Bepaalde maatregelen tot bezuiniging op de exploitatiekosten der maritieme middelen zijn door den nieuwen vlootvoogd niet genomen. Wel wordt er naar gestreefd om door streng toezicht te waken tegen niet strikt noodzakelijke uitgaven, waardoor evenbedoelde kosten zoo laag mogelijk worden gehouden.

§ 2. Kostenverdeeling Nederland—Indië. De verdeeling der kosten van de vloot tusschen Nederland en Indië ware beter aan de orde te stellen bij de behandeling van het nieuwe ontwerp-vlootwet. De Regeering bepaalt zich daarom tot de opmerking dat het Haar niet

bekend is dat in Nederland met het oog op de hierbedoelde kostenverdeling eene commissie benoemd zou zijn.

In afwachting heeft kostenverdeling plaats op de wijze zooals in de laatste jaren gebruikelijk was.

De verklaring van den Minister van Marine betreffende de kosten van de vloot sedert 1896 (ten rechte 1897) is te vinden in Gedrukt stuk Eerste Kamer Staten-Generaal, zitting 1923—1924, Onderwerp 2 No. 66c, waaruit blijkt dat volgens gegevens van het departement van Koloniën voor dat deel der zeemacht, bedoeld in artikel 2, sub a van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1896 (Indisch Staatsblad No. 238), waaronder ook begrepen alle onderzeeboten en het moederschip Pelikaan, van en met 1897 tot en met 1922 is uitgegeven rond f 85 miljoen voor exploitatiekosten — onder welke mede zijn begrepen de kosten van uit- en terugzending van personeel — en rond f 34 miljoen voor den aanbouw, enz. van Cruisiers, onderzeeboten en H. M. „Pelikaan”.

Uit den aard der zaak moeten de hierbedoelde gegevens juist worden geacht.

Naar aanleiding van het door verscheidene leden geopperde bezwaar tegen de verhooging bij aanvullingsbegroting voor 1924 van de marine-uitgaven buiten Indië om zij medegedeeld, dat de ten deze gevolgde gerdagslijn moet worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat het door de Nederlandsche Regeering niet verantwoord werd geacht om den achterstand, die als gevolg van het verwerpen van het ontwerp-vlootwet in den aanbouw van voor de vloot onmisbaar materieel is ontstaan, nog meer te vergrooten, te minder waar de gedane voorstellen betreffende den aanbouw van twee torpedobootjagers en twee flottieljevaartuigen uitgaan van eene samenstelling der vloot, zooals deze in hoofdzaak in het evenbedoeld destijds aan het oordeel van den Volksraad onderworpen ontwerp-vlootwet was belichaamd.

Het kan niet worden toegegeven dat op het oogenblik bij de Marine uit alles gebrek aan systeem zoude blijken.

In hoever eene vlootwet aan de continuïteit bevorderlijk zou kunnen zijn, is een vraag, die op dit oogenblik niet aan de orde is, maar die nader onder de oogen wordt gezien.

§ 3. De vlootplannen. Ook de bespreking van dit onderwerp wenscht de Regeering uit te stellen tot een nieuw ontwerp-vlootwet door den Volksraad in behandeling zal worden genomen.

Wat betreft de twee aangevraagde flottieljevaartuigen kan medegedeeld worden, dat deze behalve voor algemeene diensten in den archipel, in het bijzonder bestemd zijn voor de verdediging van Soerabaja, in verband waarmede zij van pantsering zullen worden voorzien.

De vraag hoe de onderzeeboten in de tropen zoo goed mogelijk bewoonbaar gemaakt kunnen worden heeft steeds de volle aandacht der marine-autoriteiten en het komt voor, dat het practisch mogelijke is bereikt.

De bewoonbaarheid is, rekening houdende met den telkens korten duur van het verblijf aan boord dezer vaartuigen, voldoende te achten; de geest onder de bemanningen is dan ook zeer goed.

Bij de vele tochten en oefeningen van langen duur, zooals die in de laatste tijden werden gehouden, hebben de onderzeeboten en hare bemanningen aan de gestelde verwachtingen voldaan.

Bezwaren bij dit betrekkelijk nog jonge wapen onder-

vonden door machine-averijen zullen in de toekomst gaardeweg overwonnen worden. Verscheidene dezer bezwaren zijn een gevolg van het gebruik destijds van oorlogsmateriaal.

Omtrent het houden van besprekingen met een der hoofdbestuursleden van den P. E. B. over het ontwerp vlootwet e.q. over de wijziging in den opzet van het vlootbasisfonds, door een marine-officier, die zich daartoe naar Midden-Java begeven en daarvoor reis- en verblijfkosten gedeclareerd zoude hebben, bestaan bij het departement der Marine geen gegevens.

§ 4. Fusie van de departementen van Oorlog en Marine. Zoolang de Marine in haar geheel één Staatsmarine vormt, zou reeds daarom samensmelting van de departementen van Oorlog en der Marine moeilijkheden opleveren. Ook zonder eene dergelijke samensmelting goede samenwerking van land- en zeemacht mogelijk. In tegenstelling met degenen, die de verdediging van Indië hoofdzakelijk aan een luchtmacht willen toevertrouwen, is de Regeering van meening, dat de handhaving onzer soevereiniteit voor zoover die aan de Marine is opgedragen moet berusten op de samenwerking tusschen strijdkrachten onder water, bovenwater en in de lucht. Nadere bespreking van dit onderwerp ware beter uit te stellen tot nieuwe vlootplannen aan de orde komen.

§ 5. Verschillende opmerkingen. Het personeel der zeemacht bij de begroting uitgetrokken bedraagt niet 1633 man doch 1633 Europeanen en bovendien 1576 Indialanders of totaal 3209 man, terwijl het aantal officieren ten rechte 241 bedraagt. (Het in het verslag genoemd aantal van 281 betreft dat der officieren „benodigd in oorlogstijd”). Een klein-materieel vloot, waarbij ook het luchtwapen is ingedeeld, zal noodwendig een groot aantal officieren in verhouding tot het aantal schepelingen medebrengen.

Voor opleiding tot officier bij de zeemacht heeft zich dit jaar voor het eerst een Inlandsche jongeling aangemeld, die echter bij het geneeskundig onderzoek ongeschikt is bevonden.

De bestaande voorschriften laten aanneming voor de dienst bij de zeemacht van Europeanen in deze geweste niet toe. De thans door het Opperbestuur ingestelde interdepartementale commissie, die de personeelsvoorziening van de zeemacht in deze gewesten in beschouwing zal nemen, zal ongetwijfeld ook dit vraagstuk onder de oogen zien.

Hoofdstuk I der Uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw, enz. Het bij dezen post aangevraagde crediet betreft uitsluitend aanbouw waartoe reeds vroeger werd besloten.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1004. Inkomsten van het personeel der Zeemacht. Onderdeel b. Wastoeelagen. Hoewel erkend wordt dat de waltoelage voor onderofficieren thans hoog is, is tot verlaging niet overgegaan, daar deze aangelegenheid bij de algemeene salarisverhoging in beschouwing genomen wordt en het ongewenscht geacht wordt in afwachting daarvan particele wijzigingen aan te brengen.

De beheerder van het kampement te Malang heeft bij mobilisatie eene andere bestemming, zoodat vervanging van dezen onderofficier — die dan toch voor andere diensten hier te lande beschikbaar zou moeten blijven — door een burger in stede van bezuiniging verhooging van uitgaven tengevolge zou hebben.

Nader zal worden nagegaan of het mogelijk is het bij het departement geplaatste aantal onderofficieren te vervangen door burgerkrachten. Opgemerkt zij echter dat voor nageceeg alle door dezen bekleede functies een zoodanige mate van kennis der voor de zeemacht in beide deelen van het Rijk geldende voorschriften noodig is, dat deze door een buitenstaander eerst na zeer lange ervaring kan worden verkregen. Betrokkenen zouden dus geruimen tijd in opleiding moeten worden genomen, waardoor in de eerste tijden vernederdering van uitgaven het gevolg zou zijn.

Onderafdeeling 1008. Verdere kosten Nederlandsch eskader. Onderdeel b. Kosten van onderhoud van schepen enz. Het bedrag van f 232 600 maakt uit de geldswaarde van uit de marine-magazijnen te Soerabaja te verstrekken inventarisgoederen, smeermiddelen en munitie, ten bedrage van onderscheidenlijk f 127 600, f 20 000 en f 85 000.

Onderafdeeling 1009. Verdere kosten Indische militaire marine. De samenvoeging van de vliegdiensden der land- en zeemacht zal binnenkort door de Regeering in studie worden genomen.

Onderafdeeling 1011. Algemeene kosten der Zeemacht. Onderdeel e. Uit- en terugzending van personeel. Het vermoedelijk aantal thuisvarenden, waarmede de raming van dezen post verband houdt, is gesteld naar het aantal militairen (e.g. met gezinnen), dat in 1925 het voorgeschreven verblijf zal hebben beëindigd. Door de in den duur van dit verblijf aangebrachte wijzigingen, zal in de eerste jaren het aantal thuisvarenden schommelingen blijven vertoonen, totdat de gewijzigde toestand geheel is doorgewerkt.

Onderdeel n. Geestelijke verzorging marine-personeel. De geestelijke verzorging der militairen wordt een groot belang geacht. Pogingen om in deze niet de hier te lande aanwezige hulpmiddelen te voorzien zijn op zoodanige moeilijkheden gestuit, dat besloten werd de hulp van de in Nederland ter zake opgedane ervaring in te roepen. Wanneer naar aanleiding van het eventueel bezoek der beide geestelijken, voor het Christen personeel een regeling voor de geestelijke verzorging wordt ontworpen, zal tevens ten aanzien van het Mohanmedaansch personeel dit onderwerp onder de oogen worden gezien.

Van de oprichting op 1 April j.l. te Soerabaja der vereniging „Onze Hoop” draagt de Regeering nog geen kennis. In verband hiermede kan Zij zich dus moeilijk uitspreken omtrent het eventueel subsidiëren dier vereniging.

Onderafdeeling 1020. Inspectie en Hoofdkantoor van Scheepvaart. Sedert de afkondiging van de Stoomvaartordonnantie in 1905 werden, ingevolge art. 8 sub e dier ordonnantie 123 z.g. dienstdiploma's uitgereikt.

De ordonnantie schrijft niet voor dat deze diploma's

voorzien moeten zijn van een portret van den houder. Destijds had de uitreiking plaats door de havenmeesters, en er is gebleken, dat bedoelde ambtenaren in het algemeen bij de uitreiking het diploma van de handtekening dan wel van het portret van den houder deden voorzien.

De leeftijden der toenmalige bezitters zijn thans:

2	80 jaar
33	70—79 „
55	60—69 „
32	50—59 „
1	49 „

Aangenomen mag worden, dat nog slechts een zeer gering aantal bezitters van deze diploma's vaart.

Intusschen zijn de havenmeesters door den Hoofdinspecteur van Scheepvaart aangeschreven een scherpe controle ter zake uit te oefenen en bij eenigen twijfel legitimatie te eischen. In verband hiermede wordt het niet noodig geacht de destijds verleende bevoegdheden in te trekken. Tevens is den havenmeesters verzocht na 3 maanden eene opgave van de in hun ressort aangetroffen dienstdiploma's in te zenden.

Voor de functie van inspecteur van scheepvaart komen niet uitsluitend zeeofficieren in aanmerking. Van de op het oogenblik in dienst zijnde 7 inspecteerende ambtenaren zijn 3 gewezen zeeofficieren, 2 gewezen havenmeesters, 1 gewezen gezaghebber bij de Gouvernements Marine en 1 gewezen officier-machinist bij de Koninklijke Marine.

Onderafdeeling 1024. Raad voor de Scheepvaart. Waar bezuiniging nog steeds dringend geboden is, kan voorloopig niet tot de instelling van een Raad voor de Scheepvaart worden overgegaan.

De uitbreiding van de bevoegdheden van den Raad van Tuucht bij de invoering van de schepenordonnantie zal hieraan voor een groot gedeelte tegemoet komen.

Het ontwerp dier ordonnantie is gereed en bij het departement van Justitie in behandeling.

Onderafdeeling 1025. Gouvernements Marine. De bouw van Gouvernements-stoomschepen heeft naar behoefte geregeld plaats. Zoo werden de in Nederland gebouwde schepen „Sirius” en „Wega” respectievelijk in April en Juli 1923 en het te Soerabaja gebouwde schip „Fomalhout” in October 1923 in dienst gesteld. Thans is te Soerabaja in aanbouw het s.s. „Zeemeeuw”, waarvan de gereedheid in den loop van dit jaar wordt tegemoet gezien.

Hospitaalschepen voor Ned.-Indië werden tot nu toe niet aangebouwd en vooralsnog laat de toestand der schatkist niet toe hiertoe over te gaan.

Onderafdeeling 1027. Gewestelijke vaartuigen. Verondersteld wordt, dat met gewestelijke vaartuigen worden bedoeld schepen der Gouvernements Marine.

Van de 16 thans in dienst zijnde schepen zijn 8, dus 50% voorzien van draadloze telegrafie. Het ligt in de bedoeling geleidelijk tot uitbreiding over te gaan.

Het ligt niet in het voornemen de groote vloot der gewestelijke vaartuigen (zie Regeeringsalmanak 1924 deel I blz. 548 e.v.), van draadloze telegrafie te voorzien.

Onderafdeeling 1034. Vergoedingen scheepvaartverbindingen. Het nieuwe contract met de K.P.M. is in behandeling, doch het is nog niet mogelijk positief te zeggen wanneer het aan het oordeel van den Volksraad zal worden onderworpen.

Het welbegrepen eigenbelang van de K. P. M. brengt mede die tarievenpolitiek te volgen, welke erop is gericht de buitengewesten tot zoo groot mogelijke ontwikkeling te brengen. De groote uitbreiding van het aantal lijnen gedurende de laatste jaren is hiervan het bewijs.

Ook zal vrees voor concurrentie steeds een rem zijn op te hoog opgevoerde tarieven.

Het veevervoer Atjeh-Oostkust Sumatra heeft tot nu toe grotendeels plaats per Atjeh-tram; de K. P. M. koestert plannen hieraan te gaan deelnemen tegen belangrijk lagere vrachten dan de Atjeh-tram eischt, hetgeen de verdere ontwikkeling van den veehandel ten goede zal komen.

De eilanden Damar en Sermata worden in lijn 23 Soerabaja-Kleine Soenda-eilanden aangedaan. Babar is, wat handel betreft, van geen belang.

Verwacht wordt dat de nieuwe snelverbinding Makassar-Palembang het algemeen belang (o.m. zal het toeristenverkeer toenemen in verband met het aandoen op deze lijn van Boeleng) zal dienen. Het Gouvernement is niet bevoegd de K. P. M. in deze aangelegenheid belemmeringen in den weg te leggen.

De K. P. M. wordt niet gesubsidieerd doch krijgt eene vergoeding voor het post- en pakkettenvervoer.

Alleen het personeel der K. P. M. dat door zijn werking te Singapore moet wonen, heeft aldaar domicilie.

Met de verdere opmerkingen in zake het nieuw te sluiten contract met de K. P. M. zal zooveel mogelijk rekening worden gehouden.

Onderafdeeling 1039. Marine-etablisement. De vaststelling van de kostprijzen van voor particulieren en voor het Land bij het Marine-etablisement uitgevoerde werken geschiedt volgens dezelfde regelen. Ter zake zij verwezen naar de Voorschriften in Staatsblad 1914 No. 332.

De thans gevolgde inkleeding van de gegevens betreffende het Marine-etablisement (stuk 6) wordt voor eene behoor-

lijke credietbewaking alleszins practisch geacht. Aangezien overigens vermeend wordt dat ook bij deze inkleeding — behoudens dat voortaan in het overzicht nog zou zijn op te geven het in het bedrijf gestoken kapitaal — een voldoende duidelijk inzicht wordt gegeven van den toestand van het bedrijf (ook voor zooveel betreft de inkomsten — zie de „Herhaling” aan het slot van de Toelichting), komt het niet gewenscht voor in afwachting van de totstandkoming van de bedrijvenwet, in de voor 1925 gewijzigde inrichting opnieuw verandering te brengen.

Aangezien zooals bekend ook door de Regeering steeds gestreefd wordt naar bezuiniging waar mogelijk, zoude Zij, in verband met de door enkele leden gemaakte opmerking dat op de personeelsuitgaven van het etablissement door combinatie van werkzaamheden nog meer zou kunnen worden bezuinigd, het op prijs stellen te vernemen hoe men zich die combinatie gedacht heeft.

Het in het verslag vermeld bedrag van f 71060 voor klerkengelden maakt blijkens de toelichting in noot 5 op bladzijden 95/96 van stuk 6 deel uit van het voor bezoldigingen en toelagen becijferd bedrag van f 307 606, waarvan echter met het oog op wisselingen en voorgenomen bezuinigingen is afgetrokken f 37 606, zoodat voor die bezoldigingen slechts is aangevraagd f 270 000.

Het afgetrokken bedrag van f 37 606 bestaat voor het grootste gedeelte uit op klerkengelden aan te brengen bezuinigingen.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 1002. Huuropbrengst enz. De gereedgekomen 8 onderofficierswoningen worden geleidelijk aan daarvoor in aanmerking komende onderofficieren aangewezen. Het is niet onmogelijk dat alle woningen op ultimo 1924 zullen zijn verhuurd en dus in gebruik genomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X. — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

Toelichting bij de Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Hoofdstuk II der uitgaven.

A. Militaire uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1011. Uitgaven behorende tot de algemeene kosten der Zeemacht.

Onderdeel c. Werving van Inlandsche schepelingen (*f* 3 800 lager).

Bij het ontwerp der algemeene begrooting voor 1925 is voor het toekennen van belooningen voor Inlandsche hoofden bij het werven van Inlandsche schepelingen voor de Koninklijke Marine een Memoriepost opgebracht, terwijl tevens gerekend is op een bedrag van *f* 3 800 voor het uitbetalen van aanbrenggeld ten dienste van die werving.

De hoofdenpremie kan zonder bezwaar worden afgeschaft, omdat de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar thans vrijwel over den geheelen archipel bekend is en zich uit alle oorden Inlanders op eigen aangifte voor die school aanmelden.

Wat het aanbrenggeld betreft, behoeft voor 1925 niet meer op uitkeering daarvan te worden gerekend, daar de toeloop van candidaten voldoende is. De mogelijkheid is echter niet buitengesloten, dat in de toekomst die toeloop niet zoo vlot zal zijn, zoodat dan de tusschenkomst van aanbrengrers wel noodig is. In verband hiermede kan voor 1925 wegens aanbrenggeld volstaan worden met een Memoriepost.

B. Niet-Militaire uitgaven.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (*f* 900 lager).

De raming is verlaagd met *f* 2 148 in verband met de buitendienststelling van het ten behoeve van het bestuur in de afdeeling Sepoetih-Toelangbawang (Lampoengsche Districten) te Menggala gestationneerde gewestelijk vaartuig „Johanna”.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 1 260 in verband met de indienststelling van een motorboot (gewestelijk vaartuig) ten behoeve van bovengenoemd bestuur. De raming wordt derhalve lager *f* 888 of rond *f* 900.

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel a. Voeding voor de manschappen (*f* 400 lager).

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 2 000 lager).

Onderdeel c. Kosten van aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zoomede voor inventaris, herstellingen, dokken, enz. (*f* 1 500 lager).

De raming is, in verband met de buitendienststelling van het ten behoeve van het bestuur in de afdeeling Sepoetih-Toelangbawang (Lampoengsche Districten) te Menggala gestationneerde gewestelijk vaartuig „Johanna” en de indienststelling van een motorboot ten behoeve van dat bestuur, verlaagd met *f* 3 900 zijnde:

f 360 of rond *f* 400 voor vergoeding van de manschappen;
„ 2 000 voor kosten van steenkolen en andere brandstoffen, en
„ 1 500 voor inventaris, herstellen en dokken.

Onderafdeeling 1031. Personeel van den Haven- en Loodsdienst.

Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijffloonen en belooningen. (f 100 hooger).

Het is gebleken dat de bemanning van de motorboot ten behoeve van den havendienst te Songenep niet toe-reikend is.

Voor de bediening van deze motorboot was vroeger 1 motorist toegestaan. Gedurende den tijd, dat de havenmeester te Songenep tevens beheerder was van de haver aldaar, werd genoemde motorist bijgestaan door het aan dien havenmeester als beheerder der haven toegevoegd personeel, behoorende tot den dienst der Burgerlijke Openbare Werken.

Waar de havenmeester thans evenwel geen beheerder van de haven meer is, wordt uitbreiding van de bemanning van bedoelde motorboot met een matroos noodzakelijk geacht, waartoe bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan. In verband hiermede is de raming der uitgaven voor minder personeel verhoogd met f 180.

Daarentegen is de raming verlaagd met f 150 wegens het vervallen van de belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig van den Haven- en Loodsdienst te Emahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen, in verband met de beperking der landsuitgaven. De raming wordt derhalve hooger f 30 of rond f 100.

Onderafdeeling 1041. Kapitaalsuitgaven ten behoeve van het Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen. (f 62 000 lager).

Het werk „Wijziging vervoerwezen, transportbanen en inrichtingen te water en te land” werd geraamd op totaal f 207 000, waarvan vermoedelijk te verwerken in 1924: f 145 000 en in 1925: f 62 000.

Thans is gebleken dat bovengenoemd werk, in verband met beperking tot het strikt noodzakelijke, f 145 000 in stede van f 207 000 zal bedragen. Eerstgenoemd bedrag van f 145 000 zal in 1924 in zijn geheel worden verwerkt, zoodat voormeld bedrag van f 62 000 van de begrooting voor 1925 kan worden afgevoerd.

Aangeteekend wordt, dat de onderwerpelijke uitgaven tot den buitengewonen dienst behooren.

Onderafdeeling 1044. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de Marine-magazijnen te Soerabaja. (f 480 lager).

De raming is verminderd met f 480 in verband met de intrekking der betrekking van kolenmandoer ten behoeve van den marine-steenkolenopslag te Merauké,

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUKKEN 10 EN 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (N. v. wijz.).

MOTIE.

Stuk 10. AFDEELING X.

Departement van Marine.

De Nota van Wijzigingen gaf bij het afdeelingsonderzoek geen aanleiding tot opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 4den Juli 1924.

FÜHRI.

VAN HELSDINGEN.

LAOH.

Stuk 11. Motie ingediend door den heer Aay.

Ingezonden 11 Juli 1924.

De Volksraad,

overwegende, dat op het VIde hoofdstuk der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1924 gelden zijn uitgetrokken voor den bouw van 2 torpedobootjagers en 2 flottieljevaartuigen, van welke uitgaven Nederlandsch-Indië de helft zal hebben te dragen (vgl. onderafdeeling 1003 van Hoofdstuk I der Uitgaven, Afdeling X, van het Indisch ontwerp-begrooting voor het jaar 1925), zonder dat daaromtrent den Volksraad om advies is gevraagd,

betreurt deze houding [het, dat uitgaven ten laste van Nederlandsch-Indië worden gebracht zonder dat de Volksraad daarover is gehoord],

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 12 Juli 1924 aangenomen, nadat de woorden „deze houding” waren vervangen door de tusschen [] geplaatste.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

RECHENUNGSWEISEN

1. Aufgabe

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

1. Aufgabe

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

Die folgenden Aufgaben sind zu lösen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor
Nederlandsch-Indië over 1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot voorloopige vaststelling van het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1920.

De toelichtende memorie en verder overgelegde bescheiden bevatten de gronden, waarop het ontwerp rust.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Financiën heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uwen Raad over gemeld ontwerp namens de Regeering voor zooveel noodig nadere toelichting te verschaffen.

Buitenzorg, 10 Juni 1924.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY
CHICAGO, ILLINOIS

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE
OF THE STATE OF ILLINOIS
FOR THE YEAR 1880

CHICAGO: PUBLISHED BY
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
1881

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor
Nederlandsch-Indië over 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat volgens artikel 74 der Indische Comptabiliteitswet (Indisch Staatsblad 1917 No. 521) het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal wordt vastgesteld;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1920 wordt voorloopig vastgesteld als volgt:

De uitgaven hebben bedragen *f* 1 060 435 216.25 (eenduizend zestig millioen vierhonderd vijf en dertig duizend tweehonderd zestien gulden vijf en twintig cent).

De ontvangsten hebben bedragen *f* 756 362 423.57 (zevenhonderd zes en vijftig millioen driehonderd twee en zestig duizend vierhonderd drie en twintig gulden zeven en vijftig cent).

Het nadeelig slot der rekening bedraagt *f* 304 072 792.68 (driehonderd vier millioen twee en zeventig duizend zevenhonderd twee en negentig gulden acht en zestig cent).

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië,

De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor
Nederlandsch-Indië over 1920.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 is oorspronkelijk vastgesteld bij de wetten van 28 Februari 1920 (Indische Staatsbladen Nos. 146 tot en met 149) en sedert bij verschillende wetten gewijzigd, zooals hieronder aangegeven.

Hoofdstuk I der uitgaven (uitgaven in Nederland).

Het eindeijfer is vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 146) op	f 128 532 757
verhoogd bij de wetten van:	
28 Februari 1920 (Staatsblad No. 150) met	f 50 000
29 Mei 1920 (Staatsblad No. 523) met	502 500
30 Juli 1920 (Staatsblad No. 640) met	126 000
30 Juli 1920 (Staatsblad No. 642) met	17 468 868
31 December 1920 (Staatsblad 1921 No. 112) met	91 590
29 December 1922 (Staatsblad 1923 No. 40) met	49 926 000
	<hr/>
	68 164 958
	<hr/>
	f 196 697 715
verminderd bij de wet van:	
29 December 1922 (Staatsblad 1923 No. 40) met	26 340 802
	<hr/>
Eindeijfer van Hoofdstuk I der uitgaven ...	f 170 356 913

Hoofdstuk II der uitgaven (uitgaven in Indië).

Het eindeijfer is vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 147) op	f 457 642 844
verhoogd bij de wetten van:	
28 Februari 1920 (Staatsblad No. 150) met	f 950 000
30 Juli 1920 (Staatsblad No. 640) met	8 856 600
30 Juli 1920 (Staatsblad No. 642) met	44 123 721
29 December 1922 (Staatsblad 1923 No. 41) met	315 378 530
	<hr/>
	369 308 851
	<hr/>
	f 826 951 695
verminderd bij de wetten van:	
30 Juli 1920 (Staatsblad No. 642) met	f 1 133 416
29 December 1922 (Staatsblad 1923 No. 41) met	13 779 626
	<hr/>
	14 913 042
	<hr/>
Eindeijfer van Hoofdstuk II der uitgaven ...	f 812 038 653

Hoofdstuk I der middelen (middelen in Nederland).

De middelen in Nederland werden geraamd volgens de raming, behorende bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 148) op	f 33 566 740
--	--------------

Hoofdstuk II der middelen (middelen in Indië).

De middelen in Indië werden geraamd volgens de raming, behorende bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 149) op	f 402 178 805
in welke raming niet zijn begrepen diverse bedragen, genoemd in de Memories van Toelichting betreffende de wetten van 30 Juli 1920 (Staatsblad No. 642) en 18 Maart 1921 (Staatsblad No. 209), tot een totaal van	91 177 497
Eindeijfer van Hoofdstuk II der middelen ...	f 493 356 302

Vergelijking van de uitkomsten van 1920 met de ramingen.

	Uitkomsten.	Ramingen.	De uitkomst is	
			Ongunstiger.	Gunstiger.
Uitgaven in Nederland	f 169 995 820.10 ⁵	f 170 356 913		f 361 092.89 ⁵
„ „ Indië	890 439 396.14 ⁵	812 038 653	f 78 400 743.14 ⁵	
<i>Totaal der uitgaven</i>	<i>f 1 060 435 216.25</i>	<i>f 982 395 566</i>	<i>f 78 039 650.25</i>	
Middelen in Nederland	f 23 244 769.87	f 33 566 740	f 10 321 970.13	
„ „ Indië	733 117 653.70	493 356 302		f 239 761 351.70
<i>Totaal der middelen</i>	<i>f 756 362 423.57</i>	<i>f 526 923 042</i>		<i>f 229 439 381.57</i>
Nadeelig saldo	f 304 072 792.68	f 455 472 524		f 151 399 731.32

Bij vergelijking van de werkelijke uitgaven en ontvangsten met de ramingen blijkt, dat de uitgaven in Nederland f 361 092.89⁵ minder en die in Indië f 78 400 743.14⁵ meer hebben bedragen dan was geraamd, terwijl de ontvangsten in Nederland f 10 321 970.13 minder en die in Indië f 239 761 351.70 meer dan de raming hebben opgebracht.

Dat wil dus zeggen, dat — de begrooting als één geheel beschouwd — er ruim f 78 miljoen boven de raming uitgegeven is (waaronder bijna f 59 miljoen op den voet van het 2e lid van artikel 31 der Indische Comptabiliteitswet boven de raming gedane uitgaven voor producten, enz.) en ruim f 229 miljoen boven de raming ontvangen werd, zoodat het slot van rekening ruim f 151 miljoen gunstiger is.

Het bedrag van bijna f 240 miljoen, waarmede de middelen in Indië de raming hebben overtroffen, vindt zijne verklaring hoofdzakelijk in ontvangsten ter zake van den verkoop van Gouvernementswege van suiker, rijst en andere voedingsmiddelen (de z.g. voedselvoorziening) en in baten uit de (Gouvernements-) producten en bedrijven.

Te beginnen met de begrooting van 1922 is als regel aangenomen, dat ook voor de op den voet van het 2e lid van artikel 31 der Indische Comptabiliteitswet boven de raming gedane uitgaven voor producten enz. aanvulling van de credieten bij de z.g. regularisatievoorstellen zal worden gevraagd, zoodat verwacht mag worden, dat te dien aanzien groote verschillen tussehen uitkomst en raming zich niet meer bij de begrotingsrekening zullen voordoen.

Eene algemeene rekening der uitgaven en ontvangsten over het dienstjaar 1920, bevattende eene specificatie van de uitkomsten per hoofdstuk en per begrotingsafdee-

ling ⁽¹⁾, is opgenomen in stuk 4 en eene specificatie der buitengewone uitgaven in stuk 5, terwijl de verschillende tot de begrootingsrekening behorende bescheiden met eene lijst dier stukken ter secretarie van den Volksraad zijn nedergelegd. De stukken, in rood genummerd V 1, V 13, V 14, V 15 en V 22, bevatten de verklaringen der Algemeene Rekenkamers in Nederland en Nederlands-Indië betreffende hare bevindingen bij het onderzoek der rekening.

Ten aanzien van den tot de Indische Regeering gerichtten brief der Algemeene Rekenkamer van 10 Mei 1924 No. 8050, naast de nota Letter A (artikel 78 der I. C. W.) genoemd in de bedoelde verklaring van bevinding in stuk V 13, wordt aangeteekend, dat deze in hoofdzaak handelt over de toename van het aantal en het totaal der begrootingsoverschrijdingen, gevolg van eene minder goede werkwijze bij de departementen van algemeen bestuur. Aangezien reeds sedert eenigen tijd — zooals de Algemeene Rekenkamer in haren brief ook erkent — van Regeeringswege verschillende maatregelen getroffen zijn, waarvan, te beginnen met de begrooting van 1923, op goeden grond verbetering van den toestand verwacht wordt, schijnt het voor de vaststelling van het slot van rekening van den dienst van 1920 onnoodig om thans dieper daarop in te gaan.

Overschrijdingen enz. Zooals in de stukken betreffende de vaststelling van het slot van rekening van 1919 werd aangeteekend ⁽²⁾, worden na de totstandkoming van de begrooting de onderafdeelingen der uitgaven v. z. n. in artikelen gesplitst (art. 6 I. C. W.); door af- en overschrijving van credieten binnen de grenzen der onderafdeelingen en door aanvulling uit daarvoor aangewezen posten kunnen eventueele tekorten op een aantal artikelen geheel of gedeeltelijk worden gedekt.

Blijkt zoodanige geheele dekking niet mogelijk, dan heeft overschrijving van het crediet op het artikel plaats gehad. De begrippen „overschrijving” en „tekort” dekken elkander dus niet.

Voor wat hoofdstuk II der uitgaven van 1920 betreft, zijn 246 artikelen overschreden, gezamenlijk met f 44 658 571.57⁵. Van hoofdstuk I der begrooting zijn 9 artikelen overschreden, gezamenlijk met f 74 313.74⁵.

Ten aanzien van achtereenvolgens 91 en 1 van die overschrijdingen, gezamenlijk f 4 181 595.11 en f 59 631.51, valt op te merken, dat de voor de betreffende artikelen aanvankelijk toegestane credieten in den loop van den dienst der begrooting met \pm f 8 400 000 en f 255 000 verminderd waren (te lage raming van de nog te boeken uitgaven).

⁽¹⁾ Eene — in guldens afgeronde — specificatie van den gewonen en den buitengewonen dienst, enz. volgt hieronder:

	Uitgaven	Ontvangsten.	Slot	
			Nadeelig.	Voordeelig.
Gewone dienst ..	728 639 651	563 859 518	164 780 133	—
Buitengewone dienst	138 695 539	261 154	138 434 385	—
Vlootuitbreiding .	7 401 646	5 100 000	2 301 646	—
Voedselvoorziening	185 698 380	187 141 751	—	1 443 371
Geheele dienst.	1 060 435 216	756 362 423	305 518 164	1 443 371
			304 072 793	

⁽²⁾ Gedrukte stukken Volksraad, 1e gewone zitting 1923, onderwerp 2, stuk 3.

Zeer belangrijke overschrijdingen hebben in Indië plaats gehad op artikel 192, Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen, n.l. f 11 867 075.71, en artikel 877, Kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen, n.l. f 12 070 295.77⁵.

Van die posten is de eerste een verzamelpost, die geraamd is naar de opgaven van de verschillende departementen van algemeen bestuur, welke echter nagenoeg alle later te laag bleken te zijn ⁽¹⁾. De meerdere kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen vinden, zooals uit de betrekkelijke toelichting in de begrootingsrekening blijkt, hoofdzakelijk haar grond in de abnormaal hoge materiaal-prijzen als gevolg van de tijdsomstandigheden in 1920, terwijl het te laat ontvangen van verschillende verrekeningsvoorstellen de overschrijding in de hand werkte.

Zooals bij de behandeling van het slot van rekening van den dienst van 1919 werd medegedeeld, vinden de overschrijdingen in hoofdzaak haar grond in de omstandigheid, dat bij het opmaken van de laatste voorstellen tot wijziging van de onderafdeelingseredieten (de z.g. regularisatievoorstellen) de uitkomsten nog niet voldoende bekend zijn (o. a. door het nog ongeveer een half jaar openstaan van den dienst, achterstand in de boekhouding, boeking op verkeerde hoofden), zoodat ook op dat tijdstip de bedragen der credieten ten deele geraamd moeten worden.

Te beginnen met de begrooting van 1923 zijn — naar het zich laat aanzien, met goed gevolg — wijzigingen in de begrootingsboekhouding ingevoerd, ten doel hebbend achterstand te voorkomen en de werksnelheid te verhoogen. Tegen boeking op verkeerde hoofden wordt strenger gewaakt, o. a. door het jaarlijks uitgeven van een boekje met wenken betreffende verschillende posten, terwijl overwogen wordt om door een druk op de schuldeischers van het Land te trachten dezen er toe te brengen na omme-komst van elk jaar hunne vorderingen spoedig — bijv. vóór 1 April d.a.v. — in te dienen.

⁽¹⁾ Van 1922 af heeft elk departement zijn eigen posten voor den duurtebijslag.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor
Nederlandsch-Indië over 1920.

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE REKENING DER UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR NEDERLANDSCH-INDIË OVER
HET DIENSTJAAR 1920.

Afdeling.		Uitgaven.			Ontvangsten.		
		Hoofdstuk I.	Hoofdstuk II.	Totaal.	Hoofdstuk I.	Hoofdstuk II.	Totaal.
I	Regeering en Hooge Colleges	f 129 372 82	f 2 194 815 05	f 2 324 187 87	— —	f 6 892 —	f 6 892 —
II	Dept. van Justitie	1 206 830 99 ^s	19 796 062 66	21 002 893 65 ^s	— —	6 910 902 98	6 910 902 98
III	" " Financiën	73 242 708 87 ^s	116 906 119 68	190 148 828 55 ^s	f 12 775 687 39 ^s	243 848 664 88	256 624 352 27 ^s
IV	" " Binnenl. Bestuur .	2 871 707 26	79 586 142 18	82 457 849 44	— —	42 765 613 48	42 765 613 48
V	" " Ond. en Eeredienst	2 532 208 32 ^s	46 784 090 56	49 316 298 88 ^s	— —	3 510 791 59 ^s	3 510 791 59 ^s
VI	" " Landb., Nijverh. en Handel	652 202 54 ^s	209 004 430 92	209 656 633 46 ^s	2 797 707 76	24 274 593 14	27 072 300 90
VII	" der Burg. Openb. Werken	3 686 150 54 ^s	98 656 458 25	102 342 608 79 ^s	245 796 77	18 579 601 95	18 825 398 72
VIII	" van Gouvernementsbe- drijven	47 491 967 00 ^s	192 182 685 78 ^s	239 674 652 79	5 136 193 22	188 342 236 86	193 478 430 08
IX	" " Oorlog	22 763 345 47	77 324 683 76	100 088 029 23	120 646 17	3 045 890 71	3 166 536 88
X	" der Marine	15 419 326 26 ^s	27 459 212 94	42 878 539 20 ^s	1 314 048 27	13 179 629 19	14 493 677 46
XI	Plaatseljk en gew. zelfbestuur	— —	20 544 694 36	20 544 694 36	— —	84 156 80	84 156 80
	Ontvangsten van gemengden aard en toevallige baten . . .	— —	— —	— —	854 690 28 ^s	188 568 680 11 ^s	189 423 370 40
		f 169 995 820 10 ^s	f 890 439 396 14 ^s	f 1 060 435 216 25	f 23 244 769 87	f 733 117 653 70	f 756 362 423 57

STATE OF NEW YORK

1880

IN SENATE

JANUARY 13, 1881

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1880

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor
Nederlandsch-Indië over 1920.

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

OVERZICHT VAN DE BUITENGEWONE UITGAVEN (NA AFTREK VAN DE BUITENGEWONE
ONTVANGSTEN) OVER HET DIENSTJAAR 1920.

Alle bedragen zijn in guldens uitgedrukt.

		Raming.	Uitgegeven.
Totaal der buitengewone uitgaven		124 608 028	138 434 385
<hr/>			
<i>Monopolies</i>			
	totaal	3 516 000	9 197 553
n.l.:	Opiumbereiding	117 000	116 205
	Landspandhuizen	2 338 000	8 170 043 (1)
	Zout	1 061 000	911 304
<hr/>			
<i>Producten</i>			
	totaal	8 813 000	7 907 241
n.l.:	Caoutchouc	1 380 000	1 418 464
	Goudwinning	979 000	861 787
	Tinwinning	2 915 000	2 713 694
	Steenkolenontginning	3 539 000	2 913 296
<hr/>			
<i>Bedrijven</i>			
	totaal	86 173 300	97 143 515
n.l.:	Havenwezen	20 324 300	18 785 403
	Baggerdienst	1 568 000	1 473 073
	Landsdrukkerij	302 000	437 472
	Vervoerdiensten	278 000	130 337
	Post-, telegraaf- en telefoondienst	9 978 000	10 843 644
	Spoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten	53 723 000	65 473 586
<hr/>			
<i>Bestuursuitgaven</i>			
	totaal	26 105 728	24 186 077
n.l.:	Terugbrenging van particuliere landen tot het Landsdomein	12 283 000	12 197 000
	Voorschotten aan zelfbesturende landschappen voor groote werken	200 000	30 187
	Kapitaalverstreking aan de centrale kas voor het volkscredietwezen en aan bijzondere banken	Memorie	—
	Voorschotten voor woningbouw in verband met de pestbestrijding	455 453	— 261 154 (2)
	Ondersteuning nijverheidsondernemingen	500 000	55 842
	Bevloeiings- en andere waterwerken	4 853 250	4 722 232
	Werken in het belang der volksgezondheid w. o. waterleidingen	1 604 000	1 518 464
	Mijnwezen	247 200	243 181
	Dienst voor waterkracht en electriciteit	3 261 225	3 143 100
	Marine-etablisement	715 000	550 688
	Voorschotten ten behoeve van de volkshuisvesting en aankoop particuliere landen	1 944 500	1 944 439
	Andere uitgaven (opheffing van perdikan-privileges)	42 100	42 098

(1) Na aftrek van f 235 248 aan buitengewone inkomsten.

(2) Tegenover de buitengewone uitgaven van f 314 604 staan buitengewone inkomsten tot een totaal bedrag van f 575 758.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUKKEN 6 EN 7.

Slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor Nederlandsch-Indië over 1920.

AFDEELINGSVERSLAG.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontv. 10 Juli 1924).

Stuk 6. AFDEELINGSVERSLAG.

Evenals het vorige jaar in het Afdelingsverslag betreffende het slot der rekening over 1919 (1ste Gew. Zitting 1923, Ond. 2 — st. 5) drongen verschillende leden er op aan om aan den Volksraad over te leggen de missive van de Rekenkamer bedoeld in art. 78 lid 2 van de I. Comptabiliteitswet. Met het toenmaals gegeven antwoord (st. 6), dat de Regeering het niet geoorloofd acht het schrijven van de Algemeene Rekenkamer aan den Volksraad over te leggen, konden zij geen genoegen nemen. Art. 80, lid 2 sub 3e I. C.W. legt toch oer Regeering uitdrukkelijk de verplichting op, bij de ontwerpen over te leggen „de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamer in Nederland en in Nederlandsch-Indië bedoeld aan het slot van art. 78, benevens de ter beantwoording daarvan door onzen Minister van Koloniën en den Gouverneur-Generaal opgemaakte nota's". Er is mitsdien geen ruimte voor twijfel open, of de aan „den inzender" (i. e. de Indische Regeering) door de Rekenkamer toegezonden „mededeeling van de bedenkingen en opmerkingen", waartoe het onderzoek, ook van de overgelegde verantwoordingsstukken, aanleiding geeft, behooren evengoed als de „verklaring van hare bevinding" (voorkomend in stuk V 13) aan den Volksraad te worden overgelegd.

De Regeering kan dan ook niet volstaan met de aantekening op blz. 3 van de Memorie van Toelichting, dat de desbetreffende brief der Algemeene Rekenkamer van 10 Mei jl. No. 8050 in hoofdzaak handelt over de begrootingsoverschrijdingen, waartegen reeds verschillende maatregelen genomen zijn, zoodat het „onnoodigt schijnt om thans dieper daarop in te gaan".

Verschillende leden vestigden er de aandacht op dat blijkbaar niet de minste moeite gedaan wordt de jaarverslagen der Rekenkamers zoo tijdig te publiceeren, dat de Volksraad daarvan kan kennis genomen hebben voor de behandeling der rekening. Toch zou dit mogelijk zijn, indien het verslag der Algemeene Rekenkamer in Nederland, dat uiterlijk op 1 April moet zijn ingediend, terstond gedrukt en naar Indië gezonden wordt, zoodat „beide verslagen tezamen" (art. 79 lid 3 I. C. W.) nog vóór 1 Juni aan den Volksraad kunnen worden medegedeeld.

Zij noodigden de Regeering mitsdien uit, Haar bemiddeling bij den Minister te willen verleenen, opdat de publicatie der verslagen zoo veel mogelijk worde bespoedigd.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 4den Juli 1924.

FÜHRI.
VAN HELSDINGEN.
LAOH.

Stuk 7. MEMORIE VAN ANTWOORD.

De Regeering ontkent, dat in artikel 80, lid 2, sub 3 der Indische Comptabiliteitswet de verplichting zou zijn neergelegd aan den Volksraad het schrijven der Algemeene Rekenkamer over te leggen, waarbij Haar de begrootingsrekening over het jaar 1920 werd teruggezonden. Wel moet uit de ook door den Volksraad aangehaalde wetsartikelen afgeleid worden, dat Zij gehouden is bij de stukken mededeeling te doen van de bedenkingen en opmerkingen, waartoe het onderzoek van de overgelegde verantwoordingsstukken aanleiding heeft gegeven. De Regeering handhaaft het ten vorigen jare ingenomen standpunt, dat de publicatie van een door de Kamer tot Haar gericht schrijven afbreuk zou doen aan de vrijheid van het Hooge College om zijn critiek op het comptabel beheer met de in het belang van het Land gevorderde vrijmoedigheid tot uiting te brengen.

Uit de door de Algemeene Rekenkamer op de begrootingsrekening (stuk V 13) gestelde verklaring is verder te lezen, dat het College de zijnerzijds aangeboden nota A — welke bij de stukken werd overgelegd en door de Regeering beantwoord — beschouwt als het geschrift, dat jaarlijks ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 78 der Indische Comptabiliteitswet moet worden opgesteld.

Inmiddels bevat het hooger bedoeld schrijven naast mededeelingen van algemeen aard, die op de begrootingsrekening voor het jaar 1920 als zoodanig geen betrekking hebben, een aantal opmerkingen, die rechtstreeks met het financieel beheer in 1920, waarvan de resultaten in deze begrootingsrekening zijn samengevat, verband houden.

Daarom worden deze mededeelingen uit den meerbedoelden brief ter kennis van den Volksraad gebracht, waartoe een uittreksel uit het zoeven bedoeld schrijven, waarin alle bedenkingen en opmerkingen nopens de rekening over het jaar 1920 zijn vervat, wordt overgelegd.

Hetgeen de Regeering naar aanleiding van de in dit uittreksel opgenomen bemerkings heeft mede te delen, is in eene daaraan toegevoegde vervolg-nota vervat.

Vermits ook de Regeering van oordeel was, dat de late publicatie der verslagen der Algemeene Rekenkamer afbreuk deed aan hunne beteekenis voor de contrôle op het financieel beheer, is na overleg met den Minister van Koloniën een regeling getroffen, waardoor de verslagen voortaan ook hier te lande op een vroeger tijdstip zullen kunnen worden gepubliceerd.

KERSTE GEWELDTITING

DE WERKLIJKHEID VAN DE GEWELDTITING

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren.

DE WERKLIJKHEID VAN DE GEWELDTITING

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren.

DE WERKLIJKHEID VAN DE GEWELDTITING

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

De gewelddadige titing van kerstevond is een van de meest bekende en meest gewone misdaden van de laatste jaren. Het is een misdadige handeling die voortvloeit uit de armoede en de wanhoop van de gewone mens.

1931

722 HILVERSUM

1931

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 3 — STUKKEN 1 EN 2.

Afscheiding der onderafd. Banggai en Boengkoe en Mori van de afd. Oost-Selébès.

GELEIDEBRIEF,

ONTWERP-ORDONNANTIE MET TOELICHTING.

Stuk 1. Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp van een ordonnantie, strekkende tot afscheiding van het gebied van de onderafdeelingen Banggai en Boengkoe en Mori van de afdeeling Oost-Selébès van het Gouvernement Selébès en Onderhoorigheden en toevoeging daarvan aan de residentie Manado.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn terzake het oordeel van Uw Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Binnenlandsch Bestuur heb gemachtigd om bij de beraadslagingen aan Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Buitenzorg, 27 April 1924.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan

den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP-ORDONNANTIE.

Dat Hij, wijziging willende brengen in het gebied van de gewesten Selébès en Onderhoorigheden en Manado;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33, 67a en 131 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

Het gebied van de onderafdeelingen Banggai en Boengkoe en Mori der afdeeling Oost-Selébès van het gouvernement Selébès en Onderhoorigheden wordt van gemeld gewest afgescheiden en toegevoegd aan de residentie Manado.

Artikel 2.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van een ander door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijdstip.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

1. In het belang van een goede bestuursvoering wordt het wenschelijk geacht de aan de Tominiboekt gelegen onderafdeelingen Poso en Parigi van de afdeeling Midden-Selébès der residentie Manado af te scheiden van de Westelijk van het grensgebergte gelegen gebiedsdeelen van gemelde afdeeling en te vereenigen met de van het gouvernement Selébès en Onderhoorigheden af te scheiden onderafdeelingen Banggai en Boengkoe en Mori der afdeeling Oost-Selébès tot een nieuwe afdeeling van de residentie Manado, genaamd Poso onder een assistent-resident met standplaats Poso.

2. Om economische redenen behooren ook alle voor de Tominiboekt gelegen streken zooveel mogelijk bij elkaar te worden gebracht. Ook Banggai, met de bevolking van welk gebied de handelaren van Gorontalo geen onbelangrijke handelsbetrekkingen hebben aangeknoopt en onderhouden, behoort daartoe.

3. Voorts is er een nauwe aanraking tusschen de bevolking van Todjo (onderafdeeling Poso) en Boengkoe (onderafdeeling Boengkoe en Mori). De politieke verhoudingen wijzen bovendien op een bestaande saamhoorigheid van beide bestuursressorten. De bergstam der Towana's die Todjo en N. Boengkoe bewoont, doet een eenhoofdige leiding van het bestuur in die streken zeer gewenscht zijn.

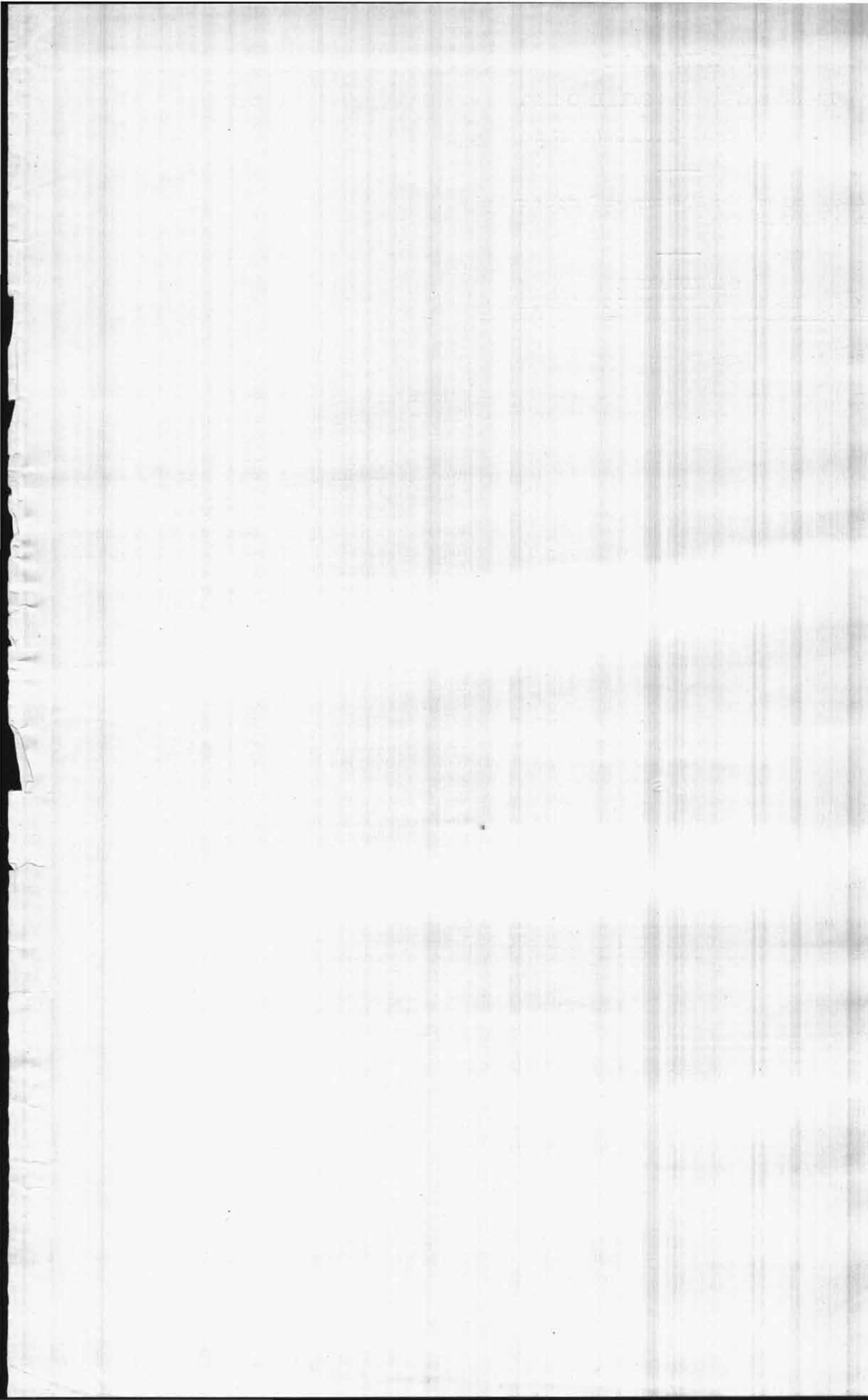
4. Zijn tot dusverre de afgelegen ligging van Banggai en Boengkoe en Mori en de uiterst slechte communicatie daarmede ernstige beletselen voor een intensief toezicht zowel van uit Makassar als van uit Baeobaoe, den zetel van den assistent-resident van Oost-Selébès, hierin zal verbetering komen door de indeeling van die streken bij de afdeeling Poso.

5. Van uit Poso kan het afdeelingshoofd zijn geheele ressort beter overzien en bereizen.

6. Er bestaat een — zij het primitieve — overlandverbinding tusschen Poso en Kolonedale via Tènténa, Taripa.

7. Voor de reizen over zee heeft de assistent-resident de beschikking over een te Poso gestationneerd gewestelijk vaartuig, terwijl hij voorts gebruik kan maken van de booten der Koninklijke Paketvaart Maatschappij, die maandelijks de Tominiboekt en Oost-Selébès bevaren (lijnen 18 en 21).

8. Met de uit den onderwerpelijken maatregel voortvloeiende uitgaven voor de indienststelling van een assistent-resident en kantoorpersoneel, is gerekend bij de aanvullingsbegroting van 1918. Door omstandigheden is de uitvoering van dezen maatregel vertraagd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Afscheiding der onderafd. Banggai en Boengkoe en Mori
van de afdeeling Oost-Selébès.

AFDEELINGSVERSLAG.

De ontwerp-ordonnantie gaf geen aanleiding tot het
maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs.

Weltevreden, 7 Juni 1924.

VAN HELSDINGEN.
KIES.
SOEJONO.

V. O. M. S. K. A. D.

IN THE GREAT ROOM SITTING 1924

ORDER NO. 2 - 2112 X

Alfred van der ...
van de ...

ALFRED VAN DER ...

The ...

Alfred van der ...

Wettersloot, 12 Jan 1924

VAN DER ...
K. S.
SOLONO

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 4 — STUKKEN 1—3.

Hooger onderwijs ordonnantie.

GELEIDEBRIEF.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

TOELICHTING.

Stuk 1. Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp eener ordonnantie strekkende tot regeling van de grondslagen van het hooger onderwijs.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn ter zake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Onderwijs en Eeredienst heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Buitenzorg, 6 Juni 1924.

De Gouverneur-Generaal,
D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP-ORDONNANTIE.

(Gewoon Hoofd).

Dat Hij, willende overgaan tot regeling van de grondslagen van het Hooger Onderwijs, in verband met de overneming van de Technische Hoogeschool door het Land en de oprichting van een Rechtshoogeschool;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;
Heeft goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

Hooger onderwijs omvat de vorming tot zelfstandige beoefening der wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt.

Artikel 2.

(1) De scholen van hooger onderwijs dragen den naam van Hoogeschool.

H. O. wet art. 1.

- (2) Een Hoogeschool omvat niet meer dan een faculteit.
- (3) De faculteit kan worden onderverdeeld in afdelingen, die elk een speciale studierichting vertegenwoordigen.
- (4) Meerdere Hoogescholen kunnen worden vereenigd tot een Universiteit.

HOOFDSTUK II.

Van het openbaar Hooger Onderwijs.

§ 1. Algemeene Bepalingen.

Artikel 3.

Van Landswege wordt gelegenheid gegeven tot het ontvangen van hooger onderwijs in:

- a. de faculteit van technische wetenschap;
- b. de faculteit der rechtsgeleerdheid.

§ 2. Van de Technische Hoogeschool.

Artikel 4.

De door het Koninklijk Instituut voor Hooger Technisch Onderwijs in Nederlandsch-Indië gestichte en krachtens de ordonnantie van 11 April 1921 (Staatsblad No. 218) van Landswege gesubsidieerde Technische Hoogeschool te Bandoeng wordt met ingang van een door den Gouverneur-Generaal te bepalen dag door het Land overgenomen met alle baten en lasten van dat Instituut.

Artikel 5.

De faculteit van technische wetenschap omvat voorschikkelijk alleen de afdeling der Weg- en Waterbouwkunde.

Artikel 6.

(1) Het onderwijs omvat de navolgende vakken:

1. Wiskunde;
2. Mechanica;
3. Natuurkunde;
4. Hydraulica;
5. Waterbouwkunde;
6. Wegen- en bruggenbouw;
7. Architectuur;
8. Landmeten, Waterpassen en Geodesie;
9. Kennis en Onderzoek van Bouwstoffen;
10. Werktuigbouwkunde;
11. Electrotechniek;
12. Technologie;
13. Landbouwkunde;
14. Technische aardrijkskunde;
15. Staats-, Administratief- en Handelsrecht van Nederlandsch-Indië;
16. Staatshuishoudkunde;
17. Bedrijfsleer en Boekhouden;
18. Hygiëne.

(2) Bovendien kan de bewerking van hout en materialen practisch worden onderwezen en kunnen in de laboratoria en proefstations praktische oefeningen worden gehouden.

(3) De Gouverneur-Generaal kan, Deken en Faculteit gehoord, bepalen dat ook in andere dan de bovengenoemde vakken onderwijs zal worden gegeven.

Artikel 7.

(1) Het studieplan der Technische Hoogeschool is ingericht op een normalen studieduur van vier jaar.

(2) Elk studiejaar wordt besloten door een examen; het examen aan het eind van het derde studiejaar draagt den naam van candidaats-examen.

(3) Aan het eind der studie wordt een eindexamen afgenomen. Zij, die daarin geslaagd zijn, ontvangen het getuigschrift van Civiel Ingenieur.

Zie art. 44 Regl. T. H. Bandoeng.

§ 3. Van de Rechtshoogeschool.

Artikel 8.

Op een nader door den Gouverneur-Generaal te bepalen dag wordt te Batavia een Rechtshoogeschool gevestigd.

Artikel 9.

(1) Aan de Rechtshoogeschool wordt onderwijs gegeven in de navolgende vakken:

1. Inleiding tot de Rechtswetenschap;
2. Staatsrecht van Nederlandsch-Indië, in verband met dat van Nederland;
3. Nederlandsch-Indisch Burgerlijk Recht en Burgerlijk Procesrecht;
4. Nederlandsch-Indisch Strafrecht en Strafprocesrecht;
5. Adatrecht;
6. Mohammedaansch Recht en Instellingen van den Islam;
7. Nederlandsch-Indisch Handelsrecht;
8. Sociologie;
9. Staathuishoudkunde; ;
10. Volkenkunde van Nederlandsch-Indië;
11. Maleisch;
12. Javaansch;
13. Latijn;
14. Wijsbegeerte van het Recht;
15. Beginselen van het Romeensch Privaatrecht;
16. Internationaal Privaatrecht;
17. Intergentiel Recht;
18. Criminologie;
19. Psychologie;
20. Gerechtelijke Geneeskunde;
21. Volkenrecht;
22. Buitenlandsch Koloniaalrecht;
23. Geschiedenis van Nederlandsch-Indië;
24. Statistiek.

(2) De Gouverneur-Generaal kan, Deken en Faculteit gehoord, bepalen dat ook in andere dan de bovengenoemde vakken, onderwijs zal worden gegeven.

Artikel 10.

(1) Het studieplan der Rechtshoogeschool is ingericht op een normalen studieduur van vier jaar, verdeeld in twee hoofdperioden. De eerste periode wordt afgesloten door een candidaatsexamen, de tweede door een doctoraalexamen.

(2) Het candidaatsexamen is gesplitst in twee deelen, het eerste deel af te leggen aan het eind van het eerste jaar, het tweede aan het eind van het tweede jaar.

(3) Het doctoraalexamen wordt eveneens in twee gedeelten afgenomen. Na het eerste deel, af te leggen aan het eind van het derde jaar, wordt het examen gesplitst in vier richtingen:

1. Privaatrechtelijk;
2. Strafrechtelijk;
3. Staatsrechtelijk;
4. Sociologisch-Economisch.

(4) Zij, die geslaagd zijn in het doctoraalexamen, onverschillig in welke richting afgelegd, verkrijgen de hoedanigheid van Meester in de Rechten.

§ 4. Van de studie en de examens aan de Hoogescholen.

Artikel 11.

Voor zoover daarin niet door deze ordonnantie is voorzien, stelt de Gouverneur-Generaal bij besluit de noodige regelen vast omtrent:

- a. de voorwaarden voor inschrijving tot de studie aan de Hoogescholen;
- b. de inwendige inrichting der Hoogescholen, de inrichting, den omvang en de wijze van afnemen van de examens, de tijdstippen, waarop zij worden gehouden en al wat verder voor het onderwijs en de examens regeling behoort;
- c. de betalingen aan den Lande verschuldigd voor het bijwonen der lessen, voordrachten en oefeningen, voor het afleggen van de examens en voor de toekenning van den doctoralen graad, alsmede de van deze betalingen te verleenen vrijstellingen;
- d. de toekenning van studiebeurzen ten behoeve van onvermogenende studenten van buitengewonen aanleg en het uitschrijven van prijsvragen.

Artikel 12.

(1) Voor toelating tot het afleggen van de examens aan:

- I. De Technische Hoogeschool;
- II. De Rechtshoogeschool;

is vereischt het bezit van een der volgende getuigschriften of bewijzen:

I en II a, een getuigschrift of door de bevoegde autoriteit in Nederland afgegeven bewijs, dat krachtens de Hooger Onderwijswet of de daarop gegronde regelingen zonder meer toelating verleent tot het afleggen der examens aan

- I. de Technische Hoogeschool te Delft;
- II. de faculteit der rechtsgeleerdheid van een universiteit in Nederland;

I en II b een getuigschrift van met goed gevolg afgelegde eindexamen van een openbare hogere burgerschool met vijfjarigen cursus of van:

- I. een wis- en natuurkundige afdeling eener openbare algemeene middelbare school;
- II. een afdeling Voorbereidend Hooger Onderwijs eene openbare algemeene middelbare school;

I en II dan wel van een daarmede uitdrukkelijk gelijkgestelde bijzondere inrichting van onderwijs.

(2) Met inachtneming van, bij Gouvernementsbesluit

H. O. wet
art. 52 T. H.
99 U.

33—119 T. H.
131—136 U.

51—54—55—127 T. H.
98—101—102—138 U.

37—38 T. H.
84—85 U.

122—125—126 T. H.
133—134—135 U.

vast te stellen regelen en voor zoover noodig, onder daarbij te bepalen voorwaarden, kan van den in het eerste lid gestelden eisch vrijstelling worden verleend aan personen, van wie, al dan niet op grond van door hen verworven andere getuigschriften, redelijkerwijze kan worden aangenomen dat zij tot de studie aan de betrokken hoogeschool niet minder bekwaam zijn dan degenen, die aan genoemden eisch voldoen.

Artikel 13.

Van het afleggen van één of meer der examens of examen-gedeelten aan de Hoogescholen kan door den Gouverneur-Generaal na ingewonnen advies van Deken en Faculteit en zoo noodig onder daarbij te bepalen voorwaarden, geheel of gedeeltelijk vrijstelling worden verleend aan bezitters van getuigschriften van instellingen van onderwijs of onderzoek, wanneer de eischen, voor het verkrijgen van het getuigschrift gesteld, voldoende waarborg bieden aangaande het bezit der kundigheden, geëischt voor het examen of examengedeelte, waarvan vrijstelling wordt verlangd.

§ 5. Van de wetenschappelijke graden en het civiel effect van examengetuigschriften.

Artikel 14.

Zij, die in het bezit zijn van het getuigschrift van Civiel Ingenieur, verworven aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng of van één of meer Ingenieursdiploma's, verworven aan de Technische Hoogeschool te Delft, kunnen worden toegelaten tot de promotie ter verkrijging van den graad van Doctor in de Technische wetenschap.

Artikel 15.

Zij, die de hoedanigheid van Meester in de Rechten verworven hebben, alsmede zij, die voldoen aan de eischen voor toelating tot de promotie in de rechtsgeleerdheid aan de Universiteiten in Nederland, kunnen worden toegelaten tot de promotie ter verkrijging van den graad van Doctor in de Rechtsgeleerdheid.

Artikel 16.

De toelating tot de promotiën en de toekenning van den doctoralen graad geschieden door de Faculteit volgens regelen en onder voorwaarden, bij Gouvernementsbesluit vast te stellen.

Artikel 17.

De Faculteit heeft het recht om wegens zeer uitstekende verdiensten het doctoraat honoris causa te verlenen.

Artikel 18.

Voor de plaatsing en bevordering in 's Lands dienst zijn aan het getuigschrift van Civiel Ingenieur, verworven aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng, dezelfde rechten verbonden, als aan het overeenkomstig Ingenieursdiploma, uitgereikt aan de Technische Hoogeschool te Delft.

H. O. wet
120—121 T. H.
132 U.

H. O. wet
118 lid 2.

H. O. wet
137.

131 lid 1 en 137.

128 T. H.
139 U.

St. 1921—218 art. 1.

Artikel 19.

Onverminderd de in andere algemeene verordeningen of besluiten voor die betrekkingen gestelde bijzondere eischen van benoembaarheid, geeft de hoedanigheid van Meester in de Rechten de bevoegdheid:

- a. voor hen, die deze hoedanigheid verkregen hebben op grond van het afleggen van ten minste een der doctorale examens in de privaatrechtelijke of strafrechtelijke richting, om te worden benoemd tot advocaat en procureur en tot al die rechterlijke betrekkingen, waarvoor volgens de terzake geldende bepalingen de hoedanigheid van Meester in de Rechten, verworven aan een Universiteit in Nederland gevorderd wordt;
- b. om te worden benoemd tot de betrekkingen bij den dienst van het Binnenlandsch Bestuur en bij den bureaudienst, waarvoor het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in een der studierichtingen van de faculteit der rechtsgeleerdheid en van de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte aan een Universiteit in Nederland benoembaarheid geeft;
- c. om te worden benoemd tot de betrekkingen bij het onderwijs, waartoe de hoedanigheid van Meester in de Rechten, verworven aan een Universiteit in Nederland benoembaarheid geeft.

H. O. art. 141 St. 1921—809 in verb. met St. 1907—264.

St. 1922—650.

Artikel 20.

De benoembaarheid van hen, die met goed gevolg de in artikel 7, tweede lid, en artikel 10, eerste lid, bedoelde candidaatsexamens hebben afgelegd, tot Landsbetrekkingen wordt geregeld door den Gouverneur-Generaal.

§ 6. Van de docenten en overige ambtenaren en beambten aan de Hoogescholen.

Artikel 21.

(1) De docenten aan de Hoogescholen worden onderscheiden in:

- a. hoogleeraren;
- b. buitengewone hoogleeraren;
- c. lectoren;
- d. buitengewone lectoren.

(2) Waar in deze ordonnantie en in de daarop gegronde regelingen van hoogleeraren en (of) lectoren gesproken wordt, zijn daaronder mede begrepen buitengewone hoogleeraren en (of) buitengewone lectoren, tenzij het tegendeel uitdrukkelijk is bepaald.

Artikel 22.

(1) De docenten worden door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen.

(2) Een benoeming tot buitengewoon hoogleeraar of buitengewoon lector geeft op zich zelf den betrokkene niet den staat van burgerlijk ambtenaar.

(3) Voor elke te vervullen plaats wordt door Dekens en Faculteit een met redenen omkleede aanbevelingslijst ingediend.

(4) Ontslag anders dan op eigen verzoek wordt vóór het bereiken van de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 27,

H. O. wet
39 t/m 50 T. H.
86 t/m 97 U.

Zie ook art. 22 e. v. regl. T. H. Bandoeng.

niet verleend dan nadat Deken en Faculteit zijn gehoord en de belanghebbende in de gelegenheid is gesteld zijn belangen bij den Gouverneur-Generaal voor te dragen.

(5) Eervol ontslagen hoogleeraren behouden den titel van hoogleeraar.

Artikel 23.

(1) Elk docent wordt benoemd tot het onderwijs in bepaalde vakken, in zijn aanstelling uitgedrukt. De Gouverneur-Generaal kan daarin te allen tijde verandering aanbrengen, met dien verstande dat een hoogleeraar niet tegen zijn wil met het onderwijs in andere vakken kan worden belast.

(2) Aan hoogleeraren kan, met goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, worden toegestaan de hun opgedragen vakken van onderwijs met elkander te verwisselen.

Artikel 24.

(1) Het staat iederen docent vrij om, met goedkeuring van den Deken, behalve de hem opgedragen, nog andere lessen te geven, welke dan op de gewone wijze worden aangekondigd.

(2) De besluiten van den Deken tot het verleenen of weigeren dier goedkeuring worden medegedeeld aan den Gouverneur-Generaal, de deze beschikkingen kan vernietigen.

Artikel 25.

(1) De docenten bekleeden geen andere ambten of bedieningen zonder toestemming van den Gouverneur-Generaal.

(2) De docenten mogen zonder vergunning van den Gouverneur-Generaal niet optreden als vast technisch of rechtskundig raadgever noch zich belasten met het ontwerpen, uitvoeren van of toezicht houden over werken, noch rechtspraktijk uitoefenen.

(3) Het geven van bijzondere technische en rechtsgeleerde adviezen staat hun vrij.

Artikel 26.

Docenten zijn verplicht hun woonplaats te hebben binnen de gemeente, waar zich de zetel der hoogeschool bevindt. De Deken is bevoegd ontheffing van dit voorschrift te verleenen.

Artikel 27.

Met het einde van het studiejaar, waarin een docent den ouderdom van zestig jaren bereikt, wordt hem ontslag verleend.

Artikel 28.

(1) Het laatste lid van artikel 22 is niet van toepassing op buitengewone hoogleeraren. Evenmin gelden voor deze docenten en voor buitengewone lectoren de artikelen 25 en 26.

(2) Buitengewone hoogleeraren en buitengewone lectoren behoeven bij het aanvaarden van een ambt of betrekking, die zij niet vervulden op het oogenblik hunner

benoeming, de toestemming van den Gouverneur-Generaal voor de vereeniging hiervan met het docentschap.

Artikel 29.

(1) Tot het geven van hooger onderwijs aan de Hoogescholen kunnen **privaat-docenten** door Deken en Faculteit tot wederopzeggens worden toegelaten.

(2) Bovendien kan door Deken en Faculteit aan andere, niet tot de in artikel 21 genoemde docenten behorende personen het houden van een reeks voordrachten opgedragen worden.

(3) De in het eerste en het tweede lid bedoelde beschikkingen van Deken en Faculteit worden medegedeeld, aan den Gouverneur-Generaal die deze beschikkingen kan vernietigen.

(4) Van de inrichtingen, verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs kan de Faculteit, onder door haar te stellen voorwaarden, aan **privaatdocenten** en aan de in het tweede lid bedoelde personen het gebruik vergunnen.

Artikel 30.

Assistenten kunnen, telkens voor een studiejaar of een gedeelte daarvan, worden benoemd door Deken en Faculteit, op voorstel van den betrokken hoogleeraar, die in overleg met de Faculteit hun werkzaamheden regelt. Voor zoover de voor de Hoogeschool beschikbare geldmiddelen dit toelaten, kan hun voor hun werkzaamheden een geldelijke toelage worden toegekend.

Artikel 31.

Bij verhindering of ontstentenis van een docent treffen Deken en Faculteit de noodige tijdelijke voorzieningen ter verzekering van een geregelden voortgang van het onderwijs of doen zij daartoe de noodige voorstellen aan den Gouverneur-Generaal, indien de te treffen maatregelen buiten het terrein hunner bevoegdheden vallen.

Artikel 32.

(1) Met inachtneming overigens van de terzake voor andere klassen van burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen geschieden benoeming en ontslag van den bibliothecaris en den ambtenaar voor de administratie, door den Gouverneur-Generaal, op voordracht van Deken en Faculteit en van het overige personeel door Deken en Faculteit, behalve van de **bedienden**, die door den Voorzitter der Faculteit worden benoemd en ontslagen.

(2) De betrekkingen van bibliothecaris en ambtenaar voor de administratie kunnen in een persoon worden vereenigd.

Artikel 33.

De Gouverneur-Generaal regelt al hetgeen met betrekking tot de taak, de bevoegdheden en de verplichtingen van docenten, ambtenaren en beambten nog regeling behoeft, voor zoover daarin niet door deze ordonnantie of eenige andere algemeene verordening is voorzien.

§ 7. Van het beheer van en het toezicht op de Hoogescholen.

Artikel 34.

(1) Over iedere Hoogeschool is een Deken gesteld, die door den Gouverneur-Generaal wordt benoemd en ontslagen.

(2) De Deken oefent het toezicht uit op den algemeenen gang van zaken aan de Hoogeschool, hij behartigt waaronder schorsing van den betrokken, en doet aan den geering en haar organen en waakt voor de getrouwe naleving van deze ordonnantie en van de krachtens haar uitgevaardigde verordeningen, voor zoover de Hoogeschool betreft.

(3) Maken docenten van de Hoogeschool zich aan plichtsverzuim of wangedrag schuldig, dan neemt de Deken de vereischte maatregelen van spoedeischenden aard, waaronder schorsing van den betrokkene, en doet aan den Gouverneur-Generaal de noodige voorstellen, zelfs tot ontslag.

(4) De Gouverneur-Generaal is bevoegd een plaatsvervanger van den Deken aan te wijzen, die dezen bij verhindering vervangt.

(5) De Deken heeft het recht alle vergaderingen van de Faculteit bij te wonen.

Artikel 35.

(1) De gezamenlijke hoogleeraren vormen de Faculteit der Hoogeschool. Lectoren kunnen door de Faculteit tot haar vergaderingen worden toegelaten.

(2) Bij de in artikel 38 bedoelde regeling kan het stemrecht van buitengewone hoogleeraren worden beperkt.

(3) De Faculteit kiest bij volstrekte meerderheid van stemmen uit haar midden een Voorzitter en een Secretaris. De Voorzitter treedt na vier jaar af, de Secretaris na twee jaar. De Voorzitter is niet dadelijk herbenoembaar.

(4) In afwijking van het in het vorige lid bepaalde wordt de Voorzitter voor de eerste maal benoemd door den Gouverneur-Generaal.

(5) Bij verhindering of ontstentenis van den Voorzitter worden zijn werkzaamheden waargenomen door den oudste in benoeming der hoogleeraren.

(6) De Voorzitter geniet een door den Gouverneur-Generaal te bepalen toelage boven zijn bezoldiging.

Artikel 36.

(1) De Faculteit voert in samenwerking met den Deken het beheer over de Hoogeschool en haar verzamelingen.

(2) De Voorzitter der Faculteit voert het dagelijksch bestuur over de Hoogeschool.

(3) De handhaving van de tucht onder de studenten is opgedragen aan de Faculteit.

(4) De Faculteit kan het beheer van de verzamelingen en de handhaving der tucht delegeren aan een harer leden of aan een Commissie uit haar midden. Zij neemt de door haar noodig geachte tuchtmaatregelen en waarschuwt of berispt bij overtreding.

(5) Ontzegging van den toegang tot de Hoogeschool kan alleen geschieden door Deken en Faculteit voor een bepaald tijdvak, vijf jaren niet te boven gaande. Van huu uitspraak

H. O. wet
60 T. H.
107 U.

62 T. H.
109 U.

H. O. wet
66 T. H.
113 U.

68—69 T. H.
116—117 U.

kan de getroffene bij den Gouverneur-Generaal in beroep komen.

Artikel 37.

(1) Handelingen en bevoegdheden, welke in deze ordonnantie of in andere algemeene verordeningen en besluiten aan Deken en Faculteit tezamen zijn of worden opgedragen, worden door hen in onderling overleg en overeenstemming verricht en uitgeoefend.

(2) Kan in eenige zaak geen overeenstemming worden verkregen, dan geven Deken en Faculteit, zoo het een advies of voorstel aan den Gouverneur-Generaal of aan den Directeur van Onderwijs en Eeredienst betreft, bij de indiening daarvan ieder afzonderlijk van hun afwijkend gevoelen blijk.

(3) Gaat het verschil van meening over een zaak, waartrent de beslissing of de regelingsbevoegdheid aan Deken en Faculteit is voorbehouden, dan is de Deken bevoegd om binnen acht dagen de beslissing van den Gouverneur-Generaal in te roepen. Maakt de Deken van deze bevoegdheid geen gebruik, dan wordt hij geacht zich bij het gevoelen van de Faculteit neer te leggen.

Artikel 38.

Voor zoover daarin niet door deze ordonnantie is voorzien, worden door den Gouverneur-Generaal de noodige regelen vastgesteld omtrent de beheervoering over de Hoogescholen en al hetgeen nadere regeling behoeft ten aanzien van de taak, de bevoegdheden en de verplichtingen van Deken en Faculteit.

HOOFDSTUK III.

Van bijzondere leerstoelen en andere organisaties tot behartiging van het hooger onderwijs.

Artikel 39.

(1) Door den Gouverneur-Generaal kunnen, na ingewonnen advies van Deken en Faculteit der Hoogeschool, stichtingen of instellingen en vereenigingen, die rechtspersoonlijkheid bezitten, bij besluit worden aangewezen als bevoegd om bij een Lands Hoogeschool een of meer leerstoelen te vestigen met opgave van de vakken waarin door hen, die deze leerstoelen bekleeden, onderwijs zal worden gegeven. De opgave van de vakken kan op gelijke wijze worden gewijzigd.

(2) De aanwijzing geschiedt op een daartoe strekkend verzoekschrift van het bestuur der stichting, instelling, of vereeniging, waarbij zijn overgelegd de statuten, de akte of het reglement betreffende de oprichting van een of meer leerstoelen.

(3) Behalve hetgeen daarin overigens ter voldoening aan wettelijke voorschriften moet worden opgenomen, zullen de statuten, de akte of het reglement moeten bevatten:

- a. het voorschrift, dat de leerstoel wordt gesteld onder het toezicht van Deken en Faculteit der Hoogeschool;
- b. voorschriften omtrent aanstelling, schorsing of ontslag van de hoogleeraren.

(4) De aanstelling van hoogleeraren, bestemd om een bijzonderen leerstoel te bekleeden, vereischt bekrachtiging door den Gouverneur-Generaal.

H. O. wet art. 170 e. v.

Artikel 45.

Deze ordonnantie kan worden aangehaald onder den
titel;

„Hooger Onderwijs ordonnantie”.

lingen.

De omschrijving van het karakter van hooger onderwijs is woordelijk ontleend aan de Hooger Onderwijswet, artikel 1, met weglating van de woorden „en voorbereiding”, daar deze doelen op de mede in de H. O. wet geregelde gymnasia.

De definitie van hoogeschool scheen het zuiverst weer te geven met de bepaling dat dit is een instelling voor hooger onderwijs, welke niet meer dan een faculteit omvat. Het

trekkingen door den Gouverneur-Generaal wordt geregeld.

§ 6. Docenten, ambtenaren en beambten.

Artikel 21 vat samen wat onder het begrip docenten wordt verstaan. Privaatdocenten en assistenten zijn daar onder om voor de hand liggende redenen niet genoemd, hetgeen evenwel opdracht van onderwijs geven aan de assistenten niet behoeft uit te sluiten.

(5) Aan hoogleraren, die een bijzonderen leerstoel bekleeden, kan door de Faculteit toegang tot en raadgevende stem in haar vergaderingen worden verleend. Met goedvinden van de Faculteit mogen zij bij de examens in de door hen onderwezen vakken examineeren.

(6) De besturen van overeenkomstig het eerste lid aangewezen stichtingen, instellingen of vereenigingen en de door hen aangestelde hoogleraren zijn gehouden de verplichtingen in acht te nemen, die hun door of van wege den Gouverneur-Generaal worden opgelegd in het belang van de goede orde en het onderwijs aan de Hoogschool.

Artikel 40.

De in het eerste lid van het vorige artikel bedoelde aanwijzing kan door den Gouverneur-Generaal na ingewonnen advies van Deken en Faculteit der Hoogschool te allen tijde worden ingetrokken.

Artikel 41.

De Gouverneur-Generaal kan na ingewonnen advies van Deken en Faculteit aan een Lands Hoogschool een of meer leergangen verbinden tot opleiding voor onderwijsbevoegdheden of tot vorming van vakkundig personeel.

Artikel 42.

Na ingewonnen advies van Deken en Faculteit der Hoogschool kan de Gouverneur-Generaal onder door Hem te stellen voorwaarden aan stichtingen of instellingen en vereenigingen, die rechtspersoonlijkheid bezitten, toestaan om:

- a. aan een Lands Hoogschool een reeks wetenschappelijke voorlezingen te doen houden door bepaaldelijk in de beschikking genoemde personen over uitdrukkelijk daarin te vermelden onderwerpen;
- b. aan een Lands Hoogschool een of meer leergangen te verbinden als in artikel 41 bedoeld;
- c. de zorg op zich te nemen voor de behartiging van bepaalde belangen en voor de voorziening in bijzondere behoeften van het hooger onderwijs aan een Lands Hoogschool.

Artikel 43.

Giften en legaten, ten behoeven van een Lands Hoogschool gemaakt, worden door Deken en Faculteit beheerd, voor zoover daaromtrent door den schenker of erflater geen andere bepalingen gesteld zijn.

Strafbepaling.

Artikel 44.

Hij, die zonder daartoe ingevolge deze ordonnantie of de op haar gegronde regelingen gerechtigd te zijn, eens of meermalen het onderwijs aan een Lands Hoogschool bijwoont, wordt gestraft met een geldboete van ten hoogste vijfhonderd gulden. Het strafbare feit wordt als overtreding beschouwd.

Slotbepaling.

Artikel 45.

Deze ordonnantie kan worden aangehaald onder den titel;

„Hooger Onderwijs ordonnantie”.

H. O. wet art. 183.

art. 12 regl. T. H. Delft Ned. St. 1905—215.
art. 12 K. B. in Ned. St. 1878 No. 174 univ.

Stuk 3. TOELICHTING ONTWERP-ORDONNANTIE.

De wettelijke en administratieve voorzieningen, welke de voorgenomen stichting van de Rechtshoogeschool noodig maakt, kunnen bezwaarlijk tot die instelling beperkt blijven, aangezien vermoedelijk ongeveer gelijktijdig, mogelijk zelfs nog iets eerder, de overneming van de bijzondere Technische Hoogeschool door het Land moet plaats hebben. Het is daarom raadzaam geoordeeld de legislatief-administratieve organisatie van beide openbare Hoogescholen als één geheel te ontwerpen binnen het raam van een verordening die het hooger onderwijs, als nieuwste hoogste vertakking van het Indische Onderwijstelsel tot object van regeling kiest.

Bij het opzetten van het schema voor een Indische Hoogeronderwijs-verordening is de Nederlandsche Hooger onderwijswet als voorbeeld, genomen, een voorbeeld echter, dat allerminst slaafs is nagevolgd.

Waar men hier voor een eerste regeling van het Indische Hooger Onderwijs staat en dus vrijer is van den wel eens knellenden band van oude tradities, kon rekening worden gehouden met de in Nederland opgedane ervaring en gestreefd worden naar een duidelijk en overzichtelijk samenstel van bepalingen, in dier yoege dat alleen de hoofdbeginselen der organisatie van het Hooger Onderwijs in een wettelijken vorm worden vastgelegd en wel zoo, dat ook bij verderen uitgroei van dat onderwijs door oprichting van nieuwe hoogescholen of toevoeging van nieuwe afdelingen aan bestaande faculteiten slechts wijzigingen en aanvullingen van het grondstatuut noodig zullen zijn. De nadere uitwerking der beginselen is daarom zooveel mogelijk aan uitvoeringsvoorschriften overgelaten.

Dit zijn de leidende gedachten geweest bij het samenstellen van bijgaand ontwerp, waarvoor als vorm is gekozen de Ordonnantie.

Een moeilijkheid levert intusschen op dit oogenblik nog de regeling van het civiel effect der diploma's van de Rechtshoogeschool (art. 19 ontwerp), daar de eischen van benoembaarheid, zoowel voor de rechterlijke macht als voor den bestuursdienst thans door de Kroon zijn geregeld. (Staatsblad 1921 No. 809, in verband met Staatsblad 1907 No. 264 voor de juristen en Staatsblad 1922 No. 650 voor den administratieven dienst). Ter zake werd telegrafisch met den Minister in overleg getreden.

Overgaande tot een nadere toelichting van de artikelen moge er op worden gewezen dat, voor zoover niet nader aangeduid, de cijfers in margine verwijzen naar de overeenkomstige artikelen van de Hooger Onderwijswet.

Het ontwerp verdeelt de materie in drie hoofdstukken, achtereenvolgens behandelende:

1. het Hooger Onderwijs in het algemeen;
2. het Openbaar Hooger Onderwijs;
3. bijzondere leerstoelen en andere geaffilieerde instellingen.

De omschrijving van het karakter van hooger onderwijs is woordelijk ontleend aan de Hooger Onderwijswet, artikel 1, met weglating van de woorden „en voorbereiding”, daar deze doelen op de mede in de II. O. wet geregelde gymnasia.

De definitie van hoogeschool scheen het zuiverst weer te geven met de bepaling dat dit is een instelling voor hooger onderwijs, welke niet meer dan een faculteit omvat. Het

begrip „Faculteit” hier opgevat in de ruimere beteekenis van omvattende een hoofdafdeeling der universeele wetenschap, waarbij dan de technische wetenschap in haar vollen omvang als een faculteit wordt aangemerkt.

Dat van de Lands Hoogescholen de Technische er aanspraak op mag maken het eerst genoemd te worden ligt in haar eerstgeboorterecht.

Studieplan.

Ten aanzien van het studieplan (artikelen 5 t/m 7 voor de Technische Hoogeschool, 9 en 10 voor de Rechtshoogeschool bepaalt de ordonnantie zich tot het aangeven der hoofdlijnen en een opsomming der onderwezen vakken. De mogelijkheid is opengelaten voor toevoeging van andere vakken door den Gouverneur-Generaal, Deken en Faculteit gehoord.

De vier speciale studierichtingen der rechtsgeleerde faculteit zijn niet als „afdeelingen” dier faculteit aangeduid, omdat daardoor de verschillen tusschen die richtingen te veel zouden worden geaccentueerd.

§ 4. Studie en examens.

Artikelen 11 t/m 13. De uitvoerige voorschriften, die de Hooger Onderwijswet geeft omtrent inschrijving, collegegelden, e. d. zijn hier niet overgenomen, doch is verwezen naar een uitvoeringsregeling, bij Gouvernementsbesluit vast te stellen. De strafmaat (art. 44, is zoodanig gesteld dat overtredingen door den Landrechter kunnen worden berecht.

§ 5. Civiel effect diploma's.

Het civiel effect van het Bandoengsch ingenieurs-diploma is reeds door den ordonnantie-wetgever geregeld in de subsidie-regeling dier Hoogeschool (St. 1921 No. 218), maar dient vanzelfsprekend thans opnieuw te worden gestipuleerd. Voor wat de Rechtshoogeschool betreft werd dit punt boven reeds besproken.

Speciale vermelding van de onderwijsbevoegdheden is alleen noodig voor de juristen. Voor de ingenieurs zijn deze in de algemeene formulering van het civiel effect begrepen.

De studie wordt er op ingericht, dat zij, die slechts het candidaatsexamen hebben afgelegd, toch een afgerond geheel van kennis hebben opgedaan, dat hen geschikt maakt voor middelbare betrekkingen in de administratie.

Hierin is een belangrijke waarborg gelegen dat het aantal gevallen van mislukte studie, waarin ook een maatschappelijk gevaar is gelegen, zooveel mogelijk wordt beperkt.

Artikel 20 bepaalt dat de benoembaarheid van hen die met goed gevolg de candidaatsexamens bedoeld in artikel 7 tweede lid en 10, eerste lid hebben afgelegd, tot landsbetrekkingen door den Gouverneur-Generaal wordt geregeld.

§ 6. Dozenten, ambtenaren en beambten.

Artikel 21 vat samen wat onder het begrip docenten wordt verstaan. Privaatdocenten en assistenten zijn daarvoor om voor de hand liggende redenen niet genoemd, hetgeen evenwel opdracht van onderwijs geven aan de assistenten niet behoeft uit te sluiten.

Nieuw is de instelling van buitengewone lectoraten, waarvan h. t. l. vermoedelijk met vrucht gebruik gemaakt kan worden voor het onderwijs in bijvakken, die geen volle lectorstaak eischen. Het instituut van het assistentenschap, waarover de H. O. wet zwijgt, werd in het ontwerp opgenomen in navolging van het reglement der Bandoengsche T. H.

Art. 22. Met het oog op de beteekenis der positie is ook voor de lectoren, buitengewone niet uitgezonderd, benoeming en ontslag door den Gouverneur-Generaal voorgeschreven, ofschoon de bezoldiging van deze docenten vermoedelijk niet zal uitgaan boven de grens, tot welke bij Staatsblad 1920 No. 601 de bevoegdheid tot benoeming en ontslag van landsdienaren aan lagere autoriteiten en colleges is gedelegeerd. Dat over de benoeming van personen, die reeds een functie in 's Lands dienst bekleeden, de betrokken diensthef of het betrokken college vooral zal worden gehoord, spreekt zoo van zelf, dat afzonderlijke vermelding hiervan onnoodig scheen.

Een leeftijds grens voor de docenten conform artikelen 46 en 93 H. O. wet is voor Indië van zoo geringe praktische beteekenis, dat het aanvankelijk niet nodig scheen, daaromtrent een bepaling in de ordonnantie op te nemen. Daar echter de weglating van zulk een voorschrift tot verkeerde gevolgtrekkingen zou kunnen leiden, meenden bij nadere overweging alsnog daarin te moeten voorzien. De leeftijd van 60 jaar is overgenomen uit het reglement der T. H.

Overigens sluit deze § zich grootendeels aan bij de overeenkomstig §§ der H. O. wet, met dit verschil dat bevoegdheden en verplichtingen die in Nederland aan den Minister en aan curatoren, al dan niet in samenwerking met rector magnificus en assessoren, zijn opgedragen, hier zooveel mogelijk gelegd zijn in handen of van den Deken of van Deken en Faculteit samen.

Alleen voor de ambtenaren van eenige „standing”, als de administrateur en de bibliothecaris schrijft art. 32 benoeming door een hogere autoriteit voor. Die van lagere rang (conciërge, klerk, amanuensis) kunnen gevoeglijk door Deken en Faculteit worden benoemd. De ordonnantie duidt hen aan met den gebruikelijken term van „beambten.”

Voor de bedienden, die als regel niet den staat van landsdienaar voeren, scheen het aangewezen de bevoegdheid tot aanstelling en ontslag in handen van den Voorzitter der Faculteit te leggen, als de autoriteit die het dagelijksch bestuur over de Hoogeschool voert (zie hieronder).

Dat de bezoldigingen ex art. 50 R. R. door den Gouverneur-Generaal worden geregeld behoeft niet afzonderlijk bepaald.

Al wat verder de taak, bevoegdheden en verplichtingen van het hogeschoolpersoneel betreft, is overgelaten aan uitvoeringsregelen (art. 33).

§ 7. Beheer en toezicht.

Deze § bevat een uitwerking van den beheersvorm, waarbij de bijzonderheden betreffende de beheersvoering zooveel mogelijk aan uitvoeringsregelen zijn overgelaten.

Toelichting verdient nog de regeling der verhouding van Deken en Faculteit. De verordening beoogt dezen te openen zooveel mogelijk overeenstemming te zoeken.

Wordt deze niet bereikt dan is, waar het adviezen betreft, de uitweg aangewezen: ieder zal dan afzonderlijk adviseeren. Waar het verschil van meening besluiten betreft, is den Deken de bevoegdheid gegeven, binnen acht dagen de beslissing van den Gouverneur-Generaal in te roepen. Verwacht mag worden dat deze regeling het zoeken van overeenstemming in de hand zal werken. (art. 37).

De samenstelling van de Faculteit (art. 35) is zoo gedacht dat zij alleen uit hoogleeraren en buitengewone hoogleeraren bestaat, maar in bijzondere gevallen (examens bijv.) met lectoren kan worden aangevuld. De eigenlijke kern van het college zal uiteraard gevormd worden door de gewone hoogleeraren der Hoogeschool, die aan die instelling hun volle werkkraft en belangstelling kunnen wijden. Om te voorkomen dat zij door hun geringere getalsterkte (in Bandoeng staan b.v. 9 buitengewone tegenover 6 gewone hoogleeraren) door de buitengewone hoogleeraren kunnen worden overstemd, scheen het gewenscht de mogelijkheid open te laten van beperking van het stemrecht van deze laatste docenten-groep. Voor de lectoren behoeft dit niet afzonderlijk te worden gestipuleerd, daar hun beperkte bevoegdheden reeds voortvloeien uit de omstandigheid, dat hun toelating tot de Faculteit beperkt is.

Een bijzondere positie wordt in aansluiting aan den bestaanden toestand bij de T. H. te Bandoeng toegekend aan den Voorzitter der Faculteit. Het is gewenscht dat er een persoon is die voor den dagelijkschen gang van zaken zorgt en daarbij leiding geeft. Dit is vooral van belang bij jonge of nog te stichten instellingen als de Technische en de Rechtshoogeschoolen. Daarom onderscheidt het ontwerp tusschen het beheer en het dagelijksch bestuur. Terwijl de Faculteit in haar geheel aan het hoofd staat der Hoogeschool wordt de Voorzitter met het dagelijksch bestuur belast. Dit dagelijksch bestuur sluit ook het financieel beheer in; financiële verantwoordelijkheid van een college kan tot allerlei moeilijkheden aanleiding geven.

Door de bijzondere positie van den Voorzitter is de taak van den Secretaris beperkt tot het notuleeren der vergaderingen en het voeren der correspondentie namens de Faculteit. Voor den Voorzitter wordt daarom wel, voor den secretaris niet een bijzondere toelage voorgesteld. Ten einde den Voorzitter niet meer dan strikt noodig is aan zijn werkkring voor Onderwijs en wetenschap te onttrekken, zal hem een ambtenaar voor de administratie ter beschikking worden gesteld, die iets meer zal moeten zijn, zelfstandiger zal moeten kunnen optreden dan een gewone klerk. Combinatie van deze functie met die van bibliothecaris is mogelijk gemaakt (art. 32).

HOOFDSTUK III.

Bijz. leerstoelen en geaffilieerde instellingen.

Uit de artikelen der H. O. wet over de bijzondere leerstoelen (170 t/m 183) is alleen het meer essentiele hier overgenomen.

Artikel 41 doelt op de mogelijkheid leergangen, als de (sedert om bezuinigingsredenen tijdelijk gesloten) Wiskunde-leergang te Bandoeng, aan de hoogeschoolen te verbinden. In de mogelijkheid van oprichting van dergelijke leergangen door het particulier initiatief voorziet artikel 42 sub b.

Sub c van dit artikel dient om in de ordonnantie een grondslag te leggen voor het voortbestaan binnen het kader van de Hoogeschool van instellingen als: het prijsvragenfonds, het bibliotheekfonds en den leergang voor instrumentmakers en glasblazers, welke thans aan de Tech-

nische Hoogeschool verbonden zijn. Om gelijke reden scheen het gewenscht de bepaling over het beheer van giften en legaten uit de reglementen betreffende de Universiteiten en de Technische Hoogeschool te Delft een plaats te geven in de ordonnantie (art. 43).

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 4 — STUK 4.

Hooger onderwijs-ordonnantie.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Vele leden juichten het toe, dat de mogelijkheid van de stichting van een universiteit in het vooruitzicht wordt gesteld. Een lid stelde hierbij op den voorgrond, dat hij de schepping van een eigen geestelijk centrum voor Indië het grootste voordeel achtte. Hierom, en ook in verband met het gevaar, dat de universiteit zou kunnen meehelpen aan de vorming van een groep van ontevreden intellectueelen, werd als dringende eisch bepleit, dat de hoogeschool van den beginne aan geheel volwaardig zal zijn.

Door verscheidene leden werd instemming, betuigd met den opzet van de hooger onderwijs-ordonnantie, waarbij de Nederlandsche hooger onderwijs-wet slechts tot voorbeeld is genomen, doch niet slaafs is gevolgd. Daardoor is de mogelijkheid geschapen, dat het hooger onderwijs hier te lande geheel langs eigen wegen kan uitgroeien, desgewenscht in Oostersech-klassieke richting, waarin b.v. het Sanskriet de plaats zal kunnen vervullen, die het Grieksch en Latijn in het Westen innemen.

Andere leden echter konden zich met den opzet van het universiteitswezen, zooals hier in de hooger onderwijs-ordonnantie geregeld, niet geheel vereenigen. Zij zouden liever het bij de Indische middelbare school gevolgde stelsel van een onderbouw en een bovenbouw op het universitair onderwijs willen toepassen. De universiteit van Nederlandsch-Indië zou dus evenzeer bestaan uit een onderbouw en een bovenbouw. De onderbouw wordt gevormd door de hoogeschoolen van onderscheiden aard (techn., rechts-, litteraire-, med. H. S. enz.), welke op verschillende plaatsen — al naar gelang van behoefte — zouden moeten worden opgericht; op die hoogeschoolen behoort in hoofdzaak door lectoren (ook wetenschappelijk gevormde personen) de noodzakelijke onderlaag aan de studenten te worden bijgebracht. De studietijd ware hiervoor op 3 jaar te stellen; de stof wordt als een afgerond geheel behandeld.

De bovenbouw wordt dan, hetzij in Batavia, hetzij in Bandoeng gevestigd en sta onder leiding van professoren, die geregeld toezicht hebben te houden op het onderwijs gegeven aan de hoogeschoolen. Bij het onderwijs op de bovenbouw der universiteit sta dan meer het wetenschappelijk karakter op den voorgrond.

Ook ten aanzien van de universitaire studie in Nederland is — volgens meerdere leden — de juiste houding aangenomen van aanvankelijk wederzijdse gelijke waardeering door toekenning van gelijke titels. Dat het civiel effect der diploma's in deze beide deelen van het Rijk dezelfde behoort te zijn, is ook h.i. niet noodzakelijk. Zelfs achtten

zij het voor de hand liggend, dat in de toekomst de in Nederland verkregen diploma's eerst recht op benoeming hier te lande geven na een aanvullingsexamen alhier over de specifiek Indische vakken.

Voorts werd erop gewezen, dat het krachtens Staatsblad 1921 No. 809 in verband met Staatsblad 1907 No. 264 en ingevolge Staatsblad 1922 No. 264 aan de Kroon toekomende recht tot aanwijzing en uitzending van ambtenaren, zoowel voor de rechterlijke macht als voor den bestuursdienst, er toe zou kunnen leiden, dat de „benoembaarheid” der hier te lande opgeleide personen geen practische consequenties heeft. In overweging werd gegeven de bestaande regelingen in dier voege te wijzigen, dat voortaan zooveel mogelijk in Indië opgeleide personen voor de hier bedoelde ambten zullen worden geworven, waaraan ook belangrijke bedragen voor uitrusting, overtocht, enz. zouden kunnen worden bespaard. In dit verband werd de vraag gesteld of de Inlandsche afgestudeerden van de rechtshoogeschool eveneens kunnen worden benoemd tot de betrekkingen bij den Europeeschen bestuursdienst.

Terwijl ook door hen waardeering werd uitgesproken voor de wijze van samenstelling en de heldere redactie (art. 12 lid 1 uitgezonderd) van het ingediende ontwerp, werd door verschillende andere leden geklaagd over de zeer onvolledige toelichting. Gaarne zagen zij deze alsnog aangevuld met een uiteenzetting van de opvattingen, die aan het voorgestelde systeem ten grondslag hebben gelegen; zij zouden gaarne vernemen, in welken geest, naar verwacht wordt, het universitaire leven zich zal kunnen ontplooiën, en verzochten de gegevens, terzake destijds in beknopte vorm door middel van een pers-communiqué verspreid, thans in meer volledigen vorm aan den Volksraad te willen overleggen.

Sommige leden verklaarden nadrukkelijk, dat het behoorlijk bestudeeren dezer ordonnantie niet wel mogelijk is zonder daarnevens kennis te kunnen nemen van het (de) betrekkelijke besluit(en), waarnaar in verschillende artikelen wordt verwezen. Weliswaar wilde het hun juist toeschijnen, dat de Volksraad niet gehoord wordt over detailkwesties, maar niettemin hadden zij verwacht, dat aan het college het (de) concept-besluit(en) zou (den) zijn overgelegd.

Slechts op die wijze, meenden zij, zou een oordeel zijn te vormen over de vraag hoe de Regeering staat tegenover de verschillende uitdrukkelijk en scherp geformuleerde eischen, welke de commissie tot hervorming van de Inlandsche rechtsschool ter verkrijging van eenrichtige orga-

nisatie en werking van de a. s. rechtshoogeschool meende te moeten stellen, en met welke eischen deze leden gaarne rekening gehouden zagen.

Door sommige leden werd gevraagd of een zelfde gebonden studiemethode als thans bij de Bandoengsche technische hoogeschool in zwang is en die door hen geenszins werd bewonderd, ook voor de rechtshoogeschool zal worden aanvaard.

Voorts werd geïnformeerd hoe het vraagstuk van de huisvesting der studenten zal worden opgelost, wat de eischen voor de verschillende examens zullen zijn, in hoever de studie van sommige vakken facultatief zal blijven, of gerekend wordt op repetitors en in het algemeen hoe de studie zal worden geregeld en geleid.

Ten slotte zouden enkele leden gaarne nader worden ingelicht omtrent de verhouding van de hoogeschool tot het departement van Onderwijs en Eeredienst.

Artikelen.

Artikel 1. Op den voorgrond stellend, dat de voorliggende ontwerp-ordonnantie de basis zal vormen voor een toekomstige universiteitsregeling en het in de bedoeling ligt Indië ook op wetenschappelijk gebied zelfstandig te maken van het buitenland, achtten sommige leden op ideële gronden de voorgestelde redactie juist.

Andere leden daarentegen waarschuwden, dat de maatschappelijke opleiding zoo licht op den achtergrond zal geraken, indien de professoren hun onderwijs in hoofdzaak richten op het hoog houden van hun wetenschappelijken naam. Naar hun oordeel dient de vorming tot het bekleden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt, in dit artikel vooropgesteld te worden.

Artikel 2. De vraag werd gesteld, waarom een hoogeschool niet meer dan een faculteit zal kunnen omvatten en op welke wijze de Regeering zich voorstelt, dat meerdere hoogescholen zullen kunnen worden vereenigd tot een universiteit.

Artikel 4. De voorgestelde redactie werd door verschillende leden minder wenschelijk geacht. In dit artikel vast te leggen, dat de technische hoogeschool door het Land zal worden overgenomen, achtten deze leden overbodig. Huns inziens kon worden volstaan met de bepaling: De technische hoogeschool is gevestigd te Bandoeng.

Gaarne zou men vernemen op welke wijze en onder welke voorwaarden de overneming van de T. H. S. door het Land zal geschieden.

Artikel 5, 6. Gevraagd werd of het onderwijs ook de burgerlijke en de militaire bouwkunde zal omvatten.

Artikel 8. De redactie van dit artikel ware te wijzigen in: De rechtshoogeschool is gevestigd te Batavia.

Artikel 9. Gevraagd werd, waarom het administratief recht niet onder de vakken is genoemd, terwijl zulks wel is geschied in art. 6.

Voorts werd door sommige leden opgemerkt, dat ten onrechte aan het intergentiel recht een plaats is gegeven als afzonderlijk vak, waar het feitelijk slechts van ondergeschikte beteekenis is en van zelf ter sprake komt in de

inleiding tot de behandeling van de andere, voornamere takken van het recht.

Gevraagd werd waarom geen plaats is ingeruimd aan staatsrecht in het algemeen en aan buitenlandsch staatsrecht. Juist de rechtsvergelijking — aldus de hier aan het woord zijnde leden — kan voor de ontwikkeling van het rechtsbegrip hier te lande nieuwe perspectieven openen.

Men zou gaarne vernemen welke plannen bestaan ten aanzien van de studie van het Latijn.

Ook werd gevraagd of de studie van het Boeddhisme en het Hindoeïsme op Bali, voorzover niet reeds bij de bestudeering van het adatrecht vereischt, als afzonderlijk leervak aanbeveling zou verdienen.

Achtten enkele leden het wenschelijk onder de vakken, waarin aan de rechtshoogeschool onderwijs zal worden gegeven, alsnog te vermelden Arabisch en wellicht ook Sanskriet — aangezien kennis van eerstgenoemde taal voor het Moslimsch recht h.i. onmisbaar en van laatstgenoemde voor het adatrecht noodig is — anderen waren van meening, dat zulks met het oog op het tweede lid van dit artikel overbodig is, en merkten hierbij nog op, dat kennis van het Arabisch alleen bij de studie van het familie- en erfrecht van eenig nut kan zijn, zoodat onderwijs in deze taal het programma der rechtshoogeschool slechts zou overbelasten, terwijl de kennis van het Sanskriet voor de studie van het adatrecht al van zeer gering nut is.

Enkele leden bepleitten de wenschelijkheid onder de vakken ook het Chineesch op te nemen.

Artikel 10. Eenige leden zouden liever zien, dat het studieplan der rechtshoogeschool werd ingericht op een normalen studieduur van 5 jaar, verdeeld in een eerste periode van 3 en een tweede periode van 2 jaar.

Verschillende leden merkten op, dat over dit artikel voornog weinig kan worden gezegd. Slechts wanneer het ontwerp van het uitvoeringsbesluit zou zijn overgelegd, zou een oordeel kunnen worden gevormd over de deugdelijkheid der voorgestelde redactie. O.m. valt hieruit thans niet af te leiden welke leerstoffen de perioden zullen omvatten en of de voor een examen gezakten een vol jaar zullen moeten wachten tot zij weder examen zullen kunnen doen, dan wel hiertoe reeds eerder, b.v. na 3 maanden, in de gelegenheid kunnen worden gesteld.

Ofschoon het voorgestelde studieplan op grond van de practische voordeelen hun instemming had, waarschuwden enkele leden tegen het gevaar, dat de jaar-examens en het afzonderlijk civiel effect van het candidaat-examen de hoogeschool te veel tot een vakschool zullen stempelen. Het karakter als wetenschappelijk centrum behoort h.i. naast de practische opleiding een duidelijk kenmerk der hoogescholen te zijn.

Door eenige leden werd aangedrongen op het afnemen van examens vóór en na de groote vacantie, terwijl in bijzondere gevallen ter beoordeeling van de faculteit, b.v. bij ziekte, ook nog op andere tijdstippen gelegenheid zou zijn te geven tot het afleggen van examens.

Er werd door verscheidene leden op aangedrongen het in dit artikel bedoelde besluit (academisch statuut), in ontwerp aan den Volksraad over te leggen, uitsluitend om zich een goed oordeel over organisatie en inrichting der H.S. te vormen. De vaststelling echter van dat instituut bij G.B. achtten zij zeer aanbevelenswaardig.

Artikel 11. Aangedrongen werd op niet te strenge be-

perking van de gevallen, waarin studiebeurzen zullen worden toegekend. Toekenning van studiebeurzen (of gedeeltelijke studiebeurzen) behoort — aldus betoogden eenige leden — niet alleen ten behoeve van onvermogene, doch eveneens van min-vermogene studenten mogelijk te zijn.

Artikel 12. Door eenige leden werd aangedrongen op een meer leesbare redactie van het eerste lid. Evenals in de artt. 14 en 15 geschied is, ware in afzonderlijke leden eerst de toelating voor de technische hoogeschool, daarna die van de rechtshoogeschool aan te geven.

Sommige leden hadden met verwondering gezien, dat de Nederlandsche getuigschriften vóór de Indische zijn genoemd.

Achtten enkele leden het zeer gewenscht in het eerste lid van dit artikel ook die abiturienten der bestuurschool, welke in het bezit zijn van het einddiploma eener OSVIA, te noemen, andere leden waren van oordeel, dat ook voor de zulken individueel zal moeten worden beoordeeld of zij tot het afleggen van de examens aan de beide hoogeschoolen kunnen worden toegelaten. Huns inziens geeft het soepele 2de lid van dit artikel voldoende waarborg, dat ook de belangen der afkomelingen der bestuurschool niet in het gedrang zullen geraken (verg. 1e gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. V — stuk 8, blz. 5 rechter kolom).

Echter waren verschillende leden toch verlangend te vernemen hoe de toelating van de rechtskundigen in details zal worden geregeld, al konden zij het zeer goed billijken, dat ook de rechtsschool in dit artikel niet bijzonder werd genoemd.

Artikel 13. Enkele leden oordeelden het juist in stede van „na ingewonnen advies van Deken en Faculteit” te lezen „in overeenstemming met Deken en Faculteit”. Zij achtten het niet gewenscht, dat vrijstelling voor een examen zou kunnen verleend worden tegen het advies van Deken en Faculteit in.

Artikelen 14, 15. Door verschillende leden werd de hoop uitgesproken, dat stappen zullen worden gedaan om te bewerken, dat soortgelijke faciliteiten ook in Nederland zullen worden toegestaan aan hen, die in Indië hebben gestudeerd.

Artikel 17. De vraag werd gesteld, of het — ter hooghouding van het wetenschappelijk karakter van den doctortitel — niet gewenscht zou zijn, het doctoraat honoris causa alleen te verlenen „wegens zeer uitstekende wetenschappelijke verdiensten”.

Artikel 19. Gaarne zou worden vernomen of inderdaad, zooals in de Locomotief van 21 Juni jl. werd medegedeeld, bij den Minister van Koloniën bezwaren zijn gerezen tegen de voorgestelde regeling van de benoembaarheid van hen, die aan de rechtshoogeschool een diploma zullen hebben verworven. De hier aan het woord zijnde leden zouden er veel prijs op stellen e.g. nader te zien omschreven, waarin deze bezwaren bestaan, alsook hoe daaraan zou kunnen worden tegemoet gekomen. Naar zij betoogden, zal ten deze een oplossing moeten worden gevonden, zoo men niet wil, dat de waarde van het aanhangige ontwerp grotendeels problematiek wordt. Mitsdien zouden zij gaarne vernemen of het telegrafisch overleg met den Minister omtrent het civiel effect der diploma's van de rechtshoogeschool reeds tot een beslissing geleid heeft.

Door sommigen werd de vraag gesteld of van de benoembaarheid tot betrekkingen bij den dienst van het Binnenlandsch Bestuur en bij den bureau-dienst niet moeten worden uitgesloten zij, die de in artikel 10 lid (3), sub 1 en 2 vermelde privaat- of strafrechtelijke studie-richtingen gekozen hebben.

Anderen achtten zulks minder noodig of wenschelijk, waar de studie gedurende de eerste 3 jaren geheel gelijk zal zijn en eerst met het 4de jaar een splitsing intreedt.

Artikel 21. Door enkele leden werd er op aangedrongen de docenten aan de hoogeschoolen voor zooveel mogelijk te kiezen uit ingezetenen van Nederlandsch-Indië en daarbij in de eerste plaats te letten op kwaliteiten als docent en niet op wetenschappelijken naam.

Artikel 23. Even goed als bij een vacature (art. 22(3)) Deken en Faculteit van advies dienen, behooren — zoo meenden eenige leden — bij wisseling van vakken deze autoriteiten gehoord te worden. Zoowel in het 1ste als in het 2de lid ware mitsdien na „Gouverneur-Generaal” in te voegen „Deken en Faculteit gehoord”.

Artikel 24. Gevraagd werd of in het eerste lid met „andere lessen” worden bedoeld lessen, in het gebouw van de hoogeschool te geven, dan wel of de voorgestelde redactie een vrijheidsbeperking inhoudt voor het geven van lessen buiten de hoogeschool.

Artikel 27. Enkele leden achtten het juist achter het woord „bereikt” in te lasseten: „heeft”.

De hier gestelde leeftijdsgrens werd door eenige leden te laag geacht ook omdat een geschikt docent niet altijd gemakkelijk zal zijn te vervangen.

Anderen konden zich met het voorgestelde vereenigen.

Artikel 34. Vrij algemeen sprak men zijn verwondering er over uit, dat de Memorie van Toelichting geheel zwijgt over de motieven, welke er toe geleid hebben af te wijken van het in Nederland en thans aan de technische hoogeschool gebruikelijke instituut van een curatorium, welk instituut nog onlangs navolging heeft gevonden door de instelling van een commissie van toezicht bij de Stovia.

Met het oog op een beter contact met de buitenwereld en ter voorkoming van een te autocratisch regiem, gaven vele leden voorshands boven een Deken de voorkeur aan een curatorium, zooveel mogelijk samengesteld uit ter plaatse wonende personen. In dit college zouden dan personen van verschillende landaard zitting kunnen nemen. Zij achtten het een voordeel van een curatorium, dat daardoor bij de burgerij belangstelling wordt gewekt; dit leidt er ook toe dat vertegenwoordigers van het praktische maatschappelijke leven op den gang van het onderwijs nuttigen invloed kunnen uitoefenen.

Voorts werd door enkele leden opgemerkt, dat het curatorium der technische hoogeschool tegen de voorgestelde regeling ernstig bezwaar heeft, terwijl het toekennen aan een Deken van zulke groote bevoegdheden als voorgesteld overigens niet onbedenklijk geacht moet worden.

Wellicht — zoo opperden eenige leden — ware ter verkrijging van een band in de richting van een later te vormen universiteit, één curatorium voor beide hoogeschoolen te vormen, met afzonderlijke dagelijksche besturen ter

plaats van de afzonderlijke hoogeschoolen; althans zouden eenige curatoren in beide colleges kunnen zitting hebben.

Enkele andere leden stelden hiertegenover, dat de materiele en geestelijke belangen bij een curatorium niet altijd voldoende tot hun recht komen. Een college van curatoren werkt h.i. eer remmend dan dat het de belangen der hoogeschool niet bijzonderen ijver behartigen zal, terwijl het, daar het gemeenlijk uit niet meer dan 4 à 5 leden bestaat, de verschillende stroomingen toch niet alle zal kunnen vertegenwoordigen. Veel beter achtten zij daarom de voorgestelde regeling, waardoor aan den Dekan met de Faculteit, d.z. de personen, die in de eerste en voornaamste plaats over de belangen der hoogeschool oordelen kunnen, de algeheele behartiging daarvan wordt opgedragen. Dat aan den Dekan ruime bevoegdheden worden toegekend, gaven deze leden toe, doch hiertegenover staat, dat in verschillende opzichten tevens aan het onderwizend personeel zeggingschap is toegekend en dat waarborgen worden gegeven, dat bij verschil van meening tusschen Dekan en Faculteit eerstgenoemde niet zonder meer zijn wil zal kunnen doorzetten.

Artikel 35. In overweging werd gegeven in het derde lid het woord „herbenoembaar” te vervangen door „herkiesbaar”.

Artikel 39. Erkentelijkheid werd uitgesproken, dat reeds dadelijk het instellen van bijzondere leerstoelen wordt mogelijk gemaakt.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 5den Juli 1924.

FUHRI
VAN HELSDINGEN
LAOH.

Verbetering.

In de Hooger onderwijs-ordonnantie (stuk 2, blz. 9) moet de 3de regel van het 2de lid van artikel 34 gelezen worden als volgt:

„waar noodig haar belangen als tusschenpersoon bij „de Re-”

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 4 — STUK 5.

Hooger-onderwijs-ordonnantie.

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 8 Juli 1924).

Algemeene opmerkingen.

Met voldoening werd vernomen, dat de mogelijkheid der stichting van een universiteit — in de ontwerp-ordonnantie aangeduid als een met de bedoelingen der Regeering strookende ontwikkeling van het hooger onderwijs hier te lande — door vele leden werd toegejuicht. Waar de noodzakelijkheid van een geheel volwaardige inrichting van het hooger onderwijs werd betoogd met een beroep op de mogelijkheid, dat anders de schepping van een dergelijk eigen geestelijk centrum voor Indië zou kunnen leiden tot het ontstaan van een groep van ontevreden intellectueelen, meent de Regeering erop te kunnen wijzen, dat de eisch van gelijkwaardigheid der studie aan de verschillende inrichtingen van hooger onderwijs met die in Nederland ook voor Haar bij den opzet het uitgangspunt is geweest.

Het niet slaafs volgen van de Nederlandsche wet op het hooger onderwijs bij het ontwerpen der ordonnanantie biedt inderdaad de gelegenheid om het hooger onderwijs hier te lande zich geheel langs eigen wegen te doen ontplooien. Voor zoover men meende, dat dit onderwijs zich desgewenscht in Oostersch-klassieke richting zal kunnen ontwikkelen, waarbij dan het Sanskriet de plaats zal kunnen vervullen, die het Grieksch en Latijn in het Westen innemen, zij opgemerkt, dat een dergelijke mogelijkheid toch altijd alleen zal kunnen worden verwezenlijkt, wanneer de vraag ter sprake komt welke studie-richting voor een eventueel te stichten letterkundige faculteit de meest geëigende zal zijn.

Splitsing der hoogescholen in een onder- en bovenbouw, waarbij het onderwijs in den onderbouw gegeven zou worden door andere docenten dan voor een volwaardig hooger onderwijs ook de voorstanders van die splitsing blijkbaar noodig oordeelen, zou de beoogde gelijkwaardigheid al aanstonds in gevaar brengen.

Terecht werd in het verslag erop gewezen, dat het verbinden van de benoembaarheid tot verschillende ambten aan de diploma's der hoogeschool op zich zelf niets beslist omtrent de wijze, waarop zal worden voorzien in die ambten, waarvoor behalve de houders dier diploma's ook zij, die overeenkomstige in Nederland verworven getuigschriften bezitten, benoembaar zijn. Al onderschrijft de Regeering de wenschelijkheid, dat voortaan zoo veel mogelijk in Indië opgeleide personen ook voor de hierbedoelde ambten zullen zijn te werven — van welke zienswijze Zij trouwens reeds vroeger bij herhaling heeft blijk gegeven — zoo zal de toepassing van dit beginsel

verder buiten bespreking kunnen blijven, aangezien de regeling daarvan valt buiten het kader eener hooger-onderwijs-verordening. Dit geldt ook de in het bijzonder gestelde vraag omtrent de benoeming bij den Europeeschen bestuursdienst van Inlandsche afgestudeerden van de rechtshoogeschool.

Ter tegemoetkoming aan het geuite bezwaar over onvolledige toelichting van het ontwerp worden aan deze Memorie als bijlagen toegevoegd afschriften van het betrekkelijk voorstel van prof. Scholten en van het voorontwerp van een reglement voor de rechtshoogeschool.

Uit deze bescheiden moge tevens blijken welke de voorloopige inzichten der Regeering zijn omtrent de meer of mindere gebondenheid der studie.

Voor de huisvesting der studenten acht de Regeering rechtstreeks van Haar uitgaande voorzieningen niet geëigend. Eventuele pogingen van particulieren om hierin op doelmatige wijze te voorzien zullen op Haar steun kunnen rekenen, met dien verstande, dat indien dit noodig blijkt en de geldelijke omstandigheden van het Land dit veroorloven voor geldelijke ondersteuning op den voet van Staatsblad 1921 No. 710 gelden op de begroting zullen worden gebracht.

Uit het in het ontwerp-reglement opgenomen studie-plan moge blijken in hoever de studie voor sommige vakken facultatief zal zijn en welke taak aan de hoogeschool-autoriteiten is toegedacht voor wat betreft de leiding der studie. Repetitors kent het voorgestelde reglement niet.

De verhouding van de hoogeschool tot het departement van Onderwijs zal, zooals blijkt, voor zoover deze voor reglementeering in aanmerking komt, bijna uitsluitend van administratieven aard zijn.

Artikelen.

Artikel 1. De Regeering ziet geen reden voor de vrees, dat de redactie van dit artikel zou kunnen medebrengen, dat de maatschappelijke opleiding bij het hooger onderwijs niet de plaats zou krijgen, die haar toekomt. De in het verslag aanbevolen verandering van de volgorde der beide onderdeelen van het hooger onderwijs, welke naar het voorbeeld der Nederlandsche wet in de omschrijving van dat onderwijs zijn genoemd, zou ter verzekering van dit belang slechts een zwakke waarborg geven, terwijl die verandering den indruk zou moeten maken als zou voor Indië de zelfstandige beoefening der wetenschappen minder dan in Nederland van belang worden geacht, hetgeen, zat deze opvat-

ting voor, ook aan de vorming tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen zeker niet ten goede zou komen.

Artikel 2. Wanneer men den naam „universiteit” reserveert voor een samenvoeging van faculteiten, ligt het voor de hand den naam „hoogeschool” de beteekenis te geven van een hooger-onderwijsinrichting, die slechts één faculteit omvat.

Artikel 4. Waar de Technische Hoogeschool thans nog een particuliere instelling is, scheen het geen aanbeveling te verdienen haar plaats als Gouvernementsinstelling van hooger onderwijs in de ordonnantie te regelen zonder te doen uitkomen, dat die regeling uitgaat van de voorgenomen overneming van het instituut door het Land. Ook uit een historisch oogpunt scheen dit zeer gewenscht.

Uit de ontwerp-ordonnantie blijkt reeds, dat de overneming zal geschieden met alle baten en lasten van het Koninklijk Instituut voor Hooger Technisch Onderwijs in Nederlandsch-Indië. De daarvoor aan te gane overeenkomst is in behandeling.

Artikel 5 en 6. De burgerlijke bouwkunde vormt een onderdeel van het vak „architectuur”. De specifiek militaire bouwkunde wordt niet onderwezen.

Artikel 8. Het voordeel van de voorgestelde redactie-wijziging is niet duidelijk; de inwerkingtreding der verordening zou er door worden vertraagd.

Artikel 9. Zooals blijkt uit het voorontwerp voor het reglement der rechtshoogeschool, is ook de Regeering van meening, dat de term staats- en administratief recht de voorkeur verdient. Het artikel zal hiermede in overeenstemming zijn te brengen.

Zonder te willen ontkennen, dat aan het intergentiel recht ook zonder afzonderlijke vermelding aandacht zou worden geschonken, is de Regeering niettemin van oordeel, dat vermelding als afzonderlijk vak de voorkeur verdient met het oog op de bijzondere beteekenis van dit onderdeel voor Indië.

Dat bij de behandeling van het staatsrecht de rechtsvergelijking de plaats wordt gegeven, welke voor de studie van belang is, kan, waar reeds het buitenlandsch koloniaalrecht een afzonderlijk leervak is, naar de meening der Regeering verder met vertrouwen aan het beleid van den betrokken hoogleeraar en van de Faculteit worden overgelaten.

De plaats, welke voorloopig aan de studie van het Latijn is toegedacht, moge blijken uit de aan deze Memorie toegevoegde bescheiden.

De studie van het Boeddhisme en het Hindoeïsme op Bali, zal, voor zoover noodig, een plaats vinden bij de volkenkunde.

De Regeering sluit zich aan bij de zienswijze der leden, die meenden, dat met het oog op het tweede lid van dit artikel en de beperkte beteekenis welke de studie van Arabisch en Sanskriet voor de aanstaande juristen heeft, aanvulling van het eerste lid met die vakken achterwege dient te blijven.

Hetzelfde geldt voor het Chineesch. In hoever voor de bestudeering van deze vakken een plaats kan worden ingeruimd, zal o.m. afhangen van de belangstelling, welke daarvoor door de studenten binnen het kader van hun rechtskundige studiën wordt aan den dag gelegd.

Artikel 10. Hoewel dit niet duidelijk blijkt, houdt vermoedelijk de door eenige leden aanbevolen en overigens niet toegelichte splitsing verband met het hooger reeds besproken denkbeeld eener verdeeling van de studie in een onder- en bovenbouw. Naar de beantwoording van de daaromtrent gemaakte opmerkingen zij derhalve verwezen.

Aan den tot uiting gekomen wensch tot nadere toelichting op sommige punten is thans voldaan.

De Regeering ziet geen grond voor de vrees, dat de jaar examens en het afzonderlijk civiel effect van het candidaats-examen de hoogeschool te veel tot een vakschool zullen stemmen. Hierboven bleek reeds, dat ook Zij meent, dat het karakter als wetenschappelijk centrum een duidelijk kenmerk der hoogescholen dient te zijn.

Voor de opmerking van eenige leden omtrent het tijdstip waarop de examens zullen zijn af te nemen, zij verwezen naar art. 33 van het ontwerp-reglement.

Artikel 11. Omtrent de eischen te stellen bij beoordeeling van aanvragen om studiebeurzen, werd van Regeeringswege meermalen, laatstelijk in de vergadering van den Volksraad van 3 Juli jl., een uiteenzetting gegeven. Onder „onvermogen” moet in dit artikel worden verstaan „onvermogen om de kosten van een studie aan de hoogeschool te dragen”.

Artikel 12. Tegen een wijziging van de redactie als in het verslag aanbevolen bestaat geen bezwaar.

De Regeering sluit zich aan bij de zienswijze der leden die voor de toelating van abiturienten der bestuurschool die zooals de gediplomeerden der Osvia's niet reeds een diploma bezitten, dat recht geeft op toelating, de individueel toelating aangewezen achtten.

Voor de uitwerking van het bepaalde in het tweede lid van dit artikel zij verwezen naar artikel 7 van het ontwerp-reglement.

Artikel 13. Het artikel komt in opzet overeen met de artikelen 120, 121 en 132 der wet op het hoogeronderwijs. Overeenstemming zou hier moeilijk als voorwaarde kunnen worden gesteld, aangezien Deken en Faculteit onderling van meening kunnen verschillen.

Artikel 14 en 15. Eerst dan zullen met vrucht stappen kunnen worden gedaan om de faciliteiten in deze artikelen vervat ook in Nederland voor de houders van de Indische getuigschriften te verkrijgen wanneer de hoogescholen eenigen tijd in werking zijn en de Nederlandsche hooger-onderwijskringen zich omtrent haar wetenschappelijke beteekenis een oordeel zullen hebben kunnen vormen.

Artikel 17. De Regeering ziet geen aanleiding om de „zeer uitstekende verdiensten” waarvoor het doctoraat honoris causa kan worden verleend, nog in afwijking van de Nederlandsche wetgeving op de in het verslag aangegeven wijze te beperken tot wetenschappelijke verdiensten.

Artikel 19. In tegenstelling met het voorafgaand artikel betreft artikel 19 de benoembaarheid tot betrekkingen, waarvoor dit punt thans bij Koninklijk besluit is geregeld. Bij de indiening van de ontwerp-ordonnantie koesterde de Regeering de verwachting, dat vóórdat tot de afkondiging kon worden overgegaan een Koninklijke beschikking zou kunnen zijn verkregen, waarbij de regeling van deze materie voor Indië aan den ordonnantie-wetgever werd overgelaten. Bij

het hierover met den Minister van Koloniën gepleegd telegrafisch overleg bleek dit evenwel niet mogelijk wijl een wijziging der opleiding voor den bestuursdienst inmiddels in Nederland was aanhangig gemaakt en het daarover tusschen den Minister en de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren van de Leidsche Universiteit te plegen mondeling overleg eerst dezer dagen zou kunnen plaats hebben. De Regeering ziet zich daarom thans verplicht artikel 19 uit het ontwerp te lichten. Dat zonder een oplossing van dit punt de waarde van het ontwerp problematiek zou zijn, kan Zij niet toegeven, aangezien afzonderlijke regeling ten deze zeer wel mogelijk is.

Dat ten aanzien van de benoembaarheid voor den dienst van het B. B. en den bureaudienst eventueel een onderscheid zou zijn te maken tusschen hen, die de privaat- of strafrechtelijke studie-richting gekozen hebben en de overige doctorandi, kan de Regeering voorshands niet inzien. Het spreekt evenwel van zelf, dat Zij Haar standpunt ten deze eerst zal kunnen bepalen na kennisneming van de hoogerbedoelde in Nederland aanhangige wijzigingen.

Artikel 21. Bij de keuze van de docenten der hoogeschoolen zal hun bekwaamheid en geschiktheid den doorslag moeten geven. Op anderen grond een voorrang te verleen aan hen, die reeds ingezetenen zijn van Nederlandsch-Indië, schijnt ongewenscht. Het komt de Regeering niet juist gezien voor om bij die keuze eerst in de tweede plaats te letten op wetenschappelijke qualiteiten. Wanneer qualiteiten als deccent in de eerste plaats zouden moeten gelden zou de keuze bovendien noodeloos beperkt blijven tot hen, die reeds een hoogleeraar- of lectorsfunctie vervulden.

Artikel 23. Tegen de invoering van de woorden „Deken en Faculteit gehoord” in het eerste lid van dit artikel bestaat geen bezwaar.

De in het tweede lid van dit artikel bedoelde verwisseling van vakken geschiedt, waar niet anders is bepaald, door de Faculteit. Alvorens daartoe de vereischte goedkeuring te verleen zal de Gouverneur-Generaal uit den aard der zaak den Deken raadplegen.

Artikel 24. In dit artikel wordt, zooals de slotwoorden van het eerste lid reeds doen uitkomen, uitsluitend bedoeld op lessen gegeven aan de hoogeschool.

Artikel 27. De aanbevolen redactie-wijziging schijnt geen verbetering.

Voor verhooging van de voorgestelde leeftijdsgrens ziet de Regeering voorshands geen aanleiding. Dat een gedwongen aftreden op zestigjarigen leeftijd tot ongewenscht talrijke mutaties zou leiden is H. i. niet te vreezen.

Artikel 34. De motieven, welke er toe geleid hebben af te wijken van het in Nederland en thans aan de technische hoogeschool gebruikelijke instituut van een curatorium, mogen blijken uit de overgelegde nota van prof. Scholten (§ IV). De voorgestelde regeling sluit een autoeratisch regiem uit. Zocals terecht in het verslag van andere zijde werd opgemerkt, is in verschillende opzichten aan de docenten medezeggenschap toegekend en zijn waarborgen gegeven, dat bij verschil van meening tusschen Deken en Faculteit eerstgenoemde niet zonder meer zijn wil zal kunnen doorzetten.

Het voordeel, dat personen van verschillenden landaard

in een curatorium zitting kunnen nemen, weegt niet op tegen de moeilijkheid om het college samen te stellen uit geschikte personen, woonachtig ter plaatse, waar de hoogeschool gevestigd is. Benoeming van elders woonachtige personen als reeds voor de technische hoogeschool gewenscht bleek, bevordert wel het contact van de hoogeschool met de samenleving buiten de plaats van vestiging, maar brengt tevens het bezwaar mede, dat de moeilijkheid om veelvuldig te vergaderen een vlotte afdoening van zaken in den weg staat. Die afdoening wordt bovendien sterk ongunstig beïnvloed door het feit, dat personen, op wier zitting nemen men in het bijzonder prijs zou moeten stellen, hier te lande bijna zonder uitzondering reeds een zoodanig drukken eigen werkkring hebben, dat voor het schriftelijk behandelen van de zaken der hoogeschool of het veelvuldig vergaderen daarover hun weinig gelegenheid blijft. Een curatorium te vormen voor de beide hoogeschoolen met afzonderlijke dagelijkse besturen ter plaatse zou een oplossing zijn, waardoor de in het verslag aangegeven en door de Regeering, ook gezien de practijk, allermint ontkende voordeelen aan een curatorium verbonden, practisch vrijwel te loor zouden gaan.

Uit het opperen van dit denkbeeld en subsidiair dat van het benoemen van gedeeltelijk dezelfde personen in de afzonderlijke curatoria der beide hoogeschoolen, blijkt wel, dat de beperktheid der keuze van personen, die zich voor deze taak kunnen en willen beschikbaar stellen ook door de hier aan het woord zijnde leden werd gevoeld. Ook is te voorzien, dat het contact tusschen Deken en Faculteit veel nauwer zijn zal dan dat tusschen curatoren en Faculteit zou kunnen worden.

Door het curatorium der technische hoogeschool is tegen de voorgestelde regeling inderdaad bezwaar gemaakt, zooals kan blijken uit den tot de Regeering gerichten brief van dat college van 1 Juli j.l., waarvan een afschrift aan de Secretarie van den Volksraad is toegezonden. De ernstige overweging van dit schrijven, heeft, zooals uit het vorenstaande blijkt, de Regeering niet kunnen overtuigen van de wenschelijkheid om de voordeelen, welke Zij van de voorgestelde regeling verwacht, prijs te geven.

Artikel 35. Inderdaad is het beter in het derde lid „herkiesbaar” te lezen i.p.v. „herbenoembaar”.

In het 5de lid zal voor „hoogleeraren” nog zijn te lezen „gewone hoogleeraren”.

In verband met het vorenstaande worden de volgende wijzigingen aangebracht in de ontwerp-ordonnantie:

I. in artikel 9 (1) punt 2 wordt voor „Staatsrecht” gelezen „Staats- en administratief recht”.

II. artikel 12 te lezen:

(1) Voor toelating tot het afleggen van de examens aan de Technische Hoogeschool is vereischt het bezit van één der volgende getuigschriften of bewijzen:

- a. het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen van een openbare hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus of van een wis- en natuurkundige afdeling eener openbare algemeene middelbare school dan wel van een met één dier inrichtingen uitdrukkelijk gelijkgestelde bijzondere inrichting van onderwijs;
- b. een getuigschrift of door de bevoegde autoriteit in Nederland afgegeven bewijs, dat krachtens de hooger-onderwijswet of de daarop gegronde regelingen zonder

meer toelating verleent tot het afleggen der examens aan de Technische Hoogeschool te Delft.

(2) Voor toelating tot het afleggen van de examens aan de Rechtshoogeschool is vereischt het bezit van één der volgende getuigschriften of bewijzen:

- a. het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen van een openbare hogere burgerschool met vijfjarigen cursus of van een afdeling voor voorbereidend hooger onderwijs eener openbare algemeene middelbare school dan wel van een met één dier inrichtingen uitdrukkelijk gelijkgestelde bijzondere inrichting van onderwijs;
- b. een getuigschrift of door de bevoegde autoriteit in Nederland afgegeven bewijs, dat krachtens de hooger-onderwijswet of de de daarop gegronde regelingen zonder meer toelating verleent tot het afleggen der examens aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van een universiteit in Nederland.

III. na artikel 12 wordt ingevoegd een nieuw artikel luidende:

„Artikel 13.

Met inachtneming van bij Gouvernementsbesluit vast te stellen regelen en voor zoover noodig onder daarbij te bepalen voorwaarden, kan van de in het vorig artikel gestelde eischen vrijstelling worden verleend aan personen, van wie, al dan niet op grond van door hen verworven andere getuigschriften, redelijkerwijze kan worden aangenomen, dat zij tot de studie aan de betrokken hoogeschool niet minder bekwaam zijn dan degenen, die aan genoemde eischen voldoen”.

IV. de nummers der artikelen 13 t/m 18 worden gewijzigd in 14 t/m 19;

V. artikel 19 vervalt;

VI. in artikel 23 (1) wordt in den tweeden zin na „kan” ingelascht „Deken en Faculteit gehoord”;

VII. in artikel 35 (3) wordt het woord „herbenoembaar” vervangen door „herkiesbaar”;

VIII. in artikel 35 (5) wordt voor het woord „hoogleraren” ingevoegd „gewone”.

Bijlage 1.

Aan

Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië.

Ingevolge de mij verstrekte opdracht heb ik de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een nota ⁽¹⁾, waarin de hoofdlijnen uiteengezet zijn van de organisatie van een in Indië te stichten Rechtshoogeschool.

I. Leerplan.

Bij het opstellen van het leerplan ben ik uitgegaan van de gedachte dat de in het Academisch Statuut van 1921 voor Nederland neergelegde organisatie in Indië niet slaafs moet worden gevolgd.

De regeling van de studie van het Nederlandsch recht in dit statuut was te zeer gebonden aan historisch geworden toestanden, zij is te veel het gevolg geweest van een compromis tusschen verschillende stroomingen, dan dat zij, waar hier te lande het Hooger Onderwijs in de rechtswetenschap geheel nieuw moet worden opgebouwd, onveranderd zou kunnen worden overgenomen. Trouwens, dat zou reeds hierom onmogelijk zijn, omdat zij uit den aard der zaak met de specifiek Indische belangen geen rekening houdt.

Dit doet de regeling van de studie van het Nederlandsch-Indisch recht in dit statuut wel, doch deze offert dingen op, die naar mijn meening bij de rechtsstudie niet mogen worden gemist (een eenigszins wijsgeerige inleiding in de rechtsstudie, staathuishoudkunde), en laat ten onrechte een der belangrijkste voordeelen varen, die het statuut in vergelijking met de vroegere regeling voor het Nederlandsche recht vertoont: de differentiatie van de studie naar aanleg en bestemming

Navolging van de regeling van het statuut was dus niet mogelijk. Het leerplan moest zelfstandig worden opgezet.

Grondslag van mijn plan vormen de volgende denkbeelden:

1. De studie moet in omvang en diepte gelijkwaardig zijn aan die van de universiteit in Holland. Zij moet erop gericht zijn de juristen voor de practijk wetenschappelijk te vormen. Een tegenstelling: wetenschap-practijk als richtsnoer voor de opleiding erken ik niet. Een opleiding aan een hoogeschool is altijd een theoretische; zij zal echter, indien zij opleiding is in een practisch vak als de rechtswetenschap, ook altijd de practijk in het oog moeten houden.

2. Aan een rechtshoogeschool zullen de rechtskundige vakken op den voorgrond moeten staan. Zij zijn de hoofdzaak. In de rechtsstudie zelve ligt de vormende kracht, die van een Hoogeschool moet uitgaan. Het is noodig hierop den nadruk te leggen tegenover een streven, dat de studie al te zeer wil verbreedden. Niet geleerden in het algemeen, maar juristen moet de school kweken. Concentratie is voor de vorming van den jeugdigen geest dringend noodzakelijk.

(1) Noot toegevoegd bij de publicatie der stukken in de Bijlagen der Handelingen van den Volksraad.

De verschillen op enkele punten tusschen deze nota en het voorontwerp van een reglement voor de Rechtshoogeschool vinden hun verklaring in een verdere overweging dier punten door den samensteller van deze nota, die ook het evenbedoeld reglement heeft ontworpen.

3. Niettemin moet worden erkend, dat een goede rechtsstudie niet mogelijk is zonder ruime cultuurwetenschappelijke ontwikkeling. Een goede plaats moet worden gegeven aan die wetenschappen, die de samenleving zelve, waarin het recht geldt, tot object hebben. Dit is te veel miskend en ook heden nog niet genoeg doorgedrongen.

4. De vraag: Westersch of Oostersch georiënteerd, moet voor de Rechtshoogeschool niet worden gesteld, zij moet het thans in Nederlandsch-Indië geldend recht in het middelpunt plaatsen, d. i. zoowel het recht van Oosterschen als dat van Westerschen oorsprong. Zeer zeker zullen ook in het recht der toekomst beide elementen worden opgenomen. Aan die toekomst moet worden overgelaten of ontwikkeling in de een of andere richting wellicht een verschuiving in de studievakken noodzakelijk maakt.

5. Paedagogisch moet ieder onderwijs, ook dat aan een Hoogeschool berusten op twee beginselen:

- a. van het gemakkelijke, eenvoudige tot het moeilijke, meer ingewikkelde;
- b. van gebondenheid tot vrijheid.

Er moet met alle macht tegen gewaakt worden, dat het Hooger onderwijs zou worden een bijbrengen van parate kennis. Alleen dat onderwijs vormt, dat tot zelf denken dwingt. Zoo ergens, dan geldt dat in het recht. Dit kan alleen door de belangstelling van den student te wekken en te volgen, door hem een groote mate van vrijheid te geven. Die vrijheid wil echter niet zeggen ongebondenheid; integendeel, de student zal meer dan totnogtoe in Holland gebruikelijk is, in zijn werk moeten worden gecontroleerd. Het moet hem niet vrij staan niet te arbeiden en evenmin kan hem, wil hij voor een bepaald ambt geschikt zijn, de keus van de vakken, die hij zal beoefenen, worden overgelaten, maar op het gebied dier vakken zal hij zooveel mogelijk eigen belangstelling volgen, zelf werkzaam moeten zijn. Daarom zal ook ieder college responsie-college moeten zijn. In het 4e jaar zal die zelfwerkzaamheid een overwegende plaats moeten innemen op in te stellen werkecolleges. Daar zal hem ook vrijheid worden gegeven in de keus van de richting, waarin hij zich bewegen wil en van de onderdeelen, waaraan hij zijn aandacht wil wijden.

Op grond dezer gedachten ben ik gekomen tot het volgende schema:

I. Candidaatsexamen te splitsen in 2 deelen: het 1e deel af te leggen aan het eind van het eerste jaar, het 2e aan het eind van het tweede jaar.

Het eerste deel omvat de volgende vakken:

a. Inleiding tot de rechtswetenschap. Dit vak omvat zoo de historische vorming der hedendaagsche rechtsinstellingen, als een wijsgeerige inleiding in haar samenhang en maatschappelijke en geestelijke beteekenis.

b. Beginselen van het Nederlandsch-Indisch staatsrecht, in verband met die deelen van het Nederlandsch staatsrecht, die ook voor Nederlandsch-Indië van belang zijn.

c. Volkenkunde van Nederlandsch-Indië.

d. Het Javaansch, het Maleisch of een andere Indonésische taal, ter keuze van den candidaat. De keuze behoeft de goedkeuring der faculteit.

Het tweede deel omvat de volgende vakken:

a. Het Nederlandsch-Indisch staatsrecht in verband met die deelen van het Nederlandsch staatsrecht, die ook voor Nederlandsch-Indië van belang zijn.

b. De beginselen van het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht.

- c. De beginselen van het Nederlandsch-Indisch strafrecht.
- d. De sociologie.
- e. Het Javaansch, het Maleisch of een andere Indonésische taal als bij het eerste deel.

II. Doctoraal examen, te splitsen in 2 deelen, het eerste deel af te leggen aan het eind van het derde jaar, het tweede deel aan het eind van het vierde.

Het eerste deel omvat de volgende vakken:

- a. Het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht en het Nederlandsch-Indisch burgerlijk procesrecht.
- b. De beginselen van het handelsrecht.
- c. Het adatrecht.
- d. Het Nederlandsch-Indisch strafrecht en het Nederlandsch-Indisch straf-procesrecht.
- e. De beginselen der staathuishoudkunde.

Het tweede deel van het doctoraal examen wordt gesplitst in vier richtingen:

- 1. Privaatrechtelijk,
- 2. Strafrechtelijk,
- 3. Staatsrechtelijk,
- 4. Sociologisch-economisch.

Het privaatrechtelijk doctoraal examen omvat:

- 1. Een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch privaatrecht, door den candidaat in overleg met den hoogleeraar te kiezen.
- 2. De beginselen van het Romeinsch privaatrecht.
- 3. De beginselen van het Mohammedaansch recht.

Bovendien minstens een der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat.

- 1. Een bijzonder deel van het adatrecht, in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen.
- 2. Vergelijkende rechtsgeschiedenis, in het bijzonder der Germaansche volkeren.
- 3. Internationaal privaatrecht.
- 4. Wijsbegeerte van het recht.
- 5. Staathuishoudkunde.

Het strafrechtelijk doctoraal examen omvat:

- 1. Een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch strafrecht, door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen.
- 2. Het adatrecht.
- 3. De criminologie.

Bovendien minstens een der navolgende vakken ter keuze van den candidaat:

- 1. Psychologie.
- 2. Gerechtelijke geneeskunde.
- 3. Beginselen van het Mohammedaansch recht.
- 4. Wijsbegeerte van het recht.
- 5. Staathuishoudkunde.

Het staatsrechtelijk doctoraal examen omvat:

- 1. Een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch staatsrecht, door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen.
- 2. Het Nederlandsch staatsrecht.
- 3. Eenig buitenlandsch koloniaal recht.

Bovendien minstens een der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat:

- 1. Beginselen van Mohammedaansch recht.
- 2. Volkenrecht.
- 3. Staathuishoudkunde.
- 4. Sociologie.
- 5. Wijsbegeerte van het recht.
- 6. De geschiedenis van Nederlandsch-Indië.

Het sociologisch-economisch doctoraal examen omvat:

- 1. Sociologie.
- 2. Staathuishoudkunde.
- 3. Statistiek.

Bovendien minstens een der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat.

- 1. Economische geschiedenis.
- 2. Sociale aardrijkskunde.
- 3. Geschiedenis van Nederlandsch-Indië.
- 4. De leer der financiën.
- 5. Wijsbegeerte van het recht.

Zij, die het doctoraal examen hebben afgelegd, dragen den titel Meester. Voor benoeming bij de rechterlijke macht en de advocatuur zullen alleen in aanmerking komen zij, die het examen privaatrechtelijk of strafrechtelijke richting hebben afgelegd.

Zij, die het examen staatsrechtelijke richting hebben afgelegd, zullen geschikt zijn voor de hoogere functies bij de Gouvernementsbureaux, voor gemeentelijke en gewestelijke ambten.

De sociologisch-economische richting is bestemd voor de a.s. leiders van het bedrijfsleven en adviseurs der Regeering op maatschappelijk gebied.

Voor sommige der hoogere betrekkingen en de bureaux zullen zij de aangewezen personen zijn.

Ook voor de opleiding van bestuursambtenaren zou het examen staatsrechtelijke richting kunnen worden gebruikt. Slechts ware wellicht aan dezen de eisch te stellen, dat zij uit de vrije vakken het Mohammedaansch recht (voor hen uit te breiden tot instellingen van den Islam) en de geschiedenis van Nederlandsch-Indië hebben gekozen.

Ik acht het niet van mijn competentie hier verder na te gaan welke eischen van geschiktheid bovendien nog aan de a.s. bestuursambtenaren moeten worden gesteld.

Promotie. Tot Doctor in de rechtswetenschap wordt men bevorderd na verdediging van een proefschrift.

Toelichting.

Boven is betoogd, dat in ieder leerplan het gemakkelijke, naastbijliggende moet voorgaan. Op dien grond wordt de studie niet aangevangen met een recht uit vroeger tijden als het Romeinsche, maar met het recht van dezen tijd en plaats en wel speciaal met het staatsrecht, na een jaar ook het burgerlijk en strafrecht. De ervaring leert, dat het staatsrecht het vak is, waarmee het grootste deel der leerlingen het minste moeite heeft. Aanvang met het staatsrecht heeft nog twee andere voordeelen. In de eerste plaats vormt het staatsrecht, de leer van de bewuste rechtschepping, in zeker opzicht den grondslag van het overige, en dan is bij dezen opzet het staatsrecht behalve voor hen, die speciaal in deze richting gaan, met het candidaats-examen afgehandeld. Zij, die het candidaats-examen hebben afgelegd en onverhoopt niet verder mochten kunnen doorstuderen, hebben zich dan bij dat examen een afgerond geheel der studie eigen gemaakt, dat hen geschikt maakt voor de middelbare betrekkingen in de administratie.

Daarnaast wordt een algemeene inleiding gesteld. Deze is noodig, vooreerst om den student binnen zijn wetenschap te oriënteren, haar onderdeelen en hun samenhang te doen zien, dan om hem te doen begrijpen, dat het recht is een historisch product, dat in voortdurende ontwikkeling verkeert en eindelijk om hem iets te laten beseffen van de plaats van zijn vak in de samenleving en zijn beteekenis in het geheel van alle menschelijk denken. Dit onderwijs moet dus zoowel historisch als wijsgeerig getint zijn. Ik

denk mij dit vak als het hoofdvak van het eerste studiejaar.

Voorts is in het programma een der Indonesische talen opgenomen. De student van inheemschen oorsprong moet leeren in eigen taal wetenschappelijk te denken. Voor de overigen is voor een behoorlijke kennis van het volksleven studie van tenminste één taal noodzakelijk.

Op grond van hier te lande ingewonnen adviezen scheen het mij gewenscht, niet, gelijk te Leiden geschiedt, het Javaansch verplicht te stellen, maar den student, onder controle, de keus te laten tusschen Maleisch, Javaansch en een andere taal. Wel is Javaansch de belangrijkste taal van den Archipel, heeft het een hoogere cultuurwaarde dan de andere talen, maar het scheen niet gewenscht ook voor hen, voor wie Javaansch niet de moedertaal is, deze taal te kiezen.

Tenslotte: de volkenkunde bij het eerste en de sociologie bij het tweede gedeelte van het candidaatsexamen. Naast de eigenlijke rechtsvakken zijn dit de realia. Zij moeten als één geheel worden gedacht. Voor den student is het noodig de structuur der maatschappij te kennen, waarin het recht geldt, dat hij beoefent.

Dit wordt erkend in den eisch van volkenkunde als leer vak, die ook het Nederlandsch statuut voor de studie van het Indische recht stelt, doch die volkenkunde krijgt eerst grootere beteekenis als zij niet is een opsomming van curiosa, maar indien zij wordt beschouwd als grondslag voor de leer der maatschappij. Op dien grondslag moet het volgend jaar worden voortgebouwd bij de lessen in de sociologie.

Die sociologie is een nog jonge wetenschap. De beteekenis van het onderzoek der groepsvorming, waarmede zij zich bezighoudt, wordt meer en meer erkend. Er is alle reden haar een grootere plaats in de rechtsstudie te geven, dan zij tot heden had; vooral Amerika gaat in die richting voor. Zij omvat wat men veelal cultuurgeschiedenis noemt, mits men daarbij in het oog houdt, dat dan zeker niet in de laatste plaats aan de cultuur van het heden wordt gedacht. De beteekenis van het ras voor de maatschappelijke ontwikkeling, kaste- en klassevorming, de familie, ook de maatschappelijke zijde van den godsdienst worden door haar bestudeerd. Ook het onderzoek van verschijnselen als de publieke opinie, de mode, de pers behoort tot haar gebied. Met het recht hangt dit alles ten nauwste samen. Als reale naast de formeele rechtsstudie komt haar naar mijn oordeel een grootere plaats toe dan de staathuishoudkunde. Zij bestrijkt breeder terrein. Immers, de laatste bestudeert enkel de vraag der bevrediging van de menschelijke behoeften. Niettemin is ook zij van groot belang en mag ze niet verdwijnen, doch zij behoeft een andere plaats. Algemeen hebben de hoogleraren in dit vak in Holland zich bij de tot standkoming van het nieuwe Academisch Statuut beklagd over de geringe resultaten van hun onderwijs. Zij weten dat aan de plaatsing van het vak bij den aanvang der studie en verzochten overbrenging naar het doctoraal. Daarvan is in Holland niets gekomen, maar in dit plan past geheel plaatsing in het doctoraal. Bedenkt men voorts, dat veel van hetgeen thans dikwijls als staathuishoudkunde wordt geleerd, bij de sociologie thuis behoort, dan schijnt het voldoende van allen één jaar studie van dit vak te verlangen, terwijl zij, wier belangstelling in de

ze richting gaat, de gelegenheid hebben het vak als keuzevak voor het tweede deel doctoraal te nemen.

Hiermede is het candidaatsexamen toegelicht. Nog slechts een enkel woord over de splitsing van het examen in tweeën. Deze is ingevoerd om door de verplichting ieder jaar een examen af te leggen, den student een heilzamen prikkel tot arbeiden te geven.

Wat het doctoraal examen betreft, de opneming in het programma van de meeste vakken is ook zonder toelichting duidelijk. Toelichting behoeft alleen nog de meervoudige splitsing en de plaatsing van het Romeinsch recht.

De tweede paedagogische gedachte, waarop ik mijn plan bouwde, was die van gebondenheid tot vrijheid. In hoofdzaak zal deze zich in de uitwerking van de methode van onderwijs doen gevoelen, maar in het vierde studiejaar zal zij ook uit den uiterlijken opzet der lessen moeten blijken. In hoofdzaak zullen dit werkecolleges moeten zijn, colleges waar bepaalde gevallen worden uitgewerkt, processtukken worden opgesteld en over bijzondere onderwerpen referaten uitgebracht. Doch niet alleen in het onderwijs, maar ook in de aanwijzing der vakken uit zich deze gedachte. Er moet een zekere vrijheid zijn in de keus der vakken, die de student moet volgen. Ook het Nederlandsch statuut gaat in die richting, maar naar mijn meening niet ver genoeg. Het kent een splitsing in tweeën; m.i. heeft deze geen zin. Voor een samenvoeging van staatsrecht en strafrecht als publiek recht bestaat geen voldoende grond. Het verband tusschen beide is stellig niet nauwer dan tusschen staats- en burgerlijk recht of strafrecht en burgerlijk recht. Dit leidde tot een splitsing in drieën, waarnaast dan voor hen die minder het recht zelf als de maatschappij wenschen te bestudeeren, de sociologisch-economische geplaatst wordt. Deze is te vergelijken met de vrije studierichting van het Nederlandsch statuut, maar vertoont tegenover deze het voordeel, dat een driejarige rechtsstudie betere voorbereiding is dan het candidaatsexamen van het Nederlandsch statuut.

Bij de splitsing bedenke men, dat meer dan in het Nederlandsch statuut van de studenten in de eerste drie jaar een studie op het heele gebied der rechtswetenschappen wordt verlangd, mede daarom is voor meerdere specialisatie hier plaats. Het vierde jaar brengt verdieping en verbreding in specialen kring. Daarom vinden ook hier de bijzondere vakken hun plaats.

Tenslotte de plaats van het Romeinsch recht. Als verplicht vak liet het Academisch Statuut in Holland het voor de Indische studie vervallen. Ook voor de studie van het Nederlandsch recht wordt het niet genoemd, al leidt het een verborgen leven als deel van de rechtstelsels, waaruit het Nederlandsch recht zich heeft gevormd, in welk vak op het candidaatsexamen wordt geëxamineerd.

Ons inziens kan het Romeinsch recht in Indië geen recht hebben op een plaats als voor allen verplicht vak. Stellig zal bij de inleiding ook het Romeinsch recht, zijn beteekenis in de wereldgeschiedenis, zijn zeer eigen karakter worden besproken. Stellig zal ook bij het burgerlijk recht naar het Romeinsch recht worden verwezen, maar het ligt te ver van de Indische maatschappij om het nog als inleiding te benutten. Trouwens ook in Europa wordt zijn beteekenis als zoodanig thans betwist. Het zou de plaats, die het thans inneemt, niet innemen zonder den machtigen steun der traditie. De oude gedachte, dat het Romeinsch recht het recht bij uitnemendheid is, wordt niet meer gehuldigd. Historisch heeft het echter voor het privaatrecht, dat immers

— en dat geldt ook voor het Indische, voor zoover van Westerschen oorsprong — grootendeels uit het Romeinsche is voortgekomen, zoodanige beteekenis, dat het voor diepere studie onmisbaar is. Men versta mij wel. Een wetenschappelijke beoefening van het privaatrecht, die ik noodzakelijk acht voor iederen jurist en die in dit plan een belangrijke plaats inneemt in het tweede en derde studiejaar, houd ik voor mogelijk zonder opzettelijke bijzondere studie van het Romeinsch recht. Maar wie zich privaatrechtelijk wil specialiseeren moet historisch iets verder doordringen. Vandaar de plaatsing in het vierde studiejaar voor de privaatrechtelijke richting. Over de voor die studie noodige Latijnkennis, zal hieronder bij de bespreking van de eischen van toelating worden gehandeld.

Tenslotte mag ik er nog op wijzen, dat voor de privaatrechterlijke richting ook het Mohammedaansch recht verplichtend is gesteld, zoodat naast recht van Westerschen ook recht van Oosterschen oorsprong wordt beoefend, terwijl bij de keuzevakken de mogelijkheid wordt gelaten zich in de eene of de andere richting te begeven.

II. Toelating.

Tot het eerste deel van het candidaatsexamen worden toegelaten:

1. zij die hebben afgelegd het eindexamen gymnasium of A. M. S. Westersch-klassieke afdeeling;
2. zij die hebben afgelegd eindexamen H. B. S. of A. M. S., natuurkundige of Oostersch-klassieke afdeeling.

Uit de opneming der laatste groep volgt, dat ik den eisch Latijn als verplicht vak der vooropleiding wil laten vallen. Ik doe dit, hoewel voor Holland beslist voorstander der klassieke opleiding voor de rechtsstudie, omdat ik meen dat deze eisch voor Nederlandsch-Indië niet kan worden gehandhaafd, waar de leerlingen der middelbare school reeds één taal op zoodanige wijze moeten leeren beheerschen als van den leerling van een Hollandsche middelbare school ten aanzien van geen enkele hem vreemde taal wordt verlangd. De opleiding der H. B. S. aanvaard ik als vooropleiding voor de rechtsstudie als een noodzakelijk kwaad. Voor de rechtsstudie heeft het Latijn behalve de paedagogische waarde, die enkel op een gymnasium of een lyceum tot haar recht komt, ook nog practisch belang. Dit leidt mij tot het volgende voorstel:

1o. Aan de Rechtshoogeschool zal door een lector Latijn worden gedoceerd. Dit onderwijs zal uitsluitend ten doel hebben den studenten eenvoudige juridische teksten bv. de instituten van Gajus te leeren lezen.

2o. Van hen, die de privaatrechtelijke richting kiezen, zal worden gevorderd dat zij, voor zoover zij niet in het bezit zijn van een diploma eindexamen gymnasium of A. M. S. Westersch-klassieke afdeeling, alvorens op de colleges van het vierde studiejaar te worden toegelaten, ten genoegen van de faculteit aantoonen genoegzame vaardigheid in het lezen van eenvoudig Latijnsch proza te hebben verworven.

Het valt niet tegen te spreken, dat van beoefening van Romeinsch recht, ja, van diepergaande bestudeering van het hedendaagsch Nederlandsch en dus ook Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht geen sprake kan zijn, zonder eenige elementaire kennis van het Latijn. Voor hen zijn dus de Latijnlessen verplicht; voor de overigen blijven zij facultatief.

Naast de hiergenoemden worden nog tot het eerste deel van het candidaatsexamen toegelaten zij die eindexamen

Rechtsschool hebben afgelegd, nits zij bij dat examen en bij hun geheele studie blijk hebben gegeven van meer dan gewonen aanleg voor de rechtswetenschappen.

Deze studenten zullen bij het eerste deel candidaatsexamen vrijstelling van het staatsrecht genieten, bij het tweede deel van het burgerlijk recht en het strafrecht. Zij zullen echter in plaats daarvan ten genoegen der faculteit moeten aantoonen, dat zij de leemten in hun vooropleiding door de hun opgedragen studie hebben aangevuld.

Tot dit voorstel leidden de volgende overwegingen.

Voor de abituriënten der Rechtsschool bestaat thans de gelegenheid te Leiden den meestertitel te verwerven. Zij hebben daarbij vrijstelling van het candidaatsexamen. Tegen die vrijstelling bestaan hier te lande vele en m.i. gegronde bezwaren. Immers allen worden vrijgesteld en zij worden vrijgesteld van vakken, die zij niet hebben bestudeerd.

Begrijpelijk is dat men daaraan een eind wil gemaakt zien. Toch zou het tegenover de gewekte verwachting bijzonder onbillijk zijn de oud-leerlingen der Rechtsschool thans de gelegenheid te ontnemen om tot meer wetenschappelijke studie te komen en den meestertitel te veroveren.

Vandaar het voorstel.

Intusschen behoort die gelegenheid alleen te bestaan voor hen, die voor de studie meer dan gewonen aanleg hebben getoond; alleen zij kunnen hun aanspraak doen gelden om verder te komen. Voor hen is er reden om, waar zij op de Rechtsschool inderdaad een omvangrijke kennis van het recht hebben verworven, hen vrij te stellen van het examen in de beginselen dier vakken. Daartegen kan te minder bezwaar bestaan, waar zij respectievelijk op het tweede deel candidaatsexamen voor staatsrecht en het eerste deel doctoraal-examen voor burgerlijk en strafrecht nog eens worden geëxamineerd. Die vrijstellingen moeten echter niet zijn een gunst zonder meer; zij openen de gelegenheid om van hen, die haar genieten, te verlangen dat zij de leemten in hun vooropleiding zooveel mogelijk aanvullen. Zij zullen zich daarvoor dadelijk bij den aanvang hunner studie in verbinding moeten stellen met de hoogleeraren, die door opgave van literatuur, als anderszins aan die aanvullende studie-leiding hebben te geven. Over de resultaten daarvan moet de faculteit in vrijheid kunnen oordeelen. Deze regeling moet gelden voor alle, ook de oudere abituriënten der Rechtsschool. Over de toekomst dier school spreek ik hieronder nader.

III. Plaats van vestiging.

Gelijk Uwe Excellentie bekend zal zijn is het onder hen, die in de oprichting der Rechtshoogeschool belangstellen, een brandende kwestie of deze te Weltevreden, dan wel te Bandoeng zal worden gevestigd. Het is niet dan na aarzeling, dat ik tot de vestiging te Weltevreden adviseer. Ik erken, dat het klimaat van Bandoeng voor het wetenschappelijk werk veel voor heeft. Ik onderschat ook niet de beteekenis van Bandoeng voor de toekomst en het belang voor de Rechtshoogeschool, dat daar reeds de Technische Hoogeschool is gevestigd. Indien ik aan Weltevreden de voorkeur geef, dan berust dat op de volgende overwegingen.

Ten eerste is daar gevestigd het Bataviaasch Genootschap. Voor het gebruik der bibliotheek en vooral voor de bezetting van den leerstoel voor volkenkunde en Indische talen is verband met deze instelling ten zeerste gewenscht.

Ten tweede is te Weltevreden gevestigd de Stovia en zal daar zonder eenigen twijfel de medische hoogeschool moeten

worden geplaatst. Voor een rechtshoogeschool is het verband met een medische enger dan dat met de technische. Hierbij is in het bijzonder aan de leerstoelen in psychologie en gerechtelijke geneeskunde te denken.

Ten derde is te Batavia het Hooggerechtshof gevestigd. Contact van de hoogleeraren met de rechtspraak is een dringende vereischte voor den bloei van een rechtshoogeschool. Er is reeds herhaaldelijk op gewezen, dat wellicht onder de leden van het Hof buitengewoon hoogleeraren zijn te vinden. Ik wil er daarnaast de aandacht op vestigen, dat het omgekeerd zeer wenschelijk zou zijn het ambt van raadsheer-plaatsvervanger in het leven te roepen en daarmee hoogleeraren te belasten. De voeling met de practijk kan niet eenvoudiger en beter worden verkregen en het Hof zou van de goede krachten, die de hoogeschool zich zou moeten verwerven, mede profiteeren. Tenslotte mag niet worden voorbijgezien, dat Batavia nog altijd meer een centrum van leven en cultuur is dan Bandoeng en dat ook in de kringen der vooraanstaande ontwikkelde Inlanders aan vestiging te Weltevreden de voorkeur wordt gegeven.

IV. Organisatie.

Het bestuur der hoogeschool moet aan de door de gezamenlijke hoogleeraren gevormde faculteit worden vertrouwd. Het komt mij niet gewenscht voor een curatorium in te stellen. De taak van toezicht, die de Hooger onderwijswet in Holland aan dit college toedenkt, oefent het feitelijk niet uit en kan het niet uitoefenen. De noodzakelijkheid om voor alle zaken, die tusschen Faculteit en Gouvernement moeten worden behandeld, een college van curatoren als schakel te gebruiken, leidt tot omslag, vertraging en somtijds door ondeskundigheid van het college tot minder gelukkige beslissingen. Het eenige nut, dat zulk een college heeft, is dat de zaken van de hoogeschool nog eens van een andere zijde dan alleen van die der docenten worden bekeken, en dan vooral dat de hoogeschool in curatoren mannen van aanzien vindt, die voor haar bij het Gouvernement en ook elders in de samenleving opkomen en haar steunen, doch dit laatste kan ook op andere wijze worden bereikt zonder de bezwaren, die een college van curatoren noodzakelijkerwijs aankleven. Men vermijdt den omslag door in plaats van een veelhoofdige college een enkel persoon te stellen en men bevordert de samenwerking door dezen in direct verband met de hoogeschool te brengen. Dit kan geschieden door in Amerikaanschen trant aan het hoofd der hoogeschool iemand te stellen, die ik haar „Deken” zou willen noemen. Deze Deken vertegenwoordigt het Gouvernement in de hoogeschool en is omgekeerd haar vertegenwoordiger bij het Gouvernement. Hij zou moeten worden gekozen uit hen die persoonlijk belang stellen in de hoogeschool en reeds door hun positie haar aanzien verhoogen. De Faculteit blijft zelfstandig; van haar is de Deken geen lid, maar hij vergadert geregeld met haar. In een reglement ware wellicht vast te leggen welke besluiten de Faculteit niet dan in tegenwoordigheid van den Deken kan nemen. De zaken, die de verhouding tot het Gouvernement betreffen, hooren daartoe. De Deken is verder het hoogste gezag in de school; hij zit voor bij plechtigheden en openbare bijeenkomsten.

Wordt deze organisatievorm gekozen, dan is er ook geen bezwaar de Faculteit zooveel mogelijk zelfstandigheid te verleenen. Het Gouvernement houdt de koorden van de

beurs, maar overigens is het gewenscht de hoogleeraren vrij te laten in de organisatie van allerlei onderdeelen. Dit kan te eerder geschieden indien in het organiseerend college de leiding berust bij een man, die door zijn functie met den gang van zaken aan een hoogeschool vertrouwd is, doch niet bij het onderwijs betrokken is en door zijn positie het vertrouwen geniet, zoo van hoogleeraren als van het Gouvernement.

Met administratieve bemoeiingen moet de Deken vooral niet worden belast. De dagelijksche administratie zal gevoerd moeten worden door een secretaris. Het systeem van vasten secretaris, thans in Amsterdam gebruikelijk, is verre te verkiezen boven het elders geldende, waarbij de secretaris wisselt. Liefst moet als secretaris worden aangewezen een buitengewoon hoogleeraar of lector, wiens tijd niet geheel in beslag wordt genomen door wetenschappelijken en onderwijs-arbeid en die dus in het secretariaat een deel van zijn arbeid zal vinden.

V. Aantal benodigde krachten.

Het aantal benodigde krachten kan ik nog niet met nauwkeurigheid opgeven. Een eventueele combinatie van vakken hangt in hooge mate van de keuze van personen af. Voor burgerlijk recht, staatsrecht en strafrecht, waarschijnlijk ook voor handelsrecht zullen gewone hoogleeraren moeten worden aangesteld. Bij de keuze zal men zoo te werk moeten gaan, dat aan een van hen ook het adatrecht en de inleiding kunnen worden opgedragen. De hoogleeraar handelsrecht als de minst belaste, is daarvoor het meest aangewezen. Ook ware te overwegen of die inleiding niet bij toerbeurt door de gewone hoogleeraren in de juridische vakken zou kunnen worden gegeven, doch dit kan eerst worden beslist nadat de keus is gedaan. Dit maakt dus voor de eigenlijke rechtsvakken vier gewone hoogleeraren. Voorts zal moeten worden voorzien in sociologie en volkenkunde. Kunnen deze beide vakken aan één man worden opgedragen, dan zal ook daarvoor een gewoon hoogleeraar moeten worden aangesteld. Dit kan echter eerst worden beslist, indien de persoon voor deze vakken geschikt, is gevonden. Ook ware te denken aan een combinatie sociologie en economie. Blijft sociologie bij volkenkunde, zooals mij het meest gewenscht voorkomt, dan kan voor staathuishoudkunde met een lector of buitengewoon hoogleeraar worden volstaan. Voor de Indische talen en het Mohammedaansch recht schat ik dat noodig zijn een gewoon en een buitengewoon hoogleeraar of twee buitengewoon hoogleeraren. Ten slotte zal al dadelijk een lector in het Latijn moeten worden aangesteld en later lectoren of buitengewone hoogleeraren voor Romeensch recht, Germaansch recht, gerechtelijke geneeskunde en psychologie. Wellicht zal het wenschelijk zijn om reeds dadelijk zulk een lector aan te stellen, om hem met het secretariaat te belasten. Bij de keus voor dit ambt zal er mede op te letten zijn of de betrokkene de geschiktheid bezit om te gaan met studenten, die in hem in allerlei zaken een vraagbaak moeten kunnen vinden. Natuurlijk zal, indien de school opneemt, het getal der doceerende krachten moeten worden uitgebreid. Met name zal, waar de methode, waarnaar onderwijs gegeven wordt, het voortdurend contact met den student, responsie-colleges en werkcollege van den hoogleeraar groote krachtsinspanning vorderen, het op den duur noodzakelijk zijn den hoogleeraren assistenten toe te voegen. In de organisatie moet dit reeds nu worden

opgenomen; in de uitvoering zal dit echter eerst na jaren behoeven te geschieden.

VI. Internaat.

Het is voor studenten van Inlandschen oorsprong — en die zullen naar te verwachten valt op den duur het hoofdcontingent der leerlingen vormen — absoluut noodzakelijk een internaat aan de inrichting te verbinden. Dit is het oordeel van allen, die met onderwijs aan deze soort studenten bekend zijn, zoo aan de Stovia als aan de Rechtschool. Het is ook de Britsch-Indische ervaring. Mij komt het het meest gewenscht voor, indien het internaat van particuliere vereenigingen uitgaat met subsidie van het Gouvernement. In bijzonderheden kan ik daaromtrent echter nog niet treden.

VII. Bibliotheek.

De bibliotheek van het Bataviaasch Genootschap bevat een rijken schat op het gebied der wetenschappen, die voor de rechtshoogeschool als hulpwetenschappen zijn te beschouwen, de volkenkunde en de Indische talen. Op het gebied van de eigenlijke rechtsstudie heeft zij weinig. De in Holland opgevraagde bibliotheek der opgeheven Bestuurs-academie kan een goeden grondslag vormen voor een eigen bibliotheek van de hoogeschool. Zoo spoedig mogelijk zal deze moeten worden uitgebreid. Voorloopig zou de secretaris der school met het beheer daarvan kunnen worden belast.

VIII. Toekomst Rechtschool.

De vraag rijst of naast de Rechtshoogeschool ook de thans bestaande Rechtschool moet blijven. Voor zoover ik zie zal dit op den duur niet het geval moeten zijn. Gelijk indertijd is uiteengezet, bestaat hier voor de bureaux dringend behoefte aan een eenvoudige opleiding van hoogstens twee jaar voor de lagere betrekkingen; in dien zin is de voorgestelde school voor recht en administratie gedacht. Komt die er, dan heeft de Rechtschool geen reden meer van bestaan. Tusschen de eenvoudige vakopleiding van den ambtenaar en de juridisch-wetenschappelijke vorming heeft zij een eenigszins tweeslachtig karakter. Zij zou dus kunnen verdwijnen. De lagere betrekkingen onder degene, die thans haar abituriënten innemen, zouden door leerlingen van de school voor recht en administratie kunnen worden vervuld. Voor de hogere zou men de wetenschappelijke vorming der hoogeschool kunnen eischen, terwijl ten slotte, indien men nog aan een middenstof behoefte heeft daarin zou kunnen worden voorzien door hen, die wel het candidaatsexamen, doch niet het doctoraalexamen aan de hoogeschool hebben afgelegd. Om gewekte verwachtingen niet teleur te stellen, zullen de tegenwoordige leerlingen der school, met inbegrip van hen, die de voorbereidende afdeling bezoeken, haar moeten kunnen afloopen.

IX. Kosten.

Een begrooting van kosten is, het zal uit het voorstaande wel volgen, thans nog niet mogelijk. Hier dus slechts enkele zeer globale gegevens.

Ik mag er wel op wijzen, dat het salaris van een hoogleeraar niet te laag mag worden gesteld. Dit is noodzakelijk wil men goede krachten bekomen, het is ook noodzakelijk voor het aanzien der hoogeschool. In Holland is het traktement van een hoogleeraar ongeveer gelijk aan dat van een lid van den Hoogen Raad. Hier is dus het lidmaatschap van het Hooggerechtshof als maatstaf van vergelijking te nemen. Bovendien zou ik willen aanbevelen, dat de hoogleeraren na 12 jaar dienst ontslag kunnen verlangen met recht op pensioen (zes jaren dienst — een jaar verlof — vijf jaar dienst). Het is niet gewenscht als hoogleeraar oud te worden in Indië. Kan men na een dienstdienst van 12 jaar op een, zij het matig, pensioen rekenen, dan zullen onder de goede krachten zich eerder personen bereid verklaren het ambt te aanvaarden. Zij kunnen dan het vooruitzicht hebben na afloop van hun Indischen dienstdienst nog een carrière in Holland te vinden. Op deze gronden zou ik voor het hoogleeraarsambt een salaris willen voorstellen van f 1 200 tot f 1 500 's maands naar gelang van dienstdienst, met recht op een matig pensioen na 12 jaar.

Het traktement van buitengewoon hoogleeraren en lectoren zal in elk geval afzonderlijk moeten worden vastgesteld. Beteekenis en omvang van de taak zullen aanmerkelijk verschillen. Als maatstaf zou b.v. kunnen gelden voor de buitengewone hoogleeraren f 250 per maand, indien zij niet meer dan 2 uur college geven en f 75 per maand meer voor ieder uur meer.

De lectoren zullen worden onderscheiden in gewone en buitengewone naarmate zij al dan niet in het lectoraat hun gewone werkkring vinden. De laatsten kunnen worden bezoldiging als de buitengewoon hoogleeraren met een grond-toelage van f 200 en een verhooging van f 50. Voor de gewone lectoren is het salaris te stellen op iets, b.v. f 100 per maand, boven dat van een leeraar bij het middelbaar onderwijs.

Voor zoover de krachten in Holland worden gevonden is het gewenscht de gewone hoogleeraren voor de hoofdvakken al dadelijk te laten uitkomen, al zullen zij in het eerste studiejaar nog geen volledigen werkkring hebben. Voor hun aanpassen en inwerken in Indische toestanden, voor de verdere organisatie vooral van het onderwijs is het noodig, dat de gewone krachten zoo spoedig mogelijk ter plaatse zijn. Er zal al dadelijk werk voor hen gevonden kunnen worden.

De bibliotheek eischt uit den aard der zaak voor den eersten aanschaf een vrij aanzienlijke uitgaaf. Voor het eerste jaar zou ik die willen stellen op f 20 000. Op grond van deze gegevens kom ik voor 1925 tot de volgende uiterst globale berekening:

6 gewone hoogleeraren à f 16 800	f 100 800
1 buitengewoon id.	4 800
1 lector	6 000
1 secretaris-bibliotheecaris	8 400
Bibliotheek	20 000
Kosten gebouw, internaat, beurzen, bureau kosten pro memorie.	
	<hr/>
	f 140 000

In latere jaren zal het bedrag, noodig voor hoogleeraren, stijgen. Daarentegen daalt dat voor de bibliotheek. Laat ik de gebouwkosten buiten rekening, dan schat ik, dat zoodra de school in volle werking is noodig zal zijn:

6 gewone hoogleraren	f 100 800
4 buitengewoon id.	„ 19 200
1 lector-secretaris-bibliothecaris	„ 12 000
1 gewone lector	„ 6 000
2 buitengewone lectoren	„ 7 200
4 assistenten	„ 14 400
Bibliotheek	„ 10 000
Beurzen	„ 19 200
Internaat	„ 10 000
Algemeene uitgaven en onvoorzien	„ 11 200

Totaal f 210 000

Naar alle waarschijnlijkheid zullen binnen afzienbaren tijd de kosten n.m.m. niet boven dit bedrag komen.

Ik hoop van Uwe Excellentie te mogen vernemen, of Zij

Zich met de hier aangegeven hoofdlijnen vereenigen kan. Mocht dit het geval zijn, dan zal ik deze in den vorm van ordonnanties, enz. uitwerken. Tot nadere toelichting, zoo mondeling als schriftelijk, ben ik gaarne bereid. Afschriften van deze nota zijn reeds toegezonden aan de Directeuren van Justitie en Binnenlandsch Bestuur en aan den President van het Hooggerechtshof. Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn van Uwe Excellentie

de dw. dn.,
(w.g.) SCHOLTEN.

Wellevreden, 15 Maart 1924.

Bijlage 2.

VOORONTWERP VOOR EEN REGLEMENT VAN DE RECHTSHOOGESCHOOL.

§ 1. Van het bijwonen der lessen aan de Rechtshoogeschool.

Artikel 1.

Behoudens het bepaalde bij artikel 5 wordt het recht tot het bijwonen van het onderwijs verkregen door inschrijving bij den Voorzitter der Faculteit, die daartoe niet overgaat, dan nadat hem het bewijs is vertoond, dat de belanghebbende de ingevolge artikel 3 verschuldigde collegegelden in 's Lands kas heeft gestort of op een der in dat artikel genoemde gronden vrijstelling geniet van de betaling dier gelden en ook overigens aan de voorwaarden voor inschrijving voldoet.

Artikel 2.

De inschrijving wordt onderscheiden in een gewone en een buitengewone en geldt in beide gevallen slechts voor het studiejaar, waarin zij is geschied.

Een gewone inschrijving geeft recht op toegang tot alle lessen aan elke Lands Hoogeschool zonder onderscheid, alsmede tot alle inrichtingen en verzamelingen der Hoogescholen.

Voor gewone inschrijving komen alleen in aanmerking zij, die in het bezit zijn van een der in artikel 6 genoemde getuigschriften, of op andere gronden zijn toegelaten tot het afleggen van de examens aan de Hoogeschool.

Voor een buitengewone inschrijving, recht gevende op het bijwonen van alle lessen of van een bepaald aantal lessen, is voorafgaande toestemming van de Faculteit vereischt.

Van elke inschrijving wordt den belanghebbende kosteloos een door den Voorzitter der Faculteit ondertekend bewijs afgegeven.

Artikel 3.

Voor een inschrijving, recht gevende op het bijwonen van alle lessen, is de betaling verschuldigd van een collegegeld van f 300.

Zij, die slechts voor enkele lessen wenschen te worden ingeschreven, betalen een som van f 10 per wekelijksch lesuur.

Van de betaling van collegegeld zijn vrijgesteld zij, die hetzij aan deze Hoogeschool, hetzij aan een Universiteit in Nederland tot de promotie in de rechtsgeleerdheid zijn toegelaten.

Artikel 4.

Indien door omstandigheden, onafhankelijk van den wil van den betrokkene — ter beoordeeling van Deken en Faculteit — van geen of slechts van een deel der lessen, waarvoor collegegeld is betaald, gebruik is gemaakt kunnen worden, kan de Directeur van Onderwijs en Eeredienst bepalen, dat het gestorte bedrag geheel of gedeeltelijk wordt terugbetaald.

Artikel 5.

Ten allen tijde bevoegd tot het bijwonen van alle lessen zijn de Directeur van Onderwijs en Eeredienst, de Deken, hoogleeraren en lectoren, assistenten en privaat-docenten, ook die, aangesteld bij of toegelaten tot een andere Lands-hoogeschool.

Hoogleeraren en lectoren zijn, ieder voor zooveel hun lessen betreft, bevoegd gedurende enkele uren aan niet-ingeschrevenen toegang tot hun lessen te verleen.

§ 2. Van de vereischten voor toelating tot het afleggen der examens en van de examengelden.

Artikel 6.

Als getuigschrift van met vrucht genoten middelbaar (voorbereidend hooger) onderwijs, dat krachtens artikel 13 der Hooger Onderwijs-Ordonnantie bevoegdheid geeft tot het afleggen van examens aan de Rechtshoogeschool, wordt aangewezen:

- a. elk getuigschrift of door de bevoegde autoriteit in Nederland afgegeven bewijs, dat krachtens de Hooger Onderwijswet of de op haar gegronde regelingen zonder meer toelating verleent tot het afleggen der examens aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van een universiteit in Nederland;
- b. het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen van een hogere burgerschool met vijfjarigen cursus of een algemeene middelbare school (afdeeling Voorbereidend Hoogere Onderwijs) en van daarmede uitdrukkelijk gelijkgestelde bijzondere inrichtingen van onderwijs;
- c. het getuigschrift van met goed gevolg in Nederland afgelegd voorbereidend notarieel examen.

Artikel 7.

Van het bezit van een der in het vorig artikel aangewezen getuigschriften of bewijzen zijn vrijgesteld houders van het getuigschrift der Rechtsschool of de Bestuurschool en candidaat-notarissen, voor zoover de hierbedoelde personen tijdens of na hun studie van meer dan gewonen aanleg voor de rechtswetenschap hebben blijk gegeven.

Deze vrijstellingen worden in ieder geval afzonderlijk door de Faculteit verleend. Deze wint daartoe advies in, zoo van de school waar de betrokkene zijn opleiding genoten heeft als van de persoon of personen onder wie hij eventueel na beëindiging van zijn studie practisch werkzaam is geweest.

De Faculteit is bevoegd aan de vrijstelling bijzondere voorwaarden ter aanvulling van leemten in de vooropleiding te verbinden.

Artikel 8.

Overigens kunnen in bijzondere gevallen van het bezit van een der in artikel 6 aangewezen getuigschriften door den Gouverneur-Generaal worden vrijgesteld personen van bijzonderen aanleg, die ten genoegen van Deken en Faculteit blijk hebben gegeven van voldoende algemeene ontwikkeling, wetenschappelijken zin en geschiktheid voor de studie aan de Rechtshoogeschool.

Artikel 9.

Om te worden toegelaten tot het afleggen van de na te noemen examens is de betaling verschuldigd van een examen-geld ten bedrage van f 60 per examen.

Vrijgesteld zijn zij, die in den afgelopen cursus gewoon ingeschreven waren.

§ 3. Van het onderwijs en de openbare vergadering der Faculteit.

Artikel 10.

Het programma der lessen wordt voor elk studie jaar door Deken en Faculteit in de maand April vastgesteld.

Artikel 11.

Het studiejaar vangt aan den eersten werkdag van de maand Juli.

Bij den aanvang van het studiejaar brengt de Voorzitter in een openbare faculteitsvergadering verslag uit over den afgelopen cursus.

Artikel 12.

Een tweede openbare vergadering wordt gehouden op den stichtingsdag der Hoogeschool. In deze vergadering spreekt een der gewone hoogleeraren over een onderwerp uit het vak zijner studie.

Artikel 13.

Er zijn vier vacantiën:

- a. één van een week, zijnde de week waarin de 30ste September valt;
- b. één van drie weken met Kerstmis, in diër voege dat de lessen worden hervat den tweeden Maandag na Nieuwjaar;
- c. één van vijf dagen, ingaande met den dag vóór Goeden Vrijdag en eindigende met den tweeden Paaschdag;
- d. één van acht weken voor het begin van den nieuwen cursus.

Geen onderwijs wordt gegeven op algemeen erkende feestdagen en op dagen, met de viering daarvan verband houdende.

§ 4. Van de examens bedoeld in art. 11 van de Hooger Onderwijs Ordonnantie.

Artikel 14.

Het candidaatsexamen eerste gedeelte omvat:

- a. Inleiding tot de rechtswetenschap. Dat vak omvat zoo de historische vorming der hedendaagsche rechtsinstelling als een wijsgeerige inleiding in haar samenhang en haar geestelijke en maatschappelijke beteekenis;
- b. de beginselen van het Nederlandsch-Indische Staats en administratief recht in verband met die deelen van het Nederlandsch Staatsrecht, die ook voor Nederlandsch-Indië van belang zijn;
- c. volkenkunde van Nederlandsch-Indië, zulks in aansluiting aan de tot de vakken van het tweede gedeelte behoorende sociologie;

het Javaansch, het Maleisch of een andere Indonesische taal ter keuze van den candidaat. De keuze behoeft de goedkeuring der Faculteit.

Artikel 15.

Het candidaatsexamen tweede gedeelte omvat:

Artikel 17.

- a. het Nederlandsch-Indisch staats- en administratiefrecht als in het vorig artikel genoemd;
- b. de beginselen van het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht;
- c. de beginselen van het Nederlandsch-Indisch strafrecht;
- d. de sociologie;
- e. het Javaansch, het Maleisch of de andere Indonesische taal bij het eerste gedeelte gekozen.

Artikel 16.

Het doctoraalexamen eerste gedeelte omvat:

- a. het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht en het Nederlandsch-Indisch procesrecht;
- b. de beginselen van het handelsrecht;
- c. het intergentielrecht;
- d. het adatrecht;
- e. het Nederlandsch-Indisch strafrecht en het Nederlandsch-Indisch strafprocesrecht;
- f. de beginselen der staatshuishoudkunde.

Het doctoraalexamen tweede gedeelte wordt gesplitst in vier richtingen:

- 1. privaatrechtelijk;
- 2. strafrechtelijk;
- 3. staatsrechtelijk;
- 4. sociologisch-economisch.

Artikel 18.

Het privaatrechtelijk doctoraalexamen omvat:

- a. een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch privaatrecht (het intergentiel recht daaronder begrepen) door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen;
- b. de beginselen van het Mohammedaansch recht;
- c. de beginselen van het Romeinsch privaatrecht;
- d. bovendien minstens één der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat:
 - 1. een bijzonder deel van het adatrecht, in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen;
 - 2. internationaal privaatrecht;
 - 3. vergelijkende rechtsgeschiedenis in het bijzonder der Germaansche volkeren;
 - 4. wijsbegeerte van het recht;
 - 5. staathuishoudkunde.

Artikel 19.

Het strafrechtelijk doctoraalexamen omvat:

- a. een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch straf-

- recht, door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen;
- de criminologie;
 - de beginselen van het Mohammedaansch recht;
 - bovendien minstens één der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat:
 - een bijzonder deel van het adatrecht, door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen;
 - psychologie;
 - gerechtelijke geneeskunde;
 - wijsbegeerte van het recht;
 - staathuishoudkunde.

Artikel 20.

Het staatsrechtelijk doctoraal-examen omvat:

- een bijzonder deel van het Nederlandsch-Indisch staats- en administratiefrecht, door den candidaat in overleg met den betrokken hoogleeraar te kiezen;
- eenig buitenlandsch koloniaal recht;
- of het Nederlandsch staatsrecht, of de instellingen van den Islam;
- bovendien minstens één der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat:
 - het vak sub c dat niet is gekozen;
 - volkenrecht;
 - staathuishoudkunde;
 - sociologie;
 - wijsbegeerte van het recht;
 - de geschiedenis van Nederlandsch-Indië.

Artikel 21.

Het sociologisch-economisch doctoraal-examen omvat:

- sociologie;
- staathuishoudkunde;
- of statistiek, of de instellingen van den Islam;
- bovendien minstens één der navolgende vakken, ter keuze van den candidaat:
 - het vak sub c dat niet is gekozen;
 - economische geschiedenis;
 - sociale aardrijkskunde;
 - geschiedenis van Nederlandsch-Indië;
 - de leer der financiën;
 - wijsbegeerte van het recht.

Artikel 22.

De candidaat, die het doctoraal-examen privaatrechtelijke richting wensch af te leggen, zal voor zoover hij niet in het bezit is van het getuigschrift eindexamen gymnasium of A. M. S. Westersch-klassieke afdeeling, alvorens tot het examens te worden toegelaten, ten genoegen der Faculteit moeten aantoonen voldoende vaardigheid in het lezen van eenvoudig Latijnsch proza te hebben verworven.

Artikel 23.

Het staat den candidaat vrij om meerdere doctoraal-examens tweede gedeelte na elkaar af te leggen.

Artikel 24.

Maakt de candidaat bij het tweede gedeelte doctoraal-examen van zijn bevoegdheid gebruik om meer dan één der keuzevakken aan te wijzen, dan moet hij aangeven welk vak hij in de eerste plaats kiest.

De uitslag van het examen in de andere gekozen vakken heeft op den uitslag van het geheele examen geen invloed.

Artikel 25.

Zij, die aan een faculteit der rechtsgeleerdheid of aan de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte van een Nederlandsche universiteit eenig examen met vrucht hebben afgelegd, zijn vrijgesteld van het examen in die vakken, waarin zij toen reeds zijn onder-vraagd.

Artikel 26.

Vrijgesteld zijn voorts:

- de overeenkomstig artikel 7 toegelaten houder van het eindgetuigschrift der Rechtsschool bij het candidaat-examen eerste gedeelte van het examen in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch Staatsrecht; bij het candidaat-examen tweede gedeelte van het examen in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht en van dat in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch strafrecht;
- de overeenkomstig art. 7 toegelaten houders van het eindgetuigschrift der Bestuurschool bij het candidaat-examen eerste gedeelte van het examen in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch staatsrecht;
- de overeenkomstig artikel 7 toegelaten candidaat-notarissen bij het candidaat-examen tweede gedeelte van het examen in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht;
- zij, die geslaagd zijn in het eindexamen voor den Nederlandsch-Indischen administratieven dienst volgens de bij Koninklijk Besluit van 11 Maart 1907 (Stbl. № 230) vastgestelde bepalingen of die het grootambtenaarsexamen hebben afgelegd krachtens de bij dat besluit ingetrokken Koninklijke besluiten, zijn bij het candidaat-examen eerste gedeelte vrijgesteld van het examen in de beginselen van het Nederlandsch-Indisch staatsrecht, in de volkenkunde en in de Indonesische taal;

bij het candidaat-examen tweede gedeelte van het examen in de Indonesische taal en bij het doctoraal-examen tweede gedeelte staatsrechtelijke of sociologisch-economische richting van het examen in de instellingen van den Islam of in de geschiedenis van Nederlandsch-Indië.

Overigens kunnen op grond van aan Nederlandsch-Indische, Nederlandsche of buitenlandsche universiteiten of hoogescholel verwoven getuigschriften door de Faculteit bijzondere vrijstellingen van één of meer vakken of gedeelten van vakken worden verleend.

Ieder geval wordt afzonderlijk beslist.

Artikel 27.

In het algemeen worden tot de examens alleen toegelaten zij, die de colleges ter voorbereiding daarvan geregeld hebben gevolgd.

De Faculteit is bevoegd van dien regel af te wijken.

Artikel 28.

De Faculteit is bevoegd van hen, die het doctoraalexamen tweede gedeelte wenschen af te leggen, te verlangen dat zij een werkcollege hebben gevolgd of een bijzonder hun opgedragen onderzoek hebben verricht.

Het staat de Faculteit vrij den candidaat op grond van de door hem op die wijze verrichte werkzaamheden te ontheffen van het examen in het vak, waarop zij betrekking hebben.

Artikel 29.

De Faculteit is bevoegd te bepalen, dat het examen in een vak of een gedeelte van een vak zal worden vervangen door een tentamen.

Heeft het tentamen een ongunstigen uitslag, dan is de candidaat bevoegd te verlangen, dat het examen mede loopt over het vak, waarover het tentamen is afgenomen.

De in het eerste lid van dit artikel bedoelde maatregel kan slechts worden toegepast op hoogstens de helft van de te examineeren vakken.

Artikel 30.

De examens worden mondeling afgenomen.

De taalexamens kunnen ook schriftelijk zijn.

Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk geëxamineerd.

De mondelinge examens zijn openbaar behoudens de bevoegdheid der Faculteit om in het belang van de goede orde of van het onderwijs bepaalde personen den toegang te ontzeggen.

Artikel 31.

Deken en Faculteit bepalen den duur der examens en den tijd, gedurende welken ieder vak zal worden ondervraagd.

Artikel 32.

De examens worden afgenomen in het Nederlandsch of zoo noodig — ter beoordeeling van de Faculteit — in een andere taal.

Artikel 33.

Tot het afleggen van de examens wordt gelegenheid gegeven onmiddellijk voor en onmiddellijk na de groote vacantie.

De Faculteit is bevoegd in bijzondere gevallen de examens ook op andere tijdstippen af te nemen.

Artikel 34.

Dag en uur van het examen worden bepaald door den Voorzitter der Faculteit en bekend gemaakt door aanplakking op een daarvoor door hem aan te wijzen plaats.

Een en ander geschiedt niet dan nadat de Voorzitter der Faculteit zich ervan heeft overtuigd, dat de betrokkene voldoet aan de vereischten om tot het afleggen van het examen te worden toegelaten en het eventueel verschuldigde examengeld in 's Lands kas heeft gestort.

Artikel 35.

Tot het houden van mondelinge examens vergadert de Faculteit met tenminste drie leden.

De Faculteit is bevoegd zich voor het houden van examens te versterken met lectoren en is daartoe zelfs verplicht, indien het examen loopt over een vak of vakken, die aan de Hoogeschool uitsluitend door lectoren onderwezen worden.

Omtrent den uitslag van een afgelegd examen wordt bij meerderheid van stemmen door de examinatoren beslist.

Staken de stemmen, dan wordt de geëxamineerde beschouwd te zijn afgewezen.

Artikel 36.

De Faculteit bepaalt bij afwijking wanneer de candidaat het examen weer zal mogen afleggen.

De afwijzing geschiedt voor ten hoogste één jaar.

Is een candidaat drie maal voor hetzelfde examen afgewezen, dan is de Faculteit bevoegd bij de derde afwijzing te bepalen dat de candidaat het examen niet meer zal mogen herhalen.

Artikel 37.

Ten bewijze dat het examen met gunstig gevolg is afgelegd, wordt een in de Nederlandsche taal gesteld getuigschrift verstrekt.

Heeft de geëxamineerde zich door meer dan gewone bekwaamheid onderscheiden dan wordt dit in het getuigschrift aangeduid met de woorden met lof.

Staken de stemmen over deze bijvoeging, dan blijft zij achterwege.

Op het getuigschrift van het doctoraal examen tweede gedeelte wordt aangegeven welke richting is gekozen en in welk keuze-vak de candidaat is geëxamineerd.

Zijn meerdere vakken gekozen, dan worden die overige alleen vermeld, indien de uitslag in dat vak gunstig is geweest.

§ 5. Van de promotie.

Artikel 38.

Om tot de promotie te worden toegelaten wordt vereischt:

1. het bezit van een der getuigschriften vermeld in artikel 15 der Hooger Onderwijs-ordonnantie;
2. het schrijven van een proefschrift met zes niet op het onderwerp van het proefschrift betrekking hebbende stellingen.

De candidaat is bevoegd andere, al dan niet met dat onderwerp verband houdende stellingen daaraan toe te voegen.

Artikel 39.

Het proefschrift en de stellingen hebben betrekking tot de vakken der faculteit.

Het proefschrift bestaat hetzij in een verhandeling over één onderwerp, hetzij in uitgewerkte opmerkingen over enkele onderwerpen.

De taal waarin het proefschrift en de stellingen worden geschreven, is de Nederlandsche of wanneer de wenschelijkheid daarvan — ter beoordeeling van de Faculteit — mocht blijken, een andere taal.

Artikel 40.

Hem, die tot de promotie verlangt te worden toegelaten, wordt door de Faculteit een der hoogleeraren als promotor aangewezen, aan wiens goedkeuring het proefschrift en de stellingen worden onderworpen en die toezien, dat daarin niets voorkomt, strijdig met de openbare orde of de goede zeden.

Meent de promotor zijn goedkeuring te moeten onthouden, dan kan de Faculteit de goedkeuring verleenen na kennis genomen te hebben van het proefschrift en de stellingen en den candidaat te hebben gehoord.

Artikel 41.

Zijn het proefschrift en de stellingen goedgekeurd, dan worden zij gedrukt en rondgedeeld en op den dag en het uur door den Voorzitter van de Faculteit te bepalen, verdedigd op de wijze vermeld in artikel 42.

De Faculteit is bevoegd vrijstelling te verleenen van de verplichting tot het doen drukken van het proefschrift in zijn geheel of voor een gedeelte; in dit geval wordt het stuk of het niet gedrukte gedeelte daarvan vermenigvuldigd op andere, door de Faculteit aan te geven wijze.

Dag en uur der promotie worden bekend gemaakt door aanplakking op de daarvoor door den Voorzitter der Faculteit aan te wijzen plaats.

Artikel 42.

De promotie wordt in het openbaar gehouden.

Zij is ter keuze van den promovendus privaot of publiek.

De private promotie geschiedt na verdediging van het proefschrift en de stellingen tegen de bedenkingen van de hoogleeraren der Hoogeschool.

De publieke promotie geschiedt na verdediging van het proefschrift en de stellingen tegen de bedenkingen van allen, die tot het inbrengen daarvan vergunning verkrijgen van den Voorzitter der Faculteit.

De promotie, zoowel de private als de publieke, duurt één uur.

Staken de stemmen over de toekenning van den doctoralen graad, dan wordt die niet toegekend.

De afwijzing geschiedt voor ten hoogste één jaar.

Artikel 43.

Omtrent de taal, waarin de verdediging van het proefschrift en de stellingen en de toekenning van den doctoralen graad geschiedt, geldt lid 3 van artikel 39.

Artikel 44.

Hij, aan wien de doctorale graad is toegekend, ontvangt ten bewijze daarvan een door den Voorzitter en den Secretaris der Faculteit geteekend, in de Nederlandsche taal gesteld diploma, volgens een door Deken en Faculteit vastgesteld model.

Indien bij de promotie bewijzen van meer dan gewone bekwaamheid zijn gegeven, wordt in het diploma vermeld dat de doctorale graad met lof is toegekend.

Staken de stemmen over die bijvoeging, dan blijft zij achterwege.

Tot de promotie wordt buiten de vacantie ten allen tijde gelegenheid gegeven.

Deken en Faculteit zijn bevoegd in bijzondere omstandigheden te vergunnen, dat de promotie ook gedurende de vacantie geschiede.

Artikel 46.

De in de voorgaande artikelen vastgestelde bepalingen betreffende de promotie gelden niet voor de promotie honoris causa. Deze geschiedt door en ten overstaan van de Faculteit op de door haar te regelen wijze.

§ 6. Van de studiebeurzen en de prijsvragen.

Artikel 47.

De Directeur van Onderwijs en Eeredienst kan binnen de grenzen der begrooting en op voordracht van de Faculteit studiebeurzen toekennen ter ondersteuning van onvermogene studenten van buitengewonen aanleg.

De beurs wordt verleend voor ten hoogste vier jaren, welke termijn in bijzondere gevallen, op voordracht van de Faculteit, kan worden verlengd.

Zij wordt ingetrokken bij staking der studie en voorts indien blijkt dat de begiftigde door verandering in zijn geldelijke omstandigheden daaraan geen behoefte meer heeft, of zich niet blijft onderscheiden door ijver, verdere en goed gedrag, ter beoordeeling van de Faculteit.

De noodige uitvoeringsvoorschriften betreffende de toekenning en intrekking van studiebeurzen, het toezicht op de beursstudenten, enz. worden door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst vastgesteld, na ingewonnen advies van Deken en Faculteit.

Artikel 48.

Voor zoover daartoe fondsen beschikbaar zijn, kunnen Deken en Faculteit prijsvragen uitschrijven en voor het door de Faculteit der bekroning waardig gekeurd antwoord een gouden eerepenning of een belooning in anderen vorm toekennen.

§ 7. Van Deken en Faculteit.

Artikel 49.

Onder het toezicht van en voor zooveel nodig na overleg en in overeenstemming met den Deken oefent de Faculteit het beheer over de Hoogeschool uit. Onverminderd hetgeen daaromtrent in de Hooger Onderwijs-ordonnantie en in de vorige artikelen van dit besluit is bepaald, omvat deze taak:

- a. het toezicht op de hulpmiddelen en verzamelingen en de zorg dat een en ander in goeden staat wordt onderhouden;
- b. het toezicht dat de op het programma aangekondigde lessen geregeld en gedurende den daarvoor bepaalden tijd door hoogleeraren en lectoren worden gegeven;

- c. het opmaken van de jaarlijksche begrooting voor de Hoogeschool, welke vóór 1 Maart van het voorafgaande jaar door tusschenkomst van den directeur van Onderwijs en Eeredienst bij de Regeering moet worden ingediend;
- d. het opmaken en indienen van een jaarverslag vóór 1 April;
- e. het dienen van raad en bericht en het verstrekken van opgaven en inlichtingen aan de Regeering en Haar organen over alle zaken van de Rechtshoogeschool;
- f. al wat verder noodig is voor een goeden gang van zaken bij de Hoogeschool.

Artikel 50.

De Voorzitter der Faculteit is belast met het geldelijk en materieel beheer der Hoogeschool, het toezicht op de gebouwen en het meubilair, het toezicht op de werkzaamheden der beambten, het opmaken vóór 1 Februari van de ontwerp-begrooting voor het volgende jaar en het opmaken vóór 1 Maart van het ontwerp-jaarverslag en voorts met alles wat de dagelijksche administratie der Hoogeschool betreft.

Artikel 51.

De begrooting voor de Hoogeschool onderscheidt de uitgaven in:

- a. uitgaven van personeelen aard omvattende de bezoldiging enz. van docenten, ambtenaren en beambten;
- b. verdere uitgaven, nader verdeeld in de volgende posten:
 1. huishoudelijke dienst (meubilair, bedienden);
 2. administratie (bureaubehoeften, schrijfloonen, post, telegraaf en telefoon);
 3. assistenten;
 4. bibliotheek en verzamelingen;
 5. verdere hulpmiddelen voor het onderwijs;
 6. excursies;
 7. prijsvragen.

De bedragen uitgetrokken voor verdere uitgaven worden ten name van den Voorzitter der Faculteit betaalbaar gesteld, die bij het doen van uitgaven gebonden is aan de voor elken post uitgetrokken bedragen.

De Deken kan op voorstel van den Voorzitter het voor eenigen post uitgetrokken bedrag verhoogen tegen gelijktijdige vermindering met een even groot bedrag van een anderen post.

Voor zijn geldelijk en materieel beheer is de Voorzitter der Faculteit rekenplichtig aan de Algemeene Rekenkamer.

Artikel 52.

Deken en Faculteit treffen onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal een algemeene regeling betreffende aan de assistenten toe te kennen toelagen.

Artikel 53.

Deken en Faculteit stellen een instructie vast voor den bibliothecaris en den ambtenaar voor de administratie en regelen den werkkring en de verrichtingen van de beambten.

Artikel 54.

Deken en Faculteit stellen een huishoudelijk reglement voor hun werkzaamheden vast en onderwerpen dit aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal.

Het reglement moet met inachtneming van de Hooger Onderwijs-ordonnantie en van dit reglement o.m. inhouden:

- a. een bepaling omtrent het aantal en de tijdstippen van de door de Faculteit te houden vergaderingen;
- b. een bepaling omtrent het aantal leden, dat ter vergadering aanwezig moet zijn om beslissingen te kunnen nemen;
- c. een opgaaf van de zaken, welke aan de Faculteit, dan wel aan haar voorzitter of aan een harer leden als gedelegeerde ter afdoening kunnen worden opgedragen, voor zoover dit niet reeds bij de Hooger Onderwijs-ordonnantie of dit reglement is geregeld;
- d. voorschriften betreffende de verplichtingen van den Secretaris der Faculteit.

Artikel 55.

Beslissingen worden in de Faculteit genomen bij volstreekte meerderheid van stemmen.

Zaken waarover stemming gevraagd wordt, kunnen alleen worden beslist in een vergadering, bijgewoond door meer dan de helft van het aantal leden-hoogleraren der Hoogeschool. Deze bepaling is niet van toepassing op vergaderingen tot het afnemen van examens.

Artikel 56.

Bij plechtigheden of vergaderingen, welke de Hoogeschool betreffen, heeft de Deken voorrang boven den Voorzitter der Faculteit en deze boven de hoogleraren en lectoren.

§ 8. Van de docenten, verdere ambtenaren en beambten.

Artikel 57.

Hoogleraren, lectoren en overige docenten zijn verplicht te voldoen aan elk verzoek van den Deken en van de Faculteit om voorlichting en raad.

Artikel 58.

Is een der hoogleraren of lectoren door ongesteldheid of andere wettige redenen verhinderd onderwijs te geven, dan verwittigt hij daarvan aanstonds den Voorzitter der Faculteit.

Om geen andere reden mag het onderwijs nagelaten zonder vergunning van den Deken.

Artikel 59.

Lectoren zijn verplicht zich te gedragen naar de aanwijzingen der Faculteit.

Achten zij een door de Faculteit genomen beslissing schadelijk voor het hun opgedragen onderwijs, dan kunnen zij van die beslissing in beroep komen bij den Deken.

Artikel 60.

Assistenten werken onder en gedragen zich naar de aanwijzingen van den hoogleeraar, die hun benoeming voorstelde, tenzij met wederzijdsch goedvinden en onder nadere goedkeuring van de Faculteit een andere regeling wordt getroffen.

Artikel 61.

Met inachtneming van de voor landsdienaren geldende verlofsregelingen, wordt op verzoeken van docenten, verdere

ambtenaren en beambten om binnenlandsch verlof wegens ziekte of om andere gewichtige redenen, beschikt door den Deken.

Artikel 62.

Het ambachtseostuum van hoogleeraren bestaat uit toga en baret van zwarte stof.

Bijlage 3.

TECHNISCHE HOOGESCHOOL
COLLEGE VAN CURATOREN.

BANDOENG, den 1sten Juli 1924.

Aan

Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië.

Uit de Volksraadstukken is ons College gebleken, dat bij de Regeering het voornemen bestaat om voor de Technische Hoogeschool na overgang aan den Lande het College van Curatoren te doen vervallen en te volstaan met een Deken als tusschenpersoon tusschen Regeering en Hoogeschool.

Aangezien de aan den Volksraad toegezonden stukken geen motiveering bevatten van deze afwijking van de Nederlandsche en Indische praktijk, zoodat ons College de redenen slechts kan gissen, die daartoe geleid hebben, zoo meent het toch in het belang der instelling, waarover het heeft te waken, onder de aandacht van Uwe Excellentie te moeten brengen, dat het de voorgestelde wijze van organisatie in dit opzicht voor zoover het de Technische Hoogeschool betreft, geen verbetering acht. Het College vreest, dat te weinig aandacht is geschonken aan dat deel van de taak van het Curatorium, dat bestaat in het leggen van verband tusschen de belanghebbende kringen van nijverheid en handel en de Hoogeschool in het algemeen en in het bijzonder tusschen hen, die de behoefte van de praktijk uit langdurige ervaring kennen eenerzijds en de Hooge-

school en de Regeering anderzijds. Voor eene inrichting als de Technische Hoogeschool acht het College een dergelijk verband van hooge waarde en het komt ons College voor, dat bij de verscheidenheid van richting, waarin zich de ingenieur beweegt en de verscheidenheid van belangen, die met zijne vorming gediend worden, dat verband zeer moeilijk door een enkel persoon gelegd kan worden.

De ervaring heeft ons College in den korten tijd zijner werkzaamheid reeds geleerd, dat de gelegenheid om kennis te nemen van de inzichten van verschillende vooraanstaande personen, ook uit niet ambtelijken kring, voor werkelijke waarde is. Het betwijfelt, of in een enkel persoon de veelzijdigheid van inzicht en grondigheid van kennis vereenigd zullen worden aangetroffen, gelijk ze in een doelmatig samengesteld college kunnen zijn.

Het College is bovendien van meening, dat, waar toezicht noodig wordt geacht, dit tegenover een faculteit, die uit een niet onbeteekenend aantal mannen van groot gezag bestaat, beter uitgeoefend kan worden door een college dan door een enkel persoon.

Het College zou het op prijs stellen, indien Uwe Excellentie het vorenstaande alsnog zou willen overwegen en tevens dit schrijven nog tijdens de behandeling van het ontwerp der Hooger Onderwijs-ordonnantie in den Volksraad ter kennis van dien Raad zou willen brengen.

Het College van Curatoren der
Technische Hoogeschool,
De Voorzitter,
(w.g.) FRYLING,
De Secretaris,
(w.g.) KRAMER.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 4 — STUKKEN 6—16.

Hooger onderwijs-ordonnantie.

MOTIES.
AMENDEMENT.

Stuk 6. Motie ingediend door de heeren Koesoemo Joedo, Kerkkamp, De Hoog, Dwidjosewojo, Stokvis, Schmutzer, Soeroso, Kan en Van Helsdingen.

Ingezonden 15 Juli 1924.

De Volksraad,
gelezen de uiteenzetting in de Memorie van Antwoord inzake de hooger onderwijs-ordonnantie betreffende de intrekking van artikel 19 van het ontwerp;
gehoord de debatten;
vertrouwt dat deze materie zoodanig zal worden geregeld, dat aan de hoedanigheid van meester in de rechten geen mindere bevoegdheden worden verbonden dan in het ingetrokken artikel 19 zijn toegekend;
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangenomen.

Stuk 7. Wijziging van een motie, voorgesteld door den heer Meyer Ranneft.

Ingezonden 15 Juli 1924.

Ondegeteekende heeft de eer, de volgende wijziging voor te stellen: in de motie-Koesoemo Joedo e. s. (Ond. 4 — stuk 6) de voorlaatste alinea te lezen als volgt: „vertrouwt dat deze materie zoodanig zal worden geregeld, dat aan de hoedanigheid van meester in de rechten geen mindere bevoegdheden worden verbonden dan in het ingetrokken artikel 19 a en c zijn toegekend”.

Deze wijziging is in de vergadering van 18 Juli 1924 verworpen.

Stuk 8. Amendement voorgesteld door de heeren Stokvis, Soeroso en Kayadoe.

Ingezonden 17 Juli 1924.

Ondergeteekenden stellen voor om in artikel 11 sub d „buitengewonen” te vervangen door „goeden”.

Toelichting.

De bedoeling is om studiebeurzen binnen het bereik van een ruimeren kring van onvermogenden te stellen.

STOKVIS.
SOEROSO.
KAYADOE.

Dit amendement is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangenomen.

Stuk 9. Motie voorgesteld door den heeren Van Helsdingen en Moelia.

Ingediend 17 Juli 1924.

De Volksraad,
overwegende dat zeer vaak de hoedanigheid van hooge wetenschappelijkheid en docent niet in eenzelfden persoon saamgekoppeld zijn,
van oordeel, dat het voor de Hoogeschool in de eerste plaats aankomt op de docent-kwaliteiten der hoogleeraren, enz.,
verzoekt de Regeering zooveel mogelijk met dit inzicht rekening te houden.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 ingetrokken, nadat in de eerste alinea de woorden „zeer vaak” waren vervangen door „niet altijd”.

Stuk 10. Motie voorgesteld door den heer Van Helsdingen.

Ingediend 17 Juli 1924.

De Volksraad,
overwegende dat na de oprichting der Rechtshoogeschool de bestaande Rechtsschool haar reden van bestaan heeft verloren,

dat de verder voor den Gouvernements- en lokalen dienst benodigde middelbare krachten van juridische vorming moeten worden betrokken van de op te richten scholen van Recht en Administratie, althans niet daarvoor de Rechtsschool behoort te worden gehandhaafd,
spreekt als zijn oordeel uit,

dat met de opening der Rechts Hoogeschool de Rechtsschool behoort te worden opgeheven en in dier voege, dat geen nieuwe leerklassen meer mogen gevormd en de bestaande klassen de Rechtsschool moeten afloopen.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangehouden.

Stuk 11. Motie voorgesteld door den heer Van Helsing.

Ingezonden 17 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat na opheffing der Rechtsschool, redenen van billijkheid er toe leiden om alle afkomelingen der Rechtsschool in staat te stellen hunne juridische studiën aan de Rechtshoogeschool voort te zetten, mits slechts blijke, dat zij de leemten in hun vooropleiding ten genoeye van de faculteit door studie onder leiding der professoren hebben aangevuld,

verzoekt de Regeering in het betrekkelijke Reglement op de Rechtshoogeschool met dit inzicht ten volle rekening te willen houden.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangehouden.

Stuk 12. Motie voorgesteld door den heer Wiessing.

Ingezonden 17 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel,
dat er gegronde bedenkingen bestaan tegen het stellen van een Deken over een hoogeschool, als voorgesteld in de ontwerp Hooger onderwijs-ordonnantie,

dat daarboven de voorkeur verdient het toezicht of het beheer op te dragen aan een college, dat geheel of in meerderheid gevormd wordt uit personen, die niet ambtelijk aan de hoogeschool verbonden zijn en door een van dezen wordt voorgezeten,

noodigt de Regeering uit met dit inzicht rekening te houden en het ontwerp (dienovereenkomstig te wijzigen) zoo te wijzigen, dat niet later dan bij de eerste promotie van aan een hoogeschool opgeleide studenten het Beheer zal worden gereorganiseerd in den geest van deze uitspraak.

Toelichting.

Voorsteller heeft gemeend, dat de Volksraad bij het doen van een uitspraak ruimte moet laten aan de Regeering tot verschillende oplossingen, naar dat het beste voorkomt, hetzij de instelling van een Curatorium in den vorm van een toezicht houdend lichaam, hetzij de vorming van een gemengd Bestuur, waarin door de Regeering te benoemen personen van gezag,

die buiten ambtelijk verband staan tot de Hoogeschool, de meerderheid moeten hebben.

De Voorzitter van zulk een Bestuur kan een bijzondere positie innemen, als dit nuttig voorkomt, doch het lijkt wenschelijk de te groote macht bij een persoon door het collegiaal verband te temperen.

Aan den Voorzitter der Faculteit kan, als in het ontwerp bedoeld het dagelijksch bestuur worden overgelaten.

Hoewel voorsteller meent, dat zulk een gemengd bestuur de voorkeur verdient boven een euratorium, op Hollandse leest geschoeid, heeft hij het niet wenschelijk geacht in de motie dit tot uiting te laten komen, daar de korte tijd van voorbereiding het den Volksraad moeilijk maakt hierin een welbewust oordeel uit te spreken.

De nadeelen van een eenhoofdig beheer, als te eeniger tijd een nieuwe functionaris moet worden benoemd, acht hij echter zoo overwegend, dat velen met hem hierin wel een positief oordeel zullen durven uitspreken.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 komen te vervallen, nadat de tusschen () geplaatste woorden waren vervangen door de daaropvolgende.

Stuk 13. Motie ingediend door den heer Schmutzer.

Ingediend 17 Juli 1924.

De Volksraad,
overwegende, dat de hoogste roeping van de Indische universiteit, waarvoor in de Hooger onderwijs-ordonnantie de eerste grondslagen worden gelegd, deze is, uit te groeien tot een haard van Indische cultuur,

van oordeel, dat het daarom ten zeerste gewenscht is, de in te stellen hoogeschoolen reeds van den aanvang af zooveel mogelijk te laten vergroeien met de Indische samenleving, opdat eens de universiteit daarin haar centrale plaats zal kunnen innemen,

overwegende, dat een bruikbaar middel daartoe kan worden geacht de instelling van een bestuurscollege, waarin gezaghebbende vertegenwoordigers van de Indische bevolkingsgroepen zitting hebben,

dringt er bij de Regeering op aan, het ontwerp in bovenbedoelden zin te wijzigen,

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangenomen.

Stuk 14. Motie voorgesteld door den heer Meyer Ranneft.

Ingediend 17 Juli 1924.

De Volksraad,
overwegende dat in Indië bij de studie van het recht de staathuishoudkunde een zoo voorname plaats inneemt dat het gewenscht is dat een hoogleeraar daaraan zijn volle kracht kan wijden;

geeft der Regeering in overweging voor dat vak een gewoon hoogleeraar te benoemen.

Toelichting.

De bedoeling van deze motie is niet om te vragen onmiddellijk een hoogleeraar te benoemen — dit vak toch wordt gedurende het eerste studiejaar niet onderwezen — maar wel om te waarborgen dat als college in dat vak wordt gegeven dit door een gewoon hoogleeraar geschiedt.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangenomen.

Stuk 15. Motie voorgesteld door den heer Meyer Ranneft.

Ingediend 17 Juli 1924.

De Volksraad,
overwegende, dat in Indië bij de studie van het recht het adatrecht een zoo voorname plaats inneemt, dat het gewenscht is, dat een hoogleeraar daaraan zijn volle kracht dan wijden;

geeft der Regeering in overweging voor dat vak een gewoon hoogleeraar te benoemen.

Toelichting.

De bedoeling van deze motie is niet om te vragen onmiddellijk een hoogleeraar te benoemen — dit vak toch wordt

gedurende de eerste twee studie jaren niet onderwezen — maar wel om te waarborgen, dat als college in dat vak wordt gegeven, dit door een gewoon hoogleeraar geschiedt.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangenomen.

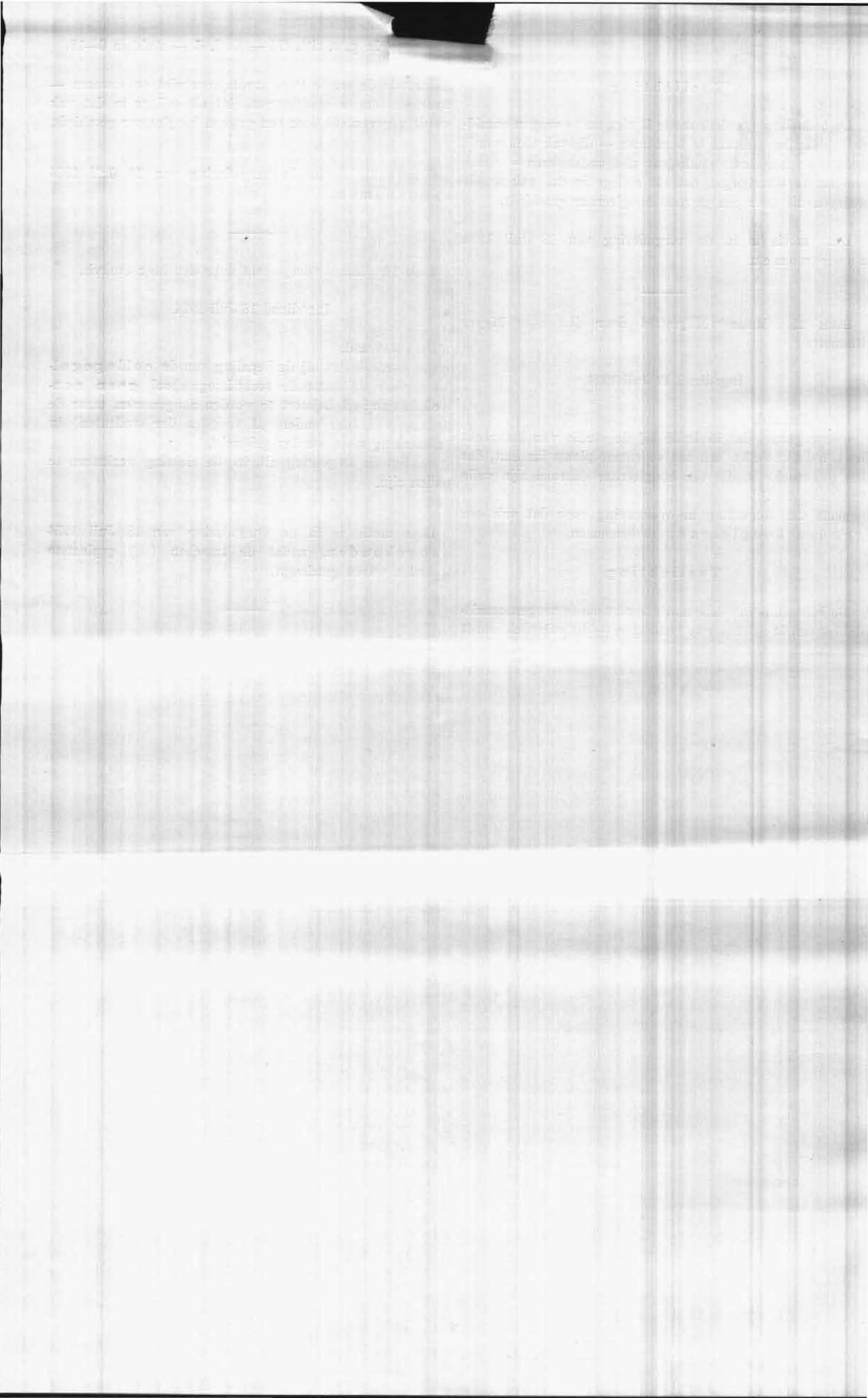
Stuk 16. Motie voorgesteld door den heer Stokvis.

Ingediend 18 Juli 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat bij de bepaling van de collegegelden voor de komende rechtshoogeschool geen eenheidstarief behoort te worden aangenomen, maar de draagkracht (der ouders of voogden der studenten) in aanmerking moet worden gebracht,

noodigt de Regeering uit, in die richting werkzaam te willen zijn.

Deze motie is in de vergadering van 18 Juli 1924 aangehouden, nadat de tusschen () geplaatste woorden waren geschrapt.

STATEN-GENERAAL.

	GEDRUKTE STUK- KEN 2e KAMER.		HANDELINGEN 2e KAMER.			HANDELINGEN 1e KAMER.			Indisch Staatsblad.
	Zitting.	Wets- ont- werp.	Kalen- derjaar.	Datum.	Begin- blad- zijde.	Kalen- derjaar.	Datum.	Begin- blad- zijde.	
Algemeene begrooting.....	1918—1919	4	1919	3/4	2012	1919	5/6	505	1919—308
Aanvullingsbegr. spoorwegen				4.4	2033				" — 309
				8/4	2058				" — 310
				9/4	2101				" — 311
				10/4	2129				" — 312
				11/4	2157				
Duurtebijslag.....	"	375		5/6	2522		26/6	562	" — 661
				6/6	2546				
Idem.	"	455		10/7	2991		24/7	655	" — 700
Algemeene aanvullingsbegr.	"	502		—	—		—	—	
	1919—1920	98		22/10	191		19/12	164	1920— 53
Duitsch-Ned. Telegraafmaatsch. ...	1918—1919	552		—	—		—	—	
	1919—1920	209		22/10	192		26/11	151	" — 52
Duurteuitkeering voor eens.....	"	294		9/12	819		19/12	164	" — 98
Justitie, B. B., Oorlog.....	"	406	1920	29/4	2046	1920	27/5	667	" — 522
z. g. Regularisatiën.....	1920—1921	442	1921	28/4	2287	1921	26/5	903	1921—409
									" — 410
Slot van rekening.....	1923—1924	242	1924	4/3	982	1924	20/3	119	1924—264

De Indische Staatsbladen, welke op de begrooting van 1919 betrekking hebben, zijn:

- Jaargang 1919: Nos. 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 347, 661, 662, 700, 701;
 „ 1920: Nos. 52, 53, 54, 59, 98, 99, 390, 391, 522, 648, 685, 773, 774, 809;
 „ 1921: Nos. 409, 410, 411, 795, 796;
 „ 1924: No. 264.

De uitgaven en de ontvangsten van den dienst van 1919 bedroegen (in guldens afgerond):

	Uitgaven	Ontvangsten	Nadeelig Slot.
Gewone dienst	521 681 541	468 958 076	52 723 465
Buitengewone dienst	97 572 999	7 534 162	90 038 837
Vlootuitbreiding	5 245 068	3 700 000	1 545 068
Voedselvoorziening	96 686 510	62 905 251	33 781 259
Geheele dienst	721 186 118	543 097 489	178 088 629

Overzicht van de buitengewone uitgaven (na aftrek van de buitengewone ontvangsten) van het dienstjaar 1919.

Alle bedragen zijn in guldens uitgedrukt.

Totaal der buitengewone uitgaven		90 038 837
<hr/>		
<i>Monopolies</i>		
	totaal	— 5 546 639
Opiumbereiding		29 090
Landspandhuizen		— 6 557 268 (1)
Zout		981 539
<hr/>		
<i>Producten</i>		
	totaal	8 886 110
Caoutchouc		1 235 037
Goudwinning		1 962 649
Tinwinning		2 424 023
Steenkolenontginning		3 264 401
<hr/>		
<i>Bedrijven</i>		
	totaal	61 057 290
Havenwezen		10 058 014
Baggerdienst		2 999 896
Landsdrukkerij		23 226
Vervoerdiensten		305 203
Post-, telegraaf- en telefoondienst		7 750 602
Spoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten		39 920 349
<hr/>		
<i>Bestuursuitgaven</i>		
	totaal	25 642 076
Terugbrenging van particuliere landen tot het Landsdomein		22 154 504
Voorschotten aan zelfbesturende landschappen voor groote werken		275 093
Voorschotten voor woningbouw in verband met de pestbestrijding		— 249 317 (2)
Bevloeings- en andere waterwerken		272 096
Werken in het belang der volksgezondheid w. o. waterleidingen		1 342 207
Dienst voor waterkracht en electriciteit		1 339 127
Voorschotten ten behoeve van de volkshuisvesting		478 000
Opheffing van perdikan-privileges		30 366

(1) Tegenover de buitengewone uitgaven van f 378 056 staan buitengewone inkomsten tot een totaal bedrag van f 6 935 324.

(2) Tegenover de buitengewone uitgaven van f 349 521 staan buitengewone inkomsten tot een totaal bedrag van f 598 838.

GEHEELE DIENST 1919 (IN GULDENS AFGEROND)

Hoofdstuk I der uitgaven (uitgaven in Nederland),
 Hoofdstuk II der uitgaven (uitgaven in Indië),
 Hoofdstuk I der middelen (middelen in Nederland),
 Hoofdstuk II der middelen (middelen in Indië).

HOOFDSTUK I DER UITGAVEN (UITGAVEN IN NEDERLAND).

AFDEELING I.			
Regeering en Hooge Colleges.			
ONDERAFDEELING 1.			
<i>Gouverneur-Generaal.</i>			
Art. 1. Pensioenen van oud-Gouverneurs-Generaal, hunne weduwen en weezen	12 000	Art. 13. Aankoop van zilver en daarmee in verband staande uitgaven	16 024 882
ONDERAFDEELING 2.		Art. 14. Aankoop van nikkel en koper en daarmee in verband staande uitgaven	768 646
<i>Algemeene Secretarie en secretarie van den Raad van Nederlandsch-Indië.</i>		Art. 15. Muntloozen	354 510
Art. 2. Brieven en telegrammen aan het Indisch bestuur en aan in het buitenland vertoevende landsdienaren, alsmede andere uitgaven	46 596	Art. 16. Aankoop van Nationale Schuld en van bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië	679 831
ONDERAFDEELING 3.		<hr/>	17 827 869
Art. 3. Onvoorziene uitgaven	7 508	ONDERAFDEELING 11.	
<hr/>	66 104	<i>Uitgaven ter zake van opgenomen gelden.</i>	
AFDEELING II.		Art. 17. Aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië in de uitgaven wegens rente en aflossing van 3 percent rentegevende Nationale Schuld	3 846 823
Departement van Justitie.		Art. 18. Rente en aflossing van de 5 percents Nederlandsch-Indische leening 1915 en aan de uitbetaling verbonden kosten	3 135 745
ONDERAFDEELING 4.		Art. 19. Rente en aflossing van de 5 percents Nederlandsch-Indische leening 1916 en aan de uitbetaling verbonden kosten	4 134 940
<i>Rechtswezen.</i>		Art. 20. Rente en aflossing van de 5 percents Nederlandsch-Indische leening 1917 en aan de uitbetaling verbonden kosten	2 160 476
Art. 4. Opleiding van candidaten in de rechts-wetenschap tot ambtenaren bij de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië, benevens daarmee in verband staande uitgaven	79 029	Art. 20A. Uitgaven in verband met de uitgave van de 6 percents Nederlandsch-Indische leening 1919	113 385
Art. 5. Aanschaffing en uitzending van grondstoffen voor de kleeding der oppassers bij de Inlandsche officieren van justitie	4 985	Art. 21. Rente van in Amerika ter voldoening van de aldaar gedane bestellingen opgenomen gelden	366 734
<hr/>	84 014	Art. 22. Uitgaven wegens op andere wijze opgenomen gelden	4 573 559
ONDERAFDEELING 5.		<hr/>	18 331 662
<i>Weeskamers.</i>		ONDERAFDEELING 12.	
Art. 6. Belooning der werkzaamheden voor de weeskamers in Nederlandsch-Indië	2 200	<i>Opiumverkoop.</i>	
ONDERAFDEELING 6.		Art. 23. Aanschaffing en uitzending van be- nooigdheden	58
<i>Gevangenen en veroordeelden.</i>		ONDERAFDEELING 13.	
Art. 7. Aanschaffing en uitzending van be- nooigdheden voor het onderhoud en den arbeid van gevangenen en veroordeelden	1 835 230	<i>Pandhuizen in eigen beheer.</i>	
ONDERAFDEELING 7.		Art. 24. Aanschaffing en uitzending van be- nooigdheden	5 612
Art. 8. Aandeel van Nederlandsch-Indië in de bijdrage van Nederland in de kosten van het bu- reau van het Internationaal Verbond tot bescher- ming van letterkundige en kunstwerken	—	ONDERAFDEELING 14.	
ONDERAFDEELING 8.		<i>In- en uitvoerrechten en accijnzen.</i>	
Art. 9. Onvoorziene uitgaven	750	Art. 25. Opleiding van candidaat-adsiprant- verificateurs, benevens daarmee in verband staande uitgaven	20 852
<hr/>	1 922 194	Art. 26. Bijdrage in de kosten van het inter- nationaal bureau voor handelsstatistiek te Brussel	—
AFDEELING III.		Art. 27. Aanschaffing en uitzending van be- nooigdheden	259 398
Departement van Financiën.		<hr/>	280 280
ONDERAFDEELING 9.		ONDERAFDEELING 15.	
<i>Algemeene kassen.</i>		<i>Zegelrecht.</i>	
Art. 10. Vervoer van muntstukken en daar- mede in verband staande uitgaven	160 263	Art. 28. Aanschaffing en uitzending van papier en andere benooidigheden voor de zegelkantoren en daarmee in verband staande uitgaven	49 547
Art. 11. Aanschaffing en uitzending van be- nooidigheden voor de algemeene kassen	4 016	ONDERAFDEELING 16.	
<hr/>	164 279	<i>Bezoldigingen tijdens verlof of afwezigheid uit Nederlandsch-Indië om andere redenen, non-acti- viteitsbezoldigingen, wachtgeld, alsmede onder- standen bij ontslag uit de betrekking, een en ander voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.</i>	
ONDERAFDEELING 10.		Art. 29. Burgerlijke verlofsbezoldigingen	830 427
<i>Kosten van het muntwezen, daaronder begrepen die van den aankoop van Nationale Schuld en van bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch- Indië.</i>		Art. 30. Burgerlijke wachtgeld, non-acti- viteitsbezoldigingen, inkomsten verbonden aan af-	
Art. 12. Nominale waarden van te versmelten munten	—		

wezigheid uit Nederlandsch-Indië, alsmede onder- standen bij ontslag uit de betrekking	60 501	
ONDERAFDEELING 16A.		
Art. 31. Duurtebijslag voor met verlof, op wachtgeld of op non-activiteit hier te lande ver- toevende Oost-Indische burgerlijke ambtenaren.		890 928
ONDERAFDEELING 17.		
<i>Pensioenen en gagementen, onderstanden niet elders genoemd, toelagen, belooningen en tege- moetkomsten, alsmede met een en ander ver- band houdende uitgaven.</i>		
Burgerlijke dienst.		
Art. 32. Burgerlijke landsdienaren	2 990 425	
Art. 33. Europeesche leeraren bij het bijzonder middelbaar onderwijs	142	
Art. 34. Europeesch personeel bij het bijzon- der onderwijs	6 174	
Art. 35. Andere burgerlijke personen	5 713	
Art. 36. Nagelaten betrekkingen van burgers in Indischen dienst	9 182	
Art. 37. Weduwen en weezen van werkmans- personeel in Nederland	1 697	
Art. 38. Tegemoetkomsten	32 449	
Landmacht.		
Art. 39. Officieren en onderluitenanten	2 766 404	
Art. 40. Militairen beneden den rang van onderluitenant	3 386 553	
Art. 41. Toelagen aan gezinnen van weder in dienst getreden gepensioneerde of gegageerde militairen, alsmede kosten op de betaling van een en ander buitenslands	3 999	
Art. 42. Nagelaten betrekkingen van militair personeel van de landmacht	50 539	
Art. 43. Tegemoetkomsten	10 101	
Art. 44. Toelage aan den consulaire agent te Cape-Coast-Castle voor zijne bemoeiingen met de uitbetaling van de gagementen en pensioenen van gewezen militairen van het Indische leger	13	
Art. 45. Bijdrage aan de vereeniging van be- neden den rang van officier gepensioneerde Europeesche militairen van leger, marine en koloniën tot het verleenen van steun aan hunne weduwen en weezen	1 000	
Andere uitgaven.		
Art. 46. Terugbetaling aan het Rijk van de helft der bezoldigingen van het personeel van het statistisch bureau bij het Departement van Koloniën	—	
Art. 47. Kantoor- en lokaalbehoefden en andere uitgaven ten behoeve van dat bureau	—	
Art. 48. Toelage aan den wiskundigen raad- gever van het Departement van Koloniën	1 000	
		9 265 391
ONDERAFDEELING 18.		
Art. 49. Uitkeeringen aan pensioenfondsen voor Europeesche en Inlandsche burgerlijke en militaire landsdienaren		1 500 000
ONDERAFDEELING 18A.		
Art. 50. Uitgaven in verband met de gewij- zigde bepalingen betreffende het gelijktijdig ge- not door militairen beneden den rang van onder- luitenant van pensioen of gagement met militaire inkomsten		—
ONDERAFDEELING 18B.		
Art. 50A. Duurtebijslag op pensioenen, gage- menten en onderstanden		2 291 944
ONDERAFDEELING 19.		
Art. 51. Bijdrage aan het weduwen- en wee- zenfonds van burgerlijke ambtenaren in Neder- landsch-Indië		400 000
ONDERAFDEELING 21.		
<i>Geneeskundig onderzoek van aan den Indischen dienst verbonden of daarvoor bestemd personeel.</i>		
Art. 52. Bezoldigingen en toelagen van de leden van den geneeskundigen raad van het Departement van Koloniën	16 000	
Art. 53. Terugbetaling aan het Rijk van de bezoldiging van den schrijver op jaarloon (tevens huisbewaarder) bij het kantoor van den genees- kundigen raad van het Departement van Koloniën.	870	

Art. 54. Kantoor- en lokaalbehoefden ten be- hoeve van den geneeskundigen raad van het Departement van Koloniën en andere met het geneeskundig onderzoek verband houdende uitga- ven, waaronder reis- en verblijfkosten	12 683	29 553
ONDERAFDEELING 22.		
<i>Verpleging van- en andere uitgaven voor gepen- sioneerden, gegageerden en gepasporteerden.</i>		
Art. 55. Kosten van het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek	176 450	
Art. 56. Verstrekking van breukbanden, stelt- beenen en andere dergelijke benoedigdheden aan- verpleging in militaire en burgerlijke zieken- inrichtingen en krankzinnigengestichten, alsmede begrafeniskosten van de gepensioneerde, gega- geerde en gepasporteerde militairen en daarmede in verband staande uitgaven	5 209	181 659
ONDERAFDEELING 23.		
<i>Eereteekenen.</i>		
Art. 57. Soldijen verbonden aan de Militaire Willemsorde en het eereteeken voor moed en trouw	21 118	
Art. 58. Toelagen aan broeders en aan wedu- wen van broeders der orde van den Nederland- schen Leeuw	1 250	
Art. 59. Aanschaffing en uitzending van eere- teekenen voor inlanders	—	22 368
ONDERAFDEELING 24.		
Art. 60. Uitrusting, voorloopige bezoldiging, belooningen en andere uitgaven in verband met de uitzending van burgerlijke ambtenaren		718 753
ONDERAFDEELING 25.		
Art. 61. Kosten in verband met de aanwerving van personeel voor den Indischen dienst		64 425
ONDERAFDEELING 26.		
Art. 62. Kosten van een algemeen toezicht op hen, die onder het genot van eene studietoelage zich voor den Indischen dienst voorbereiden en van raad en bijstand voor tijdelijk in Neder- land verblijf houdende inlanders en andere personen van Indischen afkomst		5 224
ONDERAFDEELING 26A.		
Art. 62A. Zorg voor Indische studenten in Nederland		3 000
ONDERAFDEELING 27.		
Art. 63. Toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van tijdelijk in Europa vertoovende en gepensioneerde koloniale landsdienaren, of voor den Indischen dienst bestemde personen, die met dienstverrichtingen worden belast, waarvan de kosten niet op een van de andere begrootings- posten kunnen worden aangewezen		11 445
ONDERAFDEELING 28.		
Art. 64. Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel-ingenieur of bouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden, benevens andere met de opleiding in verband staande uitgaven		90 527
ONDERAFDEELING 29.		
<i>Keuring, aankoop en vervoer van uit te zenden, en kosten van te ontvangen verschillende goederen.</i>		
Art. 65. Terugbetaling aan het Rijk van de bezoldigingen van het personeel van het technisch bureau van het Departement van Koloniën		97 545
Art. 66. Toelagen, reis- en verblijfkosten van dat personeel, alsmede kantoor- en lokaalbehoef- ten en andere uitgaven ten behoeve van het tech- nisch bureau.		173 371
Art. 67. Terugbetaling aan het Rijk van de bezoldigingen van het ambtelijk en bedienend personeel van het koloniaal etablissement te Am- sterdam		94 615
Art. 68. Tegemoetkoming aan die ambtenaren van het koloniaal etablissement te Amsterdam, die in dienst genomen zijn met vooruitzicht op pensioen zonder daarvoor bijdragen verschuldigd te zijn, doch sedert hunne bezoldiging ten laste van de Staatsbegroting voldaan wordt, daarvoor hebben bij te dragen		933

Art. 69. Andere kosten van keuring en met de aanschaffing en het vervoer van goederen en benodigdheden in verband staande uitgaven	238 836	
Art. 70. Aanschaffing en uitzending van boekwerken en gedrukte stukken voor den algemeenen dienst, alsmede kosten van verschillende te ontvangen goederen	13 726	
Art. 71. Bijdrage aan het „Internationale Verband für die Materialprüfungen der Technik“	—	
Art. 72. Bijdrage aan de hoofdcommissie voor de normalisatie in Nederland	3 000	
		622 026

ONDERAFDEELING 30.

Art. 73. Uitgaven in verband met de Ongevalwet 1901	4 049	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 31.

Art. 74. Voldoening aan het Rijk van hetgeen aan kanselarijrechten verschuldigd is wegens het aafteekenen van reispassen van Mekka-gangers door den consul te Djeddah	2 368	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 31A.

Art. 74A. Tegemoetkomingen wegens duurbijslag aan de hiervoor in aanmerking komende ambtenaren en beambten wier bezoldigingen ten laste komen van de IIIe Afdeling (departement van Financiën)	61 182	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 31B.

Art. 74B. Uitkeering voor eens wegens den langen duur der buitengewone tijdsomstandigheden aan de hiervoor in aanmerking komende ambtenaren en beambten hier te lande, wier bezoldiging ten laste van de begroting van Nederlandsch-Indië komt, alsmede aan personen die hier te lande eene toelage ten laste van die begroting genieten en door den aard en den duur van hunne werkzaamheid met ambtenaren en beambten zijn gelijk te stellen	43 438	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 32.

Art. 75. Onvoorziene uitgaven	500 209	
		53 593 925

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

ONDERAFDEELING 33.

Art. 76. Kosten der hoogere vorming van Nederlandsch-Indische bestuursambtenaren	28 393	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 34.

Art. 77. Studietoelagen aan candidaat-Indische ambtenaren, alsmede andere met de opleiding in verband staande uitgaven	113 708	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 35.

Art. 78. Onderwijs in het paardrijden aan candidaat-Indische ambtenaren en daarmede in verband staande uitgaven	3 038	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 36.

Art. 79. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor Chinese zaken en daarmede in verband staande uitgaven	7 276	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 37.

Art. 80. Bijdrage aan de vereeniging „Het Christelijk comite voor Indië“	1 500	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 38.

Art. 81. Opleiding van candidaat-tolken voor de Japansche taal en daarmede in verband staande uitgaven	6 678	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 39.

Politie.

Art. 82. Aanschaffing en uitzending van grondstoffen voor de kleeding van de agenten en oppassers der algemeene politie, van de gewapende politiediensten en van kantooroppassers, zoomede van andere benodigdheden voor de gewapende en algemeene politie	751 459	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 40.

Kadaster.

Art. 83. Herdruk in kleurendruk van uit Indië ontvangen kaarten en daarmede in verband staande uitgaven	—	
---	---	--

Art. 84. Aanschaffing en uitzending van instrumenten en andere benodigdheden voor den dienst van het kadaster	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 41.

Pakelvaart en andere stoomvaartdiensten.

Art. 85. Toelage, reis- en verblijfkosten aan den Regeeringscommissaris bij de Koninklijke Paketvaartmaatschappij	109	
---	-----	--

Art. 86. Bijdrage aan de Koninklijke Paketvaartmaatschappij voor het onderhouden van een geregelden stoomvaartdienst tusschen Java en Australië	—	109
---	---	-----

ONDERAFDEELING 42.

Vervoerkosten uit en naar Nederlandsch-Indië.

Art. 87. Vervoerkosten van niet-militaire Landsreizigers uit en naar Nederlandsch-Indië, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede andere met het vervoer verband houdende uitgaven	—	1 526 351
---	---	-----------

ONDERAFDEELING 43.

Tehuis voor inlanders.

Art. 88. Kosten in verband met de oprichting en instandhouding van een tehuis voor inlanders te 's Gravenhage	—	10 500
---	---	--------

ONDERAFDEELING 44.

Art. 89. Onvoorziene uitgaven

9 998

2 459 010

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

ONDERAFDEELING 45.

Onderwijs.

Art. 91. Reis- en verblijfkosten van de leden der in Nederland gevestigde commissie van toezicht over zonen van indische hoofden en andere aanzienlijke inlanders	—	
---	---	--

Art. 92. Tegemoetkoming aan gewezen leeraren der voormalige Indische instelling te Delft	1 900	
--	-------	--

Art. 93. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor het schoolwezen	1 130 688	
--	-----------	--

Art. 94. Kosten van het onderwijs in verbandleer en eerste hulp bij ongelukken, zoomede in tropische ziekten, tropische hygiëne en gerechtelijke geneeskunde aan aanstaande Indische ambtenaren	—	
---	---	--

Art. 95. Kosten van de opleiding in Nederland van Indische jongelieden tot onderwijzer en uitgaven met die opleiding in verband staande	28 122	
---	--------	--

Art. 96. Studietoelagen aan jongelieden in het bezit van de onderwijzersakte, die zich verbinden om na verkrijging van de hoofdkte in den Indischen dienst te treden	125 187	
--	---------	--

Art. 97. Kosten van aanvullend onderwijs in Javaansch en Maleisch ten behoeve van aanstaande Indische ambtenaren aan de Rijksuniversiteit te Leiden	6 150	
---	-------	--

Art. 98. Bijdrage aan de vereeniging „Max Havelaarfonds“ te 's Gravenhage voor de bevordering van de stoffelijke en geestelijke verheffing van inlanders uit Nederlandsch-Indië	1 000	
---	-------	--

Art. 99. Bijdrage aan de vereeniging „Tjandistichting“ te 's Gravenhage voor de verstandelijke en zedelijke ontwikkeling van inlanders uit Nederlandsch-Indië	2 575	
---	-------	--

Art. 100. Bijdragen aan vereenigingen, instellingen en personen, die onderwijzers, bestemd voor het gesubsidieerd bijzonder onderwijs in Nederlandsch-Indië, doen opleiden voor de hoofdacte	2 840	
--	-------	--

1 298 462

ONDERAFDEELING 45A.

Art. 100A. Bijdrage in de kosten van de tentoonstelling en het congres „Opvoeding van de Jeugd boven den leerplichtigen leeftijd“	—	1 000
---	---	-------

ONDERAFDEELING 45B.

Art. 100B. Buitengewone bijdrage ten behoeve van het 2e Koloniaal onderwijs-congres	—	1 125
---	---	-------

ONDERAFDEELING 46.

Art. 101. Bevordering van de studie voor middelbare akten	—	2 250
---	---	-------

ONDERAFDEELING 47.

Art. 102. Beschikbaarstelling van beurzen voor de universitaire studie van onbemiddelde Indische jongelieden 21 100

ONDERAFDEELING 48.

Art. 103. Kosten van leergangen over Indische onderwerpen ten behoeve van onderwijzers en onderwijzeressen bij het lager onderwijs 4 806

ONDERAFDEELING 49.

Kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen.

Art. 104. Aanmoediging der uitgaaf, alsmede kosten van verspreiding van werken van wetenschap, kunst en nijverheid 6 926

Art. 105. Toelage aan Dr. H. H. Juynboll, belast met de samenstelling van eene beknopte, op praktisch gebruik ingerichte Oud-Javaansch-Nederlandsche woordenlijst 1 000

Art. 106. Opleiding voor de betrekking van ambtenaar voor de beoefening van Indische talen of voor een daaraan verwanten werkring 7 100

ONDERAFDEELING 50.

Ambtenaarsexamens.

Art. 107. Kosten der examens, die den toegang openen tot betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en daarmee in verband staande uitgaven 9 311

ONDERAFDEELING 51.

Art. 108. Bijdrage aan de vereeniging „Oost en West” 3 000

ONDERAFDEELING 52.

Art. 109. Bijdrage aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam 50 000

ONDERAFDEELING 53.

Art. 110. Bijdrage aan het Koninklijk Instituut voor taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië te 's Gravenhage 5 000

ONDERAFDEELING 54.

Eeredienst.

Art. 111. Toelage aan de commissie voor de Protestantse kerken in Oost- en West-Indië .. 1 200

Art. 112. Ondersteuning van Christelijke vereenigingen tot opleiding van hulpprediekers, leeraars en onderwijzers, ter bevordering der godsdienstige belangen van de Christelijke gemeenten en de militaire garnizoenen in Indië 25 650

Art. 113. Bijdrage aan de vereeniging „Comite tot voorziening in de godsdienstige behoeften van de gevestigde inlandse Protestantse Christengemeenten op de Sangi- en Talaudeilanden” 27 562

ONDERAFDEELING 55.

Geneeskundige dienst.

Art. 114. Kosten van de leergangen in bacteriologie en hygiëne voor geneeskundigen, die bestemd zijn om in den Indischen dienst te treden. 30 906

Art. 115. Toelagen aan studenten in de geneeskunde, die zich verbinden voor gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst. 48 300

Art. 116. Tegemoetkoming aan de Leidsche vereeniging tot bevordering van de studie der tropische geneeskunde 3 500

Art. 117. Bijdrage aan de vereeniging tot behartiging der belangen van Nederlandsche longlijders te Amsterdam 1 000

Art. 118. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor den burgerlijken geneeskundigen dienst 615 358

ONDERAFDEELING 55A.

Art. 118A. Bijdragen in de uitzendingskosten van geneeskundig en verplegingspersoneel voor eenige gesubsidieerde zendingsziekenhuizen 18 892

ONDERAFDEELING 56.

Art. 119. Onvoorziene uitgaven 10 172

2 193 620

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

ONDERAFDEELING 57.

Waarnemingen en onderzoekingen op natuurwetenschappelijk gebied en hare toepassingen, alsmede aanschaffing en uitzending van verschillende benodigdheden.

Art. 120. Toelage aan den persoon, belast met de vervaardiging van eene macroscopische en microscopische beschrijving van eene verzameling Indische houtsoorten 2 500

Art. 121. Aanschaffing en uitzending van boeken en andere benodigdheden voor het departement van landbouw, nijverheid en handel en de daartoe behoorende inrichtingen 25 863

Art. 122. Bijdrage in de kosten der uitgave van het werk over de vischfauna van Nederlandsch-Indië door prof. Weber en Dr. de Beaufort 2 000

Art. 123. Aanmoediging der uitgaaf, alsmede kosten van verspreiding van werken van natuurwetenschappelijke aard 2 800

Art. 124. Uitgaven ter bevordering der natuurwetenschappen in het algemeen 14 027

47 190

ONDERAFDEELING 58.

Art. 125. Bijdrage aan de vereeniging „Het Koloniaal Landbouwmuseum” te Deventer 1 500

ONDERAFDEELING 59.

Veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs.

Art. 126. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor het veeartsenijkundig laboratorium en de Nederlandsch-Indische veeartsenschool 2 092

ONDERAFDEELING 60.

Opleiding voor den landbouw.

Art. 127. Bijdrage in de kosten van de Rijks hogere land-, tuin- en boschbouwschool 15 000

Art. 128. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de middelbare landbouwschool en de cultuurscholen in Nederlandsch-Indië 66

15 066

ONDERAFDEELING 61.

Art. 129. Uitgaven in verband met de toetreding van Nederlandsch-Indië tot het Internationaal Landbouwinstituut te Rome 948

ONDERAFDEELING 62.

Koffie.

Art. 130. Vervoer, bewaring, verkoop en aflevering 85 348

Art. 131. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de koffiepakhuisen —

85 348

ONDERAFDEELING 63.

Kina.

Art. 132. Vervoer, bewaring, verkoop en aflevering 8 218

Art. 133. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de kina-aanplantingen —

8 218

ONDERAFDEELING 64.

Getah pertja.

Art. 134. Vervoer, bewaring, verkoop en aflevering 59

ONDERAFDEELING 65.

Caoutchouc.

Art. 135. Vervoer, bewaring, verkoop en aflevering 64 471

ONDERAFDEELING 66.

Coca.

Art. 136. Vervoer, bewaring, verkoop en aflevering 1 285

ONDERAFDEELING 67.

Getah pertja- en caoutchouc-ondernemingen.

Art. 137. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden 4 990

ONDERAFDEELING 68.

Boschwezen.

Art. 138. Opleiding van candidaat-houtvesters, benevens daarmede in verband staande uitgaven.	73 115	
Art. 139. Opleiding van candidaat-boscharchitecten	2 130	
Art. 140. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor en andere uitgaven in verband met het boschwezen	3 341	
		78 586

ONDERAFDEELING 69.

Art. 141. Opleiding van ambtenaren voor de inlandsche visscherij en daarmede verband houdende uitgaven	5 111	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 70.

Veeartsenijkundige dienst.

Art. 142. Opleiding van candidaat-veeartsen voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, benevens daarmede in verband staande uitgaven.	20 954	
Art. 143. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor den veeartsenijkundigen dienst	1 155	
		22 109

ONDERAFDEELING 71.

Nijverheid en handel.

Art. 144. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor het ijkwezen	747	
Art. 145. Studietoelagen aan jongelieden, die na met goed gevolg aan de Technische Hoogeschool te Delft het propaedeutisch examen voor scheikundig ingenieur te hebben afgelegd, in opleiding worden genomen en na volbrachte studie als technoloog in den Indischen dienst treden.	416	
Art. 145A. Kosten van opleiding van ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië.	1 000	
Art. 145B. Deelneming aan de Association Internationale du Froid	—	
Art. 146. Maatregelen ter bevordering van den kolonialen handel	45 428	
		47 591

ONDERAFDEELING 72.

Art. 147. Onvoorziene uitgaven	7 611	
		392 175

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

ONDERAFDEELING 73.

Burgerlijke openbare werken.

Art. 148. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor den dienst der burgerlijke openbare werken en daarmede in verband staande uitgaven, met uitzondering van het havenwezen en den baggerdienst	3 174 786	
Art. 149. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van het havenwezen en daarmede in verband staande uitgaven	488 794	
Art. 150. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van den baggerdienst en daarmede in verband staande uitgaven	2 679 418	
		6 342 998

ONDERAFDEELING 74.

Art. 151. Kosten van het Regeeringstoezicht over de naamlooze vennootschap „Zeehaven en Kolenstation Sabang”	784	
--	-----	--

ONDERAFDEELING 75.

Stoomwezen.

Art. 152. Toelage aan den persoon, belast met de beoordeeling van de teekeningen van voor Nederlandsch-Indië bestemde stoomketels..	1 500	
Art. 153. Kantoorbehoefden, reis- en verblijfskosten en andere uitgaven	215	
		1 715

ONDERAFDEELING 76.

Algemeene pakhuizen.

Art. 154. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor 's Lands burgerlijke pakhuizen.	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 77.

Art. 155. Onvoorziene uitgaven	1 237	
		6 346 734

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

ONDERAFDEELING 78.

Mijnwezen.

Art. 156. Opleiding van candidaat-mijnge-nieurs, benevens daarmede in verband staande uitgaven	42 285	
Art. 157. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor en andere uitgaven in verband met het mijnwezen	325 165	
Art. 158. Toelage aan den commissaris der Regeering bij de Billiton-maatschappij in Nederland.	1 000	
		368 450

ONDERAFDEELING 79.

Postspaarbank.

Art. 159. Aanschaffing en uitzending van beno-odigdheden voor de postspaarbank	175	
Art. 160. Vergoeding en voorschotten aan de Rijkspostspaarbank in Nederland ter zake van de belegging van gelden	683	
		858

ONDERAFDEELING 80.

Dienst voor waterkracht en electriciteit.

Art. 161. Bedrijfsuitgaven	18 772	
Art. 162. Kapitaalsuitgaven	51 554	
		70 326

ONDERAFDEELING 81.

Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

Art. 163. Toelage aan den Regeeringscommis-saris bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg-maatschappij	1 200	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 82.

Opiumbereiding.

Art. 164. Bedrijfsuitgaven	42 197	
Art. 165. Kapitaalsuitgaven	29 090	
		71 287

ONDERAFDEELING 83.

Landsdrukkerij.

Art. 166. Bedrijfsuitgaven	740 121	
Art. 167. Kapitaalsuitgaven	23 226	
		763 347

ONDERAFDEELING 84.

Goudontginning in Benkoelen.

Art. 167A. Bedrijfsuitgaven	19	
Art. 168. Kapitaalsuitgaven	1 066 769	
		1 066 788

ONDERAFDEELING 85.

Tin.

Art. 169. Bedrijfsuitgaven	730 276	
Art. 170. Kapitaalsuitgaven	1 862 782	
		2 593 058

ONDERAFDEELING 86.

Ombilin-steenkolenontginning.

Art. 171. Bedrijfsuitgaven	198 909	
Art. 172. Kapitaalsuitgaven	1 727 211	
		1 926 120

ONDERAFDEELING 87.

Pogloe Laoet-steenkolenontginning.

Art. 173. Bedrijfsuitgaven	48 912	
Art. 174. Kapitaalsuitgaven	943 410	
		992 322

ONDERAFDEELING 87A.

Steenkolenontginning in Palembang.

Art. 175. Bedrijfsuitgaven	1 434	
Art. 176. Kapitaalsuitgaven	5 655	
		7 089

ONDERAFDEELING 88.

Zout.

Art. 177. Bedrijfsuitgaven	531 993	
Art. 178. Kapitaalsuitgaven	225 536	
		757 529

ONDERAFDEELING 89.

Post-, telegraaf- en telefoondienst.

Art. 179. Bedrijfsuitgaven	1 359 248	
Art. 180. Kapitaalsuitgaven	3 746 245	
		5 105 493

ONDERAFDEELING 90.

Staatsspoor- en tramwegen.

Art. 181. Bedrijfsuitgaven	1 812 558	
Art. 182. Kapitaalsuitgaven	18 477 400	
		20 289 958

ONDERAFDEELING 91.

Art. 183. Onvoorziene uitgaven	18 489	
		34 032 314

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

ONDERAFDEELING 92.

Militairen in buitengewonen dienst.

Art. 184. Belooningen, bezoldigingen, daggelden, toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van officieren of gewezen officieren van het Indische leger tijdelijk in Nederland te werk gesteld, of, tijdens hun verlof in Nederland, belast met opdrachten, waarvan de kosten niet op een van de andere begrootingsposten kunnen worden aangewezen	57 070	
Art. 185. Uitgaven voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendance-dienst	246 566	
Art. 186. Uitgaven wegens aanwending van de normaal-schietschool te 's Gravenhage ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	9 188	
Art. 187. Uitgaven wegens aanwending van de gymnastiekschool ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	2 200	
Art. 188. Uitgaven wegens aanwending van de rij- en hoefsmidschool te Amersfoort ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië ..	8 774	
Art. 189. Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor het leger in Nederlandsch-Indië bij de luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger en daarmee in verband staande uitgaven.	33 558	
		357 356

ONDERAFDEELING 93.

Art. 190. Militaire verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen	291 380	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 94.

Opleiding tot officier.

Art. 191. Aandeel in de kosten der opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	270 845	
Art. 192. Aandeel in de kosten der opleiding van onderofficieren bij den Hoofdcursus te Kampen en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	85 118	
Art. 193. Aandeel in de kosten der Cadetten-school te Alkmaar en andere daarmee in verband staande uitgaven	76 282	
Art. 194. Opleiding tot genees- en artseni-mengkundigen	63 435	
		495 680

ONDERAFDEELING 95.

Art. 195. Bijdrage in de kosten van den Rijksstudiedienst voor de luchtvaart	14 650	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 96.

Art. 196. Kosten der koloniale afdeeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf in Nederland		
---	--	--

ONDERAFDEELING 97.

Art. 197. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland.	3 203 786	
--	-----------	--

ONDERAFDEELING 97A.

Art. 198. Verrekening met het departement van Oorlog in Nederland van de uitgaven, voortvloeiende uit het aangaan van eene vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelieden, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen		
--	--	--

ONDERAFDEELING 98.

Art. 199. Bijdrage in de kosten van de te Nijmegen gevestigde „Arbeidsbeurs voor den oud-Indischen militair"	3 000	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 99.

Art. 200. Tegemoetkoming aan het permanent comite ten dienste van den oud-Indischen militair.		
---	--	--

ONDERAFDEELING 100.

Art. 201. Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutsz-fonds"		2 000
---	--	-------

ONDERAFDEELING 101.

Art. 202. Tegemoetkoming aan de vereeniging van gegageerde en gepensioneerde oud-militairen beneden den rang van officier uit de koloniën, land- en zeemacht „Prinses Juliana"		150
--	--	-----

ONDERAFDEELING 102.

Militaire veroordeelden.

Art. 203. Verpleging en vervoer in Nederland van militaire veroordeelden		2 902
--	--	-------

ONDERAFDEELING 103.

Art. 204. Bijdrage aan het weduwen- en wezenfonds van de officieren der landmacht in Nederlandsch-Indië		300 000
---	--	---------

ONDERAFDEELING 104.

Art. 205. Bijdrage aan het weduwen- en wezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen		209 650
---	--	---------

ONDERAFDEELING 105.

Materieel.

Art. 206. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden, zoodat eeresabels en andere onderscheidingsteekenen voor het leger en voor vrijwilligerkorpsen.		13 910 141
---	--	------------

ONDERAFDEELING 105A.

Art. 206A. Uitkeering voor eens wegens den langen duur der buitengewone tijdsomstandigheden aan het hiervoor in aanmerking komend militair en burgerlijk personeel, dat hier te lande ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië is te werk gesteld		1 100
---	--	-------

ONDERAFDEELING 106.

Art. 207. Onvoorziene uitgaven		79 850
		18 871 645

AFDEELING X.

Departement der Marine.

ONDERAFDEELING 107.

Uitgaven ten behoeve van het personeel voor het Departement en den algemeenen dienst.

Art. 208. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, te werk gesteld bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië	184 484	
Art. 209. Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de bezoldiging van den adviseur-verificateur en van den adjunct-verificateur van 's Rijks zee-instrumenten		184 484

ONDERAFDEELING 108.

Verdere uitgaven ten behoeve van het Departement en den algemeenen dienst.

Art. 210. Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië te werk gesteld, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmee in verband staande uitgaven ..	19 338	
Art. 211. Aanschaffing en uitzending van medailles en andere ereteekenen, alsmede uitgaven daarmee in verband staande	44	
Art. 212. Geneeskundige behoeften	2 721	
		22 103

ONDERAFDEELING 109.

Art. 213. Oprichting van twee marine-kuststations voor draadlooze telegrafie, waarvan een voor Oost- en een voor West-Java		1 482
--	--	-------

ONDERAFDEELING 110.

Art. 214. Aandeel in de kosten van aanbouw van kruisers en onderzeeboten en van aanschaffing van vliegtuigmateriaal ten behoeve van de Koninklijke marine, ten bedrage van de helft dier kosten		3 868 979
---	--	-----------

ONDERAFDEELING 110A.

Art. 214A. Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van kosten van aanbouw van kruisers en onderzeebooten over het jaar 1917 boven de ten laste van den dienst van dat jaar reeds gedane uitgaaf 253 675

ONDERAFDEELING 111.

Art. 215. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine in Nederlandsch-Indië, niet behorende tot de rol van eenig schip en niet te werk gesteld bij het departement aldaar of bij het marine-etablisement te Soerabaja 239 915

ONDERAFDEELING 112.

Verdere algemeene kosten der zeemacht.

Art. 216. Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven 136 477

Art. 217. Geneeskundige behoeften 136 477

ONDERAFDEELING 113.

Personeel van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië.

Art. 218. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende aan boord van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië 2 385 951

ONDERAFDEELING 114.

Verdere uitgaven ten behoeve van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië.

Art. 219. Geneeskundige behoeften 34

ONDERAFDEELING 115.

Personeel van de Indische militaire marine.

Art. 220. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine 1 229 637

ONDERAFDEELING 116.

Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine.

Art. 221. Geneeskundige behoeften 4 818
 Art. 222. Aanbouw, uitrusting en uitzending van schepen 727 536
 732 354

ONDERAFDEELING 117.

Personeel van den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.

Art. 223. Opleiding van commandanten voor de opnemingsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, benevens daarmede in verband staande uitgaven. 7 062

Art. 224. Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het personeel van het hydrografisch kantoor 25 661

Art. 225. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië 296 438
 329 161

ONDERAFDEELING 118.

Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.

Art. 226. Geneeskundige behoeften 71

Art. 227. Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het materieel van het hydrografisch kantoor 24 984

Art. 228. Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen 25 055

ONDERAFDEELING 119.

Uitgaven voor het personeel ten behoeve van „Scheepvaart“.

Art. 229. Opleidingskosten van jongelieden, die uitgezonden worden voor de betrekking van officier bij de gouvernementmarine en met die opleiding in verband staande uitgaven 28 396

ONDERAFDEELING 120.

Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart“.

Art. 230. Geneeskundige behoeften 913

Art. 231. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bekleding en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen met de daarop staande gebouwen, voor zoover niet bestemd tot aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja 9 235

Art. 232. Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen 304 908
 315 056

ONDERAFDEELING 121.

Magnetische en weerkundige waarnemingen.

Art. 233. Bijdrage aan de internationale vereniging voor seismologie, alsmede reis- en verblijfkosten voor afgevaardigden 1 823

Art. 234. Bijdrage in de kosten van het drukken der uitgave van de internationale commissie voor wetenschappelijke luchtvaart 1 823

Art. 235. Aanschaffing en uitzending van werktuigen, boekwerken en andere benodigdheden voor magnetische en weerkundige waarnemingen. 1 823
 1 823

ONDERAFDEELING 122.

Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.

Art. 236. Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst 12 687

Art. 237. Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van in Nederland te werk gestelde ingenieurs voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten 711

Art. 238. Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden 417

Art. 239. Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften, kleeding- en uitrustingsstukken voor de inlandsche schepelingen, artilleriebehoeftigheden en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja 2 586 101

Art. 240. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het marine-etablisement te Soerabaja 73 575

Art. 241. Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven .. 10 231
 Art. 242. Geneeskundige behoeften 10 812
 2 694 534

ONDERAFDEELING 123.

Art. 243. Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften en andere goederen ter aanvulling van den magazijnvoorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van eenen anderen post kunnen worden gebracht 140 962

ONDERAFDEELING 123A.

Art. 243A. Verrekening met het departement van marine in Nederland van in 1917 boven de daarvoor uitgetrokken bedragen gedane uitgaven voor bezoldigingen, soldijen en toelagen van het personeel der marine, tewerkgesteld bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië 258 976

ONDERAFDEELING 124.

Art. 244. Onvoorziene uitgaven 13 259

12 862 313

Totaal uitgaven in Nederland

132 740 034

HOOFDSTUK II DER UITGAVEN (UITGAVEN IN NEDERLANDSCH-INDIË).

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

ONDERAFDEELING 1.

Art. 1. Jaarwedde van den Gouverneur-Generaal 132 000

ONDERAFDEELING 2.

Staf van den Gouverneur-Generaal.

Art. 2. Bezoldigingen, toelagen en beloningen. 14 650

ONDERAFDEELING 3.

Verdere uitgaven voor den Staf van den Gouverneur-Generaal.

Art. 3. Toelagen voor dure levenswijze 1 250

Art. 4. Vergoeding voor huishuur 2 710

Art. 5. Vergoeding voor het houden van dienstpaarden 287

Art. 6. Kantoorkosten 120

4 367

ONDERAFDEELING 4.

Verblijven van den Gouverneur-Generaal.

Art. 7. Meubelen van de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg en het buitenverblijf te Tjipanas 10 445

Art. 8. Onderhoud van de tuinen bij de paleizen en het buitenverblijf 14 462

24 907

ONDERAFDEELING 5.

Art. 9. Buitengewone vernieuwing van de meubelen van de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg en het buitenverblijf te Tjipanas 84 272

ONDERAFDEELING 6.

Art. 10. Installatiën voor elektrische verlichting van de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg 5 806

ONDERAFDEELING 7.

Raad van Nederlandsch-Indië.

Art. 11. Bezoldigingen van den vice-president en de leden 139 200

ONDERAFDEELING 8.

Volksraad.

Art. 12. Bezoldigingen van den voorzitter, den secretaris en het verder personeel, zittinggelden voor de leden, reis- en verblijfkosten, kantoorkosten en verdere uitgaven waaronder die voor de verkiezing van leden 299 915

ONDERAFDEELING 8A.

Art. 12A. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken in den Volksraad 20 530

ONDERAFDEELING 8B.

Art. 12B. Raad van Departementshoofden 19 200

ONDERAFDEELING 8C.

Art. 12C. Commissie tot hervorming van de grondslagen der staatsinrichting van Nederlandsch-Indië 13 966

ONDERAFDEELING 8D.

Art. 12D. Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel 1 638

ONDERAFDEELING 9.

Personeel van de Algemeene Secretarie en van de secretarie van den Raad van Nederlandsch-Indië.

Art. 13. Bezoldiging van den algemeenen secretaris 24 000

Art. 14. Aanvangsbezoldigingen van de verdere ambtenaren, bezoldigingen en toelagen van ambtenaren ter beschikking 285 669

Art. 15. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de verdere ambtenaren 33 620

Art. 16. Aanvangsbezoldigingen van klerken en bedienden, alsmede schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden 66 879

Art. 17. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van klerken en bedienden 33 538

Art. 18. Bezoldigingen van den huisbewaarder en bedienden van het gebouw voor den Raad van Nederlandsch-Indië en den Volksraad 2 490

Art. 19. Herziening van de bezoldiging van de referendarissen ter Algemeene Secretarie —

446 196

ONDERAFDEELING 10.

Verdere uitgaven van de Algemeene Secretarie en van de secretarie van den Raad van Nederlandsch-Indië.

Art. 20. Kantoorkosten 43 440

Art. 21. Voor het in orde brengen, ter bestemde plaatse opstellen en uithreiden van het oud-archief —

Art. 22. Telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland 85 378

Art. 23. Aankondigingen in bijzondere nieuwsbladen, vertaal- en drukwerk 24 389

153 207

ONDERAFDEELING 11.

Personeel van de Algemeene Rekenkamer.

Artikel 24. Bezoldigingen van den voorzitter en de leden 100 800

Art. 25. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de verdere ambtenaren 281 395

Art. 26. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de verdere ambtenaren 25 420

Art. 27. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen .. 70 193

Art. 28. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel .. 49 195

Art. 29. Bezoldigingen van tijdelijk personeel. 50 000

577 003

ONDERAFDEELING 12.

Verdere uitgaven van de Algemeene Rekenkamer.

Art. 30. Kantoorkosten 18 200

ONDERAFDEELING 13.

Art. 31. Vervanging van de vijfjaarlijksche bezoldigingsverhoging van f 50 's maands, thans aan den rang van hoofdcommies bij de departementen van algemeen bestuur, de Algemeene Rekenkamer en de Algemeene Secretarie verbonden, door eene driejaarlijksche tot hetzelfde bedrag —

ONDERAFDEELING 14.

Reis- en verblijfkosten.

Art. 32. Reiskosten van den Gouverneur-Generaal 19 119

Art. 33. Reis- en verblijfkosten van den Staf van den Gouverneur-Generaal 3 249

Art. 34. Reis- en verblijfkosten ten behoeve van den Raad van Nederlandsch-Indië, de Algemeene Secretarie en de Algemeene Rekenkamer 3 421

25 789

ONDERAFDEELING 14A.

Art. 34A. Kosten, verbonden aan het bezoek aan Nederlandsch-Indië van den Consul-Generaal der Nederlanden te San Francisco, den heer H. A. van Coenen Forchiana 6 322

ONDERAFDEELING 15.

Art. 35. Verrekening van diensttelegrammen .. 31 501

ONDERAFDEELING 16.

Art. 36. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten —

ONDERAFDEELING 17.

Art. 37. Onvoorziene uitgaven 3 738

2 022 807

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

ONDERAFDEELING 18.

Personeel van het Departement.

Art. 38. Bezoldiging van den directeur 24 000

Art. 39. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en van de verdere ambtenaren. 196 570

Art. 40. Bezoldigingen van de ambtenaren, werkzaam bij de tijdelijke afdeling Wetgeving .. 25 200

Art. 41. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren 20 870

Art. 42. Bezoldigingen van de klerken en van het minder personeel, alsmede schrijffloonen 40 840

Art. 43. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel .. 15 584

323 064

ONDERAFDEELING 19.	
<i>Verdere uitgaven van het Departement.</i>	
Art. 44. Kantoorkosten	14 337
Art. 45. Reis- en verblijfkosten	—
	14 337
ONDERAFDEELING 20.	
<i>Personeel van het Hoog Gerechtshof en van het Hoog Militair Gerechtshof.</i>	
Art. 46. Bezoldigingen, toelagen en schrijffloonen	362 636
ONDERAFDEELING 21.	
<i>Verdere uitgaven van het Hoog Gerechtshof en van het Hoog Militair Gerechtshof.</i>	
Art. 47. Kantoorkosten	10 062
ONDERAFDEELING 22.	
<i>Personeel van den politieken inlichtingendienst.</i>	
Art. 48. Bezoldigingen	6 460
ONDERAFDEELING 23.	
<i>Verdere uitgaven van den politieken inlichtingendienst.</i>	
Art. 49. Kantoorkosten	450
ONDERAFDEELING 24.	
<i>Personeel van de raden van justitie.</i>	
Art. 50. Bezoldigingen, toelagen en schrijffloonen	829 933
ONDERAFDEELING 25.	
<i>Verdere uitgaven van de raden van justitie.</i>	
Art. 51. Kantoorkosten	29 617
Art. 52. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, zoomede vergoeding voor vervoerkosten	2 582
	32 199
ONDERAFDEELING 26.	
<i>Personeel van de landgerechten.</i>	
Art. 53. Bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	356 681
ONDERAFDEELING 27.	
Art. 54. Kosten van de uitbreiding van de landgerechten in de gewesten buiten Java en Madoera	—
ONDERAFDEELING 28.	
<i>Verdere uitgaven van de landgerechten.</i>	
Art. 55. Kantoorkosten	21 479
Art. 56. Toelagen uit hoofde van dienstbelang en vergoeding voor vervoerkosten	336
	21 815
ONDERAFDEELING 29.	
<i>Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken.</i>	
Art. 57. Bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	2 329 008
ONDERAFDEELING 29A.	
Art. 57A. Verbetering van de bezoldiging der inlandsche officieren van Justitie in eenige gewesten buiten Java en Madoera	—
ONDERAFDEELING 30.	
<i>Verdere uitgaven van inlandsche en inheemsche rechtbanken.</i>	
Art. 58. Kantoorkosten	66 289
Art. 59. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, zoomede vergoedingen voor vervoerkosten en leeftocht	8 990
	75 279
ONDERAFDEELING 31.	
<i>Rechtskundigen voor den katoordienst en verder personeel van het rechtswezen.</i>	
Art. 60. Toelagen aan rechtskundigen voor den katoordienst, in afwachting eener vaste plaatsing	3 700
Art. 61. Bezoldigingen en toelagen van de tolken en translateurs, alsmede van het aan hen toegevoegd personeel	65 667
Art. 62. Bezoldigingen van de scherprechtters en hunne knechts	1 760
	71 127

ONDERAFDEELING 32.	
<i>Verdere uitgaven van het rechtswezen.</i>	
Art. 63. Kosten van de translaatkantoren te Batavia en te Soerakarta	820
Art. 64. Reis- en verblijfkosten van rechterlijke ambtenaren en het hun toegevoegd personeel, alsmede schadeloosstelling voor het bijwonen der zittingen aan leden van inlandsche en inheemsche rechtbanken, die geen van Landswege bezoldigd ambt bekleeden	90 674
Art. 65. Vergoedingen en verdere onkosten, verbonden aan het onderzoek in strafzaken, aan de strafvervolgingen en aan de uitvoering van strafvonnissen en andere uitgaven	346 791
Art. 66. Uitrusting voor justitiebedienden ..	1 375
	439 660
ONDERAFDEELING 32A.	
Art. 66A. Kosten van verbetering van de bezoldiging der rechterlijke ambtenaren	—
ONDERAFDEELING 33.	
Art. 67. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren onder het departement van justitie behoorende	52 048
ONDERAFDEELING 34.	
<i>Personeel van de wees- en boedelkamers.</i>	
Art. 68. Bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	610 888
ONDERAFDEELING 35.	
<i>Verdere uitgaven van de wees- en boedelkamers.</i>	
Art. 69. Kantoorkosten	22 658
Art. 70. Praktijns- en gerechtskosten en verdere uitgaven	1 045
Art. 71. Reis- en verblijfkosten	—
	23 703
ONDERAFDEELING 36.	
<i>Burgerlijke stand voor de Chineezzen.</i>	
Art. 72. Beloningen van tusschenpersonen en tolken	1 141
Art. 73. Kosten van registers en formulieren ..	11 606
	12 747
ONDERAFDEELING 37.	
<i>Burgerlijke stand voor bepaalde groepen van inlanders.</i>	
Art. 74. Bezoldigingen en toelagen van het personeel	—
ONDERAFDEELING 38.	
Art. 75. Verdere uitgaven van den burgerlijken stand voor bepaalde groepen van inlanders	—
ONDERAFDEELING 39.	
<i>Personeel van het gevangeniswezen.</i>	
Art. 76. Aanvangsbezoldigingen van het hoofd van het gevangeniswezen, de inspecteurs en verdere ambtenaren	95 083
Art. 77. Bezoldigingen van de klerken en van het minder personeel, alsmede schrijffloonen	35 528
Art. 78. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.	16 600
Art. 79. Bezoldigingen van het personeel voor het ambachtswerk in de gevangnissen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	197 910
Art. 80. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de aanplantingen op Noesa Kembangan (Banjoemas) en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	19 121
Art. 81. Bezoldigingen en toelagen van het verder personeel bij de gevangnissen en dwangarbeidersverblijven, schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	842 641
Art. 82. Bezoldigingen van het personeel, belast met het toezicht buiten de gevangenis over de veroordeelden tewerkgesteld bij de openbare werken	190 962
Art. 83. Beloningen aan binnen de gevangnissen en dwangarbeiderskwartieren tewerkgestelde gestraften voor boven hun dagtaak verrichten arbeid, alsmede aan gegijzelden en voorloopig gevangen gehouden personen voor door hen vrijwillig verrichten arbeid	40 200
	1 438 045
ONDERAFDEELING 40.	
<i>Verdere uitgaven van het gevangeniswezen.</i>	
Art. 84. Kantoorkosten	42 751

Art. 85. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, vergoedingen voor vervoerkosten, paardenvoer en leeftocht	23 935	
Art. 86. Reis- en verblijfkosten	—	
Art. 87. Kosten van onderhoud en vervoer van gevangenen en van ontslagen gevangenen; verpleging van zieken en begrafeniskosten; verlichting der gebouwen, kosten van watervoorziening en van inventarisgoederen	5 143 078	
Art. 88. Onderhoud van gezijzelden	4 415	
Art. 89. Aankoop van benodigdheden bij den arbeid van veroordeelden en andere daarmede verband houdende uitgaven	1 120 858	
Art. 90. Uitgaven verband houdende met den aanplant van caoutchouc leverende en andere gewassen op het eiland Noesa Kembangan (Banjoemas), zoomede winstaandeel in het caoutchoucbedrijf	57 551	
Art. 91. Uitrusting voor het gevangenis-personeel	11 938	
	<hr/>	6 404 526
ONDERAFDEELING 41.		
Art. 92. Bijdrage aan de te Semarang gevestigde vereeniging tot het verleen van hulp aan ontslagen Europeesche veroordeelden	4 200	
ONDERAFDEELING 42.		
Art. 93. Bijdrage aan de te Batavia gevestigde vereeniging „Pro Juventute”	4 800	
ONDERAFDEELING 43.		
Art. 94. Gedeeltelijke vergoeding aan de vereeniging „Pro Juventute” te Batavia van de kosten van verpleging van hare pupillen	5 005	
ONDERAFDEELING 43A.		
Art. 94A. Bijdrage aan het te Soekaboemi gevestigde opvoedingsgesticht voor Europeesche jongens van het Genootschap van In- en Uitwendige Zending te Batavia	75 000	
ONDERAFDEELING 43B.		
Art. 94B. Renteloos voorschot aan de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja ten behoeve van de oprichting van eene landbouwkolonie en een tehuis voor het verwaarloosde en misdadige kind van elken landaard	150 000	
ONDERAFDEELING 44.		
<i>Personeel van het tucht- en opvoedingswezen.</i>		
Art. 95. Bezoldiging van den inspecteur en van het overige personeel	25 400	
Art. 96. Bezoldigingen van den directeur en de verdere ambtenaren bij het landsopvoedingsgesticht te Semarang en van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen	10 800	
	<hr/>	36 200
ONDERAFDEELING 45.		
<i>Verdere uitgaven van het tucht- en opvoedingswezen.</i>		
Art. 97. Kantoorkosten	4 647	
Art. 98. Kosten voor de verpleging en voor school- en vakonderwijs van de in of buiten het landsopvoedingsgesticht te Semarang geplaatste, ter beschikking van de Regeering gestelde pupillen	48 777	
	<hr/>	53 424
ONDERAFDEELING 46.		
<i>Personeel van de arbeidsinspectie en koelliewerving.</i>		
Art. 99. Bezoldigingen en schrijffloonen	215 765	
ONDERAFDEELING 47.		
<i>Verdere uitgaven van de arbeidsinspectie en koelliewerving.</i>		
Art. 100. Kantoorkosten	14 926	
Art. 101. Vergoeding voor vervoerkosten en toelagen uit hoofde van dienstbelang	3 142	
Art. 102. Reis- en verblijfkosten	—	
	<hr/>	18 068
ONDERAFDEELING 48.		
Art. 103. Bezoldigingen van het personeel van het Regeeringskantoor ter bestrijding van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes	5 550	
ONDERAFDEELING 49.		
<i>Verdere uitgaven van het Regeeringskantoor ter bestrijding van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes.</i>		
Art. 104. Kantoorkosten en andere uitgaven ..	3 008	

ONDERAFDEELING 50.

Personeel bij het centraalkantoor voor dactyloscopie.

Art. 105. Bezoldigingen van het hoofd en de verdere ambtenaren	25 400	
Art. 106. Bezoldigingen van de klerken en van het minder personeel	4 884	
	<hr/>	30 284

ONDERAFDEELING 51.

Verdere uitgaven van het centraalkantoor voor dactyloscopie.

Art. 107. Kantoorkosten	3 773	
Art. 108. Reis- en verblijfkosten	—	
	<hr/>	3 773

ONDERAFDEELING 52.

Personeel van den immigratiedienst.

Art. 109. Bezoldigingen van het hoofd en de verdere ambtenaren op het kantoor van den immigratiedienst, zoomede klerken en schrijffloonen	53 977	
Art. 109A. Bezoldigingen, daggelden en schrijffloonen van de secretarissen van de immigratie-commissies en het verdere personeel	143 108	
	<hr/>	197 085

ONDERAFDEELING 53.

Verdere uitgaven van den immigratiedienst.

Art. 110. Kantoorkosten en andere uitgaven ..	39 417	
Art. 111. Kosten van huisvesting en voeding van niet toegelaten immigranten en van immigranten, over wier toelating nog geen beslissing is genomen	80 072	
Art. 111A. Reis- en verblijfkosten van inspecteerende ambtenaren	—	
	<hr/>	119 489

ONDERAFDEELING 54.

Notariaat.

Art. 112. Kosten van de examens ter verkrijging van de bevoegdheid tot uitoefening van het notarisambt	3 733	
Art. 113. Reis- en verblijfkosten van burgerlijke ambtenaren voor het afleggen van den ambtseed als waarnemend notaris	—	
	<hr/>	3 733

ONDERAFDEELING 55.

Art. 114. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder dat departement staande diensten	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 56.

Art. 115. Maatregelen tot volledige uitvoering van de afschaffing der slavernij in de gewesten buiten Java en Madoera	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 57.

Art. 116. Verrekening van diensttelegrammen ..	76 373	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 58.

Art. 117. Onvoorziene uitgaven	48 936	
--------------------------------------	--------	--

14 465 561

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

ONDERAFDEELING 59.

Personeel van het Departement.

Art. 118. Bezoldiging van den directeur	24 000	
Art. 119. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de verdere ambtenaren	287 155	
Art. 120. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de verdere ambtenaren	34 145	
Art. 121. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen ..	56 174	
Art. 122. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel ..	57 015	
	<hr/>	458 489

ONDERAFDEELING 60.

Verdere uitgaven van het Departement.

Art. 123. Reis-, verblijf- en vervoerkosten	526	
Art. 124. Kantoorkosten	28 592	
Art. 125. Uitgaven voor de Begrooting van Nederlandsch-Indië	1 480	
	<hr/>	30 598

ONDERAFDEELING 61.		
Art. 126. Verrekening van diensttelegrammen.		47 935
ONDERAFDEELING 62.		
Art. 127. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder dat departement staande diensten voor zoover niet elders bij deze begrootingsafdeeling uitgetrokken.		
ONDERAFDEELING 63.		
<i>Personeel van de algemeene kassen.</i>		
Art. 128. Bezoldigingen, toelagen en schrijffloonen	646 226	
Art. 129. Herziening van de wedderregeling van de algemeene ontvangers der 2e klasse	—	
Art. 130. Herziening van de wedderregeling van de hulpschrijvers bij de landskassen op Java en Madoera, met uitzondering van die te Batavia, Semarang en Soerabaja	—	646 226
ONDERAFDEELING 64.		
<i>Verdere uitgaven voor de algemeene kassen.</i>		
Art. 131. Kantoorkosten, reis-, verblijf- en vervoerkosten, voedingsgelden, zoomede daggelden en andere belooningen	84 247	
Art. 132. Uitgaven in verband met het vervoer van geld	72 350	
Art. 133. Verliezen bij ontvreemding als anderszins van geld	9 182	165 779
ONDERAFDEELING 65.		
<i>Muntwezen.</i>		
Art. 134. Belooningen tot tegengang van den invoer en den omloop van nagemaakte munt en andere uitgaven in het belang van het muntwezen, uitgezonderd voor muntzuivering	2 612	
Art. 135. Inkoop van vreemde munt bij muntzuivering	2 217	
Art. 136. Andere met muntzuivering verband houdende uitgaven	42	
Art. 137. Aanmaak van muntpapier	206 517	211 388
ONDERAFDEELING 66.		
<i>Renten.</i>		
Art. 138. Rente voor bij de Javasche Bank opgenomen gelden	1 754 570	
Art. 139. Rente voor in 's Lands kas berustende gelden van de postspaarbank	21 454	1 776 024
ONDERAFDEELING 67.		
<i>Personeel voor de belastingen en voor het toezicht op het kas- en vendubeheer, een en ander voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken.</i>		
Art. 140. Bezoldigingen van het personeel bij de inspectie van financiën en van de ambtenaren en beambten voor de belastingen	506 499	
Art. 141. Herziening van de wedderregelingen voor de adjunct-controleurs en controleurs voor de belastingen en vervanging van de ondercommiezen bij de belastingen door commiezen.	—	506 499
ONDERAFDEELING 68.		
<i>Verdere uitgaven voor de belastingen en voor het toezicht op het kas- en vendubeheer, een en ander voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken.</i>		
Art. 142. Kantoorkosten van de inspectie van financiën	19 234	
Art. 143. Klerkengelden, schrijffloonen en verdere tegemoetkoming aan de hoofden van gewestelijk bestuur ten dienste van de werkzaamheden in het belang van den aanslag in- en de invordering van belastingen	137 411	
Art. 144. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het personeel van de belastingen en de inspectie van financiën	5 564	
Art. 145. Uitgaven in verband met het innen van belastinggelden	1 350 012	
Art. 146. Alle andere uitgaven, waaronder die voor de commissiën van aanslag in de inkomsten-, personeele- en bedrijfsbelastingen en voor den Raad van beroep voor belastingzaken (inkomsten- en personeele belasting en verponding).	297 658	1 809 879

ONDERAFDEELING 69.		
<i>Verpachte middelen.</i>		
Art. 147. Daggelden en toelagen van gecommiteerden, reis- en verblijfkosten tot het bijwonen der verpachtingen en andere kosten, waaronder die van invordering van pachtsummen		523
ONDERAFDEELING 70.		
<i>Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen.</i>		
Art. 148. Bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden	2 514 845	
Art. 149. Vermeerdering van het personeel bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, in verband met de nieuwe wijze van beheer van de groote havens	—	2 514 845
ONDERAFDEELING 71.		
<i>Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen.</i>		
Art. 150. Kantoorkosten voor het hoofdkantoor van den dienst	4 981	
Art. 151. Toelagen voor kantoorkosten en voor bezoldiging van klerken, entrepotpersoneel, personeel voor de samenstelling der gewestelijke en die der Internationale statistiek, zoomede voor schrijffloonen, toelage ter bestrijding van vervoerkosten en andere kleine uitgaven in het belang van den douaneleergang; rijtuighuur ten behoeve van het personeel voor het actief toezicht te Batavia, Semarang en Soerabaja; voedingsgelden en toelagen wegens dure levenswijze	127 944	
Art. 152. Reis- en verblijfkosten, daggelden bij tewerkstelling, alsmede vergoeding voor het overstorten van gelden	28 387	
Art. 153. Kosten der commissiën, bedoeld in art. 39 van het reglement litt. A, behoorende bij de bepalingen omtrent de heffing en verzekering der in- en uitvoerrechten	3 143	
Art. 154. Belooningen wegens aanhalingen en bekeuringen alsmede schadevergoeding voor onrechtmatige bekeuringen	11 853	
Art. 155. Uitgaaf van de statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië	5 264	
Art. 156. Alle niet afzonderlijk genoemde uitgaven in verband met de heffing der in- en uitvoerrechten en accijnzen	103 024	284 596
ONDERAFDEELING 72.		
<i>Verponding.</i>		
Art. 157. Aanslag in- en invordering van de verponding, de belasting op de door niet-inlanders zonder ingeschreven wettigen titel bezeten op het land Bloeboer gelegen erven en de belasting van onroerende goederen, bezeten krachtens een titel van het voormalig Britsche Gouvernement		75 287
ONDERAFDEELING 73.		
<i>Personeel voor de openbare verkooppingen.</i>		
Art. 158. Bezoldigingen van het personeel bij de vendukantoren 1ste klasse, waarvan het beheer niet is opgedragen aan een algemeenen ontvanger.	168 345	
Art. 159. Herziening van de wedderregelingen van de schrijvers en afslagers bij de vendukantoren te Batavia, Semarang en Soerabaja	—	168 345
ONDERAFDEELING 74.		
<i>Verdere uitgaven voor de openbare verkooppingen.</i>		
Art. 160. Uitgaven voor tijdelijk bij de vendukantoren tewerkgestelde personen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden, alsmede toelagen uit hoofde van dienstbelang	13 835	
Art. 161. Kantoorkosten, reis-, verblijf- en vervoerkosten, alsmede praktizijs- en gerechtskosten.	16 965	
Art. 162. Dekking van het nadeelig verschil tusschen de ontvangsten en uitgaven voor rekening van het vendufonds	16 001	46 801
ONDERAFDEELING 75.		
<i>Zegelrecht.</i>		
Art. 163. Bijdrage in de kosten van het personeel van den post- en telegraafdienst wegens het beheer en den verkoop van gezegeld papier en plakzegels, alsmede belooningen aan andere personen bij den verkoop		105 265

ONDERAFDEELING 76.

Opiumverkoop.

Art. 164. Bezoldigingen, toelagen en schrijffloonen	1 609 369
Art. 165. Voedingsgelden, toelagen wegens dure levenswijze en hooge huishuur, belooningen en vergoedingen	56 286
Art. 166. Reis, verblijf- en vervoerkosten, dag-gelden bij tewerkstelling, uitgaven voor vervoer van opium, djitjing, geld en verpakkingsmiddelen, voor reiskosten en nachtverblijf der begeleiders daarvan, zoomede voor huur van telefonen en verzending van spoedaanvragen, telegrammen en berichten buiten postgelegenheid	236 329
Art. 167. Verlichting, kantoorkosten, verpak-kingsmiddelen, gedrukten en verdere uitgaven van dergelijken aard	54 852
Art. 168. Verrekening met het departement van gouvernementsbedrijven van verstrekt opium.	6 435 702
Art. 169. Verrekening met het departement der marine voor het gebruik van vaartuigen	155 201
Art. 170. Aankoop van djitjing	289 434
Art. 171. Gelden tot bestrijding van den sluik-handel in opium, ter beschikking van den hoofd-inspecteur der opiumregie en van de controleurs der in- en uitvoerrechten en accijnzen, uitkeeringen wegens aangehaald opium en telegramkosten.	13 172
Art. 172. Verlies op de inwisseling van kepengs op Bali en van Straitsmunt	—
Art. 173. Herziening van de inkomsten van het personeel van den dienst der opiumregie in betrekkingen, welke doorgaans door inlanders worden bekleed	—
	<hr/> 8 850 345

ONDERAFDEELING 77.

Art. 174. Pandhuizen in eigen beheer	6 291 129
--	-----------

ONDERAFDEELING 78.

Art. 175. Herziening van de wedderegeling van het hooger personeel bij den pandhuisdienst	—
---	---

ONDERAFDEELING 79.

Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgel-den, voorloopige bezoldigingen, onderstanden bij ontslag uit de betrekking, een en ander voor zoo-ver, niet alzonderlijk uitgetrokken.

Art. 176. Burgerlijke verlofsbezoldigingen ..	110 572
Art. 177. Burgerlijke non-activiteits- en voor-loopige bezoldigingen, wachtgelden en onderstan-den bij ontslag uit de betrekking	384 876
	<hr/> 495 448

ONDERAFDEELING 80.

Pensioenen en gagementen, alsmede onderstanden bij ontslag uit 's Lands dienst en onderstanden aan niet-Landsdienaren.

Burgerlijke dienst.

Art. 178. Europeesche en op gelijken voet be-handelde landsdienaren	2 656 342
Art. 179. Europeesch personeel bij het bijzon-der lager en middelbaar onderwijs	2 648
Art. 180. Inlandsche landsdienaren	1 224 522
Art. 181. Andere burgerlijke personen en na-gelaten betrekkingen van burgers	272 178

Landmacht.

Art. 182. Officieren en onderluitnants	1 226 069
Art. 183. Europeesche en op gelijken voet be-handelde militairen beneden den rang van onderluitenant	2 288 589
Art. 184. Inlandsche militairen beneden den rang van onderluitenant	1 637 167
Art. 185. Nagelaten betrekkingen van militair personeel van de landmacht	58 376

Zeemacht.

Art. 186. Inlanders van de oorlogsmarine	42 775
Art. 187. Nagelaten betrekkingen van inlandsch personeel van de oorlogsmarine	479
	<hr/> 9 409 145

ONDERAFDEELING 80A.

Art. 188. Uitgaven in verband met de gewij-zigde bepalingen betreffende het gelijktijdig ge-not door militairen beneden den rang van onder-luitenant van pensioen of gagement met militaire inkomsten	—
---	---

ONDERAFDEELING 81.

Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten.

Art. 189. Hetgeen op voorschotten aan Euro-peesche burgerlijke landsdienaren en aan andere Europeanen niet binnen dit dienstjaar wordt ter-ugbetaald	2 350 076
Art. 190. Hetgeen op voorschotten aan inland-sche burgerlijke landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald	1 344 076
	<hr/> 3 694 152

ONDERAFDEELING 82.

Soldijen en toelagen aan eeretekenen verbonden.

Art. 191. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en het eereteken van Moed en Trouw aan personen niet of niet meer tot het leger of de zeemacht behorende	28 170
Art. 192. Toelagen aan broeders en aan weduwen van broeders der orde van den Neder-landschen Leeuw	8 657
	<hr/> 36 827

ONDERAFDEELING 83.

Art. 193. Bezoldiging van den commissaris van het gouvernement bij de Juvasche Bank	3 000
---	-------

ONDERAFDEELING 84.

Art. 194. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst	56 649
---	--------

ONDERAFDEELING 85.

Art. 195. Verdere uitgaven van den gouver-nements-accountantsdienst	18 813
---	--------

ONDERAFDEELING 86.

Art. 196. Personeel van het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke amb-tenaren in Nederlandsch-Indië	55 238
---	--------

ONDERAFDEELING 87.

Art. 197. Aanschaffing en uitzending van boek-werken, kaarten en gedrukte stukken voor den algemeenen dienst, voor zoover een en ander niet geschiedt door het departement van oorlog	3 429
---	-------

ONDERAFDEELING 87A.

Art. 197A. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan daarvoor in aanmerking ko-mende burgerlijke en militaire landsdienaren	8 321 523
--	-----------

ONDERAFDEELING 87B.

Art. 197B. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan daarvoor in aanmerking ko-mende gepensioneerde en gegageerde lands-dienaren	916 927
--	---------

ONDERAFDEELING 87C.

Art. 197C. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan weduwen en weezen van bur-gerlijke en militaire landsdienaren	264 977
--	---------

ONDERAFDEELING 87D.

Art. 197D. Maatregelen in het belang van de aanschaffing van goederen voor den Indischen dienst	36 013
---	--------

ONDERAFDEELING 88.

Art. 198. Onvoorziene uitgaven	86 502
	<hr/> 47 388 596

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

ONDERAFDEELING 89.

Personeel van het Departement.

Art. 199. Bezoldiging van den directeur	24 000
Art. 200. Instelling van een kantoor voor reiswezen	149 040
Art. 201. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en daggelden van den secretaris en de verdere ambtenaren	484 697
Art. 202. Regelmatige verhoogingen van bezol-diging van de ambtenaren	57 138
Art. 203. Aanvangsbezoldigingen van de kler-ken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen.	93 047
Art. 204. Regelmatige verhoogingen van bezol-diging van de klerken en het minder personeel ..	71 886
	<hr/> 879 808

ONDERAFDEELING 90.

Verdere uitgaven voor het Departement.

Art. 205. Kantoorkosten alsmede kosten voor het drukken enz. van de door het encyclopaedisch kantoor uitgegeven werken	54 687
Art. 206. Reis en verblijfkosten	—
	<hr/> 54 687

ONDERAFDEELING 91.

Personeel van het Europeesch bestuur.

Art. 207. Bezoldigingen, voorloopige bezoldigingen en toelagen van de gouverneurs, residenten, assistent-residenten, secretarissen, controleurs, gezaghebbers, aspirant-controleurs, administratieve ambtenaren, aspirant- en hulp-gezaghebbers en verdere ambtenaren, klerken en bedienden, alsmede schrijffloonen	7 225 390
---	-----------

ONDERAFDEELING 91A.

Art. 208. Toelage en vergoeding voor verplichte woningkorting aan den tegenwoordigen gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, den heer W. Frijling, wegens schadeloosstelling ter zake van zijne niet-benoeming tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië	7 830
--	-------

ONDERAFDEELING 92.

Verdere uitgaven voor het Europeesch bestuur.

Art. 209. Toelagen voor ontvangkosten, wegens dure levenswijze, uit hoofde van dienstbelang en voor voeding en uitgaven voor dienstrijpaarden, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden en schadeloosstellingen wegens derving van inkomsten	212 490
Art. 210 Reis- en verblijfkosten	—
Art. 211. Bezoldigingen, toelagen en daggelden, alsmede belooningen en vergoedingen van ambtenaren en andere personen, die tijdelijk werkzaam worden gesteld in het belang van het gewestelijk en het plaatselijk bestuur	27 139
Art. 212. Tegemoetkomingen aan in Indië aangenomen candidaat-gezaghebbers bij hunne benoeming tot hulpgezaghebber	—
	<hr/> 239 629

ONDERAFDEELING 93.

Art. 213. Uitgaven in verband met de uitbreiding van de bestuursmiddelen in de afdeeling Noord-Nieuw-Guinea (residentie Ternate en Onderhoorigheden)	—
--	---

ONDERAFDEELING 93A.

Art. 214. Vorming van een afzonderlijk gewest Nieuw-Guinea	—
--	---

ONDERAFDEELING 94.

Personeel van de bestuursschool te Batavia.

Art. 215. Bezoldigingen en toelagen van den directeur, de leeraren, de candidaat-gezaghebbers en van het aan hen toegevoegd personeel, alsmede inkomsten van inlandsche ambtenaren	155 278
--	---------

ONDERAFDEELING 95.

Verdere uitgaven voor de bestuursschool te Batavia.

Art. 216. Kantoor- en lokaalbehoeften, verstrekking van leer-, schrijf- en teekenebehoeften, onderhoud van den inboedel en andere uitgaven.	5 240
---	-------

ONDERAFDEELING 96.

Art. 217. Uitgaven in verband met de opleiding van personeel voor de Japansche zaken en de Japansche taal	16 493
---	--------

ONDERAFDEELING 97.

Personeel voor de Chineesche zaken.

Art. 218. Bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en candidaat-ambtenaren, alsmede van het aan hen toegevoegd personeel	66 486
---	--------

ONDERAFDEELING 98.

Verdere uitgaven voor de Chineesche zaken.

Art. 219. Reis- en verblijfkosten	—
Art. 220. Kantoorkosten	2 627
	<hr/> 2 627

ONDERAFDEELING 99.

Personeel van het inlandsch bestuur.

Art. 221. Bezoldigingen en toelagen van de regenten, patih's, districts- en andere hoofden,	
---	--

candidaat-inlandsche bestuursambtenaren, schrijvers en verder personeel bij het algemeen- en districtsbestuur	6 101 296
---	-----------

Art. 222. Bezoldigingen, tegemoetkomingen en vergoedingen aan Chineesche officieren, andere hoofden en beambten, behoorende tot het bestuur der Chineesche bevolking	175 511
--	---------

Art. 223. Bezoldigingen en toelagen van de officieren en hoofden van andere vreemde Oosterlingen	12 503
--	--------

Art. 224. Personeele toelagen	41 984
	<hr/> 6 331 296

ONDERAFDEELING 100.

Art. 225. Verbetering van de bezoldiging der gediplomeerde ambtenaren van den inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera	—
---	---

ONDERAFDEELING 100A.

Art. 225A. Verbetering van de bezoldiging der gediplomeerde ambtenaren van den inlandschen bestuursdienst op de buitengewesten	—
--	---

ONDERAFDEELING 101.

Art. 226. Herziening van de inkomsten der districts-hoofden, wedana's van politie, patih's en regenten op Java en Madoera (met uitzondering van de Vorstenlanden)	—
---	---

ONDERAFDEELING 101A.

Art. 226A. Verbetering van de inkomsten der districts- en onderdistrictshoofden in eenige gewesten buiten Java en Madoera	—
---	---

ONDERAFDEELING 102.

Verdere uitgaven voor het inlandsch bestuur.

Art. 227. Toelagen voor ontvangkosten, wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, tegemoetkomingen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden, schadeloosstellingen wegens derving van inkomsten, alsmede kleine uitgaven	57 353
--	--------

Art. 228. Reis- en vervoerkosten van regenten en andere inlandsche ambtenaren	—
---	---

Art. 229. Schadeloosstelling voor gemis van ambtsvelden aan den desabesturen der tot het voormalige land Kalinjamat (afdeeling Japara der residentie Semarang) behoord hebbende desa's.	5 213
	<hr/> 62 566

ONDERAFDEELING 103.

Art. 230. Instelling van een bezoldigd wijkbestuur te Batavia en Meester-Cornelis	71 538
---	--------

ONDERAFDEELING 103A.

Art. 230A. Hervorming van het bestuur ter hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja.	—
---	---

ONDERAFDEELING 104.

Art. 231. Lotsverbetering van de hulpschrijvers, schrijvers en mantri's-politie en -kaboepten bij den bestuursdienst op Java en Madoera	—
---	---

ONDERAFDEELING 105.

Art. 232. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en inlandsch bestuur, zoodmede kosten van gedeeltelijke inrichting van landswege van de woningen der hoofden van gewestelijk bestuur en van enkele hoofden van plaatselijk bestuur	581 985
---	---------

ONDERAFDEELING 105A.

Art. 232A. Uitgaven ten behoeve van de voltooiing en het voor den druk en de uitgave gereed maken van het alphabetisch register van de welvaartedita	3 419
--	-------

ONDERAFDEELING 105B.

Art. 232B. Uitgaven voortvloeiende uit de huurcommissie-ordonnantie	20 344
---	--------

ONDERAFDEELING 105C.

Art. 232C. Uitgaven in verband met de instelling van de suikerenquete-commissie	10 095
---	--------

ONDERAFDEELING 105D.

Art. 232D. Uitgaven in het belang van de tabakscultuur in de afdeelingen Djember en Bondowoso der residentie Besoeki	3 575
--	-------

ONDERAFDEELING 106.

Art. 233. Hervorming van het inlandsch bestuur in de residentien Benkoelen en Palembang.	—
--	---

ONDERAFDEELING 107.	
Art. 234. Hervorming van het inlandsch bestuur in de residentie Tapanocli	—
ONDERAFDEELING 108.	
Art. 235. Hervorming van het districtsbestuur in het rechtstreeks bestuurd gebied der residentie Westerafdeeling van Borneo	—
ONDERAFDEELING 109.	
Art. 236. Hervorming van het districtsbestuur in de Minahassa, afdeeling en residentie Menado	—
ONDERAFDEELING 110.	
Art. 237. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren onder het departement van binnenlandsch bestuur behoorende	410 169
ONDERAFDEELING 110A.	
Art. 237A. Algemeene regeling der toekenning van toelagen wegens daurte aan eenige groepen van landsdienaren in de buitengewesten en daarmee verband houdende verhooging van de voor dienstbelangtoelagen uitgetrokken fondsen	—
ONDERAFDEELING 111.	
Art. 238. Volkstelling en kantoor voor de bevolkingsstatistiek	27 794
ONDERAFDEELING 112.	
<i>Vorsten, grooten en gezanten, alsmede staatsgevangenen en dergelijken.</i>	
Art. 239. Schadeloosstelling en uitkeeringen aan inlandsche vorsten en grooten, verband houdende met vroegere inkomsten	3 158 746
Art. 240. Bezoldigingen en inkomsten van rijksbestiërs, van prinses van de hoven van Djokjakarta en Soerakarta, van pangerans en hoofden in andere gewesten	27 813
Art. 241. Onderstanden en toelagen aan het hoofd en aan de voor ondersteuning in aanmerking komende leden van het geslacht der voormalige sultans van Atjeh, alsmede aan hunne echtgenooten en weduwen	23 470
Art. 242. Reis- en vervoerkosten van vorsten, grooten en gezanten, alsmede staatsgevangenen ..	—
Art. 243. Jaargelden, onderstanden, belooningen, toelagen en vergoedingen voor verpondingsbelasting, alsmede verstrekkingen aan- en uitgaven voor onthaal en huisvesting zoowel van vorsten, grooten en gezanten als van staatsgevangenen en dergelijken	277 298
Art. 244. Geschenkgoederen	2 999
	3 490 326
ONDERAFDEELING 112A.	
Art. 244A. Uitgaven in verband met de opleiding van inlandsche jongelieden van vorstelijk bloed	10 530
ONDERAFDEELING 113.	
Art. 245. Uitgaven voor ter beschikking van zelfbesturende landschappen gesteld personeel voor aanslag in en invordering van belastingen dier landschappen	24 681
ONDERAFDEELING 113A.	
Art. 245A. Verstrekking van gelden (bij wijze van voorloopige hulp) aan eenige zelfbesturende landschappen op het eiland Timor (residentie Timor en Onderhoorigheden) voor den aanleg en voortzetting van den z.g. Midden-Timorweg, loopende van Koepang naar Atapoepoe	—
ONDERAFDEELING 113B.	
Art. 245B. Verstrekking van gelden als voorschot aan eenige zelfbesturende landschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden voor de voortzetting van den aanleg van eenige wegen in die gebieden	137 500
ONDERAFDEELING 113C.	
Art. 245C. Verschaffing van bouwcrediet aan zelfbesturende landschappen	21 162
ONDERAFDEELING 113D.	
Art. 245D. Tegemoetkoming aan het plaatselijk fonds te Bandjermasin, residentie Zaider- en Oosterafdeeling van Borneo	25 000
ONDERAFDEELING 114.	
Art. 246. Publieke feesten	12 692

ONDERAFDEELING 115.	
<i>Personeel der politie.</i>	
Art. 247. Bezoldigingen, voorloopige bezoldigingen en toelagen van de Europeesche en inlandsche ambtenaren en beambten der algemeene politie ..	5 648 211
Art. 248. Uitbreiding van den dienst in verband met noodzakelijk blijvende maatregelen tot beperking van het opiumgebruik en tot toegang van den sluikehandel in opium	—
Art. 249. Bezoldigingen, voorloopige bezoldigingen en toelagen van het personeel van het korps gewapende politie	2 485 930
	8 134 141
ONDERAFDEELING 116.	
Art. 250. Hervorming van de algemeene politie op de drie groote hoofdplaatsen van Java	—
ONDERAFDEELING 117.	
Art. 251. Herziening van de bezoldigingen van een gedeelte van het Europeesch personeel der algemeene politie	—
ONDERAFDEELING 118.	
Art. 252. Herziening van de inkomsten der Europeesche detachementscommandanten en onderofficieren-administrateur van het korps gewapende politie	—
ONDERAFDEELING 119.	
Art. 253. Verbetering van de bezoldiging der divisiecommandanten der 1ste klasse van het korps gewapende politie	—
ONDERAFDEELING 120.	
<i>Verdere uitgaven voor de politie.</i>	
Art. 254. Reis- en verblijfkosten (w. o. vergoeding voor marschvoeding), kleeding, wapening en uitrusting, toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, voedinggelden, kantoorkosten en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der algemeene politie	330 090
Art. 255. Aanschaffing en onderhoud van paarden, voertuigen en uitrustingsstukken, verlichting en onderhoud van kantoren en wachten en andere uitgaven ten behoeve van het materieel der algemeene politie	700 501
Art. 256. Reis- en verblijfkosten (w. o. vergoeding voor marschvoeding), kleedinggeld, toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, voedinggelden, kantoorkosten, engagements- en reëngagementsbelooningen, aanbrengepremiën, schietbelooningen, kosten van ziekenverpleging en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der gewapende politie	951 320
Art. 257. Aanschaffing en onderhoud van kleeding, wapening, uitrusting en rijwielen, verlichting van kazernes en wachten, voeding van het personeel, zoomede van gezinnen en andere uitgaven ten behoeve van het materieel der gewapende politie	1 134 434
Art. 258. Kosten van verwapening met de repeteerkarabijn M. 95 van het korps gewapende politie	102 627
Art. 259. Uitgaven voor geheime politie, belooningen voor het vatten van misdadigers en bij brand, alsmede andere uitgaven van verschillenden aard	610 394
Art. 260. Uitgaven voor het bewaken van Landsgebouwen	23 981
	3 853 347
ONDERAFDEELING 120A.	
Art. 260A. Kleedinggeld van het personeel bij het korps gewapende politie, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren	27 208
ONDERAFDEELING 121.	
<i>Andere uitgaven in het belang van het bestuur en van de openbare orde en veiligheid.</i>	
Art. 261. Verlichting van gebouwen en wegen, aankoop, vervoer en aanmaak van vlaggen, schadeloosstelling aan de Nederlandsch-Indische Gasmaatschappij voor betaalde invoerrechten op artikelen ten dienste van de vervaardiging en het gebruik van het lichtgas en verdere uitgaven ten behoeve van de verlichting	13 648
Art. 262. Beheer van pakhuisen tot opslag van aan particulieren behoorend buskruit, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	3 912
Art. 263. Onderhoud en vervoer van schipbreukelingen en andere behoeftige personen	706

Art. 264. Uitgaven voor het binnenlandsch brievenvervoer in eenige gewesten buiten Java en Madoera	20 977		
Art. 265. Uitgaven voor een korps roeiers ten behoeve van het onderhoud der aanrakingen met het Apo-Kajangebid (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo)	—		
Art. 266. Uitgaven voor de bediening en het onderhoud van eenige landschapsvaartuigen in de residentie Ternate en Onderhoorigheden	—		
Art. 267. Aanschaffing en onderhoud van inboedel en verdere uitgaven ten behoeve van de passanggrahans en passantenhuizen, waaronder die voor bewaking	115 006		
Art. 268. Uitgaven voor den aanleg en het onderhoud van begraafplaatsen, zoomede het onderhoud van onbewoonde gouvernementsserven	11 389		
		165 638	
ONDERAFDEELING 121A.			
Art. 268A. Uitgaven in verband met de Kloetuitbarsting		162 174	
ONDERAFDEELING 121B.			
Art. 268B. Hulpverschaffing aan de noodlijdende bevolking in eenige gewesten op en buiten Java en Madoera		43 724	
ONDERAFDEELING 122.			
<i>Telefonische gemeenschap voor bestuursdoeleinden.</i>			
Art. 269. Aanleg en uitbreiding van bestuurs-telefoonlijnen	52 831		
Art. 270. Onderhoud en bediening van bestuurs-telefoonlijnen	245 452		
Art. 271. Kosten van telefoonabonnementen en interlocale gesprekken in het belang van den bestuursdienst	429 640		
Art. 272. Bijdragen in de aanlegkosten van aansluitingen aan telefoonnetten	17 676		
		745 599	
ONDERAFDEELING 123.			
<i>Personeel voor de landelijke inkomsten.</i>			
Art. 273. Bezoldigingen van den inspecteur, de adjunct-inspecteurs en verdere ambtenaren en bedienden, voor zoover niet in den volgenden post begrepen	224 347		
Art. 274. Bezoldigingen en toelagen van de collecteurs, ondercollecteurs en verder personeel voor de inning van de landelijke inkomsten	365 521		
		589 868	
ONDERAFDEELING 124.			
<i>Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten.</i>			
Art. 275. Reis- en verblijfkosten, teeken- en schrijfbehoefden, toelagen wegens dure levenswijze, kantoorkosten, alsmede koelieelonen en kleine uitgaven	116 212		
Art. 276. Uitgaven voor den aanslag in- en de invordering van de landelijke inkomsten en andere grondlasten, de kosten van papier voor gedrukte en van schrijfbehoefden daaronder begrepen	2 022 912		
		2 139 124	
ONDERAFDEELING 125.			
Art. 277. Herziening van de inrichting van den dienst der landelijke inkomsten			
ONDERAFDEELING 126.			
Art. 278. Voorbereiding van de invoering van een nieuwe landrenteregeling in de residentie Bali en Lombok		21 361	
ONDERAFDEELING 127.			
<i>Personeel voor de agrarische zaken en verplichte diensten.</i>			
Art. 279. Bezoldigingen van den inspecteur, de adjunct-inspecteurs en verdere ambtenaren en bedienden		63 174	
ONDERAFDEELING 128.			
<i>Verdere uitgaven voor de agrarische zaken en verplichte diensten.</i>			
Art. 280. Reis- en verblijfkosten			
Art. 281. Uitgifte van gronden in eigendom, met recht van opstal, in huur of erfpacht en daarmede in verband staande praktijns- en gerechtskosten, alsmede huur en verhuur van gronden voor den landbouw en uitgifte van gronden met alijdurend recht van opstal in de Vorstenlanden	11 100		
		11 100	
ONDERAFDEELING 129.			
Art. 282. Uitgaven in verband met de terugbrenging van particuliere landen op Java tot het Landsdomein			2 303 748
ONDERAFDEELING 129A.			
Art. 283. Aankoop van de particuliere landen Torbaja en Gemoclak, residentie Semarang			2 850 756
ONDERAFDEELING 129B.			
Art. 283A. Ambtenaar voor een onderzoek naar de toestanden en verhoudingen, afgescheiden van de landerijen en naar hetgeen, afgescheiden van de terugbrenging tot het Landsdomein, al dadelijk tot verbetering kan worden gedaan, o.m. op politieel gebied en op het gebied van de diensten ten behoeve van den landheer			—
ONDERAFDEELING 129C.			
Art. 283B. Aankoop van gedeelten van de in de residentie Batavia gelegen Pamanoekan en Tjjasemlanden			17 000 000
ONDERAFDEELING 130.			
Art. 284. Voorbereiding van de hervorming van van de maatschappelijke en agrarische toestanden in de Vorstenlanden op Java			225 944
ONDERAFDEELING 131.			
Art. 285. Aanslag in en invordering van het hoofdgeld			790 275
ONDERAFDEELING 132.			
Art. 286. Uitgaven in verband met den afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera			420 022
ONDERAFDEELING 133.			
<i>Landverhuizing.</i>			
Art. 287. Uitgaven in het belang van de landverhuizing			132 207
ONDERAFDEELING 134.			
<i>Personeel voor het kredietwezen, met uitzondering van dat voor de centrale kas.</i>			
Art. 288. Bezoldigingen van het personeel voor de centrale leiding van den dienst		35 433	
Art. 289. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de inrichting van en het toezicht op de kredietinstellingen		265 053	
Art. 290. Verbetering van de bezoldiging van een deel der ambtenaren voor de inrichting van en het toezicht op de kredietinstellingen			300 486
			—
ONDERAFDEELING 135.			
<i>Verdere uitgaven voor het kredietwezen, met uitzondering van die ten behoeve van de centrale kas.</i>			
Art. 291. Reis- en verblijfkosten			—
Art. 292. Kantoorkosten		10 314	
Art. 293. Tegemoetkoming in de kosten van beheer en die van eerste inrichting der banken		93 730	
Art. 294. Bijdragen in de bedrijfsmiddelen van volkskredietinstellingen			—
Art. 295. Oprichting en steun aan desaloemboengs en desabanken, zoomede aan spaar- en voorschotbanken in de gewesten buiten Java en Madoera			—
Art. 296. Kosten van opleiding van personeel voor het beheer en toezicht over volkskredietinstellingen		394	
			104 438
ONDERAFDEELING 136.			
Art. 297. Personeel van de centrale kas voor het volkskredietwezen			70 230
ONDERAFDEELING 137.			
<i>Verdere uitgaven ten behoeve van de centrale kas voor het volkskredietwezen.</i>			
Art. 298. Reis- en verblijfkosten			—
ONDERAFDEELING 138.			
Art. 299. Kapitaalsverstrekking aan de centrale kas			—
ONDERAFDEELING 139.			
Art. 300. Verschaffing van landbouwkrediet ten behoeve van de oprichting van tuintbouw- hoeven			5 900

ONDERAFDEELING 140.

Art. 301. Voorschotten aan de inlandische gemeenten op Java en Madoera voor den aankoop van ambtsvelden voor de desabesturen

ONDERAFDEELING 141.

Art. 302. Uitgaven in verband met de voorgenomen geleidelijke opheffing van perdikanprivileges der daarvoor in aanmerking komende desa's van de gouvernementlanden op Java en Madoera.

ONDERAFDEELING 142.

Personeel van het kadaster.

Art. 303. Bezoldigingen en toelagen van het hoofd van den kadastralen dienst, de inspecteurs, de bewaarders en verdere ambtenaren en bedienden

ONDERAFDEELING 143.

Art. 304. Lotsverbetering van de hulp-mantri's van het kadaster

ONDERAFDEELING 144.

Verdere uitgaven voor het kadaster.

Art. 305. Kantoor-, teeken- en schrijfbehoeften, gedrukt, instrumenten en meubelen, koelliepen, bakens, piketten en verdere uitgaven

Art. 306. Reis- en verblijfkosten

Art. 307. Uitgaven ten behoeve van de werkzaamheden der gouvernementlandmeters in de gewesten buiten Java en Madoera

Art. 308. Onderhoud van en herstelling aan de merkteekens, dienende tot verzekering van driehoeks of hoogtepunten

ONDERAFDEELING 145.

Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster.

Art. 309. Bezoldigingen en toelagen van het hoofd, het verder onderwijzend personeel en bedienden, alsmede tegemoetkomingen aan de inlandische leerlingen

ONDERAFDEELING 146.

Verdere uitgaven voor den opleidingsleergang van het kadaster.

Art. 310. Teeken- en schrijfbehoeften, reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven

ONDERAFDEELING 147.

Paketsvaartdienst.

Art. 311. Vergoedingen voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketsvaart in den Indischen Archipel

ONDERAFDEELING 148.

Overtochtskosten naar en uit Indië alsmede reis- en verblijfkosten in Indië

Art. 312. Overtochtskosten van burgerlijke landsreizigers naar en uit Indië, met inbegrip der reiskosten ter bereiking van de plaats van inschepping en der vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine, tegemoetkomingen aan in Europa vertoevende personen, die bestemd zijn om voor 's Landsrekening de reis naar Indië te aanvaarden, in verband met de ter zake van hun vertrek en dat van hunne gezinnen door hen gemaakte bijzondere onkosten, alsmede reiskosten van landsdienaren, wier aanspraak op een buitenlandsch verlof wegens langdurigen dienst op hun verzoek door den Gouverneur-Generaal is veranderd in aanspraak op een binnenlandsch verlof en wien uit dien hoofde zoodanig verlof is verleend

Art. 313. Reis- en verblijfkosten van burgerlijke ambtenaren bij aanwijzing of verandering van bestemming en voor het afleggen van den voorgeschreven ambtseed, van ambtenaren op wachtgeld of met verlof wegens ziekte, tot bereiking van de plaatsen, waar de tijd van wachtgeld of verlof wordt doorgebracht, van ambtenaren, die, ingeval van ziekte, bij afwezen of ontstentenis van een geneesheer op hunne standplaats, zich begeven naar den geneesheer op de naastbijgelegen plaats gevestigd, en van ambtenaren reizende ter erlanging van eene geneeskundige verklaring voor een buitenlandsch verlof

Art. 314. Bezoldigingen over het tijdvak tuschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post

30 366

497 764

44 628

48 292

16 085

109 005

24 794

690

530 749

2 728 250

1 301 220

74 272

Art. 315. Reiskosten van gepensioneerde burgerlijke en militaire ambtenaren en officieren en van na het verstrijken van hun dienstverbintenis, dan wel wegens lichamelijke ongeschiktheid ontslagen personen, behoord hebbende tot de gewapende korpsen en andere diensten onder burgerlijk bestuur, van hunne laatste standplaats naar de plaats hunner bestemming, alsmede van weduwen en weezen van landsdienaren en gepensioneerden.

42 173

Art. 316. Kosten van verplaatsing van gegaarde en gepasporteerde onderofficieren en mindere militairen der zee- en landmacht

319

Art. 317. Reis- en verblijfkosten van burgerlijke landsdienaren en andere personen voor zover niet in andere posten begrepen

9 547 150

13 693 384

ONDERAFDEELING 149.

Art. 318. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten

768 487

ONDERAFDEELING 150.

Art. 319. Verrekening van diensttelegrammen ..

80 909

ONDERAFDEELING 151.

Art. 320. Onvoorziene uitgaven

131 515

75 926 315

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

ONDERAFDEELING 152.

Personeel van het Departement.

Art. 321. Bezoldiging van den directeur

24 000

Art. 322. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en van de verdere ambtenaren.

291 286

Art. 323. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijflonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden

46 575

Art. 324. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van den secretaris en van de verdere ambtenaren

36 616

Art. 325. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel ..

29 495

427 972

ONDERAFDEELING 153.

Verdere uitgaven voor het Departement.

Art. 326. Reis- en verblijfkosten

Art. 327. Kantoorkosten

34 826

34 826

ONDERAFDEELING 154.

Art. 328. Instelling van een onderwijsraad

9 609

ONDERAFDEELING 155.

Personeel van de inspectie van het middelbaar onderwijs en het vakonderwijs.

Art. 329. Bezoldiging van den inspecteur

12 000

ONDERAFDEELING 156.

Art. 330. Verdere uitgaven voor de inspectie van het middelbaar onderwijs en het vakonderwijs.

663

ONDERAFDEELING 157.

Personeel van het openbaar middelbaar onderwijs.

Art. 331. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de hogere burgerscholen met vijfjarigen leergang, schrijflonen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden ..

849 143

Art. 332. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging en personeele- en praktijktoelagen van het personeel bij de hogere burgerscholen met vijfjarigen leergang

276 756

Art. 333. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de Prins-Hendrik-school te Batavia, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

163 962

Art. 334. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging, alsmede personeele- en praktijktoelagen van het personeel bij de Prins-Hendrik-school te Batavia

72 260

Art. 335. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij den handelsteleergang te Soerabaja.

13 020

1 375 141

ONDERAFDEELING 158.

Art. 336. Kosten van een school van voorbereidend hooger onderwijs te Djokjakarta

40 654

ONDERAFDEELING 159.

Art. 337. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs

61 463

ONDERAFDEELING 160.

Verdere uitgaven voor het openbaar middelbaar onderwijs.

Art. 338. School- en lokaalbehoefden, leermiddelen voor kosteloos toegelaten leerlingen, kosten van de examens en andere uitgaven ten behoeve van de hogere burgerscholen met vijfjarige leergang, waaronder die wegens invordering van achterstallige schoolgelden

57 050

Art. 339. School- en lokaalbehoefden, leermiddelen voor kosteloos toegelaten leerlingen en andere uitgaven ten behoeve van de Prins-Hendrikschool te Batavia, waaronder die voor invordering van achterstallige schoolgelden

7 952

Art. 340. Schoolbehoefden en andere uitgaven voor den handelsleergang te Soerabaja

300

ONDERAFDEELING 160A.

Art. 340A. Uitgaven in verband met de tijdelijke instelling van de technisch-onderwijscommissie

18 476

ONDERAFDEELING 161.

Personeel van het openbaar Europeesch vakonderwijs.

Art. 341. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de technische scholen, alsmede schrijffloonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden

545 929

Art. 342. Regelmatige en buitengewone verhoogingen van bezoldiging, alsmede personeelen- en practijktoelagen van het personeel bij de technische scholen

143 591

Art. 343. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij den ambachtsleergang te Batavia, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

30 618

Art. 344. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij den ambachtsleergang te Batavia

5 420

725 558

ONDERAFDEELING 162.

Art. 345. Kosten van een hoogerem technischen leergang aan de Koningin-Wilhelminaschool te Batavia

ONDERAFDEELING 163.

Art. 346. Wijziging van de wedderegeling van het hoofd van den ambachtsleergang te Batavia.

ONDERAFDEELING 164.

Art. 347. Wijziging van de wedderegeling van de directeuren van de openbare, middelbare en technische scholen

ONDERAFDEELING 165.

Art. 348. Herziening van de wedderegeling van de leeraren van het middelbaar en technisch onderwijs en van de leerkrachten voor het practisch onderricht bij de technische scholen

ONDERAFDEELING 166.

Art. 349. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van Europeesch vakonderwijs

22 602

ONDERAFDEELING 167.

Verdere uitgaven voor het openbaar Europeesch vakonderwijs.

Art. 350. School- en lokaalbehoefden, leermiddelen voor kosteloos toegelaten leerlingen en andere uitgaven ten behoeve van de technische scholen, waaronder die voor invordering van achterstallige schoolgelden

166 052

Art. 351. Leermiddelen ten behoeve van den ambachtsleergang te Batavia, verbruiksartikelen in de werkplaatsen van genoemde inrichting, alsmede andere uitgaven

13 804

179 856

ONDERAFDEELING 168.

Art. 352. Studiebeurzen voor leerlingen van den ambachtsleergang te Batavia

4 193

ONDERAFDEELING 169.

Personeel voor de scholen tot opleiding van artsen.

Art. 353. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

215 695

Art. 354. Regelmatige en buitengewone verhoogingen van bezoldiging, alsmede personeelen- en practijktoelagen

51 859

267 554

ONDERAFDEELING 170.

Art. 355. Verdere uitgaven voor de scholen tot opleiding van artsen.

189 114

ONDERAFDEELING 170A.

Art. 355A. Kosten van een leergang voor de opleiding van apothekersbedienden

15 845

ONDERAFDEELING 170B.

Art. 355B. Kosten van een leergang voor de opleiding van analisten en controleurs voor de volksgezondheid

6 241

ONDERAFDEELING 171.

Personeel van de inspectie van het Europeesch lager en het Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 356. Aanvangsbezoldigingen van de inspecteurs, adjunct-inspecteurs en klerken

99 120

Art. 357. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteurs, adjunct-inspecteurs en klerken

21 699

120 819

ONDERAFDEELING 172.

Art. 358. Indienststelling van twee adjunct-inspecteurs van het Hollandsch-inlandsch onderwijs.

ONDERAFDEELING 173.

Verdere uitgaven voor de inspectie van het Europeesch lager en het Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 359. Vergoeding voor schrijffloonen en schrijfbehoeften voor de inspecteurs en adjunct-inspecteurs, zoemed andere uitgaven

8 903

Art. 360. Reis-, verblijf- en vervoerkosten

8 903

ONDERAFDEELING 174.

Personeel voor openbare inrichtingen tot opleiding van leerkrachten voor het Europeesch lager, voortgezet en meer uitgebreid lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 361. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en belooningen

98 130

Art. 362. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging voor het personeel bij de Hoogere Kweekschool voor de vorming van inlandsche onderwijzers voor het Hollandsch-inlandsch onderwijs en bij de Kweekschool voor de vorming van Chinese onderwijzers en onderwijzeressen voor het Hollandsch-Chineesch onderwijs.

17 603

115 733

ONDERAFDEELING 175.

Art. 363. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen en voor personen, welke onderwijzers(essen) opleiden

33 035

ONDERAFDEELING 176.

Art. 364. Oprichting van leergangen ter opleiding voor de akten lager onderwijs Engelsch, handteekenen en wiskunde

ONDERAFDEELING 177.

Art. 365. Hervorming van den normaalcurcus voor de Europeesche hulpakte te Batavia

ONDERAFDEELING 178.

Art. 366. Geldelijke tegemoetkomingen voor leerlingen van normaalscholen voor de Europeesche hoofdakte in verband met een in te voeren verbod tot het geven van privaattlessen

16 400

ONDERAFDEELING 179.

Art. 367. Kosten van een leergang toegevoegd aan de Tondanosche Muloschool en van namiddagleergangen verbonden aan de speciale scholen in de gewesten Amboina en Menado

ONDERAFDEELING 180.

Verdere uitgaven voor opleiding van leerkrachten voor het Europeesch lager en voortgezet en meer uitgebreid lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 368. Verdere uitgaven ten behoeve van de normaalscholen voor de hoofdkate, den normaal-cursus voor de Europeesche onderwijsakte, voor de leergangen ter voorbereiding tot het examen in de kennis der natuur en voor de hogere kweekschool voor de vorming van inlandsche onderwijzers voor het Hollandsch-inlandsch onderwijs en voor de kweekschool voor de vorming van Chineesche onderwijzers en onderwijzeressen voor het Hollandsch-Chineesch onderwijs	62 435	
Art. 369. Bevordering van de voortgezette studie der Nederlandsche taal door opgeleid inlandsch onderwijzend personeel	38 747	
Art. 370. Uitgaven ten behoeve van Indische jongelieden, die naar Nederland worden uitgezonden om tot onderwijzer te worden opgeleid.	9 089	
		110 271

ONDERAFDEELING 180A.

Art. 370A. Uitgaven voor den tijdelijken leergang voor de Indische jongelieden, die naar Nederland zullen worden uitgezonden om tot onderwijzer te worden opgeleid	7 312	
--	-------	--

ONDERAFDEELING 181.

Personeel voor de inspectie van het openbaar Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs.

Art. 371. Bezoldiging van den inspecteur en den hem toegevoegden klerk	12 050	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 182.

Art. 372. Indienstelling van een adjunct-inspecteur van het Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	10 200	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 183.

Art. 373. Verdere uitgaven voor de inspectie van het openbaar Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	300	
--	-----	--

ONDERAFDEELING 184.

<i>Personeel van het openbaar Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs.</i>		
Art. 374. Aanvangsbezoldigingen en toelagen ..	416 497	
Art. 375. Regelmatige en buitengewone verhoogingen van bezoldiging, alsmede ervarings-toelagen	337 135	
		753 632

ONDERAFDEELING 185.

Art. 376. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs.	120 912	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 186.

Verdere uitgaven voor het openbaar Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs.

Art. 377. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen, kosten van examens en andere uitgaven ten behoeve van de scholen van voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	100 671	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 187.

Art. 378. Indienstelling van een inspectrice voor het onderwijs in huishoudelijke vakken	6 300	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 188.

Personeel van het openbaar Europeesch lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 379. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de gewone openbare Europeesche lagere scholen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	2 535 104	
Art. 380. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging en ervaringstoelagen, benevens aktegelden van het personeel bij de gewone openbare Europeesche lagere scholen	1 087 574	
Art. 381. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de openbare Hollandsch-Chineesche scholen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	559 002	
Art. 382. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging en ervaringstoelagen van het personeel bij de openbare Hollandsch-Chineesche scholen	177 256	

Art. 383. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de openbare Hollandsch-inlandsche en daarmede in aard overeenkomende scholen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	1 451 307	
---	-----------	--

Art. 384. Regelmatige en buitengewone verhoogingen van bezoldiging, benevens ervarings-toelagen van het personeel bij de openbare Hollandsch-inlandsche en daarmede in aard overeenkomende scholen	617 329	
		6 427 572

ONDERAFDEELING 189.

Art. 385. Kosten van huishoudleergangen bij openbare Europeesche lagere scholen	15 500	
---	--------	--

ONDERAFDEELING 190.

Art. 386. Herziening van de wedderegeling van de Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs en daarmede in verband staande uitgaven voor het gesubsidieerd bijzonder onderwijs	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 191.

Art. 387. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van Europeesch lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-inlandsch onderwijs	1 525 740	
--	-----------	--

ONDERAFDEELING 192.

Art. 388. Vaststelling van regelen voor de toekenning van bijdragen aan leergangen voor de Nederlandsche taal	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 193.

Verdere uitgaven voor het openbaar Europeesch lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-inlandsch onderwijs.

Art. 389. Daggelden van buiten de aangewezen standplaats tewerkgesteld onderwijzend personeel, zoomede vergoedingen voor levensmiddelen aan het onderwijzend personeel	15 813	
--	--------	--

Art. 390. Vergoeding voor schrijffloonen en schrijfbehoeften van de secretarissen bij de Europeesche schoolcommissiën	6 595	
---	-------	--

Art. 391. Aandeel van de onderwijzers en de onderwijzeressen bij de openbare lagere scholen in de schoolgelden en vergoedingen wegens het gemis van zoodanig aandeel, vóór 1915 genoten door de vroegere hoofden der openbare inlandsche scholen der 1ste klasse, thans eerste onderwijzers aan de Hollandsch-inlandsche scholen...	94 833	
---	--------	--

Art. 392. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven, waaronder die wegens invordering van achterstallige schoolgelden, ten behoeve van de openbare Europeesche lagere scholen, benevens kosten der examens en van het drukken der verslagen van het lager onderwijs	811 529	
---	---------	--

Art. 393. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven ten behoeve van de Hollandsch-Chineesche scholen, waaronder die wegens invordering van achterstallige schoolgelden	19 322	
--	--------	--

Art. 394. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven ten behoeve van de Hollandsch-inlandsche en daarmede in aard overeenkomende scholen, waaronder die wegens invordering van achterstallige schoolgelden	75 258	
		1 023 350

ONDERAFDEELING 194.

Art. 395. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van voorbereidend (fröbel) onderwijs	132 828	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 195.

Art. 396. Verhooging van de fondsen voor onderhoud van de boekerijen aan openbare Europeesche lagere en Hollandsch-Chineesche scholen.	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 196.

Art. 397. Uitgaven in verband met de invocering van openbaar fröbelonderwijs	18 747	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 196A.

Art. 397A. Subsidie voor fröbelscholen voor inlanders en met dezen gelijkgestelden	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 197.

Art. 398. Voorloopige bezoldigingen en belooningen van het onderwijzend personeel uit Nederland gezonden om in Indië te worden aangesteld bij het openbaar onderwijs	86 072	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 198.

Personeel van de inspectie van het inlandsch onderwijs.

Art. 399. Aanvangsbezoldigingen van de inspecteurs, de adjunct-inspecteurs en van de klerken toegevoegd aan die ambtenaren, alsmede van inlandsche schoolopziensers	211 523	
Art. 400. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteurs, de adjunct-inspecteurs en de inlandsche schoolopziensers	63 785	
		275 308

ONDERAFDEELING 199.

Verdere uitgaven voor de inspectie van het inlandsch onderwijs.

Art. 401. Vergoeding voor schrijffloonen en schrijfbehoeften van de inspecteurs, de adjunct-inspecteurs en van de inlandsche schoolopziensers.	10 927	
Art. 402. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van de inspecteurs, de adjunct-inspecteurs en van de inlandsche schoolopziensers	—	10 927

ONDERAFDEELING 200.

Personeel van het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor inlanders.

Art. 403. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de school tot opleiding van inlandsche rechtskundigen, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden	51 410	
Art. 404. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de school tot opleiding van inlandsche rechtskundigen	23 000	
Art. 405. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden	260 025	
Art. 406. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren	103 555	
Art. 407. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren, tevens kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Makasser	30 018	
Art. 408. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren, tevens kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Makasser	10 830	
Art. 409. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de kweekscholen voor inlandsche onderwijzers, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden	218 903	
Art. 410. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de kweekscholen voor inlandsche onderwijzers	76 066	
Art. 411. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en beloningen van het personeel bij de normaalscholen ter opleiding van hulponderwijzers	154 246	
Art. 412. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de normaalscholen ter opleiding van hulponderwijzers	49 446	
Art. 413. Toelagen van het personeel bij de leergangen tot opleiding van inlandsche hulponderwijzers (normaalcurssussen)	42 058	1 019 557

ONDERAFDEELING 201.

Art. 414. Beloningen voor het behalen van bevoegdheden ten behoeve van het inlandsch voortgezet onderwijs	5 775	
---	-------	--

ONDERAFDEELING 202.

Art. 415. Kosten van een opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Fort de Kock ..	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 202A.

Art. 415A. Kosten van een leergang ter opleiding tot inlandsche ambtenaren te Batavia	21 115	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 203.

Art. 416. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van voortgezet inlandsch onderwijs	357 966	
--	---------	--

ONDERAFDEELING 203A.

Art. 416A. Wijziging van de regelen voor de toekenning van tegemoetkomingen aan bijzondere kweekscholen voor inlandsche onderwijzers	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 204.

Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor inlanders.

Art. 417. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven ten behoeve van de opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen te Batavia, zoomede vergoeding voor reis- en verblijfkosten van de leden der commissie van toezicht	49 601	
Art. 418. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven voor de opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren	40 020	
Art. 419. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven voor de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren, tevens kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Makasser	11 169	
Art. 420. Opleiding van zonen van Atjehsche hoofden	870	
Art. 421. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven voor de kweekscholen voor inlandsche onderwijzers	154 820	
Art. 422. Schoolbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven voor normaalscholen tot opleiding van hulponderwijzers	193 989	
Art. 423. Schoolbehoeften, leermiddelen en andere uitgaven voor leergangen tot opleiding van inlandsche hulponderwijzers (normaalcurssussen) ..	57 731	508 200

ONDERAFDEELING 204A.

Art. 423A. Bezoldigingen van Europeesche onderwijzeressen, die met het oog op hare plaatsing aan normaalscholen voor inlandsche hulponderwijzeressen voor haar taak worden opgeleid en daarmee in verband staande uitgaven	15 625	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 205.

Art. 424. Opleiding van vrouwelijke inlandsche leerkrachten, voor zoover niet elders uitgetrokken.	82 651	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 206.

Art. 425. Kosten van een kweekschool tot opleiding van inlandsche onderwijzeressen	26 794	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 207.

Personeel van het openbaar inlandsch lager onderwijs.

Art. 426. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de gewone inlandsche lagere scholen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	2 568 890	
Art. 427. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de gewone inlandsche lagere scholen	994 554	3 563 444

ONDERAFDEELING 208.

Art. 428. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van inlandsch lager onderwijs	958 537	
---	---------	--

ONDERAFDEELING 209.

Art. 429. Tegemoetkomingen voor bijzondere huishoudleergangen aan inrichtingen van inlandsch lager onderwijs	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 210.

Art. 430. Regeling van de bezoldigingen van de inlandsche onderwijzers, die een kweekschool doorlopen hebben	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 211.

Verdere uitgaven voor het openbaar inlandsch lager onderwijs.

Art. 431. Vergoeding voor schrijffloonen en schrijfbehoeften van de secretarissen der inlandsche schoolcommissiën	7 766	
Art. 432. School- en lokaalbehoeften, leermiddelen, kosten van de examens en andere uitgaven ten behoeve van de inlandsche scholen en van het samenstellen der verslagen van het inlandsch onderwijs.	435 741	
Art. 433. Aandeelen in de schoolgelden van de onderwijzers bij de gewone inlandsche lagere scholen	30 944	
Art. 434. Opleiding van zonen en dochters van vorsten en rijks grooten aan de inlandsche scholen in de residentie Timor en Onderhoorigheden	—	
Art. 435. Vervaardiging en drukken van leeren leesboeken en van schrijf- en teekenvoorbeelden en plaatwerken	30 203	504 654

ONDERAFDEELING 212.

Depot van boeken en leermiddelen, vervaardiging en verspreiding van gedrukten ten behoeve van het inlandsch onderwijs.

Art. 436. Kosten van het depot van boeken en leermiddelen	70 324
Art. 437. Loon voor den verkoop van schoolwerken	937

ONDERAFDEELING 213.

Personeel van de inspectie van het inlandsch gemeente-onderwijs.

Art. 438. Aanvangsbezoldigingen en toelagen, alsmede schrijffloonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden	216 710
Art. 439. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging	107 774

ONDERAFDEELING 214.

Verdere uitgaven voor de inspectie van het inlandsch gemeente-onderwijs.

Art. 440. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van den inspecteur, de adjunct-inspecteurs, de hoofdopziener en de opziener bij het inlandsch gemeente-onderwijs	—
Art. 441. Kantoor- en lokaalbehoefden, gedrukten en verdere uitgaven	1 547

ONDERAFDEELING 215.

Art. 442. Tegemoetkomingen en andere uitgaven voor het inlandsch gemeente-onderwijs

71 261
324 484
1 547
1 190 352

ONDERAFDEELING 215A.

Art. 442A. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan daarvoor in aanmerking komende leerkrachten en schoolopzieneren bij het bijzonder onderwijs

ONDERAFDEELING 216.

Art. 443. Opdracht van de algemeene leiding van het inlandsch volksonderwijs aan den directeur van onderwijs en eeredienst met indienststelling van een adviseur en eenige adjunct-adviseurs van het inlandsch volksonderwijs tegen intrekking van de betrekkingen van inspecteur en adjunct-inspecteur bij dat onderwijs

ONDERAFDEELING 217.

Art. 444. Maatregelen tot versnelling van het tempo van uitbreiding van het aantal volksscholen.

ONDERAFDEELING 218.

Art. 445. Bezoldigingen van onderwijzers bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, gesteld ter beschikking van derden

ONDERAFDEELING 219.

Art. 446. Bijdragen aan het Rijsche Zendinggenootschap ter bestrijding van- of tegemoetkoming in de uitgaven van het genootschap voor zijnen arbeid in het belang van de ontwikkeling der inheemsche bevolking van de Mentawai-eilanden en van het eiland Enggano

ONDERAFDEELING 220.

Art. 447. Bijdrage aan de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

ONDERAFDEELING 221.

Volksboekerijen.

Art. 448. Uitgaven voor het kantoor van de commissie voor de volkslectuur	118 456
Art. 449. Reiskosten van den voorzitter en de leden van de commissie en van de te harer beschikking gestelde personen	—
Art. 450. Kosten van aankoop, drukken enz. van voor volkslectuur geschikte werkjes	199 072
Art. 451. Belooningen voor beheerders van volksboekerijen	10 675
Art. 452. Verdere kosten der volksboekerijen.	51 295

ONDERAFDEELING 222.

Art. 453. Oprichting van volksscholen in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden

ONDERAFDEELING 223.

Art. 454. Bevordering van de lichamelijke opvoeding van de jeugd

379 498
180 627
33 030

ONDERAFDEELING 224.

Art. 455. Toezicht op de opvoeding van inlandsche jongelieden

10 940

ONDERAFDEELING 225.

Uitgaven van persoonlijke aard voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen.

Art. 456. Aanvangsbezoldigingen van ambtenaren en andere personen, belast met wetenschappelijke onderzoekingen en met werkzaamheden in het belang van kunsten en wetenschappen en van het hun toegevoegd personeel

79 105

Art. 457. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van ambtenaren en andere personen, belast met wetenschappelijke onderzoekingen en met werkzaamheden in het belang van kunsten en wetenschappen en het hun toegevoegd personeel

4 450

Art. 458. Aanvangsbezoldigingen van de ambtenaren en het minder personeel bij den oudheidkundigen dienst, alsmede schrijffloonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden

49 249

Art. 459. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren en het minder personeel bij den oudheidkundigen dienst

5 331

Art. 460. Bezoldigingen van het personeel voor de bewaking en het onderhoud van oudheden

4 993

143 128

ONDERAFDEELING 226.

Art. 461. Wijziging van de bezoldigingsregeling voor de ambtenaren voor de beoefening van Indische talen

ONDERAFDEELING 227.

Verdere uitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen.

Art. 462. Verdere uitgaven voor ambtenaren en andere personen, belast met wetenschappelijke onderzoekingen en met werkzaamheden in het belang van kunsten en wetenschappen

11 670

Art. 463. Verdere uitgaven voor den oudheidkundigen dienst

5 617

Art. 464. Wetenschappelijke onderzoekingen, vervaardiging van teekeningen van oudheden, verzameling van voorwerpen ten behoeve van 's Rijks musea en andere uitgaven in het belang van kunsten en wetenschappen

85 838

Art. 465. Bijdrage aan het Nederlandsch Bijbelgenootschap ten behoeve van den arbeid der in zijn dienst zijnde taalgeleerden

7 000

110 125

ONDERAFDEELING 228.

Examens.

Art. 466. Kosten der examens, die den toegang openen tot betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, benevens van andere examens, elders niet speciaal omschreven

72 662

ONDERAFDEELING 229.

Personeel van den eeredienst.

Art. 467. Bezoldigingen van den adjunct-secretaris bij het bestuur over de Protestantsche Kerk in Nederlandsch-Indië, klerken en minder personeel, zoomede schrijffloonen

2 700

Art. 468. Aanvangsbezoldigingen, voorloopige inkomsten en toelagen van predikanten, Rooms-Katholieke geestelijken, godsdienstonderwijzers en dergelijke tot voorziening in de godsdienstige behoeften van militairen in de garnizoenen en van de minder goeude leden der Christelijke gemeenten aangestelde personen, alsmede hulppredikers en inlandsche leeraren bij inlandsche Christengemeenten, benevens belooningen voor buitengewone werkzaamheden

663 376

Art. 469. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging, toelagen en belooningen van het personeel van den eeredienst

432 477

Art. 470. Personeele toelagen en andere uitkeeringen aan personeel van de groote moskee te Koetaradja en van de moskeeën te Pekalongan en Batang

2 035

Art. 471. Herziening van de bezoldiging van de predikanten

1 100 588

ONDERAFDEELING 230.

Art. 472. Herziening van de wedderegeling van de inlandsche leeraren bij de inlandsche Christen-

gemeenten en van de inlandsche hulpleeraren bij de Roomsche-Katholieke gemeenten

ONDERAFDEELING 231.

Verdere uitgaven voor den eeredienst.

Art. 473. Schrijfbehoeften ten dienste van het bestuur over de Protestantsche Kerk in Nederlandsch-Indië

716

Art. 474. Opleiding van leerlingen tot inlandsche leeraren bij de inlandsche Christengemeenten en daarmede in verband staande uitgaven, voor zoover niet elders uitgetrokken

23 340

Art. 475. Reis- en verblijfkosten van predikanten, hulppredikers, Roomsche-Katholieke geestelijken, godsdienstleeraren, zendelingen, alsmede van ouderlingen, die de predikanten vergezellen bij kerkbezoeken, benevens vergoedingen voor levensmiddelen

6 322

Art. 476. Bijdrage in de kosten van een kerkgebouw voor de Protestantsche gemeente te Ambarawa

—

Art. 477. Bijdragen aan kerkfondsen tot bezoldiging van kerkelijke bedienden en toelagen voor het geven van godsdienstonderwijs, alsmede bijdragen in de kosten van den openbaren Christelijken eeredienst op plaatsen waar van gouvernementewege blijvende geestelijken bescheiden en bezoldigd worden

81 727

Art. 478. Verdere uitgaven in verband met den Mohammedaanschen eeredienst

3 782

115 887

ONDERAFDEELING 232.

Art. 479. Inrichting voor opleiding van inlandsche leeraren, zonen van inlandsche hoofden en volksonderwijzers in een gedeelte van de residentie Timor en Onderhoorigheden

ONDERAFDEELING 233.

Armwezen.

Art. 480. Bijdragen aan instellingen van weldadigheid, alsmede vervoerkosten van weezen.

232 040

Art. 481. Bezoldigingen van het personeel bij het oude-mannenhuis te Semarang

1 680

Art. 482. Aankoop van benodigdheden ten behoeve van de verpleegden in het oude-mannenhuis te Semarang, alsmede koelieelonen

7 439

Art. 483. Huisvesting en verpleging in liefdadigheidsinstellingen van gouvernementpupillen na de opheffing van de instelling tot opleiding van militaire pupillen

112 029

353 188

ONDERAFDEELING 233A.

Art. 483A. Voedselverstreking aan de noodlijdende bevolking in de gewesten Kediri en Semarang

21 664

ONDERAFDEELING 234.

Art. 484. Uitkeering aan de locale raden en aan de als algemeene armbesturen optredende kerkelijke armbesturen buiten het gebied van de locale raden van de helft der opbrengst van de belasting op het houden van loterijen

ONDERAFDEELING 235.

Personeel voor de hoofd- en gewestelijke kantoren der inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Art. 485. Aanvangsbezoldigingen van het inspecteerend en verder ambtenaarspersoneel

159 185

Art. 486. Bezoldigingen van het administratief hulppersoneel en bediendenpersoneel

29 748

Art. 487. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging

16 938

205 871

ONDERAFDEELING 235A.

Art. 488. Herziening van de bezoldigingen van de inspecteurs bij den burgerlijken geneeskundigen dienst, van de directeuren van de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen, van de landskoe-pokinrichting en het instituut Pasteur, van het geneeskundig laboratorium, van de artsenscholen en van de geneesheer-directeuren van de krankzinnigengestichten

ONDERAFDEELING 236.

Verdere uitgaven voor de inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Art. 489. Kantoorkosten van het hoofdkantoor en de gewestelijke kantoren

14 123

Art. 490. Reis- en verblijfkosten van het inspecteerend personeel

14 123

ONDERAFDEELING 237.

Uitgaven van persoonlijke aard voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen.

Art. 491. Toelagen aan dirigerende en gewestelijke eerstaanwezende officieren van gezondheid, belast met het toezicht over den burgerlijken geneeskundigen dienst; toelagen en belooningen aan officieren van gezondheid, particuliere geneesheeren, inlandsche geneeskundigen en militaire apothekers voor de waarneming van den burgerlijken geneeskundigen dienst, het toezicht over de vaccine en het verstrekken en gereedmaken van geneesmiddelen en het verrichten van andere burgerlijke diensten, inkomsten van burgerlijken personeel voor het verstrekken en gereedmaken van geneesmiddelen, alsmede schrijffloonen

451 790

Art. 492. Aanvangsbezoldigingen en voorloopige bezoldigingen van gouvernementartsen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

316 767

Art. 493. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van gouvernementartsen

141 711

Art. 494. Aanvangsbezoldigingen van tandheelkundigen

—

Art. 495. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van tandheelkundigen

—

Art. 496. Aanvangsbezoldiging van analysten.

18 000

Art. 497. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van analysten

1 800

Art. 498. Aanvangsbezoldigingen van natuurwetenschappelijke en technische ambtenaren

13 300

Art. 499. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van natuurwetenschappelijke en technische ambtenaren

4 050

Art. 500. Bezoldigingen en toelagen van de stadsvroedvrouwen, belooningen aan Europeesche vroedvrouwen voor het verlenen van kosteloze verloskundige hulp aan rechthebbenden, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden ..

6 886

Art. 501. Aanvangsbezoldigingen van inlandsche geneeskundigen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

284 719

Art. 502. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging en toelagen van inlandsche geneeskundigen.

142 408

Art. 503. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van Europeesche ziekenverplegers en verpleegsters.

84 916

Art. 504. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van Europeesche ziekenverplegers en verpleegsters

9 386

Art. 505. Bezoldigingen en toelagen van mantri-verplegers en verpleegsters

62 809

Art. 506. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van vaccinateurs, candidaat-vaccinateurs, hulp- en leerling-vaccinateurs, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden

185 748

Art. 507. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van vaccinateurs

40 618

Art. 508. Herziening van de bezoldigingen van de tijdelijke apothekersbedienden

—

1 764 908

ONDERAFDEELING 238.

Art. 509. Wijziging van de wedderegeling van de mantri-verplegers en verpleegsters bij den burgerlijken geneeskundigen dienst

ONDERAFDEELING 239.

Verdere uitgaven voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen.

Art. 510. Vergoedingen voor schrijffloonen en schrijfbehoeften ten dienste van dirigerende en gewestelijke eerstaanwezende officieren van gezondheid, belast met het toezicht over den burgerlijken geneeskundigen dienst, zoodmede kosten voor huisraad ten behoeve van de apotheken der inlandsche geneeskundigen

4 325

Art. 511. Toelagen en belooningen aan gouvernementartsen voor vervoermiddelen en voor inhuur of beschikbaarstelling van localiteit voor het houden van spreekuren

—

Art. 512. Toelagen wegens dure levenswijze ..

1 905

Art. 513. Daggelden en vervoerkosten van burgerlijke geneeskundigen, van officieren van gezondheid, belast met den burgerlijken geneeskundigen dienst, en van inlandsche geneeskundigen; belooningen en daggelden van geneesheeren en

andere personen, van wier diensten wordt gebruik gemaakt ter voorkoming of beteugeling van besmettelijke en epidemische ziekten, voor zoover niet elders uitgetrokken, zoomede andere daarmede in verband staande uitgaven, aansluiting bij het plaatselijk telefoonnet, kosten der examens, bedoeld bij het reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst en vacatieloon van particuliere geneesheeren, die zitting nemen in de geneeskundige commissiën ter bepaling van den gezondheidstoestand van burgerlijke ambtenaren, die een verlof tot herstel van gezondheid verzoeken, en van geneesheeren voor de keuring van aspirant-burgerlijke landsdienaren, alsmede uitgaven voor het samenstellen van de sterfestatistiek

Art. 514. Kosten van gezondheidsdiensten	627 959
Art. 515. Onderstand aan inlandsche vroedvrouwen, die in de uitoefening van het vak geen genoegzaam middel van bestaan kunnen vinden en daarmede in verband staande uitgaven	169 105
Art. 516. Belooningen aan inlandsche vroedvrouwen, bij inlandsche ziekeninrichtingen werkzaam, voor het verlenen van kosteloze verloskundige hulp buiten de ziekeninrichting aan Europeesche en inlandsche rechthebbenden	13 296
Art. 517. Verdere uitgaven ten behoeve van mantri-verplegers en verpleegsters	108
Art. 518. Daggelden en vervoerkosten van opzieners der vaccine en vaccinateurs, vergoedingen voor levensmiddelen, belooningen en verdere uitgaven in het belang der vaccine	2 436
Art. 519. Opleiding van inlandsche vrouwen in de praktische verloskunde en daarmede in verband staande uitgaven	27 686
Art. 520. Uitgaven voor de opleiding van inlandsch verplegingspersoneel	7 655
Art. 521. Geneeskundige behandeling, verpleging in militaire ziekeninrichtingen, alsmede begravenis van behoeftigen en andere niet tot het departement van oorlog en de Indische militaire marine behorende personen	62 937
Art. 522. Geneesmiddelen (waaronder ijs en versterkende middelen), ontsmettings-middelen, vaccine-lancetten en andere instrumenten	626 118
Art. 523. Loon voor den verkoop van kininetabletten	323 309
Art. 524. Uitgaven voor quarantaine-inrichtingen	998
	83 301

ONDERAFDEELING 240.

Personeel van de centrale burgerlijke en inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen.

Art. 525. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen	79 697
Art. 526. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen	12 306
Art. 527. Bezoldigingen van het personeel bij inlandsche ziekeninrichtingen en bij poliklinieken van inlanders	100 859
Art. 528. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de krankzinnigengestichten, belooningen voor buitengewone werkzaamheden, alsmede schrijfloonen	310 515
Art. 529. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de krankzinnigengestichten	28 885
Art. 530. Bezoldigingen van het personeel bij de melaatschengestichten	360
Art. 531. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij het geneeskundig laboratorium	31 567
Art. 532. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij het geneeskundig laboratorium	5 665
Art. 533. Aanvangsbezoldigingen van het personeel bij de landskoepokinrichting te Weltevreden (Batavia) en van het daaraan verbonden instituut-Pasteur	24 447
Art. 534. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de landskoepokinrichting te Weltevreden (Batavia) en van het daaraan verbonden instituut-Pasteur	3 710
Art. 535. Aanvangsbezoldigingen van het personeel bij het Koningin Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders te Bandoeng	9 780

1 951 138

Art. 536. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij het Koningin-Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders te Bandoeng.

4 800

612 591

ONDERAFDEELING 241.

Art. 537. Herziening van de bezoldiging van het ongediplomeerd personeel bij de inlandsche ziekeninrichtingen op Java en Madoera

ONDERAFDEELING 241A.

Art. 537A. Herziening van de bezoldigingen van de portiers bij de krankzinnigengestichten...

ONDERAFDEELING 242.

Art. 538. Kosten van verplegingstehuizen voor krankzinnigen in de gewesten buiten Java en Madoera

ONDERAFDEELING 243.

Verdere uitgaven ten behoeve van de centrale burgerlijke en inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en van andere geneeskundige instellingen.

Art. 539. Vergoeding voor schrijfloonen en schrijfbehoeften aan de directeuren en de administrateurs bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen	1 012
Art. 540. Onderhoud, verpleging, kleeding, enz. van de lijders in de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen, benevens andere uitgaven voor die inrichtingen	482 384
Art. 541. Voeding van lijders in- en verdere uitgaven voor inlandsche ziekeninrichtingen, kosten van vervoer van behoeftige inlanders en hunne geleiders naar ziekeninrichtingen en terug.	1 104 747
Art. 542. Kantoor- en schrijfbehoeften voor de krankzinnigengestichten	1 450
Art. 543. Onderhoud, verpleging, kleeding, vervoer, enz. van krankzinnigen en verdere uitgaven voor de krankzinnigengestichten	1 229 846
Art. 544. Onderhoud, vervoerkosten, verpleging, kleeding, rijst- en siriegelden van melaatschen en verdere uitgaven voor de melaatschengestichten.	22 396
Art. 545. Aankoop van hulpmiddelen ten dienste van het geneeskundig laboratorium, zoomede onderhoud van de erven, benevens andere kosten ..	46 500
Art. 546. Instrumenten, geneesmiddelen, ijs en huisraad ten dienste van de landskoepokinrichting te Weltevreden (Batavia) en van het daaraan verbonden instituut-Pasteur, vervoer, voeding en huisvesting van behoeftige lijders, huur en voeding der kalveren, aankoop en onderhoud van konijnen, onderhoud der gebouwen, verblijfkosten van de leerlingen bij den inentingsleergang en reis- en vervoerkosten van die leerlingen, benevens verdere uitgaven	65
Art. 547. Onderhoud van den inventaris van het Koningin-Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders te Bandoeng, voeding van het op vrije voeding aanspraak hebbende personeel en verpleegden, alsmede bewassing, verlichting, schrijfbehoeften benevens verdere uitgaven	21 882

2 910 282

ONDERAFDEELING 245.

Personeel ter bestrijding en voorkoming van de pest.

Art. 548. Bezoldigingen, voorloopige bezoldigingen en toelagen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij de hoofdleiding, het hoofdkantoor, de laboratoria en de opleidingscursussen voor personeel van het woningtoezicht	226 177
Art. 549. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij het woningtoezicht	206 708
Art. 550. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij den inlichtingen- en klinischen dienst	107 381
Art. 551. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij den ontsmettingsdienst	30 964
Art. 552. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij den vervoerdienst	15 897

Art. 553. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij den dienst der woningverbetering	172 422	
Art. 554. Bezoldigingen en voorloopige bezoldigingen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het personeel, werkzaam bij de houtzagerij te Kediri	6 385	765 934

ONDERAFDEELING 246.

Voorschotten voor de woningverbetering in verband met de pestbestrijding.

Art. 555. Voorschotten aan de bevolking in materialen en arbeidsloon	248 557	
Art. 556. Verbetering aan woningen in streken, waar de pest zich mogelijk wijze zal uitbreiden.	638 627	887 184

ONDERAFDEELING 247.

Verdere uitgaven ter bestrijding en voorkoming van de pest.

Art. 557. Verdere uitgaven in verband met de hoofdleiding, de laboratoria en de opleidingscursussen	16 158	
Art. 558. Verdere uitgaven in verband met het woningtoezicht	74 776	
Art. 559. Verdere uitgaven in verband met den inlichtingen- en klinischen dienst, zoome de uitgaven wegens afzonderings- en verplaatsingsmaatregelen	86 588	
Art. 560. Verdere uitgaven in verband met den ontsmettingsdienst	91 577	
Art. 561. Verdere uitgaven in verband met den vervoerdienst	117 180	
Art. 562. Verdere uitgaven in verband met den dienst der woningverbetering	180 832	
Art. 563. Verdere uitgaven in verband met de exploitatie der houtzagerij te Kediri	12 449	579 560

ONDERAFDEELING 248.

Ondersteuning van bijzondere ziekenzorg.

Art. 564. Bijdrage tot instandhouding van door particulieren beheerde bijzondere melaatschengestichten	89 192	
Art. 565. Bijdragen aan particulieren voor uitgaven in verband met het beheeren door het gouvernement opgerichte melaatschengestichten ..	46 753	
Art. 566. Bijdragen aan bijzondere ziekeninrichtingen en ziekeninrichtingen van gebiedsdeelen met eigen middelen	848 281	984 226

ONDERAFDEELING 249.

Art. 567. Verrekening van diensttelegrammen.	42 685	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 250.

Art. 568. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	—	
---	---	--

ONDERAFDEELING 251.

Art. 569. Onvoorziene uitgaven	71 712	36 374 437
--------------------------------------	--------	------------

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

ONDERAFDEELING 252.

Personeel van het Departement.

Art. 570. Bezoldiging van den directeur	24 000	
Art. 571. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en dagelden van den secretaris en van de verdere ambtenaren	145 220	
Art. 572. Regelmatige verhoogingen van de bezoldigingen van den secretaris en van de verdere ambtenaren	13 890	
Art. 573. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen	32 105	
Art. 574. Regelmatige verhoogingen van de bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	29 461	
Art. 575. Bezoldigingen van het personeel van de boekerij en de reproductie-inrichtingen	21 927	266 603

ONDERAFDEELING 253.

Verdere uitgaven van het Departement.

Art. 576. Reis- en verblijfkosten	—	
Art. 577. Kantoorkosten, alsmede uitgaven voor het Koloniaal Verslag	17 228	
Art. 578. Verdere kosten van boekerij, reproductie-inrichtingen en uitgave van werken	52 587	69 815

ONDERAFDEELING 254.

Art. 579. Verrekening van diensttelegrammen.	86 332	
--	--------	--

ONDERAFDEELING 255.

Art. 580. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, andere dan het onderzoekingsvaartuig voor de zeevisscherij, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten.	—	
--	---	--

ONDERAFDEELING 256.

Uitgaven van persoonlijke aard voor de natuurwetenschappelijke zaken.

Art. 581. Bezoldiging van den directeur van 's Lands plantentuin, belast met de leiding der natuurwetenschappelijke zaken en verder personeel.	23 430	
Art. 582. Herbarium en museum voor systematische botanie	41 435	
Art. 583. Botanische laboratoria van 's Lands plantentuin	12 000	
Art. 584. Botanische tuin en bergtuin	14 705	
Art. 585. Cultuurtuin in de bezittingen buiten Java en Madoera	3 600	
Art. 586. Zoölogisch museum en laboratorium te Buitenzorg	13 035	
Art. 587. Semi-permanent station voor waarnemingen over de zeefauna	23 560	
Art. 588. Pharmacologisch laboratorium voor het onderzoek van de plantenstoffen van Nederlandsch-Indië	10 650	
Art. 589. Laboratorium voor physiologisch-therapeutische onderzoekingen	—	
Art. 590. Kantoor voor het bijeenbrengen van onderwijsverzamelingen	—	
Art. 591. Palaeontologische onderzoekingen te Trinil (residentie Madioen)	—	142 415

ONDERAFDEELING 257.

Verdere uitgaven voor de natuurwetenschappelijke zaken.

Art. 592. Kantoorbehoefte en verdere uitgaven, alsmede toelage voor ontvangkosten	4 800	
Art. 593. Herbarium en museum voor systematische botanie	9 351	
Art. 594. Botanische laboratoria van 's Lands plantentuin	2 795	
Art. 595. Botanische tuin en bergtuin	19 222	
Art. 596. Cultuurtuin in de bezittingen buiten Java en Madoera	3 513	
Art. 597. Zoölogisch museum en laboratorium te Buitenzorg	4 901	
Art. 598. Semi-permanent station voor waarnemingen over de zeefauna	67 389	
Art. 599. Pharmacologisch laboratorium voor het onderzoek naar de plantenstoffen van Nederlandsch-Indië	1 163	
Art. 600. Laboratorium voor physiologisch-therapeutische onderzoekingen	—	
Art. 601. Kantoor voor het bijeenbrengen van onderwijsverzamelingen	—	
Art. 602. Palaeontologische onderzoekingen te Trinil (residentie Madioen)	—	
Art. 603. Uitgaven ter bevordering der natuurwetenschappen in het algemeen	2 000	
Art. 604. Reis- en verblijfkosten	—	115 134

ONDERAFDEELING 258.

Uitgaven van persoonlijke aard voor het instituut voor plantenziekten.

Art. 605. Bezoldiging van den directeur en het kantoorpersoneel	14 370	
Art. 606. Zoölogisch laboratorium	32 075	
Art. 607. Botanisch laboratorium	12 490	58 935

ONDERAFDEELING 259.

Verdere uitgaven voor het instituut voor plantenziekten.

Art. 608. Kantoor	1 500
Art. 609. Zoölogisch laboratorium	8 175
Art. 610. Botanisch laboratorium	3 014
Art. 611. Maatregelen tot bestrijding of voorkoming van plantenziekten of schadelijke dieren ..	9 163
Art. 612. Reis- en verblijfkosten	—
	<hr/>
	21 852

ONDERAFDEELING 260.

Uitgaven van persoonlijke aard voor het algemeen proefstation voor den landbouw.

Art. 613. Bezoldigingen van den directeur van het algemeen proefstation voor den landbouw en van het kantoorpersoneel	8 340
Art. 614. Laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek	11 780
Art. 615. Laboratorium voor microbiologisch onderzoek van den grond	4 040
Art. 616. Scheikundig laboratorium	9 550
Art. 617. Plantkundig laboratorium	4 300
Art. 618. Proeftuin	1 230
Art. 619. Weerkundige waarnemingen	2 280
Art. 620. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen	13 330
	<hr/>
	54 850

ONDERAFDEELING 261.

Verdere uitgaven voor het algemeen proefstation voor den landbouw.

Art. 621. Kantoorbehoeften	900
Art. 622. Laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek	2 061
Art. 623. Laboratorium voor microbiologisch onderzoek van den grond	1 301
Art. 624. Scheikundig laboratorium	15 166
Art. 625. Plantkundig laboratorium	77
Art. 626. Proeftuin	2 613
Art. 627. Weerkundige waarnemingen	453
Art. 628. Reis- en verblijfkosten	—
	<hr/>
	22 571

ONDERAFDEELING 262.

Art. 629. Uitgaven van persoonlijke aard voor de afdeling voor landbouweconomie

	24 856
--	--------

ONDERAFDEELING 263.

Art. 630. Verdere uitgaven voor de afdeling voor landbouweconomie

	4 134
--	-------

ONDERAFDEELING 264.

Uitgaven van persoonlijke aard voor de afdeling zaadteelt van overjarige gewassen.

Art. 631. Bezoldiging van het hoofd van de afdeling zaadteelt van overjarige gewassen ..	—
Art. 632. Station voor veredeling van overjarige cultuurgewassen	540
Art. 633. Cultuurtuin	8 945
Art. 634. Zaadtuin voor koffie te Bangelan ..	15 000
Art. 635. Proef- en zaadtuin voor overjarige gewassen in de Lampongsche districten	4 980
	<hr/>
	29 465

ONDERAFDEELING 265.

Verdere uitgaven voor de afdeling zaadteelt van overjarige gewassen.

Art. 636. Station voor veredeling van overjarige cultuurgewassen	4 205
Art. 637. Cultuurtuin	11 211
Art. 638. Zaadtuin voor koffie te Bangelan ..	58 560
Art. 639. Proef- en zaadtuin voor overjarige gewassen in de Lampongsche districten	27 576
Art. 640. Reis- en verblijfkosten	—
	<hr/>
	101 552

ONDERAFDEELING 266.

Uitgaven van persoonlijke aard voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs.

Art. 641. Bezoldiging van den directeur van het veeartsenijkundig instituut	4 800
Art. 642. Laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek	18 855
Art. 643. Nederlandsch-Indische veeartsenschool en leergang tot opleiding van mantri's bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst en van keurmeesters van slachtvee en vleesch	26 670
	<hr/>
	50 325

ONDERAFDEELING 267.

Verdere uitgaven voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs.

Art. 644. Laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek	17 212
Art. 645. Nederlandsch-Indische veeartsenschool en leergang tot opleiding van mantri's bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst en van keurmeesters van slachtvee en vleesch ..	43 596
	<hr/>
	60 808

ONDERAFDEELING 268.

Uitgaven van persoonlijke aard voor de opleiding voor land- en tuinbouw.

Art. 646. Middelbare landbouwschool	61 330
Art. 647. Voorbereidende leergang voor de middelbare landbouwschool en de Nederlandsch-Indische veeartsenschool	33 200
Art. 648. Cultuurscholen	99 972
	<hr/>
	194 502

ONDERAFDEELING 269.

Verdere uitgaven voor de opleiding voor land- en tuinbouw.

Art. 649. Middelbare landbouwschool	40 517
Art. 650. Voorbereidende leergang voor de middelbare landbouwschool en de Nederlandsch-Indische veeartsenschool	47 214
Art. 651. Cultuurscholen	43 701
	<hr/>
	131 432

ONDERAFDEELING 270.

Uitgaven van persoonlijke aard voor de waarnemingen, onderzoekingen en andere maatregelen, in het bijzonder voor den inlandschen landbouw.

Art. 652. Inspectie van den inlandschen landbouw	16 960
Art. 653. Selectietuin en zaadtuinen voor rijst en tweede gewassen	14 304
Art. 654. Verspreiding van landbouwkennis onder de inlandsche bevolking	335 900
	<hr/>
	367 164

ONDERAFDEELING 271.

Verdere uitgaven voor de waarnemingen, onderzoekingen en andere maatregelen, in het bijzonder voor den inlandschen landbouw.

Art. 655. Inspectie van den inlandschen landbouw	500
Art. 656. Selectietuin en zaadtuinen voor rijst en tweede gewassen	22 694
Art. 657. Verspreiding van landbouwkennis onder de inlandsche bevolking	240 484
Art. 658. Aankoop van zaadpadi, landbouw-gereedschappen en andere benodigdheden, alsmede uitgaven tot bevordering van den landbouw in het algemeen	131 755
Art. 659. Uitroeiing van verscheurend gedierte.	17
Art. 660. Reis- en verblijfkosten	—
	<hr/>
	395 450

ONDERAFDEELING 271A.

Art. 660A. Uitgaven in verband met de vestiging van een groot Landsrijstbedrijf

	81 341
--	--------

ONDERAFDEELING 272.

Personeel voor de koffieteelt.

Art. 661. Bezoldigingen van den inspecteur en den adjunct-inspecteur van 's Lands koffieteelt ..	20 400
Art. 662. Bezoldigingen van opziens, mantri's en verder inlandsch personeel bij de koffieteelt.	35 002
Art. 663. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij de inkoop- en doorvoerpakhuisen, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	27 653
	<hr/>
	83 055

ONDERAFDEELING 273.

Verdere uitgaven voor de koffieteelt.

Art. 664. Reis- en verblijfkosten van het personeel voor de koffieteelt, zoomede daggelden van lasthebbers voor het waarnemen van koffie.	—
Art. 665. Drukwerk voor de verslagen en staten over de koffieteelt	24
Art. 666. Inkoop van koffie	494 981
Art. 667. Cultuurpercenten aan inlandsche ambtenaren	11 344
Art. 668. Inpakking en vervoer van koffie, daaronder begrepen de uitgaven voor vervoer en beheer van koffiezakken, kosten op den verkoop van	—
	<hr/>
	50 325

koffie, praktijns- en gerechtskosten, alsmede verdere uitgaven ten behoeve van de koffie-inkoopkhuizen	74 697
Art. 669. Verdere uitgaven in verband met de koffieteelt op Java	581 046

ONDERAFDEELING 274.

Art. 670. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij 's Lands kina-onderneming, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden ..	23 832
--	--------

ONDERAFDEELING 275.

Verdere uitgaven voor 's Lands kina-onderneming.

Art. 671. Aanplant van kina, inzameling, verwerking, vervoer en verkoop van kinabast, zaden en enten, verpakking, vervoer, verkoop en verstrekking van kinine en verdere uitgaven	317 255
---	---------

ONDERAFDEELING 276.

Art. 672. Bezoldigingen van het personeel voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kina-proefstation	10 350
--	--------

ONDERAFDEELING 277.

Art. 673. Verdere uitgaven voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kinaproefstation	19 029
--	--------

ONDERAFDEELING 278.

Art. 674. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij 's Lands getahpertja-onderneming..	19 370
--	--------

ONDERAFDEELING 279.

Verdere uitgaven voor 's Lands getahpertja-onderneming.

Art. 675. Kosten van den aanplant en van de bereiding en den verkoop van de voortbrengselen, alsmede verdere uitgaven in het belang van het bedrijf	478 313
---	---------

ONDERAFDEELING 280.

Art. 676. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij 's Lands caoutchouc-onderneming, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden	26 845
---	--------

ONDERAFDEELING 281.

Verdere uitgaven voor 's Lands caoutchouc-onderneming.

Art. 677. Kantoorbehoefden	300
Art. 678. Kosten van aanplant en kweekerijen, aanleg en onderhoud van bruggen en wegen, oprichting en onderhoud van gebouwen en verdere uitgaven	167 781
	168 081

ONDERAFDEELING 282.

Personeel van het boschwezen, met uitzondering van het kantoorpersoneel op het hoofdkantoor

Art. 679. Bezoldigingen en toelagen van het Europeesch en inlandsch personeel voor het boschwezen, alsmede percentsgewijze beloningen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	2 138 655
---	-----------

Art. 680. Bezoldigingen en toelagen van het personeel van het caoutchoucbedrijf bij het boschwezen	41 307
--	--------

Art. 681. Bezoldigingen van het personeel van het proefstation voor het boschwezen	77 135
	2 257 097

ONDERAFDEELING 283.

Kantoorpersoneel op het hoofdkantoor van den dienst van het boschwezen.

Art. 682. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de ambtenaren bij het hoofdkantoor	36 640
--	--------

Art. 683. Regelmatige verhoogeningen van de bezoldigingen van de ambtenaren bij het hoofdkantoor	6 025
--	-------

Art. 684. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen	12 070
--	--------

Art. 685. Regelmatige verhoogeningen van de bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	4 729
	59 464

ONDERAFDEELING 284.

Verdere uitgaven voor het boschwezen.

Art. 686. Kantoor-, teeken-, schrijf- en lokaalbehoefden, gedrukten, gereedschappen, wapens, uitgaven voor het overbrengen van archieven en kantoormeubels, alsmede advertentiekosten	83 450
--	--------

Art. 687. Reis- en verblijfkosten	—
---	---

Art. 688. Opleiding van het ondergeschikt personeel voor den dienst van het boschwezen	41 825
---	--------

Art. 689. Tenuitvoerlegging der cultuurplannen nopens de djati- en wildhoutbosschen en andere daarmede in verband staande uitgaven	578 670
--	---------

Art. 690. Opneming, in kaart brengen, afbakening en indeeling van djati- en in stand te houden wildhoutbosschen, aanleg van houtafvoerwegen en inspectiepaden, oprichting en onderhoud van koten en verblijfsplaatsen ten dienste van het in de bosschen geplaatste personeel; inrichting van boschketen, afbakening van eerste jaarperceelen en schatting en waardeberekening van de aan te besteden boschperceelen en van houtgewas op in erfpacht uit te geven gronden, alsmede toezicht op aan te besteden retributie-perceelen	695 569
---	---------

Art. 691. Aankap in eigen beheer en daarmede in verband staande uitgaven	4 821 013
--	-----------

Art. 692. Uitgaven voor de caoutchouc-ondernemingen Tjikoempaj-Tjipinang, Merboeh, Kalitelo, Balong, Banjoemanis, Vada, Boewaran, Blimbing, Soebah, Kaliwringin, Tretes en Kroempoet	2 599 341
--	-----------

Art. 693. Verdere uitgaven voor het proefstation voor het boschwezen	36 227
--	--------

Art. 694. Andere uitgaven voor het boschwezen.	9 880
--	-------

Art. 695. Opleiding van personen voor de betrekking van boscharchitect bij het boschwezen.	—
	8 865 975

ONDERAFDEELING 285.

Art. 696. Personeel voor de afdeling visscherij.	37 434
--	--------

ONDERAFDEELING 286.

Verdere uitgaven voor de afdeling visscherij, zoodanige uitgaven in het belang van de visscherij-nijverheid.

Art. 697. Kantoorbehoefden	1 266
----------------------------------	-------

Art. 698. Reis- en verblijfkosten	—
---	---

Art. 699. Maatregelen in het belang van de visscherij in zoutwatervijvers	—
---	---

Art. 700. Uitgaven voor visscherijscholen	15 190
--	--------

Art. 701. Maatregelen in het belang van de binnenvisscherij	13 718
---	--------

Art. 702. Vischzouterijen	230 437
---------------------------------	---------

Art. 703. Credietverschaffing aan inlandsche visscherijverenigingen	26 000
---	--------

Art. 704. Uitgaven in verband met de parelvisscherij	—
	286 613

ONDERAFDEELING 287.

Uitgaven van persoonlijke aard voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Art. 705. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, alsmede schrijffloonen en beloningen voor buitengewone werkzaamheden	420 300
--	---------

Art. 706. Tamme stoeterij te Padalarang	17 098
--	--------

Art. 707. Veulenverblijf op Soemba	2 100
--	-------

Art. 708. Doorgangshuis voor dekhengsten te Bandoeng	1 800
--	-------

Art. 709. Leergang voor hoefbeslag te Bandoeng.	1 440
	442 738

ONDERAFDEELING 288.

Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Art. 710. Kantoor- en lokaalbehoefden, telefoon-aansluitingen, boekwerken en tijdschriften, gereedschappen en benodigdheden, kosten van aankoop en onderhoud van proefdieren en van de noodige hokken daarvoor, kosten van verpakking en verzending van veeartsenijkundig laboratorium te Buitenzorg van onderzoekingsmateriaal, alsmede toelagen wegens dure levenswijze	34 275
---	--------

Art. 711. Bijdrage aan de vereeniging tot bevordering van veeartsenijkunde in Nederlandsch-Indië	800
--	-----

Art. 712. Aanmoediging van de paarden- en veeteelt	465 187
--	---------

Art. 713. Tamme stoeterij te Padalarang	44 618	
Art. 714. Veulenverblijf op Soemba	12 701	
Art. 715. Doorgangshuis voor dekhengsten te Bandoeng	2 800	
Art. 716. Leergang voor hoefbeslag te Bandoeng	3 447	
Art. 717. Reis- en verblijfkosten, kosten van vervoer der door de gouvernementsveeartsen bij reizen in opdracht in het belang van den dienst medegenomen gereedschappen, benodigdheden en proefdieren	—	
Art. 718. Uitgaven in verband met de keuring van vee en vleesch en de inning der keurloonen.	1 710	
Art. 719. Uitgaven in verband met de belasting op honden, maatregelen tegen hondsdoelheid, kosten van behandeling bij de instelling-Pasteur te Weltevreden wegens bij dienstverrichtingen opgedane besmetting met smetstof van hondsdoelheid	22 230	
Art. 720. Maatregelen ter voorkoming of be- teugeling van besmettelijke ziekten onder het vee en de paarden	62 113	
ONDERAFDEELING 289.		649 881
<i>Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling nijverheid.</i>		
Art. 721. Bezoldigingen van den directeur en van het personeel op diens kantoor en labora- torium en verdere algemeene uitgaven	13 857	
Art. 722. Onderafdeeling keramische nijverheid.	10 125	
Art. 723. Onderafdeeling landbouwnijverheid.	8 900	
Art. 724. Analyse-laboratorium	34 545	
Art. 725. Regelmatige verhoogingen van bezol- digingen	16 350	
ONDERAFDEELING 290.		83 777
<i>Verdere uitgaven voor de afdeling nijverheid.</i>		
Art. 726. Kantoor en laboratorium van den di- recteur	8 126	
Art. 727. Onderafdeeling keramische nijverheid.	1 655	
Art. 728. Onderafdeeling landbouwnijverheid	1 424	
Art. 729. Analyse-laboratorium	13 762	
Art. 730. Proefinrichtingen	26 381	
Art. 731. Reis- en verblijfkosten	—	
ONDERAFDEELING 290A.		51 348
Art. 731A. Ondersteuning van nijverheidsonder- nemingen	—	
ONDERAFDEELING 291.		
<i>Uitgaven van persoonlijken aard voor het inlandsch ambachts- en nijverheidsonderwijs.</i>		
Art. 732. Bezoldiging van den inspecteur van het inlandsch ambachts- en nijverheids- onderwijs	12 000	
Art. 733. Ambachtsscholen voor inlanders met driejarigen leergang	60 201	
Art. 734. Ambachtsscholen voor inlanders met tweejarigen leergang	30 971	
ONDERAFDEELING 292.		103 172
<i>Verdere uitgaven voor het inlandsch ambachts- en nijverheidsonderwijs.</i>		
Art. 735. Kantoorbehoefden van den inspec- teur van het inlandsch ambachts- en nijverheids- onderwijs	1 000	
Art. 736. Ambachtsscholen voor inlanders met driejarigen leergang	47 160	
Art. 737. Ambachtsscholen voor inlanders met tweejarigen leergang	39 413	
Art. 738. Kosten van de opleiding van school- hoofden en inlandsche ambachtsonderwijzers ..	10 189	
Art. 739. Ondersteuning aan bijzondere in- richtingen van ambachts- en nijverheidsonderwijs.	7 271	
Art. 740. Reis- en verblijfkosten	—	
ONDERAFDEELING 293.		105 033
<i>Uitgaven van persoonlijken aard voor handel.</i>		
Art. 741. Bezoldigingen en toelagen van het hoofd van de afdeling handel en van het perso- neel op diens kantoor	71 279	
Art. 742. Museum en informatiekantoor voor economische botanie.	12 583	
Art. 743. Bezoldigingen van het personeel van het ijkwezen	19 934	
Art. 744. Hulpkantoor voor den industriëlen eigendom	11 827	

ONDERAFDEELING 294.		
<i>Verdere uitgaven voor handel.</i>		
Art. 745. Uitgaven, kantoor- en lokaalbehoef- ten en verdere uitgaven, kosten van aankoop en verzending ten behoeve van consulaire ambtena- ren van het adresboek van Nederlandsch-Indië.	52 030	
Art. 746. Museum en informatiekantoor voor economische botanie	11 723	
Art. 747. Hulpkantoor voor den industriëlen eigendom	420	
Art. 748. Tegemoetkoming aan de secretarissen der kamers van koophandel en nijverheid, schrijf- loonen, kantoorbehoefden en andere kleine uitgaven	5 700	
Art. 749. Kantoorkosten, vervoer van ijkbe- hoefden, aanschaffing van stempels en drukwerk, onderhoud en aanmaak van gereedschappen	3 220	
Art. 750. Bijdrage aan de vereeniging „Toeris- tenverkeer”	8 175	
Art. 751. Reis- en verblijfkosten	—	
		81 268
ONDERAFDEELING 294A.		
Art. 751A. Crisisuitgaven	96 686 510	
ONDERAFDEELING 295.		
Art. 752. Onvoorzien uitgaven	87 493	
		113 920 136
AFDEELING VII.		
Departement der Burgerlijke Openbare Werken.		
ONDERAFDEELING 296.		
<i>Personeel van het Departement.</i>		
Art. 753. Bezoldiging van den directeur	24 000	
Art. 754. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren.	209 260	
Art. 755. Regelmatige verhoogingen van bezol- diging van de ambtenaren	22 855	
Art. 756. Aanvangsbezoldigingen van de kler- ken en het minder personeel, alsmede schrijffoo- nen	64 849	
Art. 757. Regelmatige verhoogingen van be- zoldiging van de klerken en het minder personeel	34 158	
		355 122
ONDERAFDEELING 297.		
<i>Verdere uitgaven van het Departement.</i>		
Art. 758. Kantoorkosten, drukwerk en boekerij	34 037	
Art. 759. Reis- en verblijfkosten	—	
Art. 760. Uitgaaf van het verslag der burger- lijke openbare werken	11 551	
Art. 761. Uitgaven ten behoeve van eene in- richting voor het vervaardigen van lichtdrukken.	3 835	
		49 423
ONDERAFDEELING 298.		
<i>Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van het per- soneel voor de havenwerken.</i>		
Art. 762. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij den algemeenen dienst van den waterstaat	1 490 443	
Art. 763. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij de bevoeiings-afdeelin- gen	1 638 049	
Art. 764. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij den gewestelijken dienst.	701 376	
Art. 765. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel voor de verkeerswegen op de Buitengewesten	133 872	
Art. 766. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij de verschillende bevoei- ings-opnemingen en werken in uitvoering, en voor het waterbeheer buiten de bevoeiings-af- deelingen	604 062	
Art. 767. Bezoldigingen en toelagen van het personeel gesteld ter beschikking van locale raden	—	
Art. 768. Bezoldigingen over het tijdvak tus- schen het verlaten van een vorigen en het aan- vaarden van een nieuwen post	5 844	
Art. 769. Bezoldigingen van het administratief personeel, daaronder begrepen kantoorbedienden, alsmede schrijffloonen	385 646	
Art. 770. Bezoldigingen van het personeel voor de heffing van schut- of doorvaartgelden bij landssluizen	6 530	
		4 965 822

ONDERAFDEELING 298A.

Art. 771. Nieuwe wedderegeling voor de ingenieurs en hoofdingenieurs bij de diensten behorende tot het departement der burgerlijke openbare werken

ONDERAFDEELING 299.

Art. 772. Weddeverbetering van de architecten, opzichters en onderopzichters bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken

ONDERAFDEELING 300.

Gebouwen voor den burgerlijken dienst voor zover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Onderhoud en herstelling.

Art. 773. Uitgaven voor onderhoud en herstelling van gebouwen

Vernieuwing en nieuwe werken.

Art. 774. Woningen voor burgerlijk personeel. 1 670 449

Art. 775. Gevangenissen

Art. 776. Gebouwen voor gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur

Art. 777. Gebouwen voor de opiumregie 167 779

Art. 778. Scholen voor Europeesch onderwijs. 1 686 960

Art. 779. Scholen voor Hollandsch-Chineesch onderwijs

Art. 780. Scholen voor inlandsch onderwijs .. 3 667 459

Art. 781. Scholen voor landbouw-, ambachts- en visscherijonderwijs

Art. 782. Gebouwen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst

Art. 783. Andere gebouwen dan die vermeld in de voorgaande artikelen

Art. 784. Werken verband houdende met gebouwen

ONDERAFDEELING 301.

Gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst.

Art. 785. Onderhoud en herstelling

Art. 786. Vernieuwing en nieuwe werken 1 025 997

ONDERAFDEELING 302.

Gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout.

Art. 787. Onderhoud en herstelling

Art. 788. Vernieuwing en nieuwe werken 151 154

ONDERAFDEELING 303.

Gebouwen en werken ten behoeve van de Landsdrukkerij.

Art. 789. Onderhoud en herstelling

Art. 790. Vernieuwing en nieuwe werken

ONDERAFDEELING 304.

Gebouwen en andere werken behorende tot het departement der marine.

Onderhoud en herstelling.

Art. 791. Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken

Art. 792. Steenkolenpakhuisen met de daarbij behorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers, zoomede gebouwen behorende onder „Scheepvaart”, met uitzondering van kustlichtinrichtingen en woningen

Art. 793. Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken

Art. 794. Steenkolenpakhuisen met de daarbij behorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers, zoomede gebouwen behorende onder „Scheepvaart”, met uitzondering van kustlichtinrichtingen en woningen

Art. 795. Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken

Art. 796. Vernieuwing en nieuwe werken 85 984

ONDERAFDEELING 305.

Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken.

Art. 795. Onderhoud en herstelling

Art. 796. Vernieuwing en nieuwe werken 7 504 303

ONDERAFDEELING 306.

Bevloeings-, afwaterings- en waterkeeringswerken.

Onderhoud en herstelling.

Art. 797. Bevloeings- en afwateringswerken .. 2 067 529

Art. 798. Waterkeeringswerken

Art. 799. Werken in het belang van de vischteelt. —

Vernieuwing en nieuwe werken.

Art. 800. Bevloeings- en afwateringswerken .. 7 761 553

Art. 801. Waterkeeringswerken

Art. 802. Opnemingen en werken in het belang der vischteelt

11 712 020

ONDERAFDEELING 307.

Werken in het belang der volksgezondheid.

Onderhoud en herstelling.

Art. 803. Uitgaven voor onderhoud en herstelling

Vernieuwing en nieuwe werken.

Art. 804. Werken van geringen omvang

Art. 805. Aanleg van eene drinkwaterleiding te Bandjermasin

Art. 806. Aanleg van eene drinkwaterleiding te Makasser

Art. 807. Werken aan den Oedjoeng in het belang der volksgezondheid

Art. 808. Drooglegging van ten noordwesten van Soerabaja gelegen moerassen en vischvijvers

2 497 290

ONDERAFDEELING 308.

Art. 809. Aankoop, herstelling, onderhoud en vervoer van grondstoffen voor den algemeenen voorraad en daarmede in verband staande uitgaven, vervoerkosten van grondstoffen voor de uitvoering van bouwwerken en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige gebouwen en grondstoffen

1 551 421

ONDERAFDEELING 309.

Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van het havenwezen.

Art. 810. Kantoorkosten en werktuigen

Art. 811. Reis- en verblijfkosten van het personeel bij den algemeenen dienst van den waterstaat

Art. 812. Reis- en verblijfkosten van het personeel bij de bevoeiingsafdeelingen

Art. 813. Reis- en verblijfkosten van het personeel bij den gewestelijken dienst

Art. 814. Reis- en verblijfkosten van het personeel voor de verkeerswegen in de gewesten buiten Java en Madoera

Art. 815. Reis- en verblijfkosten van het personeel bij de verschillende bevoeiings-opnemingen en werken in uitvoering en voor het waterbeheer buiten de bevoeiingsafdeelingen

Art. 816. Kosten van brandblusmiddelen 3 475

Art. 817. Kosten van de heffing van schut- of doorvaartgelden bij landssluisen

Art. 818. Kosten van kleine opnemingen ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken

Art. 819. Tegemoetkomingen in de kosten van onderhoud van bewoonde landerven

Art. 820. Vergoeding voor levensmiddelen en toelagen wegens dure levenswijze

Art. 821. Belooningen

330 042

ONDERAFDEELING 310.

Art. 822. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor het bedrijf der havens, alsmede schrijffloonen ten behoeve van die bedrijven

442 975

ONDERAFDEELING 311.

Werken behorende tot het havenwezen (daarvan der begrepen gebouwen).

Onderhoud en herstelling.

Art. 823. Uitgaven voor onderhoud en herstelling

Vernieuwing en nieuwe werken.

Art. 824. Werken van geringen omvang w.o. gebouwen en opnemingen

9 960 996

Art. 825. Verbetering van de haventoestanden te Soerabaja en daarmee in verband staande uitgaven	2 676 965
Art. 826. Verbetering van de haventoestanden te Semarang	1 249 953
Art. 827. Verbetering van de haventoestanden te Makasser	680 116
Art. 828. Verbetering en uitbreiding van de haven te Tandjong-Priok	2 053 024
Art. 829. Haveninrichting in de Pantai Timorbaai (eiland Bali)	344 546
Art. 830. Verbetering en uitbreiding van de havenwerken te Tjilatjap	391 643
Art. 831. Verbetering van de haventoestanden te Belawan	1 613 493
Art. 832. Verbetering van de haventoestanden te Emmahaven	337 164
Art. 833. Onderhoud en uitbreiding van de haveninrichtingen aan de Sabangbaai, alsmede herstelling van die inrichtingen, voor zoover de kosten niet op derden moeten of kunnen worden verhaald	22 750
Art. 834. Aanleg van een visschershaven te Pasongsongan (Madoera)	—
Art. 835. Verbetering van vaarwaters en kleine havens	86 176
	<hr/>
	12 888 245

ONDERAFDEELING 312.

Verdere uitgaven voor het havenbedrijf.

Art. 836. Kantoorkosten	77 107
Art. 837. Reis- en verblijfkosten	883
Art. 838. Kosten voor de verschillende inrichtingen behoorende tot of in verband staande met het havenbeheer	1 023 718
Art. 839. Belooningen	2 000
	<hr/>
	1 103 708

ONDERAFDEELING 313.

Art. 840. Baggerdienst	4 258 924
------------------------------	-----------

ONDERAFDEELING 313A.

Art. 840A. Tegemoetkoming aan de te Batavia gevestigde vereeniging „Algemeene Ingenieurs congres" in de kosten van voorbereiding van het aldaar in 1920 te houden ingenieurscongres	—
--	---

ONDERAFDEELING 313B.

Art. 840B. Teruggaven van gelden wegens ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken gedane uitgaven, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren	37 683
---	--------

ONDERAFDEELING 314.

Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen.

Art. 841. Huishuurvergoeding	436 150
Art. 842. Huur van gronden en lokalen	723 618
Art. 843. Verdere uitgaven	—
	<hr/>
	1 159 768

ONDERAFDEELING 315.

Art. 844. Uitgaven voor de instandhouding van herbergen	8 765
---	-------

ONDERAFDEELING 316.

Personeel van het stoomwezen.

Art. 845. Bezoldigingen en toelagen van het personeel van het stoomwezen, alsmede schrijflonen	114 840
Art. 846. Bezoldigingen van het personeel der laboratoria voor materiaalonderzoek	32 523
	<hr/>
	147 363

ONDERAFDEELING 317.

Verdere uitgaven voor het stoomwezen.

Art. 847. Kantoorkosten	5 116
Art. 848. Reis- en verblijfkosten	—
Art. 849. Belooningen	—
Art. 850. Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen	2 336
Art. 851. Onderhoud en bediening van de werktuigen der laboratoria voor materiaalonderzoek en verdere uitgaven	22 670
	<hr/>
	30 122

ONDERAFDEELING 318.

Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen.

Art. 852. Bezoldigingen en toelagen	90 551
---	--------

ONDERAFDEELING 319.

Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen.

Art. 853. Kantoorkosten	7 048
Art. 854. Rijtuighuur van het personeel bij de algemeene pakhuizen te Batavia, Semarang en Soerabaja	540
Art. 855. Daggelden van lasthebbers en andere uitgaven voor het buitengewoon toezicht en beheer over 's Lands pakhuizen	2 830
Art. 856. Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van de algemeene pakhuizen en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	219 637
Art. 857. Belooningen	—
	<hr/>
	230 055

ONDERAFDEELING 320.

Art. 858. Verrekening van diensttelegrammen.	17 942
--	--------

ONDERAFDEELING 321.

Art. 859. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	—
---	---

ONDERAFDEELING 322.

Art. 860. Onvoorziene uitgaven	60 176
--------------------------------------	--------

67 485 357

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

ONDERAFDEELING 323.

Personeel van het Departement.

Art. 861. Bezoldiging van den directeur ..	24 000
Art. 862. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren ..	446 801
Art. 863. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenlonen	87 462
Art. 864. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor den secretaris en de verdere ambtenaren	55 078
Art. 865. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor de klerken en het minder personeel	72 889
	<hr/>
	686 230

ONDERAFDEELING 323A.

Art. 865A. Kosten van het bureau voor sociale aangelegenheden	—
---	---

ONDERAFDEELING 324.

Verdere uitgaven van het Departement.

Art. 866. Reis- en verblijfkosten	—
Art. 867. Kantoorkosten	24 357
Art. 868. Verlichting van een gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf	2 184
Art. 869. Kosten van regeeringstelegrammen.	2 309
	<hr/>
	28 850

ONDERAFDEELING 325.

Personeel van het mijnwezen in het algemeen.

Art. 870. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij het mijnwezen en de diepe grondpeilingen en verdere uitgaven van personeelen aard	589 731
Art. 871. Herziening van de bezoldiging van den accountant bij den dienst van het mijnwezen.	—
	<hr/>
	589 731

ONDERAFDEELING 326.

Verdere uitgaven van het mijnwezen in het algemeen.

Art. 872. Reis- en verblijfkosten	—
Art. 873. Onderzoekingen en andere uitgaven in het belang van het mijnwezen en de diepe grondpeilingen voor zoover niet elders omschreven.	948 875
Art. 874. Verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen op mijnbouw- of aardkundig gebied	—
Art. 875. Uitkeering aan inlandsche zelfbesturen van het hun toekomend aandeel in de opbrengst van cijns en vast recht van mijnconcessiën er van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen	17 897
	<hr/>
	966 772

ONDERAFDEELING 327.

Personeel van de postspaarbank.

Art. 876. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij de postspaarbank en verdere uitgaven van personeelen aard .. 115 950

ONDERAFDEELING 328.

Verdere uitgaven van de postspaarbank.

Art. 877. Meubelen 1 000
 Art. 878. Kantoor- en lokaalbehoefden, te machines, gedrukten en verdere benooidgheden 23 258
 Art. 879. Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen 1 500
 25 758

ONDERAFDEELING 329.

Art. 880. Indienststelling van een afzonderlijk korps ambtenaren van de postspaarbank

ONDERAFDEELING 330.

Dienst voor waterkracht en electriciteit.

Art. 881. Beheersuitgaven 400 820
 Art. 882. Kapitaalsuitgaven 1 287 573
 1 688 393

ONDERAFDEELING 331.

Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

Art. 883. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen en verdere uitgaven van personeelen aard 115 250

ONDERAFDEELING 332.

Art. 884. Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen 9 036

ONDERAFDEELING 333.

Art. 885. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten, voor zoover niet elders uitgetrokken

ONDERAFDEELING 334.

Opiambereiding.

Art. 886. Bedrijfsuitgaven 6 114 175
 Art. 887. Kapitaalsuitgaven —
 6 114 175

ONDERAFDEELING 335.

Landsdrukkerij.

Art. 888. Bedrijfsuitgaven 1 377 666
 Art. 889. Kapitaalsuitgaven —
 1 377 666

ONDERAFDEELING 336.

Goudontginning in Benkoelen.

Art. 890. Bedrijfsuitgaven —
 Art. 891. Kapitaalsuitgaven 895 880
 895 880

ONDERAFDEELING 337.

Tin.

Art. 892. Bedrijfsuitgaven 18 206 842
 Art. 893. Kapitaalsuitgaven 561 241
 18 768 083

ONDERAFDEELING 338.

Ombilin-steenkolenontginning.

Art. 894. Bedrijfsuitgaven 6 632 203
 Art. 895. Kapitaalsuitgaven 265 357
 6 897 560

ONDERAFDEELING 339.

Poeloe Laoet-steenkolenontginning.

Art. 896. Bedrijfsuitgaven 2 113 677
 Art. 897. Kapitaalsuitgaven 66 915
 2 180 592

ONDERAFDEELING 339A.

Steenkolenontginning in Palembang.

Art. 898. Bedrijfsuitgaven 2 471 356
 Art. 899. Kapitaalsuitgaven 255 854
 2 727 210

ONDERAFDEELING 340.

Zout.

Art. 900. Bedrijfsuitgaven 6 596 913
 Art. 901. Kapitaalsuitgaven 756 003
 7 352 916

ONDERAFDEELING 341.

Vervoerdiensten te water.

Art. 902. Bedrijfsuitgaven 239 662
 Art. 903. Kapitaalsuitgaven 305 202
 544 864

ONDERAFDEELING 342.

Post-, telegraaf- en telefoondienst.

Art. 904. Bedrijfsuitgaven 13 025 893
 Art. 905. Kapitaalsuitgaven 4 004 357
 17 030 250

ONDERAFDEELING 343.

Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiel-diensten.

Art. 906. Bedrijfsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen 40 524 144
 Art. 907. Kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen 20 966 597
 Art. 908. Bedrijfsuitgaven voor de automobieldiensten 935 153
 Art. 909. Kapitaalsuitgaven voor de automobieldiensten 476 352
 62 902 246

ONDERAFDEELING 343A.

Art. 910. Nieuwe regeling der bezoldiging van de ingenieurs met Delftsch of daarmede gelijkwaardig diploma bij diensten onder het departement van gouvernementsbedrijven, alsmede van de overige gegradueerde ambtenaren bij den dienst der Staatsspoorwegen

ONDERAFDEELING 344.

Art. 911. Onvoorzien uitgaven 39 863
 131 057 275

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

ONDERAFDEELING 345.

Art. 912. Bezoldigingen, toelagen, loonen, werk-gelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog .. 773 742

ONDERAFDEELING 346.

Art. 913. Verdere uitgaven van het departement van oorlog 18 766

ONDERAFDEELING 347.

Art. 914. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst 1 295 582

ONDERAFDEELING 348.

Art. 915. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst 274 384

ONDERAFDEELING 349.

Art. 916. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance 283 940

ONDERAFDEELING 350.

Art. 917. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie 459 391

ONDERAFDEELING 351.

Art. 918. Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden 514 857

ONDERAFDEELING 352.

Art. 919. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen trein 117 130

ONDERAFDEELING 353.

Art. 920. Verdere uitgaven voor den militairen trein 8 591

ONDERAFDEELING 354.

Art. 921. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den generalen staf.

38 639

ONDERAFDEELING 355.

Art. 922. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven

150 450

ONDERAFDEELING 356.

Art. 923. Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven

123 355

ONDERAFDEELING 357.

Art. 924. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie

8 824 304

ONDERAFDEELING 358.

Art. 925. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie

123 784

ONDERAFDEELING 359.

Art. 926. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie

380 175

ONDERAFDEELING 360.

Art. 927. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie

43 927

ONDERAFDEELING 361.

Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.

Art. 928. Staf van het wapen en artillerietroepen. 1 180 569

Art. 929. Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen

1 121 955

2 302 524

ONDERAFDEELING 362.

Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.

Art. 930. Staf van het wapen en artillerietroepen

46 132

Art. 931. Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen

46 132

ONDERAFDEELING 362A.

Art. 931A. Nieuwe indeeling van het personeel en het materieel van het wapen der artillerie

—

ONDERAFDEELING 363.

Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.

Art. 932. Bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta

130 884

Art. 933. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van de korpsen barisan op Madoera

345 104

Art. 934. Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djogjakarta

3 432

479 420

ONDERAFDEELING 364.

Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.

Art. 935. Voor het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta

61 734

Art. 936. Voor de korpsen barisan op Madoera

39 252

100 986

ONDERAFDEELING 365.

Art. 937. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depot in de Preanger-Regentschappen

18 984

ONDERAFDEELING 366.

Art. 938. Verdere uitgaven voor de remonte.

220 233

ONDERAFDEELING 367.

Art. 939. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie

819 154

ONDERAFDEELING 368.

Art. 940. Verdere uitgaven voor het wapen der genie

4 751

ONDERAFDEELING 369.

Geniewerken en aanvulling der geniemagazijnen.

Art. 941. Onderhoud en herstelling der sterkten en verlichting door gas of electriciteit en gasoline onder druk van militaire gebouwen en hetgeen daartoe behoort, benevens uitgaven wegens inhuur of inbezitneming van terreinen

1 335 465

Art. 942. Nieuwe werken, met uitzondering van kampementsbouw en de verdediging

2 145 355

Art. 943. Nieuwe werken, kampementsbouw en de verdediging

2 820 044

Art. 944. Onvoorziene werken ten behoeve van troepen te velde, op excursie of expeditie en in tijdelijke garnizoenen

305 423

Art. 945. Belooningen aan onder-officieren, belast met de uitbetaling bij de geniewerken en daggelden van militaire opzichters en geniewerklieden

59 916

Art. 946. Aanvulling der geniemagazijnen

1 116 754

7 782 957

ONDERAFDEELING 370.

Art. 947. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen

900 530

ONDERAFDEELING 371.

Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Art. 948. Geneeskundige dienst

1 160 982

Art. 949. Hospitaaldienst

972 886

2 133 868

ONDERAFDEELING 372.

Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Art. 950. Geneeskundige dienst

639 853

Art. 951. Hospitaaldienst

42 797

682 650

ONDERAFDEELING 373.

Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Art. 952. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi

24 094

Art. 953. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting

35 494

59 588

ONDERAFDEELING 374.

Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Art. 954. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi

14 439

Art. 955. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting

12 228

26 667

ONDERAFDEELING 375.

Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.

Art. 956. Militaire school te Meester-Cornelis.

42 150

Art. 957. Stafmuziek

27 694

Art. 958. Toelagen aan jongelingen van Europeesche afkomst in werkplaatsen of inrichtingen van het leger in opleiding tot ambachts- of handwerklieden en aan met die opleiding belaste personen

4 435

Art. 959. Toelagen, soldijen en andere uitgaven van personeelen aard voor de hoefsmidschool

3 523

77 802

ONDERAFDEELING 376.

Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.

Art. 960. Militaire school te Meester-Cornelis.

3 039

Art. 961. Stafmuziek	1 520		
Art. 962. Hoefsmidschool	—	4 559	
ONDERAFDEELING 377.			
Art. 963. Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen		30 355	
ONDERAFDEELING 378.			
Art. 964. Aanbrengelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger		1 006 977	
ONDERAFDEELING 379.			
Art. 965. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het ceretteeken voor moed en trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst.		18 944	
ONDERAFDEELING 380.			
Art. 966. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen die voorzagging in de wege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiers-dienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende ..		15 905 945	
ONDERAFDEELING 381.			
Art. 967. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten		8 315 039	
ONDERAFDEELING 382.			
Art. 968. Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen en internationale lijnen overgebracht in briefwisseling met het buitenland		5 404	
ONDERAFDEELING 383.			
<i>Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.</i>			
Art. 969. Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfskosten, uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen, benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende		3 890 532	
Art. 970. Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen en van mindere militairen, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine		915 580	
		4 806 112	
ONDERAFDEELING 384.			
<i>Bezoldigingen en paardenvoedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden.</i>			
Art. 971. Bezoldigingen op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden		9 103	
Art. 972. Onderstanden voor eens aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen		12 145	
		21 248	
ONDERAFDEELING 385.			
<i>Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten, verlofsbezoldigingen, uitgaven van kleeding van adjudant-onderofficieren en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden.</i>			
Art. 973. Hetgeen op voorschotten aan militairen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald		687 241	
Art. 974. Verlofsbezoldiging aan officieren, onderluitenen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren, uitgaven voor kleeding van adjudant-onderofficieren en inkomsten van militairen beneden den rang van onderluitenant gedurende de reis van Nederland naar Indië en omgekeerd		27 496	714 737
ONDERAFDEELING 386.			
Art. 975. Begoedingen bij het beneden den rang van officier, en belooningen aan in Nederland aangenomen militaire schrijvers bij het eindigen van hun aldaar aangegaan dienstverband of vroeger.			30 475
ONDERAFDEELING 387.			
Art. 976. Voor het houden van troepen-oefeningen en oefeningen met het geschut, zoomede praktische oefeningen bij het wapen der genie ..			98 896
ONDERAFDEELING 388.			
Art. 977. Buitengewone persoonlijke uitgaven ten behoeve van de in Atjeh gelegerde troepen ..			23 799
ONDERAFDEELING 389.			
Art. 978. Buitengewone materiele uitgaven ten behoeve van de in Atjeh gelegerde troepen			507 256
ONDERAFDEELING 390.			
Art. 979. Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Javaansche taal			8 600
ONDERAFDEELING 391.			
Art. 980. Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Soendaneesche taal			3 712
ONDERAFDEELING 392.			
Art. 981. Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, overtochtsgelden voor de jongelieden die tot deze inrichtingen worden toegelaten, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs, voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitse, Engelsche en Maleische talen			2 442
ONDERAFDEELING 393.			
Art. 982. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting			535 087
ONDERAFDEELING 394.			
Art. 983. Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behoorende inlandsche korpsen			—
ONDERAFDEELING 395.			
Art. 984. Bezoldigingen, soldijen en andere kosten van het personeel behoorende tot de legerreserve in Nederlandsch-Indië			10 595
ONDERAFDEELING 396.			
Art. 985. Uitgaven voor het vrijwillig automobielkorps op Java en Madoera			5 220
ONDERAFDEELING 397.			
Art. 986. Uitgaven voor het vrijwillig motorberichtrijderskorps op Java en Madoera			1 802
ONDERAFDEELING 398.			
Art. 987. Schadeloosstelling aan gepensioneerde officieren, bestemd om in oorlogstijd als etappe-commandanten op te treden, gedurende den tijd dat zij voor die taak geoefend worden			—
ONDERAFDEELING 399.			
Art. 988. Bijdrage in de kosten van de Indische afdeling van „Het Nederlandsche Roode Kruis“.			3 000
ONDERAFDEELING 400.			
Art. 989. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer			43 825
ONDERAFDEELING 401.			
Art. 990. Renteloos voorschot aan de naamloze vennootschap „Veeteeltonderneming Djampit“ voor het fokken van legerpaarden			29 734
ONDERAFDEELING 402.			
Art. 991. Verbetering van de inkomsten der soldij ontvangende militairen door de verpleging in de ziekeninrichtingen niet langer te doen plaats hebben tegen stilstand van de soldij, doch tegen betaling van verpleegkosten			—

Art. 1029. Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen 99 495

ONDERAFDEELING 430.

Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.

Art. 1030. Bezoldigingen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium 91 123

ONDERAFDEELING 431.

Art. 1031. Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen 30 606

ONDERAFDEELING 432.

Personeel van den hydrografischen dienst.

Art. 1032. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst, alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh 59 187

Art. 1033. Bezoldigingen, toelagen en belooningen zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eere teekenen verbonden van het personeel der gouvernementmarine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst 7 726

ONDERAFDEELING 433.

Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Art. 1034. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst 119 984

Art. 1035. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der gouvernementmarine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst 1 081

Art. 1036. Plaatsing van signalen, aankoop, onderhoud en vervoer van instrumenten en verdere kosten van de opnemingen 36 097

Art. 1037. Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen 450 578

Art. 1038. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen 89 080

Art. 1039. Andere kosten van den dienst 470

ONDERAFDEELING 434.

Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.

Art. 1040. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld 102 060

Art. 1041. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld 11 575

Art. 1042. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijffloonen 17 683

Art. 1043. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken 6 930

ONDERAFDEELING 435.

Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten.

Art. 1044. Kantoorkosten en verdere uitgaven van het hoofdkantoor en van de kaartenvoorraden, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden artikelen, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement 18 902

Art. 1045. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het tot „Scheepvaart” behoorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post. 90 242

1 331 899

ONDERAFDEELING 436.

Art. 1046. Indienststelling van werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart 11 750

ONDERAFDEELING 437.

Personeel van de gouvernementmarine.

Art. 1047. Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eere teekenen verbonden 651 320

ONDERAFDEELING 438.

Verdere uitgaven voor de gouvernementmarine.

Art. 1048. Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de officieren met den voedingsdienst belast, vergoeding voor schrijfbehoeften aan de gezaghebbers, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekkingen van stuurman, machinist en leerling-machinist 9 233

Art. 1049. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel. 315 291

Art. 1050. Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie 1 053 206

Art. 1051. Aanschaffing van koolmaliwiant en kooigoederen ten behoeve van de vaartuigen 5191

Art. 1052. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen 841 093

Art. 1053. Kleeding van mindere schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend 49 780

Art. 1054. Andere kosten van den dienst 4 532

2 278 326

ONDERAFDEELING 439.

Art. 1055. Tijdelijke verhooging van de vergoedingen voor voeding aan de ambtenaren en beamten der gouvernementmarine 41 123

ONDERAFDEELING 440.

Art. 1056. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen 211 994

ONDERAFDEELING 441.

Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Art. 1057. Opleiding tot motorist 9 993

Art. 1058. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen 326 914

Art. 1059. Andere uitgaven 989 278

Art. 1060. Aanbouw van een stoomvaartuig voor Noord-Nieuw-Guinea (Ternate en Onderhoorigheden) 1 326 185

ONDERAFDEELING 442.

Art. 1061. Uitgaven voor gewestelijke vaartuigen in verband met de hervorming van het districtsbestuur in het rechtstreeks bestuurd gebied der Westerafdeeling van Borneo 1 326 185

ONDERAFDEELING 443.

Personeel van de bebakening en kustverlichting.

Art. 1062. Bezoldigingen van het personeel voor de kustverlichting 237 229

Art. 1063. Bezoldiging en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting 125 937

363 166

ONDERAFDEELING 444.

Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.

Art. 1064. Werving, voeding, kleeding, alsmede geneeskundige behandeling en verpleging buiten de militaire ziekeninrichtingen van het personeel bij de kustverlichting 61 842

Art. 1065. Kantoorkosten en drukwerk, zoomede vergoeding voor huishuur en voor reis-, verblijf- en teerkosten ten behoeve van lichtopzichters gedurende hunne aflossing 1 940

Art. 1066. Onderhoud, herstelling en vernieuwing van de kustlicht-etablissemten, huur van vaartuigen voor de gemeenschap met die etablissemten, uitgaven voor de werkplaats der kustverlichting, benodigdheden voor de bebakening

en kustverlichting, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen en andere daarmede in verband staande uitgaven	291 909
Art. 1067. Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, de bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.	65 588
Art. 1068. Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 's lands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen ..	67 044
Art. 1069. Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen	261 361
Art. 1070. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	118 751
Art. 1071. Andere kosten van den dienst	1 747
ONDERAFDEELING 445.	
<i>Personeel van den haven- en loodsdiens.</i>	
Art. 1072. Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijffloonen en belooningen	596 459
ONDERAFDEELING 446.	
<i>Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdiens.</i>	
Art. 1073. Werving, voeding, kleeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den haven- en loodsdiens, alsmede huur van vaartuigen en roeiers	30 424
Art. 1074. Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden (uitgezonderd die genoemd in artikel 1076) voor den haven- en loodsdiens en den dienst der scheepsmeting, alsmede kade- en steigergelden voor de vaartuigen	288 520
Art. 1075. Keuring van stoomschepen	10 730
Art. 1076. Kantoorkosten van den haven- en loodsdiens, drukwerk, advententie-, vertalings- en telegramkosten, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekking van loods	15 613
Art. 1077. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	82 248
ONDERAFDEELING 447.	
Art. 1078. Herziening van de bezoldigingen der loodsen 1e klasse	—
ONDERAFDEELING 448.	
Art. 1079. Vergoedingen voor voeding bij verblijf aan boord van loodsstationsschepen aan de loodsen der 1e en 2e klasse	5 797
ONDERAFDEELING 449.	
<i>Verbetering van vaarwaters.</i>	
Art. 1080. Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen ..	270 454
ONDERAFDEELING 450.	
<i>Soldijen, belooningen, toelagen enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.</i>	
Art. 1081. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine	31 984
Art. 1082. Belooningen, soldijen en toelagen verbonden aan eersteekenen en medailles	5 024
Art. 1083. Toelagen voor de regeling der verzending van particuliere brieven ten behoeve van het personeel der zeemacht, zoomede aan den officier van de landmacht, belast met het toezicht op de bereiding, enz. van de benodigde verduurzaamde levensmiddelen in de Javasche fabriek van die middelen	1 200
ONDERAFDEELING 451.	
<i>Verdere algemeene kosten der zeemacht.</i>	
Art. 1084. Werving van inlandsche schepelingen.	56 538
Art. 1085. Reis-, verblijf- en vervoerkosten ..	139 400
Art. 1086. Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine	136 142

Art. 1087. Kleeding van inlandsche schepelingen, loonen voor vertolking van de Nederlandsche in eene der inlandsche talen of omgekeerd bij rechtsgedingen tegen inlandsche schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend, alsmede vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting wegens verlies of waardevermindering van voor Europeesche schepelingen bestemde kleedingstukken in voorraad bij het magazijn te Soerabaja en aan boord der schepen	58 828
Art. 1088. Verpleging en vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen, alsmede begrafeniskosten	30 108
Art. 1089. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van personeel der zeemacht, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine of tot de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser	92 462
Art. 1090. Uitgaven voor eene kazerne voor marine-schepelingen in een koel klimaat	6 504
Art. 1091. Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van het marinekampement te Soerabaja, herstelling en vervoer van die goederen en verdere kleine uitgaven van voornoemd kampement	44 423
Art. 1092. Andere uitgaven	19 147
ONDERAFDEELING 452.	
<i>Personeel bij de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.</i>	
Art. 1093. Bezoldiging van het onderwijzend en toezichthoudend personeel, alsmede soldijen en toelagen van het in opleiding zijnde personeel ..	81 530
ONDERAFDEELING 453.	
<i>Verdere uitgaven voor de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.</i>	
Art. 1094. Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de kweekschool, met bijbehoorende woningen en sloepenloods, alsmede herstelling en vervoer van die goederen	54 165
Art. 1095. Schafting (daaronder begrepen ziekenkost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen.	132 249
Art. 1096. Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen	18 750
ONDERAFDEELING 454.	
Art. 1097. Uitgaven voor de opleiding tot inlandsch machinedrijver te Soerabaja	3 714
ONDERAFDEELING 455.	
Art. 1098. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	162 788
ONDERAFDEELING 456.	
<i>Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.</i>	
Art. 1099. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel.	613 830
Art. 1100. Onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	730 795
Art. 1101. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	903 755
Art. 1102. Uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal voor het marine-personeel te Ampanan	1 807
Art. 1103. Andere uitgaven	4042
ONDERAFDEELING 457.	
<i>Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van de hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser).</i>	
Art. 1104. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen en de kweekschool te Makasser), alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienst doende op de schepen in de wateren van Atjeh	89 315
Art. 1105. Bezoldiging van het personeel bij de kustbatterijen en mijnenmagazijnen	5 732
95 047	

ONDERAFDEELING 458.

Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makassar).

Art. 1106. Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	314 060	
Art. 1107. Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	750 913	
Art. 1108. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van electricische drijfkracht voor onderzeebooten	166 895	
Art. 1109. Uitgaven ten behoeve van het materieel kustbatterijen, de verspermijnen en de mijnemagazijnen	33 738	
Art. 1110. Andere uitgaven	138 183	
		1 403 789

ONDERAFDEELING 459.

Art. 1111. Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de zeemacht bij de luchtvaartafdeeling van het leger in Nederlandsch-Indië en daarmee in verband staande uitgaven

ONDERAFDEELING 460.

Art. 1112. Verstrekking van Europeesche voeding aan schepelingen der Koninklijke marine, behorende tot de z.g.n. schepelingen der nieuwe regeling (N. R.)

ONDERAFDEELING 461.

Art. 1113. Verrekening van diensttelegrammen. 23 143

ONDERAFDEELING 462.

Art. 1114. Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische vereeniging „Michiel Adriaanszoon de Ruyter”

ONDERAFDEELING 463.

Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten.

Art. 1115. Hetgeen op voorschotten aan standdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald

ONDERAFDEELING 464.

Art. 1116. Onvoorziene uitgaven

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

ONDERAFDEELING 465.

Afzondering van gelden voor vaste nitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.

Art. 1117. Gewest Bantam	148 840
Art. 1118. „ Batavia	216 225
Art. 1119. „ Preanger-Regentschappen ..	250 875
Art. 1120. „ Cheribon	208 528
Art. 1121. „ Pekalongan	137 255
Art. 1122. „ Semarang	415 766
Art. 1123. „ Rembang	217 740
Art. 1124. „ Soerabaja	270 074
Art. 1125. „ Madoera	315 420
Art. 1126. „ Pasoeroean	244 690
Art. 1127. „ Besoeki	132 260
Art. 1128. „ Banjoemas	168 260
Art. 1129. „ Kedoe	253 980
Art. 1130. „ Madioen	144 436
Art. 1131. „ Kediri	134 200
Art. 1132. Onderafdeeling Padang Pandjang ..	10 150
Art. 1133. „ Koming Ilir	3 500
Art. 1134. „ Ogan Ilir	3 500
Art. 1135. „ Lematang Ilir	3 500
Art. 1136. Ressort Minahasa	74 450
Art. 1137. Het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra	405 790
Art. 1138. Gemeente Batavia	384 220
Art. 1139. „ Meester-Cornelis	45 500
Art. 1140. „ Buitenzorg	56 375
Art. 1141. „ Bandoeng	91 538
Art. 1142. „ Sockaboemi	21 505
Art. 1143. „ Cheribon	26 341

Art. 1144. „ Pekalongan	17 525
Art. 1145. „ Tegal	21 864
Art. 1146. „ Semarang	225 992
Art. 1147. „ Salatiga	24 975
Art. 1148. „ Soerabaja	291 282
Art. 1149. „ Modjokerto	31 000
Art. 1150. „ Pasoeroean	37 800
Art. 1151. „ Malang	53 330
Art. 1152. „ Probolinggo	37 722
Art. 1153. „ Magelang	30 257
Art. 1154. „ Madioen	46 193
Art. 1155. „ Kediri	38 875
Art. 1156. „ Blitar	24 095
Art. 1157. „ Padang	51 375
Art. 1158. „ Fort de Kock	12 150
Art. 1159. „ Sawah Loento	2 800
Art. 1160. „ Palembang	36 975
Art. 1161. „ Medan	94 975
Art. 1162. „ Tebingtinggi	10 530
Art. 1163. „ Bindjai	11 640
Art. 1164. „ Tandjoengbalai	13 963
Art. 1165. „ Pematung Siantar	5 700
Art. 1166. „ Bandjermasin	43 500
Art. 1167. „ Makassar	49 950
Art. 1168. „ Menado	34 360

5 633 746

ONDERAFDEELING 466.

Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofd-geldplichtigen.

Art. 1169. Gewest Bantam	164 119
Art. 1170. „ Batavia	101 810
Art. 1171. „ Preanger-Regentschappen ..	733 342
Art. 1172. „ Cheribon	250 080
Art. 1173. „ Pekalongan	349 066
Art. 1174. „ Semarang	339 265
Art. 1175. „ Rembang	243 760
Art. 1176. „ Soerabaja	639 000
Art. 1177. „ Pasoeroean	462 300
Art. 1178. „ Besoeki	338 301
Art. 1179. „ Banjoemas	187 143
Art. 1180. „ Kedoe	282 261
Art. 1181. „ Madioen	248 821
Art. 1182. „ Kediri	371 641
Art. 1183. Gemeente Pekalongan	11 104

4 722 013

ONDERAFDEELING 467.

Art. 1184. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1917

1 538 220

ONDERAFDEELING 468.

Art. 1185. Tegemoetkoming aan locale gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in verband met de overdracht van de overvaarten

75 757

ONDERAFDEELING 469.

Art. 1186. Ondersteuning van buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven

1 080 097

ONDERAFDEELING 470.

Art. 1187. Tegemoetkoming aan locale gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van artesische boringen

260 731

ONDERAFDEELING 471.

Art. 1188. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen voor de op- en inrichting, alsmede de inhuur van gebouwen voor den lokalen dienst

26 435

ONDERAFDEELING 472.

Art. 1189. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting ..

793 500

ONDERAFDEELING 473.

Art. 1190. Tegemoetkoming aan gemeenten in de kosten van werken verband houdende met de opheffing der inlandsche gemeenten binnen hare grenzen gelegen

ONDERAFDEELING 474.	
Art. 1191. Tegemoetkoming aan het gewest Preanger-Regentschappen in de kosten van verschillende werken aan wegen, bruggen en duikers.	—
ONDERAFDEELING 475.	
Art. 1192. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen.	753 634
ONDERAFDEELING 476.	
Art. 1193. Tegemoetkoming aan het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra in de kosten van de verbetering en doortrekking van den z.g. asweg.	500 000
ONDERAFDEELING 477.	
Art. 1194. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng	—
ONDERAFDEELING 478.	
Art. 1195. Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet ..	—
ONDERAFDEELING 479.	
Art. 1196. Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet.	40 000
ONDERAFDEELING 479A.	
Art. 1196A. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet	—
ONDERAFDEELING 480.	
Art. 1197. Tegemoetkoming aan de gemeente Semarang voor de uitvoering van werken in het belang van de watervoorziening der kampongs ..	12 529
ONDERAFDEELING 481.	
Art. 1198. Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te	—

Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden	3 201
ONDERAFDEELING 482.	
<i>Kosten van de indienststelling van burgemeesters.</i>	
Art. 1199. Aanvangsbezoldiging, toelagen voor huishuur en toelagen voor ambtskosten	115 400
Art. 1200. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging	11 500
	<hr/> 126 900
ONDERAFDEELING 483.	
<i>Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur.</i>	
Art. 1201. Bezoldiging van den adviseur, den adjunct-adviseur en de verdere ambtenaren	41 500
ONDERAFDEELING 484.	
<i>Verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur.</i>	
Art. 1202. Schrijfbehoeften, kantoorkosten en telefoonaansluiting	4 805
Art. 1203. Reis- en verblijfkosten	—
Art. 1204. Uitgaaf van het decentralisatieverslag	988
	<hr/> 5 793
ONDERAFDEELING 485.	
Art. 1205. Verrekening van diensttelegrammen.	506
ONDERAFDEELING 486.	
Art. 1206. Onvoorziene uitgaven	147 407
	<hr/> 15 761 969
Totaal uitgaven in Ned.-Indië	<hr/> 588 446 084

HOOFDSTUK I DER MIDDELEN (MIDDELEN IN NEDERLAND).

1. Nominale waarde van de door 's Rijks munt voor rekening van den Lande vervaardigde munten	3 420 000
2. Rente van de kapitalen, in de Grootboeken der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië", alsmede van de aan dat fonds toebehoorende bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld	623 630
3. Uitkeering aan de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië uit de opbrengst der Nederlandsche Oorlogswinstbelasting	13 974 383
4. Verkoop van koffie	757 014
5. Verkoop van kinabast	127 452
6. Verkoop van getah pertja (afkomstig van 's Lands getah pertja-onderneming te Tjipetir)	980
7. Verkoop van caoutchouc	722 445
8. Verkoop van coca, (afkomstig van 's Lands getah pertja-onderneming te Tjipetir)	12 598
9. Afstand in erfpacht aan de Naamlooze Vennootschap „Zeehaven en kolenstation Sabang" van de bezittingen op het eiland We (Atjeh en Onderhoorigheden), alsmede aandeel in de winst van die vennootschap	325 900
10. Huur, verschuldigd door de Droogdok-Maatschappij „Tandjong Priok", ingevolge de wet van 31 Juli 1915 (Staatsblad № 354)	51 500
11. Verkoop van Banka-tin	2 883 152
12. Aandeel in de winst van de Billitonmaatschappij	5 689 538
13. Aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de bij de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij in bedrijf zijnde lijnen.	—
14. Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang—Vorstlanden	282 804

15. Ontvangsten in betrekking tot het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië:	
a. terugbetaling van reis- en kostgelden ..	588
b. terugbetaling van studiekosten	37 009
c. bijdragen voor de koloniën Suriname en Curacao in de kosten van de koloniale reserve	13 570
c ¹ . aandeel van het departement van Buitenlandsch Zaken in de kosten der bezoldiging van den militairen attache bij de gezantschappen te Tokio en te Peking ..	4 500
d. verschillende	194 098
	<hr/> 249 765
16. Ontvangsten in betrekking tot het departement der marine in Nederlandsch-Indië:	
a. terugbetaling der kosten van herstelling bij de marine-inrichtingen in Indië van bodems, behoorende tot het Nederlandsch eskader en van verstrekkingen aan naar Nederland terugkeerende schepen	1 061 105
b. verschillende	676 312
	<hr/> 1 737 417
17. Ontvangsten van burgerlijken of algemeenen aard:	
a. gagementen, welke door de invaliden in het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek aan dat gesticht worden afgestaan, en terugbetaling van bij de opneming in die inrichting genoten voorschotten	49 782
b. bijdrage in de kosten van het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek voor gegageerden uit de koloniën Suriname en Curacao	1 754
c. bijdragen voor de pensioenen van weduwen en weezen van beambten, bedienden en werklieden van het Koloniaal etablissement, het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek, de Koloniale Reserve en de commissariaten van afmonstering	6 270

c ¹ . bijdragen voor de pensioenen van den huismeester en de gediplomeerde verplegers en verpleegsters van het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek en voor die van hunne weduwen en weezen	474	van stoomketels, bestemd voor Nederlandsch-Indië	2 260	
d. verkoop van kaarten en boekwerken	2 658	f. verschillende	1 255 818	1 319 016
e. vergoeding voor keuring van teekeningen				
		Totaal middelen in Nederland		32 177 594

HOOFDSTUK II DER MIDDELEN (MIDDELEN IN INDIË).

Departement van Justitie.		20. Oorlogswinstbelasting	11 218 022
1. Gerechtelijke boeten en verbeurdverklaringen	491 849	21. Verponding, belasting op de door niet-Inlanders zonder ingeschreven wettigen titel bezeten, op het land Bloeboer gelegen erven, en belasting van onroerende goederen, bezeten krachtens een titel van het voormalig Britsche gouvernement	6 228 928
2. Terugbetaling van gerechtskosten in strafzaken	30 555	22. Openbare verkoopingën:	
3. Leges en salarissen ontvangen door de griffiers der Europeesche rechtscollèges, door die der landraden en door de algemeene ontvangers van 's Lands kassen	328 912	a. recht	1 723 029
4. Hetgeen den Lande aankomt uit de opbrengst der weesen boedelkamers	329 343	b. disconto	42 391
5. Betaling voor het afleggen van examens ter verkrijging van de bevoegdheid tot uitoefening van het notarisambt	2 850	c. terugbetaling van voorschotten, vóór dit dienstjaar aan vendukantoren verstrekt tot voldoening van de opbrengst van verkoopingën vóór 1 Juli 1886 gehouden	580
6. Opbrengst van den arbeid der gevangenen	4 644 278	23. Zegelrecht	4 026 135
7. Voor het verstrekken van voeding aan gezijzelden	16 171	24. Recht van overschrijving van vaste goederen	2 645 207
8. Registratie van werkovereenkomsten, gesloten door eigenaren of beheerders van landbouw-, mijnbouw- of nijverheidsondernemingen met van elders afkomstige arbeiders	129 220	25. Rechten van successie en van overgang bij overlijden ..	479 017
9. Heffing ter zake van de op Java en Madoera met Inlanders te sluiten werkovereenkomsten voor het verrichten van arbeid in de gewesten buiten Java en Madoera of buiten Nederlandsch-Indië (uitgezonderd de kolonie Suriname)	140 796	26. Vergunningen tot het houden van Chineesche speel- of dobbeltafels	493 834
10. Bijdrage van den Soesoehoenan van Soerakarta in de voedingskosten van gevangen gezette onderdanen in zijn gebied	27 381	27. Belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en veulens	2 971 553
11. Belooningen voor de waarmerking van onderhandsche geschriften	7 246	28. Belasting op het slachten van varkens	544 514
	Afdeeling II	29. Belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten	14 454 408
	6 148 601	30. Bijzondere belastingen in de gewesten Luiten Java en Madoera:	
Departement van Financiën.		a. belasting voor het aanleggen en onderhouden van wegen ter hoofdplaats Benkoelen	3 564
12. Verpachte middelen:		b. belasting van uitvoerproducten van het eiland We (Atjeh en Onderhoorigheden)	489
a. verkoop van arak en andere sterke dranken in het klein in het tolvrije gebied van de gewesten Oostkust van Sumatra en Riouw en onderhoorigheden	121 875	c. vertieningsbelasting in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo	222 134
b. slachten van varkens en verkoop van varkensvleesch in het niet op den vasten wal van Sumatra gelegen gedeelte van het gewest Riouw en Onderhoorigheden ..	9 120	d. vergunningen tot het graven naar diamant in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo	10 284
c. overvaartën in het gewest Celebes en Onderhoorigheden	7 622	e. belasting op boschproducten, afkomstig uit het stroomgebied van de Boven-Mahakam (residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo)	12 820
d. vogelnestklippen	45 451	f. belasting van heerendienstplichtigen ter hoofdplaats Makasser	19 862
e. belasting op peper (Riouw en Onderhoorigheden)	270	g. belasting van heerendienstplichtigen op de Spermonde- en Dewakang-eilanden (Celebes en Onderhoorigheden) ..	17 508
f. verkoop van saguweer, brom en laroe in de gewesten buiten Java en Madoera	24 682	h. belasting op het bedrijf van de Inlandsche burgers in de residentie Menado	4 439
g. goudmijnen (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) ..	181	31. Voorloopig gehandhaafde pachten en belastingen in het landschap Lingga (Riouw en Onderhoorigheden)	248 568
h. invoer en verkoop van zout, alsmede belasting op troeboekkuit, trassie, gedroogde troeboek tengirivisch, garnalen en garnalenschillen (Oostkust van Sumatra) ..	48 000	32. Kortingen ten behoeve van de burgerlijke pensioenen	902 748
i. pandhuizen in de gewesten buiten Java en Madoera ..	352 014	33. Bijdragen van Europeesch personeel bij het bijzonder lager onderwijs ten behoeve van de pensioenen	14 708
j. sagoe, was en getah, koelittingar, koelit-bakau, balam- en soentel-vruchten en rotan (Oostkust van Sumatra) ..	61 760	34. Bijdragen van Europeesch personeel bij het bijzonder middelbaar onderwijs ten behoeve van de pensioenen	—
13. Opiumverkoop:		35. Aandeel in de winst van de Javasche Bank over het boekjaar 1918—1919	1 519 008
a. opbrengst van den verkoop	42 489 785	36. Ontvangsten in verband met muntzuivering	—
b. vergoeding door het departement van gouvernementsbedrijven voor verstrekte djitting	39 487	37. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan Europeesche burgerlijke personen verstrekt	2 005 306
14. Opbrengst van de pandhuizen in eigen beheer	23 003 605	38. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan Inlandsche burgerlijke personen verstrekt	894 823
15. Terugbetaling uit de kassen der zelfbesturen in de residentie Soerakarta van de opbrengst der door de Inlandsche vorsten verleende vergunningen tot het houden van pandhuizen	11 754	39. Verrekening ten laste van het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren van ten behoeve van dat fonds gedane uitgaven en van door het fonds verschuldigde vergoedingen	64 971
16. In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband:			Afdeeling III
a. invoerrecht	32 805 012		197 793 625
b. invoerrecht Landsgoederen	904 524	Departement van Binnenlandsch Bestuur.	
c. uitvoerrecht	5 121 753	40. Bijdragen aan de Landsmiddelen uit niet onder rechtstreeksch bestuur gebrachte landschappen	1 672 309
d. accijnzen	13 337 554	41. Bijdragen in de kosten, verbonden aan de instelling van politiepersoneel in het belang van bijzondere ondernemingen	37 713
e. andere ontvangsten	138 081	42. Verstrekking tegen betaling van kleeding aan personeel der politie:	
17. Personeele belasting	2 389 486	a. algemeene politie	75 689
18. Inkomstenbelasting	26 112 759		
19. Unificatie van belastingen	—		

b. gewapende politie	376 774
43. Hoofdgeld	9 464 624
43A. Invoering van een hoofdgeld op het eiland Billiton	22 051
44. Afkoop van heerdiensten in de gewesten buiten Java en Madoera	407 436
45. Kadaster	162 859
46. Landelijke inkomsten en andere grondlasten:	
a. landrente	21 780 409
b. Inlandsche verponding	3 365
c. belasting op de sawahs en de tegelvelden en tuinen in het rechtstreeks bestuurd gebied in de residentie Bali en Lombok	1 162 059
d. belasting op de vischvijvers	261 784
e. een-tiende van het rijstgewas in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	392 042
47. Afstand van grond in eigendom, dan wel met recht van opstal, in huur en in erfpacht:	
a. in eigendom, dan wel met recht van opstal	1 221 173
b. in huur	96 497
c. in erfpacht	2 003 628
48. Landbouwconcessies in de gewesten buiten Java en Madoera	123 449
49. Vergunningen tot landonderzoek in de gewesten buiten Java en Madoera	—
50. Verhuur van vischvijvers	21 117
51. Aflossing en rente ter zake van voor de oprichting van tuinbouwhoeven verleend landbouwkrediet	5 106
52. Aflossing en rente voor kapitaalverstrekking en terugbetaling van uitgaven voor de aanstelling van personeel ten behoeve van bijzondere kredietbanken en desa-kredietinstellingen:	
a. rente in 's Lands kas te storten over verleende voorschotten aan volkskredietinstellingen	4 086
b. terugbetaling aan 's Lands kas van niet meer benodigde voorschotten aan afdelingsbanken	64 851
c. terugbetaling van voorschotten verstrekt aan desaloemboengs, desabanken en negari banken	—
d. storting in 's Lands kas uit de fondsen der desaloemboengs en desabankjes als terugbetaling van een deel der uitgaven gedaan in het belang van het toezicht ..	—
53. Centrale kas voor het volkskredietwezen:	
a. terugbetaling der uitgaven ten behoeve van deze kas ..	105 204
b. rente over het aan de kas verstrekte grondkapitaal ..	—
c. huur van aan de kas in gebruik gegeven lokalen ..	—
54. Terugbetaling van aan de Inlandsche bevolking van Java en Madoera verstrekte voorschotten voor den aankoop van ambtsvelden voor de desabesturen	196
55. Inkomsten uit bestuurstelefoonnetten	134 553
56. Kantoor voor Chineesche zaken	443
57. Terugbetaling van aan Inlandsche zelfbesturen, vorsten, grooten en dergelijken verstrekte voorschotten	61 769
58. Terugbetaling van verplegingskosten in de ziekeninrichting te Soekaboemi door het personeel van de gewapende politie bij het centraal depot der politie aldaar	—
59. Bijdrage van de post-, telegraaf- en telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketaanvaart in den Indischen Archipel	100 000
Afdeling IV	39 761 186

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

60. Onderwijs:	
a. schoolgelden van de hogere burgerscholen met vijfjarigen leergang	260 112
b. schoolgelden van de Prins Hendrik-school	22 853
c. schoolgelden van den handelskursus te Soerabaja ..	3 055
d. schoolgelden van de middelbare technische scholen ..	75 285
d ¹ . schoolgelden van den leergang voor de opleiding van apothekersbedienden	795
e. schoolgelden van den normaalkursus te Batavia	865
f. schoolgelden van de scholen voor voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	66 208
g. schoolgelden van de openbare Europeesche lagere, Hollandsch-Chineesche en Hollandsch-Inlandsche scholen	1 256 049
h. betaling voor het afleggen van examens ter verkrijging van akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs	2 371
i. schoolgelden van de opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren	12 995
j. schoolgelden van de Inlandsche scholen	508 828
k. verkoop van boekwerken bij het depot van leermiddelen voor het Inlandsch onderwijs, zoomede van niet in het bijzonder tot de leermiddelen behoorende boe-	

ken, kaarten en drukwerken, voor zoover ze bij dat depot zijn verkrijgbaar gesteld, benevens verkoop van boekwerken door de debitanten van Inlandsche schoolboeken	53 422
l. terugbetaling van het aan de ambachtsschool te Semarang verleend renteloos voorschot	1 000
m. schoolgelden van de opleidingsschool voor Inlandsche rechtskundigen	17 447
61. Toegangsgelden voor de bezichtiging van Hindoe-monumenten	4 700
62. Vergoeding voor de verpleging en begraving van lijdens in de krankzinnigengestichten en burgerlijke ziekeninrichtingen	253 765
63. Vergoeding voor het geneeskundig onderzoek van reizigers van pelgrimsschepen	—
64. Landskoopinrichting te Batavia en gelegenheid tot inenting te Semarang en Soerabaja	29 865
65. Geneeskundig laboratorium	5 612
66. Belasting op het houden van loterijen	33 442
67. Ontvangsten uit den verkoop van kinine-tabletten	9 236
68. Terugbetaling van verleende voorschotten voor woningverbetering in het belang van de pestbestrijding en aankoop van materialen voor de woningverbetering	598 838
69. Terugbetaling van voorgeschoten kosten voor den overvoer van Nederlandsch-Indische onderdanen van Djeddah naar Nederlandsch-Indië in 1915	11 586
Afdeling V	3 228 329

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

70. Inkomsten van de reproductieateliers en opbrengst van den verkoop van uitgaven van het departement	1 761
71. Schoolgelden van de middelbare landbouwschool	270
72. Inkomsten van de cultuurscholen	4 045
73. Verkoop van de voortbrengselen van den cultuurtuin te Buitenzorg	1 348
74. Verkoop van de voortbrengselen van de proefvelden en van de zaadtuinen voor rijst en tweede gewassen	21 894
75. Verkoop van de voortbrengselen van den zaadtuin voor koffie te Bangelan	57 512
76. Verkoop van de voortbrengselen van den proef- en zaadtuin voor overjarige gewassen in de Lampongsche districten	—
77. Koffie:	
a. verkoop op Java	2 962 613
b. andere ontvangsten met betrekking tot koffie	389
78. Kina:	
a. verkoop van kina-enten en zaad en andere ontvangsten, met uitzondering van die voor kinabast	85 627
b. afstand van 's Lands kinabast aan de Bandoengsche kininefabriek ter verwerking tot zwavelzure kinine en verkoop daarvan	1 154 765
c. inkomsten van het kinaproefstation	20 928
79. Opbrengst van 's Lands getah pertja-onderneming	715 155
80. Opbrengst van 's Lands caoutchouc-onderneming	109 286
81. Boschwezen:	
a. opbrengst van boschperceelen niet in eigen bedrijf ..	2 186 225
b. opbrengst van hout, kinabast en andere boschproducten door bedrijf in eigen beheer	9 293 039
c. opbrengst van voortbrengselen van de caoutchouc-ondernemingen	2 216 664
d. afstand van houtgewas op erfpachtgronden en op huurlanden in Soerakarta, zoomede jaarlijksch recht en cijns verschuldigd voor in de gewesten buiten Java en Madoera verleende concessies tot houtaankap ..	177 024
e. verstrekking van hout ten behoeve van den openbaren dienst	933 829
f. vergunningen voor het kappen van hout	248 496
g. verdere ontvangsten van het boschwezen	128 022
82. Inkomsten uit den verkoop van vischbroed	940
83. Verkoop van zout ten behoeve van vischzouterijen ..	58 736
84. Inkomsten uit de parelvisserij	7 713
85. Inkomsten met betrekking tot de zeevischvangst	17 002
86. Inkomsten voortvloeiende uit de heffing van dekgeden.	6 973
87. Inkomsten van den leergang voor hoefbeslag te Bandoeng	1 600
88. Inkomsten van de Nederlandsch-Indische veertsenschool en van den leergang tot opleiding van mantri's voor den burgerlijken veertsenskundigen dienst en van keurmeesters van slachtvee en vleesch te Buitenzorg	2594
89. Inkomsten voortvloeiende uit het keuren van slachtvee en vleesch	10 916
90. Terugbetaling van de waarde van aan de Inlandsche bevolking verstrekte paarden en fokvee	53 874

91. Belasting op honden	9 176
92. Verhuur van vogelnest- en meststofgrotten	21 522
93. Vergunningen tot het jagen met vuurwapens op paradijs- en aanverwante vogels en kroonduiven in de afdeling Zuid-Nieuw-Guinea der residentie Amboina	13 230
94. Vergunning tot inzameling van schildpadschalen	7 573
95. Opbrengst der uitgaven van de afdeling Handel	18 500
96. Inkomsten van het analyselaboratorium	29 790
97. IJk van maten en gewichten	2 275
98. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrielen eigendom	9 876
99. Schoolgelden van de ambachtsscholen voor Inlanders ..	3 592

Afdeling VI 20 594 774

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

100. Verkoop en verhuur van huizen en andere gebouwen, zoomede inhoudingen op bezoldiging bij aanwijzing van een ambtswoning	510 089
101. Ontvangsten voortvloeiende uit waterleidingen en overvaarten	28 982
102. Schut- of doorvaartgelden bij enkele Landssluzen in de residentien Batavia, Semarang en Soerabaja	50 463
103. Vergoedingen door ondernemingen van landbouw en nijverheid van de uitgaven voor het toezicht op de waterverdeeling tusschen de daarbij belanghebbenden	77 175
104. Vergoeding der kosten van onderzoek en beproeving van stoomtoestellen en van vernieuwde akten van vergunning tot gebruik dier toestellen	17 660
105. Terugbetaling door de gemeente Soerabaja van de kosten van den aanleg der drinkwaterleiding aldaar en van verschuldigde rente	94 514
106. Terugbetaling door de locale raden van de uitgaven voor ter beschikking van die raden gesteld personeel	345
107. Ontvangsten, voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië	4 610 785
108. Opbrengst van ten behoeve van andere dienststukken en van particulieren verrichte werkzaamheden in de laboratoria voor materiaalonderzoek	18 003
109. Bijdragen in de kosten van aanleg, vernieuwing, verbetering, uitbreiding en onderhoud van bevoelings- en andere waterstaatswerken	192 532
110. Verrekeningen ten bate van den baggerdienst	4 671 660
111. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst	1 078 845
112. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van het zoutmiddel	200 825
113. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van de Landsdrukkerij ..	1 681

Afdeling VII 11 553 559

Departement van Gouvernementsbedrijven.

114. Dienst van het mijnwezen:	
a. vast recht en cijns van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, alsmede retributiën van andere vergunningen tot het winnen van gesteenten en grondsoorten	1 817 722
b. vergoeding voor door het grondpeilwezen verrichte diensten	261 633
c. andere ontvangsten van den dienst van het mijnwezen.	29 613
115. Postpaarbank:	
Teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen, voor zoover niet elders omschreven	126 394
116. Dienst voor waterkracht en electriciteit:	
a. inkomsten van het electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte	—
b. verschillende ontvangsten	17 702
117. Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	—
118. Opiumbereiding:	
vergoeding door het departement van financiën voor verstrekt opium	6 440 110
119. Landsdrukkerij	1 062 229
120. Goudontginning in Benkoelen	—
121. Tin:	
a. verkoop van tin	38 151 804
b. verstrekking van rijst aan de mijnwerkers, à / 5 per pikol	547 091

c. verstrekking van gereedschappen, enz. aan de mijnwerkers	58 815
d. verschillende ontvangsten	686 816
122. Steenkolen:	
Ombilinsteenkolenontginning:	
a. afgeleverde kolen	7 594 866
b. verschillende ontvangsten	120 157
Poeloe-Laoetsteenkolentginning:	
c. afgeleverde kolen	2 613 705
d. verschillende ontvangsten	21 043
Steenkolentginning in Palembang:	
e. afgeleverde kolen	2 109 510
f. verschillende ontvangsten	22 574
123. Zout:	
a. opbrengst van los en briketzout	17 394 770
b. verschillende ontvangsten	185 913
124. Vervoeren te water	282 843
125. Post-, telegraaf- en telefoondienst:	
a. Brieven- en pakketpost:	
verkoop van postwaarden	5 164 946
bijdrage van het departement van financiën in de kosten van het personeel	105 261
b. Telegrafie:	
opbrengst van binnenlandsche telegrammen	5 356 877
idem van radio telegrammen	
aandeel in de buitenlandsche telegrammen.	
binnenlandsche regeeringstelegrammen	499 474
c. Telefonie:	
abonnementen telefoon	5 577 073
opbrengst telefoongesprekken	
vergoeding aanlegkosten telefoon	
aandeel in de ontvangsten van de particuliere telefoonnetten	26 488
d. verschillende ontvangsten	201 689
126. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten:	
a. Staatsspoorwegen op Java	49 392 057
b. Restauratiebedrijf	309 445
c. Zuid-Sumatra Staatstramwegen	1 204 304
d. Atjehtram	1 479 314
e. Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust	4 162 178
f. Automobiëldiensten	1 544 681

Afdeling VIII 154 569 097

Departement van Oorlog.

127. Boeten en andere ontvangsten, voortspruitende uit de overeenkomsten van aanneming en uit leveringen	9 746
128. Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen	182 861
129. Artillerie-constructiewinkel	16 110
130. Topographisch bureau en lithographisch etablissement ..	29 014
131. Verrekening ten laste van de militaire weduwen- en wezenfondsen van ten behoeve van die fondsen gedane uitgaven en van door die fondsen verschuldigde vergoedingen	—
132. Verkoop van bruikbare goederen	1 028 368
133. Verkoop van bier aan de militaire cantines	80 107
134. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	32 663
135. Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande	22 744
136. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan militairen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren verstrekt	433 147
137. Terugbetaling van de voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren te Tjimahi en eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Tjilatjap verleende renteloze voorschotten	500
138. Andere ontvangsten	318 502

Afdeling IX 2 153 762

Departement der Marine.

139. Bakengelden	1 192 301
140. Kapoeasgeld	56 019
141. Loodsgelden	740 450
142. Vergoeding voor het keuren van stoomschepen	17 650
143. Scheepsmeting	11 098
144. Scheepsverklaringen	15 635

145. Verrekening met het departement van onderwijs en eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen	—
146. Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen	54 404
147. Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depot en de onderdepots van kaarten en gidsen	13 576
148. Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen niet afkomstig uit den voorraad der marine-magazijnen te Soerabaja	40 721
149. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander voor zover niet afkomstig van het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen en van de diensten behorende onder scheepvaart	1 6 87
150. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander afkomstig van de diensten behorende onder scheepvaart	7 566
151. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen	5 415 412
152. Verrekening ten laste van het marine-etablisement van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behorende onder het departement der marine, aan de marine-magazijnen afgegeven goederen	657 392
153. Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	878 327
154. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	347 857
155. Vergoedingen door particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	5 038
156. Ontvangsten in verband met het op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen	17 392
157. Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze telegraphie te Weltevreden	2 929

158. Verrekening der geldswaarde van de uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd de marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het departement der marine behorende diensten verstrekte steenkolen	1 351 038
159. Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja aan de onder het departement der marine behorende diensten verstrekte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen	147 020
160. Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der zeemacht wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	29 632
161. Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend.	45 158
162. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan landsdienaren verstrekt	21 142
163. Andere ontvangsten	8 901
	Afdeeling X 11 078 345
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.	
164. Rente en terugbetaling van geldleeningen door plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen	1 715
165. Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters ..	70 493
	Afdeeling XI 72 208
Ontvangsten van gemengden aard en toevallige baten.	
166. Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen uit den voorraad van:	
a. het departement der burgerlijke openbare werken ..	5 236
b. de overige departementen van burgerlijk bestuur	28 543
167. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen van den burgerlijken dienst	142 257
168. Alle andere ontvangsten	63 790 373
	Ontv. van gem. aard en toev. baten 63 966 409
	Totaal middelen in Ned.-Indië 510 919 895

10701	10701
10702	10702
10703	10703
10704	10704
10705	10705
10706	10706
10707	10707
10708	10708
10709	10709
10710	10710
10711	10711
10712	10712
10713	10713
10714	10714
10715	10715
10716	10716
10717	10717
10718	10718
10719	10719
10720	10720
10721	10721
10722	10722
10723	10723
10724	10724
10725	10725
10726	10726
10727	10727
10728	10728
10729	10729
10730	10730
10731	10731
10732	10732
10733	10733
10734	10734
10735	10735
10736	10736
10737	10737
10738	10738
10739	10739
10740	10740
10741	10741
10742	10742
10743	10743
10744	10744
10745	10745
10746	10746
10747	10747
10748	10748
10749	10749
10750	10750

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 6 — STUKKEN 1 EN 2.

Voorstellen van de heeren

Kiès en Stokvis,

als bedoeld bij artikel 49 van het reglement van orde juncto artikel 131 6o lid van het Regeeringsreglement, inzake vervroeging van den aanvangsdatum der jaarlijksche eerste gewone zittingen van den Volksraad.

Stuk 1. Voorstel-Kiès. Ondergeteekende heeft de eer voor te stellen, dat de Volksraad, met gebruikmaking van de bevoegdheid, het college verleend bij artikel 131, 6o lid van het Regeeringsreglement, zich telegrafisch wende tot den Minister van Koloniën en de Tweede Kamer der Staten-Generaal met verzoek om in de bij dat college thans aanhangige nieuwe wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië den aanvangsdatum der jaarlijksche eerste gewone zittingen van den Volksraad te willen vervroegen in den zin als aangegeven in de toelichting, (onder aantekening, dat, mocht in de aanneming dier wet vertraging ontstaan, die wijziging nog zal worden aangebracht in het vigerende Regeeringsreglement).

Toelichting.

De toelichting op dit voorstel is in de openbare vergadering van 15 Juli 1924 door ondergeteekende gegeven.

C. H. M. H. KIÈS.

Dit voorstel, in de vergadering van 16 Juli 1924 door den voorsteller ingetrokken, werd, nadat de tusschen () geplaatste zinsnede was geschrapt, opnieuw ingediend en vervolgens aangenomen.

Stuk 2. Voorstel-Stokvis. Ondergeteekende heeft de eer voor te stellen, dat de Volksraad, met gebruikmaking van de bevoegdheid, het college verleend bij artikel 131, 6o lid van het Regeeringsreglement, zich telegrafisch wende tot (den Minister van Koloniën en) de Tweede Kamer der Staten-Generaal met verzoek om in de bij dat college thans aanhangige nieuwe wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië den aanvangsdatum der jaarlijksche eerste gewone zittingen van den Volksraad te willen stellen op den eersten Dinsdag van Mei.

Toelichting.

De toelichting op dit voorstel is in de openbare vergadering van 16 Juli 1924 door ondergeteekende gegeven.

J. E. STOKVIS.

Dit voorstel werd in de openbare vergadering van 16 Juli 1924 verworpen, nadat de tusschen () geplaatste woorden waren ingevoegd.

Revenue of the year

1924

The following table shows the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

Revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

The following table shows the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

Revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

The following table shows the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

Revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

The following table shows the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1923, and also the revenue of the year 1924, as compared with the revenue of the year 1922.

I N D E X

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN BETREFFENDE DE EERSTE GEWONE
ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1924.

1. INLEIDING.

De stukken betreffende de eerste gewone zitting van den Volksraad 1924 zijn te onderscheiden in:

- A. Handelingen.
- B. Bijlagen der Handelingen.
- C. Index.

A. HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de eerste gewone zitting van den Volksraad 1924.
- II. De Handelingen van de eerste gewone zitting van den Volksraad in het jaar 1924, loopende tot 19 Juli 1924, blz. 3 —1128.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de eerste gewone zitting 1924. (Vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, voor zoover deze laatste vóór 1 Augustus 1924 zijn ingekomen).

B. BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De Bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuknummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen in deze zitting behandeld, zijn doorlopend genummerd.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuk-nummer.

Aangaande de nummering van de stukken der **ontwerp-begroeting 1925** zij nog het volgende medege-deeld:

Alle stukken van algemeenen aard worden nader aangeduid door eene hoofdletter b.v.: de aanbiedings-

brief (Ond. I — stuk A), de ontwerp-besluiten (Ond. I — stuk B, C, enz.), de nota van wijzigingen (Ond. I — stuk E 1).

Overigens worden de Memories van Toelichting, uit-gewerkte staten, Afdeelvingsverslagen, Memories van Antwoord, moties, amendementen enz. alle duidelijk naar de afdeeling onderscheiden en wel door aan het stuk-nummer te laten voorafgaan de vermelding van de betrokken afdeeling, b.v.: Ond. I — Afd. IV — stuk 3.

Om duidelijk te doen uitkomen tot welke afdeeling een post behoort, is het cijfer der honderdtallen van de onderafdeelingen steeds gelijk aan het cijfer van de betrokken afdeeling; de posten betreffende Regeering en Hooge College's (afd. I) beginnen dus te loopen van 101 af, die betreffende het departement van Binnen-landsch Bestuur (afd. IV) van 401 af, die betreffende het departement van Oorlog (afd. IX) van 901 af enz.

Voor de samenvoeging der Bijlagen zie de inhouds-opgave der Bijlagen.

C. DE INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijsten, lijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen, van door leden ingediende voorstellen, amendementen, moties en van verzoekschriften, namen-, departements-gewijs- en zakenregister. (Zie de inhoudsopgave van den Index).

Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.

De Bijlagen worden als volgt aangegeven:

Ond. I — Afd. VIII: st. 25, blz. 4.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD ¹⁾.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* AAY, (S. J.)	Ambt. ter beschikking van het hoofd van het kantoor voor reiswezen.	Mr. Cornelis.	20 Mei 1924.	
* AHN, (V.)	Hoofdadministrateur Pondok Gedeh-landen.	Tjigombong.	Nog niet beëdigd.	Tijdelijk in Nederland.
ARIODINOTO, (R. M. A. P.)	Regent.	Cheribon.	20 Mei 1924.	
* BERGE, (A. B. TEN)	Hoofd van een Holl.-Inlandsche school.	Buitenzorg.	23 Mei 1924.	
* DELPRAT, (Mr. D. A.)	Vertegenwoordiger van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	20 Mei 1924.	
ENGELBERG, (A. J. N.)	Wd. directeur van de bestuurschool.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
FRUIN, (Dr. R. A. A.)	Secretaris van de Deli Plantersvereniging.	Medan.	20 Mei 1924.	
FÜHRI, (Ir. E. J. L.)	Hoofd van de sectie Madioen der (toekomstige) irrigatieafd. Solorivier.	Madioen.	20 Mei 1924.	
* HADIWIDJOJO, (P. H.)	Hoofd van een Kraton-afdeling.	Soerakarta.	20 Mei 1924.	
* HAN TIAUW TJONG, (Dr. Ir.)	Werktuigk. ingenieur.	Pekalongan.	20 Mei 1924.	
* HELSDINGEN (Mr. C. C. VAN)	Leeraar-adjunct-directeur van de rechtsschool.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
HOOG, (F. H. DE)	Hoofdambtenaar bij den dienst der S. S. en tramwegen.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
s' JACOB, (Mr. H.)	Particulier.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* KAYADOE, (E. A.)	Hoofd der Ambonsche Burgerschool.	Ambon.	20 Mei 1924.	
KERKKAMP, (H. C.)	Gepens. kolonel-titulair der infanterie, lid van het Hoog Militair Gerechtshof.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	

¹⁾ De leden treden ingevolge art. 137, lid 1, R. R. af op den derden Dinsdag van Mei 1927.

²⁾ Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j^o. art. 1, lid 2, v/h K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* KHOUW KIM AN,	Majoor-titulair der Chineezen.	Weltevreden.	26 Mei 1924.	
KIËS, (C. H. M. H.)	Luitenant-kolonel der artillerie.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	20 Mei 1924.	
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde der K. P. M.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
LOETAN, (GELAR DATOEK RANGKAJO MAHARADJO)	Demang.	Soengei Dareh (Sum. Westkust).	23 Mei 1924.	
* LONKHUYZEN, (G. J. VAN)	Voorzitter van den Cultuurbond.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
MANDAGIE, (P. A.)	Distrietshoofd in de Minahasa met den titel van majoor.	Menado.	Nog niet beëdigd.	
MANGKOE SOEBROTO, (R. M. SOEDARTO)	Ondervoorzitter van een landraad.	Cheribon.	20 Mei 1924.	
MARDJONO, (R.)	Kapitein der infanterie.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
MEYER RANNEFT, (J. W.)	Wd. adjunct-inspecteur voor agrarische zaken en verplichte diensten met den rang en titel van assistent-resident.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* MOELIA, (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG)	Hoofd van een Holl.-Inlandsche school.	Kota-Nopan (Tapanoeli).	23 Mei 1924.	
* QUELJOE, (R. P. DE)	Bestuursassistent 2e klasse.	Saparoea (Amboina).	2 Juni 1924.	
RIVAL, (Dr. ABDUL)	Arts.	Semarang.	20 Mei 1924.	
ROEP, (B.)	Hoofdambtenaar ter gemeentesecretarie.	Soerabaja.	Nog niet beëdigd.	Tijdelijk in Nederland.
* SCHMUTZER, (Dr. J. I. J. M.)	Mijnningenieur.	Buitenzorg.	20 Mei 1924.	
* SCHNEIDER, (H. J. J.)	Waterbouwk. ingenieur bij den dienst voor waterkracht en electriciteit. Sedert benoemd tot inspecteur bij de generale thesaurie.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
** SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M. G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
SOEJONO, (R. T. A.)	Regent.	Pasoeroean.	20 Mei 1924.	
* SOEJADI, (R. M. J.)	Gemeentevveearts.	Magelang.	20 Mei 1924.	

*) Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j^o art. 1, lid 2, van het K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

**) Benoemd ingevolge art. 132, lid 2, R. R.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* SOEROSO, (R. P.)	Hoofdredacteur van de „Kematjoean Hindia”.	Modjokerto.	20 Mei 1924.	
* SOETADI, (H.)	Hoofdredacteur van de „Neratja”. Sedert als zoodanig afgetreden en weder gevestigd te Solo.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
SOSRODIPRODJO, (R. T. A.)	Regent.	Wonosobo.	20 Mei 1924.	
SOSROHADIWIDJOJO, (R. T.)	Regent.	Demak.	20 Mei 1924.	
* STOKVIS, (J. E.)	Redacteur van „Het Indische Volk”.	Buitenzorg.	20 Mei 1924.	
* TALMA, (Mr. Dr. D.)	Voorzitter van het Suikersyndicaat.	Soerabaja.	20 Mei 1924.	
TENGGKOE MOESA,	Districtshoofd.	Tandjong Ballei (S.O.K.).	20 Mei 1924.	
TJOKORDE GDE RAKE SOEKAWATI,	Poenggawa.	Oeboed (Gianjar, Bali).	20 Mei 1924.	
WEYDEN, (J. VAN DER)	Kolonel der infanterie.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
* WIESSING, (Mr. C. A.)	Chef van de firma Sluyters & Co.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* WIRANATA KOESOEMA, (R. A. A.)	Regent.	Bandoeng.	Nog niet beëdigd.	Tijdelijk in Mekka.
ZAALBERG, (F. H. K.)	Hoofdredacteur van het „Bataviaasch Nieuwsblad”.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	

*) Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j° art. 1, lid 2, van het K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

Secretaris: Mr. A. B. COHEN STUART (1).

Adjunct-Secretaris: Mr. W. H. VAN HELSDINGEN (1).

Referendarissen: A. C. ULJÉE (v.), J. R. FALK, C. Th. DE BOOY.

Hoofd van den stenografischen dienst: N. A. JANSEN.

Boekerijbeheerder: P. A. VAN WEEL.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
BISSCHOP VAN TUINEN, (H.)	Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.
BODENHAUSEN, (C. W.)	Directeur van Financiën.
BRUYN KOPS, (J. W. DE)	Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.
COWAN, (Mr. F. J. H.)	Directeur van Justitie.
GOOSZEN, (A. F.)	Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.
JONGENEEL (Mr. D. J.) (1)	Adviseur voor de Decentralisatie.
KROESEN, (F. J.)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
LONKHUYZEN, (J. J. VAN)	Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
MEULEN, (J. F. W. VAN DER)	Directeur van Onderwijs en Eeredienst.
ROELOFSEN, (P. A.)	Directeur van Gouvernementsbedrijven.
RUTGERS, (Dr. A. A. L.)	Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.
SCHIPPERS, (L. J.)	Directeur van Binnenlandsch Bestuur.
SCHRIEKE, (Mr. J. J.)	Regeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

(1) Gedurende het verlof van den heer Mr. D. J. Jongeneel, met ingang van 2 Augustus 1924, is de heer Mr. A. B. Cohen Stuart belast met de waarneming der betrekking van Adviseur voor de Decentralisatie en de heer Mr. W. H. van Helsdingen met de waarneming der werkzaamheden van secretaris van den Volksraad.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1924, H 14).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Kan en Kerkkamp.	
2	Centrale afdeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeling, de heeren Koesoemo Joedo en Schmutzer.	
3	Schakelcommissie (2e gew. zitting 1918, H 608; 1e gew. zitting 1921, H 13; 1e gew. zitting 1922, H 13; 1e gew. zitting 1924, H 14).	Het onderhouden van het contact tusschen de Regering en den Volksraad.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Koesoemo Joedo—plvv. Engelenberg, Schmutzer—plvv. Soejadi, Kerkkamp—plvv. Djajadiningrat, Van Helsdingen—plvv. Laoh, Dwidjosewojo—plvv. Hadiwidjojo, De Hoog—plvv. Zaalberg, Stokvis—plvv. Abdul Rivai, Kan—plvv. Khouw Kim An, Soeroso.	
4	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1924, H 14).	Verslag doen over de verzoekschriften, welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Aay—plvv. Djajadiningrat, Kiès—plvv. Meyer Ranneft, Laoh—plvv. Zaalberg.	Verslag uitgebracht. Eerste gew. zitting 1924 H 20—25, 1066—1068.

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING VOOR ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN.

Volgno.	Onderwerp.	Ingediend.	Uitspraak van den Volksraad.	Opmerkingen.
1	Begrooting. Ontwerp-begrooting voor 1925 benevens nota van wijzigingen (Eerste gew. zitting 1924, Ond. 1).	20 Mei 1924.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven de ontwerpen van besluit, zooals deze nader van Regeeringszijde zijn gewijzigd, met inachtneming van de door het college aangenomen wijzigingen voorloopig vast te stellen (H 1041).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld (G. B. van 15 Juli 1924, Nos. 1 t/m 4; Javasche Courant van 15 Juli 1924 No. 57 jo. Javasche Courant van 18 Juli 1924 No. 58).
2	Hooger onderwijs-ordonnantie (Eerste gew. zitting 1924, Ond. 4).	6 Juni 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-ordonnantie, zooals deze nader van Regeeringszijde is gewijzigd, en met inachtneming van de door het college aangebrachte wijzigingen en aangenomen moties kunnen vereenigen (H 1127).	
3	Rekening. Ontwerp-besluit tot voorloopige vaststelling van het slot der rekening over 1920 (Eerste gew. zitting 1924, Ond. 2).	10 Juni 1924.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven het ontwerp van besluit voorloopig vast te stellen (H 1075).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld (G. B. van 18 Juli 1924, No. 1; Javasche Courant van 18 Juli 1924 No. 58).
4	Oost-Selébès. Afscheiding der onderafd. Banggai en Boengkoe en Mori van de afd. Oost-Selébès (Eerste gewone zitting 1924, Ond. 3).	27 April 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-ordonnantie kunnen vereenigen (H 287).	

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN,

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

Volgno.	Korte inhoud.	Ingediend door de heer.	Te vinden.	Beslissing.
1	Begrootingsbehandeling. Vaststelling van den aanvang der eerste gewone zitting op 15 Mei.	Kiès.	Ond. 6 — st. 1.	Aangenomen (na wijziging) H 1072.
2	Begrootingsbehandeling. Vaststelling van den aanvang der eerste gewone zitting op den eersten Dinsdag in Mei.	Stokvis.	Ond. 6 — st. 2.	Verworpen H 1072.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
A. Ingediend op de begrooting voor 1925 (Ond. 1).					
1	Hfst. II, Afd. I, onderafd. 116. Reis- en verblijfkosten en zittingsgelden.	Vergoeding reiskosten voor echtgenooten van Volksraadsleden buiten Batavia.	Laoh, Van Helsdingen en Van Lonkhuyzen.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 10.	Aangenomen H 385.
2	Hfst. II, Afd. II, in te voegen onderafd. 231A.	„Tijdelijke bijdrage in de algemeene kosten der gemeentelijke arbeidsbeurzen”.	Van Lonkhuyzen, Van Helsdingen en Meyer Ranneft.	Ond. 1 — Afd. II: stuk 9.	Aangenomen H 586.
3	Hfst. II, Middelen. Afd. III, in te voegen No. 309A.	„Heffingen van winsten van buitengewone hoogte”.	Van Helsdingen, Meyer Ranneft, Moelia, Laoh, Schmutzer en Kan.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 15.	Ingetrokken H 628.
4	Hfst. II, Afd. IV, onderafd. 434A. Vervoermiddelen- en gemaklijksheidsbelasting in de Vorstenlanden.	De gemaklijksheidsbelasting te heffen volgens verordening van de Zelfbesturen.	Dwidjosewojo, Soetadi en Soejadi.	Ond. 1 — Afd. IV: stuk 9.	Ingetrokken H 496.
5	Hfst. II, Afd. V, onderafd. 551. Personeel van openbaar Inl. onderwijs.	Vermeerdering Inl. 2de klasse scholen.	Stokvis, Soetadi en Dwidjosewojo.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 14.	Verworpen H 680.
6	Hfst. II, Afd. V, onderafd. 569. Toezicht op de opvoeding van Inl. jongelieden.	Toezicht op Bandoengsche scholieren.	Stokvis, Soetadi en Dwidjosewojo.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 15.	Aangenomen H 681.
7	Hfst. I, Afd. IX, onderafd. 915. Materieel.	Niet vooruit te loopen op de nieuwe vlootwet.	Stokvis, Kayadoe en Soeroso.	Ond. 1 — Afd. IX: stuk 10.	Verworpen H 789.
B. Ingediend op de hooger onderwijs-ordonnantie (Ond. 4).					
8	Op art. 11, sub d.	Ruimer toekenning van studiebeurzen.	Stokvis.	Ond. 4 — stuk 8.	Aangenomen H 1125.

7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
1	Bali. Toelating katholieke missie op — ont-raden.	Tj. Soekawati.	Ond. I — Afd. V: stuk 10.	Ingetrokken H 643.
2	— De Regeering verleene geene steun aan godsdienstige propaganda op —.	Tj. Soekawati.	Ond. I — Afd. V: stuk 10A.	Aangehouden H 679.
3	Bioscopen. Strenger toezicht op films ge-wenscht.	Schmutzer.	Ond. I — Afd. IV: stuk 13.	A a n g e n o m e n H 499.
4	Geneeskundige verzorging in kleine garnizoenen laat te wenschen over.	Kerkkamp.	Ond. I — Afd. IX: stuk 12.	Aangehouden H 789.
5	Georganiseerd overleg. Voorafgaand advies van de vakvereenigingen gewenscht.	Soeroso.	Ond. I — Afd. VIII: stuk 20.	Ingetrokken H 1001.
6	— Voorafgaand advies van den Volksraad gewenscht.	Van Lonkhuyzen.	Ond. I — Afd. VIII: stuk 23.	Verworpen H 1004.
7	Goederengeld. — voor de havens buiten Java niet hooger te stellen dan voor de Java-havens.	Fruin, Delprat en Laoh.	Ond. I — Afd. VII: stuk 20.	Ingetrokken H 1028.
8	— Tijdelijke heffing van — aanvaardbaar; aangedrongen op spoedige doorvoering der be-drijvenwet.	Engelenberg.	Ond. I — Afd. VII: stuk 21.	A a n g e n o m e n H 1028.
9	Hoogere burgerscholen. Onderzoek naar de ongunstige resultaten met de examens op de —.	Führi.	Ond. I — Afd. V: stuk 16.	Ingetrokken H 673.
10	Hooger onderwijs-ordonnantie. Ef-fectus civilis van den Mr. titel cfm. het inge-trokken art. 19.	Koesoemo Joedo, Kerkkamp, De Hoog, Dwidjosewojo, Stokvis, Schmutzer, Soeroso, Kan en Van Helsdingen.	Ond. 4 — stuk 6.	A a n g e n o m e n H 1120.
11	— Effectus civilis van den Mr. titel niet voor den bestuursdienst, overigens cfm. art. 19.	Meyer Ranneft.	Ond. 4 — stuk 7.	Verworpen H 1120.
12	— Op docentkwaliteiten worde voor hoog-leeraren in de eerste plaats gelet.	Van Helsdingen en Moelia.	Ond. 4 — stuk 9.	Ingetrokken H 1122.
13	— De rechtsschool worde opgeheven.	Van Helsdingen.	Ond. 4 — stuk 10.	Aangehouden H 1127.
14	— Toelating van Inl. rechtskundigen tot de rechtshoogeschool.	Van Helsdingen.	Ond. 4 — stuk 11.	Aangehouden H 1127.

Volgnr.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
15	—, Binnen eenige jaren worde een curatorium of een gemengd bestuur ingesteld.	Wiessing.	Ond. 4 — stuk 12.	Vervallen H 1115.
16	—, Instelling van een bestuurscollege gewenscht.	Schmutzer.	Ond. 4 — stuk 13.	A a n g e n o m e n H 1115.
17	—, Voor staathuishoudkunde worde een gewoon hoogleeraar benoemd.	Meyer Ranneft.	Ond. 4 — stuk 14.	A a n g e n o m e n H 1124.
18	—, Voor adatrecht worde een gewoon hoogleeraar benoemd.	Meyer Ranneft.	Ond. 4 — stuk 15.	A a n g e n o m e n H 1124.
19	—, Collegegelden naar draagkracht.	Stokvis.	Ond. 4 — stuk 16.	Aangehouden H 1127.
20	Houtbedrijven. Overleg met den Volksraad gevraagd betreffende gemengde —.	Aay.	Ond. 1 — Afd. VI: stukken 12 en 14.	Aangehouden H 895.
21	Hulponderwijzers. Positie Inl. —.	Soetadi.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 13.	A a n g e n o m e n H 674.
22	Krijgsraad. De betrekking van rechtsgeleerd voorzitter van den — zij een keuzebetrekking.	Kerkkamp.	Ond. 1 — Afd. II: stuk 12.	A a n g e n o m e n H 1041.
23	Landbouwvoorlichtingsdienst. Op den — enz. ware niet te bezuinigen.	Djajadiningrat en 10 andere leden.	Ond. 1 — Afd. VI: stuk 11.	Ingetrokken H 887.
24	—, Op den —, enz. ware minder te bezuinigen.	Stokvis.	Ond. 1 — Afd. VI: stuk 13.	A a n g e n o m e n H 897.
25	Regentschapsraden. Instelling van — op tijdelijken grondslag mogelijk en gewenscht.	Kerkkamp en 12 andere leden.	Ond. 1 — Afd. IV: stuk 12.	A a n g e n o m e n H 499.
26	Schoolgelden. Verlaging tarieven van — voor Inl. 2e kl. scholen.	Soetadi en Dwidjosewojo.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 11.	Vervallen H 679.
27	—, Nieuwe algemeene schoolgeldregeling verzocht.	Aay.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 12.	A a n g e n o m e n H 679.
28	Sergeanteerste klasse. Opleiding tot — in Indië.	Zaalberg.	Ond. 1 — Afd. IX: stuk 11.	A a n g e n o m e n H 788.
29	Suikerfabrieken. Vergunning tot oprichting van — ongewenscht.	Stokvis.	Ond. 1 — Afd. IV: stuk 11.	Verworpen H 498.
30	Torpedobootjagers. De uitgaven voor — en flottieljevaartuigen, buiten den Volksraad om, wordt betreurd.	Aay.	Ond. 1 — Afd. X: stuk 11.	A a n g e n o m e n H 990.
31	Uitvoerrecht op rubber. — te vervangen door inkomstenbelasting.	Moelia, Djajadiningrat en Stokvis.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 17.	Ingetrokken H 586.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
32	—, Intensievere toepassing van de inkomstenbelasting in het algemeen;	Moelia, Djajadiningrat en Laoh.	Ond. I — Afd. III: stuk 17A.	A a n g e n o m e n H 629.
33	—, Nauwkeuriger heffing van de inkomstenbelasting dan tot dusver.	Stokvis.	Ond. I — Afd. III: stuk 19.	Verworpen H 629.
34	Vennootschapsbelasting. Progressieve winstbelasting noodzakelijk.	Stokvis, Dwidjosewojo, Kayadoe, Soetadi en Soeroso.	Ond. I — Afd. III: stuk 10.	Verworpen H 629.
35	—, Ook hoge winsten door bijzondere omstandigheden en extra gunstige omstandigheden te treffen.	Kiès.	Ond. I — Afd. III: stuk 11.	Vervallen H 632.
36	—, Progressieve heffing gewenscht.	Wiessing, Djajadiningrat en Schneider.	Ond. I — Afd. III: stuk 12.	Ingetrokken H 627.
37	—, Proportioneele belasting van 12% met 20 opeenten om van de vereischte opbrengst zeker te zijn.	Kerkkamp, Aay en Soejono.	Ond. I — Afd. III: stuk 13.	Vervallen H 632.
38	—, Alle tantièmes komen voor aftrek in aanmerking.	Talma, s' Jacob en De Hoog.	Ond. I — Afd. III: stuk 14.	Verworpen H 634.
39	—, Proportioneele belasting en belasting op winsten van buitengewone hoogte.	Van Helsdingen, Meyer Ranneft, Moelia, Laoh, Schmutzer en Kan.	Ond. I — Afd. III: stuk 16.	Ingetrokken H 628.
40	—, Indien tijdige aanvulling der belasting onmogelijk, handhaving van bestaande heffingen.	Van Helsdingen, Meyer Ranneft, Moelia, Laoh, Schmutzer en Kan.	Ond. I — Afd. III: stuk 18.	Ingetrokken H 632.
41	—, Proportioneele heffing aangevuld met degressie en met extra belasting bij hoge rentabiliteit.	Wiessing, Djajadiningrat en Schneider.	Ond. I — Afd. III: stuk 20.	A a n g e n o m e n H 632.
42	Vergaderrecht. Overweging van opheffing van de beperking van het — in de Vorstenlanden vóór de najaarszitting.	Van Helsdingen, Van Lonkhuyzen, Engelenberg, Kayadoe, Schmutzer, Sosrohadiwidjojo, Fruin, Kerkkamp, Han en Kan.	Ond. I — Afd. I: stuk 11.	A a n g e n o m e n H 428.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
43	Vervoermiddelenbelasting in de Vorstenlanden. — met inachtneming van de economische toestanden.	Dwidjosewojo, Soetadi en Soejadi.	Ond. I — Afd. IV: stuk 10.	Ingetrokken H 496.
44	Waterkrachtwerk Kali-Konto. Nader advies van den Volksraad gewenscht over de zeggingschap in het gemengd bedrijf.	Schneider.	Ond. I — Afd. VIII: stuk 21.	Ingetrokken H 1011.
45	— . Staatsexploitatie van het — gewenscht.	Stokvis.	Ond. I — Afd. VIII: stuk 22.	Verworpen H 1011.

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN EN DOOR DEN VOLKSRAAD BEHANDELD IN DE EERSTE GEWONE ZITTING 1924.

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (1).
<p>1. Belasting. Verzoek, gedagteekend Lemahabang December 1923, van Mintodimoeljo, hulppostecommissies, inzake de betaling van zijn inkomstenbelasting 1923.</p>	<p>De commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennisneming aan te bieden aan den directeur van Financiën.</p>
<p>2. Benoeming. Verzoek, gedagteekend Tamako 31 October 1923, van een 24-tal ingezetenen van Tamako (Sangi-eilanden), inzake de benoeming van H. J. Makahecum tot djogoegoe van Tamako. Index 1e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 4 en 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 8. Brief van den Gouv. secretaris van 17 Mei 1924 No. 1170/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor na kennisneming van de van de Regeering ontvangen inlichtingen, om adressanten te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht ter zake tusschenkomst te verleenen.</p>
<p>3. Benoeming. Verzoek, gedagteekend Boeloekomba (Celebes) 15 Mei 1924, van Hadji Abdul Gani, inzake zijn passeering bij een benoeming van een penghoeloe-landraad-kalif.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant te berichten, dat het college na kennis genomen te hebben van de door de Regeering verstrekte, op zijn vorig verzoekschrift betrekking hebbende inlichtingen, geen termen aanwezig acht ter zake tusschenkomst te verleenen.</p>
<p>4. Benoeming. Verzoek, gedagteekend Palembang 3 Maart 1924, van H. Moefti te Sekajoe en Sopah te Soekarami, inzake de benoeming van een pasirah te Sekajoe. Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 12 Juni 1924 No. 1368/IIIA heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de van de Regeering ontvangen inlichtingen blijkt, dat de aanstelling van Abdullah bin Abdul Gani wel is overwogen, doch dat het om bijzondere redenen de voorkeur verdiende Abdul Hamid bin Hadji Tahir te benoemen, stelt de commissie voor adressanten te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verleenen van tusschenkomst.</p>
<p>5. Beslaglegging. Verzoek, gedagteekend Sintang 2 Juni 1923, van Hadji Mohamad Ali Pangeran Laksemama Sintang, inzake de beslaglegging op zijn producten door den gezaghebber van Sintang. Index 1e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 5. Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 6 Juni 1924 No. 1321/IIIA heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens een door den procureur-generaal ingesteld onderzoek de klacht ongegrond is bevonden, stelt de commissie voor adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verleenen van tusschenkomst.</p>
<p>6. Bezoldiging. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 9 December 1923, van A. Hegt e. s., betreffende de salarisherziening van de magazijnbewaarders 1e klasse en de trein-controleurs bij den dienst der Staatsspoorwegen. Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 2 Juni 1924 No. 1280/IIIA heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor adressanten een afschrift toe te zenden van het schrijven van den 1sten Gouvernementssecretaris van 2 Juni 1924 No. 1281/III A1 aan den hoofdinspecteur der Staatsspoor- en tramwegen, waaruit blijkt, dat aan hun wenschen zal worden voldaan.</p>
<p>7. Bezoldiging. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 18 Juni 1924, van E. de Kruif en A. van der Sluis, inzake medetelling van hun voor-praktijk bij de berekening van hun inkomsten.</p>	<p>De commissie stelt voor het rekest aan te bieden aan de salariscommissie en adressanten daarvan mededeeling te doen.</p>

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (1).
<p>8. Diensttijd. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 17 December 1923, van W. P. J. K. Brunet de Rochebrune, betreffende het in rekening brengen van zijn diensttijd als adjunct-inspecteur bij den dienst der zoutregie van 1 Juni 1917 t/m Juli 1918 voor de bepaling van zijn traktement als inspecteur.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 9.</p> <p>Brief van den Gouv. secretaris van 8 April 1924 No. 876/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant onder toezending van het Regeeringsantwoord, mede te deelen, dat geen termen aanwezig worden geacht om tussehenkomst te verleenen.</p>
<p>9. Doleanties. Verzoek, gedagteekend Batavia 26 November 1923, van B. Bilgen, inzake het niet tijdig indienen van doleanties tegen aanslagen in de oorlogswinst- en inkomstenbelasting.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 12.</p> <p>Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 8 Juli 1924 No. 1555/IIIC heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt na verkregen inlichtingen van de Regeering voor, adressant mede te deelen, dat geen aanleiding bestaat tussehenkomst te verleenen.</p>
<p>10. Duurtetoeslag. Verzoek, gedagteekend Semarang 10 December 1924, van A. G. de Bruin, betreffende den hem uitbetaalden duurtetoeslag.</p>	<p>De commissie, in aanmerking nemend:</p> <p>1o. dat adressant krachtens de uitdrukkelijke bewoordingen van zijn uitzendingsbesluit „in afwachting van eene algeheele herziening der salarissen der Indische landsdienaren” recht heeft op „een duurtetoeslag van f 160.— 's maands boven zijn bezoldiging van f 800.— 's maands”;</p> <p>2o. dat echter blijkens het Gouv. besluit van 31 October 1923 No. 15 „de Minister van Koloniën zich heeft vereenigd met het door de Indische Regeering ingenomen standpunt”, dat de bij het besluit van 31 October 1922 No. 1a gewijzigde duurtetoeslagregeling zonder uitzondering voor alle landsdienaren geldt;</p> <p>is van oordeel, dat derhalve het bezwaar van adressant in werkelijkheid niet tegen eene beslissing van den Gouverneur-Generaal, maar tegen de goedkeuring daarvan door den Minister van Koloniën gericht is en het verzoekschrift dus niet bij den Volksraad, maar bij de Staten-Generaal moet worden voorgebracht.</p>
<p>11. Duurtetoeslag. Verzoek, gedagteekend Gorontalo 15 Juli 1923, van Ch. Basani geb. Makahanap, inzake vrijstelling van terugbetaling van den door haar genoten duurtetoeslag.</p> <p>Brief van den Gouv. secretaris van 28 December 1923 No. 3036/IIIA heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor aan adressante mede te deelen, dat de Volksraad na van de Regeering bekomen inlichtingen geen termen aanwezig acht tussehenkomst te verleenen.</p>
<p>12. Geheime circulaire. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 14 Januari 1924, van J. van Gendt, inzake een door het hoofdbestuur der S.S. uitgegeven geheime circulaire, waardoor hij in zaken zou worden benadeeld.</p> <p>Geheim schrijven van den Gouv. secretaris van 24 Mei 1924 No. 132/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie is van oordeel:</p> <p>1. dat de geheime circulaire van het bestuur der Staatspoor- en tramwegen van 19 (ten rechte 6) October 1919 No. 1512 in strijd is met het bepaalde in artikel 4 van het Reglement op het houden van openbare aanbestedingen (Staatsblad 1916 No. 349), voorzoover „de last tot het verbreken van alle relaties met adressant” insluit den last hem ook „van de mededinging bij aanbestedingen ten behoeve van den Lande uit te sluiten”, tot welke uitsluiting slechts de Gouverneur-Generaal de bevoegdheid heeft;</p>

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.

Conclusie der commissie (1).

13. Gemeenteraad. Verzoek, gedagteekend Djokjakarta 17 Juli 1919, van het bestuur der afdeling Djokja der Nationaal Indische Partij, inzake medewerking voor de instelling van een gemeenteraad ter hoofdplaats Djokjakarta.

Index 1ste gew. zitting 1919, lijst 8, No. 14.

Brief van den Gouv. secretaris van 31 Maart 1924 No. 797/II heeft op dit verzoek betrekking.

14. Godsdienst. Verzoek, gedagteekend Menado 17 Augustus 1921, van de Mohammedaansche bevolking der Minahassa en van het bestuur der locale „Sarikat Islam Menado” o. m. nopens het instellen van een priesteraad in de Minahassa.

Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 15 en 1e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 12.

Brieven van den Gouv. secretaris van 30 Augustus 1922 No. 2415/II en 10 Januari 1924 No. 84/II hebben op dit verzoek betrekking.

15. Klachten. Verzoek, gedagteekend Tegalhardjo 24 Februari 1924, van Yab Gwan Thay, gewezen aanemer van het wegennet in de afdelingen Banjoewangi en Djember, houdende klachten tegen een hoofdgenieur der B. O. W.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 2 Juli 1924 No. 1507/IIIB heeft op dit verzoek betrekking.

16. Klachten. Verzoek, gedagteekend Karangasari 18 Juli 1923, van een 9-tal ingezetenen van de desa Karangasari (district Alian, regentschap Keboemen, residentie Kedoe), betreffende handelingen van Wangsadimedja, hoofd van die desa.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 18 December 1923 No. 2968/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

17. Onderstand. Verzoek, gedagteekend Bodjonegoro December 1923, van Mas Ajoe Jasin, weduwe van Mas Jasin, in leven onderwijzer aan de H. I. S. te Poerworedjo, inzake het verlenen van tusschenkomst ter verkrijging van onderstand.

2. dat de in de sub 1 bedoelde circulaire gegeven motivering voor het verbreken van alle relaties met adressant overigens geheel onvoldoende voorkomt:

- a. om eene Regeeringsbeslissing als bedoeld in artikel 4 van evenaangehaald Reglement te kunnen uitlokken;
- b. voor een last om ook andere relaties, dan die via aanbestedingen kunnen ontstaan, te verbieden.

Mitsdien stelt de commissie voor de Regeering uit te noodigen aan den hoofdinspecteur van bedoelden dienst opdracht te willen geven tot intrekking van de geheime circulaire van het bestuur der Staatsspoor- en tramwegen van 6 October 1919 No. 1512 en te goeder tijd den Volksraad afschrift te verlenen van de voor die intrekking uit te geven circulaire.

De commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad in kennis te stellen van de redenen, welke Haar voorshands van de instelling als nevenbedoeld hebben doen afzien.

De commissie stelt voor:

- 1e. aan adressante, onder toezending van een afschrift der van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht inwilliging van hun verzoek te bevorderen;
- 2e. het verzoekschrift ter secretarie ter inzage te leggen van de leden.

De commissie stelt na verkregen inlichtingen van de Regeering voor adressant mede te deelen, dat geen aanleiding bestaat tusschenkomst te verlenen.

De commissie stelt voor adressanten een afschrift toe te zenden van het van de Regeering ontvangen ter zake handelend afschrift-schrijven van den directeur van Binnenlandsch Bestuur van 3 December 1923 No. 11782/A1.

Aangezien blijkens besluit van den Gouverneur-Generaal van 28 Juni 1922 No. 75 op een verzoek van adressante om toekenning van onderstand afwijzend werd beschikt met het oog op de terzake (Bijblad No. 7587 Regeeringsalmanak I blz. 633 onderaan) aangenomen beginselen en er, zelfs al mocht dit overigens wenschelijk zijn,

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.

Conclusie der commissie (1).

18. **Onderwijs.** Verzoek, gedagteekend Makassar 28 October 1923, van Hasanoeddin Amiar, betreffende reorganisatie van het onderwijs.

19. **Onderwijs.** Verzoek, gedagteekend Amboina 28 April 1924, van de afdeling Amboina van het I. E. V., inzake een mogelijke omzetting van de 2de en 3de Europeesche lagere scholen ter hoofdplaats Amboina in Hollandsch-Inlandsche scholen.

20. **Onderzoek.** Verzoek, gedagteekend Pellauw 11 April 1923, van een aantal inwoners van Pellauw, strekkende tot het doen instellen van een onderzoek door een Regeeringscommissaris naar klachten tegen den regent.

Index 2e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 12; 1e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 16; 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 24.

Brieven van den 1sten Gouv. secretaris van 6 Februari 1924 No. 323/III A1 en 17 October 1923 No. 2745/III A1 hebben op dit verzoek betrekking.

21. **Ontheffing.** Verzoek, gedagteekend Ngali paeng (Tamako) 8 September 1922, van Alexander Dulaq Laihad, inzake zijn eervolle ontheffing van het ambt van districtshoofd.

Index 2e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 20.

Brief van den Gouv. secretaris van 5 Januari 1924 No. 30/II heeft op dit verzoek betrekking.

22. **Ontslag.** Verzoek, gedagteekend Semarang 22 April 1924, van Ch. O. Walter, inzake het hem verleend ontslag.

Index 1ste gew. zitting 1922, lijst 8, No. 34; 2de gew. zitting 1922, lijst 8, No. 25.

23. **Ontslag.** Verzoek, gedagteekend Weltevreden 21 Juni 1923, van A. J. K. Jacobs, inzake het hem wegens ongeschiktheid verleend eervol ontslag als gegradueerd ambtenaar bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen.

Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 28; 2de gew. zitting 1923, lijst 8, No. 25.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 27 Febru-

hangende de overweging van de instelling van een fonds voor weduwen en weezen voor Inlandsche ambtenaren geen aanleiding bestaat verandering van den bestaanden toestand te bevorderen, stelt de commissie voor haar te berichten, dat de verzochte tusschenkomst niet kan worden verleend.

Aangezien het hier betreft een onderwerp, waarvan de kennisneming voor de leden van belang kan zijn, stelt de commissie voor het verzoek ter secretarie ter lezing te leggen.

Aangezien de in het rekest vermelde redenen, welke tegen eene omzetting als nevenbedoeld zijn aan te voeren, ten deele reeds door den heer De Queljoe zijn ter sprake gebracht (2de gew. zitting 1923, H. 221—222) en blijkens het door de Regeering gegeven antwoord (H. 375) met de tegen den voorgestelden maatregel bestaande bezwaren zeer zeker rekening zal worden gehouden, stelt de commissie voor het rekest ter kennisneming aan den directeur van Onderwijs en Eeredienst aan te bieden (H. 23, 305—308, 316—317, 599, 616).

Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt:

- 1e. dat de in het verzoekschrift vermelde klachten bij onderzoek ongegrond zijn bevonden;
- 2e. dat de regent sedert is afgetreden, waarmede het indienen van klachten heeft opgehouden, stelt de commissie voor aan adressanten te berichten, dat op grond daarvan geen termen bestaan om tusschenkomst te verleenen.

De commissie acht de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor aan adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verleenen.

Aangezien adressant geen redenen vermeldt waarom het hem verleend ontslag onrechtmatig zou zijn, stelt de commissie voor over te gaan tot de orde van den dag (II 23—25).

Aangezien:

- *. bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 27 Februari 1924 No. 43 op adressant's verzoek om alsnog een onderzoek te doen instellen naar de redenen, welke geleid hebben tot het hem door den directeur van Gouvernementsbedrijven wegens ongeschiktheid, niet te wijten aan oorzaken buiten eigen schuld of toedoen, verleend eervol ontslag uit de betrekking, afwijzend is

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.

Conclusie der commissie (1).

ari 1924 No. 511b/III A1, heeft op dit verzoek betrekking.

beschikt op gronden, waarmee de commissie zich kan vereenigen;

b. de door adressant in de bij zijn rekest gevoegde, memorie aangevoerde punten naar het oordeel der commissie afdoende door de Regeering zijn toegelicht en weerlegd,

wordt voorgesteld adressant te berichten, dat op grond hiervan geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verleenen.

24. **Overplaatsing.** Verzoek, gedagteekend Tjimahi 3 December 1923, van den Inlandschen Kerkeraad der Protestantsche gemeente te Tjimahi, inzake overplaatsing van den godsdienstleeraar J. de Stigter.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 5 Maart 1924 No. 549/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.

Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt, dat de in dit rekest te berde gebrachte klachten een kerkelijk gebied raken, waarop voorschriften van kerkelijke orde en tucht van toepassing zijn en waarop de volle aandacht van de kerkelijke autoriteiten is gevestigd, stelt de commissie voor adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht om verdere tusschenkomst te verleenen.

25. **Pensioenen.** Verzoek, gedagteekend Semarang 1 Juni 1923, van het bestuur der Vereeniging Technische School te Semarang, inzake het treffen van een pensioenregeling voor het personeel van die school.

Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 35.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 27 Februari 1924 No. 511a/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.

De commissie stelt voor adressant te berichten, dat blijkens de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen met den Minister van Koloniën in overleg is getreden over het treffen van een regeling inzake de opneming van de in het rekest bedoelde leerkrachten in de burgerlijke pensioenfondsen.

26. **Pensioenreglement.** Verzoek, gedagteekend Bandoeng 23 April 1923, van het hoofdbestuur der Europeesche onderofficiersvereeniging „Ons Aller Belang”, betreffende de vaststelling van een nieuw reglement voor het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen.

Index 1e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 36.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 10 Juni 1924 No. 1351/III D heeft op dit verzoek betrekking.

De commissie stelt voor adressant te berichten, dat het nieuwe reglement — hetwelk, althans wat de nieuwe uitkeeringen betreft, terugwerkende kracht zal hebben tot 1 Januari 1923 — blijkens van de Regeering ontvangen inlichtingen, spoedig in het Staatsblad zal worden afgekondigd.

27. **Plaatsing.** Verzoek, gedagteekend Bandoeng 30 October 1923, van Mas Boehron, gewezen td. assistent bij het P. en T.-kantoor te Buitenzorg, inzake plaatsing in Gouv. of particulieren dienst.

Index 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 36.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 14 Februari 1924 No. 391/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

Aangezien uit de van de Regeering ontvangen inlichtingen blijkt, dat het tweetal door adressant tot Haar gerichte rekestten behoorlijk is beantwoord en de redenen, welke ertoe geleid hebben, dat adressant ongeveer een jaar op zijn ontslag-besluit heeft moeten wachten, der commissie afdoende voorkomen, wordt voorgesteld aan adressant mede te deelen, dat geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verleenen.

28. **Positieverbetering.** Verzoek, gedagteekend Blang Pidië (Tapa Toean) 4 Augustus 1923, van den Volksschool-onderwijzers Bond Atjeh, afd. Blang Pidië, inzake positieverbetering.

De commissie stelt voor dit rekest onder de aandacht van de salariscommissie te brengen en adressant hiervan mededeeling te doen.

29. **Positieverbetering.** Verzoek, gedagteekend Weltevreden 20 Mei 1924, van het hoofdbestuur der vereeniging „Perhimpoean Boemipoetra Pabean”, inzake positieverbetering van het Inlandsch personeel der afdeling actief toezicht bij den douanediens.

De commissie stelt voor het rekest aan te bieden aan de salariscommissie en adressanten daarvan mededeeling te doen.

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (1).
<p>30. Rijstverbouw. Verzoek, gedagteekend Palembang 15 October 1923, van een dertigtal ingezetenen van de doesoen Pagar-Goenoeng, marga Karangagoeng, onderafd. Ogan Oeloe, betreffende het verlenen van een vergunning tot den verbouw van rijst te Aër-Tarap. Index 2de gew. zitting 1923, lijst 8, No. 42. Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 27 Mei 1924 No. 1241/III B heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de van de Regeering ontvangen inlichtingen blijkt, dat aan de wenschen van adressanten zooveel mogelijk is tegemoet gekomen en dat verdergaan in strijd zou zijn met het belang van de plaatselijke bevolking, stelt de commissie voor, hun, onder toezending van een uittreksel van het schrijven van den resident van Palembang van 21 Januari 1924 No. 136/5 te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst.</p>
<p>31. Schadevergoeding. Verzoek, gedagteekend Palatat E 3 Mei 1922, van Sarkawi, inzake schadevergoeding voor den aanleg van een djati-aanplant. Index 1e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 49 en 2e gew. zitting 1923, lijst 8, No. 44. Brieven van den 1sten Gouv. secretaris van 26 September 1923 No. 2279/III B en 14 Februari 1924 No. 393/III B hebben op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt, dat adressant zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de verplichtingen, welke tegenover de door het heerschende gewoonrecht toegekende rechten staan, en derhalve ten onrechte aanspraken doet gelden op een djati-aanplant, welke weliswaar door hem werd geplant, doch jarenlang door den aroef van Krahoe verzorgd werd, stelt de commissie voor hem te berichten, dat op grond hiervan geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verlenen.</p>
<p>32. Schadevergoeding. Verzoek, gedagteekend Batang 2 Juni 1923, van R. M. Soekindro, betreffende toekenning van schadevergoeding aan zijn vader voor een pasarterrein te Batang. Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 49. Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 18 December 1923 No. 2969/P.A.Z. heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor aan adressant een afschrift van het terzake handelend schrijven van den resident van Pekalongan van 30 November 1923 No. 197B/56, toe te zenden.</p>
<p>33. Straf. Verzoek, gedagteekend Tondano 16 Mei 1924, van D. Surentu, inzake de aan zijn zoon door den Landraad te Paloppo opgelegde straf.</p>	<p>Aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verlenen, stelt de commissie voor het rekest aan het Hooggerechtshof aan te bieden en adressant daarvan mededeeling te doen.</p>
<p>34. Tusschenkomst. Verzoek, gedagteekend Singaradja 1924, van I Goesti Poetoe Gde, gewezen poeng-gawa van Kesiman (Bali), inzake: a. het hem verleend ontslag uit zijn ambt en b. de hem bij vonnis van den Raad van Kerta opgelegde boete.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat geen termen aanwezig worden geacht terzake tusschenkomst te verlenen.</p>
<p>35. Tusschenkomst. Verzoek, gedagteekend 27 Juli 1922, van het bestuur der vereeniging „Inlandsche burgers Menado”, inzake: a. het niet stellen van hunne wijkmeesters onder de bevelen van het districtsbestuur, doch rechtstreeks ondergeschikt aan het hoofd van plaatselijk bestuur; b. benoeming van twee Inlandsche burgers tot lid van den Minahassaraad. Index 1e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 53. Brief van den Gouv. secretaris van 10 Januari 1924 No. 86/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor: 1e. aan adressant, onder toezending van een afschrift der van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen te berichten, dat geen termen aanwezig zijn om de inwilliging van zijn verzoek te bevorderen; 2e. het verzoekschrift ter secretarie ter inzage te leggen van de leden.</p>
<p>36. Tusschenkomst. Verzoek, gedagteekend Koenangan 15 Maart 1923, van M. Djajadiwirja, betreffen-</p>	<p>Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt, dat door den resident van Cheribon opdracht</p>

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

Korte inhoud.

Conclusie der commissie (1).

de teruggave van inhoudingen op zijn salaris tot een bedrag van f 630 gedurende het tijdvak October 1916—December 1921.

Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 58.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 7 Maart 1924 No. 586/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

37. Vergoeding. Verzoeken, gedagteekend Malang 18 Maart 1924, van G. van Wingerden, directeur van 's Lands gevangenis aldaar, inzake het hem alsnog uitbetalen van:

I. eene reisrekening;

II. het verschil tusschen zijn activiteitstraktement over Juli 1923 en het door hem ontvangen nonactiviteitssalaris plus duurtetoeslag.

38. Veroordeeling. Verzoek (ongezegeld), gedagteekend 22 April 1924, van Bok Wongsotaroena, inzake de veroordeeling van haar echtgenoot door den Landraad te Soerakarta.

39. Wachtgeld. Verzoek, gedagteekend Soerabaja 8 Mei 1919, van Lenggar, gewezen districtshoofd van Batoelitjin, inzake toekenning van wachtgeld dan wel herplaatsing in een Landsbetrekking.

Index 1e gew. zitting 1919, lijst 8, No. 80.

Brief van den 1sten Gouv. secretaris van 9 Februari 1924 No. 360/III A heeft op dit verzoek betrekking.

40. Wachtgeld. Verzoek, gedagteekend Pontianak 24 December 1923, van Raden Banidjo, betreffende toekenning van wachtgeld of onderstand.

Brief van den directeur van Binnenlandsch Bestuur van 30 Januari 1924 No. D/7/1/5 heeft op dit verzoek betrekking.

is gegeven aan adressant het door hem te min ontvangen salaris over de maanden Mei—December 1921 alsnog uit te betalen en de commissie zich vereenigt met het oordeel der Regeering, dat voor teruggave van de overige inhoudingen geen termen aanwezig zijn, wordt voorgesteld rekestrant te berichten, dat geen verdere tusschenkomst kan worden verleend.

Sub I.

De commissie stelt voor de Regeering te verzoeken, adressant's tot Haar gericht verzoekschrift dd. Juli 1923, afgevozen bij G. B. van 22 December 1923 No. 79, in nadere overweging te willen nemen, aangezien de verjaringstermijn door bijzondere omstandigheden en slechts met 2 dagen overschreden werd.

Sub II.

Aangezien bij besluit van den directeur van Financiën van 27 November 1923 No. 46557/D afwijzend werd beschikt op een door adressant gedaan gelijk verzoek en de commissie zich met de gronden, waarop deze afwijzing berustte, kan vereenigen, wordt voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verlenen.

Aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verlenen, wordt voorgesteld dit (ongezegeld) verzoekschrift ter zijde te leggen.

De commissie acht de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant te berichten, dat:

- a. van toekenning van wachtgeld geen sprake kan zijn, waar het hem verleend ontslag geheel aan eigen schuld te wijten is;
- b. hij zich voor een herplaatsing in tijdelijken dienst, zooals hem reeds eerder werd medegedeeld, zal hebben te wenden tot de gezaghebbenden, bevoegd tot het aanstellen van ondergeschikt personeel.

Aangezien uit de van den directeur van Binnenlandsch Bestuur ontvangen inlichtingen blijkt:

- a. dat adressant de ongeschiktheid, welke tot zijn ontslag geleid heeft, aan eigen schuld en toedoen heeft te wijten, zoodat hij ingevolge het bepaalde bij de artikelen 1 en 5 van Stbl. 1919 No. 193 jo. Stbl. 1920 No. 588 en 1922 No. 665, niet voor toekenning van wachtgeld of onderstand in aanmerking kan komen, zijnde hij bovendien niet van middelen van bestaan ontbloot;
- b. dat de resident der Westerafdeeling van Borneo, adressant nog geschikt acht voor de betrekking van schrijver op een bestuurskantoor en bij de eerstvolgende vacature met diens belangen rekening zal houden, stelt de commissie voor aan adressant te berichten, dat op grond daarvan geen termen aanwezig worden geacht om tusschenkomst te verlenen.

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 20—25, 1066—1068).

9. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Agentschap. — Indische Regeering bij het departement van Koloniën. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 8.

Algemeene Rekenkamer. Aantal leden —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2.

Benoemingen voor de —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2; H 146, 379, 380, 381, 382, 383.

Bezuiniging op personeel bij de —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2, 3; H 146—147, 148, 379—380, 382, 384.

Verslagen —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2; H 145, 379, 381.

Werkwijze —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2; H 147, 380.

Algemeene Secretarie. Bezuiniging op personeel bij de —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2; H 383, 384.

Positie der —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3; st. 9, blz. 2; H 60, 360—361, 398, 421—422.

Gouverneur-Generaal. Reis — naar Philippijnen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 8; H 144, 379, 383.

Raad van Indië. Benoeming voor den —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 145, 381, 382.

Volksraad. Begrootingsbehandeling. Ond. I: st. 1 en 2; H 123, 359, 418, 1041—1042, 1068—1072.

Benoemingen voor- en samenstelling van den —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1, 2; st. 9, blz. 1; H 29—30, 51, 61—63, 87, 92—93, 114—115, 145, 147—148, 358, 388—389, 398, 406—407, 417, 426.

Datum van aanvang der eerste gewone zittingen. Zie: „Volksraad, Begrootingsbehandeling”.

Hulde aan afgetreden —slid Van der Jagt. H 28.

Onvereenigbaarheid ambt van hoofd van gewestelijk bestuur en regent met —slidmaatschap. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.

Overplaatsing van een assistent-resident ten behoeve van diens —slidmaatschap. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.

Positie ambtenaren —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.

Positie — en zijn voorzitter. H 126, 143, 359, 360.

Samenstelling der afdelingen van den —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 1.

Vergunning aan buiten Batavia wonende —sleden tot medeneming op 's Lands kosten eenmaal 's jaars van hunne echtgenooten. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 4; st. 9, blz. 3; st. 10; H 148, 380, 382, 384, 385.

Verhouding en samenwerking tusschen de partijen. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1—2; st. 9, blz. 1; H 64—65, 68—69, 113, 115—123, 134, 357, 367—368, 398—399, 423.

Verkiezingssysteem. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 1.

Verstrekking van jaarverslagen, publicaties en mededeelingen aan de pers aan —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2—3; st. 9, blz. 2; H 144, 379, 383.

Vertegenwoordiging partijen en belangengroepen in den —. H 29—30, 66, 113, 129—130, 142, 388—389, 419.

Waardeering van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 8—9; H 30—31, 45—46, 50, 61—63, 79, 82, 130, 133, 135—136, 357—358, 398, 415, 426.

Algemeene beschouwingen

(voor zoover niet overgebracht naar de betrokken afdelingen).

Ambtenaren. Benoeming —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12, 13; st. 8, blz. 10, 11; H 66—67, 142, 361, 362, 399—400, 424.

Bezuiniging op —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11—12; st. 8, blz. 10—11; H 33—34, 66, 89, 90, 141, 399.

Corruptie onder de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 9—10.

Detacheering —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11.

Geest —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 10.

Ontslag —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 11; H 66—67, 361, 362, 399—400, 424.

Overgang hooge — in particulieren dienst. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11.

Overplaatsing —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11.

Particulier verband —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11; H 87, 362.

Pensionneering —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 10, 11; H 66—67, 90, 361, 399—400, 408, 424.

Receptiegelden hooge —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11.

Rechtstoestand —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 10; H 90, 361.

Salarisregeling —. Zie Afd. III van het departementsgewijs zakenregister.

Selectie —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 11.

Terugbetaling schulden gewezen — aan den Lande. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11.

Wachtgeld —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 10; H 66—67, 361, 399—400, 424.

Buitengewesten. Ontwikkeling —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 6—7; st. 8, blz. 7; H 47—49, 84—86, 131—133, 364—365, 394, 407, 423.

Censuur. — op telefoongesprekken. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 9; H 94.

C. E. P. Richting der —. H 115—123, 417—418.

Chineez. Positie der — in Indië. H 55—58, 80, 139, 366, 396—397, 404, 417, 423—424.

Communisme. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9, 10; st. 8, blz. 9; H 64, 91—92, 102—103, 128—129, 412.

Consuls. Bijeenkomst Nederlandsche — naburige landen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 8.

Corruptie. — en kastekorten. H 140—141, 361, 419.

Economische politiek. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5—7; st. 8, blz. 6—7; H 32—35, 72—73, 74—75, 136—138, 365, 389—390, 415—416, 424, 426.

I. E. V. Vertegenwoordiging —. H 66, 143.

Indexcijfers. H 32—33, 377—378, 390, 393, 430.

Inlandsche beweging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 9; H 50, 63—64, 79—80, 91—92, 102—103, 123—126, 127, 140, 368—369, 406, 412. Zie ook Afd. IV.

Kapitaal. —saanvulling en —svlucht. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5—6; st. 8, blz. 6—7; H 47—48, 77.

Kastekorten. Zie: „Corruptie”.

Koloniaal verslag. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12.

Leidsche school. H 68, 369, 400.

Mededeelingen. — omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12; H 42—43, 112, 142—143, 394, 412.

P. E. B. Bespreking — in de „Mededeelingen”. H 42—43, 112, 142—143, 394, 412.

Doel en taak —. H 103—104.

Politieke toestand. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8—10; st. 8, blz. 9; H 50, 63—64, 79—80.

Psyche. Inlandsche —. H 101—102, 111—112, 126—127, 135.

Rastegenstelling. H 83—84, 406.

Regeringsreglement. Intrekking art. 123 —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12.

Retourcommissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 10.

Salarisregeling. Voorstellen der salaris-commissie enz. Zie Afd. III.

Spoorbond. Aanhouding brief — aan Internationale Transportarbeiders Federatie. H 407—408, 426.

Staatsbladen. Weinige overzichtelijkheid —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14.

Tangerang-zaak. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 9; H 93, 94, 144, 368, 427, 428.

Telefoongesprekken. Afluisteren —. Zie: „Censuur”.

Universiteit. Aantal jongelieden studeerende aan Nederlandsche — en op kosten van Indië. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12.

Vergaderrecht. — Vorstenlanden. Zie Afd. II.

Verhouding. — Indië—Nederland. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7—8; st. 8, blz. 8; H 99—100, 360, 412, 422.

Verkaveling. Voorstellen —scommissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4—5; st. 8, blz. 6; H 45, 362, 393—394.

Volkenbond. Indië en de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 8.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene arbeidsregeling. Zie: „Arbeidswetgeving”.

Arbeid. Kantoor van —. Zie aldaar.

Arbeidsbemiddeling. Zie: „Werkloosheidsvraagstuk”.

Arbeidsinspectie. Zie: „Kantoor van Arbeid”.

Arbeidsraden. H 88, 365—366.

Arbeidswetgeving. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7 en 9; H 198, 202, 212, 217, 220, 223, 275, 556, 566, 571, 574, 575, 576, 577, 582.

Armwezen. Oudemannenhuis te Semarang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.

Subsidies aan liefdadigheidsverenigingen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.

Assistentenregeling. —ter Sumatra's Oostkust. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 88, 199—201, 204, 558, 569.

Uitbreiding — tot Java. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 200, 218, 557, 566, 577, 582.

Uitbreiding — tot Atjeh en Tapanoeeli. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 200, 559.

Boeten. — en verbeurdverklaringen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 210, 547, 552.

Burgerlijke stand voor Inlanders. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.

Daetyloseopie. Bureau voor —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 10.

Dobbelpartijen. — ter Sumatra's Oostkust. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.

Forum privilegiatum. — uit te breiden tot de familie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.

Getuigengelden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6. Zie verder: „Regentschapsraden”.

Gevangeniswezen. Afschaffing van lijfstraffen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 206, 549.

Arbeid van gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 206, 207, 549.

Cocos- en mattenvlechterij te Pekalongan. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.

Directeuren van gevangnissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 208, 550.

Drukkerij. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.

Electrische lichtinstallatie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Hospitaal te Djoeja. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 206, 549.

Overtollige voorraden in de gevangnissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 206, 549.

Politiek-veroordeelden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 215, 553, 573, 582.

Quarantaine-inrichting te Soerabaja. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 206.

Reclasseering van gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 210, 552.

Toestanden in de gevangnissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 205, 549.

Hooggerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 10 en 11.

Hoog Militair gerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; st. 10; st. 11.

Huurecommissie. Intrekking — ordonnantie. Ond. I —

- Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 198, 202—203, 548, 569, 575, 580, 582.
- Immigratie. Niet-toelating mevrouw Sneevliet. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Secretarissen — commissies. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Inlandsche rechtskundigen. Uitzending van — naar Nederland. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2—3; st. 7, blz. 4; H 222, 555, 573.
- Interneering en externeering. Externeering van Abdoel Moeis. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 214, 553, 571.
- Interneering van Hadji Misbach. H 91—92.
- Lijst van — en. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 224, 556, 575.
- Kantoor van Arbeid. Arbeidsbeurzen. H 568, 577, 583, 584, 585.
- Bevoegdheden ambtenaren —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10; H 210, 216, 561, 568.
- Interview voormalig hoofd arbeidsinspectie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 215, 554, 572.
- Overzichten van het —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Samenwerking — met andere diensten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 210, 561.
- Toevoeging arbeidsinspectie aan —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5, 6; st. 8, blz. 6; H 73, 225, 365—366, 401, 408, 424, 561, 576, 579.
- Kelder. Zaak —. H 213, 564, 573.
- Kinderwetten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; stuk 7, blz. 10; H 201, 215, 217, 224, 561, 579.
- Krijsraad. Rechtsgeleerd voorzitter van den —. Ond. I — Afd. II: st. 12; H 1035—1041.
- Landraden. Adjunct-Inlandsche officieren van justitie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 568, 579.
- Benoeming van Inlandsche rechtskundigen tot voorzitter van —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 223, 574.
- Contrôle op griffiers bij de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Formatie van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Juridische voorzitter van de — op Bali. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 205, 548, 551.
- Landrechters. — te Pematang Siantar. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Terugbrenging taak — aan B. B. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 209, 550.
- Loterijen. Belasting op —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11; H 226, 556, 571.
- Meerderjarigheid. — van Inlanders. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Militaire rechtspraak. Zie: „Krijgsraad”.
- Militair Invalidenhuis. Koninklijk Koloniaal —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; Afd. II: st. 7, blz. 12.
- Minimumloon. Vaststelling van —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10.
- Notariaat. Hulp aan Inlanders bij opmaking notariële acte. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Regeling klein notariaat. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Verlofsbepalingen notarissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Poenale sanctie. Behoud der koelieordonnantie met —. H 47—48, 60.
- Preventieve hechtenis. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 197, 208, 224, 547, 550, 562, 565, 584.
- Priesterraden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 223.
- Privaatrecht. Toepasselijkheid Europeesch — op Chinezen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12; H 55—58, 396—397, 404.
- Rechtspersoonlijkheid. — der Ambonsche vereeniging „Ina Toeni”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- der Sarekat Ambon. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 214, 553, 570, 581.
- Regentschapsraden. Toekenning van getuigengelden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Registratie. — van werkovereenkomsten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Sambik. Bestrafing stationsbeambte —. H 209.
- Sociale wetgeving. Zie: „Arbeidswetgeving”.
- Staatsbladen en voorschriften. Ter kennisbrenging van — aan de justiciabelen. H 221, 555, 573.
- Staking. Zie: „Strafrecht, art. 161 bis”.
- Strafrecht. Afschriften van vonnissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 213, 553, 571, 582.
- Art. 161 bis Wetboek van —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 212, 552, 570, 584.
- Klapzaken. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 216, 219, 552, 572, 582.
- Rechtskundige bijstand. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 213, 552, 570.
- Spreekdelicten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 213, 563, 573, 584.
- Summiere procedure. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 220, 224, 555, 573.
- Tucht- en opvoedingswezen. Gesticht te Tangerang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 208.
- Opvoedkundige ambtenaar. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 225, 556.
- Voorwaardelijke terbeschikkingstelling. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 208, 550, 575.
- Unificatie. Zie: „Wetgeving”.
- Vakbeweging. Inlandsche —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10; H 215.
- Vereenigingsrecht. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 9.
- Vergaderverbod. — in de Vorstenlanden. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 9; st. 11; H 51, 60, 126, 368, 418—419, 426, 428.
- Wees- en boedelkamer. Afwikkeling van faillissementen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Commies-agenten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 209, 551.
- Hypotheekverleening door de — te Bataia. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Personeel —. H 585, 586.
- Werkloosheidsverzekering. H 88, 365—366.
- Werkloosheidsvraagstuk. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7—8; H 88—89, 366.

Wetgeving. Commissies voor —. H 219, 554, 573, 582.
 Huure commissie-ordannantie. Zie aldaar.
 Unificatie van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12; Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 31, 219, 554, 574, 579.

AFDEELING III EN AFDEELING IIIA.

Departement van Financiën en Indische Schuld.

- Aanmaak. — halve centen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Aanslag. — in de inkomstenbelasting. Zie: „Belasting”.
- Accountants. Belasting — dienst. Zie: „Belasting”.
 Opleiding Gouvernements —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 68, 362, 400, 424.
- Accijns. Zie: „In- en uitvoerrechten en accijnzen”.
- Automobielregeling. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5; H 163, 193, 506.
- Bedrijven. Uitkomsten der —. H 169, 374, 429, 432, 506—507, 529—530, 622. (Zie ook Afd. VIII).
- Bedrijvenwet. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13; st. 8, blz. 11; H 71—72, 378—379, 404, 430, 530, 622. (Zie ook Afd. VIII).
- Begrooting. — sinrichting en —sbewaking. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 13—14; st. 8, blz. 11—12; H 35, 45, 47, 71—72, 123, 378—379, 404, 418, 430.
 Behandeling der —. H 123, 359, 418. (Zie ook Afd. I, „Volksraad”).
- Besteding —soverschotten. H 34—35, 73—74, 375, 418, 429.
- Opzet der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2; st. 8, blz. 1—2.
- Slot van rekening 1920. Ond. 2: st. 6 en 7; H 1072—1075.
- Sluitende —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 23—28, 32—35, 44, 46, 69—70, 74, 77, 82—83, 95—97, 123, 127—128, 369—370, 386—388, 393, 395, 409—411, 418, 427, 428.
- Belasting. Achterstand — en. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 2.
- Herziening van het —stelsel. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5. (Zie ook: „Vennootschapsbelasting”).
- Hooger beroep in — zaken. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 154—155, 157, 181, 502—503, 531, 623.
- Inkomsten—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6; H 153, 158, 163, 166—167, 190, 194, 502, 513, 620.
- Klaachten tegen den —dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4, st. 8, blz. 4.
- Oorlogswinst— en extra-winstbelasting. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 2; H 97—98, 410.
- Personeel —dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 4; H 173—174, 503.
- Slacht—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 169—170, 501.
- Thee—. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 8.
- Vennootschaps—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6—10; st. 8, blz. 6—9; st. 10; st. 11; st. 12; st. 13; st. 14; st. 15; st. 18; st. 20; H 149—154, 155—158, 158—162, 163—166, 168—169, 175, 178—181, 183—187, 188, 189, 196—197, 515—516, 517—520, 522—524, 524—525, 528—529, 530—531, 534, 536—538, 540—541, 541—543, 544, 624—627, 629, 630, 631, 632, 634, 635.
- Verpondings—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9; H 154, 500.

- accountantsdienst. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 6; H 182, 503, 535, 622.
- druk. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 48, 60—61, 108—111, 128, 136—138, 163, 194—195, 196, 363—364, 372—373, 374, 397—398, 412—414, 415—416, 419, 425, 427, 429, 430.
- onduiking. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- politiek. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5—6; H 23—28, 34—35, 72, 83, 362, 386—388.
- op het wedden bij races enz. Ond. I — Afd. H: st. 6, blz. 8; Afd. III: st. 8, blz. 10.
- op spaarbanken en levensverzekeringmaatschappijen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 9; H 158, 513—514, 516—517, 624.
- op winsten van buitengewone hoogte. Zie: „Vennootschapsbelasting”.
- Bezoldiging. Verlofs—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- skantoor. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 10; H 107.
- svoorstellen. Zie: „Salarisregeling”.
- Bezuiniging. Financieele politiek en —. Zie aldaar.
- Gevolgen der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3—4; st. 8, blz. 4—5.
- Maatregelen tot verdere —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4—5; st. 8, blz. 5—6; H 373.
- seommissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- sdienst. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 369.
- op sociale maatregelen. H 88—89, 90—91, 98, 408.
- op personeel. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Boekhouding. Verplichte — voor alle landaarden. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Bronbeek. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 2.
- Contract. — en met scheepvaartmaatschappijen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5; H 174, 506. (Zie ook Afd. X).
- Delegatieregeling. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 189—190, 505.
- Depreciatie. — van den gulden. Zie: „Veiligstelling”.
- Dobbellicenties. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 176—177, 195—196, 502.
- Douane. Conflict leiding — dienst en hoofdbestuur — bond. H 181—182, 503—504, 532—533, 535—536, 621—622.
- Duurtetoeslag. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1, 3; st. 8, blz. 1, 3.
- Financieele politiek. — en bezuiniging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—5; st. 8, blz. 1—6; H 32—35, 44—45, 50—51, 59, 70—72, 73, 77, 95—99, 371—372, 389—390, 408—411, 429, 431.
- Financieele toestand. Zie: „Financieele politiek”.
- Ford-regeling. Zie: „Automobiëregeling”.
- Geneeskundig onderzoek. — vrouwelijke landsdienaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 2.
- Generale thesaurie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5, 6; Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 44.
- In- en uitvoerrechten en accijnzen. Accijns op lucifers. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6; H 190—191, 501.
- Invoerrecht op sigarettenpapier. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5—6.
- Invoerrecht zwavelzuur en ruwe aardolie. H 170, 501, 527, 620.
- Restitutie invoerrecht bij wederuitvoer. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 6; H 187—188, 501—502.
- Uitvoerrecht op Inlandsche rubber. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5—6; st. 8, blz. 6; st. 17; st. 17A; st. 19; H 162, 163, 175, 177, 182, 191—193, 195, 507—508, 524, 528, 531—533, 535, 536, 538—540, 543—544, 621, 623, 624, 628, 629.
- Inlichtingsbureau. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 190, 506.
- Kassen. Bewaking algemeene —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Controle algemeene —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 154, 162, 503.
- Personeel algemeene —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Keuring. — van goederen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Klasse-indeeling. — mailbooten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Koers. — Indischen gulden. Zie: „Veiligstelling”.
- Koloniaal etablissement. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Leening. Kosten van uitgifte der sinds 1921 gesloten — en. Ond. I — Afd. IIIA: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Leeningsschuld. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; Afd. IIIA: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 34—35, 44, 46, 71—72, 73—74, 97, 371, 375, 402, 403, 418, 428, 429.
- Muntzuivering. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Onderstand. — nagelaten betrekkingen Inlandsche landsdienaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 173, 505.
- Opeenten. Wijze van heffing — bij de begroting. H 158, 514, 517.
- Openbare verkooping. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Opium. Steun aan anti — vereenigingen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Overschrijving. Recht van —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 190, 500—501.
- Overtocht. — op Landskosten voor gezinnen van tijdelijke landsdienaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Voldoening —kosten aan Stoomvaart Maatschappij „Nederland” en „Rotterdamse Lloyd” met pari-wissels. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Overtochtsreglement. Herziening —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 10.
- Overtochtskosten. Specificatie — naar en uit Indië. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Pandhuizen. Oprichting — in eigen beheer in de buitengewesten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Opbrengst — in eigen beheer. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 4, 5.

- Pensioenen. — vóór 1917 aangestelde ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
 Gelijkstelling militaire —. Ond. I — Afd. III: st. 21; st. 22; H 1029—1035. (Zie ook Afd. IX).
- Pensioenfondsen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 1—2; H 170—173, 503, 504, 527, 621.
- Progressieve winstbelasting. Zie: „Vennootschapsbelasting”.
- Proportioneel winstbelasting. Zie: „Vennootschapsbelasting”.
- Provisie. — aan banken, welke rentecoupons verzilveren. Ond. I — Afd. IIIA: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Reiswezen. Kantoor voor —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4—5; st. 8, blz. 5; H 176, 505—506.
- Salarisregeling. — ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10—11; st. 8, blz. 10; H 33—34, 86—87, 90, 94, 107, 141, 361, 362, 424.
- Slachtbelasting. Zie: „Belasting”.
- Slot van rekening. — 1920. Zie: „Begrooting”.
- Speelkaartenregie. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10—11; st. 8, blz. 10.
- Statistiekrecht. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6.
- Steen. — nagelaten betrekkingen overleden Indische militairen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Successierecht. Uitbreiding — tot Inlanders. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10.
- Tantièmes. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 9—10; st. 8, blz. 9; H 153—154, 181, 188, 189, 512—513, 520—522, 528, 529, 530—531, 533—534, 626—627, 632, 633, 634.
- Technisch bureau. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Tegemoetkoming. — nagelaten betrekkingen overleden ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 173, 505.
- Theëbelasting. Zie: „Belasting”.
- Uitkeeringsbelasting. Zie: „Vennootschapsbelasting”.
- Uitrustingskosten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 2—3.
- Uitvoerrecht. Zie: „In- en uitvoerrechten”.
- Uitzending. Redactie — sbesluiten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Vaarplannen. Vaststelling — mailbooten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Vaste schuld. Ond. I — Afd. IIIA: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Veiligstelling. — Indischen gulden. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2—3; st. 8, blz. 3—4; H 32, 35—42, 74, 95, 376—377, 390—393, 430.
- Verblijfkosten. — en daggelden bij overplaatsing. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 176, 193—194, 505—506, 538.
- Vennootschapsbelasting. Zie: „Belasting”.
- Verlof. — sbezoldiging. Zie: „Bezoldiging”.
- Verponding. Herziening der geldende — sregeling. Zie: „Belasting”.
- Invoering — in Deli. Zie: „Belasting”.
- Flottende schuld. Ond. I — Afd. IIIA: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Wachtgeld. — wegens overtolligheid. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4—5.
- Opgave op — gestelde ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Weduwen- en weezenfonds. — burgerlijke Europeesche ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 2; H 174, 504, 505, 527, 622.
 — Inlandsche landsdienaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 174, 175—176, 504, 505, 527, 622.
- Winsttaandeelkassen. H 527—528 (Zie Afd. VI).
- Zegelrecht. — certificaten Inlandsche 2de klasse scholen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9—10; H 167—168, 170, 500, 526, 620—621.
 — loten van ten behoeve van oud-militairen te houden loterijen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 8; Afd. III: st. 8, blz. 10.
 — ontginningsvergunningen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
 — sollicitaties voor landsdienaren. — Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Onduidelijkheid bepalingen zegelwet. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10.
- Overschrijving. Zie: „Recht van overschrijving”.
- Verkoop gezegeld papier. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

- Afdeelingssecretaris. Opheffing van het ambt — op kleinere plaatsen. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Afscheiding. — onderafd. Banggai en Boengkoë en Mori van de afd. Oost-Celebes. Ond. 3; H 287.
- Agrarische zaken. Achterstallige canon. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 13; st. 7, blz. 12.
- Beschikbaarstelling van gronden in de Lampongs. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Erfpacht. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9, 13; st. 7, blz. 11, 12; H 275, 451, 478, 490, 496.
- Ontginningsvergunningen. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 11; H 274, 451.
- Onwettige grondoccupatie. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; H 253, 273, 451, 478, 491.
- Algemeene Politie. Zie: „Politie”.
- Assistent-resident. — en ter beschikking bij de afdeeling bestuurszaken der buitengewesten. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Slaan door — van een beklagde. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Auto gouverneur Vorstman. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Bali. Ajahan-kedalamdiensten. Zie: „Bali, Verbinding enz.”.
- Ambtsvelden in Gianjar. Zie: „Bali, verbinding enz.”.
- Economische toestand op —. H 236, 436.
- Karangasemraad. Ond. 1 — Afd. IV: H 231, 436, 485.
- Verbinding Oost-Djembrana. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 234—236, 436—437, 463.
- Begraafplaats Soengei Mati. Ond. 1 — Afd. IV: H 248, 441, 465, 487.
- Belastingen. — in de Vorstenlanden. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; st. 9; st. 10; H 237—238, 277, 437—439, 463, 485, 496.
- Heerendiensten. Zie aldaar.
- Hoofdgeld. Zie aldaar.
- Inlandsche verponding. Zie aldaar.
- Landrente. Zie aldaar.
- Belooning volkshoofden. Invoering Inl. gemeenteordonnantie betreffende —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 13.
- Bestuur. Chineesch —. Zie aldaar.
- Europeesch —. Zie aldaar.
- Inlandsch —. Zie aldaar.
- Bestuurconferenties. Ond. 1 — Afd. IV: H 100—101, 125—126, 226—227, 253, 261, 412.
- Bestuurshervorming. Kosten —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Instelling regentschapsraden. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12; Afd. IV: st. 12; H 60, 64, 133—134, 256, 459, 474, 495, 499.
- Opheffing bureau voor de —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 228—229.
- Regeeringscommissaris voor de —. Ond. 1 — Afd. IV: H 257, 459.
- Celebes. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9; H 262, 450, 474.
- Bestuurspolitie. Zie: „Politie”.
- Bestuurschool. Zie: „Opleiding civiel-gezaghebbers”.
- Bestuurstelefoon. Vermindering telefoonaansluitingen. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11; H 231, 434.
- Bezuiniging. — op schrijverij enz. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Bioscoop. Filmkeuring. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11; st. 13; H 273, 286—287, 452, 479—480, 491, 499.
- Chineesch bestuur. Chineesche officieren. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 54, 75—76, 366—367, 396, 423.
- Chineesche raden. H 54—55, 75—76.
- Kantoor voor Chineesche zaken. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 54, 75—76, 367, 396, 404—405, 423.
- Controleurs. Instructie voor —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Coöperatieve vereenigingen. Ontwerp-ordonnantie op Inlandsche —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 15.
- Decentralisatie. Zie onder: „Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur”.
- Desabestuur. Reorganisatie —. H 110, 414.
- Eereteekenen. Uitreiking van —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 231, 435.
- Emigratie. — naar de buitengewesten. Zie: „Kolonisatie”.
- Encyclopaedisch bureau. Bezuiniging door opheffing van het —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Europeesch bestuur. Assistent-Resident ter beschikking. Zie aldaar.
- Controleurs. Zie aldaar.
- Verhouding — tot Inlandsch bestuur. Zie: „Inlandsch bestuur”.
- Filmkeuring. Zie: „Bioscoop”.
- Geheime politie. Zie: „Politie”.
- Gewapende politie. Zie: „Politie”.
- Heerendiensten. Afkoop van —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 16.
- Afschaffing van — in de buitengewesten. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Hoofdgeld. Bekendstelling repartitieregeling. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 16.
- Verhooging —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 16.
- Inlandsche adelstand. Commissie voor den —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Inlandsch bestuur. Benoeming van een regent te Batavia. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 1, 6; st. 7, blz. 1, 7.
- Bezoldiging van onderdistrictsschrijvers. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8; H 251, 443, 471, 488.
- Bezoldiging van regenten. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7 en 8.
- Bureauwerkzaamheden van het —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 6 en 7; st. 7, blz. 7 en 8; H 249, 284, 467, 487.
- Bijdragen van Inlandsche ambtenaren ten behoeve

- van feesten van hun chefs. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8.
- Desabestuur. H 110, 414.
- Desahoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8.
- Desatoestanden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8.
- Dienstwoningen voor assistent-wedana's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8.
- Instructie voor regenten en wedana's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Kantoorpersoneel —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Ontvanggeldten voor den patih te Batavia. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Ontvanggeldten voor regenten op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Opleiding van — ambtenaren. H 246, 263, 267, 441, 449, 465, 474, 486.
- Prestige van het —. H 267, 441, 442, 466, 487
- Reisvergoeding voor assistent-wedana's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8.
- Staat betreffende specificatie van personeel — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Verhouding Europeesch bestuur tot —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 228, 245, 248, 266, 284, 442, 460.
- Verhouding van — tot politie. H 251, 443, 466, 487.
- Inlandsche beweging. — en de overheid. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11; H 227, 250, 253, 265, 267, 433, 442.
- Inlandsche verponding. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 13; st. 7, blz. 17; H 268, 281, 449.
- Jongeneel. Afscheidswaarden aan den adviseur voor de Decentralisatie — ter gelegenheid van diens verlof. H 474, 494, 500.
- Kadaster. Kaarteering van de tien grootste gemeenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 5.
- Kolonisatie. — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 8; H 49, 104—105, 363, 395.
- Landrente. Herziening der aanslagen in de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 17; H 282, 448.
- Invoering van — op Celebes, Tapanoeli, ter Sumatra's Westkust en op Bali. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 17; H 235, 241—244, 247, 282, 283, 441, 452, 463, 465, 486, 487.
- Specificatie van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 11.
- Landverhuizing. — en irrigatie in de Lampongsche Districten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 15.
- Molukken. Vorming Gouvernement der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Nieuw-Guinea. Concessies in —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7; H 46, 73, 365.
- Ontslag. Openbaarmaking motieven bij — uit 's Lands dienst. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Ontvoogding. Klachten over den gang van zaken bij de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9; H 262, 265, 435, 450, 474, 475.
- Resultaten der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- Uitbreiding van de — tot de buitengewesten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- in het regentschap Keboemen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- Opkoop van riet. Zie: „Suikerrietcultuur”.
- Opleiding. Opheffing der — voor civiel-gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 229—230, 245, 261, 272, 284, 433, 441, 461, 464, 474, 478, 484, 486, 490.
- Indische bestuursambtenaren te Utrecht. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12.
- Verplaatsing van de — Indische ambtenaren naar Indië. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Particuliere landerijen. Terugkoop —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 6; Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; H 253.
- Politie.
- Algemeene politie.
- Herziening der organisatie, bevoegdheden en leiding der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- Ondergeschiktheid — aan den burgemeester. Zie: „Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur, gemeenten”.
- Ontevredenheid hooger — personeel. H 231, 435.
- Personeelsvoorziening bij de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Plaatsing van reserve-officieren bij de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10; H 231, 435.
- Titel politie-opziener. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, 10.
- Bestuurspolitie.
- Lichamelijk onderzoek candidaten voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Werkzaamstelling — buiten haar ressort. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10; H 285.
- Geheime politie.
- Fondsen voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Gebruik van spionnen. H 250, 443, 467, 487.
- Rol der — in de Sragensche zaak. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Gewapende politie.
- Omzetting resteerend deel — in veldpolitie. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Onveiligheid in het Kebajoransche. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Overbrenging administratie — naar het dept. van Oorlog. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Vervanging — door leger. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Veldpolitie. Optreden der —. Ond. I — Afd. IV: H 253, 444, 452, 471, 489.
- Politieschool. Onderwijs in het Javaansch aan de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Overbrenging van de — naar Soekaboemi. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Toelating tot de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Promotie. — in de lagere B. B.-rangen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

- Regentschapsraden. Zie: „Bestuurshervorming”.
- Residentenconferentie. Zie: „Bestuursconferentie”.
- Schippers. Hulde aan den aftredenden directeur B. B. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 248, 251, 264, 266, 280, 283, 284, 453, 462, 482, 484, 492, 499.
- Staatsblad. Verstreking — aan bestuursambtenaren. H 240, 440.
- Standplaatstoelage. — aan officieren-gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 231, 436, 461, 484.
- Studie Atjehsche taal. Toelage voor —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 262, 450, 474.
- Studietoelagen. — aan B. B.-ambtenaren met verlof. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 229, 435, 462.
- aan candidaat-Indische ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Suikerareaal. Uitbreiding van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; st. 11; H 51—52, 77—79, 105—106, 139—140, 255, 270, 280—281, 365, 401, 402, 405, 406, 417, 421, 424, 425, 447—448, 472, 482, 489, 497, 498. (Zie ook Afd. VI).
- Suikerriet. Opkoop Inlandsch —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 255, 268—271, 277—279, 281, 445—447, 464, 467—471, 472, 473, 480—481, 487—488, 491—492.
- Titels. Toekenning van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Veldpolitie. Zie Politie.
- Verhouding. — B. B.-ambtenaren tot departement B. B. H 228, 434, 461, 484.
- Verponding. Inlandsche —. Zie aldaar.
- Volkseredietwezen. Aanwending van de baten der loembongs en desabanken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 14; H 238—240, 264, 282, 439—440.
- Crediet voor kleine landbouwondernemingen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14.
- Kapitaalsverstreking aan en door de centrale kas. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 15.
- Oprichting afdeelingbank in Tapanoeli. H 248, 440, 465.
- Personeel centrale kas. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 15.
- Volkshuisvesting. Zie ook: „Pl. en Gew. Zelfbest”. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 260, 457.
- Zelfbesturen. Belastingen in de Vorstenlanden. Zie: „Belastingen”.
- Instelling rijksraden Djokjakarta en Solo. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14.
- Landschapsbegrootingen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 13; H 264, 451, 474, 490.
- Ontevredenheid op Soemba. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14; H 253, 444, 472, 489.
- Sultan van Boelangan. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14.
- Unificatie der belastingen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14.
- Verhouding centraal bestuur tot —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 13; H 263, 450, 490.
- Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.
- Accresuitkeering. Halveering van de — aan de locale ressorten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 230, 232, 241, 251, 258, 272, 276, 285, 371, 403, 429, 453—457, 461, 462, 466, 473, 476, 492, 494.
- Uitkeering wegens heffing van locale belastingen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16.
- Bruggen. Onderhoud van de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16.
- Commissie. — tot regeling van de financieele verhouding tusschen Land en locale ressorten. Zie: „Gemeenten”.
- Decentralisatie. Kantoor voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1, 2; H 228, 231, 259, 260, 435, 459, 493.
- Verhouding — tot B. B. H 228—229.
- congres. Ond. I — Afd. IV: H 228, 230, 252, 257.
- verslag. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 16.
- Gemeenten. Financieele verhouding tusschen Land en —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1, 2, 3 en 12; st. 7, blz. 1, 2 en 16; H 233, 260, 457, 463.
- Kiesrecht voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 60, 233—234, 241, 271—272, 458, 459, 463.
- Ondergeschiktheid van de politie aan den burgemeester in de groote —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 230, 250, 435.
- Opheffing van kleine —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 241.
- Verhouding — tot de kampongs. H 240, 464.
- Zelfstandigheid van —besturen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Gemeenteraden. Inlandsche leden van de —. Ond. I — Afd. IV: H 234, 272, 459, 464, 493.
- Kampongverzorging. Zie: „Volkshuisvesting”.
- Kiesrecht. Zie: „Gemeenten”.
- Locale raden-ordonnantie. Wijziging —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Locale ressorten. Uitkeeringen aan —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16.
- Padangsche Bovenlanden. Instelling van een raad voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 13.
- Politie. Ondergeschiktheid van de — aan den burgemeester. Zie: „Gemeenten”.
- Railbanen. — op de gewestelijke wegen in Pekalongan. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 3.
- Tegemoetkoming. — ten behoeve van de wegen. Zie: „Wegen”.
- Volkshuisvesting. Naamlooze vennootschap ter bevordering van de — te Semarang. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3 en 12; st. 7, blz. 4 en 6; H 260, 458.
- Waterverontreinigingsverordening. Ontwerp — in Kediri. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 3; H 276, 451, 481, 492.
- Wegen. Tegemoetkoming voor medegebruik van de gewestelijke —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 3 en 16.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

- Algemeene middelbare school. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6, 7; H 330, 337.
- Ambachtsscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8 en 9; st. 8, blz. 9; H 355, 591, 644. (Zie ook: „Vakonderwijs”).
- Analphabetisme. Bestrijding —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Bedevaart. Zie: „Eeredienst”.
- Begroeting. — van Onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 3—4; H 349, 586, 587, 649.
- Bestuurschool. Toelating abiturienten — tot rechtshoogeschool. Zie: „Rechtshoogeschool” en „Hooger onderwijs-ordonnantie”.
- Beurzen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6; H 329, 338, 349—351, 592, 616, 637, 664.
- Bezuiniging. — op onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 349, 635, 649, 664.
- Bijzonder onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3, 6; st. 8, blz. 3, 6; H 294—296, 340, 348, 352, 353.
- Comité voor beroepskeuze. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 318, 319, 599, 639.
- Communistische onderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 3.
- Departement. Afvloeiing personeel van het —. Ond. I Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Desascholen. Zie: „Inlandsch volksonderwijs”.
- Eeredienst. Aantal predikanten der Indische kerk. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 12; H 297, 617.
- Bedevaart naar Mekka. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 17.
- Commissie voor de scheiding van Kerk en Staat. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10 en 11; st. 8, blz. 12; H 303, 612.
- Diensttijd zendelingen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 12.
- Inlandsche godsdienstleeraren. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10, 11; st. 8, blz. 12; H 617.
- Katholieke missie op Bali. Zie: „Missie”.
- Ontslag leerlingen der opleidingsschool te Ambon. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12.
- Toezicht op moskeekassen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12.
- Voorshot Rijnsche Zendinggenootschap. Zie: „Voorshot”.
- Europeesch lager onderwijs. Europeesche lagere scholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 8.
- Hollandsch-Chineesche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 8.
- Hollandsch-Inlandsche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 7 en 8; st. 8, blz. 2, 7; H 317, 636.
- Examens. — voor middelbare acten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Eind — H. B. S. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 6; st. 16; H 313, 319, 597, 639, 661.
- Fröbelonderwijs. Openbare kweekschool voor — (z)eresen te Bandoeng. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 8; H 339, 654.
- Handelonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 3.
- Handenarbeid. Bevordering van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 11; H 338, 593, 646.
- Hollandsch-Chineesche scholen. Zie: „Europeesch lager Hollandsch-Inlandsche scholen. onderwijs”.
- Hoogere burgerscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 6; st. 16; H 296, 297, 316, 337, 591, 638.
- Hooger onderwijs. Rechtshoogeschool. Zie aldaar. Technische hoogeschool. Zie aldaar.
- Hooger onderwijs-ordonnantie.
- Aantal faculteiten der hoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2.
- Adatrecht. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Afgestudeerden rechtshoogeschool en bestuursdienst en rechterlijke macht. Ond. I: st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1; H 1061.
- Bestuurschool en rechtshoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2; H 1045, 1078, 1093, 1102.
- Chineesche taal. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Civiel effect(art. 19). Ond. I: st. 4, blz. 1 en 3; st. 5, blz. 1 en 2; st. 6; st. 7; H 1046, 1047, 1050, 1061, 1064, 1084—1086, 1087, 1091, 1094, 1099, 1104, 1112, 1115—1121.
- Collegegelden. Zie: „Studiebeurzen”.
- Curatorium of deken als bestuur der rechtshoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3; st. 12; st. 13; H 1043—1045, 1047, 1057, 1060, 1062, 1064, 1080—1084, 1091, 1092, 1094—1096, 1098, 1101, 1103, 1110—1112, 1113—1115.
- Economie. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Huisvesting der studenten. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 1; H 1063.
- Javaansch en Maleisch. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Keuze hoogleeraren. Ond. I: st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3; st. 9; H 1045, 1055, 1059, 1062, 1077, 1093, 1096—1098, 1109, 1121—1122.
- Latijn. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Leerprogramma rechtshoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2; st. 14; st. 15; H 1043, 1047, 1050—1055, 1062, 1077, 1078, 1079, 1086, 1093, 1098, 1099, 1102, 1106, 1108, 1109, 1122—1124.
- Mohammedaansch recht. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Onderbouw der universiteit. Ond. I: st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1.
- Opzet van rechtsschool en rechtshoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1, 2; st. 10; st. 11; H 1057, 1078, 1090, 1100, 1108, 1110, 1127.
- Samenstelling der rechtshoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1.
- Staathuishoudkunde. Leerstoel —. Zie: „Leerprogramma”.
- Studiebeurzen. Ond. I: st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2; st. 8; st. 16; H 1089, 1107, 1124—1127.
- Studiemethode. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 1; H 1046, 1055, 1090, 1102, 1110.
- Technische hoogeschool. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2.
- Verhouding rechtshoogeschool tot departement. Ond. I: st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2.
- Inlandsche jongelieden. Toezicht op de opvoeding van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 11; st. 15; H 314.

- Inlandsch lager onderwijs. Geringe belangstelling in —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1 en 2; H 288, 294, 300, 354, 355.
- Goeroe's bantoe. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10; st. 13; H 591, 673.
- Schakelscholen. Zie aldaar.
- Splitsing der schooltijden bij het —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10.
- Tweede klasse scholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10; st. 14; H 303, 594, 667.
- Inlandsch onderwijs. Inspectie —. Zie aldaar.
- Lager —. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- Voortgezet —. Zie: „Kweek- en normaalscholen”, „Internaten” en „Osvia's”.
- Inlandsch volksonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10; H 334, 350, 589—590, 654.
- Inspecties. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6, 7 en 8; st. 8, blz. 6, 7 en 9; H 313, 591.
- Internaten. Inrichting der —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Karaktervorming. — Inlandsche leerlingen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Koeliescholen. Zie: „Subsidie, bijzondere inrichtingen” enz.
- Kunsten en Wetenschappen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4, 10; st. 8, blz. 4, 5 en 11.
- Kweek- en normaalscholen. I. E. V. kweekschool te Bandoeng. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 7.
- Kweekschool te Makassar. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 8; st. 8, blz. 2 en 9.
- Kweekschool voor alle landaarden. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 291—292, 595.
- Leerkrachten —. Zie aldaar.
- Normaalscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 9.
- Lager onderwijs op Westersche leest geschoeid. Zie: „Europeesch lager onderwijs”.
- Leergang. — in de zeevaartkunde. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5—6, 12; st. 8, blz. 6, 16.
- Leerkrachten. — kweekscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 9; H 312—313, 317.
- Leermiddelen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9, 10; st. 8, blz. 8, 10, 11; H 312, 333, 338, 345, 599, 645, 646.
- Leerplicht. Invoering van localen —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Lycea. Oprichting van particuliere —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 598, 646.
- Maleisch. — als spreektaal. H 304—305.
- Middelbaar onderwijs. A. M. S. Zie: „Algemeene middelbare school”.
- H. B. S. Zie: „Hoogere burgerscholen”.
- Mulo. Zie: „Muloscholen”.
- Middelbaar technische scholen. Zie: „Vakonderwijs”.
- Missie. Katholieke — op Bali. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; st. 10; st. 10A; H 298, 299, 600, 612, 613, 656, 657, 674—679.
- Muloscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 6.
- Normaalscholen. Zie: „Kweek- en normaalscholen”.
- Onderwijspolitiek. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 2 en 3; H 289—293, 295, 296, 310, 331—333.
- Onderwijsraad. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5; H 340, 345, 593, 596, 652, 664.
- Onderwijsverslag. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5.
- Opleiding. — Inlandsche Christenleeraren. Zie: „Eeredienst”.
- Osvia's. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 9; H 332, 336, 599, 645, 646, 662.
- Rechtshoogeschool. Oprichting —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 5; H 331, 332, 339, 349, 355, 587, 591, 592, 644, 648, 649, 658, 662, 663, 672.
- Rechtsschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 9; H 326, 327.
- Schakelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 8; H 292, 311, 335, 599, 616.
- Schoolgelden. Achterstand der betaling van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 2.
- Verhooging der —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 1, 2, 16, 17; st. 11; st. 12; H 291, 297, 300, 301, 308—309, 312—314, 325, 341, 350, 600—607, 613—616, 617, 618, 635, 655, 657, 667, 680.
- Schooljaar. Verschuiving van het begin van het —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Speciale scholen. Omzetting — in H. I. scholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Studeerenden in Nederland. Algemeen toezicht op —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.
- Studiebeurzen. Zie: „Beurzen”.
- Subsidie. — bijzondere ambachts- en nijverheidsscholen voor Inlanders. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10; H 646.
- bijzondere inrichtingen van Inlandsch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 10; H 313, 322, 342, 353, 354, 654, 666.
- bijzondere opleidingsinrichtingen voor Inlandsche leerkrachten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 9.
- particulieren huishoudleergang Bandoeng. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7 en 8; st. 8, blz. 8.
- Technische hoogeschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 7. (Zie ook: „Hooger onderwijs-ordonnantie”).
- Technisch onderwijs. Zie: „Vakonderwijs”.
- Toelagen. — aan nieuwe vrouwelijke leerlingen der hogere kweekschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 7.
- Toezicht. — opvoeding Inlandsche jongelieden. Zie: „Inlandsche jongelieden”.
- Vakonderwijs. Leergangen in bankwerken, smeden en houtbewerking voor Inlanders. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 9.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 6; st. 8, blz. 2—3, 7; H 314, 591.
- Volksboekeringen. Zie: „Volkslectuur”.
- Volkslectuur. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 11.
- Volksscholen. Zie: „Inlandsch volksonderwijs”.
- Voorshot. — aan het Rijnsche Zendinggenootschap. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 11.

Burgerlijke Geneeskundige Dienst.

- Assaineering. Overbrenging afdeeling —swerken van de B. O. W. naar den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 13; H 320—322, 328, 329, 345, 351, 607—612, 640—644, 670.
- Drinkwater. Onderzoek — te Makasser. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 16.
- Framboesia. —bestrijding. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 17; H 298, 610.
- Gezondheidsdienst. Overdracht plaatselijke —en aan de gemeenten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 13.
- Gezondheidstoestand. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12—13.
- Kinine. Ontvangsten verkoop —tabletten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 17.
- Lepra. Zie: „Volksziekten”.
- Medische hoogeschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12; H 332—333, 591, 644, 662.
- Medisch personeel. Opleiding van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12; H 333, 351, 591, 612.
- Malaria. Zie: „Volksziekten”.
- Opleiding. — medisch personeel. Zie: „Medisch personeel”.
- Pestbestrijding. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 16.
- Poliklinieken. Zie: „Ziekeninrichtingen”.
- Quarantaine-inrichtingen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 13.
- Samenwerking. — B. G. D. met M. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12; H 644, 662.
- Stovia. Proefdierenhuis —. Ond. I — Afd. V: st. 17; st. 18.
- Studieopdrachten. — aan Indische artsen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 12; H 644, 662.
- Toelagen. — aan studenten in de geneeskunde. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Tuberculose. Zie: „Volksziekten”.
- Verplegend personeel. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 15.
- Volksgezondheid. Instelling dienst voor de —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 13.
- Volksziekten. Maatregelen ter bestrijding van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11 en 12; st. 8, blz. 14.
- Ziekeninrichtingen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 13—14; H 352, 612.
- Ziekenzorg. Ondersteuning bijzondere —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 16.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

- Ambon. Plaatsing Inlandsch landbouwleeraar te —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 837, 854, 866, 874, 884, 893.
- Bedrijfscholen. Zie: „Opleiding”.
- Boschwezen. Brandhoutafzet. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Houtbedrijf. Gemengd —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; st. 12; st. 14; st. 15; H 835, 840, 868, 880, 887, 891, 894, 895.
- Houtdiefstallen. H 835, 864, 887.
- Houtpolitiek. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 834—835, 863—864, 887, 891.
- Opleiding en positie houtvesters. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1, 3; st. 7, blz. 2, 4; H 863, 865, 890.
- Reboisatie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 833, 863.
- Caoutchoubedrijf. Salarissen bij 's Lands —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 837, 841, 866, 880, 890.
- Uitgaven voor 's Lands —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Commissie. — van toezicht voor de veeartsenschool te Buitenzorg. Zie: „Opleiding, veeartsenschool”.
- voor de fabrieksnijverheid. Zie: „Industrie”.
- Credietovereenkomsten. — tusschen de Palembangse Volksbank en de Coöperatieve Rubbervereniging te Palembang. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Cultuurscholen. — te Malang en Soekaboemi. Zie: „Opleiding”.
- Dennenbosschen in Atjeh. Exploitatie van de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 841, 853, 868, 880, 890.
- Departement. Onderdirecteur van het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Werkwijze van het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Handel. Bevordering van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Metrieke stelsel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 839, 866.
- Naamregister voor den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Handelsregister. Zie: „Handel, naamregister”.
- Houtpolitiek. Zie: „Boschwezen”.
- Houtvesters. Zie: „Boschwezen”.
- Indische Centrale Aanschaffingsdienst.
- Levering van constructiewerk. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Overbrenging administratie landsmagazijnen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Vacature hoofd —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Industrie. Commissie voor de fabrieksnijverheid. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Industrialisatie van Indië. H 139, 373—374.
- Papierfabriek te Padalarang. Zie aldaar.
- Steun aan inheemsche —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6. H 845, 846.

- Jachtaeten. Zegelrecht —. Ond. I — Afd. VI: H 859, 875.
- Kamers van Landbouw. Instelling van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 836, 838, 841, 865, 866, 877, 878, 889.
- Kina. Contracten voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 850, 872.
Dienstvoorwaarden bij 's Lands — onderneming. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 837.
- Koninklijke Natuurkundige Vereniging. Subsidie aan —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Landbouw. Bevordering van den Inlandschen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2 en 3; st. 7, blz. 3 en 4. H 842—843, 845, 848—849, 859, 871, 875, 882.
Bevordering teelt exportgewassen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 847, 851—852, 859, 870, 872, 874, 883.
Bevordering kleinen Europeeschen —. H 857, 875.
Kamers van —. Zie aldaar.
Landbouwcongres. Steun aan het Inlandsch —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 850, 884, 893.
Landbouwvoorlichtingsdienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3—4; H 843, 844, 851, 853, 857, 859—860, 867, 871, 882, 884, 886, 892, 894.
Verkooporganisaties voor den Inlandschen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Landsinkomsten. Bijdrage departement in de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; st. 11 en 13; H 840, 850, 855, 867, 869, 870, 886, 888, 895, 896.
- Levensstandaard. Enquête naar den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Metrieke stelsel. Zie: „Handel”.
- Monsterkamers te New-York en Sydney. Opheffing van —. Ond. I — Afd. VI: st. 9; st. 10; H 855, 874, 885, 894.
- Nijverheid. Zie: „Industrie”.
- Opleiding. Bedrijfsscholen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 844, 849, 871, 876, 883, 884, 892, 893.
Cultuurscholen te Malang en Soekaboemi. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3, 5; st. 7, blz. 4, 7; H 850, 858, 861, 873, 884, 893, 845, 897.
Veeartsenschool. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 841, 868, 881, 892.
- Padang Lawas. Ontwikkeling der streek —. H 853, 870.
- Papierfabriek. — te Padalarang. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 846, 872.
- Slachtvee. Keuring van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Statistiek. Instelling centraal bureau voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Suikerareaal. Uitbreiding van het —. H 842—843, 861—863, 869, 872, 877, 881, 892. (Zie ook Afd. IV).
- Suikerriet. Aanplant van — ter S. W. K. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 835—836, 865.
- Tabakszaad. Uitvoerverbod van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Terpentijnwinning. — in Atjeh. Zie: „Dennenbosschen”.
- Veeartsenschool. Zie: „Opleiding”.
- Veeartsenijkundige dienst. Bevoegdheid adjunct-gouv. veeartsen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
Particuliere praktijk gouv. veeartsen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 845, 872.
Studieopdrachten aan veeartsen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
- Veeziekte. — in de Bataklanden. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Visscherij. — voorlichtingsdienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 855, 874, 885, 894.
Parel —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
Vischafslag. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Winstaaandeelkassen. Suikercultuur en —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 8; H 365, 401—402, 421, 424, 425 (Zie ook Afd. III).
- IJK. Zie: „Metrieke stelsel”.
- Zaden. Keuring van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 846, 872.
Uitvoer tabaks —. Zie: „Tabakszaad”.
- Zeevrachten. — voor het vervoer van Gouvernementsproducten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

- A. M. S. te Djokjakarta. Zie: „Gebouwen”.
- Aanneming. „Hollandsche — Maatschappij”. Zie: „Havens”.
- Architecteneursus. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4; H 827, 831, 969, 1020, 1026.
- Assainering. Leeningen voor de —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 3.
Overbrenging van de afdeeling — naar den B. G. D. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3 (zie ook Afd. V, B. G. D.).
— van Soerabaja-Oedjoeng. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 3.
- Baggerbedrijf. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 11; H 809, 978, 1018, 1026.
- Baggerkosten. Zie: „Havens”.
- Begrotingsoverschrijdingen. Zie: „Overschrijdingen”.
- Bevloeingswerken. Zie: „Irrigatie”.
- Bouwkosten. Daling der — na de raming. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- Bouwpolitiek. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1 en 3; st. 19, blz. 1 en 5; H 818, 832, 970, 1022, 1027.
- Bryan. Verslag —. Zie: „Pakhuizen”.
- Departement. Personeel van het —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3, 12 en 13; H 830, 969, 1021, 1027.
- Fondsen. Concentratie van —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1.
- Gebouwen. Bouw A. M. S. te Djokjakarta. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1.
Bouw technische school te Bandoeng. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1.
Erven gouvernementswoningen. H 818, 970, 1022.
Onderhoud —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
Onderhoudsfondsen ter beschikking van hoofden van gewestelijk bestuur. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
Persoonlijke bevoorrechtiging bij het optrekken van — voor ambtenaren te Bandoeng. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5; H 832, 970.
Postkantoor. Verbouwing van de H. B. S. te Soerabaja tot —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
Steenenlevering jeugdgevangenis Tangerang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; Afd. VII: st. 19, blz. 6.
Strafgevangenis te Pamekasan. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1.
Toestand van de — der N. I. A. S. te Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5; H 832, 970.
Vermindering fondsen van Inlandsche scholen. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
Woningen Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7; H 818, 970, 1022, 1027.
— voor de gewapende politie. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
— voor marinepersoneel te Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 6.
- van de rechtsschool. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5; H 832, 970.
- Gewapende politie. Zie: „Gebouwen”.
- Gezondmakingswerken. Zie: „Assainering”.
- Goederengeld. Zie: „Havens”.
- Havens. Baggerkosten. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 10; H 813, 972, 977, 1018, 1026.
Belawan. Zie: „Goederengeld”.
- Differentieele tarieven. Zie: „Goederengeld”.
- Geschil Regeering en H. A. M. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 10.
- Goederengeld. Invoering van —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 4—5; st. 19, blz. 7—10; st. 20; st. 21; H 799—800, 800—803, 803—810, 810—813, 814—818, 827—829, 971—978, 1013—1015, 1015—1018, 1018—1019, 1019—1020, 1021, 1023—1025, 1027—1028.
Kleine —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 11.
Opbrengsten der belangrijke —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 10.
Rentabiliteitsbeginsel. Zie: „Goederengeld”.
- Semarang. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 10.
- Sleepbooten. Overcomplete —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 10—11; H 829.
- Ingenieurs. Opleiding van —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- Irrigatie. Overbrenging — naar Landbouw. Ond. I — Afd. VII: H 796—799, 967.
Personeel voor de —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 814, 830, 969, 1019, 1021, 1026, 1027.
Uitgaven voor de —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 74—75, 404, 791—799, 814, 966—967, 1012, 1026.
Waterbelasting. Invoering —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 796, 818—826, 967, 1013.
— op Bali. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 810, 968.
— en Inlandsche landbouw. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 791, 967.
— en suikerindustrie. Ond. I — Afd. VII: H 795, 818—826, 967, 968, 1013.
— werken in Cheribon en Batavia. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 6; H 794—795, 967.
— werken in Noord-Bantam. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2.
— in het Tangerangse. H 139, 363.
— werken in Zuid-Celebes. Ond. I — Afd. VII: H 826—827, 968, 1020, 1026.
- N. I. A. S. — te Soerabaja. Zie: „Gebouwen”.
- Onderhoudsfondsen. Zie: „Gebouwen”.
- Opleiding. Zie: „Ingenieurs” en „Architecteneursus”.
- Opzichters B. O. W. Toezicht op den levensstaat van —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3; H 831, 832, 970.
- Overschrijdingen. Begrotings—. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- Overschrijving. — aangekochte onroerende goederen. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.

Pakhuisen. Reorganisatie pakhuisbeheer. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
 Verslag-Bryan inzake 's Lands —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.

Personeel. — baggerbedrijf. Zie: „Baggerbedrijf”.
 — departement. Zie: „Departement”.
 — irrigatie. Zie: „Irrigatie”.
 — stoomwezen. Zie: „Stoomwezen”.
 — waterstaat. Zie: „Waterstaat”.

Postkantoor Soerabaja. Zie: „Gebouwen”.

Rechtsschool. Zie: „Gebouwen”.

Sleepbooten. Zie: „Havens”.

Soerabaja-Oedjoeng. Zie: „Assaineering”.

Steenlevering. Zie: „Gebouwen”.

Stoomwezen. Keuring van stoomketels. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5 en 6; st. 19, blz. 11.
 Personeel van het —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 5 en 6; st. 19, blz. 11.

Strafgevangenis Pamekasan. Zie: „Gebouwen”.

Technische school te Bandoeng. Zie: „Gebouwen”.

Volksgezondheid. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Waterafvoer te Batavia. Verbetering van den —. Ond. I — Afd. VII: H 814, 968, 1019.

Waterbelasting. Zie: „Irrigatie”.

Waterleiding. Overgedragen drink — Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 12.

Waterstaat. Hoofdingenieurs bij den —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
 Mautri's bij den —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
 Personeel van den —. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.

Wegen. Aanleg van — op Bali. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 6; H 810, 969.
 Aanleg van — op Borneo en Celebes. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2.
 Aanleg van — op Sumatra. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1—2.

Woningen. — Inl. bestuursambtenaren. Zie: „Gebouwen”.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Afschrijvingen. Systeem der —. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Automobiëldiensten. Zie: „Staatsspoorwegen”.

Bandoeng. Overbrenging diensten en bedrijven naar —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3 en 18; st. 18, blz. 5 en 25; H 685, 705, 714, 903, 906, 912, 926.

Banka-tinwinning. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 12.

Bedrijfsleiders. Benoeming van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5; H 705, 902.

Bedrijven. Invoering — wet. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 6; H 719, 918, 945, 991.
 Oprichting gemengde — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 6; st. 8, blz. 7.
 Uitkomsten der gouvernements —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 1—2; st. 18, blz. 1—3; H 685—693, 696, 718, 719, 913, 917—923, 927, 929—933, 933—935.

Bezuiniging. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 4; H 702, 922.

Boekit-Asammijn. Zie: „Steenkolen”.

Candidaat-mijnopzieners. Opleiding van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.

Commercieele boekhouding. Zie: „Bedrijven, invoering bedrijvenwet”.

Cijfergroepeering. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der —”.

Dienst van het toezicht op de S.S. Administrateur bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 710, 902, 941, 997.

Directeur G. B. Buitenlandsch verlof van den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5; H 706.

Gemengde bedrijven. Zie: „Bedrijven”.

Goud- en zilvermijnen. Zie: „Zilvermijnen”.

Grondpeilwezen. Zie: „Mijnwezen”.

Hoogovenbedrijf. Stand van het —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.

Hotelbedrijf. Verpachting S.S.-hotels. Zie: „Staatsspoorwegen”.

Jaar- en maandverslagen. Verstrekking — aan den Volksraad. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 4; H 933, 995.

Kalikonto-waterkrachtwerken. Deelname aan de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 13; st. 21; st. 22; H 699, 719, 901, 936, 945, 998, 1005—1011.

Kantoor voor sociale aangelegenheden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 6; H 697, 704, 898, 937, 996.

Kapitaalsuitgaven. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der —”.

Kapitaalswaarde der gouv. bedrijven. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Landsdrukkerij. Afschrijvingen bij de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 686, 690.
 Centralisatie drukwerken bij de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 706, 902, 939.
 Commissie voor de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 706.
 Oude gebouwen der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 921, 931, 992.

Leeningen. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der —”.

Leiding van de gouv. bedrijven. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Mijnbouw. Zie: „Mijnwezen”.

Mijnverordeningen. Zie: „Mijnwezen”.

Mijnwezen. Hoofdkantoor dienst van den mijnbouw. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 10. Zie voorts: „Bandoeng”.

Mijnbouwpolitiek. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9. Zie verder: „Mijnverordeningen”.

Mijnverordeningen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 10; H 684, 698, 714, 903, 925, 927, 994.

Olievelden Poeloe-Boenjoe. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 10; H 718, 906, 945.

Opsporingsdienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 10; H 715, 904, 928.

Goud- en zilvermijnen. Zie: „Zilvermijnen”.

Grondpeilwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 11; H 707, 907.

Steenkolmijnen. Zie aldaar.

Tinnijnen. Zie: „Banka-tinwinning”.

Verkoopkantoor. Zie aldaar.

Verleening van concessie. Zie: „Mijnverordeningen”.

N. I. Gasmaatschappij. Overeenkomst met de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.

Ombilinmijnen. Zie: „Steenkolen”.

Opium. — bereiding. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9.

Aankoop ruw —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9.

Afschrijvingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 690.

Premies voor personeel — fabriek. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 9; H 711, 902, 942, 997.

Opsporingsdienst. Zie: „Mijnwezen”.

Pensioen. Aandeel der —slasten in de ramingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5; H 705, 902, 939, 996.

Indienstneming en -houding van gepensioneerden en —gerechtigden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5; H 697.

Poelou-Laoetmijn. Zie: „Steenkolen”.

Post-, telegraaf- en telefoondienst. Afdeelingshoofden bij den —. Zie: „Samenvoeging telegraaf- en telefoondistricten”.

Afschrijvingsstelsel. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 16; H 687, 690.

Auto's voor den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 707, 909.

Commissies van onderzoek bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 18; H 703, 717, 912, 943.

Creveld. Zaak-Van —. Zie: „P. T. T., Commissies van onderzoek”.

Daggelden bij overplaatsing. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 18; H 703, 912.

Georganiseerd overleg bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 18; st. 20; st. 23; H 704, 711, 908, 937, 942, 943, 947, 998, 999—1004.

Kabelschip „Zuiderkruis”. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 940.

Kennisgeving afwezigheid telefoonabonné's. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 707, 909.

Kwitantie-inning door den telefoondienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17.

Ontvangsten van den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 15; H 696, 911.

Opleiding voor den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18.

Optreden hoofd —dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 702, 703, 707, 911, 937.

Pensioengerechtigden en tijdelijke krachten bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18; H 702, 717, 911, 937.

Personeelsformatie en -inkrimping bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18; H 721, 912, 948, 998.

Portvrijdom. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 16.

Postchèque- en girodienst. Instelling van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7.

Post- en telegraaf-tarieven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 15—16.

Postkantoor Semarang. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 18; H 708, 910.

Radiodienst. Zie aldaar.

Samenvoeging telegraaf- en telefoondistricten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 16; H 707, 909, 940.

Spitsing — in onderdeelen op de begroting. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15; H 708, 910, 940, 996.

Telefoontarieven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17.

Telegraafkabel Makasser—Menado. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 939, 996.

Toelagen bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 18.

Uitzending ingenieurs. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17.

Ziekteverloven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18; H 717, 912, 943.

Zwakstroomingenieurs. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18.

Radiodienst. Tarieven voor persradiogrammen. H 683, 908, 925, 994.

Technische en financiële uitkomsten van Malabar. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 16.

Tijdelijke werkkrachten bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 18; H 703, 911.

Verbinding met Japan. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 9; st. 18, blz. 17; H 707, 909, 939, 996.

Ramingen. Overschrijding der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3; H 694, 696, 900, 935.

Systeem der —. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Rentabiliteit. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Rentevergoeding aan den Lande van kapitaal, gestoken in de gouvernementsbedrijven. Zie: „Bedrijven, uitkomsten der”.

Sociale aangelegenheden. Zie: „Kantoor”.

- Staatsspoorwegen. Aanleg tramlijnen in Zuid-Celebes. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 22; H 716, 916.
- Aanschaffing spoorrijtuigen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24.
- Afbouw Zuid-Sumatra-spoorweg. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 22; H 685, 916.
- Automobieldiensten der S. S. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 27.
- Bedrijfspremies. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 26.
- Bestelling Mallet-locomotieven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 23; H 709, 913, 940.
- Brandstoffenpolitiek. (Zie ook Afd. VI). Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24; H 713, 915, 927.
- Commissies van bijstand. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 26; H 701, 917, 936.
- Contrôle op magazijnsvoorraden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 25—26; H 709, 914, 940, 996.
- Dienst van het toezicht. Zie aldaar.
- Electrificatie. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 23; H 701, 716, 913, 916, 926.
- Georganiseerd overleg. Zie: „P. T. T.-dienst”.
- Goederenvervoer. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24.
- Huishuren beambten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 26.
- Ongeluk sneltrein Malang—Soerabaja. H 709, 913.
- Opzet der begrooting. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 10—11; st. 18, blz. 19—22; H 685, 690, 913, 925.
- Overbrenging zetel exploitatie Westerlijnen naar Bandoeng. Zie: „Bandoeng”.
- Overschrijving aangekochte gronden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24; H 715, 915.
- Personeel van de ——. H 712, 718, 914.
- Personeelsuitgaven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 26.
- Reorganisatie bedrijfsleiding. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 25; H 713, 914, 915.
- Restauratiebedrijf. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24; H 713, 915.
- Samenstelling spoorgidsen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24; H 709.
- Spoorwegtoestanden Soerabaja. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 23.
- Stationscommiezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 13; st. 18, blz. 26.
- Tariefpolitiek. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24; H 693, 697, 709, 913, 914, 929, 946.
- Toepassing rentabiliteitsbeginsel. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 21—22; H 685, 687, 700, 713, 913, 926, 936.
- Tramwegen in Oost-Java. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 22.
- Verpachting S. S.-hotels. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24.
- Vervoer van steenkolen ter S. W. K. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 22.
- Vervoerscapaciteit lijn Wonokromo—Bangil. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 11; st. 18, blz. 22.
- Verzoeningsraad. Zie aldaar.
- Vorraad lasehplaten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 23.
- Weging van wagons. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 12; st. 18, blz. 24.
- Steenkolen. Boekit-Asam-mijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 13; H 686, 692, 919—922.
- Briketteering kolengruis. Zie: „Poeloe-Laoetmijn”.
- Jaarverslagen der —— bedrijven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 12.
- Ombilin ——mijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 12; H 686, 919—922.
- Poeloe-Laoet ——mijn. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 12; H 686, 919—922.
- politiek. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 12; H 698.
- Verkoeksing. Zie: „Poeloe-Laoetmijn”.
- Tinmijnen. Zie: „Banka-tinwinning”.
- Toezicht. Zie: „Dienst”.
- Verkoopkantoor voor 's Lands mijnbouwproducten. Instelling van ——. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5—6; H 682, 697, 717, 898, 924, 934, 993.
- Verzoeningsraad. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 10; Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 6; H 697, 711, 720, 898, 941, 943, 944, 997.
- Volksraadsleden. Vrij vervoer met de S. S. voor ——. H 940, 997.
- Waterkracht en electriciteit. Begrootingsindeeling dienst van ——. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7.
- Deskundigheid personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8; H 715, 901, 927.
- Dienst —— en concessies electr. maatschappijen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8.
- Dienstauto's. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8.
- Magazijnen van den dienst der ——. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7.
- Personeelsbezetting bij den dienst van ——. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7; H 698, 710, 900, 935, 995.
- Uitbreiding bestaande electr. bedrijven. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8.
- Waterkrachtwerk Pengalengan. Zie: „Deskundigheid personeel”.
- Zilvermijnen. Goud en —— in Benkoelen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 11; H 684, 686, 692, 698, 705, 925, 995.
- Zout. Concurrentie zoutsleep en K. P. M. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15.
- Electrificatie van Krampon. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15.
- Inkrimping van het aantal ——verkoopplaatsen in Oost-Java. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15; H 717, 907, 945, 997.
- Inrichting nieuwe ——landen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15; H 700, 907.

Kosten van —bereiding. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15; H 700, 907.
 Uitkomsten van de —regie. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15; H 686, 699.
 Verhooging van den —prijs. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 16; H 717, 907, 945, 997.
 Vervoer van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 15.
 „Zuiderkruis”. Kabelschip —. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Administratie. — bij de compagnieën. H 736—737, 761, 770.
 Militaire —. Zie aldaar.
 Afvloeiing. Zie: „Overcompleet”.
 Artillerie. Aanwijzing luchtwaarnemers. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12; H 731, 756.
 Magazijnsdienst. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 10; H 733, 762, 784.
 Personeel motorartillerie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12.
 Personeel projectiefabriek. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12.
 Werken voor particulieren door projectiefabriek. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15.
 Begrootingsindeeling. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 8; H 726, 729, 745, 758, 771, 780, 785.
 Belastingen. Invoering en administratie van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2 en 4; st. 8, blz. 2 en 6; H 726, 733, 736, 759, 761, 770.
 Beoordeeling en bevordering. — van officieren en onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 735, 741, 774.
 Bezuiniging. Zie: „Leger”.
 Chemische strijdmiddelen. Aanschaffing —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 740.
 Communisme. — in het leger. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
 Conservenfabriek. Oprichting van een —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15.
 Detacheering. Zie: „Gedetacheerde” enz. en „Hoogere krijgsschool”.
 Dienstpaarden. Verstrekking van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.
 Dienstwoningen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 13.
 Exploitatie automateriaal. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15.
 Gedetacheerde beroepsofficieren en onderofficieren. Terugzending van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 731, 735, 759.
 Gedetacheerde reserve-officieren. Zie: „Reserve-officieren”.
 Geestelijke belangen. Verzorging van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9; H 732, 753, 759, 770, 774, 781.
 Geneeskundige dienst. — op de buitenposten. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 13; st. 12; H 738, 761, 770, 783, 788—789.
 Intrekking vrije geneeskundige behandeling. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 13.
 Geniewerken. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 13.
 Gewapende politie. Leger en —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H. 728, 741, 748, 762, 766.
 Graslanden. Beheer —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 16.
 Hoofdofficiersrangen. Indeeling der —. Ond. I — Afd. IX: H 725, 755, 766, 782.

- Hoogere krijgsschool. Detacheering —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 10; H 727, 758.
- Houwitser. Aanschaffing van — in verband met de vlootwet. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1 en 7; st. 8, blz. 1 en 11; st. 10; H 729, 744, 754, 755, 776, 778, 789.
- Huwelijken. — van mindere militairen. H 752, 757, 767.
- Infanterie. Personeel hoofdbureau —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12.
- Schijfschieten. Kosten van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12.
- Inlandsche officieren. Gelijkstelling — met Europeesche officieren. H 749, 764, 779, 786.
- Intendance. Overplaatsingen bij de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 11.
- Kleeding. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 727, 731, 741, 758, 767, 774, 781.
- Kolonel. —srang keuzebetrekking. Zie: „Beoordeeling enz.”.
- Korpsscholen. — en Inlandsche 2e klasse scholen. H 749, 764.
- Krijgskundig archief. Directeur —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 10.
- Krijgsraden. Rechtsgebied en samenstelling —. Zie Afd. II.
- Krijgstucht. Reglement —. Zie aldaar.
- Landstorm. Keuring voor den —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 14.
- Leergangen. Nederlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 16; H 751, 765, 780, 787.
- Leger. Bezuiniging in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1—5; st. 8, blz. 1—3; H 141, 143, 419, 420, 725, 755, 760, 771, 784.
- Geest in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 8; H 734, 761, 771, 783.
- Taak van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 722—725, 735, 738—740, 744, 749, 751, 754, 767, 772, 778, 782, 786.
- discipline. Zie: „Militaire vereenigingen”.
- Legersamenstelling. Nieuwe —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 722—726, 728—729, 733, 755, 758, 769, 773.
- Luchtvaartafdeeling. Landingsterrein. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 14; H 748, 764.
- Ongelukken bij de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15; H 743, 762.
- Onregelmatigheden bij de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15; H 743, 762.
- Mangkoe Negorosche legioen. Sterkte van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 13.
- Menage. Gedwongen deelname aan —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 736, 761.
- Militaire administratie. Bevordering bij de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 11.
- Militaire gevangenis. Personeel —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 14.
- Militaire school. Opleiding aan de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 14; H 742, 756.
- Militaire vereenigingen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 737, 740, 741, 747, 761, 762, 764, 770, 777, 783, 785.
- Militie. Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 11, blz. 16; H 738, 756.
- Inlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 725, 746, 749, 754, 773, 779, 786.
- Gedetacheerde — onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Motor-artillerie. Zie: „Artillerie”.
- Officieren. Beoordeeling en bevordering —. Zie aldaar.
- Detacheering —. Zie: „Gedetacheerde enz.”.
- Hoofdofficieren. Zie aldaar.
- Inlandsche —. Zie aldaar.
- Overcompleet —. Zie aldaar.
- Reserve —. Zie aldaar.
- Onbruikbare goederen. Verkoop van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 17.
- Onderluitenant. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12; H 743, 755, 756, 774.
- „Ons Aller Belang”. Zie: „Militaire vereenigingen”.
- Opleiding. Overbrenging kader — naar Indië. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 10; H 726, 756, 766, 782.
- aan de militaire school. Zie: „Militaire school”.
- skosten officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 10; H 731, 757.
- Overcompleet. — aan officieren en onderluitenant. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2 en 3; st. 8, blz. 2—3; H 730, 734, 742, 755, 756, 759, 770.
- Tewerkstelling — kader in civiele betrekkingen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15.
- Pensioenen. — der vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5. (Zie ook Afd. III).
- Vergelijking Indische en Nederlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 742, 762.
- Plaatselijke staven. Benoeming onderluitenant bij de —. Zie: „Onderluitenant”.
- Politiek. Zie: „Militaire vereenigingen”.
- Projectieffabriek. Zie: „Artillerie”.
- Radiostations. Aanschaffing van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 17.
- Reglement. Herziening van — en. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 729—730, 758.
- Invoering nieuw — op de krijgstuft. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 746, 763, 778, 786.
- Reserve-officieren. Gedetacheerde — boven de formatie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 12.
- Overgang — naar de politie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Sarekat Ambon. Optreden kolonel Gerth van Wijk tegenover bijeenkomst — te Meester-Cornelis. Zie: „Militaire vereenigingen”.
- Schaftorders. Invoering nieuwe —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15; H 736, 743, 750.
- Schietvereenigingen. Verstrekking van patronen aan —. H 727, 758, 781.
- Sergeants-titulair. Bevordering — in verband met uitzending beroepsonderofficieren uit Nederland. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2 en 7; st. 8, blz. 3 en 10; st. 11; H 726, 736, 741, 756, 766, 768, 769, 780, 787, 788.
- Splitsing der uitgaven: Zie: „Begrotingsindeeling”.
- Stafmuziek. Opheffing van de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 14; H 743, 756, 774.

Steunpunten voor de vloot. Zie: „Houwitsers”.

Tewerkstelling militairen bij andere diensten. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.

Timor-verbod. Rekest —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.

Tolk. —. Japansche taal. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 17.

Topografische dienst. Drukkerij bij den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 742, 762, 775, 785.

Heliotropisten bij den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 11.

Kosten reproductiebedrijf. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 11.

Offsetmachine bij den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 11.

Typografische afdeeling van den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.

Uit- en terugzending van militairen. Zie: „Sergeants-titulair” en „Gedetacheerde enz.”.

Verlof. Berekening diensttijd voor —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.

Voedingsgeld. Vermindering van —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 736, 750, 761, 763, 779, 785.

Weduwen- en weezenfonds. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 17; H 775, 785.

Werving. Aanbrenggelden en handgelden bij de —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 15; H 751, 765, 779, 786.

Plaatsing recruten. Ond. 1 — Afd. IX: H 750, 764.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Aanbouw. — torpedobootjagers en flottieljevaartuigen. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 2; H 949, 981, 985.

Aanvullingsbegrooting. Verhooging der — voor marine-uitgaven. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 949, 981, 985.

Begrootingsindeeling. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 953—955, 959, 962, 981, 982, 985.

Bezuiniging. — op de maritieme uitgaven. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2; H 141, 143, 419, 420, 956, 962, 963, 987.

Contract. — met de K. P. M. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3 en 4; st. 8, blz. 3; H 954, 962, 965, 983.

Declaratie. — marine-officier bij reizen ter bespreking der vlootwet. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.

Diploma's. — koopvaardij. Zie: „Schepenordonnantie”.

Defensie. Zie: „Vlootwet”.

Fusie. — van de departementen van Oorlog en der Marine. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.

Geestelijke verzorging. — marine-personeel. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 954, 982.

Huuropbrengst. — onderofficierswoningen Soerabaja. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4.

Kabelschip. — „Zuiderkruis”. Zie Afd. VIII: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.

Kosten. Algemeene — der zeemacht. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Onderhoud — der schepen. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Kostenverdeeling. — zeemacht tusschen Indische- en Staatsbegrooting. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1 en 2; H 954.

Marine-etablisement. Bezuiniging uitgaven personeel van het —. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4; H 953, 954, 982, 988.

Onderzeebooten. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.

Opleiding. — tot marine-officier. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 954, 964, 983.

Raad voor de scheepvaart. Zie: „Scheepvaart”.

Scheepvaart. Raad voor de —. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 965, 983.

Schepen-ordonnantie. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3, st. 8, blz. 3; H 965, 983.

Vergoedingen voor — verbindingen. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3 en 4; st. 8, blz. 3 en 4.

Toelagen. Wal —. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 2.

Vlootuitbreidingfonds. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 14; st. 8, blz. 12.

Vlootwet. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 93—94, 949, 959, 981, 985.

Zeerooverijen. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 959, 982.

10. ZAKENREGISTER.

A.

Aanbouw. — van schepen. Afd. X.
 Aanmaak. — halve centen. Afd. III.
 Aanneming. Hollandsche — Maatschappij. Afd. VII.
 Aanvullingsbegrooting. Verhooging der — voor marine-
 uitgaven. Afd. X.
 Accountants. Afd. III.
 Accrèsuitkeering. Afd. IV (Decentralisatie).
 Accijns. Afd. III.
 Administratie. — bij de compagnieën. Afd. IX.
 Afdeulings-secretaris. Afd. IV.
 Afscheiding der onderafd. Banggai en Boengkoe en Mori
 van de afd. Oost-Celebes. Afd. IV.
 Afschrijvingen. Afd. VIII.
 Agentschap. — Indische Regeering bij het departement
 van Koloniën. Afd. I.
 Agrarische zaken. Afd. IV.
 Algemeene kassen. Afd. III.
 Algemeene middelbare school. Afd. V.
 Algemeene Rekenkamer. Afd. I.
 Algemeene Secretarie. Afd. I.
 Ambachtsscholen. Afd. V.
 Ambtenaren. Afd. I (A. B.).
 Arbeid. Kantoor van —. Afd. II.
 Arbeidsbemiddeling. Afd. II.
 Arbeidsinspectie. Afd. II.
 Arbeidsraden. Afd. II.
 Arbeidswetgeving. Afd. II.
 Architectencursus. Afd. VII.
 Armwezen. Afd. II.
 Artillerie. Afd. IX.
 Assainering. Afd. V (B. G. D.) en VII.
 Assistentenregeling. Afd. II.
 Assistent-residenten. Afd. IV.
 Auto gouverneur Vorstman. Afd. IV.
 Automobiendiensten. Afd. VIII.
 Automobiëelregeling. Afd. III.
 Autonomie. — der locale raden. Afd. IV (Decentrali-
 satie).

B.

Baggerbedrijf. Afd. VII.
 Bali. Afd. IV en V.
 Bandoeng. Overbrenging diensten en bedrijven naar —.
 Afd. VIII.
 Banka-tinwinning. Afd. VIII.
 Bedevaart. — naar Mekka. Afd. V.
 Bedrijfsleiders. Benoeming van —. Afd. VIII.
 Bedrijfsscholen. Afd. VI.
 Bedrijven. Afd. VIII.
 Bedrijvenwet. Afd. I, III en VIII.
 Begraafplaats Soengei Mati. Afd. IV.
 Begrooting. Afd. I en III.
 Belastingen. Afd. I, III, IV en VI.
 Beleid der Regeering. Afd. I (A. B.).
 Belooning volkshoofden. Afd. IV.
 Beoordeeling en bevordering. — van officieren en on-
 derofficieren. Afd. IX.
 Bestuur. Afd. IV.

Bestuursconferenties. Afd. IV.
 Bestuurshervorming. Afd. IV.
 Bestuursopleiding. Afd. IV.
 Bestuursressorten. Samenvoeging —. Afd. IV.
 Bestuurschool. Afd. IV.
 Bestuurstelefoon. Afd. IV.
 Beurzen. Afd. V.
 Bevloeiingswerken. Afd. VII.
 Bezoldiging. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Bezuiniging. Afd. III en bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Bezuinigingsinspectie. Afd. III.
 Biosecoop. Afd. IV.
 Boekhouding. Verplichte — voor allen. Afd. III.
 Boekit Asem. Afd. VIII.
 Boeten. — en verbeurdverklaringen. Afd. II.
 Boschwezen. Afd. VI.
 Bouw Inl. scholen. Afd. VII.
 Bouwkosten. Afd. VII.
 Bouwpolitiek. Afd. VII.
 Bronbeek. Afd. III en IX.
 Bryan. Verslag —. Afd. VII.
 Buitengewesten. Ontwikkeling —. Afd. I (A. B.).
 Burgerlijke geneeskundige dienst. Afd. V (B. G. D.).
 Burgerlijke stand voor Inlanders. Afd. II.
 Bijzonder onderwijs. Afd. V.

C.

Candidaat-mijnopzieners. Afd. VII.
 Caoutchoucbedrijf. Afd. VI.
 Cavalerie. Afd. IX.
 C. E. P. Richting der —. Afd. I (A. B.).
 Celebes en Onderhoorigheden. Afd. IV.
 Censuur. — op telefoongesprekken. Afd. I (A. B.).
 Centrale burgerlijke ziekeninrichting. Afd. V (B. G. D.).
 Chemische strijdmiddelen. Afd. IX.
 Chineesch bestuur. Afd. IV.
 Comité voor beroepskeuze. Afd. V.
 Commercieele boekhouding. Afd. VIII.
 Commissie. — van toezicht voor de veeartsenschool te
 Buitenzorg. Afd. VI.
 Verkavelings—. Afd. I (A. B.).
 Communisme. Afd. I (A. B.), V en IX.
 Congres. Decentralisatie —. Afd. IV.
 Inlandsch landbouw —. Afd. VI.
 Conservenfabriek. Afd. IX.
 Consuls. Bijeenkomst Nederlandsche — naburige lan-
 den. Afd. I (A. B.).
 Contract. — en met scheepvaartmaatschappijen. Afd.
 III en X.
 Controleurs. Afd. IV.
 Coöperatieve vereenigingen. Afd. IV.
 Corruptie. — en kastekorten. Afd. I (A. B.).
 Credietovereenkomsten. Afd. VI.
 Cultuurscholen. Afd. VI.
 Cijfergroepeering. Afd. VIII.

D.

Daetyloscopie. Bureau voor —. Afd. II.
 Decentralisatie. Afd. IV.

Declaratie. — bespreking vlootwet. Afd. X.
 Defensie. Afd. IX en X.
 Delegatieregeling. Afd. III.
 Dennenbosschen in Atjeh. Afd. VI.
 Depreciatie. — van den gulden. Afd. III.
 Desabestuur. Afd. IV.
 Dienstpaarden. Afd. IV.
 Dienstwoningen. Afd. IX.
 Dienst van het toezicht op de S.S. Afd. VIII.
 Directeur G. B. Afd. VIII.
 Dobbelliecenties. Afd. III.
 Dobbelpartijen. — ter Sumatra's Oostkust. Afd. II.
 Douane. Afd. III.
 Drinkwater. Onderzoek —. Afd. V (B. G. D.).
 Duurtetoeslag. Afd. III.

E.

Economische politiek. Afd. I (A. B.).
 Eeredienst. Afd. V.
 Eereteekenen. Uitreiking van —. Afd. IV.
 Encyclopaedisch bureau. Afd. IV.
 Europeesch lager onderwijs. Afd. V.
 Examens. — voor middelbare acten. Afd. V.
 Exploitatie automateriaal. Afd. IX.

F.

Financieele politiek. — en bezuiniging. Afd. I (A. B.)
 en III.
 Financieele toestand. Afd. III.
 Fondsen. Concentratie van —. Afd. VII.
 Forum privilegiatum. Afd. II.
 Framboesia. Afd. V (B. G. D.).
 Fröbelonderwijs. Afd. V.
 Fusie. — van de departementen van Oorlog en der
 Marine. Afd. X.

G.

Gebouwen. Afd. VII.
 Gedetacheerde beroepsofficieren en -onderofficieren. Afd.
 IX.
 Geestelijke verzorging. — militairen. Afd. IX en X.
 Geheime politie. Afd. IV.
 Geneeskundige dienst. Afd. V (B. G. D.) en IX.
 Geneeskundig onderzoek. — vrouwelijke landsdienaren.
 Afd. III.
 Generale thesaurie. Afd. III.
 Gemengde bedrijven. Afd. VIII.
 Geniewerken. Afd. IX.
 Getuigengelden. Afd. II.
 Gevangeniswezen. Afd. II.
 Gewapende politie. Afd. IV en IX.
 Goederengeld. Afd. VII.
 Goud- en zilvermijnen. Afd. VIII.
 Gouverneur-Generaal. Afd. I.
 Graslanden. Afd. IX.
 Grondpeilwezen. Afd. VIII.

H.

Handel. Afd. VI.
 Handelsregister. Afd. VI.

Eerste gewone zitting 1924. Index.

Handenarbeid. Afd. V.
 Havens. Afd. VII.
 Heerendiensten. Afd. IV.
 Hoofdgeld. Afd. IV.
 Hoofdofficiersrangen. Afd. IX.
 Hoogere burgerscholen. Afd. V.
 Hoogere krijgsschool. Afd. IX.
 Hooger onderwijsordonnantie. Afd. V.
 Hooggerechtshof. Afd. II.
 Hoog militair gerechtshof. Afd. II.
 Hoogovenbedrijf. Afd. VIII.
 Houtvesters. Afd. VI.
 Houwitsers. Afd. IX.
 Huurcommissie. Afd. II.
 Huuropbrengst. — onderofficierswoningen Soerabaja.
 Afd. X.
 Huwelijken. — van mindere militairen. Afd. IX.

I.

I. E. V. Vertegenwoordiging —. Afd. I (A. B.).
 Index-eijfers. Afd. I (A. B.).
 Indische Centrale Aanschaffingsdienst. Afd. VI.
 Industrialisatie. Afd. VI.
 Industrie. Afd. VI.
 In- en uitvoerrechten en accijnzen. Afd. III.
 Infanterie. Afd. IX.
 Ingenieurs. Afd. VII en VIII.
 Inlandsche adelstand. Afd. IV.
 Inlandsch bestuur. Afd. IV.
 Inlandsche beweging. — en de overheid. Afd. I (A. B.)
 en IV.
 Inlandsche jongelieden. Toezicht op de opvoeding van —.
 Afd. V.
 Inlandsch lager onderwijs. Afd. V.
 Inlandsch landbouwcongres. Afd. VI.
 Inlandsche officieren. Afd. IX.
 Inlandsche rechtskundigen. Afd. II.
 Inlandsche talen. Afd. V.
 Inlandsche verponding. Afd. IV.
 Inlandsch volksonderwijs. Afd. V.
 Immigratie. Afd. II.
 Inlichtingsbureau. Afd. III.
 Inspecties. Afd. V en VIII.
 Intendance. Afd. IX.
 Internaten. Afd. V.
 Interneering en externeering. Afd. II.
 Irrigatie. Afd. VII.

J.

Jaar- en maandverslagen. Verstrekking — aan den
 Volksraad. Afd. I en VIII.
 Jachtacten. Zegelrecht —. Afd. VI.
 Jongeneel. Afscheidswaarden aan den adviseur voor de
 Decentralisatie —. Afd. IV (Decentralisatie).
 Juridische hoogeschool. Afd. V.

K.

Kadaster. Afd. IV.
 Kalikonto-waterkrachtwerken. Afd. VIII.
 Kamers van Landbouw. Afd. VI.

Kantoor. — van Arbeid. Afd. II.
 — voor sociale aangelegenheden. Afd. VIII.
 Kapitaal. —s aanvulling en —s vlucht. Afd. I. (A.B.).
 —suitgaven. Afd. VIII.
 —swaarde der gouv. bedrijven. Afd. VIII.
 Kastekorten. Afd. I. (A.B.).
 Kelder. Zaak —. Afd. II.
 Keuring. — van goederen. Afd. III.
 Kiesrecht. — locale raden. Afd. IV (Decentralisatie).
 Kina. Afd. VI.
 Kinderwetten. Afd. II.
 Kinine. Ontvangsten verkoop — tabletten. Afd. V.
 Klasse-indeeling. — mailbooten. Afd. III.
 Kleeding. Afd. IX.
 Koers. Indischen gulden. Afd. III.
 Kolonel. —srang keuzebetrekking. Afd. IX.
 Koloniaal etablissement. Afd. III.
 Koloniaal verslag. Afd. I. (A.B.).
 Kolonisatie. Afd. IV.
 Koninklijke Natuurkundige Vereeniging in Nederlandsch-
 Indië. Afd. VI.
 Koninklijke Paketvaart Maatschappij. Afd. X.
 Korpsscholen. Afd. IX.
 Kostenverdeeling. — zeemacht. Afd. X.
 Krijgskundig archief. Afd. IX.
 Kunsten en wetenschappen. Afd. V.
 Kweekscholen. Afd. V.

L.

Landbouw. Afd. VI.
 Landbouwvoorlichtingsdienst. Afd. VI.
 Landsinkomsten. Bijdrage departement van Landbouw in
 de —. Afd. VI.
 Landsdrukkerij. Afd. VIII.
 Landstorm. Afd. IX.
 Landraden. Afd. II.
 Landrechters. Afd. II.
 Landverhuizing. Afd. IV.
 Landrente. Afd. VI.
 Leening. Kosten van uitgifte der sinds 1921 gesloten —
 en. Afd. III A.
 Leeningsschuld. Afd. IIIA.
 Leergangen Nederlandsch. Afd. IX.
 Leerkrachten. Afd. V.
 Leermiddelen. Afd. V.
 Leerplicht. Afd. V.
 Leger. Afd. IX.
 Legersamenstelling. Afd. IX.
 Leiding van de gouv. bedrijven. Afd. VIII.
 Leidsche school. Afd. I (A.B.).
 Levensstandaard. Enquête naar den —. Afd. VI.
 Locale raden. Afd. IV (Decentralisatie).
 Loterijen. Belasting op —. Afd. II.
 Luchtvaartafdeeling. Afd. IX.
 Lycea. Afd. V.

M.

Maleisch. — als spreektaal. Afd. V.
 Mangkoe Negorosche legioen. Afd. IX.
 Marine-etablissement. Afd. X.
 Medisch personeel. Afd. V (B. G. D.).

Mededeelingen. — omtrent enkele onderwerpen van al-
 gemeen belang. Afd. I (A. B.).
 Meerderjarigheid. — van Inlanders. Afd. II.
 Menage. Gedwongen deelname aan —. Afd. IX.
 Middelbaar onderwijs. Afd. V.
 Militaire administratie. Afd. IX.
 Militair invalidenhuis. Afd. III en IX.
 Militaire school. Afd. IX.
 Militaire vereenigingen. Afd. IX.
 Militie. Afd. IX.
 Minimumloon. Vaststelling van —. Afd. II.
 Missie. Katholieke — op Bali. Afd. V.
 Molukken. Vorming gouvernement der —. Afd. IV.
 Monsterkamers te New-York en Sydney. Afd. VI.
 Muloscholen. Afd. V.
 Muntzuivering. Afd. III.
 Mijnwezen. Afd. VIII.

N.

Normaalscholen. Afd. V.
 Notariaat. Afd. II.
 Nieuw-Guinea. Concessies in —. Afd. IV.
 N. I. Gasmaatschappij. Overeenkomst met de —. Afd.
 VIII.
 Nijverheid. Afd. VI.

O.

Ombilinmijnen. Afd. VIII.
 Onbruikbare goederen. Verkoop van —. Afd. II en IX.
 Onderhoudsfondsen. Afd. VII.
 Onderstand. Afd. III.
 Onderwijspolitiek. Afd. V.
 Onderwijsraad. Afd. V.
 Onderwijsverslag. Afd. V.
 Onderwijzers. Afd. V.
 Onderzeebooten. Afd. X.
 „Ons Aller Belang”. Afd. IX.
 Ontslag. Openbaarmaking motieven bij — uit 's Lands
 dienst. Afd. IV.
 Ontvoogding. Afd. IV.
 Oorlogswinstbelasting. Afd. III.
 Opeenten. Heffing — bij de begroting. Afd. III.
 Openbare verkooping. Afd. III.
 Opium. Afd. III en VIII.
 Opkoop van riet. Afd. IV.
 Opleiding. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Opsporingsdienst. Afd. VIII.
 Opzichters B. O. W. Afd. VII.
 Osvia's. Afd. V.
 Overcompleet. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Overschrijving. Afd. III en VII.
 Overtochtsreglement. Afd. III.

P.

Padang Lawas. Afd. VI.
 Pakhuizen. Afd. VII.
 Papierfabriek. Afd. VI.
 Pandhuizen. Afd. III.
 Particuliere landerijen. Afd. IV.
 P. E. B. Afd. I (A. B.).
 Pensioenen. Afd. III.

Pensioenfonds. Afd. III.
 Pestbestrijding. Afd. V (B. G. D.).
 Personeel. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur. Afd. IV (Decentralisatie).
 Plaatselijke staven. Afd. IX.
 Poelau-Laoet. Afd. VIII.
 Poenale sanctie. Afd. II.
 Politie. Afd. II en IV.
 Politie-school. Afd. IV.
 Politiek-politioneele taak van het leger. Afd. IX.
 Politieke toestand. Afd. I (A. B.).
 Post-, telegraaf- en telefoondienst. Afd. VIII.
 Preventieve hechtenis. Afd. II.
 Priesterraden. Afd. II.
 Privaatrecht. Afd. II.
 Progressieve winstbelasting. Afd. III.
 Promotie. — in de lagere B. B.-rangen. Afd. IV.
 Proportionele winstbelasting. Afd. III.
 Provisie. — aan banken, welke rentecoupons verzilveren.
 Afd. III A.
 Psyche. Inlandsche —. Afd. I (A. B.).

R.

Raad van Indië. Afd. I.
 Radiodienst. Afd. VIII.
 Radiostations. Afd. VIII en IX.
 Ramingen. Systeem der —. Afd. VIII.
 Rastgenstelling. Afd. I (A. B.).
 Rechtshoogeschool. Afd. V.
 Rechtspersoonlijkheid. Afd. II.
 Rechtsschool. Afd. V.
 Regeeringsreglement. Afd. I (A. B.).
 Regentschapsgerechten. Afd. II.
 Regentschapsraden. Afd. IV.
 Registratie. — van werkovereenkomsten. Afd. II.
 Reglement. Herziening van — en. Afd. IX.
 — op de krijgstuclit. Afd. IX.
 Reis. — Gouverneur-Generaal. Afd. I.
 Reiswezen. Kantoor voor —. Afd. III.
 Rentabiliteit. Afd. VIII.
 Rentevergoeding. — aan den Lande van kapitaal, gestoken in de gouvts. bedrijven. Afd. VIII.
 Reserve-officieren. Afd. IX.
 Residentenconferentie. Afd. IV.
 Retourcommissie. Afd. I (A.B.).

S.

Sambik. Bestraffing stationsbeambte —. Afd. II.
 Sarekat Ambon. Afd. IX.
 Salarisregeling. Afd. III.
 Samenwerking. — B.G.D. met M.G.D. Afd. V.
 (B.G.D.).
 Schaftorders. Afd. IX.
 Schakelscholen. Afd. V.
 Scheepvaart. Afd. X.
 Schietverenigingen. Afd. IX.
 Schippers. Hulde aan den aftredenden directeur B.B. —.
 Afd. IV.
 Schoolgelden. Afd. V.
 Sergeants-titulair. Afd. IX.
 Slachtbelasting. Afd. III.

Slachtvee. Afd. VI.
 Sleepbooten. Afd. VII.
 Sociale aangelegenheden. Kantoor voor —. Afd. VIII.
 Sociale wetgeving. Afd. II.
 Speelkaarten-regie. Afd. III.
 Splitsing der uitgaven. Afd. IX en X.
 Spoorbond. Aanhouding brief — aan Internationale
 Transportarbeiders Federatie. Afd. I. (A.B.).
 Staatsbladen. Terkennisbrenging v^{er}n — aan de justicia-
 belen. Afd. II.
 Verstrekking — aan bestuursambtenaren. Afd.
 IV.
 Weinige overzichtelijkheid —. Afd. I. (A.B.).
 Staatsspoorwegen. Afd. VIII.
 Stafmuziek. Afd. IX.
 Staking. Afd. II.
 Standplaatstoeloge. — aan officieren-gezaghebbers. Afd.
 IV.
 Statistiek. Instelling centraal bureau voor de —. Afd. IV.
 Statistiekrecht. Afd. III.
 Steenkolen. Afd. VIII.
 Steun. — nagelaten betrekkingen. Afd. III.
 Steunpunten voor de vloot. Afd. IX en X.
 Stoomwezen. Afd. VII.
 Strafrecht. Afd. II.
 Studietoelagen. Afd. IV en V.
 Studieopdrachten. — aan Indische artsen. Afd. V.
 (B.G.D.).
 Studiebeurzen. Afd. V.
 Studeerenden in Nederland. Afd. V.
 Subsidie. Zie iedere afdeeling afzonderlijk.
 Successierecht. Afd. III.
 Suikerareaal. Afd. IV en VI.
 Suikerriet. Afd. IV en VI.

T.

Tabakszaad. Afd. VI.
 Tangerang-zaak. Afd. I. (A.B.) en IV.
 Tantièmes. Afd. III.
 Technisch bureau. Afd. III.
 Technische hoogeschool. Afd. V.
 Technisch onderwijs. Afd. V.
 Technische school te Bandoeng. Afd. VII.
 Tegemoetkoming. — nagelaten betrekkingen. Afd. III.
 Telefoongesprekken. Afd. I. (A.B.).
 Terpentijnwinning. Afd. VI.
 Twerkstelling militairen bij andere diensten. Afd. IV.
 Theebelasting. Afd. III.
 Timor-verbond. Rekest. —. Afd. IX.
 Tinwinning. Afd. VIII.
 Titels. Toekenning van —. Afd. IV.
 Toelagen. — aan studenten in de geneeskunde. Afd.
 V. (B.G.D.).
 Wal—. Afd. X.
 Tolk Japansche taal. Afd. IX.
 Topografische dienst. Afd. IX.
 Tucht- en opvoedingswezen. Afd. II.

U.

Uit- en terugzending van militairen. Afd. IV.
 Uitkeeringsbelasting. Afd. III.

Uitrustingskosten. Afd. III.
 Uitvoerrecht. Afd. III.
 Uitzending. Redactie — sbesluiten. Afd. III.
 Unificatie. — van het recht. Afd. I (A. B.) en II.
 Universiteit. Afd. I (A. B.) en V.

V.

Vaarplannen. Vaststelling — mailbooten. Afd. III.
 Vakbeweging. Inlandsche —. Afd. II.
 Vakonderwijs. Afd. V.
 Vaste schuld. Afd. III A.
 Veeartsenijkundige dienst. Afd. VI.
 Veiligstelling. — Indischen gulden. Afd. III.
 Vennootschapsbelasting. Afd. III.
 Verblijfkosten. — en daggelden bij overplaatsing. Afd. III en VIII.
 Vereenigingsrecht. Afd. II.
 Vergaderverbod. — Vorstenlanden. Afd. II.
 Verhouding. — B. B.-ambtenaren tot departement. Afd. IV.
 — Indië — Nederland. Afd. I (A. B.).
 Verkaveling. Voorstellen — commissie. Afd. I (A. B.).
 Verkoopkantoor. Afd. VIII.
 Verlof. Berekening dienstdtijd voor —. Afd. IV.
 Verplegend personeel. Afd. V (B. G. D.).
 Verponding. Afd. III.
 Vertegenwoordiging. — Indië in Volkenbond. Afd. I (A. B.).
 Verzoeningsraad. Afd. VIII.
 Visscherij. Afd. VI.
 Vlootplannen. Afd. X.
 Vlootuitbreidingsfonds. Afd. X.
 Vlootwet. Afd. X.
 Vlottende schuld. Afd. III A.
 Voedinggeld. Afd. IX.
 Volkenbond. Afd. I (A. B.).
 Volksboekerijen. Afd. V.

Volkscredietwezen. Afd. IV.
 Volksgezondheid. Afd. V (B. G. D.) en VII.
 Volkshuisvesting. Afd. IV.
 Volksraad. Afd. I en VIII.
 Volksziekten. Afd. V (B. G. D.).
 Voorschot. — aan het Rijsche Zendingsgenootschap. Afd. V.

W.

Wachtgeld. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Waterafvoer te Batavia. Afd. VII.
 Waterbelasting. Afd. VII.
 Waterkracht en electriciteit. Afd. VIII.
 Waterleidingen. Afd. VII.
 Waterstaat. Afd. VII.
 Weduwen- en weezenfondsen. Afd. III en IX.
 Wees- en boedelkamers. Afd. II.
 Wegen. Afd. IV (Decentralisatie) en VII.
 Werkloosheidsverzekering. Afd. II.
 Werkloosheidsvraagstuk. Afd. I (A. B.) en II.
 Werving. Afd. IX.
 Wetgeving. Afd. II.
 Winsttaandeelkassen. Afd. III en IV.
 Woningen Inl. bestuursambtenaren. Afd. VII.

Z.

Zaden. Afd. VI.
 Zeerooverijen. Afd. X.
 Zeevaarkundige cursus. Afd. V.
 Zeevrachten. Afd. VI.
 Zegelrecht. Afd. II en III.
 Zelfbesturen. Afd. IV.
 Ziekeninrichtingen. Afd. V (B. G. D.).
 Ziekenzorg. Afd. V (B. G. D.).
 Zilvermijnen. Afd. VIII.
 Zout. Afd. III en VIII.

11. NAMENREGISTER.

AAJ (S. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: corruptie en kaste-korten H 140—141, 419, bezuiniging op ambtenaren H 141, besnoeiing der defensie-uitgaven H 141, 143, 419, 420, salarisregeling H 141, benoemingsbevoegdheid H 142, vertegenwoordiging van het B. B. H 142, 419, bespreking van den P. E. B. in de „Mededeelingen” H 142—143, I. E. V. en politiek H 143, verschil rechts en links H 143, positie van den voorzitter van den Volksraad H 143, belastingdruk H 419, parlementaire stelsel H 420; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: zijn herbenoeming H 145, benoemingen voor den Raad van Indië H 145, 381, 382, verslagen der Rekenkamer H 145, 381, benoeming van leden der Rekenkamer H 146, 381, 382, bezuiniging bij de Rekenkamer H 146—147, werkwijze der Rekenkamer H 147; Afd. II, Justitie, over: weeskamerpersoneel H 585; Afd. III, Financiën, over: zegelrecht certificaten Inlandsche 2de klasse scholen H 170, vrijdom van invoerrecht voor zwavelzuur en ruwe aardolie, bestemd voor speciale doeleinden H 170, 527, eigen pensioenfondsen H 170—173, 527, tegemoetkoming aan nagelaten betrekkingen H 173, uitzending van personeel voor den belastingdienst H 173—174, weduwen- en weezenfondsen H 174, 527, 1031, contracten met de stoomvaartmaatschappijen „Rotterdamse Lloyd” en „Nederland” H 174, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 175, 528, 543—544, winstaandeelkassen H 527—528, tantièmes H 528, gelijkstelling pensioenen van vóór en na 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen H 1029, 1031, 1034, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bijzonder onderwijs H 294, het onttrekken van kinderen aan het openbaar onderwijs, confessioneel onderwijs H 295, 651, onderwijspolitiek H 295, gesubsidieerde bijzondere H. B. S.-en H 295, aansluiting tusschen Mulo en H. B. S. H 297, 651, 671, verhooging der schoolgelden H 297, 650, framboesiabestrijding H 298, onderwijsraad H 652; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: levering dwarsslagers Zuid-Afrika H 834, 887, gemengde houtbedrijven H 834—835, 887, 895, houtdiefstallen H 835, 887; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: goud- en zilvermijnen H 705, pensioenlasten H 705, 939, benoeming bedrijfsleiders H 705, overbrenging diensten en bedrijven naar Bandoeng H 705, landsdrukkerij H 706, 939, grondpeilwezen H 707, optreden hoofd P. T. T.-dienst H 707, samenvoeging telefoon- en telegraafdistricten H 707, 940, radioverbinding met Japan H 707, 939, P. T. T.-auto's H 707; kennisgeving afwezigheid telefoonabonné's H 707, postkantoor Semarang H 708, splitsing onderdeelen P. T. T.-dienst H 708, 940, bestelling Mallet-locomotieven H 709, 940, goederenvervoer S. S. H 709, ongeluk sneltrein Malang—Soerabaja H 709, spoorgidsen H 709, magazijnsdienst S. S. H 709, 940, telegraafkabel naar Menado H 939, kabelschip Zuiderkruis H 940; Afd. IX, Oorlog, over: taak van het leger H 739, 775, toepassing chemische middelen H 740, militaire vereenigingen H 740, 741, onderluitnants H 741, 774, sergeants-titulair H 741, gewapende politie H 741, kleeding H 741, 774, geestelijke verzorging H 742, 774, topografische dienst H 742, 775, militaire school H 742, bezuiniging H 742, plaatselijke staven H 743, stafmuziek H 743, 774, luchtvaartafdeeling H 743, schaftorders H 743, 775; Afd. X, Marine, over: vlootwet in het algemeen H 949, 985, aanbouw van nieuwe vaartuigen H 950, 985, Japanse

immigratie H 950, defensie H 951—953, splitsing der uitgaven in militaire en niet-militaire H 953, 985, marine-etablisement H 953, bezuiniging op marine-uitgaven H 954, opleiding tot marine-officier H 954, contract met de K. P. M. H 954.

— regeling der werkzaamheden H 514, 544, 545, 546.

ARIODINOTO (R. M. A. P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. II, Justitie, over: Inlandsche hulpofficieren van justitie H 568.

BERGE (A. B. TEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. II, Justitie, over: sociale wetgeving H 225, 576, personeel kantoor van arbeid H 225, 576, opvoedkundige ambtenaren H 225, 575, loterijbelasting H 226, 575, huurcommissies H 575; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: verhoogde schoolgeldheffing H 341, subsidies bijzonder onderwijs H 342, katholiek onderwijs H 343, 344, leermiddelen H 345.

BISSCHOP VAN TUINEN (H.).

Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart. Beantwoordt de opmerkingen met betrekking tot de scheepvaart bij de beraadslaging over Afd. X, Marine, der begrooting 1925 en spreekt daarbij over: schepenordonnantie H 983, gouvernementsmarine H 983.

BODENHAUSEN (C. W.).

Directeur van Financiën.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, de algemeene beschouwingen, v.z.v. betreft het financiële gedeelte, en spreekt daarbij over: bezuinigingsdienst H 369, sluitende begrooting H 369—370, 428, aflossing leeningschuld H 371, 428, vermindering accresuitkeering aan locale ressorten H 371, 429, financiële toestand H 371—372, 429, 431, opbrengst en druk der belastingen H 372—373, 429, 430, voortgaande bezuiniging H 373, industrialisatie H 373—374, uitkomsten der bedrijven H 374, 429, 432, belastingdruk op de Inlandsche bevolking H 374, inkrimping van den buitengewonen dienst H 375, besteding overschotten op den gewonen dienst H 375, 429, veiligstelling van den Indischen gulden H 376—377, 430, toepassing van indexcijfers op de begrootingscijfers H 377—378, 430, begrootingsinrichting en bedrijvenwet H 378—379, kapitaalsafschrijvingen bij de bedrijven H 378—379.

— Afd. III, Financiën en Afd. IIIA, Indische Schuld, en spreekt daarbij over: verpondingsbelasting H 500, zegelrecht certificaten Inlandsche 2de klasse scholen H 500, 620—621, recht van overschrijving H 500—501, slachtbelasting H 501, lucifersaccijns H 501, 621, vrijdom van invoerrecht voor zwavelzuur en ruwe aardolie voor speciale doeleinden H 501, 620, restitutie van invoerrecht bij wederuitvoer H 501—502, dobbellicenties H 502, inkomstenbelasting voor Inlanders H 502, berekening van huurwaarde van gouvernementswoningen bij den aanslag in de inkomstenbelasting H 502, 620, aangifteplicht voor Inlanders H 502, invordering der inkomstenbelasting en korting bij betaling

ineens H 502, hooger beroep in belastingzaken H 502—503, 623, samensmelting gouvernements-accountantsdienst met belastingaccountantsdienst H 503, 622, kasinspecties H 503, overgang uitgezonden personeel belastingdienst naar andere takken van dienst H 503, conflict douane-leiding en hoofdbestuur Douanebond H 503,504, 621—622, pensioenfondsen H 503—504, 621, weduwen- en weezenfondsen H 504, 505, 622, tegemoetkoming aan nagelaten betrekkingen H 505, delegatie-regeling H 505, daggelden ambtenaren bij overplaatsing H 505—506, kantoor voor reiswezen H 505—506, Fordregeling H 506, contracten met de stoomvaartmaatschappijen Rotterdamsche Lloyd en Stoomvaart Maatschappij „Nederland” H 506, inlichtingenbureau H 506, bedrijfscijfers van de landsbedrijven enz. over 1923 H 506—507, 622, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 507—508, 623—624, 629, vennootschapsbelasting H 508—513, 624—627, 632, tantièmes H 512—513, 626—627, 634, herhaalde wijziging inkomstenbelasting H 513, belasting van spaarbanken en levensverzekering maatschappijen H 513—514, 624, heffing opcenten bij de begrooting H 514, bedrijvenwet H 622.

— Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, voorzover betreft het fiscale gedeelte en spreekt daarbij over: het goederengeld als belasting of retributie H 1023—1024.

— slot van rekening 1920 H 1074, 1075.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1071.

BRUYN KOPS (Ir. J. W. DE).

Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, van de begrooting 1925 en spreekt daarbij over: irrigatie H 966, 1026, bijdrage suikerindustrie in irrigatie H 967, overbrenging afd. irrigatie naar Landbouw H 967, opzichter B. O. W. H 970, woningen Inl. bestuursambtenaren H 970, 1027, erven gouvernementswoningen H 970, 1027, gebouw N. I. A. S. H 970, gebouw rechtsschool H 970, goederengeld H 971—980, 1024—1026, baggerwezen H 976—977, 1026, waterbelasting H 967, personeel irrigatiedienst H 968, 1026, waterafvoer Batavia H 968, bevloeiing Zuid-Celebes H 968, 1026, bevloeiing Bali H 968, personeel departement H 969, 1027, architectenbureau H 969, 1026.

COWAN (Mr. F. J. H.).

Directeur van Justitie.

Beantwoordt de sprekers over Afd. II, Justitie, van de begrooting 1925 en spreekt daarbij over: preventieve hechtenis H 547, 550, boetstelsel H 547, 552, huurcommissie-ordonnantie H 548, 579, 582, voorzitters landraden op Bali H 548, lijfstraffen in gevangenen H 549, magazijnvoorraden in gevangenen H 549, hospitaal gevangenis Djokjakarta H 549, gevangenisbedrijven H 549, gevangenisdirecteuren H 556, voorwaardelijke ter beschikkingstelling H 550, ambtenaren B. B. als landrechters H 550, landraden ter S. O. K. H 551, commies-agenten weeskamers H 551, reclasseering H 552, art. 161 bis H 552, klapzaken H 552, 582, rechtsbijstand H 552, afschriften van vonnissen H 553, 582, interneering Abdoel Moeis H 553, politieke veroordeelden H 553, 582, rechtspersoonlijkheid Sarekat Ambon H 553, 581, interview voormalige chef arbeidsinspectie H 554, commissies voor de wetgeving H 559, 582, unificatie in de wetgeving H 554, 582, contact

departement en justiciabelen H 555, summier procedure H 555, uitzending Inl. rechtskundigen H 555, interneeringen H 556, opvoedkundige ambtenaren H 556, belasting op loterijen H 556, sociale wetgeving en assistentenregeling H 556—561, 577—579, kinderarbeid H 561, 579, personeel Kantoor van Arbeid H 561, 579, arbeidsbeurzen H 583, 585, weeskamertarieven H 585, militaire rechtspraak, rechtsgebied en samenstelling der krijgsraden H 1037—1040, 1040—1041.

DELPRAT (Mr. D. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. III, Financiën, over: restitutie van invoerrecht bij wederuitvoer H 187—188, vennootschapsbelasting, tantièmes H 188—189; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: opheffing monsterkamers H 855; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 810—813, 1015, kosten baggerwerken H 813, 1015.

DJAJADININGRAT (R. A. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen over: waardeering van den Volksraad H 133, 135—136, 415, instelling van regentschapsraden H 133—134, verschil rechts-links H 134, Inlandsche psyche H 135, economischen toestand en belastingdruk H 136—138, 415—416, gelijkstelling Chinezen met Nederlanders H 139, 417, industrialisatie van Indië H 139, irrigatie in het Tangerangische H 139, uitbreiding van het suikerareaal H 139—140, 417, Inlandsche beweging H 140; Afd. II, Justitie, over: preventieve hechtenis H 224, 575, summier procedure H 224, 574, interneering H 224, 574, sociale wetgeving H 225, 575, personeel kantoor van arbeid H 225, arbeidsbeurzen H 585; Afd. III, Financiën, over: automobielregeling H 193, reistoelage Inlandsche ambtenaren H 193—197, 538, inkomstenbelasting voor Inlanders H 194, belastingdruk voor de Inlandsche bevolking H 194—195, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 195, 538—540; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: prestige van het Inlandsch bestuur H 248—249, 466, schrijfwerk bij het Inlandsch bestuur H 249, 467, gebruik van spionnen H 250, 467, volksbeweging H 250, verhouding tusschen politie en Inlandsch bestuur H 250, 466, accresregeling H 251, uitbreiding suikerareaal H 498; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bijzonder onderwijs H 352, 353, subsidieregeling H 353, 655, volksonderwijs H 354, ambachtsleergangen H 355, rechtshoogeschool H 355, fröbelschool H 654, schoolgeldverhooging H 655, missie op Bali H 655; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bijdrage departement in 's Lands financiën H 855, 886, 896, visserijvoorlichting H 855, 885, opheffing monsterkamers H 885, landbouwvoorlichtingsdienst H 886; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatiewerken H 814, 1019, personeelsbezetting irrigatie H 814, 1019, waterafvoer Batavia H 814, 1019, goederengeld H 814—818, 1019—1020; Afd. X, Marine, over: de vlootwet H 984.

— hooger onderwijsordonnantie, over: civiel effect H 1119.

— regeling der werkzaamheden H 546—547.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen over: openingsrede Landvoogd H 50—52, waardeering van den Volksraad H 50,

drang naar meer medebestuur der inheemschen H 50, financieele politiek en bezuiniging H 50—51, hooger onderwijs H 51, wenschen der minderheid in en samenstelling van den Volksraad H 51, Inlandsche beweging H 51, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 51, uitbreiding areaal suikercultuur H 51—52; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 635; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: belastingen in de Vorstenlanden H 237—238; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de verhoogde schoolgeldheffing H 308, 309, 635, bezuiniging op onderwijs H 635; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: cultuurscholen H 897; Afd. X, Marine, over: de defensie H 984, 985, de Inlandsche militie H 985.

ENGELBERG (A. J. N.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: salarisvoorstellen H 107, bezoldigingskantoor H 107, samenvoeging van bestuursressorten i.v.m. taak der bestuursambtenaren H 107—108, belastingdruk op de economische toestand van Inlandsche bevolking H 108—111, 412—414, reorganisatie van het desabestuur H 110, 414, voedselvoorziening H 111, psyche van den Inlander H 111—112, bespreking van den P.E.B. in de „Mededeelingen” H 112, 412, vertegenwoordiging van het B.B. H 113, samenwerking van den N.I.V.B. met andere partijen H 113; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: uitbreiding suikerareaal H 498, regentschapsraden H 499; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: schakelscholen H 335, Osvia's H 336, 646, Westersch klassieke afdeling van de afd. A te Bandoeng H 337, verandering lesroosters H 338, handenarbeid H 338, 646, studiebeurzen H 338, leermiddelen H 338, technische hoogeschool H 339, fröbelschool Bandoeng H 339, onderwijsraad H 340, subsidies H 646, lyceum H 646; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 1018; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: georganiseerd overleg H 1000.

FRUIN (Dr. R. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: sluitende begrooting H 46, 395, aflossing leeningsschuld H 46, begrotingsbewaking H 47, ontwikkeling der buitengewesten H 47—49, 394, kapitaalsaanrekkende vlucht H 47—48, herziening van het belastingstelsel H 47, behoud der koelie-ordonnantie met poenale sanctie H 47—48, belastingdruk H 48, werving voor en emigratie voor de buitengewesten H 49, 395; Afd. II, Justitie, over: huurcommissie-ordonnantie H 202—204, 569, assistentenregeling S.O.K. H 204, 569—570; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 178—181, 530—531, hooger beroep in belastingzaken H 181, 531, tantièmes H 181, 530—531, 632—633; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 803—810, 1015—1018; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: overbrenging dienst mijnbouw naar Bandoeng H 714, mijnverordeningen H 714, 927, opsporingsdienst H 715, 928, waterwerk Pengalengan H 715, 927.

FÜHRI (Ir. E. J. L.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: comité van beroepskeuze H 318, 639, cijfers der eindexamens H.B.S. H 319, 639, overbrenging assainering van B.O.W. naar B.G.D. H 320, 321, 640, 641, 642, 643; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatie H 791—796, 1012, waterbelasting H 796, 1013, overbrenging afd. irrigatie naar

Landbouw H 796—799, goederengeld H 799, bijdrage suikerkapitaal in irrigatiewerken H 1013.

GOOSZEN (A. F.).

Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

Beantwoordt de sprekers over Afd. X, Marine, der begrooting 1925 en spreekt daarbij over: het nieuwe ontwerp-vlootwet H 981, maritieme defensie H 981, den bouw van marinevaartuigen H 981, 989, 990, splitsing van uitgaven in militaire en niet-militaire H 981, 989, marine-etablisement H 982, geestelijke verzorging marinepersoneel H 982, zeerooverijen H 982, bezuiniging op marinepersoneel H 982, 989, opleiding marine-officier H 983, contract met de K. P. M. H 983, kostenverdeling H 990.

HAN TIAUW TJONG (Dr. Ir.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: instituut der Chineesche officieren H 54, 396, kantoor voor Chineesche zaken H 54, 396, Chineesche raden H 54—55, betrekkingen tusschen Ned.-Indië en China H 55, positie der Chineezers in Indië in staatsrechtelijken zin H 55—58, 396—397.

HELSDINGEN (Mr. C. C. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: hulde aan het afgestreden lid, den heer Bergmeyer H 113—114, benoemingen voor den Volksraad H 114—115, 417, verdeling rechtslinks en richting der C.E.P. H 115—123, 417—418, sluitende begrooting H 123, inrichting en behandeling der begrooting H 123, 418, Inlandsche beweging H 123—126, residenten conferenties H 125—126, positie van den Volksraad en van zijn voorzitter H 126, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 126, 418—419, Inlandsche psyche H 126—127; Afd. II, Justitie, over: klappzaken H 219, commissies voor de wetgeving H 219, 573, unificatie van de wetgeving H 219, sociale wetgeving H 220, 574, summier procedure H 220, 573, contact departement en justiciabelen H 221, 573, uitzending Inlandsche rechtskundigen H 222, 573, Inlandsche rechtskundigen als voorzitter landraden H 223, 574, Mohammedaansche priesters H 223; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 541—543, 632, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 628; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: subsidieering bijzonder onderwijs H 322, schoolgeldverhooging 325, rechtsschool H 326, waterleiding te Makassar H 328, verkaveling en overbrenging der afd. assainering van de B. O. W. naar den B. G. D. H 643—644, examens H. B. S. H 673; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: treffen van tijdelijke voorzieningen buiten den Volksraad om H 888; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: gebouwen rechtsschool H 832, gebouw N.I.A.S. H 832, opzichters B. O. W. H 832.

— slot van rekening 1920 H 1072—1074.

— hooger onderwijs-ordonnantie over: civiel effect H 1050, 1099, 1117, 1120, leerplan H 1055, 1098, studiemethode H 1055, keuze docenten H 1055, 1097, 1121, rechtsschool H 1057, 1058, 1100, curatorium H 1057, 1098.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1072.

HOOG (F. H. DE).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: vertegenwoordiging

van het I. E. V. H 66, bezuiniging op de ambtenaren H 66, 399, ontslag, pensionneering, wachtgeld, recrutering van ambtenaren H 66—67, 399—400, Leidsche school H 68, 400, accountantsregeling H 68, 400, verhouding I. E. V. en P. E. B. H 68—69; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: gemeenteraden H 271, accresregeling H 272, kiesordonnantie H 272, opleiding civiel-gezaghebbers H 272, 478, filmcensuur H 273, grondoccupatie H 273—276, 478, 496, bevordering kleine landbouw H 274; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: verhooging der schoolgeldheffing H 314, verhooging van het onderwijspeil H 314, practisch onderwijs aan de technische scholen H 314, I. E. V.-kweekscholen H 315, aansluiting H. B. S. H 316, 638, Europeesche lager onderwijs H 317, 636, studiebeurzen H 637; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: landbouwvoorlichtingsdienst H 856, bevordering kleine Europeesche landbouw H 857, cultuurscholen H 858, jachtacten H 859; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: opzichters B. O. W. H 831, architectencursus H 831; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: tijdelijke ambtenaren H 710, diensttoezicht S. S. H 710, 941, toelagen personeel opiumregie H 711, 942, georganiseerd overleg H 711, 942, 1000, verzoeningsraad H 711, 941, S. S.-personeel H 712, reorganisatie S. S. H 713, rentabiliteit S. S.-lijnen H 713, restauratiebedrijf H 713, brandstoffenpolitiek H 713, overschrijving aangekochte goederen H 714; Afd. IX, Oorlog, over: sergeants-titulair H 768.

JACOB (Mr. H. s').

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: sluitende begrooting en belastingpolitiek H 25—28, 386—388; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 155—158, 515—516, 629, herhaalde wijziging inkomstenbelasting H 158, belasting van spaarbanken en levensverzekeringmaatschappijen H 158, 516—517, heffing opeenten bij de begrooting H 158, 517; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: gemengde houtbedrijven H 895, 896; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 800—803, 1013—1015; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: verkoopkantoor voor 's Lands mijnbouwproducten H 682, 924, tarieven persradiogrammen H 683, 925, mijnconcessies H 683, 925, goud- en zilvermijnen in Benkoelen H 684, 925, rentabiliteitsbeginsel H 685, 926, overbrenging zetel Westervlijnen S. S. naar Bandoeng H 685, 926, brandstoffenpolitiek H 927.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: studiemethode H 1090.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1070.

JONGENEEL (Mr. D. J.).

Adviseur voor de Decentralisatie.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der begrooting 1925 de sprekers over de decentralisatie en spreekt daarbij over: accresregeling H 453—457, 492—493, 494, volkshuisvesting H 457, 493, kiesrecht locale raden H 458, 493, instelling regentschapsraden H 458, 495, regeeringscommissaris bestuurshervorming H 459, gemeenteraden H 459, 493, kantoor voor de decentralisatie H 459, 493.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: sluitende begrooting

H 74, veiligstelling van den Indischen gulden H 74, bezuiniging op irrigatiewerken en economische politiek H 74—75, irrigatie in het Tangerangse H 75, 404, instituut der Chineesche officieren, kantoor voor Chineesche zaken en Chineesche raden H 75—76, 404—405, hulde aan wijlen Mr. Fromberg H 76—77, positie der Chineezzen in Indië H 404; Afd. III, Financiën, over: dobbellieenties H 195—196, belastingdruk voor de Chineezzen H 196, vennootschapsbelasting H 196—197, 540—541; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de rechtshoogeschool H 331, examens H.B.S. H 671.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: leerstoel Chineesche taal H 1043, 1093, curatorium H 1043, 1092.

KAYADOE (E. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de verhooging der schoolgelden H 300, het verloop van leerlingen H 300, commissie voor scheiding van Kerk en Staat H 303, kweeklingenontslag aan de Stovil H 303, de scholen in Ambon H 305, studiebeurzen H 616, Inlandsche leeraren H 617, communistische onderwijzers H 617; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: landbouwvoorlichtingsdienst H 853, plaatsing landbouwleeraar te Ambon H 854, 884; Afd. IX, Oorlog, over: leergangen in het Nederlandsch H 781; Afd. X, Marine, over: de politievloot H 983—984.

KERKKAMP (H. C.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging H 59, beleid der Regeering H 59—60, herziening van het Regeeringsreglement H 60, instelling van regentschapsraden H 60, 64, behoud koelieordonnantie met poenale sanctie H 60, vergaderverbod H 60, kiesrecht der locale raden H 60, belastingdruk H 60—61, 397—398, waardeering en samenstelling van den Volksraad H 61—63, 398, Inlandsche beweging H 63—64, communisme H 64, verhouding der Europeesche politieke partijen H 64—65, 398—399, plaats der Algemeene Secretarie H 66, 398; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: vergunning aan Volksraadsleden van buiten Batavia om zich eenmaal 's jaars op kosten van den Lande door hun echtgenooten te doen vergezellen H 384; Afd. II, Justitie, over: quarantaine gevangenis Soerabaja H 206, lijfstraffen in gevangnissen H 206, magazijnsvoorraden in gevangnissen H 206, hospitaal gevangenis Djokjakarta H 206, werk in de gevangnissen H 207, opvoedingsgestichten H 208, directuren van gevangnissen H 208, voorloopige ter beschikkingstelling H 208, preventieve hechtenis H 208, bestraffing stationsbeambte Sambik H 209, ambtenaren B.B. als landrechter H 209, commies-agenten weeskamers H 209, reclasering H 210, bevoegdheid ambtenaren kantoor van arbeid H 210, boetestelsel H 210, militaire rechtspraak, rechtsgebied en samenstelling der krijgsraden H 1035—1037, 1040, 1041; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: instelling regentschapsraden H 256, 475, regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming H 257, accresregeling H 258, 476, kantoor voor de decentralisatie H 259, volkshuisvesting H 260, residentenconferentie H 260; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 1028; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: georganiseerd overleg H 999; Afd. IX, Oorlog, over: kosten officiersopleiding H 731, kaderopleiding H 732, 769, geestelijke verzorging H 732, 770, legersamenstelling H 733, 769, belasting

gen H 733, 771, taak van het leger H 734, geest in het leger H 734, 771, overcompleet H 734, 770, gedetacheerde Nederlandsche officieren H 735, bevordering H 735, sergeants-titulair H 736, 770, compagnies-administratie H 737, militaire vereenigingen H 737, 770, geneeskundige verzorging in kleine garnizoenen H 738, 770, 788, 789, begrootingsindeeling H 733, 771.

KHOUW KIM AN.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. II, Justitie, over: preventieve hechtenis H 197, 565.

KIÈS (C. H. M. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: bespreking van den P. E. B. in de „Mededeelingen” H 42—43, 394, financieele politiek en bezuiniging H 44—45, generale thesaurie H 44, sluitende begrooting H 44, 393, leeningschuld H 44, begrootingsinrichting H 45, voorstellen der verkavelingscommissie H 45, 393—394, waardeering van den Volksraad H 45—46, concessie-aanvraag Nieuw-Guinea H 46; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 168—169, 528—529, 629—630, bedrijfscijfers van de Landsbedrijven enz. over 1923 H 169, 529—530, tantièmes H 529, 633, bedrijvenwet H 530, gelijkstelling pensioenen van vóór en na 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen H 1031; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: accresregeling H 232, 462, volkshuisvesting H 233, 463, kiesordonnantie voor de locale raden H 233, 463; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de overbrenging der assaineeringswerken van de B. O. W. naar den B. G. D. H 345, 647; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 1027; Afd. IX, Oorlog, over: legersamenstelling H 728, aanschaffing houwitsers H 729, 789, begrootingsindeeling H 729, overcompleet H 720, luchtwaarnemers H 730, gedetacheerde Nederlandsche beroepsofficieren H 731, kleeding H 731.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1041, 1069, 1070.

— verzoekschriften H 24.

— regeling der werkzaamheden H 545.

KOESOEMO JOEDO (P. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 630; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: baten desabanken H 264, ontvoogding Inlandsch bestuur H 265, volksbeweging H 265, uitbreiding suikerareaal H 497; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: ziekeninrichtingen H 352; Afd. X, Marine, over: de vlootwet in het algemeen H 957—959, de economische weerbaarheid van Indië H 987, de defensie H 987, 988, 989.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: keuze van docenten H 1045, 1093, bestuursschool H 1045, 1093, studiemethode H 1046, civiel effect H 1046, 1094, 1116.

KROESEN (F. J.).

Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der begrooting 1925, en spreekt daarbij over: taak van het leger H 754, 782, 786, vlootsteunpunten H 754, 782, 789, Inlandsche militie H 754, 786, bezuinigingen H 754, 756, 760, 784, legersamenstelling H 755, 758, overcompleet H 755,

hoofdofficiersrangen H 755, 782, plaatselijke staven H 755, geestelijke verzorging H 759, belastingen H 759, 761, bevordering H 759, voedinggeld H 761, 763, 785, militaire vereenigingen H 761, 762, 764, 783, 785, geneeskundige verzorging op buitenposten H 761, 783, gewapende politie H 762, topografischen dienst H 762, 785, luchtvaartafdeeling H 762, menages H 763, reglement op de krijgstuicht H 763, 786, landingsterreinen voor vliegtuigen H 764, Inlandsche officieren H 764, 786, formatie militiekantoor H 756, militaire school H 756, onderluitenanten H 756, 762, 784, luchtwaarnemers H 756, stafmuziek H 756, sergeants-titulair H 756, 782, 787, huwelijk mindere militairen H 757, begrootingsindeeling H 758, 762, 785, kleeding H 758, 781, hogere krijgsschool H 758, levering patronen aan burgerschietvereenigingen H 758, 781, reglementen H 758, gedetacheerde Nederlandsche beroepsofficieren H 759, garnizoenen van recruten H 764, korpsscholten H 764, leergangen Nederlandsch H 765, 787, werving H 765, 786, handgelden H 765, 786, geest in het leger H 761, 783.

LAOH (F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: waardeering van den Volksraad H 82, sluitende begrooting en bezuiniging H 82—83, belastingpolitiek H 83, verhouding tusschen blank en bruin H 83—84, 406, ontwikkeling der en overheidszorg in de buitengewesten H 84—86, 407, salarissen der ambtenaren H 86—87, niet-benoeming van een zelfbestuurder tot lid van den Volksraad H 406—407; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: niet-benoeming van een zelfbestuurder in den Volksraad H 147—148, bezuiniging bij de Rekenkamer H 148, 382, vergunning aan Volksraadsleden uit de buitengewesten om zich op kosten van den Lande cenmaal 's jaars door hun echtgenooten te doen vergezellen H 148, 382, 384; Afd. III, Financiën, over: lucifersaccijns H 190—191, 535; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: opleiding civiel-gezaghebbers H 261, 474, studie Atjehsche taal H 262, hervorming bestuursmiddelen Selébès H 262, 474, Osvia Makasser H 263, 474, begrootingen zelfbesturen H 263, 474, contact centrale Regeering met zelfbesturen H 263, 474, ontvoogding Minahassa H 262, 474; Afd. V, onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 331, Osvia te Makasser H 332, 645, rechtshoogeschool H 332, artsen voor den B. G. D. H 333, uitzending artsen B. G. D. H 333, studieopdrachten H 333, 644, depôt van boeken en leermiddelen H 333, 645, medische hoogeschool H 644, handelsonderwijs H 644, ambachtsscholten H 644; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: steun weefnijverheid H 846, papierfabriek H 846; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatie in Zuid-Celebes H 826, 1020, architectencursus H 827, 1020, goederengeld H 827—829, 1021, overtollige sleepbooten H 829; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: tramaanleg in Zuid-Celebes H 716, electricatie H 716; Afd. IX, Oorlog, over: taak van het leger H 751, werving H 751, 779, aanbrenngelden en handgelden H 751, 780, leergangen Nederlandsche taal H 752, 780, begrootingsindeeling H 780; Afd. X, Marine, over: de splitsing der uitgaven in militaire en niet-militaire H 959, zeerooverijen H 959, 988, contract met de K. P. M. H 960—962, uitbreiding vloot gouvernementsmarine H 988.

LOETAN GELAR DATOEK RANGKAJO MAHARADJO.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting

1925, algemeene beschouwingen, over: doel en taak van den P. E. B. H 103—104; Afd. III, Financiën, over: commisserialen belastingaanslag of aanslag na eigen aangifte voor Inlanders H 166—167, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 628; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: landrente H 283, Inlandsch bestuur H 284, opleiding civielgezaghebbers H 284, regentschapsraden H 285, desapolitie H 285; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: karaktervorming der Inlandsche kinderen H 309, 310; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: aanplant suikerriet ter S. W. K. H 835; Afd. IX, Oorlog, over: gewapende politie H 748, landingsterreinen voor vliegtuigen H 748.

LONKHUYZEN (J. J. VAN).

Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Beantwoordt de sprekers bij Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, van de begrooting 1925, voorzoover betreft den B. G. D. en spreekt daarbij over: de overbrenging van de assainering van de B. O. W. naar den B. G. D. H 607—611, 670, 671, waterleidingen H 610, bestrijding van volksziekten H 611—612, gemeentelijken gezondheidsdienst H 612, 671, opleiding controleurs voor de volksgezondheid H 612, 671, ziekeninrichtingen H 612, opleiding tot vroedvrouw H 612.

LONKHUYZEN (G. J. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: vertegenwoordiging der vakverenigingen in den Volksraad H 87, sociaal-economische maatregelen H 88—89, 408, arbeidscommissie, arbeidsraden, werkloosheidsverzekering, assistentenregeling H 88, werkloosheidsvraagstuk en arbeidsbemiddeling H 88—89, 408, bezuiniging op de ambtenaren H 89—90, voorstellen der salariscommissie H 90, rechtstoestand der ambtenaren H 90, pensioenregeling der locale ambtenaren H 90, 408, kantoor van arbeid H 408, aanhouding van een brief van den Spoorbond aan de Internationale Transportarbeiders Federatie H 407—408; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: bezuiniging op lager personeel bij de Algemeene Secretarie en Rekenkamer H 383; Afd. II, Justitie, over: sociale wetgeving H 198, 566, assistentenregeling H 199, 566, kinderarbeid H 201, 567, arbeidsbeurzen H 568, 584—585; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 189, 534, tantièmes H 189, 533—534, delegatieregeling H 189—190, invordering der inkomstenbelasting en korting bij betaling ineens H 190, zegelrecht bij overschrijving van vaste goederen H 190, inlichtingsbureau in Nederland H 190, conflict douane-dienstleiding en hoofdbestuur Douanebond H 532—533; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: studiebeurzen H 330, A.M.S. te Djocja H 330; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: kamers van landbouw H 836, 878, dienstvoorwaarden personeel 's Lands caoutchoucbedrijven H 836, 879, dienstvoorwaarden houtvesters H 836, 879; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: optreden hoofd P.T.T. dienst H 702, 937, tijdelijke krachten bij den radiodienst H 702, 937, commissies van onderzoek H 703, overplaatsingen H 703, georganiseerd overleg H 704, 937—939, 1001, 1004, kantoor voor sociale aangelegenheden H 704, 937; Afd. X, Marine, over: opleiding tot marine-officier H 964, schepenordonnantie H 964, 965, contract met de K.P.M. H 965.

— verzoekschriften H 23—24.

MANGKOE SOEBROTO (R. M. SOEDARTO).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. II, Justitie, over: huurcommissie-ordonnantie H 198.

MARDJONO (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. IX, Oorlog, over: Inlandsche militie H 749, Inlandsche officieren H 749, 779, korpsscholen H 749, schaftorders H 750, standplaatsen recruten H 750, marechaussee H 750.

MEULEN (J. F. W. VAN DER).

Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

Beantwoordt de sprekers bij Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, van de begrooting 1925, en spreekt daarbij over: uitbreiding volksonderwijs H 589, inspecteerende ambtenaren H 591, technisch onderwijs H 591, ambachtsleergangen H 591, middelbaar onderwijs H 591, hooger onderwijs H 591, rechtshoogeschool H 592, 663, studiebeurzen H 592, 658, 664, onderwijsraad H 593, 596, 665, 666, handenarbeid H 593, onderwijsbegrooting H 594, 595, kweekschool te Bandoeng H 595, eindexamens H.B.S. H 597, 661, lyceum H 598, schakelschool te Djoeja M 599, Osvia te Makassar H 599, 662, depôt van leermiddelen H 599, comité voor beroepskeuze H 599, eeredienst H 600, missie op Bali H 600, 656, schoolgeldverhooging H 600—606, 657, 667, communistische onderwijzers H 659, medische hoogeschool H 662, handelsonderwijs H 662, bezuiniging H 666, personeel Europeesche scholen H 667.

— hooger onderwijs-ordonnantie, en spreekt daarbij over: keuze docenten H 1077, 1109, bestuurschool H 1078, 1109, rechtsschool H 1078, 1108, leerplan H 1077—1078, 1080, 1108, 1109, 1122, 1123, curatorium H 1080—1084, 1111—1112, 1113, civiel effect H 1084—1086, 1112—1114, 1115, 1116, 1118, 1119, studiebeurzen H 1107, 1125, 1127, studiemethode H 1110.

MEYER RANNEFT (J. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: hulde aan afgetreden Volksraadslid Van der Jagt H 28, vertegenwoordiging B. B. in en samenstelling van den Volksraad H 29—30, 388—389, waardeering van den Volksraad H 30—31, zijn politieke richting H 31, unificatie H 31, economische en financieele politiek H 32—35, 389—390, veiligstelling van den Indischen gulden H 32, indexcijfers H 32—33, 390, traetementen en uitbreiding van het korps ambtenaren H 33—34, belastingpolitiek H 34—35, besteding begrootingsoverschotten H 34—35, begrootingsinrichting H 35; Afd. III, Financiën, over: contrôle op kasbeheer H 162, berekening van huurwaarde van gouvernementswoningen bij den aanslag in de inkomstenbelasting H 163, automobielregeling H 163, belastingdruk op de Inlandsche bevolking H 163, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 163, 524, 628, vennootschapsbelasting H 163—166, 524—525, 630; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: verandering taak B. B. H 226, 460, verhouding B. B. tot volksbeweging H 227, ontwikkeling Inlandsch B. B. H 226, decentralisatie en bestuurshervorming H 228, residentenconferentie H 226—227, onderbrenging kantoor decentralisatie bij B. B. H 228, studietoelage voor B. B.-ambtenaren met verlof H 229, 462, opleiding civielgezaghebbers H 229, 461, accresregeling H 230, 461, verhouding B. B. tot politie H 230, standplaatstoelagen H 231,

461, stemming onder het hogere politiepersoneel H 231, uitreiking ordeteekenen H 231, verhouding ambtenaren B. B. tot het departement B. B. H 461, instelling regentschapsraden H 499; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: woningen Inlandsche bestuursambtenaren H 818, 1022, erven gouvernementswoningen H 818, 1022.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: studiemethode H 1061, 1063, 1102, civiel effect H 1061, 1116, 1118, 1120, bestuursambtenaren H 1061, 1102, 1103, leerplan H 1062, 1123, keuze hoogleraren H 1062, 1102, curatorium H 1063.

— voorstel betreffende aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1070.

MOELIA (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: vertegenwoordiging van partijen en belangengroepen in den Volksraad H 129—130, waardeering van den Volksraad H 130, economische ontwikkeling der buitengewesten H 131—133; Afd. III, Financiën, over: uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 191—193, 531—533, 628; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: opleiding civiel-gezaghebbers H 245, 464, Osvia's H 246, landrente ter Sumatra's Westkust H 246—247, 465, afdeelingbank in Tapanoeli H 247, 465, begraafplaats Soengei Mati H 248, 465; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de onderwijsbegrooting H 310, 311, verhooging der schoolgeldheffing H 312, 617, 618, schakelscholen H 311, leermiddelen H 312, examen van candidaten aan kweekscholen H 313, subsidieering bijzonder onderwijs H 313, inspectie van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs H 313; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bijdrage departement aan schatkist H 850, landbouwvoorlichtingsdienst H 851, exportgewassen H 852, terpentijnwinning in Atjeh H 853.

QUELJOE (R. P. DE).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: plaatsing Inlandsch landbouwleeraar te Ambon H 837.

ROELOFSEN (Ir. P. A.).

Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VIII, departement van Gouvernementsbedrijven, der begrooting 1925 en spreekt daarbij over: verkoopkantoor voor 's Lands mijnbouwproducten H 898, 993, kantoor voor sociale aangelegenheden H 898, 996, verzoeningsraad H 898, 997, begrootingsoverschrijding H 899, personeelsformatie dienst van waterkracht en electriciteit H 900, 995, Kali-Kontowerken H 901, 998, 1007—1010, 1011, waterkrachtwerk Pengalengan H 901, dienst van toezicht op de S.S. H 902, 997, premiestelsel personeel opiumfabriek H 902, 997, aandeel pensioenslasten in de ramingen H 902, 996, keuze bedrijfsleiders H 902, concentratie drukwerk aan landsdrukkerij H 902, oude gebouwen landsdrukkerij H 992, overbrenging diensten en bedrijven naar Bandoeng H 903, 906, 912, mijnwetgeving H 903—905, 994, opsporingsdienst H 904, goud- en zilvermijnen H 906, 995, Poeloe-Boenjoe olievelden H 906, grondpeilwezen H 907, kostprijs zout H 907, aanleg zoutlanden H 907, aantal zoutverkoopplaatsen H 907, 997, zoutprijzen H 907, 997, tarievenpolitiek S.S. H 913, 914, electriciteit S.S. lijnen H 913, 916, bestelling Mallet-locomotieven H 913, ongeluk sneltrein Malang—Soerabaja H 913, bedrijfsreor-

ganisatie S.S. H 914—915, magazijnvoorraden S.S. H 914, 996, restauratiebedrijf S.S. H 915, brandstoffenpolitiek S.S. H 915, overschrijving van door de S.S. aangekochte perceelen H 915, spoorwegaanleg in Zuid-Celebes H 916, commissie van bijstand voor de S.S. H 917, wijze van voorstelling bedrijfsresultaten H 917—923, 991—993, jaarverslagen H 995, invoering georganiseerd overleg H 907, 998, 1001—1004, tarief persradiogrammen H 908, 994, radioverbinding met Japan H 909, 996, dienstauto's H 909, samenvoeging telegraaf- en telefoondistricten H 909, kennisgeving afwezigheid telefoonabonné's H 909, postkantoor Semarang H 910, splitsing P. T. T.-begrooting H 910, 996, optreden hoofd P. T. T.-dienst H 911, commissies van onderzoek P. T. T.-dienst H 912, inkrimping P. T. T.-personeel H 912, 998.

RUTGERS (Dr. A. A. L.).

Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Nijverheid en Handel, der begrooting 1925 en spreekt daarbij over: ontwoeding op Bali H 863, levering dwarsliggers Zuid-Afrika H 863, houtdiefstallen H 864, houtverkoop H 864, landbouwvoorlichtingsdienst H 867, 871, 892, 894, gemengde houtbedrijven H 868, 891, 894, terpentijnwinning op Atjeh H 869, 890, commissie van toezicht veeartsenschool H 868, 892, bevordering Inl. landbouw H 869, 875, 876, 892, uitbreiding suikerareaal H 869, 892, exportproducten H 870, 872, 874, ontwikkeling streek Padang-Lawas H 870, bedrijsscholen H 871, 876, 892, bevordering Inl. industrie H 871, 893, particuliere praktijk veeartsen H 872, vruchtenkeuring H 872, papierfabriek H 872, rietaanplant ter Sumatra's Westkust H 865, kamers van landbouw H 865, 866, 889, personeelsvoorwaarden H 865, 890, plaatsing landbouwleeraar te Ambon H 866, 874, 893, metrieke stelsel H 866, bijdrage departement in 's Lands financiën H 867, 870, 896, kininefabriek H 872, cultuurscholen H 873, 893, 895, monsterkamers H 874, 894, visscherijvoorlichting H 875, 894, bevordering kleine landbouw H 875, jachtaeten H 875, steun Inl. landbouwcongres H 893.

SCHIPPERS (L. J.).

Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der begrooting 1925 en spreekt daarbij over: opleiding civiel-gezaghebbers H 433, 434, 441, 484, 491, ontvoogding H 434, 450, studietoelage aan B. B.-ambtenaren H 434, kantoor voor de decentralisatie H 434, uitreiking ordeteekenen H 435, verhouding B. B. tot politie H 435, stemming onder hooger politiepersoneel H 435, plaatsing reserve-officieren bij de politie H 435, standplaatstoelagen in Djambi H 436, 484, Balineesche aangelegenheden H 436, 485, belastingen Vorstenlanden H 437—439, 485, 496, gelden desabanken H 439—440, credietbanken in Tapanoeli H 440, verstrekking staatsbladen H 440, landrente ter Sumatra's Westkust H 441, 486, Osvia's H 441, 486, begraafplaats Soengei Mati H 441, 487, Inlandsch bestuur H 442—443, 487, volksbeweging H 443, spionnenstelsel H 443, 487, onderdistrictsschrijvers H 443, 488, Soembakwestie H 444, 489, veldpolitie H 444, 489, rietopkoop H 445—447, 487, 492, uitbreiding suikerareaal H 447—448, 489, 497, landrente H 448—449, 486, 487, Inlandsche verponding H 449, Osvia's H 449, studie Atjehsche taal H 450, bestuursmidelen Celebes H 450, contact centraal gezag met zelfbesturen H 450, 490, landschapsbegrootingen H 450, 490, grondoccupatie H 451, 491, bevordering kleine landbouw H 451,

491, 496, waterverontreiniging H 451, 492, desapolitie H 452, filmkeuring H 452, 491, afscheidswaard aan den Volksraad H 452, verhouding ambtenaren B. B. tot het departement H 484.

SCHMUTZER (Dr. Ir. J. I. J. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: sluitende begrooting en financieele politiek H 127—128, belastingdruk H 128, communisme H 128—129; Afd. II, Justitie, over: kinderarbeid H 217, sociale wetgeving H 217, assistentenregeling H 218; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 630; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: filmkeuring H 286, 479, 499; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de missie op Bali H 675, 677; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: uitbreiding suikerareaal H 861—863; Afd. IX, Oorlog, over: huwelijken mindere militairen H 752, geestelijke verzorging H 753, 781.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: keuze docenten H 1059, 1121, curatorium H 1060, 1101, 1114.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1071.

SCHNEIDER (H. J. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: accresregeling H 285, 466; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: ramingsoverschrijdingen H 694, 697, uitkomsten der bedrijven H 696, verkoopkantoor H 697, 934, verzoeningsraad H 697, personeelsformatie dienst waterkracht en electriciteit H 698, 935, concessies H 698, goudmijnen H 698, Kali-Kontowerk H 699, 936, 1005, 1010, zoutregie H 699, tarieven S. S. H 700, electrificatie H 701, commissie van bijstand S. S. H 701, 936, jaarverslagen H 933; Afd. IX, Oorlog, over: doel van het leger H 738, 772, militie H 738, 773.

SCHRIEKE (Mr. J. J.).

Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de begrooting 1925 de algemeene beschouwingen en spreekt daarbij over: samenwerking tussehen de partijen H 357, verhouding tussehen blank en bruin H 357, beteekenis en waardeering van den Volksraad H 357—358, samenstelling van den Volksraad H 358, 426, termijn voor de begrootingsbehandeling H 359, residentenconferenties en positie van den Volksraad H 359, positie van den voorzitter van den Volksraad H 360, verhouding Indië—Nederland H 360, 422, invloed der Algemeene Secretarie H 360—361, 421—422, salarisvoorstellen H 361, 424, fraudes en kastekorten H 361, benoeming, pensionneering, ontslag en wachtgeld van ambtenaren H 361, 362, raden van beroep H 361, medetelling van dienstjaren in vroegere betrekkingen voor periodieke verhoogingen H 361—362, verhouding aantal candidaat-ambtenaren in Indië en Nederland aan te nemen H 362, 424, accountantsregeling H 362, 424, aannemen van personeel op particulieren voet bij de bedrijven H 362, salarisbetaling op het eind der maand H 362, voorstellen der bestuursverkavelingscommissie H 362, verhooging der belastingen H 362, verlaging schoolgelden H 362, irrigatiewerken in het Tangerangse H 363, kolonisatie in de buitengewesten H 363, stopzetting aangevangen productieve werken H 363, belastingdruk H 363—364, 425, 427, openlegging der buitengewesten H 364—365, 423, concessie-aanvraag Nieuw-Guinea

H 365, suikercultuur en winstaandeelkassen H 365, 421, 424, 425, sociaal-economische taak der Regeering H 365, 424, 426, minimum-loonen, arbeidsraden, kantoor van arbeid en werkloosheidsverzekering H 365—366, 424, werkloosenvraagstuk H 366, Chineezzen en het Nederlandsch onderdaanschap H 366, 423—424, Chineesche officieren H 366—367, 423, kantoor voor Chineesche zaken H 367, 423, Europeesche politieke partijen H 367—368, 423, Inlandsche beweging H 368—369, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 368, 426, Tangerang-zaak H 368, 427, de Leidsche school H 369, scheidingslijn tussehen rechts en links H 426, aanhouding van een brief van den Spoorbond aan de Internationale Transportarbeiders Federatie H 426.

— Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: verstreken van jaarverslagen en publicaties aan Volksraadsleden H 379, bezoek aan en van den Gouverneur-Generaal der Philippijnen H 379, 383, verslagen der Rekenkamers H 379, benoeming van leden der Rekenkamer H 379, 380, 383, bezuiniging bij de Rekenkamer H 379—380, 384, werkwijze der Rekenkamer H 380, vergunning aan Volksraadsleden uit de buitengewesten om zich op kosten van den Lande eenmaal 's jaars door hun echtgenooten te doen vergezellen H 380, 384, 385, bezuiniging op lager personeel bij de Algemeene Secretarie en Rekenkamer H 384.

— Afd. II, Justitie, voor zoover betreft het politionele gedeelte, en spreekt daarbij over: preventieve hechtenis H 562, 584, sprekdelicten H 563, 584, zaak-Kelder H 564.

— Afd. III, Financiën, voor zoover betreft de militaire pensioenen, en spreekt daarbij over: gelijkstelling pensioenen van vóór en na 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen H 1031—1034, 1034—1035.

SCHUMANN (Mr. Dr. W. M. G.).

Voorzitter van den Volksraad.

Opent de zitting met een toespraak H 9.

Benoemt de leden der commissie voor de verzoekschriften en der schakelcommissie H 10; beëdigt de inkomende leden en spreekt dezen toe H 10, 16, 17, 18.

Spreekt bij de beraadslaging over de verzoekschriften H 24.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925 over: het amendement-Laoh e.s. (Ond. 1 — Afd. I: st. 10) inzake vergoeding reiskosten voor echtgenooten van Volksraadsleden buiten Batavia H 382; de motie-Stokvis (Ond. 1 — Afd. VI: st. 13) inzake bezuiniging op den landbouwvoorlichtingsdienst H 897; richt een afscheidswaard tot de vertrekkende Regeeringsgemachtigden van Binnenlandsch Bestuur en Decentralisatie, de heeren Schippers en Jongeneel H 499, 500.

Spreekt bij de beraadslaging over het tijdstip en de wijze van behandeling van de hooger onderwijsordonnantie en het Tangerang-rapport H 545—546.

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel Kiès (Ond. 6 — st. 1) H 1070, 1071.

Spreekt bij de beraadslaging over de hooger onderwijs-ordonnantie (Ond. 4) over art. 19 H 1118, 1122, 1124.

Regelt de werkzaamheden H 14, 15, 19, 23, 59, 107, 144, 149, 177, 178, 197, 226, 237, 276, 356, 357, 379, 382, 421, 432, 433, 471, 500, 534, 545, 547, 583, 613, 669, 679—682, 779, 786—791, 863, 868, 887—889, 897, 955, 981, 999—1001, 1029, 1068, 1072, 1115, 1121, 1127.

Sluit de zitting H 1128.

SOEJADI (R. M. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: standpunt der Christelijke en met name der katholieke Inlanders H 52—54, 395, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 428; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: toelating tot H. I. S., E. L. S. en Mulo H 288—289; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: particuliere praktijk veeartsen H 845, vruchtenkeuring H 846.

Landbouw, Nijverheid en Handel, over: particuliere praktijk veeartsen H 845, vruchtenkeuring H 846.

SOEJONO (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: positie Inlandsch bestuur H 266, 267, volksbeweging H 267, Osvia's H 267, Inlandsche verponding H 268, rietopkoop H 269, 467—471, uitbreiding suikerareaal H 270; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: exportgewassen H 847—849, bedrijfsscholen H 849, 884, steun Inlandsch landbouwcongres H 850, 884, contract kininefabriek H 850, cultuurscholen H 850, 884, landbouwvoorlichtingsdienst H 884.

— hooger onderwijs-ordonnantie over: Inlandsche rechtskundigen H 1091, curatorium H 1091, civiel effect H 1091, 1119.

SOEKAWATI (TJOKORDE GDE RAKE).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. II, Justitie, over: juridische voorzitters voor de landraden op Bali H 205; Afd. III, Financiën, over: slachtbelasting op Bali H 169—170; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ajahan-kedalamdiensten H 234, 463, ambtsvelden in Gianjar H 235, landrenteregeling op Bali H 235, verbinding Oost-Djembrana H 236, waterkeeringen H 236, 463; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de katholieke missie op Bali H 298—299, 612, 613, 674; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: ontwoeding Bali H 833; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatiewerken op Bali H 810.

SOEROSO (R. P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: financieele politiek en sluitende begrooting H 77, kapitaalsaanreiking en vlucht H 77, economischen toestand en uitbreiding suikerareaal H 77—79, 405—406, politieken toestand H 79—80, samenstelling van den Volksraad H 79, Inlandsche beweging H 79—80, 406, positie der Chineezzen in Indië in staatsrechtelijken zin H 80, Christendom en Islam H 80—82; Afd. II, Justitie, over: sociale wetgeving H 223, 575, kinderarbeid H 224; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 175, weduwen en weezenfonds Inlandsche landsdienaren H 175—176, daggelden lagere ambtenaren bij overplaatsing H 176, dobbelvergunningen aan Chineezzen H 176—177, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 177; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: gemeenteraden H 240—241, 464, landrente ter Sumatra's Westkust H 241—244, 463, bevolkingsrietaanplant H 464; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: personeelsbelangen H 829—831, 1021—1022; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: personeelsinkrimping P.T.T. dienst H 721, 948, georganiseerd overleg H 947, 1000; Afd. X, Marine, over: defensie H 985.

SOETADI (H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging op sociale maatregelen H 90—91, Inlandsche beweging en communisme H 91—92, interneering Hadji Misbaeh H 91—92, benoemingen voor den Volksraad H 92—93, Tangerangzaak H 93, vlootplannen H 93—94, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 428; Afd. III, Financiën, over: zegelrecht van de certificaten der Inlandsche 2e klasse scholen H 167—168, 526; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: belastingen in de Vorstenlanden H 463, 496; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de onderwijsbegrooting in het algemeen H 289, schoolgeldverhooging H 291, 613—616, kweekschool voor alle landaarden H 291—292, handelonderwijs H 292, zegelrecht tamat beladjar H 292, leerkrachten bij de H. I. S. H 293, Inlandsch onderwijs H 294, studiebeurzen rechtshoogeschool H 616, schakelschool Djoeja H 294, 616.

SOSRODIPRODJO (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: baten van desabanken H 238—240, kostelooze verstrekking van staatsbladen H 240; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volksonderwijs H 334, rechtshoogeschool H 335; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bevordering Inlandschen landbouw H 859, exportproducten H 859, landbouwvoorlichtingsdienst H 860, 889, cultuurscholen H 861.

SOSROHADIWIDJOJO (R. T.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: immigratie naar en kolonisatie in de buitengewesten H 104—105, uitbreiding van het suikerareaal H 105—106; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: uitbreiding suikerareaal H 280, rietopkoop H 281, Inlandsche verponding H 281, gelden desabanken H 282, landrente H 282.

STOKVIS (J. E.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: belooning voor de waarneming van hogere betrekkingen H 94, voorstellen der salariscommissie H 94, afuisteren van telefoongesprekken H 94, Tangerang-zaak H 94, 427, 428, financieele politiek H 95—98, 408—411, veiligstelling van den Indischen gulden H 95, sluitende begrooting en bezuiniging H 95—97, 409—411, inkomsten der bedrijven H 96—97, 411, aflossing van leeningsschuld H 97, oorlogswinstbelasting H 97—98, 410, bezuiniging op sociale maatregelen H 98, verhouding Indië — Nederland H 99—100, 412, residenten-conferenties H 100—101, 412, Inlandsche psyche H 101—102, Inlandsche beweging en communisme H 102—103, 412, rechtshoogeschool H 412, vergaderverbod in de Vorstenlanden H 428; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: verstrekken van jaarverslagen en publicaties aan Volksraadsleden H 144, 383, bezoek aan en van den Gouverneur-Generaal der Philippijnen H 144, 383, opheffing geheimhouding rapport Tangerang H 144; Afd. II, Justitie, over: sociale wetgeving H 212, 571, art. 161bis H 212, 570, spreekdelicten H 213, 573, afschriften vonnissen H 213, 571, rechtskundigen bijstand H 213, 570, interneering Abdoel Moeis H 214, 571, rechtspersoonlijkheid Sarekat Ambon H 214, 570, bestuursambtenaren als landrechters H 214, politieke veroordeelden H 215, 573, interview voormaligen chef arbeidsinspectie H 215,

572, kinderarbeid H 215, Inlandsche vakbeweging H 215, klappzaken H 216, 572, bevoegdheden ambtenaren kantoor van arbeid H 216, zaak-Kelder H 213, 573; Afd. III, Financiën, over: conflict dienstleiding met hoofdbestuur Douane-bond H 181—182, 535—536, samensmelting Gouvernements-accountantsdienst met belasting-accountantsdienst H 182, 535, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 182, 536, 628—629, vennootschapsbelasting H 183—187, 536—538, 544, 629, 635; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: positie onderdistrictsschrijvers H 251, 471, accresregeling H 251, 473, vorderingen der decentralisatie H 252, volksbeweging H 253, particuliere landerijen H 253, optreden veldpolitie H 253, 471, grondoccupatie H 253, Soembakwestie H 254, 472, rietopkoop H 255, 472, 473, uitbreiding rietcultuur H 255, 472, 497, 498, instelling regentschapsraden H 474; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijsbegroting H 347, 649, communistische onderwijzers H 348, rechtshoogeschool H 349, 648, 672, bezuiniging op onderwijs H 349, 649, studiebeurzen H 349, 350, verhoogde schoolgeldheffing H 350, volksonderwijs H 350, leerplicht H 351, assainering H 647, missie op Bali H 677; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: terpentijnwinning in Atjeh H 841, 880, commissie van toezicht veeartsenschool H 841, 881, dienstvoorwaarden personeel caoutchoubedrijf H 841, kamers van landbouw H 841, bevordering Inlandschen landbouw H 842, 845, 881, uitbreiding suikerareaal H 843, 881, landbouwvoorlichtingsdienst H 843, 882, 888, bedrijfsscholen H 844, 883, bevordering Inlandsche nijverheid H 845, 882, gemengd houtbedrijf H 840, 880, 895; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 1028; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: commissie van onderzoek P. T. T.-dienst H 717, 943, personeel P. T. T.-dienst H 717, ziekteverloven H 717, 943, zoutregie H 717, 945, verkoopkantoor H 717, personeel S. S. H 718, bedrijfsuitkomsten H 718, 719, 945, 946, olievelden Poeloe Boenjoe H 718, 945, Kali-Kontowerk H 719, 945, 1006, 1010, 1011, verzoeningsraad H 720, 944, georganiseerd overleg H 943, vrachttarieven S. S. H 946; Afd. IX, Oorlog, over: doel van het leger H 744, 778, houwitsers H 744, 777, 789, begrotingsindeeling H 745, 776, Inlandsche militie H 746, 779, reglement op de krijgstuicht H 746, 778, militaire vereenigingen H 747, 777, voeding H 779; Afd. X, Marine, over: de vlootwet in het algemeen H 955—957, 986, een persoonlijk feit met den heer Koesoemo Joedo H 989.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: civiel effect H 1087, 1117, studiebeurzen H 1089, 1126.

— voorstel betreffende den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen H 1069, 1071.

— verzoekschriften H 24, 25.

— regeling der werkzaamheden H 544—545, 546.

TALMA (Mr. Dr. D.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: sluitende begrooting

H 69—70, financieele politiek en bezuiniging H 70—72, 73, aflossing van leeningschuld H 71—72, 402, 403, bedrijvenwet en begrotingsinrichting H 71—72, 404, belastingpolitiek H 72, economische politiek H 72—73, concessie-aanvraag Nieuw-Guinea H 73, kantoor van arbeid H 73, 401, besteding begrootingsoverschotten H 73—74, suikerindustrie en winstaandeelkassen H 401—402, accres-uitkeering H 403; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 149—154, 517—520, 630, ontduiking inkomstenbelasting H 153, tantièmes H 153—154, 520—522, 633, 634, verpondingsbelasting H 154, verificatie landskassen H 154, hooger beroep in belastingzaken H 154—155, 517; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: accres-regeling H 276, waterverontreiniging H 276, 481, belastingen Vorstenlanden H 277, rietopkoop H 277—279, 480—481, uitbreiding suikerareaal H 280, 482; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: kamers van landbouw H 838, 877, invoering metrieke stelsel H 839, bijdrage departement in 's Lands financiën H 840, uitbreiding suikerareaal H 877; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: bijdragen suikerindustrie in de irrigatie en waterbelasting H 818—826; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: uitkomsten der bedrijven H 685—693, 928—933, vrachtverhooging S. S. H 693, 929.

WEYDEN (J. VAN DER).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. IX, Oorlog, over: legersamenstelling H 722, 726, 765, doel van het leger H 722, 767, Inlandsche militie H 725, bezuiniging H 725, indeeling hoofdofficiersrangen H 725, 766, sergeants-titulair H 726, 766, kaderaanvulling H 726, 767, belastingen H 726, 765, begrotingsindeeling H 726, kleeding H 726, 767, hogere krijgsschool H 727, burger-schietvereenigingen H 727, 765; Afd. X, Marine, over: de begrooting H 963, de defensie H 963, 988, 989, de vlootwet in het algemeen H 963, de steunpunten en vlootbases H 964, de opleiding tot marine-officier H 964.

WIESSING (Mr. C. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: veiligstelling van den Indischen gulden H 35—42, 390—393, indexcijfers H 393; Afd. III, Financiën, over: vennootschapsbelasting H 158—162, 522—524, 630—631, 634, uitvoerrecht op Inlandsche rubber H 162; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: Kali-Kontowerk H 1005.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: leerplan H 1047, 1094, 1121, civiel effect H 1047, 1096, curatorium H 1047, 1095, 1114.

ZAALBERG (F. H. K.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1925, Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: critiek in de pers op de Boekit Asem-mijn H 948—949.

— hooger onderwijs-ordonnantie, over: civiel effect H 1064, 1104, 1118, curatorium H 1064, 1103.

INHOUDSOPGAVE VAN DEN INDEX.

<p>1. INLEIDING (blz. 1).
Overzicht, inrichting van het register, beteekenis der afkortingen, nummering van de gedrukte stukken, enz.</p> <p>2. NAAMLIJST (blz. 2—5):
van de leden van den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden, gedurende de eerste gewone zitting 1924.</p> <p>3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD (blz. 6).</p> <p>4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING VOOR ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN (blz. 7).</p> <p>5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN (blz. 7).</p> <p>6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN (blz. 8).</p> | <p>7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (blz. 9—12).</p> <p>8. LIJST VAN INGEDIENDE VERZOEKSCRIFTEN (blz. 13—19).</p> <p>9. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER (blz. 20—29).</p> <p>10. ZAKENREGISTER (blz. 40—44).
Verwijzing naar de betrokken afdeeling van het departementsgewijs zakenregister.</p> <p>11. NAMENREGISTER (blz. 45—54).
Opgave — naar de alphabetische volgorde der namen — van de door de leden en de Regeeringsgemachtigden gehouden redevoeringen, met aanwijzing van de bladzijden waar die te vinden zijn.</p> |
|--|---|

